

EXPOSITIO F. HIERONYMI

A POLITIO SICVLI
ORDINIS FRATRVM MINORVM
CAPVCCINORVM.

Cum dubijs excussis in Regulam Seraphici
Patriarchæ S. Francisci eiusdem
Ordinis Fundatoris .

*Cum duplici indice , altero punctorum , siue
dubiorum ; altero rerum notabilium*

Nunc denuò typis datur ,

SUPERIORVM PERMISS

NEAPOLI,

Apud Io. Iacobum Carlinum M.DC.VI.

ILLVSTRISSIMO

ET REVER. DOMINO

D. F. ANSELMO

MARZATO

S. R. E. PRESBYTERO

Cardinali Monopolitano

TITVLI SANCTI PETRI

in Monte Aureo .

FRATER HIERONYMVS A POLITIO

*Ordinis Fratrum Minorum Capuccino-
rum . S. P. D.*

AXIMVS ille, Car-
dinalis integerrime cœ-
li, & terræ, & rerum
omnium, quæ amplif-
simo Empirei conti-
nentur amplexu, crea-
tor & opifex Deus; qui sempiterna sua
voluntate, nouum hunc, vt ab æterno
disposuerat, produxit mundum; non
aliunde, vt tu optimè calles, ad hoc o-

†

2

pus,

*Dionys. de
Diuinis no-
minibus.*

cap. 4.

August.

Tom. 3.

Enchirid.

cap. 9.

Psal. 19.

Psal. 49.

*Boet. De
consolat.
philosoph.*

pus, quam ex sua bonitate, absque sui
vlla mutatione, actus, creditur & agno-
scitur . Sic magnus ille, inquit Diony-
sius . Diuina etenim bonitas , non di-
misit eum sine germine esse. Sic S. Au-
gustinus . Satis est Christiano , rerum
creatarum causam, siue cœlestium, siue
terrestrium, siue visibilium , siue inui-
sibilium : non nisi bonitatem credere
creatoris . Nec quidem, ob suam age-
re vtilitatem vnquam poterat ; qui su-
pereminenter , antequam vllas ederet
creaturas, omnis celsitatis, & excellen-
tiæ gradum, in seipso complectebatur ;
Et omnis perfectionis plenitudine con-
fertus , atque affluens erat : vt ex Di-
uino illo exemplari , hic sic orbis ele-
ganter dispositus, exemplatus fuerit &
productus . Vndè , Reginus psalter in
Dei persona cecinit . Et pulchritudo
agri mecum est. Et Beat. Boetius, Pul-
chrum , pulcherrimus ipse , mundum
mente gerens , similique imagine for-
mans . Quarè vt verè bonus, & in se ip-
so sufficiens ; tantum vt suam in mun-
dum

dum hunc , pro varia creaturarum natura , prout possibile foret , diffunderet bonitatem, eas creavit, & ex nihilo ad esse produxit . Quò fit, vt huius vniuersi , concinnè perpolitèq. dispositæ , atque confictæ partes omnes; summi earum conditoris bonitatem , cuius participes factæ sunt , in se ipsis ostendent atque venditent . Ità vt Apostolus dicat . Inuisibilia Dei, à creatura mundi. *Rom. 1.* per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur : sempiterna quoque eius virtus & Diuinitas .

At , cum ea sit Diuino attestante Dionysio, boni natura , vt in alios diffundi velit: inde fit, vt cunctæ res creatæ, quæ bonæ ab inexhausta , & supereminenti bonitate fluxere : quæ, vt sanctus docet Augustinus, in quantum sunt, bonæ sunt : ipsæ quoque suam, & præsertim quæ ratione potiuntur , in alios bonitatem effundant & spargant . Vnde , præclarè , vt refert Cicero , scriptum est à Platone . Non nobis solum *D. Dionys.* *S. August.* *Enchirid.* *cap. 12.* *Cic. lib. 1.* *De offic.* nati sumus, sed ortus quoq; nostri pa-

tem patria, partem parentes vendicant,
partem amici . Atque vt placet Stoi-
cis . Quæ in terris gignuntur , ad vsum
hominum omnia creari ; homines au-
tem hominum causa esse generatos : vt
ipsi inter se , alij alius , prodesse pos-
sent .

Quoniam ergò , vt idem scribit Ci-
cero , naturam debemus ducem sequi,
& cômunes vtilitates in medium pro-
ferre : Cupiebam & ego ex mea tenui-
tate, Deo, vt par est credere, inspiran-
te, & natura ducente, aliquid in cômune
commodum, in medium producere.
Itaq; continuum quoddam, ante annos
duos & viginti desiderium , & sedula ,
dû Romæ essem, me tenebat anxietas :
commétarios, seu verius interpretatio-
nem, ac plurimorum dubiorum , super
Minoritana nostra Regula resolutio-
nes edere, & in lucem producere. Quo-
rum gratia, verum eius optantibus sen-
sum sententiamq. nancisci, eoq. magis
fratribus nostris, quibus in Diuinis ob-
sequijs , & alijs nostri Ordinis labori-
bus

bus occupatis, vix paululum otij sup-
peditari dignoscitur: tantus quæritan-
di ac varios volutandi codices adime-
retur labor. Et in hoc vno libello, ex
varijs probatorum auctorum, & no-
stræ Regulæ expositorum, selectioribus
sententijs collecto, multisq. etiam do-
ctrinis, quæ ad rem attinere duxi, tum
ex sacris Canonibus, tum etiã ex Theo-
logis, & Canonistis, vt opus fuit, re-
ferto: clara, digesta, ac vel vt in ianuis
patenter exposita, ipsius Regulæ vera
intelligentia, & regularis perfectionis
obseruantia, eius posset amatoribus in-
notescere.

Quocirca, cum ad id peragendum,
multorum piorum fratrum studium,
atque me vrgeret instantia: & non exi-
gui Religiosorum profectus, quem in-
de sperabam, me extimularet ardor. Eo-
rum obtemperans voluntati, lucubra-
tionibus ac plurimorum annorum la-
boribus, Dei opitulante gratia, libel-
lum ex multorum Doctorem lectioni-
bus, & doctrinis perfeci. Quem cum à

fratribus nostris probari , & efflagitari
compererim , typis tradi & Romæ ex-
cudi curavi : quod eis profuturum spe-
rabam , qui puram suæ Regulæ obser-
uantiam peroptarent . Sed iam excus-
sus , & à domesticis parietibus ad com-
munem omnium vtilitatem foras emis-
sus , vel in ipsarum primo valuarum
egressu , reiectionem perpeffus , futuri,
qui exoptabatur , fructus , hucusque
sterilis permansit .

Verum , cum Dei ope , & tua (Car-
dinalis inclyte) fauente gratia , denuò
sit , ad commune Religiosorum commo-
dum , vtilitatemq. restitutus , te adit ;
vt sub tui nominis vmbra protectus tu-
tus consistere , & percurrere possit vs-
quequaque . Tibi enim cum iurè , nec
vna ex causa , dicare decreui . Nam qui
tanto tuo in me officio , & gratiæ , debi-
tum persolvere , aut saltem gratias re-
ferre , vt res expostulat , non valeo : ten-
tarem tamen re hac , meæ in te volun-
tatis , & non ingrati animi propensio-
nem ostendere ; & potissimum hac in
te ,

ra, quam tibi non iniucundam fore speraui. Cui enim melius ea consecrarentur : quæ de perfectione Minoritanæ vitæ sunt, quam tibi ? qui dum in Ordine fuisti nostro, acerrimum te semper regularis eius observantiæ zelatorem, & integerrimum observatorem præstixisti. Adeo, ut nunc etiam in tam excelso positus gradu, maximè ea oblecteris : tantoque nostri Ordinis amore tepearis, ut, & si adhuc non ex munere, affectu tamen, & effectu, ubi exposcularit eventus, te eius semper exposcillum Protectorem præstiteris. Et si securitas cupitur, à quo melius quisque studiosus, & virtutum amator, certam ab omni iniuria, ac indignitate tutelam, sperare vnquam poterit, quam à te vno ? qui etiam à primis annis, ita virtutum & scientiarum te amore captum ostendisti semper, ut nulla tibi in rebus alijs, quam his semper nauare, vera fuerit oblectatio atque voluptas. Quippè, quæ de die in diem adauctæ adeò extitere, ut à te nihil expectan-

dum portenderent, nisi magnum & memorabile valdè. Ità, vt iure optimo sperari possit, quòd sicut omni laudè atque honore, quisque te semper dignissimum agnouit & censuit, vt ad Cardinalatus fastigium meritò æstimeris euectus : sic fore vt in Petri sedeas sede, ad vniuersam Dei Ecclesiam gubernandam. Et tandem, vt eandem obseruantiam, & pietatem, quibus te iure, vt benè nosti, semper colui, aliquo tibi argumento contestarer, confirmaremque : Opusculum hoc dolatum, & in plerisque locis sacrorum Canonum, & Doctorum citationibus adauctum : quaecunque ego ipse procudì, tibi Cardinalis optime, consecror & dedico. Etenim, non me fugit, quòd tam magni animi, atque æque magnificum, & regium est : & præstare magna, & exigua serena fronte suscipere. Quare Dominationem tuam Illustrissimam & Reuerendissimam rogatam velim; ne aspernetur obsequentem: sed rem, licet exiguam, benignè suscipiat. Et id quicquid

quid est nostri laboris, & hanc nostram
qualem cunque referendę gratię volun-
tatem; & cum exiguo hoc, meę parui-
tatis, opusculo, me etiam tibi semper
addictissimum accipiat. Et vale felix.

Datum Neapoli. Kalendis Ianuarij
M. D C. VI.

V N I V E R S I S
F R A T R I B V S
O R D I N I S M I N O R V M
C A P V C C I N O R V M .

FR. HIERONYMVS
A P O L I T I O
S I C V L V S ,

*Eiusdem Ordinis Generalis (licet
immeritus) salutem .*

V M superioribus an-
nis, Romæ, Procura-
torem Ordinis age-
rem ; deuenit ad ma-
nus meas (præclarum
sanè opus) Expositio
admodum R. P. F. Antonij Corduben-
sis, Regularis obseruantiaë, super Regu-
lam nostram . Cuius lectione, cum
vehementer oblectarer ; disposui, opus
illud , in breue compendium redigere :
& ex eo collectis selectioribus doctrinis
reca-

recapitulationem, siue epilogum facere, quò libellum semper mecum habere possem, mecumq. deferre. Quòd cum fecissem, multi à me, vt eis libellè copiam facerem, expetiuere. Cumq. opusculum perlegissent; rogabant, vt ad communem Religionis nostræ vtilitatem, & simplicium Fratrum consolationem, compendiosam illam Regulæ nostræ expositionem, à domesticis parietibus, in lucem ederem. Rogatus autem, & arbitratu non inutilem fore simplicibus fratribus, hanc Regulæ elucidationem; opè repretium duxi, illam in mellio rem formam redactam, multis in locis adaugere. Et quoniam opus illud, ante Concilium Tridentinum compilatum fuit; multa in eo sunt, quibus dicti Concilij nostra quædam decreta, & sanctiones refragantur. Quare epilogo illi meo, determinationes has, suis locis interferere volui. Et cum determinassem, opusculum in lucem edere: visum fuit, omnes etiam alios Doctores euoluere, qui super Regulam nostram

nostram. scripsere: & omnes Pontificias
Regulæ nostræ expositiones perlustra-
re: vt veluti ex macrocosmo, micro-
cosmon efficerem; essetq. libellus iste
meus, non vnius tantum Doctoris epi-
logus, & anacephalæosis; sed omnium
sanctæ Regulæ nostræ expositorum,
breuis, & succincta collectio: ac veluti
fasciculus ex multis floribus hinc inde
collectis, compositus. Sed parvus fons,
creuit in fluium; opusculum, factum
est opus, multis incrementis adauctum;
multisq. doctrinis, (quæ ad rem perti-
nere existimaui) tum ex sacris canoni-
bus, tum etiam ex Theologis, & Cano-
nistis, (vbi opus fuit) refertum. Adeo
vt non compendium illius operis dici
possit, sed noua Regulæ expositio.
Quale autem sit opus, profecto multis
est laboribus, & vigiliis partum; inter
tam multiplices curas, & negotia Reli-
gionis: cum onus humeris sustinerem;
de quo dici illud potest, quod gemunt
sub mole gigantes. Quoniam verò ad
communem Religionis vtilitatem, opus
istud

Istud compilandum suscepī, & perficiendum curavi, vt quisque suæ professionis zelator, in eo adinuenire possit, quod pro suæ puræ Regulæ obseruantia, peroratur, agnoscere: ipsimet etiam Religioni, & eiusdem Fratribus vniuersis toto cordis affectu offero. Suscipiant igitur fratres, & filij, hunc, qualemqualem laborum meorum partum, & ex pharetra nostræ paupertatis, quantalacunque munuscula: vel potius suscipiant, non opus, sed animum, & ex animo opus: (Deum in hoc vtcunque imitantes) qui ad Abel respexit, & ad munera eius. Gen. 4. Et Christum, qui pauperculam viduam, duo æris minuta in gazophilacium mittentem, ex animi magnitudine plurimum commendauit. Et si iadigna iudicauerint, quæ in lucem prodeant; nostro, (plusquam par erat) ampliori ignoscant desiderio, rogantibus obsequendi, ceterosquē iuuandi. Nec si quid boni, in eo perspexerint, negligent: sed magis prompto animo, satagant, obseruare.

De

De quo rogatus opto. Quò enim magis, in hac tam arcta Minoritani Ordinis Regulari obseruantia, de amaritudine passionis, & Crucis Christi degustauerint; eò magis, hac corporis mortalitate deposita, cælesti replebuntur dulcedine; & cum beatissimis spiritibus exultabunt, & iucundabuntur in gloria sempiterna. Quam nobis omnibus dignetur concedere misericors Dominus, qui est benedictus, & gloriosus in sæcula. Valete. Datum Romæ in edibus S. Bonauenturæ Capuccinorum, Kalendis Martij. M. D. XCIII.

DE mandato Reuerendissimi Patris
Fratri Bartholomæi de Miranda
Magistri Sacri Palatii meritissimi : Ego
Fr. Chriftophorus Ceriolus Mediolanen-
fis Ordinis Fratrum Minorum Conuen-
tualium, artium & sacre Theologiæ Do-
ctor; necnon & Regens Collegij Sancti
Bonauenturæ, in ædibus Sanctorum duo-
decim Apostolorum : vidi, & diligenter
perlegi expositionem super Regulam
Seraphici Patris Sancti Francisci, doctis-
simè, & accuratissimè à Reuerendissimo
Patre Fr. Hieronymo à Politio Siculo,
Fratrum Capuccinorum Generali ædi-
tam, & quia in ea nihil reperi, quod Fi-
dei Catholicæ, ac bonis moribus aduer-
setur; iudicanti nedum dignam esse vt ty-
pis mandaretur, sed etiam maximam
viris religiosis, ac studiosis omnibus,
tum sacre Theologiæ, tum Iuris Pontifi-
cij vtilitatem allaturam. Præter enim
Regulæ ipsius P. S. Francisci interpreta-
tionem exactissimam; multæ singulares,
& præcipuæ difficultates, ac quæstiones
ita mirificè, & clarè examinantur, & re-
soluuntur (quarum notitia, & determi-
natio summopere necessaria est nedum
Theologis, & Canonistis, sed etiam Con-
fessarijs, Concionatoribus, Religiosis,

ac

ac tandem omnibus animarum salutem exoptantibus) vt nihil amplius pro huiusmodi difficultatum, quaestionumq. resolutione valeat desiderari. In cuius rei fidem, & testimonium hoc propria manu subscripsi. Datum Romae, in Conuentu Sanctorum duodecim Apostolorum, die 24. Martij. M. D. XCIII.

Ego frater Cbristomus Ceriolus Mediolanen. Regens Collegij S. Boniauenturae, qui supra.

Ego

EGO Frater Inachus de Brizuela
Præsentatus, & Sacræ Theologiæ
Lector in Collegio Sanctæ Mariæ super
Mineruam, Ordinis Prædicatorum;
ex commissione Reuerendissimi Patris
Fratr̃s Bartholomæi de Miranda Sacri
Palatij Magistri dignissimi; legi hanc
Sancti Francisci Regulæ explicationem,
æditam à Reuerendissimo, doctissimo,
& religiosissimo Patre Fratre Hierony-
mo à Politio Siculo Ordinis Capucci-
norum Generali: quam dignissimam
iudico, vt typis mandetur. Quia il-
lam non solum suæ Religionis, sed &
aliarum Religionum professoribus uti-
lissimam censeo; cum contineat expii-
cationem multorum, quæ Religionibus
omnibus communia sunt. In hoc ope-
re nihil Fidei Catholicæ dissonum inue-
ni; sed potius agnoui veram in illo do-
ctrinam contineri, & sacre Scripturæ te-
stimonij, Sanctorum Doctorum dictis,
Pontificum decretis, & Theologicis ra-
tionibus doctissimè comprobata. .
In cuius rei testimonium, hoc, propria
manu subscripsi. Romæ in prædicto con-
uentu Sanctæ Mariæ super Mineruam. .
Die 2. Maij, anni 1593.

Fr. Inachus de Brizuela Præsentatus.

RE-

REVER. PATRI
F. HIERONYMO
A POLITIO

CAPVCCINO THEOLOGO,
ET PRÆDicatori.

FR. SILVESTER
AB ASSISIO

EIVSDEM ORDINIS GENERALIS
*quamvis indignus salutem
in Domino.*

EXPLANATIONEM
tuam (Reueren-
de Pater) in Re-
gulam S. Franci-
sci Patris nostri,
multo iam labore elucubra-
tam; à doctissimis viris reco-
gnitam, & approbatam; ac
proinde illam imprimendi ab

Illu-

Illustrissimis Sacrae Congregationis Cardinalibus facultatem nunc proximè tibi concessam fuisse, vehementer etiam, atque etiam gauisi sumus: fore enim speramus, ut per eam Religio nostra, quæ alioqui, Dei gratia, à Maiorum tramite nihil deflexit, maiora indies obseruantia incrementa sit acceptura. Nos verò, & laborum tuorum; & publicæ Religionis nostræ utilitatis rationem habentes; quia nostrarum partium est, ijs, qui in Vineâ Domini quoquo modo elaborant, opem ferre; cupimus nostras omnes (qualescunque sint vires) impendere; quò opus tuum præclarum quidem, atq; adeò utilissimum quàmprimum in

lucem edatur. Propterea per
has nostras literas in virtute
Spiritus sancti, & ad meritum
sanctæ obedientiæ tibi præci-
pimus, atque omnimodam fa-
cultatem concedimus, vt lu-
cubrationem tuam in præfa-
tam Regulam prælo subijce-
re, ac typis mandare valeas ;
obtenta tamen priùs ad id fa-
cultate ab ijs , quorum qui-
dem librorum imprimendo-
rum censura præcipuè interest.
In cuius fidem præsentēs no-
stras manu propria subscrip-
tas , nostroquè maiori sigillo
subsignatas dedimus . Dat.
Veronæ die 3. Septembris, an-
no Domini M. DC V.

Fr. Silueſter qui ſupra manu propria.

Imprimatur iuxta Decretum, & ordinem factum per Illustrissimos, & Reuerendissimos DD.S.R.E. Cardinales in Generali Congregatione Indicis habita die 27. Augusti seu alio veriori tempore. In qua quidem Congregatione inter fuerunt Illustrissimi, & Reuerendissimi Domini Cardinales Aesculanus, Columna, Camerinus, Baronius, Belarminius, Seraphinus, Pamphilus, & Monopolitanus. Vt ex Decreto dicti Illustrissimi, & Reuerendissimi Domini Cardinalis Monopolitani constat. Quod ad maiore firmitate & testimoniu hic imprimi mandamus. *Isid. Moscon. Vic.Gen. Neapolit.*

*Rusil. Gallac. Can. deput. vidit, & Regist. fol. xvi
M. Fr. Cornel. Tirab. Curia Archiep. Theolog.*

C*Um his annotationibus imprimatur
supradicta expositio tanquā utilis,
et permittatur illa, quæ impressa iā repe-
ritur; quia sic emendata, & correctæ, nō
obstabit Decretū Illustrissimorum DD.
Card. S. Seuerinæ, & Cusani, prout Illu-
strissimi DD. Cardinales Cōgregationis
Indicis obstare noluerūt, nec volunt om-
ni meliori modo, &c.*

Fr. Anselmus Card. Monopolit.

ET QVICVNQVE
HANC REGVLAM
SECVTI FVERINT,
PAX SVPER ILLOS,
ET MISERICORDIA.

Galat. 6.

I N
EXPOSITIONEM
REGVLÆ SERAPHICI
S. FRANCISCI

PRÆLVDIVM PRIMVM.

De Perfectione Regulæ Minoritanæ.

ECET quidem, tam
Seraphici Patris, &
Patriarchæ Franci-
sci, obediētes filios;
sedulam habere curā,
totisq. niti viribus, ea
agnoscere, & scire; ad
quorum obseruātiā,
tā magni Patris Re-
gulam profitendo, sese Deo voto astrinxerūt.
Idq; iurè: cum & ipse Pater Sanctus, Diuino
Spiritu afflatus, sedulò & studiosè curauerit,
eam suis filijs præbere normam, & formam
viuendi, quam etiam suæ vitæ firmauit exem-
plo: quam si plenè seruare (cum Dei gratia)

Exp. Reg. S. Franc. A stu-

P R Æ L V D I V M

studuerint : perfacile eis viam , ad virtutum
culmen perfectamq; Dei charitatem (utcumq;
in hac vita haberi potest) acquirendam ; tri-
buisse agnoscatur . Hæc enim illa Regula est ;
qua Evangelico firmatur eloquio, vitæ Chri-
sti roboratur exemplo, Apostolorum sermoni-
bus , actibusque firmatur . ut dixit Pontifex
Summus Nicolaus III. Ex quò, non imme-
rito ea censeatur Regula huius perfectio , &
excellètia, ut cæterarum religionum omnium
in Dei Ecclesia approbatarum regulis, nedum
inferior ipsa non sit : sed fortè perfectissima ,
& omnium præstantissima inueniatur .

2 Quòd, ut nobis id plenè innotescat, quò in
eius obseruantia desiderium magis , ac magis
in dies accendamus : illud prius annotasse
oportet. Quòd dupliciter, iuxta S. Thomæ sen-
tentiam, 2. 2. q. 184. ar. 1. & 4. hoc perfectionis
nomen sumi consuevit. Vno modo, pro ipsa ho-
minis iusti, absoluta perfectione; qua ipse verè,
& realiter per inbarentem in se perfectā cha-
ritatem, perfectus est. Ita ut, absolutè esse per-
fectum, nil aliud sit, quàm virtutum omnium
culmen attigisse, & præcipuè charitatis ; qua
teste Apostolo ad Col. 3. vinculum est perfe-
ctionis . Vnumquodque namque eatenus per-
fectum esse dicitur; quatenus proprium finem
attingit Nam finis, est, vltima rei perfectio.
Charitas autem est, qua vnit, seu aliquàlter

Cap. exij
qui femi-
nat. de
verb. fig.
in 6.

Nomen
perfectio-
nis , du-
plex .

in

in via hac hominem Deo iungit; qui est ultimus finis humana mentis. Iuxta illud Ioan.

1. Ioan.

Qui manet in charitate, in Deo manet; & Deus in eo. Et ideo, secundum charitatem specialiter attenditur, perfectio humana vite. Alio modo sumitur pro perfectione alicuius status, ad quem requiritur obligatio perpetua ad ea quae sunt perfectionis, cum aliqua solennitate. ut docet D. Thom. in dicto art. 4. Et sic accepta perfectio, modus quidam viuendi est, certis legibus, & consuetudinibus institutus; quibus Dei adiutorio seruatis, essentialis ipsa perfectio acquiritur, vel exercetur acquisita.

Perfectio status q
sic.

Duplex enim, secundum eundem Thom. in eadem quest. art. 5. et Ioannem Pirinum ex Scot. est perfectionis status. Vnus scilicet exercenda acquisita; alter vero acquirenda. Sicut & duplicem Theologorum statum dicimus: vnum, qui est doctorum, & magistrorum, quorum est acquisitam Theologiam alios docere, & instruere: alterum, qui est discipulorum, qui ad acquirendam eam addiscendo canantur. Nam status perfectionis exercenda est, quem Episcopi, & prelati assumunt, non ut Neophyti, vel nouitij, sed ut perfecti, & in virtutibus exerciti: ad exercendum erga subditos moribus, & doctrina, opera, exempla; virtutum. Horum enim est, suos subditos perfectionem docere; & in via Dei gubernare, & regere.

3. sententia
dist. 38.

Episcopus
munus
status.

4 P R Æ L V D I V M

regere. Quòd ut debitè fiat, omnium quidem virtutum requirit supebeetilem. Nemo enim dat, quod non habet; Nec docere quidem alios potest, quod ipse non nouit. Iuxta Domini Saluatoris sententiam; Nunquid colligunt de spinis uuas, aut de tribulis ficus? Et hac ratione Episcoporum status, per sacras canones; Religionis cuiusuis statu, perfectior declaratur. Præsupponit enim perfectionem essentialem in actu; quam Religionis status necessariò minimè præsupponit. Et ideò Episcoporum status, dicitur iam acquisita, & exercèda perfectionis status: unumquodque namque cum natura perfectum est, sibi simile gignit.

c. licet
de Re
gul.

Status
Religio-
forum.

Religio
quid;

2.2.q.186
art.7.

3 *Status verò Religionis, què Religiosi viri, ex desiderio perfectionis assumunt; status est perfectionis acquirèda: ut quasi in schola virtutum, & disciplina proficiant; & de virtute, in virtutem ascendant. Religio enim strictissimè sumpta, pro emissionem solennis professionis, obedientie, paupertatis, & castitatis, de qua est noster sermo; quidam status perfectionis est, triplici quidem respectu, ut S.T. bo. docet. Vno, quia per tria hæc emissæ vota, humanum ab exterioribus sollicitudinibus quietat animum. iuxta illud Pauli 1. Cor. 7. Volo vos sine sollicitudine esse, &c. Alio, quia quoddam est holocaustum; per quod aliquis totaliter se, & sua offert Deo. Tertio, quia exercitiū quoddam*

dam est; ad charitatis perfectionem tendendi. Animi quietudo est; Nā secularis sollicitudinis inquietudo, precipue circa tria se ingerit homini: Primo quidē circa exteriorum rerū dispensationē; quæ per paupertatis votum depellitur. Secundo circa uxoris, & filiorum gubernationem; quæ per continentia votū amputatur. Tertio circa propriorum actuum dispositionem; quæ per obedientia votum, quo se quis alterius dispositioni, & imperio committit, præscinditur; unde mens ipsa humana habet, ut fere plene possit à seculari quiescere perturbatione. Similiter, & holocaustum est; cum Religiosus totum, quod habet, (iuxta S. Gregorium super Ezech.) hisce tribus votis offert Deo. Habet autem homo triplex bonum: Primum externarum rerum; quas plene per voluntaria paupertatis votum Deo offert. Secundum proprii corporis; quod precipue Deo per continentia votum, quo maximis corporis renunciatur delectationibus, dedicatur. Tertium bonum est anima; quo aliquis per obedientia votum Deo se consecrat: dum propriā voluntatem per quam homo omnibus potētis, & habitibus animæ utitur, ob Dei amorem, prælatorum suorum supponit imperiis. Exercitium item acquirenda perfectionis est; dum per prædicta tria vota, ea plene remouentur, per quæ homo impediri potest, ne totaliter eius

Solli
do fa
laris v
fatur
ca tria

Hom. :

Bonū h
minis
plex e

affectus tendat in Deum; in quo ipsa cbaritatis perfectio consistit. Quae praecipue tria esse solent; exteriorum bonorū cupiditas; quae per paupertatis tollitur votum. Sensibilibum delectationum concupiscentia, inter quas venereas ipsa praeebunt; quae per continentiae votum excluduntur. Humana item inordinatio voluntatis; quae per obedientiae votū depellitur.

Vota essentialia sunt media perfectionis acquirēda.

4 *Nec velim putes, praedicta obedientiae, paupertatis, & continentiae vota; & cetera quae habentur in Regula, ut vigiliae, ieiunia, nuditas, & huiusmodi, quae praefata essentialia vota respiciunt: essentialem ipsam ex seipsis esse perfectionem; adeo ut sine ipsis (prout à Religiosis servantur) aliquis perfectus esse non possit: quoniam ipsa essentialis perfectio (ut supra dictum est) in Dei perfecta cbaritate consistit. Et plurimi cum vxoribus, filiis, & diuitijs simpliciter perfecti in cbaritate, & lege Dei inuenti sunt. Ut de Abraham patet, Isaac, Iacob, Iob, Dauid, & alij. Sed ipsa obedientia, paupertas, castitas, &c. aptissima ad acquirendam perfectionem media, & instrumenta sunt. Nam per ea remouentur; quae saepe impedimento esse solent, ad ipsam essentialem perfectionem acquirendam. Si quidem nemo sanamentis ignorat, quam magnum impedimentū suapte natura afferre soleat spiritali vita, quae homo puro cordis affectu, perfectaeq; cbaritatis*

ritatis vinculis Deo seipsum unire conatur, ardens concupiscentia rerum venerearum: necnon, & anxia sollicitudo gubernandi familiam, uxorem, & filios. Et quantum obest cupiditas temporalium bonorum; & cura, vel thesaurizandi, vel conquestos thesauros afferuandi, & dispensandi. Quantumque, etiam charitati officiat; voluntas propria, & innata propensio, sequendi, nostramque tuendi sententiam; ut eam ceteris omnibus preferamus, & nostro arbitratu ad libitum, nostris de rebus disponamus. At dum per odoriferam castitatem omnis venereorum fugatur affectus: & sedula distractio, & cura gubernanda familia remouetur: Per voluntariam paupertatem omnis voluptas rerum temporalium; & earum sollicita dispensatio depellitur: Et per humilem, promptamque obedientiam omnis inordinatus propria voluntatis affectus, & priorum actuum dispositio prohibetur: Clare omnibus patere potest, quam aptissima sint instrumenta, & media, ipsa obedientia, paupertas, & castitas (Dei gratia) plenè seruata; ad ipsam essentialem perfectionem acquirendam. Dum enim per ea, impedimenta tolluntur; liber, & satis benè dispositus redditur Religiosus, ut vigorosis actibus in Deum suum possit Creatorem, seipsum totum conuertere; & in eo totum suum ardentissimum amorem

A 4 locare:

8 P R Æ L V D I V M

locare: in quo vera, & realis perfectio cōsistit. Ex quibus omnibus constat, quòd Religionis status, dum per prædicta vota, humanam mentem quietat; holocaustumque Deo offert; & exercitia, seu media ad perfectionem acquirendam præbet; quidā status perfectionis est.

Regula
S. Franc.
ex quo
probetur
perfecta.

5 Et quoniam Pater noster Seraphicus in Regula, quam nobis seruandam tradidit, talia nobis instrumenta, & exercitia præbuit; animum scilicet ab exterioribus sollicitudinibus quietandi; nosq. in perfectum holocaustum Deo offerendi; & exercitia insuper ad perfectionem tendendi, per tria præfata paupertatis, castitatis, & obedientie essentialia vota: patere ex his clarè potest, quòd talem (ut præmisimus) nobis dederit modum, & normam viuendi; qua facillè per dictæ Regule obseruantiam, ad perfectionem ipsam peruenire possimus. Quod & ceteræ in Ecclesia approbatæ Religiones; faciunt omnes.

Religio-
nū perfe-
ctio ynde
dignosci-
tur. S. Th.
2.2.q.188
art.6.

6 Sed quòd hæc Minoritana Regula, nulli ceterarum Regularum cedat, vel inferior sit, immò ceteris fortè altior, & perfectior probe-
tur: ex fine, ad quem ipsa Regula dirigitur, & ex medijs, & exercitijs, quæ in ipsa dantur; facillè dignosci poterit. Horum enim adinuicem comparatione, quenam Regularum una, altera perfectior sit; secundum D. Thom. ostenditur, & dignoscitur. Verum, finium adinuicem

seminter sese collatio, primò, & principaliter attendenda est; secundariò verò ea, quæ est medi-
 orum, & exercitiorum. Illa enim, tanto hac
 præstantior est, quanto finis, qui per se quæri-
 tur, ipsis medijs præstat: quæ non absolute pro-
 pter se queruntur, sed propter ipsum finem.
 Comparatio enim quæ finium adinuicem est,
 absoluta est; quia finis propter se queritur.
 Quæ verò exercitiorum adinuicem est, non
 absoluta sed respectiua est tantum: exercitium
 enim nõ propter se, sed propter finem expetitur.
 7 His ergo sic stantibus, illa religio alteri
 meritò præfertur, eritq. altera præstantior, si
 ad finem absolute potiore sit instituta: hoc est,
 quod ad maius bonum, vel ad plura bona ordi-
 netur, & instituat, quàm altera. Vnde si una
 Religio ad vacandum, & cõtemplandum Deo
 ordinetur, ita ut ad vitam contemplatiuam
 sit instituta: Alia verò Religio, ordinetur ad
 elemosynas dandas, ad hospites recipiendos,
 captiuos redimendos, & alia id genus, adeò
 ut eius finis sit vita actiua: illa utique, quæ ad
 contemplandum est instituta, hac, quæ ad acti-
 uam solummodo est ordinata, præstantior, atq;
 perfectior censenda est. Quoniam illius finis,
 qui est contemplari, & vacare Deo; præstan-
 tias, & maius bonum est, quàm finis huius,
 qui est necessitati corporali proximorum sub-
 iunire. Dicente Domino, Optimam partem
 elegit

Reli-
 gionis
 perfectior
 quàm

Luc

elegit sibi Maria, qua non auferetur ab ea. Item si aliqua sit religio, cuius finis non modò sit contemplari, verumetiam, & contemplata alijs siue docendo, siue predicando tradere: hac illis utique erit præstantior, qua solummodo ad contèplandum sunt instituta. Quoniam, illa ad plura bona est ordinata, quàm ista. Est enim instituta ad contemplandum, & insuper ad alios cõtemplata docendum. Et quoniam maius est illuminare, quàm lucere tantum; maius erit ergò contemplari, & contemplata alijs tradere, quàm solum contemplari.

S.Th.2.2.
q.188. ar.
6.

8 Ideò secundum S.Thomam, & Doctores, summum in Religinnibus obtinent gradum; qua, & ad contemplandũ, & insuper ad prædicandum, & alios instruendum ordinantur; Medium, qua tantum ad contemplandũ sunt instituta: Infimum verò, qua ad exteriores solummodò actiones, diriguntur.

Regula
S. Franc.
vnde ex
parte fi-
nis aliqui
bus alijs
probetur
pfectior.

9 Ecce præbabitur itaque dico, quòd cum hac S.Francisci Regula ad contemplandum sit instituta, ut ex tertio ipsius Regula capite patet; Ibi [Clerici faciant Diuinum Officium secundum ordinem S.Romana Ecclesia.] Et ex 3. & 10. cap. ubi dicitur [Attendunt Fratres, quòd super omnia habere debent Spiritum Domini, & sanctam eius operationem: orare semper ad Deum puro corde &c.] clarè patet, quòd hac Minoritana Regula, præstantior, & per-

& perfectior illis Regulis omnibus est; quæ
 tantum ad actiuam vitam, & occupationes
 externas sunt instituta. Et insuper, quia hæc
 non solum ad contemplandum, & Deo vacan-
 dum, verum etiam ad predicandum, & alios
 docendum est ordinata: ut ex 9. cap. patet. ubi
 de predicatoribus agitur: qui alios viam salu-
 tis docere debent. [Fratres, in predicatione,
 quam faciunt, attendant, ut sint examinata,
 & casta eorum eloquia ad utilitatem; & edi-
 ficationem populorum, annuntiando eis vitia,
 & virtutes, pœnam, & gloriam.] Et vult
 insuper, ut inter Saracenos, aliosq; infideles,
 ire possint ad instruendos illos de veritate Fi-
 dei, ut ex 12. eiusdem Regule cap. constat.
 [Quicumque Fratrum diuina inspiratione
 voluerint ire inter Saracenos, & alios infide-
 les &c.] Adeo ut Regula hæc pro fine vitam
 habeat mixtam, nempe otium Magdalena va-
 cando Diuinæ contemplationi. & negotium
 Martha, utilitati proximorum insisterendo, per
 predicationem. Ideo dignosci potest, quod ca-
 teris Monachorum Regulis (sunt enim ipsa ad
 contemplatiuam tantum vitam instituta) præ-
 stantior est: secundum rationem assignatam.
 10 Et quoniam aliquæ sunt Religiosorum
 Regule, quæ eum hac Minoritana circa fines
 conueniunt: quandoquidem & ad contemplā-
 dum, & ad contemplata alios docendum sunt,
 sicut

Perfectio
 eiusdē ex
 parte me-
 diorum.

sicut & hac, ordinata. Et non potest, quid alio potius, & dignius dici; nisi secundum id, in quo ab eo differt, & ipsum excellit. Ideò harum Religionum, quarum fines sunt ijdem, præstantia, & perfectio: ex parte mediorum, & exercitiorum inuestiganda est. Harum autem illa cæteris utique erit præstatiore, & perfectior, quæ conuenientiora ad propositos assequendos fines, media, & exercitia præbet: ut doctè (iuxta morem suum) adnotauit S. Th. loco præallegato. Modò quòd ipsa Minoritana Regula conuenientiora, & magis proportionata, præ cæteris omnibus aliorum Religiosorum Regulis, exercitia, & media tribuat ad fines prædictos assequendos; qui sunt Deo per contemplationem vacare, & contemplata cæteris in prædicationibus tradere; facile ex dicendis patere potest.

22. q. 188.
art. 6.

Media ad
perfectio-
nem con-
uenienti-
ora.

II Status ille, qui magis reddit hominem absolutum, & liberum à terrenorum omnium amore, & a noxia eorum sollicitudine, quæ nimis Dei amori aduersantur; & per consequens magis ad inhaerendum soli Deo per amorem conducit, & ad proximorum charitatem inducit: conuenientiora utique, & magis proprijs finibus proportionata habet exercitia, quàm ille status, in quo Religiosi, minus per exercitia ipsa, elongantur ab amore, & sollicitudine prædictis. Et quò magis per huiusmodi instru-
menta

menta à tali terrenorum affectu remouentur, ut Deo adbarere, & proximorum utilitati commodius vacare possint; eò perfectiora, & suis finibus congruentiora ipsa exercitia, seu instrumenta comprobantur. Atqui paupertas, quam Minores profitentur, ea est, ut eius professores nihil penitus in terris habere possint, neque in particulari, neque in communi, vnde altissima ab ipso S. Fräscisco est appellata. [Hæc est illa celsitudo altissimæ paupertatis, quæ vos pauperes rebus fecit, & virtutibus sublimauit.] Clarum est ergo, quòd quantum est de se, amorem penitus omnem, & sollicitudinem remouet terrenorum. Nam si abundans possessio temporalium, abundantiorē sollicitudinem ingerit. Exigua verò possessio, minorem consequens est, ut nulla possessio nullam ingerat sollicitudinem. At Minoritana hæc Regula, talem, (ut diximus) mandat paupertatem; ut nihil eius professores tam in particulari, quàm in communi habere propriū in terris possint. Nec quemcumque rerum usum eis concedit; sed tantum rerum necessariarum; ut patet ex decretali cap. exijt, qui seminat. 9. Insuper, & utensilia. de verborum significatione in 6. Vbi dicitur [Quinimodò in omnibus appareat in eis quo ad Dominium omnimoda abdicatio; & in usu necessitas.] Constat ergò, talia dare media, & exercitia; ut
 omnis

omnis per ea amor, & sollicitudo terrenorum tollatur. Vnde consequens esse videtur, quod conuenientiora, & magis proportionata ad propositos fines, præ ceteris Religionum omnium Regulis, præbeat instrumenta: & per consequens illis dignior, & perfectior habenda videtur, secundum considerationes assignatas. Habent enim aliæ Religionēs, temporalia in communi, licet non in particulari.

Dubium. 12 Et si dicas, quod modus viuendi Fratrum Minorum ex mendicitate, plus sollicitudinis habet, quam ex moderatis possessionibus viuere. Nam quando ex moderatis possessionibus uiuitur, sollicitudo incumbit paucis; reliqui uero omnes, contemplationi, & litterarijs studijs vacare possunt. Si uero ex mendicitate, & procuratione uiuitur, multis ad questus quotidianos sollicitudo incumbit. Et sic extrema paupertas non est proportionatum instrumentum finibus, qui sunt contemplatio, & prædicatio, sed potius distrabit ex his. Respondeo, quod hoc impedimentum, seu distractio non utique ex ipsa Regula sequeretur; sed potius ex defectu esset, & culpa profitentium illam; quia abundare fortè, & lautè viuere uellent. Nam cum ex ipsa Minoritana Regula, teneantur eius professores, ad usus rerum moderatos; & modica (ut constat) sint necessaria ad sustentationem uitæ: quia natura paucis

con.

contenta est: Si dicta Regula professores paucis (ut ex eorum professione tenentur) erunt contenti; exigua utique erit occupatio procurandi necessaria, his, qui paucis contenti sunt: Et paucissimi sufficient fratres, ad mendicandum talibus necessaria; poteruntq. ceteri vacare diuinis, & predicationi Euangelij. Quare Minoritana hæc paupertas, quæ paucis est contenta; non modò à finibus prædictis non disfrabit; sed maxime ad illos conducit.

13 *Nec obstat, quòd S. Thomas 2.2. q. 188. art. 7. dixit, quòd habere aliquid in communi, non minuit perfectionem Religionis. Non enim aliud per hoc dicere voluit; nisi, quòd illa Religio, quæ aliquid habet in communi, non erit simpliciter, & absolute imperfectior ea, quæ nihil habet: sed tantum imperfectior erit secundum quid, scilicet secundum paupertatẽ tantum. Posset enim illa, hanc in alijs exercitijs, & medijs excedere: Vt sunt ea, quæ ad continentiam, & obedientiam spectant. Quod quæ id S. Thomas velit, ex eius responsione ad primum argumentum satis liquet. Si daretur (inquit ipse) quòd excessus paupertatis faceret Religionem perfectiorem; secundum hoc tantum quod est pauperior, esset perfectior: non tamen faceret eam perfectiorem simpliciter. Posset enim esse, quòd alia Religio excederet in his, quæ sunt obedientia, & continentia.*

D. Thom.

Religio habes in cõmuni, est imperfectior secundum quid.

Ex

Ex quibus verbis satis patet. quòd, et si habere aliquid in communi non minuat perfectionem Religionis simpliciter : minuit tamen secundum hoc, scilicet quòd sit minus perfecta in bono paupertatis, ea, qua nihil habet. Nec verbum illud (si daretur) dubitatiuè poni potest. Quia sicut nullus potest ambigere, possessiones, & diuitias, curam, & sollicitudinem, ob nimiam nostram fragilitatem potius, quàm earum proprietate, & natura, secum afferre : sic nec idem Daëtor Sanctus negaret, quòd occasionaliter, ex nostra scilicet infirmitate, impedimento esse possent ad acquirendam perfectionem : & sic verè minuant de perfectione Religionis. Immo ex eadem Sancti Thomæ, & Caietani in loco præallegato sententia, colligi videtur, Minoritanam Regulam Regulis alijs perfectionem esse. Nam, si Religio, qua eundem finem habet cum alia; ex eò, quòd speciale aliquod medium perfectius, & ad finem consequendum aptius dat, quàm alia; ea censetur perfectior, & præstantior; non simpliciter quidem, & absolutè, sed, ut assertum est, respectu particularis illius instrumenti, & medijs præstantioris; quod est essenziale statui Religionis: Ergò illa Religio, qua media omnia statui Religionis essentialia, conuenientiora, & aptiora dat ad assequendum finem; censenda perfectior, & præstantior est. Et hæc est

Regula
S. Fracisci
est perfe-
ctior alijs

est Minoritana Regula. Ipsa enim, non solum in paupertatis, (ut dictum est) verum etiam in castitatis, & obedientiae voto; omnes alias, quae cum ipsa circa fines conueniunt, antecellit.

Idq. inde patet: Quia votum castitatis, in hac S. Francisci Regula, strictius esse dignoscitur, & finibus magis congruum, quam in alijs quibusque Regulis Religionum omnium.

Votū ca-
stitatis.

Quandoquidem huius Regula professores, non solum vouent castitatem seruare, ut ceteri Religiosi: sed praeter illis omnibus, etiam seipsos voto astringunt, impedimenta euitare; quae illos à pura praedictae castitatis obseruantia impedire possunt. Hac enim tria illis sub mortali culpa praecipiuntur: ne fiant scilicet compadres hominum, aut mulierum: Item, quod non ingrediantur monasteria Monacharum: Insuper, quod non habeant suspecta mulierum consortia. Quibus omnibus plenè seruatis, clarum est, quod satis liberi, & expediti, huius Regula professores redduntur; ad Deo, & proximorum utilitati vacandum. Vnde hoc medium, & essentialia instrumentum, ceteris, (quae talia non iubent) perfectius esse dignoscitur; cum ad fines propositos, magis proportionatū existat. Quod insuper obedientiae votum, huiusce Regula professorum; ceterorum omnium Religiosorum obedientiam antecellat; inde est.

Votū obe-
diētiæ in
Regula
S. Franci-

Cap. 10.

liffima eſt; nec niſi duobus limitibus limitata; qualis non eſt cæterorum. Profeſſores enim Minoritana Regula, ſub diſtriſti præcepti vinculo, ſuis prælatis obedire tenentur; non ſolum in ijs, quæ promiſerunt ſpecialiter in Regula obſervare: ſed inſuper in omnibus, quæ eis à ſuis Præpoſitis præcipiuntur: dummodo contra Deum, & Regulam non ſint. Ait enim ipſe Pater Sanctus. [Præcipio firmiter Fratribus uniuerſis, ut obediant ſuis Miniſtris, in omnibus, quæ promiſerunt Deo obſervare; & non ſunt contraria anima, & Regula.] Quare Minorum obedientia ſtriſtior, & uniuerſalior cæteris videtur, & per conſequens cæteris altior. Vndè, (ni fallor) exiſtimo concludi poſſe; ipſam Minoritanam Regulam, ſum præ cæteris, (cum quibus in finibus conuenit) media congruentiora, & inſtrumenta aptiora ad fines prædictos aſſequendos tribuat, (ut ex prædictis ſatis intuentibus patere poterit) cæteris utique altiore, præſtantiorem, & perfectiorem exiſtere. Et ideò nos Minores Fratres decet, illam maximè venerari, ardenti affectu amplexari, perpetua meditatione ruminare, neruoſq. omnes intendere, ad eam legitimè ſeruandam.

P R Æ-

An ignorantia Regulæ, & declaratio-
num Pontificum excuset trans-
gressores à culpa?

ARDENS planè, in flammeo
pectore Seraphici Patris no-
stri Francisci, extitit deside-
rium; ut eam nobis praberet
viuendi formam, qua plenè
seruata; facilis nobis pateret accessus, ad Dei
perfectam charitatem adipiscendam. Nec mi-
nus ardens eiusdem voluntas fuit, ut dilecti ip-
sius filij, tãta Regulæ professores; eam perfectè
agnoscere niterètur, de ea inter se mutuo con-
fabularentur; & secum illam semper haberèt.
Quod inde patet; nam sæpe sæpius ad hoc fra-
tres suos hortabatur, & in fine primæ Regulæ
scriptum reliquit. Sciebat enim quòd quilibet
huius Regulæ professor, ipsam propria culpa
ignorans, & ex ignorantia, eius præcepta
transgrediens; iusto Dei iudicio tandem igno-
randus à Deo erat. Iuxta illa oracula: Si
quis autem ignorat, ignorabitur. & Qui sine
lege peccauerunt, sine lege peribunt. Non
enim minus perit, qui clausis oculis perit;
quàm qui apertis. Nam licet (S. Augustino
teste) ignorantium peccata minora sint pec-

1. Cor. 14.

Rom. 2.

De cont.
adul.

B a catis

catis scientium: non tamen anima mors euaditur; si contra Dei legem, vel alia obligatoria ad salutem, secundum proprium uniuscuiusque statum, perpetrentur.

Ignoran-
tia prae-
ceptorū
non excu-
sat.

2 Nulli enim dubium est, quemlibet ad ea sciendum teneri; ad quae seruanda, voto se astringit. Quia nullus ea seruare, ut tenetur, & adimplere unquam poterit, quae ignorat. Finis enim, secundum omnium sententiam, necessitatem ipsis imponit medijs; sine quibus finis ipse haberi non potest. Modo si Religiosus suam tenetur Regulam seruare, quam vouit; necessarium utique erit ei, dicta Regula obligatoria peragnoscere, & modum implementationis eorum: cum absque illorum agnitione, minimè valeat eam obseruare. Et sicut nullus excusabitur Christianus, si propria culpa, quae ad legem Christianam necessariò pertinent, notabiliter ignorauerit. Ita nec professus Religiosus, si propria culpa obligatoria Regula non agnouerit, & ob id fecerit contra illa; excusabitur aliquando. Tenetur ergò quilibet frater Minor, sicut, & ceteri Religiosi, scire, vel saltem laborare ad sciendum, suae obligatoriae Regulae, & declarationes Pontificum; quae ad verum Regulae intellectum sunt necessariae: Ne ignorans culpabiliter, iustè ignoretur à Deo.

Quotum-
plex est
ignora.

3 Pro quo scias, triplicem esse ignorantiam;
vnam

nam scilicet omninò inuoluntariā; aliam omninò voluntariam; & aliam partim voluntariam, & partim inuoluntariam. Ea, quæ omninò voluntaria est, in eis est, qui scire non possunt: cuiusmodi sunt infantes, à natura dementes, & insensati; & demum, qui nec per seipsos, nec per alios instrui poterunt. Quæ omninò est voluntaria, in eis est, qui scire possunt; & tamen nolunt. Quæ verò partim voluntaria partim inuoluntaria est, in eis inuenitur; qui scire possunt, & vellent; & tamen negligunt. Prima ergò, quæ omninò inuoluntaria est, licet pena, seu aliquis defectus sit; culpa tamen non est, nec peccatum. Quoniam ut omnibus confessum est; omne peccatum, intantum peccatum est inquātum est voluntarium. Et quia huiusmodi ignorantia omninò inuoluntaria est; ideo totaliter peccatum excusat. Et hæc est, quæ inuincibilis appellatur: quia nullo modo vinci potest. Quarè ut de infantibus, & dementibus taceam, de quibus satis constat, ignorantiam ipsam vincere, & depellere eos minimè posse; Si quis desiderat, & diligenter querit, & laborat, ea quæ sibi ad salutem necessaria sunt, peragnoscere; & tamen id consequi non potest, quia non est qui eum debilis instruat, nec ipse per seipsum ad id sufficiens est: totaliter immunis, & liber erit à culpa. Quia huiusmodi ignorantia omninò inuolun-

Gersô Al
phabet :
51.

August. l.
retract.
cap. 12.
lib. 2. ec.
distinct.
41.
Ignoran-
tia inuin-
cibilis
quæ.

luntaria est, & inuincibilis. Nec per ipsum stetit, sed fecit quod in se erat; ad agnoscenda necessaria.

Ignoran-
tia affe-
ctata.

Secunda quæ omninò voluntaria est, quæ in eis est, ut diximus, qui scire possunt, & nolunt; verè culpa, & peccatum est. Nec id dicitur ratione ipsius ignorantia in se; quoniam ignorare per se sumptum, nullum peccatum est: sed ratione peruersa voluntatis ignorandi ea, quæ ad salutem necessaria sunt. Nec enim solummodò peccatum est, aliquem velle actum malum culpa; sed etiam velle malum pœna seu defectus, ordinantis ad culpam: qualis est ignorantia eorum, quæ necessariò sciri debent ad salutem. Quare, quando quis voluntariè sibi elegit, nolle ea scire, quæ necessariò scire tenetur, secundum statum, & professionem suam; eaq. fugit audire, ut sic liberius absque remorsu conscientia vivere possit: nulla tenus, per ignorantiam peccando, excusabitur à culpa. Quoniam, si talis ignorantia aliquàlitter excusare videatur in quantum ignorantia est, & ex ignorantia peccatur; aggrauat tamen culpam, in quantum est volita, & affectata. Vnde tantum aggrauat, quantum excusat. Ex quò dici consuevit, quòd in nullo excusabitur, nec in aliquo eius culpa minuetur; qui per ignorantiam affectatam peccauerit. Cum voluntariè sibi ipsi ignorantia tenebras elegerit.

elegerit, ne ea agnosceret, qua necessario ad salutem scire tenebatur. De quo dixit propheta. Noluit intelligere, ut bene ageret. & S. Bernardus in lib. de 12. gradibus ait. Frustra sibi de ignorantia blandiuntur; qui ut liberius peccent, libenter ignorant.

*Pfal. 35.
S. Bern.*

Tertia qua partim voluntaria, partim involuntaria est; qua in illis inuenitur qui scire possunt, & volunt; & tamen ex pigritia scire negligunt. Hac enim licet ex parte à culpa transgressorem excuset, ut scilicet non ita graue sit peccatum per ignorantiam commissum, sicut esset si per ignorantiam non fieret, sed ex certa scientia; totaliter tamen à culpa non excusat; sed tantum grauitatem in aliquo diminuit. Nam licet huiusmodi ignorantia propriè non sit volita, immò quodammodò displicens; inquantum, tamen ex defectu hominis, & ex sua negligentia venit quod ipse scientiam eorum non habet, cum habere possit, qua scire tenetur, & qua sibi sunt ad salutem necessaria: quodammodò voluntariè hanc ignorantiam habere videtur. Nam licet à voluntate efficiente, seu approbante non sit; à voluntate tamen omittente procedit. Quae interpretatiuè voluntas efficiens, licet non propriè, & verè, esse dignoscitur. Et ideo non à toto, seu totaliter excusat à culpa; sed à tanto, seu aliquo qualiter. Quia illud, quod à voluntario dimi-

Ignorantia crassa, & supina.

nuit; à peccati grauitate minuit. Hinc est, quod dici consuevit: Quod ignorantia crassa, & supina. Quae tunc crassa & supina est: quando quis ex notabili negligentia, non querit scire ea: quae necessario secundum statum suum scire tenetur. Vnde licet grauitatem peccati diminuat; non tamen tollit, quin mortale peccatum sit, transgressio eius, quod necessario ad salutem seruari debet. Vnde Chrysost. super Matth. inquit: Non potest eis esse excusatio condemnationis, ignorantia veritatis; quibus fuit inueniendi facultas, si fuisset querendi voluntas.

Professi
non om-
nes æqua-
liter tenē-
tur om-
nia scire.

Cord. in-
troducitur.
¶ 4.

Prælati
quæ scire
teneant.

4 Notandum tamen est; quod licet nulli professo liceat notabiliter Regulam, et declarationes prædictas ignorare: non tamen omnes ex æquò illa scire tenentur; sed quilibet secundum statum proprium, & qualitatem personæ. Iuuenis enim & frater indoctus, non tenetur tot scire; quot pater antiquus, aut doctus, aut prælatus. Similiter, qui est bebes à natura, non tenetur quantum ingeniosus. Sufficit Fratribus iuuenibus, & his qui idiota sunt; ea scire quæ communiter tractantur ab eis. Et quæ ad pecuniam; & nostram pertinet paupertatem. Et generalia agnoscere præcepta absque alijs Regule subtilitatibus: dummodò sint parati humiliter se subycere iudicio maiorum circa ea omnia, quæ facere tenentur. Prælati autem

præ-

praesertim docti, tenentur, ultra praedicta, scire ea omnia, quae communiter contingere solent in eorū officio; quae nam in praecepto sint, quaeve non; et quomodo tractanda sunt secundum Regulae puritatē. Et etiam scire tenentur dicta Regula subtilitates; & casus cōmuniter accidentes. Et tenētur studere, & ad debitū docendū ignorantes: puram ipsius Regulae observantiam. Quod si ipsi praelati fuerint indocti; & viderint, quod ex ignorantia culpabiliter à suis subditis cōtra Regulā, aut contra ius diuinū, vel ecclesiastica praecepta peccatur; tenētur ex officio diligētē procurare, ut ipsi Fratres idiotae per alios doctos instruantur. Ne ipsorum praelatorū negligentia, et culpa; tenebras ignorantiae seclādo, finaliter pereant, et corruāt in interitū. Non enim, (ut S. Ber. dicit de cōtempu mundi) excusare ignorantia poterit hominem; qui se magistrū infantium, & doctorem insipientiū profitetur. Eò enim ipsò, quò praelati munus quis accipit; se talem Magistrum, & doctorem per se, vel per alium, profitetur. Quare non excusabitur; si eius culpa cōmissi sibi subditi, ob ignorantiam letaliter peccabunt.
5 Immo et fratres docti, licet praelati nō sint, studere utique tenentur; ut ignaros, & idiotas fratres, tali doctrina pane indigente cibare, & instruere possint. Nā, sicut pro releuanda extrema proximi necessitate tenetur quis-
que

Bern. de
 cōtempu
 mundi.

Fratres
 docti. q
 facere de
 bent.

Tho. 2. 2.
q. 187. ar-
tic. 3.

Adrian.
4. sent. de
corre&.

Frat.

Obiectio

Primo

moral.

Iob 1.

que cum occurrerit, esse sollicitus, ut habeat, unde pro tunc illius necessitati provideat, ut inquit S. Thomas & Adrianus: tantò magis id erit necessarium, pro releuanda spirituali ipsius proximi necessitate.

6 Et si contra predicta arguatur, quòd simplices Religiosi, qui viuunt sicut literatos, & predicatorum Ordinis viuere cernunt; non videtur posse de peccato damnari; etiam si ignoranter ipsam transgrediantur Regulam. Quoniam S. Gregorius primo moralium exponens illa sacra Scriptura verba. [Boues arabant, & asine pascebantur iuxta illos] inquit, quod simplices, per asinos significati, pasci debent in fide, & cognitione Prelatorum, & doctorum, qui intelliguntur per boues; doctrinam scilicet, vitamque maiorum sectando. Quandoquidem credendum non est doctos propria salutis fore immemores; precipue cum sic doceant verbo prout, & ipsi viuunt. Respondetur, quòd multi possunt esse in ordine literati scientiarum naturalium, aliarumve facultatum; qui non sunt docti de pertinentibus ad Regulam. Et hi non tamquam docti, sed velut indocti in hoc negotio habendi sunt; ex quò de sensu regula non gustarunt.

Alij docti esse possunt de pertinentibus ad Regulam, & eorum professionem; quales esse debent omnes prelati, predicatorum, & literati or-

Solutio.

Docti sūt
in duplici
differe
ntia.

si ordinis. Et de his dico, quod tunc possunt, & sequi debent, eorum doctrinam; dum non confitentur, quod contra Regulam, aut veritatem doceant. Iuxta Christi Domini sententiam; Super cathedram Moysi sederunt Scribae, & Pharisei; quaecumque dixerint vobis, servate, & facite. Quibus verbis nos admonet, quod litterarum, & legis, & scripturarum habetium ministerium; doctrinam, & veritatem, quam nos docent, sequi tenemur. Sed non tenemur, nec debemus, nec utique possumus, eorum sequi doctrinam; si contra veritatem sufficienter agnitam, nos instruant. Tunc enim non secundum Cathedram Moysi docent, (quae est cathedra veritatis) sed secundum cathedram erroris. Itaque simplices Religiosi, qui maiorum suorum doctrinam sequuntur, pura intentione, et animo semper parato, obediendi veritati, quaecumque eis constiterit: tuti in conscientia vivunt. Et excusantur apud Deum, si per ignorantiam offenderint: cum per eos non fiet, quin velint agnoscere veritatem, & obligatoria suo statui. Non tamen excusarentur, si sequerentur vitam, & mores talium praedicatorum, & litterarum; quos relaxate, & sine zelo Regula, & eorum professionis vivere peragnoscerent. Quoniam non vitam, & mores talium voverunt; sed S. Francisci Regulam. Et Christus Dominus, licet docuerit simplices, quod debeant sequi

Mat. 23. 1

Cathedra Moysi, quid.
Fratres idiotae quos imitari tenentur.

Dixit Adrian. quod. 1. art. 3. fol. 14.

sequi Doctrinam habentium ministeriū scri-
 pturarum; secundum tamen eorum vitam re-
 laxatam, debere viuere, penitus vetuit. Secun-
 dum opera (inquit ipse) eorum nolite facere.
 Sed si huiusmodi simplices Fratres, & idiota,
 aliquam ignorantes veritatem, simplici, & bo-
 no animo sequantur vitam illorum doctorum
 & prelatorum, quos rationabiliter existi-
 mant bonos, & sollicitos propria salutis: ex-
 cusarentur utique sequendo vitam, & exem-
 pla illorum; modo astiment, quod illi benè no-
 runt, & sciunt, quid faciunt: & quod non ita
 viuerent, nisi essent certi, quod sic licet viuere.
 In dubijs enim vita, & exemplum bonorum,
 sufficit pro regula viuendi simplicibus. Et
 hoc dicere voluit S. Gregorius loco præallega-
 to. Et est Doctrina S. Augustini; quam Ger-
 son maximè commendat, & sequitur, Tom. 2.
 Alphab. 31. Resolutorie ergo dicimus, quod
 licet ignorantia inuincibilis excuset; su-
 pina tamen, seu crassa ignorantia,
 & multo magis affectata, cul-
 pabilis est; & non excu-
 sat à mortali, si
 contra obli-
 gatoria
 fiat.

Matt. 23.

S. Greg.

S. Aug.

PRÆ

Quid sit vivere secundum Regulæ puritatem.

S I necessarium est cunctis, alienius Regulæ professoribus, ut agnoscant, vel (ut supra diximus) agnoscere studeant, purâ ipsius Regulæ mentem, & intellectum; ut in ipsius pura postmodum observantia vivere utiliter possint: Videndum est nobis, si vivendo Fratres Minores, secundum declarationes Pontificum; & secundum glossas Doctorum approbatorum, quas super ipsam, Regulam ediderunt; certi esse possint, quod plenè ipsam Regulam servant, secundum suam puritatem; & ad mentem, & simplicem intentionem conditoris? An verò, necessariò sit ad literam, absque ulla glossa servanda? Pro resolutione dictorum.

I Primò notandum est, quòd ad Ecclesiam, & Papam simul, & per se spectat omnes Regulas, & Religiones in Dei Ecclesia approbare, vel improbare: confirmare, vel infirmare: declarare, limitare, mitigare, & etiam arctare; ut in sacris habetur canonibus. Nam cum Papa supremum perfectionis gradum in Ecclesia teneat; ipse solus habet alijs ostendere viam per-

Nota primò, Papa approbat & improbat Reg. Religio-
torum.

Cap. fin. *perfectiōnis predictæ; & eius decretis circa*
 de Relig. *predicta est standum. Ideò S. Franciscus pro*
 do. & c. *fundamento suo, & sua sacra Religionis; obe-*
 unico co. *dientiam Papæ, et S. Romanæ Ecclesiæ habere*
 tit. lib. 6. *voluit. Vnde in principio Reg. cap. 1. dicit.*

Ecclesia
 est funda
 mentum
 Relig. S.
 Francisci
 cap. ult.

*[Frater Franciscus promittit obedientiam,
 & reuerentiam D. Papæ Honorio, & succes-*
soribus suis canonicè intrantibus; & Ecclesiæ
Romanæ.] Eandemq. Regulam claudit, eadē
ad sanctam Ecclesiam subiectione. [Vt sem-
per subditi, & subiecti pedibus eiusdem San-
ctæ Ecclesiæ, stabiles in Fide Catholica &c.]
Et sciens, quòd ipsa Regula, non utique vera

Panhor.
 in c. fin.
 de relig.
 domibus.
 Ang. tit.
 Religio-
 sus nu. 2.

Regula obseruabilis, & obligatoria esset, sine
authoritate, & cōfirmatione Sedis Apostolicæ;
ideò ab eadem Sede approbationem, & confir-
mationem humilibus precibus requisivit: eius-
dem determinationi, & dispositioni illam in
omnibus supponendo. Nec oppositū velle, vllō
modo poterat; quandoquidem (ut supra dictū
est) apud Papam, & Ecclesiam plena appro-
bandi, & improbandi, declarandi, &c. omnes
in Dei Ecclesiæ Regulas, authoritas residet.

2 *Notandum est secundo, quòd non probi-*
bentur Doctores, hanc S. Francisci Regulam
declarare, et interpretari; prout Hugo in pro-
logo super Regulam, asserit. Et hoc satis ratio-
nabile videtur. Quoniam Minoritana Regula
non est maioris authoritatis, quàm Christi

Euan.

Euangelium, & Diuina scriptura. Et si ab
 Ecclesia acceptantur, & admittuntur glossæ,
 & expositiones Doctōrū, quæ non distrabunt,
 neque alterant verum ipsius sacra scriptura
 sensum; quomodò non acceptabit, & recipiet
 glossas, et declarationes Doctōrum super præ-
 dictam Regulam; quando ipsius Regule men-
 ti, & intentioni sint conformes, & Diuina le-
 gi, naturali, & Pontificiæ non contradicant?
 Et quomodò aliquandò fuissent ausi S. Bonau.
 S. Bern. Alex. Alensis, Hugo, & ceteri grauif-
 simi Doctōres prædictam Regulam declarare;
 si prius id eis licere non agnouissent? Hoc ve-
 rissimum est. (iuxta diuinas literas) quòd nul-
 lus temerariè debet proprio inniti sensui in
 his, quæ ad salutem spectant. Sed sequenda, &
 amplexanda est veritas. secundum nobis tra-
 ditas à maioribus nostris intelligentias; &
 alijs, qui in rebus fidei, & morum, extiterunt
 magistri. Vndè dicitur, Interroga patrem Deut. 22.
 tuum, & annuntiabit tibi, maiores tuos, & Prou. 22.
 dicent tibi. Et iterum. Ne transgrediaris ter-
 minos, quos posuerunt patres tui. Et idem le-
 gitur in sacris Canonibus. Necessarium ergo c. Relatū
 fuit, ne liberum cuiuslibet esset, arbitrato suo, & d. 37.
 secundum propriam sententiam S. Francisci
 Regulam intelligere, & seruare; has esse glos-
 sas, & declarationes summorum Pontificum,
 & probatorum Doctōrum, per quas nobis
 verus,

verus, & simplex dicta Regula intellectus ad mentem conditoris innotesceret.

Declara-
tiones Pō-
ntificum
quāti va-
leant.

3 *Aduertendum tamen est, quod declarationes Pontificum super Regulam, præ cæteris Doctorum omnium expositionibus, maiori existimatione, & veneratione habenda sunt. Quoniam ad eos, (ut diximus) pertinet verum, et simplicem Regula intellectum aperire. Et declarationes Pontificum, siue super Diuinam scripturam, siue super canones, siue super Regulas, aut aliud huiusmodi sint; maioris sunt auctoritatis, quàm declarationes Doctorum. Pontificum enim (ut sic) declaratio; omnes obligat ad eius obseruantiam. Nec aliter dicere, vel docere Doctores possunt; quàm ipsi Pontifices (ut sic) dixerunt. Et in utroque foro, eorum declarationibus absque ulla contradictione, humiliter subiacere tenemur.*

Exposi-
tiones
Doctorū
quāti va-
leant.

4 *Doctorum verò expositio, non tantæ est auctoritatis; quoniam posset (ut sæpe fit) contra aliquodrum ipsorum sententias insurgi, aliquibus fundamentis, & rationibus validis. Ut latius de hoc Augustinus Anconitanus de potesta. Pont. cap. 9. & cap. 67. videri potest. Verum contra unanimum Doctorum sententiam insurgere, & contra illam determinare: non nisi temerarium est: ut per sacrum Trid. Concilium sessione 4. cap. de editione sacrorum librorum, decernitur.*

5 His

9 *His suppositis, tutò responderi potest, ad
 quæsitum; quòd viuendo secundum declara-
 tiones Pontificum, & Doctòrum approbatorũ
 idem cum Pontificibus sentientium; est viuere
 secundum Regula puritatem. Et per declara-
 tiones Pontificum, nullam hic Pontificiam in-
 telligimus dispensationem, qua est relaxatio
 legis obligantis; sed meram expositionem. Et
 simplicem volumus declarationẽ intelligi; qua
 nihil aliud, quàm elucidatio, claraq. manife-
 statio sensuum est occultorum. Ratio autẽ qua-
 rè secundum has declarationes viuendo, sit vi-
 uere secundum Regula puritatẽ, hæc est. Quia
 tunc Regula secundum suam puritatem serua-
 tur; quando secundum verum sensum princi-
 paliter ab eius institutore intentum, à profes-
 soribus viuitur. Id autem fit; quando secun-
 dum declarationes Papales, & eisdem corre-
 spondentes probatorum Doctòrum expositio-
 nes viuitur. Quia ad ipsos (ut dictum est)
 Pontifices spectat, mentem instituentium Re-
 ligiones patefacere; ut ex prænotatis habetur.
 Ergò in tali obseruantia; est puritas, & per-
 fectio Regula. Qui verò aliter dixerit; necessa-
 riò fateri cogitur; vel quòd Ecclesia in tali ip-
 sius Regula interpretatione, aberrarit; inter-
 pretando illam contra mentem instituentis.
 Quod impium, & erroneum est. Vel, quòd
 nobis occasionem præbeat, a Regula perfectio-*

Exp. Reg. S. Franc.

C

ne

Sol. quæ-
 sit.

Viuere
 secundum
 Regulæ
 puritatẽ.
 quid sit.

ne recedendi; si ex proposito sine ulla rationabili causa, aliquid de ipsius Regule perfectione subtrahit. Quod asserere, etiam impium probatur. Quoniam Ecclesia à perfectione non retrahit; sed magis ad illam iuuat, & inuitat.

Obiectio
historia-
lis.

6 Sed fortè instabis, quòd nullo modo glossa, & expositiones super hanc Regulam admittenda sunt: quoniam fuisse prohibita à Christo. Sic enim historialiter legitur, quòd dum B. Franciscus ac alter Moyses iterum montem, fontis Polumba propè Reate ascendisset, à Christo Domino Regulam, quam fratris Helia malitia (cui Sanctus Pater de monte descendens, tamquam suo Vicario seruandam tradiderat) destruxit; oratione, & ieiunio denuò impetraturus; Venerunt ad ipsum, idem frater Helias, Ministri, & Custodes quam multi, diuersarum Prouinciarum cum suis sequacibus. Protestantes, quòd Regulam, quam nimis arduam (prout audierant) & supra eorum vires obseruandam vellet eis dare; pro seipso, & non pro eis faceret. Quoniam nolebant ad illam obligari; cum satis, & superabundè eorum infirmitati sufficeret, promissa seruare. Quodque condescensione magis, & dispensatione eorum infirmitas, & fragilitas egebat, quàm ad maiora, & perfectiora se obligare. Et ipso Beato Patre, oculis ad cælum leuatis

lenatis, acclamante; Domine, nonne bene dixi
tibi, quòd ipsi non crederent mihi? Audita
ab illis omnibus fuit maximo cum eorum stu-
pore, & tremore, è cælo vox, dicens, Franciscus
nihil est in Regula de tuo; sed totum est meum,
quidquid ibi est. Et volo, quòd Regula serue-
tur ad literam, ad literam, ad literam; sine
glossa, sine glossa, sine glossa. Et idemmet Pa-
ter Sanctus, antequàm Deo Spiritum redde-
ret, expressè qualis circa hoc sua esset intentio,
in suo testamento declaravit: ut scilicet sine
ulla glossa seruetur: [Sicut (inquit ipse) Do-
minus dedit mihi purè, & simpliciter dicere,
& scribere Regulam, ita simpliciter, & purè
sine glossa intelligatis, & cum sancta operatio-
ne obseruetis.] Respondeo, quòd illis verbis,
sine glossa, sine glossa, sine glossa, nequaquam
voluit Christus Dominus suis prohibere Vica-
rijs, & successoribus Petri, ne glossas, seu de-
clarationes supra dictam Regulam facerent;
quæ ipsius puram mentem, simplicemq. intel-
lectum ostenderent. Nec minus ipse S. Fran-
ciscus illis verbis (sine glossa intelligatis) vo-
luit aliquandò, prout nec velle poterat, legem
ponere Pontificibus, & Ecclesie, ne eius pos-
sent Regulam declarare; cum illam (ut par-
erat) pedibus Sedis Apostolica, & determi-
nationi supposuisset. Sed Christus illa è cælo
voce, & Sanctus Franciscus illis verbis in suo

Auctor
côform.
confo. 9.
fol. 77. &
noue im-
pressio-
nis fol.
110.

Sol. obie-
ctionis..

Sine glos-
sa obser-
uare Re-
gulam,
quid sit.

testamento (sine glossa) nil aliud prohibuerunt; nisi glossas extortas, & declarationes irrationabiles, & Regula puritati, & simplicitati contrarias. Non autem illas, quae purum ipsius Regula intellectum demonstrant, & elucidant. Nec per illa verba [ad litteram, ad litteram, ad litteram] censendas esse Christus voluisse; ut, secundum corticem, & simplicem sonum verborum, (sicut Iudaei divinam intelligunt, & interpretantur scripturam) ipsa Regula intelligatur. Quoniam saepe verus sensus, & vera rei intelligentia amittitur; dum solum ad proprietatem verborum attenditur. Et (Sancto Hilario teste) intelligentia, & veritas propositionum, non à proprietate verborum, sed ex causis, ob quas talia verba dicuntur; hauriri debet. Quoniam non res sermoni; sed sermo, & voces rei debent inservire.

Hilarius
lib. 4. de
Trinit. &
c. Intelligentia de
verb. fig.

Sic enim ipse ait. [Intelligentia dictorum ex causis esse assumenda dicendi; quia non sermoni res, sed rei est sermo subiectus: Nam plerunque, dum proprietates verborum attenditur, sensus veritatis amittitur.] Pates hoc; Quia si ad litteram, prout verba sonant, Regula esset observanda; non liceret Guardianis aliquos ad ordinem recipere, de licentia Ministrorum; cum ipsis tantum Ministris, (ut in secundo capite patebit) ad Ordinem regi-

recipiendi facultas tribuatur . Nec fratres
 licentia, & absurda.
 licentia, penitus inhabiles possent ; qui ve-
 nirent, ut reciperentur in Ordine . Cum Re-
 gula verba dicant ; Quòd venientes ad Or-
 dinem, mittantur ad Ministros . Nec item
 possent Guardiani necessitatibus infirmorum,
 & fratrum induendorum mediante pecunia
 providere : cum in ipsa Regula mandetur,
 ut Ministri tantum, & custodes id faciant .
 Nam constat, quòd custodes, alij sunt ad li-
 teram, à Guardianis . Nec item posset ali-
 quis ad prædicationis officium promoueri Ge-
 nerali Ministro longè agente ; cum Regula
 ad literam mandet, quòd eiusmodi à Genera-
 li ministro examinentur . Quæ quàm absur-
 da, & inconuenientia sint, non est, qui non
 agnoscat . Et idèò dicendum est, quòd illo-
 rum verborum (ad literam, ad literam, ad
 literam) intelligentia, & verus sensus hic
 est ; Vt Regula hac, secundum verum sen-
 sum, & simplicem intellectum principaliter
 in ipsa litera intentum obseruetur : non au-
 tem secundum literæ sonum . Quod Pontifi-
 cum expositiones faciunt : quia verum sensum,
 & simplicem Regule intellectum qui in litera
 continetur, elucidant, & demonstrant . Tenen-
 dum ergò est, quòd viuendo secundum Ponti-
 ficum, & Doctorum approbatorum cum eis-
 dem Pontificibus conuenientiù, declarationes,

Cap. 2.

Cap. 4.

Cap. 9.

seu glossas; sit viuere secundum Regula puritatem ad mentem S. Francisci. Qui nos in omnibus; pedibus Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, subiectos esse voluit.

7 Obseruandum tamen est; quod declarationes Nicolai 3. Exijt, qui seminat &c. & Clementis V. Exiui de paradiso, & ea, quæ est Ioannis 22. Quorundam exigit; præ cæteris sunt tenendæ, & obseruandæ. Nec valde est curandum, de prioribus declarationibus factis à Gregorio 9. Innocentio 4. Alexandro 4. & Gregorio 11. quod ad ea, de quibus tractant declarationes prædictæ Nicolai, Clementis, & Ioannis. Tum, quia quidquid boni erat in illis; maiori est claritate positam in declarationibus trium prædictorum Pontificum.

§. Ad hoc a nonnullis.

Doctores quando non sunt curandi.

Tum etiam, quia idem Nicolaus in dicta sua declaratione mandauit, ut prædecessorum suorum declarationibus postpositis, sua tantum de cætero seruetur declaratio. Patet insuper ex dictis; quod de expositionibus Doctorem super Regulam, & eorum dictis, non est curandum in ijs; in quibus cum prædictis tribus declarationibus non conueniunt. Quoniam, ut supra dictum est, penes Pontifices residet auctoritas declarandi Regulas, & obligandi professores earum ad obseruandum illas secundum eorum declarationes: Et Doctorum expositiones eatenus obligare possunt, quæ.

quatenus ipsorum Pontificum declarationibus sunt conformes .

8 Nes mirandum , quòd aliqua sint Doctorum glossæ , quæ cum horum trium Pontificum declarationibus non conveniant: Quia eorum aliqui , ut patet quatuor Magistri , S. Bonaventura , Hugo , & alij ipsam Regulam sunt interpretati ante horum trium Pontificum declarationes . Et ideo mirum non est , si in aliquo particulari aliter sint locuti ; quam postea à dictis Pontificibus sit dispositum . Aliqui verò , licet post prædictas declarationes extiterint ; quia tamen (forte ex dictarum Pontificum declarationum inadvertentia) priores expositores secuti sunt : ideo sicut & illi contra prædictas declarationes aliquid dixerunt . Quare de eorum dictis nil curandum : quatenus Pontificijs declarationibus aduersantur . Sed iuxta dictorum Pontificum expositiones , & glossas Doctorum cum illis concordantes ; Regula observanda est . Quod utique , vivere est secundum Regule puritatem , ad mentem conditoris .

Nota hoc

Papalis Confirmatio Regula.

Honorius Episcopus seruus seruorum
 Dei Dilectis Filijs F. Francisco, &
 alijs fratribus de ordine fratrum minorū;
 Salutem, & Apostolicam benedictionem.

Solet annuere Sedes Apostolica pijs vo-
 tis, & honestis petentium desiderijs fauo-
 rem beneuolum impartiri. Ea propter di-
 lecti in Domino filijs, vestris pijs precibus
 inclinati, ordinis vestri regulam à bonæ
 memoriæ Innoc. Papa prædecessore nostro
 approbatam, annotatam præsentibus, au-
 thoritate vobis Apostolica confirmamus,
 & præsentis scripti patrocinio communi-
 mus. Quæ talis est.

Confirm.
 reg. quā-
 ti valeat.
 de relig.
 dom. c. f.
 & c. vni-
 co co. tit.
 in 6.

*V*oniam (ut dictū est supra
 Præudio 3. num. 1.) penes
 Apostolicam Sedem tota re-
 sidet auctoritas, & potestas,
 omnes in Ecclesia Dei appro-
 bandi, & confirmādi Regulas, & Religiones;
 siue improbandi, & infirmādi. Et eatenus ipsæ
 veræ, & obligatoria Regulae sunt; quatenus ab
 ipsa Sancta Sede Apostolica approbantur, &
 confirmantur. Ideò B. Franciscus suā voluit
 Regulam à Summis Pontificibus approbari;
 & confirmari. Et sicut prima eius Regula ab
 Innocentio 3. extitit approbata: sic eademmet,

in hac secunda ab ipso S. Francisco dictate Spiritu Christi abbreviata, & restricta in duodecim capita: ab Honorio III. approbata, & confirmata fuit sub plumbo, & sigillo autentico. Qua ideo hic in principio Regule ponitur; quia dñi ipsa Regula ab Ecclesia approbata, & confirmata cōmonstratur; non utiq; inobservabilis, & periculosa. (ut quidā temerē dixerunt) sed observabilis, & honesta comprobatur. Quomodo enim eam Sancta, & Apostolica Sedes approbasset, & confirmasset; si inobservabilis, & periculosa existeret? Nonne Summus Pontifex verbis illis [Solet annuere Sedes Apostolica pijs votis, & honestis petitionum desiderijs] satis Regulam istam piā, et honestam esse demonstrat? Si enim vota pia, honestaq. sunt desideria, hanc Regulam ab ipso confirmari petentium: erit ergo quod petitur, pium utique, & honestū: quod ipsa Regula est. Et verē pium; quia per virtutes, de quibus in ipsa Regula agitur: diriguntur eius professores, in Dei feruens obsequiū, & amorem. Cultus enim Dei, pietas est. ut 2. Timot. 3. Qui piē volunt vivere in Christo, &c. Verē honestū; quia ad proximi utilitatem, exemplū, & edificationem maximē hac Regula dirigitur. Honestū enim dicitur, quod ad proximi adificationē ordinatur. Rom. 13. sicut in die honestē ambulamus. Qua quidē honestas, divinis est benep-

Auctor.
cōf. cōf.
9. fo. 77.

Regul. S.
Franc. est
sancta &
observa-
bilis.

S. Bonav.
in prolog.
collector

collector
Comp. ti
tu. Pau-
pertas §.
7.

placitis, & non mandanis vanitatibus regula-
landa. Quod utique ex fructibus patere potest;
qui vniuersa Dei Ecclesie, ex hac Regula pro-
uenerunt; & in dies semper (Dei miseratione)
proueniunt. Quorū prædicti Pōt. Nicolaus III.
& Clemens V. in suis declarationibus super
Regulam non fuerunt immemores. Qui quidē
Clemēs apertis verbis hanc Regulam sanctā,
Euangelicam, meritoriam, & obseruabilē esse
decernit. Et quod oppositū dicere, sit error, &
impietas patet, tum ex confirmatione eius à
sancta Sede Apostolica. Tum quia, in historia
refertur, Christum regulam hanc approbasse,
siue dictasse; & B. Franciscum illam scribi fe-
cisse. Tum etiam quia esset dicere, quod Euan-
gelium, & vita Euangelica esset utique inob-
seruabilis, & periculosa: Et quod Christus. rē
inobseruabilē, & periculosam cōsuluerit. Quo-
niā ipsa Regula ferē tota ex Euangelio desum-
pta est. Vt facile, quilibet passim poterit, conse-
rēdo huius Regule verba ad Euangelitū ipsū,
cognoscere. Vel in auctore cōformitatū poterit
legere. Ob quod, Euangelica à prædictis Pōtifi-
cibus. Nicol. Clem. & Leone X. appellatur.

2 Ex quo patet quod deceptus fuerit Sylue-
ster; inquit, quod hac Regula periculosa
extitisset, nisi Papa suis declarationibus pro-
uidisset. Nam cum in se sit Euangelica; non est
utique ex se periculosa. Neque Pontifex illā
de-

declārādo, abstulit ex ea periculum, quod utique in illa non erat; cum nec Regulam ipsam mutauerit: sed quomodo esset intelligenda ne simplices in illam offenderent edocuerit.

In nomine Domini. Incipit Regula, & vita Fratrum Minorum. Cap. I.

Regula, & vita Minorum Fratrum hæc est. Scilicet Domini nostri Iesu Ghristi Sanctum Euangelium obseruare; viuendo in obedientia, sine proprio, & in castitate. Fr. Franciscus promittit obediētiam, & reuerentiam D. Papæ Honorio, ac successoribus eius Canonicè intrantibus; & Eccl. Romanæ. Et alij Fratres teneantur Fr. Fráncisco; & eius successoribus obedire.

Dodecim rubricis, seu capitulis, Regula S. Francisci est ciuitas celestis habēs portas 12.

hanc Minoritanam Regulam Pater Sanctus absoluit. Vt sicut ciuitas illa super celestis Ierusalē, duodecim portis describitur: Ab Oriēte portæ tres. et ab Aquilone portæ tres, & ab Austro portæ tres, & ab Occasu portæ tres, ut in Apoc. c. 21. dicitur: Ita, et hæc Religio, quasi ciuitas in quadro posita; duodecim capitibus constat. Quorū tria prima capita, tanquam tres portæ sunt; quæ radios recipiunt Orientis. Tria alia sequētia; pericula exclud-

cludunt, Aquilonis : Tria alia, tertio loco posita; obuiant malis ab occasu; Tria verò ultima; Australibus delitijs sunt referta. ut S. Bonaventura hic dicit. Trium autem primo positorum capitulorum Orientalium; Primum summarie Religionem instituit. Secundum ad eam venientes recipit. Tertium receptos interius, & exterius instruit disciplina. Dicitur ergo in primo capitulo. [Regula, & vita Minorum fratrum hac est.] &c.

Petr. Ioā.
I prolog.

2 Pro declaratione presentis capituli, est notandū; quod secundū expositorū sententiā super Regulā, aliud verè hoc caput non est, quā quidam Prologus Regula, tria ipsius continens substantialia fundamenta, ad quæ reliqua omnia reducuntur, quæ in ipsa continentur.

Fida ord.
D. Franc.
Primi.

3 Primitū ergo eius. siue huius ordinis fundamentum est; Sanctū Domini N. Iesu Christi Euangelium obseruare, quod pro substantiali ipsius Regula definitione ponitur. Vnde dicitur. [Regula, & vita Minorum Fratrum hac est; Sanctum Domini nostri Iesu Christi Euangelium obseruare.]

2. fund.

4 Secundum est huius status ad vniuersale totius Ecclesie caput, & ad sanctā Apostolicam Sedem firmissima, & subiectissima cohesio. Vnde sequitur. [Fr. Franc. promittit obedientiam, & reuerentiam Domino Papæ Honorio, & successoribus eius Canonice intrantibus,

bus, & Ecclesie Romana.]

5 Tercium est, eiusdem status, & ordinis ad suum propriū, et vniuersale caput subiectio, et ordinatio. Quare dicitur. [Et alij Fratres teneantur Fr. Frāc. et eius successoribus obedire.]

3. fund.

An Fratres teneantur ad obseruantiantiam totius Euangelij.

ET pro primo fundamento, Nota, quod licet Pater Sanctus definiuerit Regulam suū statum Minorū per obseruantia S. Euangelij: non tamen per hoc aliquando voluit suos fratres obligare, virtute professionis huius Regule ad obseruantia totius Euangelij. Quoniam si id fortē voluisset, nunquā aliqua ipsius S. Euangelij cōsilia specialiter expressisset, alia verō subieciisset. Natura enim termini restrictiui talis est; quod totū id, quod à se extraneū est, excludit: & illud tamē includit, quod pertinet ad ipsū: ut dicitur in Clem. exiui, S. Cū, igitur de verb. sign. Et quoniam ipse Pater Sanctus nō est locutus de Euangelio absolutē, sed cū modificatione: loquens in spē de tribus consilijs Euangelicis, viuendi. scilicet in obedientia, sine proprio, & in castitate; & de alijs quibusdam, quae in ipsa Regula continentur, quae ad praedicta tria reducuntur: Clarū est ergo, quod nūquā per Euangelij totū voluit intelligi Euangelij hoc est omnia praecepta, et cōsilia Euangelica: Sed illa tantummodō, quae in ipsa Regula specificantur: prout Nic.

Frēs non tenē. obf. to. Euāg. ex Reg.

S. Bonau. cap. 1. super regulam.

Serē. cōf. se. quare 1.

Petr. Ioā.
in pro-
log. super
reg.

Consilia
Euāg. cō-
sulantur
tanquam
opera he-
roica.

Mat 19.
Luc. 18.

*Nic. iij. et Cle. v. in suis declarationibus deter-
minant. Sicut enim Spiritus sanctus diuinā tra-
dendo scripturā, diuina prius sub umbris ab-
scōdere cōsueuit arcana; postmodū verò quādo
expediens fuit, illa mūdo manifestauit, & aper-
tissime declarauit. Ita Spiritus Christi hāc tra-
dendo Reg. seruo suo Francisco eundem voluit
modum obseruare, definiēdo ipsam Reg. primo
antonomaticē, per obseruantiam Euangelij.
Sed quid per Euangelium intellexerit, expres-
sē statim manifestauit; ipsa s. consilia Euang.
esse, quae in Regula sunt expressa. Idq. insuper
ideō factū fortē esse puto; quoniā Euāgelij cōsi-
lia, opera sūt heroica, et supererogationis: qui-
bus plenē obseruatis, Euāgelica perfectio adim-
pletur. Qua propter à Christo Iesu in Euan.
non praecipuntur omnibus, sed cōsulūtur ijs,
qui perfecti esse desiderant in obseruātia Euā-
gelica perfectionis. Iuxta illud: [si vis perfe-
ctus esse, uade vende omnia, quae habes, & da
pauperibus, et sequere me.] Et illud: [Sūt Eu-
nuchi, qui se castrauerunt propter regnum ca-
lorum, qui potest capere capiat.] Non imme-
ritō Euangelij nomine, ipsa Euangelica consi-
lia hic appellata sunt, cum in eorum plena ob-
seruātia perfectio uitae Euangelica consistat.
Dicimus ergō, quod ideō per nomen Euange-
lij Regulā definiuit; quia in ipsa, cōsilia Euan-
gelica, quae perfectionem Euangelicam adim-
plēt,*

plent, demandantur. Non autem ex eo, quod
 obseruantia totius Euāgelyj præcipiatur Quod
 & Greg. ix. Innocent. iiij. Alex. iiij. Nicol.
 & Clem. prædicti, in suis expositionibus super
 Regulam, apertissime dixerūt, & nobis deter-
 minatum reliquerūt. Et quod hac sit intentio
 S. Francisci, clarè manifestatur per id, quod
 in suo testamento dicit. [Et ipse altissimus re-
 uelauit mihi, quod deberem viuere secundū for-
 mam sancti Euangelij. Et ego paucis verbis,
 & simpliciter scribi feci.] His enim verbis
 manifestè demonstrat; quod Euangelium, ad
 cuius obseruantia eius fratres, vi professionis
 Regula, obligantur, illud est, quod in eius Re-
 gula scriptū reliquit. Hoc est, illa Euangelica
 consilia; quæ expresse in Regula sunt apposita.

7 Nec tamen ad illa omnia professores Re-
 gula pari obligatione adstringuntur; sed eo
 modo, & forma, prout in ipsa Regula sūt posi-
 ta: sicut prædicti Nicolaus, & Clem. declarūt.
 Quia, licet verum sit, quod Regula professo-
 res non solum teneantur ad obseruantiam illo-
 rurū trium votorum substantialium, obedi-
 tia, scilicet paupertatis, & castitatis: sed etiam
 aliorum consiliorum, quæ in ipsa Regula sunt
 posita; non tamen uno eodemq. modo, nec pa-
 ri obligatione, ad omnia illa tenentur: sed eo
 modo, & forma, quibus in ipsa Regula ponun-
 tur. Pleraque verè, in ipsa Regula sunt posi-
 ta,

Obliga-
 tio in Re-
 gula non
 est vnifor-
 mis per
 totum.

ta, quæ omnia ad illa tria essentialia vota ferè ordinata cernuntur; ut sunt illa, quæ spectant ad fugam, vel moderantiam delectationũ carnalium; quæ referuntur ad purissimam castitatem. Illa, quæ respiciunt subiectionem, & coligantiam propria voluntatis in Deum, & in suos propositos; quæ ad obedientiam diriguntur. Et in super quæ concernunt religiosam oblationẽ, & dispositionem rerum omnium temporalium pro Deo: quæ ordinantur ad votũ paupertatis. Propter quod (ut Clemens V. testatur) voluit. Pater Sanctus, ut huius Regule professores, non solum vouerent nudè illa tria substantialia vota; sed quod voueant observare totum id, quod in ipsa Regula continetur; prout in ipsa manifestissimis verbis legitur, scilicet [finito anno probationis recipiantur ad obedientiam, promittentes vitam istam semper, & Regulam observare.] Hæc verò, eo modo obligat: sicut in ipsa Regula exprimitur.

8 Et quoniã ipse Pater Sanctus alia sub verbis obligatorijs posuit, alia sub exhortatorijs, alia sub consilijs; alia sub informatorijs verbis: Merito professores Regule, ad aliqua eorũ sub culpa mortali, erant obligati: ut sunt illa, quæ obligatoriè sunt posita. Ad alia verò sub nulla culpa, vi professionis Regule, erant adsiriendi; cum obligatoriè in Regula non ponantur: licet ad aliqua eorum possent virtute alterius legis,

Cap. 2.

gis, naturalis scilicet, vel diuina sub culpa aliqua astringi. *Vt est illud [non litigent, neque contendant verbis, nec alios iudicent.] Et illud [moneo, & exhortor in Domino Iesu Christo, ut caveant fratres ab omni superbia, vanagloria, inuidia, auaritia, cura, & sollicitudine huius sæculi, detractiōe, & murmuratiōe.] Licet enim ad hac fugienda; nullo, ex vi professionis Regula. peccato professores cōstringatur: prædicta tamen fugere sub culpa tenentur per legem naturalem, & diuinam. Et aliquando mortaliter, aliquando venialiter, contra prædicta faciendo, peccari potest; attentis circumstantiis, & graduationibus peccati. Satis tamen decēs, & conueniens est, (prout Nicol. ij. ad id nos exhortatur) quod Minores fratres tam Seraphici Patris imitatores, qui voluntariè sibi tam arctam pro Christi amore vitam elegerunt; ut maioris perfectionis, & meriti desiderio. studeāt plenè obseruare id totum, quod in Regula dicitur sub verbis exhortationis, siue informationis, siue consilij.*

Cap. 3.

Cap. 10.

Quam magna sit obedientia promissa Papæ, & Ecclesiæ Romanæ.

9 **S**ecundum Substantiale huius status fundamentū, firmissimæ cohesio, et humilis subiectio est ad Papam, & Sanctā Romanam Exp. Reg. S. Franc. D Eccle-

Subiectio
ad Papā
est funda

mentum
Regule
Fiacisci.

Petr. Ioā.
in pro-
log.

Ecclesiam. Idque meritò; quia totale corporis stabilimentum est colligantia (ut constat) ipsius corporis ad caput; ex hac enim suam hau-rit unitatem, & totalitatem. Cum ergò in terris, totius Ecclesia vniuersale caput Pontifex sit; iurè ergò ordo hic vniuersali capiti colligatur, & adheret; ut unitatem cum tota Ecclesia habeat perfirmissimā. Ipse enim summus Pontifex cum totius Ecclesia in terris caput sit: Indè est, quòd ei non adherere, eique non colligari, est utique extra corpus Ecclesia esse; ac per consequens extra fidei Catholica unitatem. Rectè ergo pro fundamento substantiali huius status, colligantia, & humilis subiectio ad Papam, & Sanctam Romanam Ecclesiam assumitur. Vnde dicitur [Frater Franciscus promittit obedientiam, & reuerentiam Domino Papa Honorio, & successoribus eius Canonicè intrantibus, & Ecclesia Romana.] Et per Ecclesiam Romanam, Sacrum Illustrissimorum, & Reuerendissimorum Cardinalium collegium, sede vacante intelligitur; & quidquid S. Apostolica sedis locum tenet.

Obedien-
tia pro-
mittitur
Papæ.

10 *Et nota, quòd, licet hic, in obedientia, quæ promittitur Pontifici, & Ecclesia Romana S. Franciscus tantum, & non alius in specie nominetur [Frater Franciscus promittit obedientiam] Hæc tamen obediētia, non promittitur*

titur solum in persona ipsius S. Francisci, sed etiam (ut Clem. V. dixit in prologo sue expositionis super Regulam) in persona totius eius ordinis. Nam si secus esset, huiusmodi obedientia hic promissa non pertineret (ut verè pertinet) ad institutionem huius Regulae, & vitæ Regularis. Sed voluit ipse Pater Sanctus, solummodò se in specie nominare, omnes alios subticendo: ut per hoc demonstraret, quòd totus hic Minoritanus ordo, erat in ipso, velut in institutore, & capite ipsius. Et quòd omnes, quasi unus sunt: per unitatem professionis vitæ. Ita quòd, ipsius tantum promissio; omnium promissio est. Et hoc item fecit, ut observaret modum reductionis Hierarchicæ; qua inferiora ad suprema per media leuantur, & coniunguntur. Vnde cum Fratres per obedientiam votum se ipsos obligauerint obedire ipsi Beato Patri; dum ipse Summo Pontifici, & Ecclesie Romanæ obedientiam promittit: per ipsum tanquam per medium eius fratres reducuntur ad obedientiam prædictam. Papa, & Ecclesie debitam.

II Et scito, quòd hæc obedientia, quæ Papa, & Ecclesie promittitur; non est illa communis, ad quam omnes Catholici tenentur, & maxime omnes clerici. Sed quædam singularis obedientia hic promittitur, in omnibus quæ non sunt contra animam, nec contra pro-

tribus minoribus.

Cap. exi-
ui de pa-
radiso.

Petr. Ioã.
Cap. 1.

Obedien-
tia pro-
missa Pa-
pa est sin-
gularis
Fratribus
minoribus.

feſſionem Euangelicam. Cum quo, etiam ſiat ipſa Pontificis auctoritas, diſpenſandi, & diſponendi rationabiliter (prout expediens fuerit) ſuper ipſam Regulam; ut in 3. praludio dictum eſt. Quoniam hac obedientia, quæ Papa, & Eccleſia promittitur, non eſt minor illa, (ut inquit Petrus Ioannes) quæ prelatis ordinis debetur: Immo ex lege communi, quilibet Religioſus non minus obligatur, ſecundum modum Regule ſuæ, obedire Pontifici, & Eccleſiæ; quàm proprio ſuo Generali.

Cap. I.

Votum
obedien-
tiæ ad Pa-
pam eſt ſpe-
ciale Fra-
trum mi-
norum.

12 Et in hoc, S. Franciſci Regula, quid ſpeciale habet præ cæteris alijs Regulis: quia nulla illarum eſt, quæ ſuum ordinem ſuppoſuerit ſanctæ Sedis Apoſtolice, ut hac facit. Nam, & ſi omnes Religioſi (ut diximus) teneantur Sedis Apoſtolice obedire: ipſe tamen B. Pater huic communi debito, & obligationi ſuper addidit ſpeciale votum, ut S. Bonauen. inquit in expoſitione Regule. Adeo ut, huius Regule profeſſor, grauius peccet non obediendo auctoritati Pontificiæ; quàm alij Religioſi. Quia non tantum faceret contra obligationem, quæ eſt de lege communi, ad quam omnes Religioſi tenentur: ſed inſuper contra votum hoc particulare, quod vouit (Regulam profitemdo) obediendi Pontifici, & Eccleſiæ Romanæ.

Bonau.
cap. I.

De

De subiectione Fratrum ad Generalem, qui est caput ordinis .

13 **T**ertium substantiale fundamentum, subiectio, & coordinatio est ipsius ordinis ad proprium, & vniuersale eius caput. Quia quāto maior est unitas alicuius collegij, tanto illud (ceteris paribus) est perfectius: Et quāto membra ipsius corporis subiectiora, & proximiora sunt influxui, & virtuti sui capitis; tantō meliorem consistentiam habent. Et idē meritō ponitur omnium Fratrum ordinis totalis, & immediata subiectio ad suum Generalem Ministrum. Subdistinguitur enim praelatorum inferiorum, non est in diminutionem potestatis Generalis Ministri, aut elongationem subditorum ab eo; sed solum in auxilium eius. Quoniam ipse solus omnibus immediatē regendis. sufficere minimē posset. Quod si ipse sufficeret, nulla esset cura de alijs substituendis. Et idē dicitur, [Et alij fratres teneantur obedire fratri Francisco, et eius successoribus.] Specialiter ipsi B. Petri & primō omnium, promittitur obedientia: Quoniam ipse plenus Spiritu Sācto, cum bulla sacrorum stigmatū, electus est à Domino Iesu Christo Patriarcha, & Hierarcha status beatus Minoritani; et omnium in eo militantium.

Tertium fund. est obedientia Fratrum omnium ad Generalem Ministrum ordinis.

Petr. Ioā.
i prolog.

13 *Secundariò promittitur obedientia successoribus tuis. Non quod obedientia debeat solummodò Ministris Generalibus, ipsi Beato Patri in officio Generalatus succedentibus: cum, & omnibus alijs praelatis ordinis sit debita, ut ex 10. Reg. cap. patet. Sed ideò specialiter suos successores in ministerio Generalatus expressit; ut tota ordinis successio continuaretur ad ipsum, tanquam ad caput principale. Vnde si aliqua fieret congregatio in ordine, quæ reliqua omnia huius Regule instituta seruaret; & tantum sibi pro supremo, & præcipuò, aliquem constitueret capite, qui de Regulari non esset obseruantia; eò ipso à suo statu, & ordine in vno notabili substantiali differret. Quia non obediret, successorì Beati Francisci.*

Petr. Ioā.
cap. 1.

Vita Religiosa in
quo constat.

14 *Super his tribus ergò substantialibus fundamentis, bene fundati, et stabiliti huius Regule professores; suos debent actus, et operationes secundum normam, et formam viuendi, quam Seraphicus P. in ipsa Regula nobis præbuit, ordinare, & dirigere. Quoniam vita Religiosa non consistit in intellectu, vel lingua tantum; hoc est, in benè intelligere, & benè loqui de vero sensu ipsius Regule: sed multo magis in opere, & in plena ipsius Regule obseruantia. Cuius gratia B. Pater hanc viuendi normam, non tantum Regulam nominauit, secundum quam, et*

per

per quam omnes nostri actus, & operationes regulari, & dirigi debent: sed etiam appellauit vitā [Regula, et vita] quia consistit in actu, et opere vitæ. Hoc est, non in sola obligatione & professione votorū. Sed multo magis, in actuali applicatione supererogatiuarum virtutum ad suos actus, et in actuali obseruantia seu impletionē Euangelicorum votorum. Vt scilicet viuamus secundum formam nobis præstitam, omnes simul in charitate vñiti; quæ, ideo Fratres, in Regula appellamur. Fundati in super in vera cordis humilitate, quam Pater Sāctus tantopere nobis cōmendauit, nō tantum nomine, (Minores) nos appellando: sed humilibus vestibus, nuditate pedū & alijs, quæ in Regula demandantur. Adeo ut huius Regule professor, qui sublimia nō abhorret, & amplexatur humilia; omnemq; faustū non vitat in incessu, in sermone. & omnibus actionibus suis, verē Frater Minor non sit appellandus; nec Regulam seruare videatur, cui ipsa humilitas est colligata, & connexa.

Reg. D.
Frac. cur.
dicitur vi
ta.

Quæ nam sint præcepta obligantia ad mortale.

ET quoniam dictū est supra, quod primum substantiale fundamentū huius status est, Euangelica seruare cōsilia quæ in Regula sunt.

Hugo. su-
pe. Regu-
le cap. 1.

expressa; & eo modo, & forma prout in ipsa posita sunt. Necessarium est modo scire, quae illa sunt; ad quorum obseruantiam huius Regulae professores, sub culpa mortali obligantur.

16 Et dico, quod licet ante tempora Nic. iij. nondum hoc clarum extitisset: quoniam nec Greg. ix. nec Innocen. iij. nec Alex. iij. in suis expositionibus id aliquando declararunt. Vnde & S. Bonauentura in sua expositione super cap. 12. dixit: Quod ferè omnia, quae in hac Regula continentur, sunt praecepta. Nicolaus tamen III. volens super hoc particulari providere, de quo maximè illis temporibus à zelatoribus obseruantia Regularis dubitabatur; determinauit, teneri Fratres ob suam professionem, sub culpa mortali, ad obseruandum illa Euangelica consilia, quae in ipsa Regula exprimuntur sub verbis praeceptorij, vel inhibitorij, vel equipollentibus, istis. Et quoniam ipse Nicolaus non exposuit, neque expressit, quae & quot ista equipollentia essent. Ideò Clemens V. ad serenandas conscièntias Fratrum, expressè, quae sint haec equipollentia, declarauit: & quod 12. sunt, & nò plura. Quare assertiuè dicendum est, nil esse in Regula quòd sub mortali culpa, virtute voti regularis, obliget professores; nisi quod sub praeceptorij verbis in ea ponitur. Vt precipi,

Numerus praeceptorum.

pio, iniungo per obedientiam: Vel sub verbo habente vim praecepti; ut dicendo, teneantur: Vel sub verbo inhibitorio, seu prohibitorio: ut est illud 6. cap. (Fratres nihil sibi approprient.) Vel nisi sit de illis equipollentibus per praedictum Clementem specificatis, & expressis.

Quae omnia pro maiori simplicium commoditate, hic subscribuntur.

Præcepta . 7.

Primum, quod totus Ordo teneatur prae- Cap. 1.
stare obedientiam, & reuerentiam Papa;
& sanctae Romanae Ecclesiae.

Secundum, quod fratres nullo modo reci- Cap. 4.
pian denarias, vel pecuniam per se, vel per in-
terpositam personam.

Tertium, quod fratres obediant suis Mini- Cap. 10.
stris, & praelatis in omnibus, quae non sunt
contraria animae, & Regulae nostrae.

Quartum, quod non ingrediantur mona- Cap. 11.
steria monacharum; sine licentia speciali Sedis
Apostolicae.

Quintum, quod non habeant suspecta con- Cap. 11.
sortia, aut consilia mulierum.

Sextum, quod non fiant compadres viro- Cap. 11.
rum, aut mulierum.

Septimum, quod petatur in protectorem Cap. 12.

unus

unus de Cardinalibus sanctæ Romanæ Ecclesiæ.

Habentia vim præcepti. 4.

Cap. 7. **P**rimum, quòd fratres teneantur quamprimum poterint, ad eorum Ministros pro absolutione casuum ipsis reservatorum recurrere.

Cap. 8. Secundum, quòd teneantur habere in Generalem Ministrum, unum de fratribus huius Religionis.

Cap. 8. Tertium, quòd Ministri, & Custodes teneantur in Capitulo Generali Pentecostes, alium eligere in Generalem, si antecessor decesserit, vel si non erit sufficiens ad utilitatem fratrum.

Cap. 8. Quartum, quòd Ministri Provinciales, teneantur ire ad Capitulum Generale.

Inhibitoria. 2.

Cap. 2. **P**rimum, quòd fratres professi non possint de ista Religione exire.

Cap. 6. Secundum, quòd fratres nihil sibi approprient, neque in particulari, neque in cõmuni.

Æquipoilentia præceptis. 12.

Cap. 2. **P**rimum, quòd non habeant fratres plures tunicas, quàm unam cum capucio, & aliam

aliam sine capucio.

*Secundum, quòd omnes fratres vestimentis Cap.2.
pilibus induantur.*

*Tertium, quòd non possint portare calcia- Cap.2.
menta, nisi ex manifesta necessitate.*

*Quartum, quòd clerici faciant diuinum Cap.3.
officium secundum ordinem Sanctæ Romana
Ecclesie: & laici dicant tot Pater noster.*

*Quintum, quòd ieiunent à festo omnium Cap.3.
Sanctorum usque ad natiuitatem Domini: &
qualibet sexta feria. & Quadragesima Resur-
rectionis Domini.*

*Sextum, quòd non debeant equitare, nisi Cap.3.
manifesta necessitate, aut infirmitate cogatur.*

*Septimum, quòd Ministri, & custodes sol- Cap.4.
licitam curam gerant pro infirmis, & fratri-
bus induendis per amicos spirituales.*

*Octauum, quòd si quis fratrum ceciderit in Cap.6.
infirmitatem, alij fratres debeant ei seruire.*

*Nonum, quòd non prædicent in Episcopatu Cap.9.
alicuius Episcopi, cum ab eo illis fuerit con-
tradictum.*

*Decimum, quòd nullus fratrum penitus Cap.9.
prædicet; nisi à Generali Ministro fuerit exa-
minatus, & approbatus.*

*Vndecimum, quòd ubi agnouerint fratres Cap.10.
se non posse Regulam spiritualiter obseruare;
ad suos Ministros possint, et debeant recurrere.*

*Duodecimum, omnia, quæ ponuntur in Re- Cap.11.
gula,*

gula, quod ad formā habitus, tam nouitiorum, quàm etiam professorum, et ad modū receptionis, ac professionis spectantia; in quo multae conditiones obligatoria comprehenduntur.

Hac omnia, si simul combinentur, constat, quod viginti quinque erunt obligatoria Regulae sub culpa mortali. Septem scilicet praecepta: Quatuor habentia vim praecepti: Duo inhibitoria: Et 12. equipollentia: Quae omnia 25. sunt. Et licet secundum declarationes Nic. & Clem. sint 28. ad numerum tamen praedictum 25. reducuntur. Nam reliqua tria habentia vim praecepti, includuntur in supradictis. Id enim quod dicitur in 1. cap. (Quod fratres tenentur obedire successoribus B. Francisci) & id, quod dicitur cap. 8. (quod tenetur obedire Generali Ministro) includuntur utique in illo tertio praecepto: (Quod obediant suis praelatis in omnibus, quae non sunt contraria animae, & Regulae nostrae) Illud autem, quod dicitur de ieiunio 6. feriis; iam ad quintum equipollens reducitur, ubi agitur de ieiunio, & ibi est positum. Illud verò duodecimi capituli, de non eundo inter Saracenos sine licentia, & non mittendo, nisi idoneos; potius videtur praeceptum iuris communis, quàm particulare Regulae nostrae: & ideo hic inter alia obligatoria non connumeratur.

Cap. quā
sit. de Iu-
dexis, &
Sarac. &
c. cum ex
inuncto,
de heret.

17 *Ex praedictis liquet, quod cum obligato-*
ria

via fratrum Minorum ex vi sue professionis non sint nisi prædicta; quòd testamentum Seraphici nostri P. Francisci, non obligat nos sub culpa mortali ad ipsius observantiam.

Quod & Greg. 9. & Nicolaus 3. expressè testantur. Ob reuerentiam tamen Seraphici Patris, decet nos, pro virili illud observare.

Illiusq. plena cognitio, iuuare nos poterit ad realem intelligentiam alicuius particularis, ipsius Regule.

18 Manifestum est item, quod ad consilia alia Euangelica, quæ in Regula non ponuntur; non tenentur fratres Minores obligatorie, nisi ut ceteri Christiani. Et eò ipsis amplius; quòd, statum perfectionis profitendo, se ipsos in holocaustum, & sacrificium medullatum Domino obtulerunt, ob verum mundanorum omnium contemptum. Idè illos decet (ut & Nicolaus 3. & Doctores omnes testantur) pro viribus conari, ad illa observanda; magis quàm ceteros Christianos: præsertim, quia maxime illa conferunt ad ipsam perfectionem assequendam.

Testamē-
tū D. Frā-
ncisci non
obligat
fratres
suos.

**An huius Regulæ professores teneantur
esse perfecti.**

Quoniam habitum est supra, quòd ex nostra professionis vi, obligatorie tene-
mur

Religiosi
an teneā-
tur esse
perfecti.

Tho. 2. 2.
q. 186.

mur ad supererogatoria Euangelij, quæ in Regula extant expressa: eo modo quo supra dictum est nu. 15. Et ex hoc dubitari forsitan posset, num teneamur esse perfecti, cum opera perfectionis professi simus? Ideo dico ad mentem omnium Doctorum, & præsertim S. Thoma, quod, eò ipso, quod quis profitetur statum Religionis; eò ipso se obligauit, ad debitè tendendum, ad acquirendam perfectionem. Quoniam religionis status, est status perfectionis acquirenda, ut in primo præludio probauimus. Sed licet religiosi alicuius regule professi, sint obligati ad nauandum operam, ut perfecti esse possint in virtutibus omnibus. & charitate Dei; non tamen sub mortali astringuntur culpa, actu esse perfecti. Quoniam non vouerunt, actu esse perfecti: sed ad id conari, & ad dandam operam, ut acquirant perfectionē. Et non est necessarium, ut operans ob aliquem finem, statim illum sit affecutus; sed solum, quod per aliquam viam tendat ad illum. Immo plus dico, quod neque tenetur semper actualiter tendere ad ipsam perfectionem. Nam si hoc esset, cum ab actuali tendentia desisteret, tunc utiq; mortaliter peccaret, contraueniendò finì professionis suæ, quæ est ad perfectionem tendere; quod falsissimum est. Essent enim tunc Religiones ipsæ, laquei animarum. Verissimum tamen est, quod religiosus professus, tenetur habere

inten.

intentionem, & voluntatem virtutalem, vel saltem habituales, tendendi ad perfectionem ipsam. Et ratio manifestissima est; quam diximus. Nempè, quia eò ipsò, quòd profitetur statum Religionis, qui (ut dictum est supra) est status perfectionis acquirenda; eò ipsò se obligavit ad debitè tendendū, & ad acquirendum ipsam perfectionem: cui obstat, & aduersatur, ipsius perfectionis contemptus. Vide Angel. sit. Religiosus, num. 27.

20 Sed quonam modo religiosus professus supra ceteros Christianos tendere ad perfectionem teneatur? dici potest secundum Doct. & precipuè Caset. 2. 2. q. 186. art. 9 quòd non alio modo, nisi debitè viuendo secundum modos, & exercitia in sua Regula, quam ipse professus est: taxata; Eò modo, & forma, quòd ibi proponuntur; consultoriè inquam, vel praeceptorie, ut iacèt. Nec per omnes vias, & modos in alijs Religionibus traditos ad eam contendere tenetur. Quare, tunc verè dici potest, Religiosum habere animum, & propositum ad perfectionem tendendi; quando secundum suā, quam vouit, Regulam satagit viuere; & si aliquando mortaliter, seu venialiter delinquat, ex ira, vel libidine, vel ex alia causa. Hic enim licet peccet, cōtra aliquod Regulae praeceptum; non tamen speciali peccato contra suam videtur professionem peccare, quae est tendendi ad perfe-

Perfectio
quomo-
do acqui-
ratur à re
ligioso.

Propositi-
um non
proficien-
di est mor-
tale pec-
catum.

*perfectiōnem ; cum contrariam voluntatem
 ad eam non habeat Tunc enim speciali culpa
 peccat, contra professionem, seu obligationem
 tendendi ad perfectiōnem : quando religiosus
 contemneret, animumque, & intentionem re-
 uocaret tendendi ad perfectiōnem ; & actua-
 liter proponeret nolle de cetero studere perfe-
 ctiōni acquirenda per vias, & modos Regulae
 suae. Tale enim propositum directè fini profes-
 sionis suae aduersatur ; quae est (vt toties dixi-
 mus) tendendi ad perfectiōnem . Et licet hic
 talis non peccet contra aliquod Regulae prae-
 ceptum ; tale tamen propositum nolendi viuere
 secundum modos, & vias in Regula taxatas ;
 est contemptus mortalis. Quoniam, licet Reli-
 giosus non teneatur sub mortali culpa ad ac-
 quirendam aliquando perfectiōnem, qui est fi-
 nis professionis suae ; tenetur tamen sub culpa
 mortali, actum non habere contrarium ad id ;
 hoc est, nusquam proponere nolle perfectiōni
 studere. Vt haec videri poterunt per S. Thom.
 Angelus. 22. q. 186. art. 2. & art. 9. ad 3. Ang. tit. Re-
 siluest. Religiosus num. 27. Syluest. Religio. 1. nu. 3. &
 Caiet. Caiet. in ead. quæst. 186. art. 9.
 21 Et ad prædicta, habendi scilicet propo-
 situm, & intentionem viuendi secundum vias,
 & modos in Regula taxatos ; & aliquando
 nõ reuocandi animum in contrarium ; tenetur
 Religiosus, vt Religiosus, virtute professionis
 suae.*

S. Thom.

Angelus.

Siluest.

Caiet.

sua. Vt Christianus verò (sicut et ceteri Christiani) tenetur, & ipse habere desiderium proficiendi semper in melius in via sancta virtutum, et præcipue charitatis. Et peccaret utique ipse, sicut, & quilibet Christianus, si aliquandò proponeret nolle amplius in via proficere virtutum; sed solum intenderet, & proponeret servare mandata diuina, & Ecclesia sancta, ne contra illa peccet, nec aliud melius ultra dicta præcepta vellet facere. Hic utique, licet benè faciat, proponendo servare mandata, ad quæ ex necessitate tenetur: malè tamen facit, & peccat, dum proponit non facere aliud, quod melius esset. Quamvis enim Christianus quilibet possit voluntariè omittere aliquod bonum, ad quod de præcepto non tenetur: non potest tamen firmare animum, & proponere, nūquam de cetero illud esse facturum. Animum enim firmare contra spirituales profectum (quantum est de se) ponere obicem est Spiritui sancto, & gratiæ diuinæ; & per consequens est peccatum. Verum tamen est, & non nisi veniale est; nisi ex contemptu fiat. Quia non egreditur limites præceptorum, quorum observantia sufficit ad salutem. In horum enim observantia saluari, & reperiri potest amor Dei super omnia; & sufficiens intentio progressus ad æternam vitam. Et de hoc diffusius videri potest S. Thomas; & Caiet. in locis præallegatis.

Christiani peccāt proponēdo non proficere in via dei

Exp. Reg. S. Franc.

B

De

22. q. 184.
& 186.

De his, qui volunt vitam istam accipere, & qualiter recipi debeant. Cap. II.

SI qui voluerint hanc vitam accipere, & venerint ad Fratres nostros: mitant eos ad suos ministros Prouinciales; quibus solummodò, & non alijs recipiendi Fratres, licentia cōcedatur. Ministri verò.

Uel Actis huius edificij fundamentis; restat (vt S. Bonau. dicit) providere de habitatoribus ciuitatis; vt scilicet recipiantur ad Ordinem, venientes orientales radios accepturi. Ideò in hoc 2. cap. principaliter de duplici venientium ad Religionē ingressu, agit Pater Sanctus. De ingressu, scilicet primo ad probationem: secundariò de ingressu ad professionem; describens hic modum, & formam perfectam, qua in utroque ingressu seruari debet. Et quoniam in receptione ad Ordinem, tria necessariò concurrunt: potestas scilicet, siue auctoritas in eo, qui recipit: habitas, & idoneitas in eo, qui debet recipi: & debita puritas Religionis, in qua fit receptio. Ideò Seraphicus ipse Pater noster, de his omnibus tractaturus, incipit à prima: de pertinentibus scilicet, ad recipientem ad Ordinem.

Et

Receptio ad ordinē tria requiritur necessariò.

S E C V N D V M. 67

Et sicut in Ecclesiastica Hierarchia duae sunt claves, una scilicet potestatis, altera scientiae; sic ipse Pater Sanctius duo tractat de illis, qui recipiunt ad Ordinem. Vnum est eorum auctoritas, & potestas: Vnde vult, ut haec sit apud Ministros. Quare iubet, ut venientes ad Ordinem, mittantur ad ipsos. [Mittant eos ad suos Ministros, quibus solummodo recipiendi fratres licentia concedatur.]

Alterum est, scientia, & discretio, quae in eis debet esse. Vnde vult, & mandat, ut Ministri cum diligentia examinent eos, qui veniunt, ut recipiantur ad Ordinem. [Ministri verò diligenter examinent eos de Fide Catholica, & Ecclesiasticis Sacramentis.]

Qui mitti debeant ad Ministros, & ad Religionem admitti.

D *icit ergo primò, quòd venientes ad recipiendum vitam istam; mittantur ad Ministros. Vbi aduertendum est, quòd ex iure naturali, & diuino, tenetur quilibet Christianus sub peccato mortali non retrahere idoneos, & nulla iusta causa impeditos ab ingressu Religionis reformatae. Vt dixit Palud. S. Anto. p. par. tit. 2. c. 2 §. 1. Nauar. in man.*

Retrahere ab ingressu Religionis, peccatum est. Palud. 4. sent. dist. 15. q. 2. art. 2.

verbo Restitutio . Est enim contra proximi charitatem, impedire, & retrahere cupientem aliquod perfectionis bonum sibi proportionatum assumere, & adimplere. Ne ergò aliquis frater, vel amore carnali, vel odio, vel aliquauius iniusta causa, aliquem ab ingressu Religionis retraheret: nedum (ut quidam Regule expositores volunt) instruitur, & admonetur, sed (ut ceteri communiter dicunt, & Clem. 5. determinauit) obligatorie ex Regula ei imponitur; ne idoneos ab ingressu Religionis retrahat; sed ad Ministros mittere teneatur .

3 Et nota, quòd licet indistinctè in Regula dicatur, quòd venientes ad recipiendum vitã istam, mittantur ad Ministros: nõ tamen passim de omnibus hoc est intelligendum . Sed de idoneis, & habilibus tantum; ut ex Nicolao 3. est determinatam. Indispositi verò, & penitus inhabiles, licentiandi, (ut communiter Regule expositores dicunt) & dimittendi sunt . Quoniam si huiusmodi ad Religionem admitti, & in ea recipi nullo modo licite possunt, cum pro Religione non faciant, & ad illam penitus inhabiles probentur; nulla videtur esse ratio, qua ad Ministros mitti debeant. Immo, ut bene dixit Gerson in suis regulis moralibus, fincero, & recto consilio Religionis ingressus dissuaderi potest, huiusmodi inhabilibus, & penitus

Art. 7.

Gerson
Alphab.
24. lit. R.

tus indispositis. Et vix sine peccato veniali, & saepe mortali huiusmodi ad Religionem induci, vel admitti possunt; cum talis status non sit eorum viribus, & habilitati proportionatus, & conformis. Opus enim, ut sit bonum, & licitum; viribus, & habilitati assumendis proportionari debet: nec supra illas debet esse. Iuxta illud diuina scripturae, Altiora Eccl.3. te ne quaseris. Et probatissimum est, iuxta illud vulgare dictum: quod non omnia possumus omnes.

Non omnes habiles censendi sunt, ut ad Religionem admittantur.

4 **Q**uod verò tales reperiri possint, qui inhabiles, & indispositi merito censentur ad statum Religionis subeundum; ubi aliqua Evangelica consilia sub culpa mortali obseruari debent: ut est seruare castitatem, viuere in obedientia, & huiusmodi: Dominus noster Iesus Christus, id manifestissime nos docuit; inquiens. [Sunt Eunuchi, qui se castrauerunt propter regnum caelorum: sed non omnes capiunt verbum hoc: qui potest capere, capiat.] Hac enim sententia docemur (iuxta sacrorum Doëtorum expositionem) quod non omnium est, castitatem seruare; sed illorum tantum, qui dono Dei ad hoc digni facti sunt.

Inhabiles ad Religionem.

Mar. 19.

E 3 Quod

Sap. 8.

Quod & Sapiens testatur [Sciui quoniam aliter nõ possem esse continens; nisi Deus det:]

Luc. 14.

Et aliàs idem Dominus dixit. [Quis volens turrim adificare; nonne computat prius; si habeat sumptus ad perficiendam eam?] Quibus verbis satis instruimur; quod non quilibet habet necessarios sumptus ad perficiendã turrim spiritualis adificij. Et ideo quicunq; illam adificare voluerit; prius cogitare, & metiri debet suas vires, & habilitatem; si ad tantam provinciam subeundam, sint benè proportionata, & disposita. Vires enim ipse, & habilitas, sunt hi necessarij sumptus; qui ad hanc perficiendam turrim requiruntur. Nec hi, sic indispositi, & inhabiles ad vitam Religiosam ducendam; temerè, & indiscretè de Dei bonitate, & adiutorio ad Religionem ingredendam audere debent. Debito enim modo, & cum discretionẽ sperandum est de adiutorio diuino. Nam si secus esset, liceret cuilibet, licet inhabili, & indisposito, promittere, & vouere Deo opus supererogationis quodcumque per arduum, ut est Virginitatis, & Martyrij; quod falsissimum esse constet. Vt de hoc Gerson in suis moralib. Alphab. 24. litera K. videri potest. Et in diuinis scripturis legimus, quod displicet Domino quodcumque statutum, & infidele promissum. Inquit enim Ecclesiastes. [Displicet Deo infidelis, & stultus

Gerson
vbi sup.

Promissio
stultæ,
& infide-
lis.
Ecc. 5.

pro-

promissio.] Infidelis scilicet, qua promittitur, & non seruatur; stulta, qua non est benè discretionis sale condita. Et idèd secundum Gersonem, Caietanum, & Nauarr. locis præallegatis, Antonium Cordub. cap. 2. quæst. 2. super Regul. & alios plerosque, temerè Religionem ingreditur; qui penitus indispositus, & inhabilis est ad illam. Deficiunt enim illi sumptus; ad turrem spiritualis ædificij perficiendam.

Qui nam sint dispositi, & habiles, quiue inhabiles, vt recipiantur ad Ordinem.

ET si quaratur, qua propriè vera, & bona sit hominis dispositio ad Religionis ingressum. Scito firmum, & stabile esse propositum efficaciter relinquendi, & renuntiandi omni affectui diuitiarum, bonorum, temporalium dignitatum, carnalium voluptatum, & cæterorum omnium mundanorum; & humiliter seruiendi Altissimo, vt videri potest per Caietanum. Quòd si voluntas talem perfectam prædictarum rerum abrenuntiationem non habeat, sed aliquale mediocriter propositum; sufficiet pro tunc, vt omnem suam fiduciam, & spem in Dei adiutorio ponat. Talisq. spe, & bona intentione humiliter

Dispositio bona ad Religionis ingressum.

Caiet. in 22. q. 189. a. t. 10.

E 4 ingre-

Gerson
Alphab.
73. lit. R.
10. Maio:
4. sent.
Inclina-
tio ad ma-
lum impe-
dit ingres-
sum Reli-
gionis.

ingrediatur Religionem; ad probandum num ipse aptus, & dispositus sit ad obseruantias Regulares. Et ultra propositū prædictum, secundum Gersonem in tract. de pass. anima; & Ioannem Maiorem in 4 d. 38. q. 16. attendere debet ingressurus Religionem; ne complexio- nem, & inclinationem nimis notabiliter oppositam habeat obseruantijs Regularibus: & ne sit à natura leuis, & inconstans nimis. Communiter enim homo (ut experientia docet) sequitur inclinationes naturales; & habitus nimis fortes, & vebementes. Et ideo hi tales, nisi magno se feruore ad Religionem venire cognoscerent; ita ut probabiliter sperent, se in ea fore perseueraturos, quodque à Dei gratia moueantur; non deberent utique seipsos tradere Religioni, suæ forti inclinationi opposita. Neque ad illam quisque deberet eos inducere, aut adiuuare; nec quispiam illos in ea recipere. Possent enim huiusmodi in alio statu commodè saluari: qui utique in Religione non essent, sine maximo damnationis periculo. Vel manendo, & viuendo ibi, irreligiosè, secundum suas pessimas inclinationes, & habitus; vel inde malè egrediendo, & apostatando.

6 Et secundum prædicta debet intelligi, vel
22. q. 189. saltem limitari dictū S. Thome, dicentis, quòd
art. 10. non est multum consulendum, & deliberandum
de

de ingressu Religionis, cum constet, quod opus bonum est, & consilium Christi. Hoc enim, (secundum Gersonem, Caiet. Nauarr. & alios plerosque doctores) intelligendum est de illo, cui specialis non obstant impedimenta; sed idoneus, & benè dispositus est ad ingressum Religionis. Quoniam licet constet Religionis ingressum rem bonam esse, opus heroicum, & Evangelicum consilium; & de hoc, num scilicet bona res sit? consulendum, & deliberandum non sit. Ingressurus tamen illam, diligenter attendere, & deliberare debet; si ipse sit benè dispositus ad vitam Regularem assumendam; ut cum Dei gratia illam perseueranter perficere possit: an indispotus ad illam. Hoc enim est cogitare adificaturus turrim; si habeat necessarios sumptus ad illam. ut supra dictum est.

Ingressus
Reli. cō-
sulendus.
& delibe-
rādus est
Gers. Al-
ph. 24. l.
K.
Caietan.
vbi sup.
Nauarr.
man. cap.
12. nu. 49.

An liceat alios inducere ad Religionis
ingressum.

Notandum hic est; quod licet ex ver-
bis Regule appareat, quod tantū qui
voluntariè, & ex seipsis veniunt ad recipien-
dum vitam istam, sunt mittēdi ad Ministros.
Non tamen hoc dicitur, quasi nō liceat Fratri-
bus, aliquos, qui ex seipsis nō mouētur, prae-
cipere, admonere, et exhortari ad mundi cōtem-
ptum,

Licet a-
lios in-
ducere
ad Rel-
igionis in-
gressum.

ptum, & Religionis ingressum. Hos enim Saluatorem nostrum Iesum Christum, qui multos ad discipulatum recepit, aliquando fecisse legimus; eorum aliquos praeueniendo, & vocando vocatione sensibili, (venite post me faciam vos fieri pisces hominum.) Et sanctum, (ut doctores testantur, & maxime S. Tho.) piusque est, alios exhortari, & inducere ad maiorem perfectionem, maiusque bonum assumendum; (ut est status Religionis reformatae) modo ad illam idonei, & apti sint. Sed per praedicta verba, (quod volentes scilicet, & venientes ad recipiendum vitam istam mittatur ad Ministros) voluit ipse Pater sanctus, se legi communi conformando, docere, & admonere fratres suos; ut ex parte recipiendorum ad ordinem ingressus sit penitus voluntarius, & liber; & nullo modo ad id cogantur violentia, aut minis, vel alijs illicitis medijs. Cum, iuxta diuinam scripturam, id quod iustum est iustis, & licitis medijs sit exequendum [Iusti (inquit ipsa) quod iustum est persequeris.] Scire tamen debent fratres, quod et si laudabile & bonum sit idoneos ad mundum contemptum & Religionis ingressum exhortari, & inducere; non est tamen valde laudabile alicui persuadere ad vouendum talem ingressum, & maxime ad perseverandum in ipso Religionis statu. Similia enim vota sic faci-

Matt. 4.

2. 2. qu.
189. ar. 9.20. q. 3.
cap. pre-
sens. & 1.
q. 2. cap.
quā pio.

Deut. 16.

facile, & repentinè facta, satis periculosa esse solent. Et saepe saepius penitentiam, & displicentiam dictorum votorum sequitas esse: maxime cum periculo animarum dictorum vouentium, experientia comprobauit. Sed hortari, & suadere debet ad simplicem Religionis ingressum; ad probandum scilicet, num cum Dei gratia vitam sibi Religiosam assumere possit, absque aliquo tamen precedente voto. Ut liberam illi sit perintegrum probationis annum, vel Religionem profiteri, vel ad seculum iterum cum prima libertate redire. ut Caiet. & Nauarr. admonent.

Caiet. 22.
q. 189. ar.
2. Nau.
manu. c.
12. n. 40.

Ad quam Religionem quis possit
induci.

8 *A*duertendum item est eis, ne in huiusmodi exhortatione, aliquos, quoquomodo inducant ad ingressum Religionis; in qua deformatè viuitur, cum mortali transgressione Regulæ, vel diuinæ legis. Huiusmodi enim actus est de suo genere malus; cum per illum inducatur aliquis ad vitam reprehensibilem, & periculis plenam. Ex parte enim Religionis, ad quam quis licitè induci potest, requiritur, quòd in ea ita regulariter, et exemplariter viuatur, ut habeat inductus occasionem in melius proficiendi. Ut ex sancto Tho.

Qualis
Religio
esse debet
ut in
ea fiat ingressus.

22 q. 189.
art. 9.

rectè

Nau. ca.
12. ad. 46.

rectè colligit Caietanus . Ideò secundum opinionem communem, quam idem Caiet. rectè explicat, quem sequitur Nauarr. in suo Manuali, tam scienter inducere, quàm recipere, quempiam ad Religionem deformatam vituperabile est, & mortale peccatum . Quoniam inducendo, vel recipiendo in Religione, ubi Regula promissa obseruantia non est; eorum est manifesto periculo directè cooperari: eisque causam imminentis ruinae præbere. Sicut enim si à me cibus venenatus aliquando peteretur, qui pro bono à petente censeretur; ego verò agnoscens illum mortiferum, tacerem hoc, & darem; essem utique reus mortis illius, & damni inde prouenientis . Sic utique excusari à mortali non possunt, qui inducunt, aut recipiunt, aut persuffragia suorum votorum aliquem ad Religionem deformatam, quæ bona ab introeunte credatur, admittunt. Vbi sine regulari obseruantia viuitur; & manifesta sunt pericula peccandi mortaliter . Quòd si ingrediens sciret dictæ Religionis relaxationes damnabiles, & illam tamen ingrederetur, mortali utique peccato, sicut et prædicti astringeretur: cum manifestis periculis damnationis se voluntariè exponeret.

Ingrēdiē
tes Reli
gionē de-

9 Excusari tamen possent huiusmodi à mortali, quando ingredientiētes Ordinem feruentissimo probarentur esse Spiritu; & probabiler

formata
quâdo nō
peccant.

liter speraretur, quod profecturi essent in ordine. Eisdemque instruerent de praeceptis, & obligatorijs Regula; & de periculis, & relaxationibus, in quibus in Ordine communiter viuitur: & de modis, & vijs euitandi pericula praedicta, & viuendi in obseruantia Regulari. Et eò amplius excusarentur, si illi essent tales, ut probabiliter de illis sperari posset, quod cum Dei adiutorio, eorum Spiritu, & prudentia, alios possent Regula professores ad obseruantiam Regularem adducere. Solet enim diuina Prouidentia secundum tempora, multos ad reformationem Religionum quotidie labentium suscitare; per quas regularem vitam sustentat, vel in toto, vel in parte. Alias verò quam dictum est, ad Religionem deformatam inducere, vel recipere, mortale utique peccatum erit. Aded ut si Religio nostra aliquando, (quod Deus auertat) ab obseruantia Regulari recederet: ita ut communiter ab omnibus deformatè viueretur; usum moderatum rerum contemnendo, & viuendo opulenter, nec curando de praeceptis, & obligatorijs Regula: Nec induci, nec recipi sine culpa mortali in hac Religione quis posset; nisi in casibus praedictis, in quibus excusari posset, qui talem deformatam Religionem ingrederetur.

Modo ergo, quando dicit Seraphicus Pater,

S. Bonau.
cap. 2.

ter, quòd mittantur ad Ministros venientes, ut recipiantur ad Ordinem; non solum de illis loquitur, qui ex seipsis à Dei Spiritu prauenti venient; sed de illis etiam, qui ab illis (quicumque illi sint) ad ingressum Religionis fuerint exhortati, & adiuti.

Qui Minister potest recipere ad ordinem.

Potestas
recipiendi
ad ordi-
nē est mi-
nistrorū.

10 **A**duerte tamen, quòd licet in Regula tantum fiat mētio de Ministris Prouincialibus quò ad receptionem ad ordinem; non per hoc tamen excluditur Generalis Minister, quin possit ad ordinem recipere. Immo ad eum spectat, & in eo ordinaria auctoritas residet, tanquā Vniuersali Ministro; recipiendi, et acceptandi in toto ordine quosunque ad vitam istam recipiendam venturos. Vt declarauit Gregorius ix. Prouinciales verò ex suo officio, id tantum in suis prouincijs facere possunt: ut ex Nicol. ij. patet. Dum enim ipse Nicolaus dicit, quòd Vicarij, siue Commissarij Prouincialium, ipsis longè agentibus, non possunt ex suo officio ad ordinem recipere, nisi à Prouincialibus talem facultatem habuerint: satis demonstrat, quòd Prouinciales. Ministri ex suo officio, & ordinaria auctoritate talem habent facultatem. Adeò ut Genera-
lis

lis Minister, & Prouinciales tantummodò ex officio, & ordinaria auctoritate, ad religionem posse recipere probentur. Cateri verò prater hos, nullam ad id habent facultatem; nisi ab istis, illis fuerit delegata. Vt declarauit Nicolaus prædictus. Quod & ipsa Regula apertissimè docet, dum de Ministris loquens dicit, [Quibus solummodò, et non alijs recipiendi fratres, licentia concedatur.]

An Prouinciales Ministri ex Regula habeant facultatem recipiendi ad Ordinem?

29 *S*ed num Prouinciales Ministri (quis de Generalibus clartè est per Greg. ix.) talem ordinariam facultatem recipiendi ad ordinem ex ipsa Regula habeant, vel auctoritate Apostolica controuersia est inter doctores. S. enim Bonauentura, Hugo, & Bart. Pisanus hic volunt, quòd habeant à Regula. Et quatuor Magistri fatentur, quòd ante declarationem Greg. ix. omnes predicatores, & literati Ordinis talem facultatem esse à Regula asserbant: & ita ab omnibus seruabatur. Alij tamen volunt, quòd talis auctoritas & facultas sit ex concessione Apostolica Gregorij Noni in Priuilegio (Gloriantibus vobis in sola cruce.) & Nicolaj Tertij in expositione

Prouinciales possunt recipere ad ordinem ex officio, auctoritate. Pape, non ex Reg.

sione Regula; & non ex ipsa Regula. Et horum ratio est; quia ipsa Regula non dicit, quòd facultas recipiendi ad Ordinem conceditur Ministris Prouincialibus; sed quòd tantum illis concedatur. Quibus verbis videtur quòd ex Regula talis ordinaria auctoritas Ministris Prouincialibus non conceditur. Et pro hac sententia, faciūt expositiones prefatorum Greg. & Nicolai. Exposuerunt enim ipsi hunc Regula locum; & intellexerunt secundum sensum supradictum, Quare iuxta eorum sententiam, ante dictam concessionem Apostolicam, (quæ auctoritatem ordinariam confert) non poterant Prouinciales Ministri ex officio aliquem ad Ordinem recipere; nisi à Generali Ministro talem facultatem habuissent. [Sic enim inquit Gregor. ix.] Quia ad Ordinem recipere, nec Ministris ipsis Prouincialibus permittitur, nisi eis specialis licentia super hoc à Generalibus Ministris concedatur; qui sicut concedere, sic negare possunt licentiam prædictam.

Art. 2.

Genera-
lis potest
impedire
receptionē
ad ordinem.

12 Et licet, post prædictas Apostolicas concessionem, possint Ministri ex officio, & auctoritate ordinaria, ad ordinem recipere: potest tamen Generalis Minister talem archare, et limitare facultatem, prout sibi visum fuerit: sicut idem Pontifex Nicolaus in sua constitutione decernit. Et quia ex Regula habetur, quòd

quoddā solis Ministris recipiantur ad Ordinem, qui veniunt ad recipiendum vitam istam: Idem tamen Nicolaus in sua Regula expositione concessit, (quod & Innoc. iij. fecerat in expositione super Regulam, & Greg. ix. per privilegiū particulare) quoddā talis ad ordinem receptio fieri possit per fratres discretos ordinis, quibus à Ministris fuerit hoc demandatum. Et id merito, quia dum hic Minoritanus ordo crescere, et dilabari per omnes ferè orbis partes cœpisset: nō secus fieri aliquādo potuisset sine ordinis dāno, & detrimento. Quoniā multa persona. utiles pro Religione esse possunt, quae nec cōmodè ad Ministros inquirendas mitti possēt: et multoties nolūt, vel sine periculo non possunt eorū aduentū expectare.

13 Nec dici potest non esse bonum, talibus, ut privilegijs, per quae à simplici Regula intentione recedimus; quoniā paulatim, et alia impetrari possent, per quae ipsius Regula puritas in totum relaxaretur. Id quidem non benè dicitur. Quandoquidem per praedicta privilegia, & gratias, nihil carnale, aut temporale Religioni acquiritur; sed totum est bonestum, & purè spirituale. Et ideo illis licitè uti possumus; ut quatuor testātur Magistri. Immo si rectè consideretur, dicta privilegia non relaxatiua, sed conformia fini, & intentioni Regulae esse agnoscentur. Quandoquidem,

Alij preter ministros recipiunt ad ordinem.

Privilegia non omnia relaxant ordinem. Cap. 2. su per Re.

S. Bon. Cap. 2.

Exp. Reg. S. Franc.

F dem,

Regula
intelligē
da est se-
cundum
finalē uti-
litatē in
ea inten-
tam.

dum, quicumque sana fuerit mentis, fatebi-
tur, quod neque in hoc, neque in alio huius
Regula passu voluit aliquando Seraphicus
Pater, impedire illud, quod ad spiritualem
profectum ordinis concedere potest. Et ideo,
& hic, & in quocunque alio Regula loco, de-
bent verba intelligi secundum finalem utili-
tatem, in ipsa Regula intentam. Itaque illa
Regula verba, quod nulli alij præter Mini-
stros concedatur licentia recipiendi ad ordi-
nem. [Quibus, & non alijs recipiendi ad or-
dinem licentia concedatur] intelliguntur,
quod sic ordinariè seruetur, ut verba docēt:
nisi aliquando pro euidenti utilitate, & Spi-
rituali profectu Ordinis, aliter esse facien-
dum, ratio demonstraret. Ideo S. Bonauen-
tura dixit; quod Papa, non relaxando Re-
gulam, sed ad eius intentionem respiciens;
dispensauit, quod Ministri per alios possent
ad Ordinem recipere. [Dominus Papa, in-
quit ipse, non relaxans hanc Regula par-
tem, sed ad mentem eius dispensando,
ordinauit; quod in talibus locis,
discretis fratribus receptio-
nis auctoritas con-
cedatur.

Ministri verò diligenter examinent
 eos de fide Catholica, & Eccle-
 siasticis Sacramentis, & si hæc &c.

Tex.

14 **C**um supra dictum sit, de eo, quod per-
 tinet ad clauem auctoritatis circa
 receptionem ad Ordinem: agitur modo de
 eo, quod concernit clauem scientiæ, & discre-
 tionis; ut totum benè fiat absque errore.
 Mandat ergò Seraphicus Pater, ut summa
 cum diligentia examinentur venientes ad re-
 cipiendum istam, de fide Catholica, &
 Ecclesiasticis sacramētis. Quod licet dubium
 fuerit quatuor Magistris, & Hugoni, num
 hoc sit obligatorium, an tantum Regula in-
 structio: tamen per Clem. V. determinatum
 extitit, quòd equipollet præcepto. Aduer-
 tendum tamen est, quòd non passim secun-
 dum S. Bonau. & Petrum Ioann. hoc exa-
 men de rebus scilicet fidei omnibus est facien-
 dum. Sed tunc tantummodò necessariò, et sub
 præcepto fieri debet, cum in illa regione He-
 retici reperirètur. Vel cum rationabiliter ex
 circumstantijs aliquibus agnosci posset, quòd
 periculosum esset illud dimitti. Tunc enim
 studiosè, et stricte tale examen haberi debet;
 cum aliquis exiter Catholicis, vel nationibus

Examinè
 tur veniē-
 tes ad or-
 dinem.

S. Bonau.
 Petr. Ioā.
 Cap. 2.

na recipienda, vel ratione regionis, & loci. Et ipse Pater Sanctus, examen quodcumque de alia re faciendum subticendo, de hoc tantum loquutus est: quia, ubi in aliqua persona, aliquis esset error circa concernentia fidei; posset hic talis maximum communitati periculum, seu damnum asferre. Ideo super hoc studiosa inquisitio habenda est.

Fides sacramen-
torū est
quædam
applica-
tio ad to-
tā fidem.

Petr. Ioā.
cap. 2.

15 Et nota, quod licet in fide catholica contineatur etiam, fides sacramentorum Ecclesia. Voluit tamen ipse B. Pater de illis mentionem particularem facere. Tum quia sensibilis simplicitas sacramentorum a multis sceleratibus contemni, et irrideri consuevit. Tum etiam, & multo magis, quia recta sacramentorum fides, quædam particularis, & sensibilis applicatio est ad totam sanctam fidem, & sanctam Ecclesiam Catholicam. Amplius id fecit, quia hæc eius Regula tota Apostolica est, ut patet ex cap. Exijt, qui seminat. de verborum significatione in 6. dicitur enim ibi: [Hæc est illa apud Deum, & patrem munda, & immaculata Religio, quæ descendens à patre luminum per eius filium exemplariter, & verbaliter Apostolis tradita, & demum sancto Francisco per Spiritum sanctum inspirata; totius in se, quasi continet testimoniam Trinitatis.] Et hic eius ordo, particulari voto Ecclesie Romanæ est subiectus. Et ratio-

ratione primi voluit, quòd venientes ad ordinem examinentur de rebus pertinentibus ad fidem. Ratione verò secundi, quòd interrogentur de Ecclesiasticis Sacramentis, quae ipsa Sancta Ecclesia administrat.

16 Nec tamen credere debes, quòd Pater Sanctus de hoc tantum examine sit locutus; ut solummodo de illo, & non de alio examinandi sint venientes ad ordinem: sed hoc fecit ob rationes praedictas. Et quia hoc ipso examine de rebus grauib, insinuabat, et docebat examen fore faciendum de rebus minus grauib, & minoris momenti. In hoc se conformando vsui Diuina Scriptura: quae dum mandat parentes debere honorari; vult pariter docere, quòd quisque alius honoretur secundum statum, et meritum suum agniti. Et dum Idolatriam prohibet, prohibet item sub illo nomine qualemcunque superstitionem. Et sub haeresis nomine, omnem perniciosum errorem. Et sub nomine homicidij, omnem iniustam offensionem contra proximum: & sic de multis alijs: Ita ut minora per maiora nobis insinuentur, & patefiant.

Et idèd cum hoc negotium recipiendi scilicet ad Ordinem satis principale, & maximi sit momenti; ex quò inde pendet tota Ordinis propagatio: Et si aliquando radice fuerit vitata, vix fieri potest, ut rami non

Vltus Scri-
pturae Di-
uinae in-
praeceptis
do qua-
lis.

sint vitiiati, & infecti: Necessario maxima adhibenda est diligentia, & exquisitum est faciendum examen de aptitudine, & habilitate venientium ad recipiendum vitā istam. Num ad obseruantiam regularem, & ad officia, & onera à Religiosis ferēda, & ad conuiuendum pacificè, & absque periculo cum fratribus sint benè dispositi?

Autori-
tas reci-
piendi ad
ordinem
cur Mini-
stris sit
demanda-
ta.

17 *Et huius gratia Seraphicus ipse Pater voluit: quòd Ministri essent illi, qui ad Ordinem reciperent. Quoniam de ipsorum prudentia super omnes meritò sperari poterat: quique præ ceteris ad præfectum, & utilitatem Ordinis, qui eorum cura erat commendatus, deberent aspicere. Et tanquam ianua ordinis, tantū illis præberent ingressum, qui apti, & benè dispositi ad Religionem dignoscerentur; inhabiles, & indispositos repellendo. Indifferenter enim ad Ordinem recipere; non nisi maximum detrimentū, & relaxationem ipsi Ordini posset afferre. Et quò magis dilatabitur Ordo; eò magis transgressiones, & scādala succrescere cernentur. Cum experientia doceat, quòd posteriores in Religionibus, minus perfecti sint, quàm priores. Et sic passim omnes recipiendo, multi ad Ordinem admitterentur debiles, & imbecilles; qui onera, & rigorem Religionis minimè ferre possent. Alij malè morigerati, vel à natura*

tura ad malum propensi, vel malis habitibus affecti, qui vix corrigi possent. Nec facile inuenirentur praelati, qui cum ipsorum profectu, illos possent gubernare. Ad id ut Regularis disciplina multò citius esset dissoluenda, & multorum spiritualis profectus deberet impediri. Ita ut, non aliud Religio euaderet; quam una multorum confusio, siue confusa multitudo. Id id Nicol. ij. art. 7. dixit, quod non omnes passim ad Religionem admittantur; sed solummodò idonei, & digni, qui Ordini possent aliquandò utiles esse, & seipsos meritis adiuuare, & alios exemplo.

[Per omnia (inquit ipse) discretè procedant; nec indifferenter omnes admittantur ad Ordinem; sed illi tantum, qui suffragantibus eis literatura, idoneitate, vel alijs circumstantijs, possint utiles esse Ordini: sibiq. per vitæ meritum, & alijs proficere per exemplum.] Vnde illi Ministri, qui aliter faciunt, vel qui amore carnali, aut aliquo alio humano respectu ducti, indispositos, & inutiles ad ordinem recipiunt; infideles suæ matri Religioni probantur. Et contra propriam, & proximi animam faciunt; dum tales ad ordinem admittendo, onus eorum, humeris non proportionatum imponunt: sub quo postmodum damnabiliter succumbant, satis probabile est.

Côditiones recipiendorum ad ordinem.

Tex.

ET si hæc omnia credant, & ea velint fideliter confiteri : & vxores non habeant : vel si habeant, & iam monasterium intrauerint vxores, vel licentiam eis dederint auctoritate Diocesani Episcopi, voto continentię iam emisso : Et illius sine ætatis vxores, quod non possit de eis oriri suspicio : dicant eis verbum Sancti Euangelij, vt &c.

Conditiones venientium ad ordinem.

Recipien-
di habeat
veram fi-
dem.

18 **C**um fuerit Pater Sanctus locutus de conditionibus, & qualitatibus Ministrorum; qui debent ad ordinem recipere. Nunc agit de conditionibus, et qualitatibus recipiendorum per eos. Quæ ex Regula duæ sunt: una in ordine ad Deum, alia verò ad mundum. Quæ Deum intuetur, est; vt sint fideles, quòd habeant veram, et firmam fidem. Et ideo dicitur, [& si hæc omnia credant.] Nec eam tantum in corde habere debent; sed tanquam veri catholici, eam etiam exterius ore profitendo, animo prompto ad subeundū (vbi necessarium fuerit) martirium se exhibere debent pro eius defensione. Cuius gra-
tia,

tia, dicitur, & [velint ea fideliter confiteri.]
 Fidem enim nostram non corde tantum, &
 ore; sed & opere profiteri usque ad finem de-
 bemus: Ad consequendum celeste premium,
 quod in bono usque ad finem perseverantibus,
 promittitur; iuxta illud scriptura sacra testi-
 monium: Non qui inceperit, sed qui perseve-
 raverit, saluus erit. Et huic conditioni, ex con-
 stitutionibus generalibus Martini V. con-
 formiter ad divinam scripturam, & ad piam
 mentem Regula, superadditur; quod nulla de
 eis sit suspicio alicuius erroris, apud opinio-
 nem hominum. Quoniam bonum oportet ha-
 bere testimonium apud homines, ut divina
 scriptura testatur. Oportet (inquit Aposto-
 lus) testimonium habere bonum, ab ijs, qui fo-
 ris sunt. Et id meritò, quia Religio hac Mi-
 noritana particulariter fuit instituta à Deo
 ad adificationem mundi. Ideò illam ingressu-
 ri, omni erroris suspicione liberi penitus esse
 debent. Et dum talis suspicio viget, nec dum
 extincta est apud hominum opinionem, non
 possunt huiusmodi (licet verè Fideles, & Ca-
 tholici sint) licitè ad Ordinē recipi, ne aliqua
 admiratio, & scandalum de eorum receptio-
 ne apud Fideles oriatur.

Matt. 10.

Constit.
cap. 2.

1. Tim. 3.

19 Quæ verò est in Ordine ad mundum,
 ea est; ut uxorem non habeant; ut sic soluti,
 & liberi possint seipsos offerre Deo, & super
 suo

Recipienti
 di non ha-
 beat ux-
 orem.

sua propria corpora dominium, & potestatem Religionem tradere. Quae utique, facere non possent; quando matrimonio consummato essent ligati. Tunc enim (teste Apostolo) nec vir sui corporis amplius potestatem habet, nec uxor sui: sed ipsorum uterque super corpus alterius. Vir (inquit ipse) non habet potestatem sui corporis, sed uxor: nec uxor sui corporis, sed vir. Et ideo neuter eorum in prauiudicium alterius Religionem ingredi posset; cui proprii corporis (ut dictum est) potestatem non habeat. Hoc tamen intelligendum est de vero matrimonio, legitime (iuxta sacros Canones Tridentini Conc.) contracto: quoniam si clandestinum esset, et non esset conforme determinationi dicti sacri Concilij, non esset illud utique verum matrimonium; ut per dictum Concilium expresse determinatur. Intelligendum item est, si praedictum legitimum matrimonium fuerit consummatum; hoc est, quod praecedentem legitimum consensum; fuerit copula carnalis secuta. Quia si consummatum non extiterit; minime ingressum, & professionem Religionis poterit impedire. Vna enim est Doctorum omnium sententia, quod matrimonium ratum, ubi scilicet mutus & legitimus uxoris, & viri tantummodo consensus interuenit, & non est secuta copula: Vel ubi carnalis copula mutuum consensum

1. Cor. 4.

Matrimonio impedit ingressum Religionis.

Ses. 24.
Cap. 1.

Ang. t. t.
Religiosus nr. 14
Cap. veniens. de
spōsalib.

sensum praeceat, & non sequitur, ingressum Religionis impedire non possunt: sed tantum verum, legitimum, & consummatum matrimonium. Hoc enim ingressum impedit; & per illum, dissolui non potest. Veniens ergo ad recipiendum vitam istam; à tali matrimonio solutus, & liber sit, necesse est. Si vero uxorem habet; bis tantum concurrentibus conditionibus, Religionem ingredi poterit. Scilicet, si eius uxor Monialium monasterium fuerit ingressa. Vel ei, Diocesani Episcopi auctoritate, fecerit facultatem intrandi Religionem: ita tamen quod ipsa vouerit vivere continenter: & talis item sit aetatis, quod nulla probabiliter de eius incontinentia habeatur suspicio. Quae quidem aetas (secundum S. Bon.) non tantum annis metienda est; sed potius stabilitate virtutum. Iuxta illud, diuina scriptura: [Seneclius venerabilis est, non diuturna, neque annorum numero computata. Cani sunt sensus hominis, & aetas senectutis vita immaculata.] Et haec omnia sacris Canonibus conformia probantur; ut in diuersis capitulis videri potest. cap. iunctoris, cap. uxoratus, cap. ad Apostolicam.

Sylu. Re-
lig. 2. nu.
9.

Vxoratus
recipien-
dus quid
faciet.

Cap. 1.

Sap. 4.

De con-
uersione
coniug.

20 Et nota, quod licet in aliquibus particularibus casibus, per sacros Canones sit licitum Religionem ingredi absque conditionibus praedictis, ut in casu adulterij. Ministri tamen
sub

27.q.2.c.
Agathose

Maritus
adulterz
an possit
recipi in
Ordine.

Impedi-
menta re-
cipiēdo-
rū ad Or-
dinem.

Cap. 1. de
seru. non
ordin. &
c. 1. & 2.
dist. 54.

sub culpa mortali tenentur ex vi Regula; iuxta determinationem Clem. V. neminem ad Ordinem recipere; nisi prout hic à Regula determinatur. Aded, ut in casu prædicto adulterij, licet ex lege communi possit vir licite ad Religionem transire, etiam nolente, & reclamante eius uxore adultera: mortalis tamen esset culpa ex Regula, huiusmodi ad Ordinem recipere, si mulier ad id non consentiat; neque sine probabili suspitione sit incontinentia (prout Regula mandat) in seculo remanendo, & ait Cordub: hic, q. 4.

21 Et aduertat Minister, quod sub his impedimentis hic expresse in Regula positis; voluit Seraphicus Pater noster, omnia alia, qua ingressum Religionis legitime impedire possunt, debere intelligi, & comprehendere. In hoc, modum, & morem sequēs diuina scriptura, et alterius cuiuscūq; rationabilis legis, qua de similibus idē volunt iudicium haberi. Itaque, dum prohibētur Ministri recipere ad Ordinē, qui prædictis impedimentis detinentur; agnoscere pro certo debent, quod eis item prohibetur, ne quempiam canonicē impeditū, ad ingressum Religionis admittant. Hæc autē canonica impedimēta, præter prædicta, sunt; Quando non sit conditione liber, sed seruus. Quādō, in Episcopali dignitate, vel maiori sit positus: ut Archiepiscopali, Patriarchali, &c.

In

*In tali enim dignitate positi, absque licentia
Papa, Religionem ingredi non possunt.*

Quando veniat, coactus minis, falsis promissionibus, alijsq. medijs illicitis. Et eo magis, si timore mortis ab aliquo ei comminata, ad Religionem venerit; huius enim professio inuálida utique censetur, si ad illā cogitur timore mortis. Quando fatuus sit, & usu rationis careat: vel sit furiosus: hi enim nunquam profiteri possunt, & eorum professio (si aliquando fieret) nulla esset. Quando aetatem debitam non habeat, adeo ut tempore professionis 16. annum non compleuerit; quae aetas necessario requiritur (per sacrum Conc. Trid.) ad professionem emittendam. Nam si ante dictum tempus sexdecim annorum completorum fiat; nulla est. Et de his impedimentis, consule Angelum de Clauasio tit. Religiosus, à nu. 4. Syluest. tit. Religio 2. et ceteros Summistas. Et per nouas constitutiones Sixti V. quarū prima incipit: Cū de omnibus ecclesiasticis ordinibus, &c. Altera uerò, Ad Romanū spectat Pontificē. Nullius roboris declaratur. Ingressus, et professio illorum, qui ratiocinijs reddendis sunt obnoxij, unde sit cōtra eos mota lis, aut timeatur mouenda. Vel quod sint rei, vel suspecti de homicidio, furto, latrocinio, aut alijs similibus, vel maioribus delictis, ob quae fuerint condēnati, aut timeāt dānari.

Vel

Cap. licet
de regul.

Cap. 1. de
regul. &
c. p̄sēns
20. q. 3.

Cap. sicut
tenor de
regular.

Sess. 25.
Cap. 15.

Nati ex il-
legitimo
thoro,
quomo-
do recipi
debent.

*Vel quòd ingenti are alieno supra vires fa-
cultatum suarum sint grauati. Vel qui ex
sacrilegio, aut incestu, vsque ad tertium gra-
dum. Vel ex quouis alio minus legitimo tho-
ro fuerint progeniti; nisi sub certis conditio-
nibus, & modificationibus, prout ibi expo-
nuntur. Nihilominus quò ad hoc dicta Con-
stitutio fuit modificata per nouam Constitu-
tionem fel. recordationis Greg. xiiij. qua in-
cipit. Circumspecta Romani Pontificis pro-
uidentia. Ita quòd prædicti illegitimi ex
quouis illegitimo thoro procreati, possint ad
habitum, et professionem regularem admitti;
quemadmodum ante prædictas Constitutio-
nes Sixti V. admitti poterant: modo tamen,
& conditionibus ibi præscriptis. Et per Con-
stitutionem Clem. viij. qua incipit. In supre-
ma Ecclesie Catholica specula. Die 2. Apri-
lis M.DCII. omnia quæ à Sixto v. in dictis
constitutionibus, quò ad nullitatem professio-
nis facere determinata: ad terminos iuris, &
sacrorum Canonum, perinde, ac si prædictæ
constitutiones in illa parte editæ non fuissent,
redacta fuerunt. Saluis tantum remanenti-
bus pœnis, contra superiores quorumcunque
Ordinum, in dictis constitutionibus per di-
ctum Sixtum taxatis; qui in admittendis
nouitijs ad habitum, & professionem, earun-
dem constitutionum formam non seruauerint.*

Ideo

Ided hic inter cetera impedimenta non connumerantur. Ministri ergo, qui scienter, vel etiam ignoranter ex defectu debite inquisitionis per eos omisse, huiusmodi praelis impedimenti ligatos, ad Ordinem reciperent; prater poenas, & censuras in sacris Canonibus taxatas, grauem culpam incurrerent. Nec insuper ad Ordinem per eos admitti deberent; qui prius examinati non fuerint de conditionibus, qua in constitutionibus nostri Ordinis ponuntur; ubi videri possunt. Nam & si ex dictis constitutionibus ad nullam culpam ipsi Ministri astringantur: possent tamen ex aliqua alia lege naturali, vel diuina ad illam obligari. Et ideo accuratissimum examen facere deberent de qualitatibus, & conditionibus recipiendorum ad Ordinem.

Culpa recipientium indignos, & inhabiles.

An liceat secundum Deum, & conscientiam, grauato debitis, ingredi Religionem?

22 *S*olennis hic, illa questio agitari potest; num grauatus debitis, Religionem ingredi possit, tuta conscientia, ad seruendum Deo? Et si ingressus, & professus, adhuc remaneat obligatus creditoribus, quod si ei, alia non pateat via satisfaciendi; teneatur in

Reli-

Religione laborare arte, & industria sua, ad dicta debita persoluenda? Vel indè ad laborandum exire, ut satisfaciatur creditoribus, quibus ante Religionis ingressum tenebatur?
 23. Scito ergò duas circa hoc quaesitum; grauissimorum Doctorum opiniones, inuicem contrarias esse. Vna est S. Thome, Palud., Innoc. Raimundi. Angel. Sylue. Vlderici. Archidia. summa Confess. &c. Quae vult, quòd quicumque alicui est obligatus aliquo pecuniario debito; si facultatem soluendi habet, non potest, (ut Religionem ingrediatur) licitè pratermittere solutionem creditori faciendam: sed tenetur soluere quod debet. Si verò non habet undè debitum soluat; tenetur facere quod potest, ut cedat scilicet bonis suis, & iuribus omnibus, (si quae habet) creditori, & sic poterit ingredi Religionem. Nec tenetur in saeculo remanere, (licet sit industrius) ut procuret industria, vel arte sua, undè creditori satisfaciatur. Nec item huius gratia, tenetur in Religione laborare: cum ex toto, sit Religioni subiectus: ita, ut non sit momentum, in quo à Prelato occupari non possit; & non habeat velle, vel nolle. cap. si religiosus. de cleric. in 6. & annotauit Angelus tit. Religiosus num. 7. & Sylue. tit. Relig. 2. nu. 4. Monasterium tamen satisfacere tenetur de ijs, quae in eius ingressu, vel post, intuitu ipsius

Prima
 opinio.

22. q. vlt.

ar. 6. ad 3.

Pal. in 4.

d. 38. q. 3.

num. 5.

Innoc. in

Rubr. de

oblig. ad

ratiocin.

Ang. tit.

Religio-

sus. 9. 6.

Sylue. tit.

Religio.

2. q. 4.

ipsius ingredientis acquisisset; via donationis, vel successionis, seu ultima voluntatis, ut patet in iure cap. si qua mulier. 19. q. 3. Rationes autem horum Doctorum sunt: Quia in Prima ratio. lege gratia, persona hominis liberi non potest obligari pro debito pecuniario; sicut poterat in lege veteri. Ut patet 4. reg. 4. Quod mulier vidua cōquerebatur apud Eliseum; quod creditor accepturus erat filios suos in seruos, pro pecunia sibi debita. Hoc autem tempore gratia iura non admittunt; cum persona liberi hominis superet omnem estimationem pecunie. Sed sufficit, secundum dicta iura, quod cedat bonis, & iuribus suis omnibus, tradens ea creditori: & post hoc non potest amplius incarcerari, nec seruituti alicuius subijci. Item, quia quisquis feruore charitatis, & instinctu Spiritus sancti ad frugio-rem vitam Religionis mouetur; non obligatur, nec alia astringitur lege, ut in saeculo teneatur permanere quod satisfaciatur creditori; ex eo, quod industria, & arte sua lucrari poterit. Non enim Spiritui sancto est resistendum. Nam (ut inquit Apostolus) Qui Spiritu Dei aguntur, non sunt sub lege. Si Spiritu (inquit) ducimini, non estis sub lege. Galat. 5. 2. Cor. 3. Et iterum: Vbi Spiritus Domini, ibi libertas. 2. opinio. Alph. 39. li. x. par. 2

24 Altera verò opinio est Gers. & aliorum, qui dicunt, quod obligatus debitis pecuniarijs

Exp. Reg. S. Franc,

Gab. sup.
in 4.d.38.
quæst. 1.
bb. Med.
de restit.
causa. 8.
fol. 38.
Cordu. in
per Reg.
c.2. q.5.
Nauar. de
Regul. c.
cui por-
tio. nu.8.

*niarijs alicui certæ personæ, ratione furti, vel
mutui, vel alterius pecuniarij contractus:
non potest Religionem ingredi, nisi creditor
fuerit satisfactum. Vel aliquis appareat mo-
dus ad satisfaciendum sufficiens. Vel licen-
tiam, & consensum habuerit à suo creditore
ingrediendi Religionem. Vel si rationabili-
ter, & non temerè præsumeret, quòd creditor
agnoscens eius sanctum propositum, velit ei
condonare illud totum, quod ei debetur; ne
ab ingressu Religionis impediatur. Quæ pro-
babilitas haberi poterit (vt inquit Medina)
ex quantitate, & paruitate rei debita. Ex
qualitate item creditoris, si fuerit scilicet di-
ues, liberalis, solitus eleemosynas erogare; si
amicus ipsius debitoris, si deuotus Religionis.
Vbi enim sibi probabiliter persuasum fuerit,
creditorem velle sibi totum debitum con-
donare; legitimi erunt ad Religionem ingressus,
& professio. Vel si in saculo remanere non
potest, (vt inquit Nau. in Man. c.17. nu.87.)
ad satisfaciendū creditoribus; sine vita, & sa-
lutis periculo. per cap. officij de pœn. & remiss.
cum declaratione Innoc. 4. Quòd si Reipubli-
ca fuerit obligatus ratione vsurarū, vel alia
causa; si fuerit à gerente officium Reipubli-
cæ absolutus, & licentiatus ad Religionem;
Vel si fuerit obligatus sub incerto; ubi sola
requiritur restitutio, quæ in pios vsus habeat
con.*

conuerti; si ab eodem gerente officium Reipublicæ licentiatus fuerit. Qui enim Reipublicæ officium gerit, & boni communis; potest pro bono spirituali communitati resultante ex ingressu in Religionem secundum æquitatem disponere. Nec aliàs quàm dictum est, poterit (secundum prædictos) Religionem ingredi, si industrius fuerit; sed tenetur in seculo permanere; ibiq. industria, & arte sua laborare, ut satisfaciat creditori. Et horum ratio ea est, quia non est faciendum contra Dei præcepta, ut adimpleantur consilia: ut est in casu. Religionem enim ingredi, consilium est; debita verò soluere, præceptum. Quod enim iniuito domino detinetur, quædam species furti est; quod lege diuina prohibetur. Nam septimo diuina legis præcepto, non solum furtum prohibetur; sed quæcunque iniusta detentio; ut patet per cap. sape de rest. spol.

25 Et ex hac conclusione plurima inferuntur corollaria. Primum, quòd, qui distribuit occultè bona sua, vel renunciat bonis, & iuribus sue successionis, ex quò inhabilis, & impotens redditur ad satisfaciendum creditori; & tandem sic debitis obnoxius, Religionem ingreditur; contra Deum, & conscientiam facit: cum hoc non aliud sit, quàm creditores rebus suis spoliare. Et illa bona sic distributa, obnoxia sunt restitutioni; quia trāsēunt cum

Primum
corollar.

Sua alijs,
quàm cre
ditoribus
renūciās
bona, in
gredi Re
ligionem
nō potest

onere suo, cum alteri sint prius obligata pro satisfactione furti, siue mutui, seu alterius contractus. Et huiusmodi, qui sic debitis obligatus, fuerit ingressus, & professus Religionem, non perdidit ius succedendi ad hereditatem iure propinquitatis sibi aduenientem: quia talis professio non est absolutè perfectà, cum ipse debitis reddendis maneat obnoxius.

Secundū
coroll.

Debitor
pauper
ex infor-
tunio quā
do nō po-
test ingre-
di Reli-
gionem.

26 Secundum, quod si infortunio in paupertatem deuenerit, & non habeat bona, quibus, vel in toto, vel in parte satisfaciat creditori; & tamen sit industrius, doctor, lector, pictor, &c. contra conscientiam, & Deum faceret, ingrediendo Religionem: sed in saeculo remanere tenetur, & industria, & arte sua quarere, undè creditori valeat satisfacere. Nec valet dicere, quòd ad frugem altioris vite vult progredi, scilicet ad Religionem: quia nō licet quarere lucrum spirituale cum praiudicio tertij. Non enim sunt facienda mala, ut eueniant bona: & non sunt contemnenda praecepta diuina, (vti est non retinere aliena) vt Euangelica consilia impleantur; (vti est Religionem ingredi.) Debitor enim iure naturali, & diuino tenetur procurare, undè creditoribus satisfaciat; siue facultatibus (si habeat) siue arte, siue industria, si lucrari possit. Vndè non potest licitè seipsum astringere ad id, per quod redderetur impo-
tens

tens ad debita soluenda. Qui ergò amitteret soluere debita, ut in Religione uiuat; perinde est, ac si aliena rapiat, ut ad meliorem statum ascendat.

27 *Tertium, quòd prædicto modo obligatus, non est admittendus ad professionem faciendam; nisi Religio per se, vel per alios se obliget ad satisfaciendum creditori. Ideò habet consuetudo, iure tam diuino, quàm naturali fundata; ut volens ingredi, & profiteri Religionem, interrogetur, si est à debitis liber, & absolutus. Si ergò Religio sic debitis obnoxium, scienter, siue prae, siue dono, ad professionem admiserit; præterquam, quod peccauit, si eum recepit animo, & intentione non satisfaciendi creditori; remanet etiam ad solutionem obligata, ex iuris interpretatione. Et potest ad hoc (si adsit possibilitas) compelli; præsertim si quidquam (ut dictum est supra) à proficiente, vel eius contemplatione suscepit.*

28 *Quòd si fraudulenter quis fuerit ingressus, & professus Religionem, celando debita, ad quæ tenetur; libera est Religio, & nulla obligatione cogitur, ad debita soluenda: Et potest eum eicere, ad tempus, vel ad semper. Quia, ex quo ex ignorantia eum recepit, & ad professionem admisit, debita eius ignorando; non consensit in talem eius receptionem.*

Tertium corollar.

Religio tenetur satisfacere aliquando p debitore.

Eijci potest aliquis quis à Relig. propter debita.

Et ideo non obligatur ad debita prædicta, nec ad tenendum eum. Et ipse sic eiectus, tenetur procurare satisfactionem creditori ex sua industria, & arte; vel alio quocunque licito modo: salua semper honestate Religionis, & sine scandalo.

Quartum
corollar.

Debitor
professus
tenetur sa-
tisfacere
creditori
suo.

29 *Quartum, quòd post ingressum, & professionem, huiusmodi sic obligati; manet adhuc eadem obligatio satisfaciendi creditori. si qua via honesta pateat. Quoniam non debet esse melioris conditionis, & maiori gaudere privilegio aliquis Religiosus, qui membrum est Religionis: quàm totum Religionis corpus. Sed si Religio aliqua, debita pecuniaria contraxit, tenetur sine dubio ea soluere, nec excusat eam perfectio vitæ. Nec ergò excusabit particularem, quin (si aliqua honesta via pateat) teneatur soluere debita contracta. Nec obligatio posterior potest præiudicare priori: ut ex sacris Canonibus patet de iureiur. cap. veniens, & cap. intellecto. Cum ergò huiusmodi professus, antea sit creditoribus obligatus; sequitur, quòd professio superueniens, eum à tali debito non liberet. Vnde dicendum; quòd si Religio talia præcognoscendo debita, huiusmodi sic obligatum ad professionem admiserit: tunc nec poterit eum eicere, nec ille potest ex se egredi. Sed ipsa Religio (ut supra dictum est) tenetur*

Religio
tenetur
soluere
debita
credito-
ris pro-
fessi.

netur pro eo satisfacere creditori, modo possi-
bili, & Religioni congruo. Vel dare illi li-
centiam ad laborandum intra Ordinem, sal-
ua disciplina, & honestate Regulari. Quia
sic eum scienter recipiendo, suscepit in se obli-
gationem tenendi illum cum suo onere, id est
cum obligatione ad satisfaciendum creditori;
ita ut eicere eum non possit. Nec ipse ex se
exire potest: quia cum seipsum Religioni tra-
didit, valida est traditio, ex quo sua persona
non erat serua creditorum, nec erat credito-
ribus debita, sed res tantum, quae in genere
debebantur. Et ideo cum suae personae am-
plius potestatem non habeat; non poterit ex
se à Religione exire. Vt notat Ioan. Medin.
de rebus rest. q. 3. causa 8. ad 3. & Nauar. de
Regul. c. non dicatis, nu. 42. Tenebitur tamen
sic de facto Religionem ingressus, dictam sa-
tisfactionem non negligere. Sed instanter
procurare, ut scilicet vel ipsa Religio pro eo,
creditori satisfaciat; vel ei ad id facultatem
faciat, laborandi intra Ordinem, si utiliter
ibi potest laborare. Quod si intra Monaste-
rium lucrari quidquam non poterit, & ex-
tra Ordinem posset; tenetur licentiam à suo
superiori ad egrediendum à Monasterio
petere: ut in seculo laborando arte, & indu-
stria possit creditoribus suis satisfacere.
Et praëlatus tenetur ei hanc facultatē facere:

Io. medin.
Nauar.

Debitor
industr.?
ut soluat,
exeat ex
Ordine.

Praëlatus
quando te-

neatur li-
centiare
debito-
res ab Or-
dine

modo in aliquas secedat partes, ubi sine scan-
dalo, & sine derisione Ordinis, seu aliquo in-
conuenienti possit honestè acquirere, unde
debita soluat. Nam si talia exerceat, unde
scandalum praestet, aut Religio derisioni ex-
ponatur; his inconuenientibus existentibus,
cessat obligatio praefata. Quòd si praelatus no-
lit, vel potius non possit praedicta debita
soluere; et facultatem praedictā, vel laborandi
scilicet utiliter intra Monasterium, vel ex-
tra, si in Monasterio nihil lucrari poterit,
concedere noluerit; erit iam debitor tunc im-
potens ad soluendum, & tali durante impo-
tentia erit in conscientia tutus. Sed non erit
tutus praelatus, sed in culpa; si iustam causam
non habeat talem facultatem denegandi, ut
inquit Medina ubi supra. Si verò ad pro-
fessionem admissus fuit fraudulenter, igno-
rante praelato debita praedicta, & à Reli-
gione non sit expulsus, & eiectus; tenetur
instanter rogare praelatum, ut velit pro eo
creditoribus satisfacere. Quòd si praelatus
acceptauerit obligationem praedictam satis-
faciendi pro illo: securus erit, & tutus in
conscientia, & tenetur ibi manere sub obe-
dientia: Praelatusq. reddet rationem Deo,
si non satisfecerit, ut promisit. Si verò nolue-
rit praelatus acceptare praedictam obligatio-
nem satisfaciendi pro eo; tunc ipse tenetur
instan-

Debitor
quādo po-
test exire
à Relig.

*instante petere licentiam ad laborandum
 sua industria, & arte intra Ordinem (si ibi
 lucrari poterit) vel extra Ordinem, (si in
 Ordine lucrari non poterit , & extra Ordi-
 nem poterit) ut sic laborando satisfacere
 possit creditoribus . Quod si ei talis facultas
 laborandi intra , vel extra Ordinem , à suo
 praelato denegetur ; poterit ipse secundum
 Cordu. & tenetur inde exire (dum alius mo-
 dus satisfaciendi creditoribus non apparet)
 ut modo possibile , & licito debita soluat .
 Cum Religio ignoranter eum recipiens non
 obligetur ad satisfaciendum pro eo . Cuius ta-
 men dictum non videtur posse subsistere ; ex
 eo , quod in quarto corollario dictum est ;
 quia scilicet persona liberi hominis , non est
 serua creditorum , & cum seipsam Religioni Nota.
 tradiderit , valida est traditio . Et ideo cum
 sue personae amplius potestatem non habeat ;
 non potest è Religione absque sui superioris
 licentia exire . Quicumque tamen electus , si-
 ue ex licentia praelati fuerit egressus ad sa-
 tisfaciendum creditori , tenetur (quam com-
 modè potest) omnia vota , & cetera sua Re-
 gula , quam professus est , obligatoria serua-
 re . Quia quantum in se est , se obligauit ad
 illa . Et insuper tenetur habere animum re-
 deundi ad Religionem , facta debita satisfa-
 ctione ; & ea facta , tenetur statim efficaciter
 pro-*

Egressus
 à Religio-
 ne ob de-
 bita tenetur ser-
 uare Re-
 gulam pro-
 missam ,

procurare regressum ad illam.

5. Corol-
lariū ces-
sio bono-
rum quā-
do fieri po-
test.

30 Quintum, & ultimum Corollarium est; sineque de bonis suis, vel alterius, qui velit pro eo satisfacere; neque de industria, & arte sua poterit iste sic obligatus unquam prædicta debita solvere, vel in toto, vel in parte, et hoc probabiliter appareat: poterit utiq; de licentia iudicis publici cedere bonis, & ingredi, et profiteri Religionem. Quoniam inanis tunc esset actio creditorū, quā inopia creditoris excludit. Immo secundum eundem Gersonem, & Cordu. posset hic talis de licentia iudicis ingredi, & profiteri Religionem, absque eo, quod ignominiosè cedat bonis. Nam hac cessio bonorū non est aliud, quā pœna legis: quam iudex licitè in hoc casu remittere potest. Cum optimè recompensetur per ingressum Religionis, & nullū fiat præiudiciū creditori; si pœna hac non persolvatur: Immo non licet illam exigere propter honorem Religionis, quæ talem tanquam infamia publica notatum. fortassis non reciperet. Ex quò Nauarrus absolute asserit iussè huiusmodi posse quò ad forum animæ, Religionem intrare; etiam nulla cessione bonorum præmissa: modò bona fide notificet, & relinquat ea, quæ habet, creditoribus,

D. Reg. c.
cui por-
tio. nu. 8.

Obliga-
tio solvendi
debita

31 Et idem dicendum est de eo, qui alieni est obligatus ad certam summam, non ratione

tione furti, aut mutui, vel alterius contra-
 ctus, ut supra: sed ex sola promissione, aut
 voto, vel iuramento. Quia promissit, vouit,
 vel iuravit dare alicui centum florenos. Pos-
 set hic utique licet industrius sit, absque eo,
 quod predictam summam soluat, ingredi Re-
 ligionem. Quoniam qui promissionem, vo-
 tum, aut iuramentum in melius commutat,
 (ut est ingredi Religionem) non violat iu-
 ramentum; ut sacris Canonibus determina-
 tur. Nec potest quis se astringere iuramen-
 to, aut voto ad aliquid, quod sit melioris bo-
 ni impeditium. Nec est obligatorium; etiam
 si tali animo iurauerit; ut melius bonum ex-
 cludat. Nec est simile teneri alicui ex sola
 promissione, iuramento, vel voto: & teneri
 ex furto, mutuo, vel alio contractu. Quia
 obligatio iuramenti, promissionis, & voti,
 nascitur ex voluntate iurantis, &c. nec me-
 tas eius excedit. Et non intendebat se astringe-
 re, nec si intendisset, poterat; quin liberum
 sibi sit ad Religionem, (tanquam ad maius
 bonum perficiendum) volare. Obligatio au-
 tem restituendi ablatum, vel mutuo accep-
 tum, &c. non ex voluntate debitoris nasci-
 tur; sed altiori iure, diuino scilicet & na-
 turall.

non sem-
 per impe-
 dit ingres-
 sum Re-
 ligionis.

Cap. per-
 uenit de
 iureiur.

32 Ad rationes verò S. Thom. & aliorum
 Doctorum contrariam sententiam tenentium;

Re-

Ad pri-
 mum. Sol.

Persona libera nō pot obli-
gari pro debito pe-
cuniaro.

*Respondet Gerson, & ceteri. Quod licet ve-
rum sit, quod in lege gratiæ persona hominis
liberi non possit obligari pro debito pecunia-
rio; hoc tamen intelligitur, ut non possit sim-
pliciter obligari, ita ut possit, sicut erat in le-
ge veteri, venundari scilicet, aut fieri ser-
uus pro debito pecuniaro. Potest tamen obli-
gari secundum quid; quia potest incarcerationi,
ut luat in corpore, si non habet in aere.*

Ad secon-
dum solu-
tio. Non
omnis ces-
sio bono-
rum excu-
sat.

*Nec omnis cessio bonorum, sed illa sola excu-
sat cedentem, ut dicit Sotus de iust. & iur.
lib. 4. q. 7. art. ult. quam quis facit ob veram
inopiam contingentem ex infortunio; & ob
veram impotentiam soluendi iusta debita.
Et cum hac qualificatione apud iudices reci-
pitur; ut cedens iuret, quod si venerit, aut ve-
nire potuerit ad pinguiorem fortunā, soluet
in toto, vel in parte creditoribus. Ita quod,
quidquid deinceps lucrari, vel habere po-
tuerit (reseruando sibi conuenientem sub-
sistentiam:) sit acquisitum suis creditori-
bus. At, qui pollet arte, viribus, industria,
vel aliquo munere, quod potest honestè lucra-
ri ea, quæ debet, & cedit bonis apud iudices,
vel Religionem ingreditur, quæ (ut dictum
est) pro cessione bonorum habetur: non verè
cedit bonis secundum intentionem legum
propter veram scilicet inopiam, & impoten-
tiam soluendi: Nisi creditores urgerent eum*

ad

ad statim soluendum, per coniectionem in carcerem. Quarè cessio, quam debitor spontè facit, non urgentibus creditoribus; non eum excusat ab obligatione, qua creditoribus astringitur.

33 Et licet iura ciuilia permittant, ut cedendo bonis liber sit, ita ut nec alicuius seruituti subijci possit, nec in carcerem trudi, nec item cogi ad laborandum ut satisfaciatur creditori, quia satisfecit cedendo bonis. Inconscientia tamen, & quò ad Deum non est liber ab obligatione quarendi modum, siue industria, & arte, siue alio quocunque licito modo, quo creditoribus satisfiat.

34 Ad illud verò, quòd qui feruore charitatis, & instinctu Spiritus sancti ad Religionem mouetur; nulla lege communi astringi potest, ut in seculo permaneat ad satisfaciendum creditori, ex eo, quòd industria, & arte sua lucrari poterit. Quia qui Spiritu Dei agitur, non sunt sub lege: Respondetur, quòd non est credendum, quòd Spiritus sanctus quempiam inducat, & moueat ad adimplendum Euangelica consilia, contra praeceptum diuinum, retinendi scilicet aliena. Nisi constaret aliquando in casu per reuelationem, & miracula; ut declaratur per sacros Canones: Et sic volunt debere intelligi, auctoritates Pauli ad Galatas, & ad Corinth.

Ad 3. solutio.

Extra de hæretici. c. cum ex iniuncto.

Auctoris
sententia.

35 *Ex quibus omnibus patere potest, discrimen inter Doctores praefatos, esse solummodo de persona industria, non habente bona, quibus creditoribus satisfaciatur. De habente enim unde satisfacere possit, omnes simul consentiunt; quod non potest licite Religionem ingredi, quin creditoribus satisfaciatur. De non habente vero bona, nec artem, & industriam aliquam, quibus valeat, vel in toto, vel in parte suis creditoribus satisfacere; omnes concordantes sunt, quod licite Religionem ingredi potest. Quare tantum de industrio, inter eos vertitur in dubium, num scilicet possit, cum alias non sit soluendo, licite Religionem ingredi? vel teneatur remanere in saeculo donec industria, & arte sua creditoribus satisfaciatur? Et circa hoc, contraria sentiunt: Alijs (ut est S. Thomas & sequaces) partem affirmatiuam, tuentibus. Alijs vero (ut Gerson, & ceteri) negatiuam. Quarum opinionum, quae verior sit, sapientibus definiendum relinquo. Mibi vero S. Thomae sententia probabilior est. Primò per illam rationem; Quia in lege gratiae non potest persona hominis liberi obligari pro debito pecuniario; cum omnem pecuniae aestimationem excedat. Nec obstat, quod ex aduerso dicitur, quod potest obligari secundum quid, licet non simpliciter: potest enim incarcerari, & in carceribus deti-*

Opinio.
S. Thom.
laudatur.

detineri donec soluat debitum; licet non possit vendi, nec in servitutem alicuius subijci pro debito. Quoniam ad hoc iura subueiunt per cessionem bonorum. Quandocunque enim suis bonis omnibus, & iuribus, cesserit, eaq. (si quæ habet) creditoribus suis tradiderit liber fit; nec amplius incarcerari potest.

36 Et si dicas, quòd huiusmodi industrius, non verè cedit bonis secundum intentionem iurium; ita ut liber fit ad ingrediendam Religionem. Quia secundum illa iuratur, quòd si cedens venerit, aut venire potuerit ad pinguiorem fortunam, soluet, vel in toto, vel in parte, creditoribus. At industrius, qui spontè cedit bonis, non est omnino impotens ad lucrandum; cum arte, & industria sua, possit lucrari, & in toto, vel in parte creditoribus satisfacere: ergò non est liber ad Religionis ingressum.

Respondeo, quòd illa verba, (si venerit, aut venire potuerit ad pinguiorem fortunã) non intelliguntur, quòd scilicet teneatur ex iuramento ad id arte, & industria laborare. Nam si hæc esset legis intentio, iurè possent huiusmodi, post cessionem bonorum cogi, ad licitè laborandum secundum artem, & munus proprium; ut satisfaciant creditoribus. Sed hi post bonorum cessionem secundum iura liberi sunt, nec cogi possunt ad laborandũ.

Ergò

l. r. & 4.
ff. de cess.
bo. & leg.
fi. ff. de
his, qui
aen. ce.
pos. instā
tia.

Solutio
Debitore
soluere
in fortu-
na pin-
guiori
quid sit.

Ergò non de hac loquuntur potentia, scilicet si viribus, arte, aut munere ad pinguiorem fortunam potuerint peruenire: sed si aliundè potuerint, scilicet ex donatione, vel aliquo eufortunio. Et dato, quòd de hac etiam potentia iura loquantur: hoc intelligitur, donec in seculo permanferint. Nam si ad Religionem desiderio frugioris vitæ euolare voluerint; non possunt licitè impediri; ob debita

Cap. præ-
cipimus,
12. q. 1.

soluenda. Quoniam persona liberi hominis, omnè superat estimationem pecunia. Ideòq. detineri, & obligari non possunt pro debito pecuniario; quin possint ad frugiores vitam migrare. Et facit ad hoc; quia munus iustitiæ commutatiuæ est, reducere partes ad aequalitatem. Et ideò non obligat, (ut Innoc. iiij. declarat: quem sequitur Nauarr.) ad danda bona altioris ordinis, pro bonis inferioris ordinis. At persona liberi hominis, siue eius libertas, altioris ordinis bonum est, sua natura inestimabile; sicut vita, & fama, quàm bona fortuna; quæ inferioris sunt ordinis. Ideo non potest licitè à sua libertate impediri, quin ad Religionem euolet. Nec detineri potest in seculo, quasi serua ad laborandum pro satisfactione pecuniaria facienda; sed sufficit secundum commutatiuam iustitiam, ut pro bonis fortunæ, bona quæ exstant fortuna, donentur; quod fit per cessionem

In c. offi-
cij. de. pē.
& re. in
man c. 17.
qq. 87.

nem bonorum.

37 Ad id verò, quod dicitur ex iure naturali, & diuino teneri huiusmodi querere modum, siue industria, siue arte, quo creditoribus satisfiat; patet ex iam dictis responsum: quòd hoc verum est, dum in saeculo sunt; & ad meliora, & perfectiora non vocantur.

Secundò, hac mihi probatur sententia, per illam rationem: quia nulla ratio exigat, ut qui à lege priuata ducitur (quæ est motus Spiritus sancti in corde) à lege communi constringatur. Dignior enim, ut decernitur per sacros canones est lex priuata, quàm publica. Et Spiritus Dei, lex est. Et qui Spiritu Dei aguntur, lege Dei ducuntur. Et quis est, qui Spiritui sancto possit dignè resistere? Quando ergò talis industrius non fraudulenter, & dolosè, intentione scilicet se exonerandi ab obligatione satisfaciendi creditoribus, nec ut labores, & molestias, huius rei gratia fugiat Religionem ingredi vult; sed ductus Spiritu sancto flagrans feruore, & desiderio perfectioris vitæ. Non videtur rationabile, quòd ob soluenda debita, à tali Religionis ingressu, debeat impediri: cum Spiritui sancto, (ut dictum est) non sit resistendum. Et ad hac facit cap. Duæ. 19. q. 2. quo cauetur, Rectorem Ecclesiæ, posse etiam contradicente suo Episcopo, ad Religionem transire.

Opinio S.
Tho. confirmatur.

Cap. Duæ
19. q. 2.

Lex priuata quæ
digna.

Rector
Ecclesiæ
transit ad
Religionem.

Exp. Reg. S. Franc.

H

gio.

nem con-
tradicen-
te Episco-
po.

gionem transire. Et cap. licet. de Regu. Vbi
dicitur obligatum uni Religioni, etiam per
professionem sollemnem; posse trāsire ad stri-
ctiorem, etiam non obtenta licentia superio-
ris sui: immo etiam ipso proteruiente, & con-
tradicēte. Quod si ij. proprias personas, quas
Episcopo, & Religioni, ex voto, vel iuramen-
to obligauerant, ab eis etiam ipsis inuitis sub-
trahere licitè possunt, & perfectiori Religio-
ni se tradere; Et excusantur à delicto (ut di-
cta iura dicunt) instinctu Spiritus sancti;
quia ex lege priuata, quæ publicæ legi præiu-
dicat, absoluti sunt; Qui fieri potest, ut ab
obligatione soluendi debita creditoribus, non
absoluantur, & liberentur industrij; qui ex
lege priuata, quæ instinctu Spiritus sancti
in corde scribitur, (ut dicitur in dicto cap.
Dua) ad ingressum Religionis ex charitate,
& ex ardenti desiderio perfectioris vitæ du-
cuntur? Quod si Episcopus, & inferior Re-
ligio primantur suis subditis, & iure, quod
super ipsorum personas habent; quia illi li-
beri effecti sunt instinctu Spiritus sancti: cur
creditores non priuabūtur suo iure, (si quod
fortè habent) super personas suorum debito-
rum ad laborandum pro satisfactione eis fa-
cienda: si ab eodem Spiritu sancto ad frugio-
rem vitam vocantur? Et si illi personas amis-
tunt, cur isti non pecuniarias res? Cum di-
gnis.

gniores (ex cap. precipimus 12. q. 1.) sint
 persone rebus : Et maior alienatio persone,
 quam rerum cap. Ananias. 17. q. 1.

38 Nec valet, quod ex aduersa parte di-
 citur ; non esse scilicet credendum, quod Spi-
 ritus sanctus quempiam inducat, & moueat
 ad frugem perfectioris vite in statu Religio-
 nis, contra preceptum diuinum, de non re-
 tinendo aliena ; nisi constaret per reuelatio-
 nem, & miracula. Vt ex cap. cum ex iniun-
 cto. de here. Quoniam, si ille, qui se alicui libe-
 raliter obligauit cum iuramento, ad dandum
 ei centum florenos, poterit absque dubio,
 (quod & ipsi fatentur) desiderio ductus fru-
 gioris vite, ingredi Religionem. Nec facit
 contra secundum preceptum Decalogi. (nec
 iures vana per ipsum) sed per ingressum
 Religionis ex charitate, illud mutat in me-
 lius, & excusatur à perinurio. Sic nec con-
 tra septimum preceptum facit (de non reti-
 nendo aliena ;) qui ex charitate ad ingres-
 sum Religionis ducitur : quia mutat in me-
 lius. Cum melius sit, in Religione laborare
 precibus, & orationibus ad Deum, pro bo-
 nis spiritualibus, ad communem utilitatem,
 & precipue creditorum : quam laborare in-
 dustria, aut aliqua arte in seculo, pro sa-
 tisfactione rerum caducarum illis facienda.
 Et sicut nulla reuelatio, (etiam secundum

Soluitur
 obiectu.

eos,) & nullum requiritur miraculum;
 ut qui se iuramento obligauit ad soluendum
 alteri centum florenos, Religionem ingredi
 possit, absque eo, quod illos soluat. Sed suf-
 ficit, quod ex charitate, qua est lex parti-
 cularis, à Spiritu sancto scripta in corde,
 ad Religionis ingressum moueatur. Ita nec
 in casu nostro. Quod satis prædicta capita.
 Duae, Et licet; manifesti probant. Non enim
 ibi aliqua fit mentio de reuelatione; & mira-
 culo: sed tantum de motu Spiritus sancti in
 corde. Qui tunc iuste credi potest, quod Spiri-
 tus sancti motus, et inspiratio sit: si non ex te-
 meritate, neque ex leuitate: sed ex charitate,
 & ex ardentissimo perfectioris vita deside-
 rio ducitur ad seruiendum Deo in Religionem.
 Vt ex dicto cap. licet, de regul. innotescit. Et
 ex glosa. in verbo Distinctionis. Nec cap. cum
 ex Iniuncto, de haret. probat, id, quod asse-
 rit contraria pars. Quod scilicet requiratur
 reuelatio, aut miraculum, ad confirman-
 dum, quod talis motus interior sit à Spiri-
 tu sancto ut tuto secundum conscientiam,
 Religionem ingredi possit. Ibi enim tantum-
 modo miraculum requiritur, ut assenti, quod
 à Spiritu sancto inuisibiliter in corde moue-
 tur, ab alijs credatur. Quia non omni nude
 asserenti, simpliciter est credendum: cum fin-
 gere, & mentiri posset. Sed non requiritur
 mira-

Charitas
 lex est in
 corde
 scripta à
 Spiritu S.

Super c.
 statui-
 mus. 19.
 9. 3.

miraculum, ut secundū Deum, & conscientiam, Religionem ingredi valeat; quando ex charitate (ut dictum est) ad illam, à Spiritu sancto in corde ducitur.

39 *Et si dicas, quòd per cap. commissum de spons. cauetur, quòd tutius est ei, qui iuravit aliquam ducere in uxorem; religione iuramenti seruata prius contrahere, & postea, etiā si ad id lege priuata moueatur, ante carnalem copulam, si elegerit, ad Religionem migrare. Ergò et debitis reddēdis obnoxius, prius tenetur creditoribus satisfacere: & postea, non antè, etiā si lege priuata ducatur, si voluerit, poterit Religionem intrare. Dico primo quòd hæc similitudo claudicat. In primo. n. casu utrunque plenè adimpleri potest, absque aliquo alterius impedimento: in hoc verò non potest. Poterit enim ibi, qui iuravit; & iuramentum seruare consentiendo matrimonio: & propositum item frugioris vita adimplere, statim ingrediendo Religionem, ante omnem copulam carnalem. Hoc autem esse non posset hic; nam oporteret huiusmodi debitis reddendis obnoxium, remanere in saculo ad laborandum industria sua, donec creditoribus sit satisfactum. Vnde ab ingressu Religionis retardaretur. Et fortasse ob accidentia, quæ passim obuenire possent, & solent, penitus impediretur, vnde si-*

Obiectio

Iurans
vxo: ē du-
cere an-
gredi
possit Re-
ligionē.

Solutio
prima.

militudo non bene quadrat.

Solutio
Secunda.

40 *Secundo, dico, quòd per prædictum cap. non prohibetur, quin talis iuratus, possit ad Religionem intrare, nisi prius illam duxerit in sponsam. Sed hoc ibi consulitur, non precipitur. Vnde si huiusmodi voluerit Religionē ingredi, & non contrabere matrimonium; poterit absque vllò peccato facere. Quia licet iurauerit illam ducere, non per hoc sacramentum infringit; sed in melius mutat, ingrediens do Religionem. Vt dicitur cap. peruenit de iureiur. Et ideo Pontifex vsus est illo verbo (tutius.) quia quòd ad opinionem simplicium; tutius est, (voluit dicere) seruare iuramentum consentiendo matrimonio, & statim ante copulam carnalē ingredi Religionem. Ne putaretur contra iuramētum venisse; qui iuramenti impletionem omissa, Religionem ingreditur. Cum tamen secundum veritatem non ita sit; quia contra iuramentum non venit, nec illud infringit, qui in melius illud cōmutat per Religionis ingressum. Vnde, si huiusmodi voluerit Religionē ingredi, poterit utique absque vllò peccato id facere, cum in melius ipsum iuramentum cōmutet. Vt ibi Glossa expresse asserit, cap. peruenit de iureiur. et Ricard. Ricar. in 4. d. 49 q. vlt. & Angel. tit. Religio. §. 15. fatentur. Quarè concludi potest: quod qui à lege priuata ducitur; hoc est, charitate,*

Ricard.
Angel.

& de-

¶ desiderio frugioris vite, et melius Deo ser-
uiendi, ad Religionis ingressum mouetur: non
tenetur in saculo permanere, ad laborandum
pro satisfactione creditoribus facienda. Sed
secundum Deum, & conscientiam poterit ad
Religionem migrare.

41 Quod si huiusmodi industrius, licitè ex iā
dictis, ad Religionē migrare potest; licitè etiā
poterit, (quod est secundum punctū principa-
le, quod queritur) in Religione professus, se
totū dicare diuinis sub salutarī prapōsiti sui
obedientia: absque obligatione ibi laborandi
pro satisfactione creditoribus faciēda. Per eas-
dem iam dictas rationes. Quia liber per ces-
sionem bonorū, & Relig. ingressū effectus est;
et ad maiora vocatus est, quibus vacare expe-
dit. Et quia ex toto est Religioni subiectus,
ut dictum est supra n. 23. Nec illa similitudo
in contrarium adducta valet: Quod si Reli-
gio scilicet aliqua, quæ debita pecuniaria cō-
traxit, tenetur sine dubio illa soluere, nec ex-
cusat eam perfectio vite: sic nec excusabit vi-
tæ perfectio, particularem, quin si aliqua via
honestā pateat, teneatur soluere debita con-
tracta. Quia maiori non debet gaudere pri-
uilegio aliquis particularis, qui membrum
est Religionis; quàm totū Religionis corpus.
Nam Religio habet bona, (ut supponitur).
pecuniaria, vnde soluat; meritò ergo debet.

Secundum
punctum
certes bo-
nū secure
stat in
Relig.

Corol. 4

creditoribus satisfacere. Hic verò industrius talia bona non habet; nec (ut dictum est) à meliori bono impediri debet pro satisfactione facienda. Iurè ergò ad debita prius contracta, non tenetur. Præterquam quòd per cessionem bonorū, et Religionis ingressum huiusmodi industrius, liber est effectus à soluendis debitis prius contractis. Quòd non est in isto casu; cum obligatio sit secuta, non præcesserit.

Creditor non habet ius su per personam debitoris liberi. Nec item obstat, quòd pro ratione adducitur, quòd huiusmodi professus sit antea suis creditoribus obligatus; & professio superueniens à tali debito eum liberare non potest. Cum obligatio postèrior (ut per sacros Canones dicitur. De iureiur. cap. veniens, et ca. intellecto.) priori præiudicare non valeat.

Quoniam (ut dictum est) non habet creditor aliquod ius supra personam debitoris, qui bonis suis cesserit; sed solum super eius bona, & iura, quæ inuenire poterit. Potuit ergo hic, quia per cessionem bonorū liber est effectus, Religioni se tradere, ibique sub prætorum obseruantia remanere vacando diuinis.

*Opinio
secunda
non rei-
citur.*

42 His ergò rationibus, satis mihi probabilis S. Thomæ sententia est. Nec tamen illa Personis, & sequaciū sententia, usquequaque mihi reiicienda videtur. Sed puto habere veritatem, & intelligi debere de illo industrio, qui posset arte, viribus, industria, vel aliquo munere,

nere, quo honestè poterit lucrari ea qua debet. Et tamen ne laboret, & molestias ferat ad satisfaciendum creditoribus, fraudulentè, & dolosè absque desiderio frugioris vite ad Religionem migrat, ut se à soluendis debitis exoneret. Tunc enim non à lege priuata mouetur; quare sub lege remanet communi. Hoc est, lege naturali, & diuina cogitur; ubi quoquo licito modo, siue industria, siue viribus, siue arte quærat undè suis creditoribus satisfaciat. Et ideo non potest secundū Deum, & conscientiam Religionem ingredi. Nec ingrediendo, & profitendo prædicta intentione; à tali obligatione in conscientia, & secundam Deum liber est, illa durante. Et idem puto dicendum de eo, qui instinctu leuitatis, & temeritatis, ut ex cap. statuiamus, colligitur, ad Religionem migrat. Quia non instinctu Spiritus sancti ad id mouetur: quare non est in conscientia liber à priori obligatione.

43 Et id, quod dicit Gerson, quod requiratur miraculum, seu reuelatio diuina ad confirmandam inspirationem in corde; ut possit talis industrius Religionem tuta conscientia ingredi cum præiudicio sui creditoris. Fortè habet veritatem, si per talem debitoris ad Religionem ingressum, constitueretur creditor in extrema, seu maxima persona, seu status necessitate; nec alia pateret uia, undè ei subueniri possit.

Cap. statuiamus.
19 q. 3.

Miraculū quando requiratur cū inspiratione cordis.

posset, nisi per ipsum debitorem: Ita, ut necesse sit, vel penitus pereat; vel cum maximo sui status dedecore viuat. Tunc enim & si ex desiderio forti frugioris vita, & melius Deo seruiendi, ad Religionem aspiret; non tamen de facili tali desiderio obedire absque alia hesitatione debet. Cum de graui damno proximi, siue personae, siue status agatur; quae sunt bona altioris ordinis, quàm pecuniaria bona. Nec ut cumque credendum est; Spiritum sanctum aliquem ad Religionem mouere cum tali graui damno tertij. Et ideò dubitari rationabiliter potest; num tale desiderium à Spiritu sancto sit, vel à demonis spiritu, in lucis Angelum se transformantis? Quod saepè facere demones, ait Apostolus. In hoc casu puto fortè requiri miraculum, seu reuelationem diuinam, ut inquit Gerson. Et secundum praedicta utramque praedictorum Doctorem sententiam debere intelligi, & ad concordiam arbitror, (ni fallor) posse reduci. Qui verò melius intelligit; illud habeat.

2. Cor. 11

An filius possit dimissis suis parentibus
in necessitate, ingredi Religionem?

44 **Q**uari item hic, non inutiliter potest:
num possit filius dimissis parentibus

bus in necessitate ad Religionem migrare? Et si de facto ingressus, & professus fuerit; an magis teneatur obedire parentibus prædictis pro eorum sustentatione, quam suo prælato contrarium imperanti? Et quoniam solennis est hæc questio, & per solennes Doctores tractata, non eam subdicebo. Quod ergo ad primum punctum: ferè Doctores omnes conveniunt, eiusdemq. sunt sententia; quòd si parentes prædicti in maxima reperiantur necessitate constituti; nec probabiliter speratur, quòd aliundè, nisi per filios, sit eorum necessitas sublevanda; quòd tunc non possent filij, illis derelictis Religionem ingredi. Quia non est faciendum contra Dei præceptum, de honorando parentes; ut consilia Evangelica impleantur; de vivendo scilicet, in obedientia, paupertate, & castitate in Religione.

Filij non dimittunt parentes pauperes ob ingressum Religionis.

45 Et prædicta verificantur etiam de illis filiis, qui voto se astrinxerunt ad Religionis ingressum; siue id voverint, antequam parentes in tali essent necessitate, siue dum in illa essent. Quoniam si prius voverunt, existente tamen nunc necessitate parentum: illud implere prohibentur. Tum quia, quòd uni prius debetur, si alteri promittatur, non potest licite huic secundo dari: quia obligatio sequens, priori obligationi præiudicare non potest. Et qui prior in tempore, potior in iure.

Votum Religiosum non stat cum paupertate parentum.

Cap. qui prior. de regul. 16

Atqui

Atqui obligatio, qua filius patri, astringitur, prior est illa, qua se per superueniens votum Deo obligauit; ergò &c. Nec per talem subsequentem promissionem alicui aliquandò acquisitum est ius aliquod super re promissa; cum illa ex precedenti obligatione alterius sit. Vt constat ex sacris canonibus, de iureiur. Tum etiam, quia mutata est filiorum conditio; & reperitur in casu, in quo pro tunc ipse vouere non potest: Quandoquidem ei superuenit noua obligatio subuentionis parentum. Et iuxta S. Thomæ sententiam communiter receptam: omne illud, quòd impedire potest, (quando præsens est) ne votum possit fieri; si postmodum iam voto emisso euenerit, auferò voti obligationem. Et, quia existente parentum necessitate, impediuntur filij ne pro tunc vouere possint Religionis ingressum: Sic modo, (voto licet emisso) superueniens necessitas, tollit voti prædicti obligationem; ut scilicet Religionem ingredi non possint, durante tali parentum necessitate. Quòd si vouerunt in tempore necessitatis prædictæ Religionem tunc ingredi, iam fuit illicitum tale votum: cum sit contra Dei præceptum de honorandis parentibus. Ideò nunquam est adimplendum, quousque parentum, necessitas subleuetur, & cesset. Et idem videtur dicendum de eo, qui ingressus est Religionem, existentibus parentibus

Cap. re-
nientes.
& c. ea te
de iur. in.

In 4. d. 38
q. 1. art. 3.

Votū Re-
ligionis
aliquādo
illicitum.

Cap. si q.
filij. d. 30.

in

in tali necessitate ; quia tenetur inde exire ,
quando parentum necessitati aliter subueniri
non possit, nisi per eius egressum, aliàs non.

Quoniam huiusmodi debitum precessit ip-
sum Religionis ingressum: quod S. Ant. tit. 16.
Ioan. Mai. in 4 d 38. q. 16. & Nau. in man.
c. 14. nu. 14. asseuerant. Et prædicta necessi-
tas, secundum S. Thomam 22. q. 101. art. 4.
prout interpretatur Caiet. in dicto art. 4. &
secundum eundem Thomam quolib. 3. q. 6.
non est illa solummodo, quæ extrema dicitur;
ut puta, quia morerentur fame, nuditate, &
similibus. Quia scilicet sunt infirmi, vel in
carcere, vel in simili calamitate: ita ut seipso
iuuare non possint. Sed etiam qualiscunque
alia magna: scilicet quod possent viuere, sed
non absque notabili iactura, & detrimento
sue conditionis, & status. Ut puta, quia
oporteret eos mendicare, vel alijs seruire,
non sine graui nota, & indecentia proprij
status. In talibus enim magnis necessitati-
bus persona, vel status, dimittendus tunc
esset Religionis ingressus; etiam si esset ex
voto, ad subueniendum parentibus. Se-
cus verò si indigentia esset parua; quia
scilicet possent viuere; sed non ita honori-
ficè, & abundanter sicut vellent, & cate-
ri sue conditionis viuunt. Quia in hoc casu
non esset Religionis ingressus dimittendus.

S. Anton.
Io. Maio,
Nauar.
S. Thom.

Necessi-
tas impe-
diens in-
gressum,
aut votū
Religio-
nis.

Et

Pietas in
D-ū, an-
tefertur
necessita-
ti paren-
tum,

Super Lu-
cam,

Epistola
ad Helio-
dorum,

*Et omnia prædicta intelliguntur, & habent
veritatem; si filij sine animæ, & propria sa-
lutis periculo, parentibus subuenire possint,
in sæculo permanendo. Nam, si eis subueni-
re, & debita obsequia exhibere non possent
sine probabili suæ salutis dispendio: tunc ne-
cessitati parentum diuinæ Religionis pietas
antefertur, ut dicit S. Ambrosius, & sic po-
terunt ipsis dimissis, Religionem ingredi. Et
in hoc casu loquitur S. Hieron. Epistola ad
Heliodorum. Percalcatum perge patrem,
percalcatam perge matrem, & euola ad ve-
xillum Crucis: quia solum pietatis genus est
in hac parte esse crudelem.*

*Et circa hoc principale punctum concor-
des simul concurrunt. Alex. 3. p. q. 33 memb.
4. Ric. in 4 Theopoli. in quoli. Ang. tit. Reli-
gio. num. 11. Nauar. in man. cap. 14. nu. 14.
S. Thom. 2. 2. q. 189. art. 6. & communiter Doctores. Immo S. Thomas,
quem Nauar. commendat; dicit, quod non li-
ceret alicui habenti filios, Religionem intra-
re; nulla facta prouisione, qualiter debite pos-
sint educari. Iuxta illud Pauli: Si quis suo-
rum, & maximè domesticorum curam non
habet, fidem negauit. Et habetur per sacros
canones. d. 30. cap. si quis reliquerit filios.
Est enim pater causa filiorum, quantum ad
esse naturale; & ideo debet eis nutrimentum,
& documentum.*

46 Quò ad secundum verò punctum: Vtrum professus teneatur potius exigentibus obedire parentibus, egrediendo à Religione pro eorum necessaria subuentione prædicta: an potius teneatur suo obedire prælato, manendo in Religione? maxima inter grauissimos Doctores de hoc est altercatio, maximumq. delictum. Quod tamen hinc inde eorum rationibus perpenſis, rationabilius, (ut arbitror) asſeri potest: hoc est. Quòd existentibus parentibus in ea, quæ extrema dicitur, necessitate; tenetur utique filius professus etiam sibi contradicente prælato, illis poscentibus subuenire. Et si necesse fuerit, puta, quia aliàs parentum necessitas subleuari non potest; monasterium egredi poterit pro tali subuentione; petita prius humiliter licentia à superiori, licet non obtenta.

Egressus à Religione quando licitus pro paupertate parentum.

47 Et huius ratio est; quoniam naturali, & diuina lege quisque astringitur ad subueniendum constituto in necessitate extrema. Et qui potest, et nō subuenit: occidit. cap. pasce dist. 86. Nec à tali obligatione per votū, quod in Religione emittitur, quisquā absolui potest. Quoniam nullum Dei præceptum, nullum nostrum votum, nulla rei sanctificatio tollit naturæ vinculum, & ordinem; cum illa non ad destruendum, sed ad perficiendum naturæ ordinem, sint superadiuncta.

Votum non auferit, quæ sunt de lege naturæ.

Hinc

Hinc fit, ut adueniente necessitatis articulo, aut nostra, aut proximorum; utamur licite rebus alienis, precepto aliqui vetitis. Vnde bona alterius ipso inscio, & inuito accipere possumus, etiam qua sunt Ecclesia; pro subleuanda extrema necessitate proximorum, & nostra: & rebus item voto, & consecratione Deo deditis. Vnde, & panes propositionis Deo consecrati, licite fuerunt assumpti ad Davidis necessitatem subleuandam. Quia preceptum iuris naturalis, & diuini; in extrema necessitate praeminet omni voto, & vinculo. Quod si omnes ad id tenentur, respectu cuiuscunque: multo magis ad id tenebitur filius, (licet professus) respectu suorum parentum; cum praelatus non possit iuste ei precipere aliquid contra ius diuinum, & naturale. Preceptum enim (ut diximus) legis naturae, & diuinum est hoc, parentibus scilicet in extrema necessitate succurrere; a quo Religionis votum non absoluit, nec facit ipsum desinere esse preceptum.

1. Reg.
cap. 21.

Religio-
sus quati
facere de
beat ne-
cessitate
parentu.

48 *Nec illud obstat, quod succurrere parentibus, cum sit preceptum affirmatiuum, obligat pro loco, & tempore. Et post votum Religionis emissum, illicitum est Religioso parentibus succurrere contra professionem suam faciendo; equitando scilicet, vel pecuniam per se, vel per interpositam recipiendo personam, si sit*

si fit Frater Minor. Quoniam modo est locus, & tempus, in quibus prædictum de honorandis parentibus naturale, & diuinum præceptum obligat; quod si prætermittatur, parentes morientur, & votum Religionis contra illud non militat. Nec prælatus id prohibere posset; cum contra Dei, & naturæ legem, prohibere non valeat. Nec item obstat, quod maius sit vinculum Deo factum per professionem emissam; quam vinculum, quo parentibus astringimur. Quoniam nullum in hoc casu est vinculum Deo factum. Nam cum contra Dei, & naturæ sit præceptum, parentibus in extrema non subuenire necessitate: & votum contra Dei, & naturæ præceptum non possit fieri; meritò in hoc casu non obligat. Nec etiam obstat, quod Religiosus professus voluntatem non habet, sed in suorum prælatorum manibus ob Dei amorem reposuit: quare prohibente prælato, non potest parentibus subuenire. Quia si adhuc præcepta Ecclesiæ seruare tenetur, prohibente prælato; ergò à fortiori, Dei, & naturæ præceptum.

49 *Quare dicendum est, quod in præfata extrema necessitate, magis Religiosus professus parentibus obedire tenetur; quam suo superiori præcipienti contrarium. Ad id quod potest, & debet à parentibus requisitus,*

Egressus à Relig. quādo liceat ob necessitates parentum.

Exp. Reg. S. Franc.

I

(du. 7.

(*dammodo alia eis subueniendi non pateat via*) subueniri; etiam à Religione egrediendo, pecuniam recipiendo, &c. Quoniam præceptum naturalis, & diuini iuris præminet omni voto, & hoc siue ante, siue post emissam professionem in talem venerint necessitatem.

Nota.

Caiet.
Maio.
Nauar.

Et hæc est sententia Caiet. 22. q. 101. art. 4. Maio. in 4 d 38. q. 26. Nauar. cap. nullum. num. 48. de Regul & in man. c. 14. num. 14. Arg cap. pasce. d. 86. Et in hoc casu extrema necessitatis non magna, fortè locuti sunt Ric. 4. 6. Henr. quol 6 q. 18. August. Anconit. de potest. Pap. q. 5. art. 1. Adria. quoli. 1. art. 3. ad 7. Gerson alphab. 39 lit. x. Et Abulensis in mat. quæst. 79. Dum volunt, quòd teneatur professus obedire parentibus illum poscentibus ad eorum necessitatem subleuandam; etiam contradicente prælato. Et prædicta intelliguntur, quò ad ea tantum, quæ ad necessariam pertinent obseruantiam præcepti, de honorandis parentibus: puta ad subueniendum prædictæ eorum necessitati, & eos reuerendi. In alijs autem ab his, prælato, non parentibus, huiusmodi professus obedire tenetur.

Professus
q. 1 faciat
in pat. u.
magna ne
cessitate.

50 Si verò necessitas non sit extrema, sed magna; distinguendum est tunc. Aut parentes in talem deuenierunt necessitatem ante professionem filij; aut post illam. Si ante,

pra-

præterquam, quòd filius mortaliter, profi-
tendo, piscauerit; tenetur etiam (licet pro-
fessus) magis parentibus poscentibus obedi-
re, quòd ad ea, quæ ad eorum pertinent neces-
sitatem, & sustentationem, quam prælato
præcipienti contrarium. Etiam egrediendo
Religionem, equitando, calceamenta portan-
do &c. si alia, quàm hæc, ad subleuandam præ-
dictam parentum necessitatem via non pa-
teat. Quoniam actio ex contractu, vel qua-
si, alicui competens; non extinguitur per Re-
ligionis ingressum; nisi, ut dictum est supra
in præcedenti quæsito, num. 24. Aut si (ut
quidam dicunt) extinguitur; restituitur se-
cundum omnes. ex edicto, de capitis dimi-
nutione. ff. de cap. dimin. l. tutelæ. §. iniuria-
rum. Ergò multo magis extinguere non pote-
rit actio; quam parentes in filios lege na-
turali, & diuina in prædicta habent neces-
sitate.

§1 Immo, & in iure habetur, quòd pater
pro famis necessitate filium vendere possit.
lege secunda, Codice de parentibus, qui fili-
distri. Ideò cum licitè repetere poterunt;
eritquè filius (licet professus) obligatus ut
prius ad subuentionem eorum. Cum nemo
absque iusta causa, suo debeat iure priuari;
ut per sacros Canones decernitur. Et cum
hec Evangelica consilia, nec Religionum sta-

Pater po-
terat ven-
dere filiū
pro fame
panis, de
iure civili

Cap. si qui
fili d. 30.
Cap. satis
peruersi
d. 56.

tuta contra naturalia, & diuina militans
praecepta, sed ordinentur ad ipsa; ut melius,
& perfectius Dei, & proximi charitas ser-
uetur: Ideo filij professio non potest contra
charitatem militare, quae parentibus debe-
tur. Immo, ut aliqui censent Doctores, si
filius ex ingressu Religionis inhabilis ad sub-
ueniendum parentibus sit effectus; monaste-
rium teneretur ad eorum subuentionem;
quia iuxta sacros Canones est loco filij in-
gredientis. Authent. de sanctis Episcopis,
§. sed hoc praesenti; de probat. cap. in presen-
tia, in fine.

Egressus
illicitus
pro neces-
sitate pa-
rentū sub-
leuanda.

52 Si verò parentes in talem necessitatem
aduenerunt, non ante, sed post emissam pro-
fessionem à filio; tunc non tenetur, nec licite
potest eis filius subuenire contradicente pra-
lato. Et huius ratio est, quia est ei obliga-
tus per votum; & consequenter Deo ob pro-
fessionem emissam. Et hoc vinculum est ma-
ius, quàm illud parentum. Quia obliga-
tio obseruandi, & implendi votum est pri-
ma tabula; illud verò de honore, & subuen-
tione parentum, est tabula secunda. Nec
huiusmodi necessitas arctat, sicut extrema;
cui si non subueniretur, mors necessario se-
queretur. Amplius, quae semel Deo iuste
dicata sunt, non possunt (iuxta sacros Ca-
nones) contra ipsius voluntatem, licite usur-
pari.

cap. semel
de reg. iu.
lib. 6.

pari. Atqui professus, non solum temporalia, (ut sacris canonibus discernitur 18. questione ultima, cap. statuimus, & 12. questione 2. cap. non dicatis.) sed proprium velle iuste hoc abdicauit casu: ideo astringitur, & obligatur obedire praelato, in cuius manu suum velle posuit. Nec ad parentum subuentionem tenetur; nisi in quantum ei a suo praelato, (seruato Religionis statu, & professione sua) facultas fiet Quoniam inania est actio; quam inopia creditoris excludit.

Iam sic ff. de dolis.

53 Et si forte dicas, teneri huiusmodi professum, etiam contradicente praelato, ad subueniendum tali parentum necessitati. Quoniam praeceptum diuinum, quo astringitur filius ad subueniendum parentibus iam erat, & suum habebat robur; antequam ipse Religionem professus sit: Et obligatio sequens, qua filius per professionem obligatur praelato, praeiudicare non debet, ex dictis supra num. 45. obligationi praecedenti, qua tenebatur parentibus.

Obiectio

Dico, quod licet tale praeceptum existeret ante professionem emissam; tunc nihilominus non obligabat, cum parentes eius adhuc non essent indigentes. Et praecepta affirmatiua, (ut omnes fatentur Doctores) obligant pro loco, & tempore. Et ideo licita fuit Religiosis professio; cum pro tunc parentibus non

Solutio:

Præcepta affirmatiua obligant pro loco, & tempore.

obligaretur. Quare cum legitime ingressus,
 & professus fuerit, & se in manibus prela-
 torum consignauerit, nec sui ipsius amplius
 dominium habeat: non obligatur ad subue-
 niendum parentibus, qui in predictas neces-
 sitates post professionem demeruerunt. Nisi
 salua sui prelati obedientia; & sue Religio-
 nis statu, & obseruantia. Per illam regu-
 lam, Factum legitime, retractari non de-
 bet, licet casus postea euenerit, à quo non po-
 tuit inchoari. de reg. iur. lib 6. cap. factum
 legit. Preceptum enim de honore paren-
 tum, affirmatiuum est; & non obligat quen-
 quam in tali necessitate, nisi pro loco, & tem-
 pore, idest prout tunc illum inuenit. Filius
 autem cum Religionis vinculo astrictus li-
 citè reperiat; tenebitur ad parentum sub-
 uentionem, saluo Religionis statu, idest sal-
 ua prelati sui obedientia, & sue Regula
 obseruantia. Quia licet per professionem
 non absoluator à precepto, subueniendi pa-
 rentibus: absoluitur tamen ab aliquo modo
 implendi illud. Cum enim hoc affirmati-
 uum sit preceptum, & pro loco, & tempo-
 re obliget; non tenebitur filius ad subuentio-
 nem parentum, nisi secundum statum, in quo
 reperitur, & modis sua professioni confor-
 mibus. Hoc est, cum obseruantia regulari,
 & sui superioris obedientia.

34 Et quemadmodum, si filius sua dispensasset bona pauperibus, non indigentibus parentibus; non posset utique ipse, nec eius parentes (si postmodum in prædictas necessitates deuenierint;) prædicta bona repetere, quæ ante prædictas necessitates fuerunt licite dispensata: Ità nec ipse, nec parentes poterunt eum repetere ab obedientia prælatorum, & vinculo Religionis; quibus licet seipsum astrinxit.

34 Et si infies, quod votum emissum, secundum Sanctum Thomam 4. d. 38. quæst. 1. communiter receptum, non obligat, quando aduenit casus, in quo dictum votum de nouo fieri, & voueri non posset. Exempli gratia; si quis vouit in pingui fortuna monasterium edificare; si in paupertatem postmodum deuenierit, non tenebitur ad illud implendum votum. Quoniam euenit casus, in quo licite dictum votum fieri non potest; cum vanum sit tale votum indigentis personæ, quæ vnde illud impleat, non habet. Ità in proposito; aduenientibus parentibus in prædictas necessitates. dicendum videtur, quòd tenentur filius eis subuenire, contradicente prælato. Nam votum obedientiæ promissæ superiori, in hoc casu non obligat: quoniam euenit casus, in quo licite tale votum, de nouo fieri non posset.

Instantia
S. Thom.
Gerson al
phab. 39.
lit. u.
Summissæ
tit. vo. u.

Solutio.

Votum so-
li Deo p-
missum ,
aliquândo
nō tenet .

*Respondeo, quòd prædicta S. Thomæ sen-
tentia, intelligitur, & habet veritatem in
votis, & promissionibus Deo factis; quibus
tantummodò soli Deo vouens ipse obligatur.
Sed non intelligitur, nec veritatem habet in
votis, & professionibus solenniter, & licitè
factis; per quæ non tantum vouens soli Deo
obligatur, sed insuper Ecclesie, & suo supe-
riori. Et ideo contra dicti sui superioris vo-
luntatem, cui licitè sui corporis dominium
per professionem dare potuit: non potest filius
dictis parentum necessitatibus subuenire.
Vt ex doctrina eiusdem D. Thomæ faciliè col-
ligitur 2. 2. q. 101. art. 4. ad 4.*

Concilia-
tio opi-
nionum.

56 *Et de hac magna necessitate, in quam
post professionem filij, parentes deueniunt;
intelligenda est Alexandri Alensis 3 p. q. 33.
memb. 4. & S. Thom. 22. quæst. 101. art. 4.
& quolib. 3. quæst. 16. sententia. Dum di-
cunt, quòd Religiosus professus non tenetur
subuenire parentibus, contradicente præla-
to; nisi in quantum à suo superiori ei fuerit
permisum: salua semper Regulari Ordinis
obseruantia. Non autem de extrema est
necessitate intelligenda; nec de magna, in
quam parentes, ante filij professionem deue-
nerunt. His enim casibus tenetur filius ma-
gis obedire parentibus poscentibus, ut di-
ctum est supra nu. 49. quàm prælato præci-
pienti*

pianti contrarium. Et de hac eadem magna, non extrema necessitate, interpretanda est Lyrani sententia super Matth. dum, vult; Quod si parentes post emissam filij professionem in necessitate sint constituti; non teneatur eis filius subuenire: nisi salua ordinis obseruantia, & praelatorum obedientia. In extrema enim necessitate; ut diximus Religionis votum, diuino, & naturali iuri, de honorandis parentibus, præiudicare non potest. Et secundum prædicta, prout ex prælatorum omnium, & quamplurium aliorum doctorum sententijs, colligitur determinari probabiliter potest, prædictum de subueniendis parentibus contradicente superiore, quæsitum.

Matth.
Cap. 15.

ET dicant eis verbum sancti Euangelij quod vadant, & vendant omnia sua, & ea studeant pauperibus erogare. Quod si facere non potuerint, sufficit eis bona voluntas.

57 **Q**Uoniam dictum est supra de auctoritate, insuper de discretionem, & prudentia recipiendum ad ordinem: nec non item de qualitatibus, et conditionibus recipiendorum ad ipsum; Agitur modò de ipsius ordinis, in quo recipi debent puri.

Puritas
Religio-
nis in tri-
bus con-
sistit.

*puritate, circa receptionis modum. Hæc au-
tem ordinis puritas, in tribus conditionibus
consistere dignoscitur. Primo in recipiendo-
rum plena, & perfecta denudatione, & ex-
poliatione terrenorum omnium. Secundo in
manifesta liberalitate, & frugalitate eos re-
cipientium. Et tertio in discreta directione,
in auxilium, & leuamen pauperum.*

Matth.
Cap. 19.

*Quò ad primum ergo dicitur: ut venien-
tibus ad Ordinem dicantur Christi verba:
quòd vadant, & vendant omnia bona sua,
& ea pauperibus studeant erogare, prom-
ptè in S. Mattheo legitur. Vade, & vende om-
nia, quæ habes, & da pauperibus, & veni
sequere me. Vt sic, simplici, & rudi cooperi-
mento contenti, quo nuditas operiatur; nu-
di & omnibus temporalibus expoliati nu-
dum in cruce pendentem Dominum sequan-
tur. Et à terrenorum omnium cura, affe-
ctusq. liberi: liberius, & expeditius iter va-
leant perfectionis perscurrere.*

AN recipiendi ad ordinem teneantur,
bona sua pauperibus erogare, & an
hoc eis à Ministris dici debeat?

58 **D**Vobis à Doctoribus solent dubita-
ri. Vnum, an recipientes ad ordi-
nem omnino teneantur prædicta sancti B.
uan-

Euangelij verba recipiendis dicere: ita quod mortaliter peccent. secus faciendo. Alterum, si licitè sine culpa mortali, poterunt venientes ad Ordinem ipsam ingredi Religionem; si bona sua pauperibus non erogauerint, iuxta prædicta sancti Euangelij verba: Vel si ad erogandum non sint parati. Et prius huic secundo dubio respondendo dicunt, duo hic reperiri. Vnum, quod est necessitatis; alterum verò supererogationis, & perfectionis. Supererogationis est, quod ardentè, & cum sollicitudine, sine desidia, prædicta sancti Euangelij verba adimpleant; & executioni quantocius mandent, ante ipsum Religionis ingressum. Segniter enim & cum pigritia, non ante, sed post dictum ingressum, prædicta Evangelica verba adimplere; aliqualis imperfectio est. Necessitatis verò est; ut nemo ad professionem vnquam admittatur, quin prius omnibus temporalibus bonis expoliatus sit. Nec ad probationem licitè quis recipi potest; quin paratissimus sit, omnibus se expoliare, cum profiteri voluerit. Verum si sub mortali culpa teneatur, (cum profiteri voluerit) non alijs, quam pauperibus sua bona erogare? vertitur in dubium, nec est usquequaque certum. Aliqui sunt nostræ Regule expositores; qui magis ad affirmatiuam, quam ad negatiuam videntur par-

Opus supererogationis.

Ingressurus Religionem præparet se bonis expoliare.

Ingressuri Religionem, bona pauperibus distribuât.

tem

c. 2. super
Regul.

tem declinare. Vt sunt sancti Patres ordinis in suis expositionibus. Gundisalvus. S. 3.

Petrus Ioannes Cordub. quest. 7. Itaque (secundum hos) si quis carnali tantum affectu duceretur ad relinquendum bona sua non pauperibus, sed cognatis, aut amicis, non utique adimpleret id, ad quod ex necessitate cogi videtur; quicumque huius Regula professor esse voluerit. Dum enim in Regula dicitur. Quod non valentibus sua bona pauperibus erogare, sufficit bona voluntas, & desiderium id faciendi: manifeste quidem innuitur, quod si commodè id facere poterunt opere, & effectu, adimplere tenentur. Vnde, & ipse B. Franciscus, repulit quendam in Marchia volentem ingredi Religionem: eo quod bona sua, non pauperibus, sed parentibus distribuisset. Existimans hos Regno Dei ineptos: qui dum manum ad aratrum apponunt, retrò, id est carnem inquam, & sanguinem aspiciunt. Et solo carnali affectu ducuntur, ne Christi consilium adimpleant.

Exemplū.

Quod si aliquando à prædicta bonorum suorum distributione facienda pauperibus, aliqua rationabili causa abstinere, & ea parentibus, vel amicis relinquerent. Nimirum, quia litigijs essent inuoluta; vel ad evitandum scandalum, de quo posset probabili-

ter

ter timeri; vel ad magis attrahendum eos ad Dei seruitium; vel ad Religionis amorem, & deuotionem, vel alia quauis rationabili causa; non utique peccarent: nisi fortè pro quanto aliqua carnalis affectio ijs esset annexa. Et de ijs, similibusq. rationabilibus casibus B Pater dixit: Quòd si facere non potuerint; sufficit eis bona voluntas. Eademq. pia, & rationabili causa, concessit Ioanni simplici, ut parentibus suis indigentibus, bonum hereditarium relinqueret.

59 Quòd si obijcias contra prædicta; esse impossibile, quòd profitens hanc Regulam, eo ipso tempore, quo profitetur, sua possit bona pauperibus erogare. Nec itè in huius Regula professione includitur, quòd id facere teneatur post votum emissum. Et ante professio nē, constat, quòd ad id non tenetur ex necessitate. Immo sicut sibi licitè retinere potest, sic parentibus, vel amicis (licet diuitibus) ea poterit erogare. Quare cū nec ante, nec post emissum votum ad id ex Regula cogatur, nisi pro quanto ad id pro loco, & tempore teneatur, sicut & ceteri Christiani: Et eo ipso met tempore, quo profitetur, id facere nō possit: Constet, quòd nullo modo ad eroganda sua bona pauperibus, teneatur.

Obiectio non spernenda.

Respondet ad hoc; quòd satis Anania, & Saphira testimonio cōprobari videtur, quòd qui-

Solutio.

Obliga-
tio condi-
tionalis
differt ab
absoluta.

quicumque solemni voto Evangelica consilia
profitetur; eò ipso protestatur, se puro, & ple-
no corde accedere, ad ipsa adimplenda consi-
lia. Vnde prædicti, quia aliqua sua occultè
retinentes Spiritui sancto mentiti sunt; iuste
fuerant reprobationis pœna percussi. Sic in
proposito: Quicumque ad mentem huius Re-
gulæ professor esse voluerit Evangelica pau-
pertatis; ad sua eroganda bona pauperibus,
(ut seruator noster in Euang. docuit) teneri
videtur, Nec obstat id, quod dicitur. Quòd
sicut ante votum Evangelica paupertatis, li-
citè sibi poterat sua bona retinere: sic licitè
etiam poterit cognatis, vel amicis, (licet di-
uitibus) illa dare. Nā constat, quòd aliquis
tenetur aliquādo ad aliquid conditionaliter;
ad quod absolutè non tenetur. Laicus enim
simplex, & idiota non tenetur absolutè ad
omnia diuina legis præcepta explicite agno-
scenda: conditionaliter tamen, & in respec-
tu ad tempus operandi, illa utique explici-
tè tenetur agnoscere. Nam adueniente casu,
quo necessariò præceptum aliquod sit adim-
plendum, aliàs contra illud necessariò sit in-
currendum; tunc illud explicite scire tene-
tur, ne contra illud faciat. Cum ignorantia
diuinorum præceptorum crassa, & eò magis
affectata, non excuset. Sic in proposito, licet
quis ante Euāgelica paupertatis votum ab-
solutè

solutè non teneatur ad erogandum sua bona pauperibus . quando tamen vult ad votum dicta Evangelica paupertatis procedere; videtur obligari ad non vouendum absque Evangelici consilij, (de erogandis bonis pauperibus) adimplentione. Vnde qui aliter vouet, perversè quo ad hoc iuxta prædictos Doctores) vouere videtur: & de hac perversitate poenitere tenetur.

60 *Nec item probatur, quod obijcitur; impossibile esse, eò ipso tempore, quò vouetur; talia posse bona pauperibus erogari. Quandoquidè, quando quis Evangelicam bonorum omnium abdicationem vouet; poterit in hoc voto præfatam ad pauperes distributionem includere, & exprimere Immo secundum aliquos prædictorum Doctorem; de iure Evangelico, eò ipso quò quis vouet Evangelicam paupertatem, omnia sua pauperibus consentur derelicta; nisi ante expressè aliter disposuisset. Sicut quotidie seruatur, ut bona profitentium Religiones, quæ proprium habere possunt, eisdem sint acquisita: nisi de illis aliter fuerit prius dispositum. Num autem ita (sicut est dictum) necessariò sit tenendum? nec secus absque culpa mortali fieri possit? sapientiori iudicio, seu potius summi Pontificis declarationi relinquatur. Hoc tamen indubitanter tenendum est; quòd imperfectè*
ad

Bona vouentis paupertatem de iure videntur pauperibus relicta.

ad tale Euangelicæ paupertatis votum asse-
ditur: si absque legitima, & rationabili cau-
sa prædictum Christi Domini consilium non
adimpletur. Hæc ex Petr. Ioan. supr Re-
gulam to. 2.

S. l. i. du-
b.).

Verba E-
uang. di-
catur in-
gressuris
Relig. de
distribu-
tione bo-
norum.

61 Ad primum verò dubiū, num scilicet re-
cipientes ad Ordinem, prædicta sancti Euan-
gelij verba, de erogandis, bonis pauperibus,
sub præcepto mortali ipsis recipiendis dicere
teneantur? Respondetur quòd cum Clemens
V. declarauerit, quòd omnia in hoc 2. cap.
contenta, quæ modum receptionis ad ordinē
respiciunt, sunt equipollentia præcepto; quòd
utique erunt prædicti obligati ad dicenda
verba prædicta recipiendis ad ordinem. Ve-
rum; quia quæ pro charitate ordinata sunt,
contra charitatem militare non debent; præ-
dicta, vel similia statuta, hic & ubique se-
cundum exigentiam debiti finis, siue finalis
utilitatis animarum, tam intrantium, quàm
recipientium, & non aliter impleri debent.
Vt latè per S. Thom. 22 q. 33. ar. 2. Adrian.
quod 1. art. 3. ad quintum, videri potest.
Ided dicendum est, secundum eundem Petr.
Ioan. num. ubi supra, quod recipiētes ad Or-
dinem, tenentur tempore receptionis, præ-
dicta sancti Euangelij verba recipiendis di-
cere; quando viderint, & agnouerint hoc
esse necessarium, ne recipiendi, nimis indebitè
ad

ad ordinem accedant . Quòd tunc est , quan-
do probabiliter agnouerint , carnali eos tan-
tum affectu duci ad relinquenda sua, paren-
tibus , vel amicis : Nec aliqua appareat ra-
tionabilis causa , qua pauperibus commodè
erogare non possint . Perfectionis verò erit ,
hoc illis dicere ; quando tantum exigitur pro
perfecta prædicti Euangelici consilij imple-
tione . Si tamen ex huiusmodi rerum distri-
butione , animæ recipiendi periculum immi-
neret ; siue ex mora , siue per hoc , quòd ab a-
micis , vel parentibus occasio sumi posset re-
trahendi ipsum à suo bono proposito ; siue
quia rationabiliter præsumitur , quòd post
ingressum purius, & discretius, & perfectio-
ri animo sua pauperibus distribuet bona :
Tunc, Sancti Euangelij verbum prædictum,
receptionis tempore utique dici non debet ;
sed in id tempus differri , quo salutis anima
intransantis magis expedire videbitur . Quo-
niam (ut dictum est, iuxta S. Bernardi sen-
tentiam .) Quæ pro charitate ordinata sunt,
contra charitatem militare non possunt .

62 Hic tu tamen diligenter nota, vnum hu-
ius Religionis particulare ; quòd licet in alijs
Religionib⁹ , sicut dicit Monaldus in sūma ; et
alijs Doctores in cap. statuimus extra de Re-
gul. & in cap. beneficij de Regul in 6. Ingre-
diens Religionem condito iam testamento ,

Dispensa-
tio bono-
rū nō in-
ducit p^{re}-
f. tacitā in
Relig Mi-
norum .

Exp. Reg. S. Franc.

K

⊕

& bonis suis pauperibus erogatis, aut in heredes, & legatarios translatis; sit tacite professus, saltem quò ad forum Ecclesia. In hac tamen Regula Minoritana, quæ est noua decretalis. ut patet ex priuilegio ipsius, in-
cipiente. [Honorius Episcopus seruus seruorum Dei. &c.] & terminante. [Nulli ergo hominum liceat hanc paginam.] Et est edita post prædictas decretales de Regularibus nõ erit utique hic talis, tacite professus. Nam si Regula dicit; quòd venientibus ad recipiendum vitam istam, Ministri dicant verba sancti Euangelij. [Quòd vadant, & vendant bona sua, & ea studeant pauperibus erogare] Et deinde subdit. [Postea concedant eis pannos probationis,] clarè omnibus patere potest, quòd hic talis, qui erogatis bonis suis, Religionem ingreditur; non erit utique tacite professus: cum ei annus probationis concedatur, Qui utique frustra concederetur, si infra dictum probationis annũ, non posset ad sæculum liberè remeare. ut benè dicitur in seren. consi. quest. 29.

Tex.

ET cauant fratres, & eorum Ministri: ne sollici. sint rebus suis temporali-
bus: ut liberè faciant de rebus suis, quid-
quid Dominus inspirauerit eis. Si tamen
consilium requiratur; licentiam habeant
Mini-

Ministri mittendi eos, ad aliquos Deum
timentes, quorum consilio bona sua pau-
peribus erogentur.

63 **D**ixit Pater sanctus de totali denuda-
tione, & perfecta expoliatione bo-
norum temporalium venientium ad Ordinem;
& de pia erga pauperes directione. Agit mo-
do de frugalitate, & puritate ordinis: circa
eorundem temporalia bona. Vnde fratribus
prohibet vniuersis; ne solliciti sint circa di-
tributionem rerum temporalium ipsorum;
ex quibus patet, ipsam ad ordinem receptio-
nem, sanctam, & purissimam esse ex parte
ipsorum fratrum; cum de venientium bonis,
nullo modo valeant se impedire; quibus om-
nimoda sollicitudo circa illa prohibetur.

Quæ sollicitudo prohibeatur fratribus
de bonis intrantium.

TRia hic solent à Doctores dubitari:
Quanam illa sit sollicitudo, qua ex Re-
gula prohibetur. Quibus item prohibeatur.
Et num liceat fratribus aliquid de prædictis
bonis liberaliter oblatum, recipere? Pro quo-
rum responsione dicimus.

Quod sollicitudo, qua hic sub mortali cul-
pa inbibetur; est illa efficax, seu effectua-

Sollicitu-
do bono-
rum intran-

eiū, inhi-
betur fra-
tribus.

lis, qua per facta, seu consilia se frater intro-
mittit in dispositione bonorū ingrediētū Or-
dinē. Idq. idē, ut quātū est, ex parte fratrum;
sancta (ut diximus) & purissima, et non infe-
cta vitio cupiditatis, ipsa receptio appareat.

Quod ex declaratione Clem. V. & omniū
Regule expositorū clarissimē patet. Sollicitu-
do verò interior, siue sollicitus affectus de ta-
libus intrātium bonis, qui in animo consistit;
nō videtur hic ut exterior prohiberi sub cul-
pa mortali. Sed ut dicit Gundisalvus in suo
tractatu super Regulā pro tali interna solli-
citudine, seu sollicito affectu, admonitio tan-
tū ex Regula fieri censetur: ad euitandū ma-
lū, quod iure diuino, & naturali prohibetur.

Sollicitu-
do que-
cunque
prohibe-
tur fratri-
bus ex
Reg.

64 Nec putes, non omnem exteriorem, seu
effectualē sollicitudinem, nec omne, & quod-
uis consilium fratribus ex Regula prohibe-
ri; sed illam tantum, quibus libertas venien-
tium ad Ordinem in dispensatione suorum
bonorum posset aliquo modo impediri. Eō
quod in Regula dicitur, [ut liberē faciant de
rebus suis, quidquid Dominus inspirauerit
eis.] Quod & quidam dixerunt; qui non in-
congruum, nec contra Regulam putant, si
(sollicitudine semper, & nota cupiditatis
seclusis) utiliter fratres venientibus ad Or-
dinem consulant, circa suarum rerum distri-
butionem; nec à pia eorum sententia per-

Quo ad
bona di-
cta consu-

uer-

uertant. Sed scias ut alij Regule, expositores dicunt. (quorum sententia verior ex declaratione Clem. V. probatur) quamcunque sollicitudinem cupiditatis effectiuam, omneque pœnitus consilium, hic per Regulam fratribus prohiberi. Quod patet; quia ipsa Regula vult, ut venientes ad Ordinem mitti debeant ad consulendum timentes Deum, extra ordinem, non ad fratres. Et dum per ipsam Regulam conceditur Ministris, quod si consilium ab eis requiratur, tunc mittere possint extra ordinem ad timentes Deum: aperte patet, quod etiam Ministris interdicitur facultas aliter consulendi. Ex quo enim (inquit S. Bonauentura) licentia in hoc tantum datur; in alio denegatur. Nec illa verba Regule, [ut liberè faciant de rebus suis, quidquid Dominus inspirauerit eis.] sūt posita tanquam determinatio dicte prohibitionis; sed potius ut redditio vnius cause finalis prædicti interdicti. Præuidit enim ipse B. Pater Spiritus sanctus afflatus, quod recipiendis ad ordinem facile eontingeret, quod non iuxta suam absolutam, & internam cōscientiam liberè de rebus suis disponderent; si fratres illis consulere possent. Quandoquidem vel timore, vel pudore, vel consiliorum, siue præcum importunitate; de facili eogerentur sequi voluntatem fratrum, cum quibus, seu sub quibus semper essent vi-

lere' ingredien-
tibus ordinē nul-
lo modo
possunt
fratres ex
Reg.

Eluri. Ideò ut plena libertate in suarum distributione bonorum uti possint; voluit ut extra ordinem Deum timentes, consularent, non fratres. Quod item fecit, ut fratres liberi essent ab omni simoniaca receptione ab omni què cupiditate, & extorsione; quibus ordo suus apud externos de facili denigrari poterat. Quare concludendum est, secundum Clementis V. & magis communem sententiam expositorum: quòd fratribus hic prohibetur omnis sollicitudo efficax, omnequè consilium circa distributionem bonorum venientium ad ordinem. Et hoc nedum intelligitur de illis, qui ordinem ingredi volunt; sed etiam pro ijs, qui ingressi sunt, licet nondum professi. Cum eadem in utrisque sit ratio: licet aliter Hugo de ipsorum novitiorum bonis, videatur sentire.

Bonauct.
Hugo: Pe
tr. Ioan.

Quibus prohibeatur sollicitudo bonorum volentium ingredi Religionem.

65 **Q**uibus verò prædicta sollicitudo, & consilium prohibeatur; ex dictis patere potest. Quòd omnibus fratribus, tam subditis, quam prælatis inbibetur; ne se intromittant, nec poenitus consulant circa prædictam distributionem bonorum: Etiam si ab ipsis ordinem ingredi volentibus

tibus, seu nouitijs, fuerint de hoc requisiti; cum ex Regula omnibus simpliciter prohibeatur. Ministris tamen conceditur (quando eos praedicti consuluerint,) quod possint eligere aliquem, vel aliquos timentes Deum, qui non sint de Ordine nostro; ad quos praedictos mittant. De quorum consilio, bona sua pauperibus erogare, vel alijs rationabiliter distribuere, liberè possint. Vbi nota, quod dum hoc Ministris tantum conceditur; ceteris omnibus prohibetur. Illis exceptis, quibus, ad Ordinem recipere ex commissione, Ministrorum, vel ex priuilegio competit. Quia cui committitur principale; committitur item, & accessorium, sine quo principale exequi commodè non potest. Item dum dicitur. Quod mittantur huiusmodi ad timentes Deum, qui non sint de ordine nostro; admonemur utique quod non debent mitti ad sindicos ordinis, nec ad consanguineos fratrum: quoniam hi, ut plurimum affecti sunt ad ordinem, pro cōmodo eius temporali. Nec item ad affectos magis ad bona eorū temporalia; quàm ad utilitatem animarum suarum. Nec ad praesentos ab ipsis fratribus, & ab eis admonitos, quomodo huiusmodi consulere debeant circa distributionem bonorum suorum. Quoniam id fieri non posset sine cupiditatis nota; quae ex Regula prohibetur. Et sicut non

Ratio dic-
torum.

licit fratribus seipſos intrromittere, ſeu con-
ſilia dare circa prædictam diſtributionem
bonorum: ſic nec id per alios licitè facere po-
terunt. Nam cum aliquid vna via prohibe-
tur alicui; ad id alia non debet admitti. cap.
cum quid de reg. iur. in 6. Et verè in legem
committit; qui verba legis amplectens, cōtra
legis nititur voluntatem. cap. Certum eſt.
De reg. iur. in 6.

Recipere an poſſint fratres, & quid de
bonis ingredientium?

Aliquid
recipi
poſteſt à
fratribus
de bonis
ingrediē-
tium.

66. **N** Vm verò aliquid de prædictis bonis
poſſint fratres recipere? Reſpondet
Clem. V. & cōmuniter expoſitores. Quòd li-
cet verū ſit, quòd fratres tam ſubditi, quàm
prælati nec petere, nec huiusmodi inducere
poſſint ad aliquid eis dandū de bonis ſuis: ni-
hilominus ſi eis aliquid datū liberaliter fue-
rit, (ſicut et alijs pauperibus fieri ſolet,) benè
poſſunt recipere: ſicut et aliā Eleemoſynā libe-
raliter oblatā. Quoniā cum huiusmodi liberi
ſint circa ſuorum diſpoſitionē bonorū; non vi-
detur aliquid obſtare; quin (ſi velint) ipsis
fratribus aliquid eleemoſynaliter dare, poſ-
ſint ipſi fratres recipere. Cauere tamen debēt
fratres, ne ex notabili quātitate præſumi poſ-
ſit ſiniſter oculus contra ipſos. Tunc enim ra-
tione ſcādali peccarent cōtra ius naturale, et
diui-

diuinum: magis, vel minus, secundum scandalum grauitatem. Quare quod ex Regula forte non esset illicitum; illicitum tamen fit ratione scandalum. Et ideo per Clementem V. ipsa notabilis quantitatis receptio, fratribus prohibetur.

67 Tu tamen scito; quod Sifus 4. in Mari magno, concessit Ministris, & custodibus, & eorum Vicarijs: ut singuli eorum in locis sibi commissis, bona intrantium Ordinem, incertis personis restituenda, quæ sciri, & inueniri non possint; in pios vsus fratrum conuvertere possint. Scias item, quod si nouitij professionem emiserint, nulla facta de bonis proprijs distributione: non poterunt deinceps de illis inter cognatos, aliasve personas dispendere villo modo. Sed solummodo poterunt, ut notauit Ancharanus super dicto cap. exiui, circa illa consulere. Vnde ab huiusmodi non poterunt fratres aliquid de suis bonis habere: Vt benè Zabarella annotauit super eodem cap. Et hinc sequitur, quod vestes nouitiorum, de quibus ante professionem non disposuerunt; debent restitui heredibus venientibus ab intestato.

Cap. exiui, de verborum sig. §. ceterum.

Bona incertis restituenda per fratres, possunt expendi ex concessione.

Professus consulat de bonis suis, non distribuatur.

Postea

Tex.

POstea concedant eis pannos probationis : videlicet duas tunicas sine caputio, & cingulum, & brachias, & caparronem vsque ad cingulum: nisi ipsis Ministris aliter secundum Deum aliquandò videatur.

Habitus Nouitiorum qualis debeat esse.

68 **H**Atenus dictum est de modo receptionis venientium ad Ordinem ; modò agitur de eorundem habitus qualitate.

Tunica duplex datur nouitijs.

Ar. 4.

Vbi vult Pater Sanctus, ut Ministri eis concedant duas tunicas sine caputio; & cingulū, id est, rudē funem, & non zonam: cum zona fuerit Apostolis interdicta, & ab ipso Patre, & suis reiecta. Et, ut dicit Clem. V. obligatorium est ex Regula; quòd eis duas tantum tunicas regulariter, & non plures dent. Plures enim dare non poterunt; nisi ubi necessitas plures exigit. Et debent dicta dua tunica esse sine caputio; cuius loco conceditur caparro; ut in hoc, habitus Nouitiorum ab habitu professorum distinguatur. Et satis congruè per hunc distinguuntur. Quia per diuisionem caparronis à corpore tunica, cui non debet esse consutus; appositè designatur, quòd nouitij nondum sunt corpori Religio-

Caparro nouitiorum quid significet

nis,

nis, & eorum Prælati immobiliter affuti, seu obligati. Caparro enim secundum suam ætimologiam, fortè significat Religionis ar-
rham. Et per duas alas caputij, dua designan-
tur euolationes, euolatio .s. à seculo ad Reli-
gionem: & reuolandi libertas infra dictum
probationis annum à Religione ad seculum.

Et licet iste sit ordinarius, & Regularis ha-
bitus nouitiorum, à Regula præscriptus: con-
ceditur tamen Ministris, quòd aliquandò
secundum Deum, circa caparronem possint
dispensare. Cateri tamen fratres à tali fa-
cultate excluduntur; nisi ad hoc specialem
commissionem, & facultatem ab ipsis Mini-
stris habuerint. Quod idè dico; quia si custo-
dibus, vel Guardianis, seu alicui alteri fratri
concedatur licentia recipiendi ad Ordinem:
non ob id, eis concessum censetur, quòd possint
cum Nouitijs circa caparronem dispensare;
nisi ad id expressam, et specialem à Ministris
facultatem habuerint. In generali enim con-
cessione non veniunt ea, quæ non esset quis
verisimiliter in specie concessurus. Ut cap. in
generali, de reg. iur. in 6. Et èd magis in
odiosa materia, quæ militat contra ius; qualis
videtur in proposito. Sed in hoc, & simili-
bus standum est consuetudini: quæ est opti-
ma interpret legum, & voluntatum supe-
riorum.

Ministri
dispensant
de capar-
ro.

cap. cū di-
lectus, de
consuet.
& p Sum.
tit. cōsue-
tudo.

Quibus
ex causis
licitè in
caparro-
ne dispē-
setur.

69 *Et aduertant ministri, quòd dum in Regula dicitur; quòd talis dispensatio caparronis fieri debet secundum Deum; nò passim (vt bene Clem.V. adnotauit, & communiter expositores) & ad libitum circa illum dispensare poterunt, quin Regula non contradicāt. Sed tātum secundum Deum, sicut in ipsa Regula præscribitur. Ex hoc enim verbo (secundum Deum) inferitur, vt inquit B. Bonauentura, vt hoc nouitiatus insigne, quòd professorum. s. habitus, nouitijs dispensatiuè concedatur: paucissimis, et non nisi ex rationabili causa indulgeatur. Et hac rationabilis causa poterit dydicari, vel propter utilitatē recepti; vel propter reuerētiam notabilium personarum; vel propter erubescētiā, non quidem superbā, sed tantum sensualem aliquorum nobilium de eiusmodi caparrone deferendo. Et propter similes rationabiles causas, & non secus. Quia crescente vanitate hominū, non est mirum si humilitas de die in diem minuatur.*

Professus
tacitus,
quādo fit
sine ca-
parrone.

70 *Est tamen hic notandum, quòd si talis dispensatio secundum Deum cum nouitijs fiat circa caparronem; prius ē ebent informari, quòd per talem habitus professorum delationem, efficiuntur tacitè professi, saltem post annum completum; cum ex nouo iure sacri Concilij Tridentini, ante completum annum professio etiam solenniter emissā, nulla sit, nul-*

Sess. 25.
cap. 15.

namque obligationem inducat: nisi protestarentur expresse nolle aliquo modo ad aliquam Religionem teneri. Vt per sacros Canones decernitur. cap. super eo. de Regula. Et ideo debent huiusmodi ad talem protestationem persuaderi. Quod si id facere nollent, & tamen habitum professorum peterent sibi dari; tunc fiat eis iuridica coram testibus protestatio à Ministro, vel ab eo, à quo recipiuntur; quòd ex tali habitus professorum concessione, nullum eis ius (licet etiam annus probationis transferit) acquireretur in Ordine: donec expresse ad solennem professionem admittantur.

71 Hic tamen annotasse volui, quòd licet secundum Inn. Gotfr. & ceteros Canonistas super cap. consulti, & cap. statuimus de Regul. qui assumit habitum in Religione approbata, cum proposito absolute mutandi vitam, hoc est cum proposito simplici perseverandi in Religione, tacite sit professus: Theologi tamen, & Panbor. in cap. literarum, extra de voto. hoc verum esse dicunt, si huiusmodi propositum mutandi vitam, habeat implicitè, vel explicitè animum se obligandi, & non aliter. Et verbum illud (propositum) dicti cap. consulti, pro firma intentione se obligandi, debere intelligi volunt, & non secus. Nam, ut ipsi dicunt, propositum perseverandi differt à voto: quia

Propositum mutandi vitam in Religione inducat professionem tacitam.

quia non sicut votum dicit firmam intentionem se astringendi, & obligandi voto. Et, ut dicit Glosa in cap. *literarum*, extra de voto, nemo se obligat, nisi qui habet animū se obligandi. s. per votum. Quare propositum nudū mutandi vitam, siue perseuerandi in Religione, cum susceptione habitus; non solennizat votum, nec tacitam professionem inducit. Et hoc confirmatur per cap. non solum. de Regul. lib. 6. Vbi tale nudum propositum distinguitur à professione expressa, vel tacita: quod non utique distingueretur, si idem esset, quod tacita professio. Et de hoc videri poterunt Caiet. 22. q. 88. ar. 1. suppl. Biel. 4. dist. 38. q. 1. lit. c. Syluest. tit. Religio. 3. q. 19. Ang. tit. nouitius. §. 12. Nauar. in man. cap. 12. nu. 26. & omnes ferè Summistæ.

Caiet.
Biel.
Syluest.
Angel.
Nauarr.

72 Hoc item intelligi debet, expleto scilicet probationis anno. Nam si professio etiam solennis, ante annum expletum emissā, nullam, (ut diximus) inducit obligationem: multo minus id faciet firmum propositum cum animo, & intentione se obligandi per habitus susceptionem. Scito etiam, quod tunc tantum secundum Deum tacita inducitur professio; quando quis non ignoranter, sed sciens, & volens aliquid facit, ex quo tacita inducitur professio. Nam si ignoranter id facit, nec tamen putat, vel agnoscit se per hoc effici secundum

Ignoran-
tia excu-
sat à pro-
fessione
tacita.

dam iura tacitè professum; verè coram Deo non erit professus, nec alicui Religioni obligatus. Vt ait Henricus de Gandano in quoli. & Ioan. And. & D. Ant. & Panbor. in cap. vidua de regul. & Summisia, & habetur in seren. conscientia. q. 29. Quoniam secundum D. Thom. 2. 2. q. 88. art. 1. & ceteros 4. sent. dist. 38. impossibile est aliquod apud Deum esse votum, ubi animus, & intentio se obligandi non adest. In foro verò Ecclesia, (quæ de exterioribus iudicat,) dum oppositum non constat, sufficienter tales compellerentur ad Religionem: & inhabiles ad matrimonium contrahendum redduntur, & si contraxerint, inuvalidatur.

Ang. tit. nouitius. nu. 12. Syluest. tit. Relig. 3. nu. 19.

Vbi habes, quòd licet professio expressa, & solenniter facta ante completum annum probationis iuridicum ab habente legitimam aetatem, per iura antiqua in nò Mendicantibus obligabat ipsum profitentem in Religione quam professus erat: in Mendicantibus verò non illi, sed ad Religionem in genere. Vt late de hoc per Syluestrum, tit. Religio. 3. § 3. 4. & 20. Tamen per sacrum Concilium Trid. sicut professio tam virorum, quàm mulierum, facta ante decimum sextum annum expletum, nulla est, nullamque inducit obligationem ad alicuius Religionis, vel Ordinis Regulam. Ita, quæ fit minori tempore, quàm per annum expletum,

Sess. 25. cap. 15.

expletum, post susceptum probationis habitū: nulla est, nullamq. inducit obligationem.

At si expressè, & legitimè professus, qui scilicet legitime sit etatis, & post annum probationis completum, professionem emisserit; per statuta Religionis fuerit expulsus ob aliquem mentis, seu corporis defectum; tunc tenetur Religioni in genere, vel saltem castitati: nisi oppositum ipse profitendo intendisset. Nam, si profitendo intendebat nolle ad aliquod votum obligari, nisi dum in Religione quam expressè professus est, esset, & ab ea non eijceretur: eiectus absque culpa propria, liber esset ab omni voto, quò ad forum conscientie.

Nam, ut dictum est, ex communi Doctorum sententia in 4. dist. 38. & D. Thom. 22. q. 88. art. 1. impossibile est, aliquod apud Deum esse votum, ubi animus, & intentio se obligandi non adest. Et de hoc videri potest Panbor. in cap. fin. de cond. appo. & in cap. super eo. de regular. vers. secundo queritur. Angel. tit. Religiosus, nu. 19. Sylu. Religio. 3. nu. 5. & 6. & tit. votum 2. nu. 2. & Caiet. 22. q. 88. ar. 3.

73 Habes item, quòd licet secundum iura antiqua, per susceptionē habitus professorum distinctum ab habitu nouitiorum, de voluntate eius, qui valet Religioni incorporare, & per delationem eius per triduum, tacita inducebatur professio, tam in Religionibus Men-

dican-

dicantibus, quàm non Mendicantibus, ad aliquam Religionem in genere. Ipsa verò Religio, in qua sic professus est, tacite obligaretur illi in specie ad retinendum eum, si ibi permanere voluerit: nisi prius fuerit protestata, quòd non intendebat seipsam obligare ad detinendum eum, nisi sollemniter, & expresse Religionem fuerit professus. Hodie tamen per dictum Trident. Concilium non nisi post expletum annum probationis, tacita inducitur professio. Non enim per dictum Concilium tacita professio penitus videtur ablata; sed tantum modificata videtur, ut ante expletum probationis annum, induci non possit per quemcunque actum; cum nec sollemnis ipsa professio ante prædictum tempus emissæ, valeat. Quæ non Religioni in genere, sed in specie eidem obligabit, in qua habitum detulit. Sicut professio tacita, quæ inducitur per delationem habitus novitiorum indistincti ab habitu professorum, per annum completum; obligat sic tacite professum illi Religioni in specie, quæcunque illa sit, siue Mendicantium, siue non, in qua talis tacita est inducta professio. Ut patet de Regula. Quod Summisæ putant esse verum in foro Ecclesiæ: nam in foro animæ nō tenetur, nisi Religioni in genere. Nisi fortè per talem habitus delationem, animum habuerit.

Clem. c.
eos qui.
de regul.

Exp. Reg. S. Franc.

L

se

se obligandi illi Religioni in specie; quia necessario illi tenetur. Idem dicendum est, de tacita professione, qua inducitur per propositum mutandi vitam absolutè, quod scilicet habet promissionem, seu votum implicitum; ut dictum est supra. Obligat enim ad Religionem in genere; siue in Mendicantibus, siue in non Mendicantibus fuerit contracta.

Et omnes prædicta tacita professiones invalidant matrimonium, ut patet per Summissas. Nos verò breuiter hic ista adnotasse volumus; ut tam recipientes, quàm intrantes ad Ordinem, maturè, & prudenter circa prædicta se gerant ob periculum tacite professionis inducenda.

Ang. tit. nouitius.
 4.14.
 Sylue. Religio 3. q.
 19. & 20.

Tcx.

Finito verò probationis anno, recipiuntur ad obedientiam promittentes vitam istam, & Regulam obseruare.

Tempus
 professionis
 nouitiorum.

74 **C**um dictum sit supra, quonam modo venientes ad Ordinē recipi debeant ad annum probationis; modò, de eorundem agitur professione. Et primo, quantum ad eorum votiuam, & solennem oblationem faciendam Altissimo; Secundo, quò ad propositi stabilem perseuerantiam; ut nullo modo liceat eis ab hac Religione exire: Quò ad primum dicit.

dicat, quòd finito anno probationis, nouitius, qui conditiones requisitas supradictas, & laudabile habuerit testimonium à fratribus, cum quibus conuersatus est; si vult, & petit profiteri, debet à Ministris ad professionem admitti. Nec odio, seu amore carnali repellendus est, nec malitia, vel aliqua irrationabili causa retardandus; sed obligatorie ex Regula (vt inquit Clem.V.) predictum debent ad professionem recipere, finito probationis anno. Et dicit, [finito probationis anno] quia secundum ius commune, nullus nouitius in Ordine Mendicantium ante annum probationis expletum, potest ad professionem admitti: de regul. in 6. cap. non solum. Quod hodie obseruandum est in omnibus Religionibus, per Conc. Trident. ita vt nulla sit professio, si aliter fiat.

Sess. 25.
cap. 15.

75 Qui verò ante dictum tempus aliquem ad professionem reciperent; primo peccarent mortaliter contra mandatum Ecclesie facientes. Secundo puniri debent à superioribus ea pena, quæ pro grauioribus delictis solet infligi. Tertio suspensi de cætero sunt, ne aliquem ad professionem recipere possint. Vt in cap. Non solum, de Regular. in 6.

76 Et nota; quòd huiusmodi annus expletus, non debet per festa mobilia computari; sed per dies fixos, qui verè annum integrum

Annus
probatio
nis quo
modo sup
putatur.

ex reuolutione Solis ab eodem puncto ad idem punctum expleant. Et tunc (secundum quosdam) fieri potest professio, cum annus expletus fuerit, & horam saltem unam excedit.

Sylu. Re.
lig. 3. nn.
3.

Vel (secundum alios,) si solam excedat minutam, postquam Sol à puncto ad punctum reuolutionem impleuerit. Scias tamen, qd oraculo viue vocis, concessum fuit Religioni nostræ, (licet aliter Conc. Trid. disponat) quòd ultra annum probationis expletum, ubi id expediens visum fuerit, possit per sex alios menses, & non amplius, detineri nouitius, si consentiat, in probatione, vt melius Religionis onera probet, & eius mores, & habilitas probentur à fratribus. Itaque tunc annum probationis dicimus expletum; quando nouitiatus annus sit finitus, & insuper illud tempus infra sex menses, quod supra dictum annum nouitio diuini, & Prælati consensu fuerit concessum, sit expletum.

Professio
vocat receptio
ad obedientiam.

Hoc tempore finito, vult B. Pater, vt recipiantur ad obedientiam. Nec mireris si receptionem ad obedientiam, vocat ipsam profitentium oblationem. Hoc enim satis rationabiliter dicitur; tum, quia per obedientie votum specialius Religioni, et suo capiti professores Regula incorporantur. Tum etiam, quia in obedientia Regulari; cetera omnia includuntur, & veniunt, quæ in ipsa Regula continentur.

Qui

Qui debeant recipere nouitios
ad professionem.

77 **S**ed quoniam Regula non dicit, à quo-
nam debeant nouitij recipi ad profes-
sionem; Dubium est inter Doctores, an Guarda-
diani, vel custodes id facere possint? Hugonis
sententia est, quòd per Guardianos, & maxi-
mè per Custodes, elapso probationis tempore,
(nisi id à Ministris fuerit eis prohibitum)
possit huiusmodi receptio fieri; si modo Mini-
stri agunt in remotis, & eorum praesentia,
siue licentia minimè haberi possit. Hoc enim
(secundum ipsum) videtur fieri auctoritate
Ministrorum. Et id ipsum quatuor Magi-
stri sentire videntur. Et eorum ratio est; quia
si secus esset, ut scilicet praedicti ad profes-
sionem recipere non possent, multoties magnum
sequi posset animarum periculum, & Ordi-
nis detrimentum, ob diuturnam temporis
dilatationem. Et euitanda est aetatio, qua in
se periculum affert; & nullam habet necessa-
riam causam, qua contrarium suadeat, nec
legem, qua contrarium mandet. Pisanus ve-
rò, Petrus Ioan. & plerique alij contrariam
tuentur sententiam. Quòd scilicet non possint
huiusmodi ad professionem admitti; nisi à solis
Ministris, vel ab illis, quibus ipsi cōmiserint.

Guardia-
ni an pos-
sint reci-
pere no-
uitios ad
professio-
nem.

Ministri
tantum re-
cipiunt, &
recipiendi

ad profes-
sionē prae-
stare facul-
tatem.

Et horum, ratio est. Quia si ex Regula solis Ministris modo quod supra dictum est, receptio nouitiorum ad probationem conceditur: multo fortius ipsis tantum Ministris seruetur id, quod maius est, receptio scilicet ad professionem. Et hac ratione non dixit expressè hic Pater Sanctus à quo deberent huiusmodi nouitij ad professionem recipi: Quia si primam ad Ordinem receptionem solis Ministris reservauit; eisdem tantum Ministris hanc secundam ad professionem reservatam esse supposuit. Sed puta, quod in hoc, siandum sit consuetudini; quae est (ut supra diximus) optima interpretis legum, & voluntatum Praelatorum.

Cap. cū
dilectus,
de cōsue.

Hoc tamen notandum est, quod si per alios, quam per Ministros, sine eorum licentia tacita, vel expressa, quis recipiatur ad professionem; talis professio saltem in foro Ecclesiae nulla est: ut per Summisas latè videri potest. tit. Nouitius, & tit. Religio.

Quenam sit forma verborum professionis.

Forma
profes-
sionis.

28. **P**rofessionis autem forma, qualis esse debeat; his verbis in Regula describitur. [promittentes vitam istam, & Regulam obseruare.] Itaque (ut notat Hugo) qui-

Quicumque emittendo professionem, promissit, & vouerit Deo, & Sanctis, seruare semper vitam, & Regulam B. Francisci, à Domino Papa Honorio confirmatam; licet non addat, viuendo in obedientia, sine proprio, & in castitate. Verè secundum formam in Regula traditam, proficitur. Et est plena Regula professio, omnia complectens, quæ in ipsa Regula continentur.

Promissio Regulæ quomodo intelligatur.

79 **S**ed nota, quòd in hac promissione, & voto, sic vouitur tota Regula, ut non omni eius parti se obligatorie profitentes asstringant. Venerunt enim, totam Regulam, pro eorum norma. & regula viuendi, se habituros: sed hoc secundum intentionem insistentis & non aliter. Qui dum quadam mandauit: quadam consuluit: quadam monuit: constat, quòd non ad omnem ipsius Regulæ partem obligatorie ipsos professores asstrinxit. Vt supra in primo capitulo Regulæ dictum est, num. 6. Ad quid enim consulit, & exhortatur, & monet, & non potius imperat; si obligare professores intendit? obligamur itaque Regulæ, secundum quòd ipsa met nos sibi obligat: quam constat habere consilia,

Reg. tota promittitur, sed non æqualiter omnis eius pars.

L 4 monita,

monita, & mandata. Ita, ut quod nobis testificalitur, sit nobis consilium; quod monetur, sit admonitio, quod precipitur, mandatum sit, & preceptum. Et hoc constare potest ex diuina lege, in qua cum aliqua sint precepta, aliqua consilia, aliqua exhortationes, & monita, non omnium horum par est transgressio.

Christiani quomodo obligantur ad Euangelium obseruandum

Gerfon
lib. 6. de
vita spiritali
animæ.

Non enim omnis proficiens legem Euangelicam, & ad sui obseruationem se obligans, (ut ab omnibus Christicolis fit) vi talis professionis mortaliter peccat in transgressionem cuiuscunque contenti in dicta lege. Quis enim posset dicere absque manifesta temeritate, & errore; quod per huiusmodi professionem Euangelica legis, velit Deus omnes Christicolas obligari ad obseruandum omnia preceptis, quæ in lege Euangelica continentur? Eset enim hoc viuere, & profiteri, nunquam se peccaturos venialiter: & tunc quæcunque leuis ebrietas, omne mendacium; omne verbum otiosum, omnis vanagloriatio, seculi cura, sensuum incustodia, carnis titillatio, & cætera huius generis mortalia essent peccata: quod falsissimum, & erroneum est. Quoniã Christianam profitentes Religionem non se astringunt ad obseruandum sub precepto, nisi ea, quæ preceptorie in ea iubentur: consilia verò, & monitiones, ut talia habent, & non ut precepta. Vt in suppl. Biel.

4 di-

4. distin. 38. quæst. 1. lit. N. de hoc latius videri potest & Gerson ubi supra. Itaque si-
cut in professione Christiana Religionis, li-
cet professio fiat legis Euangelica, profiten-
tur tamen sub praecepto, quæ propriè præ-
cepta sunt, consilia pro consilijs; &c. sic, & in
professione Religionis Minoritana, licet pro-
fessio fiat ipsius Regula; proficitur tamen sub
praecepto, quæ verè, et propriè præcepta sunt;
monita verò pro monitis; cōsilia pro consilijs
vrūt. Et sic expresse est determinatū à Greg.
iæ. Innoc. iiij. Nicol. iiij. Alex. iiij. & Clem.
v. Nicol. ij. Et si dicas, quòd facere contra
votum est peccatum mortale: Dico quòd hoc
est verum, quando vouens intendit se simpli-
citer obligare ad hoc, vel illud faciendum,
cum obligatione necessitatis: Ità, ut contra-
ueniendo peccet mortaliter. Quòd non est in
professione huius Regula; quia non ad omnia
ibi contenta se professores astringūt sub mor-
tali; sed eo modo, & forma, qua in ipsa Re-
gula sunt posita.

Dubium.

Solutio.

Aduerte itē, quòd dum B. Pater vult, quòd
proficientes promittant vitam istam, & Re-
gulam obseruare; constat, quòd nō vna pars
Regula, altera dimissa promittenda est: Sed
totā prout iacet, et ab Honorio ij. confirmata
fuit, profiteri debent. Nec sine culpa mortali
poterunt aliquādo Ministri, siue ab ipsis de-
puta-

Tota Re-
gula est
promittē
da iacet.

Clem. c. *putati, aliter, ad professionem aliquem recte
extol. 6. pere, & admittere: secundum declar. Clem.
cum igitur de V. nisi totam vitam istam, & Regulam pro-
verb. si. fileantur.*
gnis.

Vouens aliquam Regulam, quomodo
obligatur ad illam.

Vouens **Q**uod si queras; Vtrum promittens
regulam simpliciter, quomodo te-
neatur ad illam. *Regulam aliquam; intelligatur
ad illam obligatus. secundum quod
tunc ab omnibus observatur, vel secundum
id, quod debet fieri ex intentione Regule.*

*Respondetur per quatuor puncta: Quo-
rum primum est; quod si intentio vouentis
& profitentis Regulam, non se determinat
ad seruandam illam, hoc, vel illo modo; Sed
simpliciter illam vouet: hic vouisse intelli-
gitur, prout à iure communi interpretatur.*

Inrocé. & Ho-
rienf. in
cap. super
eo de Re-
gular. *Idest secundum quod Papa, Ecclesia, & com-
muniter doctores ipsam Regulam intelligunt;
& secundum intentionem statuentis, & ap-
probantis Regulam; prout communiter do-
ctores vtriusque iuris asserunt.*

Voués re-
gulam te-
nerur ad
illam nō
ad vsum
vicēdi in
illa. *Secundum punctum; quod qui profitetur
Regulam fratrum Minorum, ea intentione,
& animo, ut verè sit Frater Minor; (siue
sciat, siue ignoret multiplices, abusus, qui
forte essent in vfu,) tenetur ad observantiā.*

Regu-

Regule ipsius, quo ad essentialia, & cetera, obligatoria Regula; & non excusabitur ab eorum transgressione ex cōmuni usu viuendi. Ratio est, quia quilibet tenetur ad id, ad quod se intendit implicite, vel explicitè obligare per votum; ut patet per doctores. Modo, qui simpliciter proficitur Regulam, volens esse frater Minor: iam se obligare vult, saltem implicite ad obligatoria Regula; ergo non excusatur ex hoc, quod alius sit in cōmuni viuendi usus. Regulam enim vult frater, non consuetudinem: & de hoc & canones, cap. ex parte de Regular. & doctores loquuntur; ut Alexan. Alens. & Angel. fit. Religiosus. §. 32 qui asserit Innocen. & Hostiensem idem tenere, in cap. super eo. de Regul. Syluest. Religio. 3. quæst. 12. & Nazzarr. in Man. cap. 12. num. 50.

Nec item excusabitur, eo quod intendebat non se obligare ad viuendum arctius quàm in illo monasterio vivebatur; sicut non excusatur à continentia obseruanda, qui sacros ordines suscepit cum intentione eam non obseruandi. Qui enim vult principales, vult, & accessoria, seu ibi: necessariò annexa. Qui ergò vult esse frater Minor; iam se obligat (saltem implicite) ad necessariò annexa statui fratrum Minorum; quare nō secundum usum, sed secundum intentionem Regula viuere

In 4. d. 38.

Cap. ex parte de regular Alex. A. lens. Angel.

Cap. Accessoriū de reg. iur. in 6.

uere tenetur. Vnde Io. in. Maior. in 4. d. 38. q. 20. dicit: quòd huiusmodi tenetur talem intentionem mutare; & intendere talia Regula obligatoria in posterũ obseruare. Quòd quidem Maioris dictum, intelligi debet secundum Biele in dist 38. q. 1. lit. P. Syluest. Relig. 3. num. 12. & Nauarr. ubi supra. quò ad essentialia vota, non quò ad alias obseruantias; Quæ sunt iam sublata, vel mitigata Apostolicis priuilegijs veris: vel tempore immemorabili præscriptis: Vel ex consuetudine immemorabili, seu quæ aded vetus sit, & antiqua, quòd ad emolliendas prædictas obseruantias sufficeret: Vel ex licentia tacita, seu expressa propriũ Prælati ad hoc facultatem habentis. Et de his debet intelligi, secundum prædictos Doctores, dictum Panbormit. in capit. super eo. de Regul. & cap. Deus qui. De vita & honest. cler. Huiusmodi enim obseruantias Regulares, priuilegio, consuetudine, & auctoritate Prælati tolli posse, omnes doctores affirmant.

Vouens
Regulam
tenetur
ad illam
non ad alia,
quæ
non sunt
ex vi Reg.
gulæ.

Tertium Punctum; vouens prædicta intentione, & animo vt scilicet velit esse frater Minor: ad illa tantum obseruanda tenebitur, quæ sunt ex vi Regulæ obligatoria; vel fortè ex consuetudine, quam reperit communiter obseruari, & non ad alia. Et ratio huius est; quia votum debet esse voluntariũ: vt in cap. licet.

licet. de Regul. Si ergo iste non habuit animum se obligandi, nisi respectu Regulae, quae ibi tunc obseruabatur; meritò non erit obligatus ad aliam, quae ex vi Regulae non sunt obligatoria, nisi prout inuenit consuetudinem.

Quartum Punctum: Qui professus est Regulam, in monasterio, ubi relaxatè vivebatur, (modo sciuerit substantialia Regulae, siue ignorauerit,) dum Religio reformatur quò ad ipsius Regulae obligatoria, seu quò ad aliam quaecunque: si uult ibi remanere, tenetur uiuere reformatè, se alijs conformando. Vt latè habetur per Panor. capit. super eo. de Regular. & Syluest. Relig. 3 quaest. 12. Ex quo enim uult ibi remanere: ex eo acceptat votum, & obligatur ad professionem debitam, & vitam regularem & reformatam.

81 *Quòd si dubitatur, an si quis ignorans, Regulam, & eius obligatoria, eam profiteatur, absque ea tamen intentione, ut velit esse frater Minor. Vel si quis specialiter intendat, & proponat se non obligare ad ea omnia, quae Regula continet: sed solum ad tria vota essentialia; possit ne talis transire, vel licentiarì ad aliam Regulam laxiorem? Respondetur per duo puncta. Primum est: quòd qui hanc Minoritanam Regulam professus est; Volens se ad illam obligare, & esse frater Minor: siue intellexit, siue non obligato.*

Vouēs in monasterio relaxato quādo debet se reformare.

Dubium.

Solutio .
Vouens vnā regulam,

quādo po-
test tran-
sire ad al-
liam.

*gatoria Regula, non potest absque Papa ad-
spensatione ex legitima causa, vel sui superio-
ris ad id facultatem habentis, ad laxiorem
Religionem trāsire: ut supra in secundo pun-
cto dictum est. At, si non sufficienter capiens
obligatoria Regula, illam tamen simpliciter
professus est, absque ea intentione, ut velit
esse frater Minor; hic utique si voluerit ad
aliam Religionem laxiorem transire, ubi re-
formatè vivitur, benè utique poterit, secun-
dum Cordu. supra Regul. quæst. 15. & An-
gel. tit. Relig. §. 33. Quoniam cum non fa-
tis intellexerit, quod vovuit; non videtur om-
nino se voluisse obligare ad tantam arētū-
dinem, & perfectionem, ad quæ huius Re-
gulæ professores tenentur. Sed ut prædictus
transitus debite, & securè fiat, cum dispen-
satione Papa fieri debet: maxime cum de ta-
li ignorantia non constat, quod sufficiens fue-
rit, ad laxiorem Religionem transeundi.*

Vouens
Regulam
non intē-
dens se
obligare
ad illam,
quid fa-
ciat.

*82 Ad secundum dicitur, quod si profitemus
Regulam Minorum, spetialiter intendebat
nolle obligari ad tantam perfectionem, et ar-
ētūdinem; licet si absolute profitemdo Re-
gulam, non explicans suam intentionem in
facie Ecclesiæ, peccauerit, mendaciter profi-
tendo: quam intentionem, si explicuisset,
non utique ad professionem fuisset admissus:
Tamen ex quo non se obligavit coram Deo,
nisi*

nisi ad quod, & quantum voluit se obligare, ideo non tenetur quo ad forum anime manere in Religione hac: sed poterit transire ad laxiorem reformatam, ubi essentialia Regula obseruentur. Quod ut debite fiat, & sine scandalo; palam publicanda est fraus, quam habuit profitendo. Verum quia in foro Ecclesia ei non crederetur, oportet ad id dispensationem Pontificis obtinere; ut de hoc latius per canonistas & summissas haberi potest. Qui citantur supra num. 72.

Num per professionem remittatur poena debita peccatis?

83 **E**T quia de professione est sermo; non erit inutile scire; num in ipsa professione, omnes poena culpis antea actis debita, remittantur? Scias ergo, quod diuina largitatis beneficio; omnes poenas peccatis omnibus debitas, recte profitentibus, pie creditur a doctoribus condonari. Legitur enim in vitis Patrum: quod profitentis Religionem, eam consequuntur gratiam, quam baptizati. Idq. confirmari videtur illa B. Antony visionis; ubi demonibus, eius in caelum conscensum impedire conantibus, & peccata ab eo in seculari vita commissa, ei obijcientibus: a sanctis Angelis fuit responsum. Non debitis

Poenae debita peccatis, remittitur in professione.

betis illa obijcere, quæ iam sunt Christi pietate deleta; sed si quæ fecitis, ex quo factus est monachus, illa proferte. Ex quo videtur elici, quod nouus liber incipitur, ex quo quis vitam monasticam, aut aliam regularem proficitur: quandoquidem iam liber vetus est deletus. Et hinc est, quod inter cetera pœnitentia instituta, monasterialis disciplina, hanc prærogatiuam meruit: Vt, iuxta B. Bernardum De præcep. et discipl. secundum baptismum nominetur. Nam, sicut in baptismo de potestate eruiamur tenebrarum, et in regnum transferimur lucis æternæ: Ita & in sancti huius secunda quadam regeneratione propositi, de tenebris, quoque non vnius originalis, sed multorum actualium delictorum in lumen euadimus virtutum. hæc ille. Ratio. nabiliter ergo dici potest, secundum mentem B. Thomæ Quolib. 3. art. 13. & 22. q. ult. ar. 3. ad tertium, & Palud. quod in professione debite facta in statu gratiæ; consequitur profitens plenariam omnium culparum remissionem, quod ad pœnas peccatis antea actis debitas. Nam si aliquibus eleemosynis poterit homo satisfacere de peccatis suis: (secundum illud. Dan. 4. Peccata tua eleemosynis redime) multo magis remissionem omnium peccatorum merebitur quo ad pœnas debitas; qui voluntarie firmiter se omnino tradidit

Discipli-
na mona-
sterij vo-
catur se-
cundum
baptis-
ma.

didit in holocaustum Deo perfectissimum, diuini obsequijs se perpetuò mancipando per professionem Religionis. Hoc enim, omne satisfactionis genus etiam publica pœnitentia, excedit. vt dicitur in cap. Admonere. 33. quast. 2. Et ex hac voluntate qua quis se Deo perpetuò offert, & donat: maximum quidem prouenit meritum, & remissio (iuxta mentem Doctorum) omnium pœnarum. Ex quò, ibi virtualiter, licet non actualiter tota vita, & pœnitentia subsequens offertur altissimo. Sicut in arboris donatione; fructus eius virtualiter donantur.

84. Sed nota; quòd si quis in professione non reperitur in gratia, sed in aliquo mortali tenetur peccato; licet postea conuertatur, easdem tamen remissiones pœnarum, minimè lucrabitur: quas utique lucratus fuisset, si in statu gratia fuisset professus.

Profitens
nò in sta-
tu gratiæ
nò mere-
tur remis-
sionē pœ-
narum.

Professio enim ipsa, ex opere operantis habet has posse gratias conferre; & non ex opere operato, cum non sit sacramentum.

Ergò nihil relinquitur, rationis cuius, ablato postmodum obice, sortiatur effectum.

Fuit enim opus mortuum totaliter à principio; & ideo non potest postmodum suum effectum sortiiri. Et ita qui diuina gratia deest cooperando in actu proficendi; diuina largitatis beneficio merito priuatur. Et si

Exp. Reg. S. Franc. M post-

postmodum in statu gratia constitutus renouat, & ratificat professionem emissam; merebitur quidem ex hoc meritorio opere augmentum gratia, non tamen premium accidentale remissionem scilicet poenarum, ante actis culpis debitarum. Quia non habet in sua potestate, quod offerat nouiter, ut ad

2. 2. q. vi.
art. 3. d.
3.

notauit D. Caiet. ubi supra. Et Cordu. q. 14.
super Regulam.

Tex.

ET nullo modo licebit eis de ista Religione exire: iuxta mandatum Domini Papæ; quia secundum sanctum Euangelium, nemo mittens manum ad aratrum, & aspiciens retro, aptus est regno Dei.

An quis possit egredi ex hac Religione?

85 **D**ictum est supra, de modo faciendæ professionis, quomodo facta obliget: agitur modo, de ipsius voti stabili perseverantia. Vnde B. Pater statuit, ut nulli huius Regula professori, liceat ullo modo ex hac Religione exire. Idque non solum propria Regula statuto astruit: sed etiam Evangelico testimonio de non mittendo manum ad aratrum, & retro aspiciendo; & insuper Papæ Honorij mandato confirmat. Quod quidem Papæ mandatum, ideo forte recensuit;

Privile.
cū secundum
cōsiliū sap.

fuit; ut mens, & veritas Evangelici textus, non solum ex seipso, aut ex intelligentia, & acceptione ipsius B. Patris; sed ex interpretatione, & decreto Papa, cuius est dubia, & implicita diuina scriptura explicare, apud omnes indubitanter haberetur. Vult ergo S. Franciscus dicere. quod mens Euangelij, & mens sua, sibi diuinitus reuelata, & mens mādātī Papalis est: quod à professione ista nullo modo licet exire. Scias ergo; quod absolute professis Minoritanam Regulam; nullo modo licet ex hac Religione ad aliam exire. Quod non intelligitur tantummodò de non transiendo ad laxiorem Religionē, cum hoc ex iure canonico, de Regularibus cap. sanè in omni Religione damnetur; sed absolute de omni Religione loquitur. Vt communiter omnes expositores Regula fatentur. Ex quò, primum erit punctum, quod in foro conscientia, et Dei, nullus absolute professus, potest de hac nostra Relig. licite ad aliam quamcunque transire, nisi ex rationabili dispensatione Sedis Apostolica. Et hoc non est solum, quia hoc Honorius prædictus mandauit; sed quia nulla Religio altior hac, aut huic equalis reperitur: sed hac ceteris altior, & perfectior est, ut inquit S. Bonauentura super cap. 2. Regula super hoc passu, & in quaestionibus super Regulam. quaest. 12. & 13. Hugo, & ca-

Vouens
Regulam
Minorum
nō potest
transire
ad aliam.

Primum
punctum.

teri ferè doctores omnes super Regulam. *Et Burlifer super prologum S. Bonauen. in primū sent. testatur. Et nos satis in primo pro-
ludio probauimus. Sciant tamen. qui de licen-
tia Apostolica gloriuntur, hanc à Relig. egre-
dientes: quod contra prædictam Domini sen-
tentiam, de non respiciendo retro, quicun-
que unum ad aratrum miserint, offendit:
si mendacijs interuenientibus, à Sede Apo-
stolica ad id facultatem impetrauerint. Non
enim apud Deum erit hoc, eis excusatio; Sed
magis accusationis duplicatio; dum menda-
cijs Papam circumuenientes, (qui in votis
non dispensat, nisi ubi suggerit pietas, & ra-
tionabilis equitas recompensat) sua quarunt
apostasie pallium.*

Obiectio 86 *Et si dicas, quod iura non permittunt
transitum respectu melioris, & perfectioris
Religionis aut respectu finis, quia scilicet
fructuosior est. Vt dicit Ioan. Andr. In
cap. sanè de Regul. Sed solum intuitu arctio-
ris, & strictioris vite; quia scilicet ibi uiui-
tur arctius, & strictius: ut Idem Ioan. An-
dre. asserere videtur loco allegato. & probat
ex cap. licet de Regula. Et quia Carthusien-
sum Religio, omnium religionum arctissima
iudicatur; meritò ad eam transire non erit
illicitum. Quod à Martino Quarto videtur
determinatū. In cap. viam ambitiose, extra
de*

Carthu-
sienium
Relig. o.

de Regul. Vbi dicitur, quod nullas de ordinibus Mendicantium, in aliquem monasticum, ordinem (Carthusiensium dumtaxat excepto) possit, aut debeat per quemcunque recipi, vel admitti virtute alicuius licentia, vel indulti; absque Sedis Apostolica licentia specialiter. Respondeo iuxta mentem S. Thom. 22. q. vii. art. 8. ad secundum: Quod in transitu de vna ad aliam Religionem, non solum, (vt videtur velle Ioan. Andre. predictus, & alij quamplurimi canoniste,) debet attendi, vt licite fieri possit, qua nam vita strictior, & arctior sit; sed etiam qua eorum sit sanctior, & perfectior: & si eorum fines, & fructus parificentur. Ita quod nomine Religionis arctioris; Religio sanctior, & Religio fructuosior venit intelligenda. Idque satis videtur probari ex cap. licet. Vbi non tantum fit mentio de desiderio arctioris vite; sed etiam maioris Religionis, frugis melioris, & vite sanctioris. Et patet hoc expressè ex cap. mandamus, 19. quest. 3. Vbi canonicus Regularis arctetur, ne ad monasticam vitam transire possit: licet monachorum Religio arctior sit, quam canonicorum Regularium, vt patet ex cap. Dei timore. de statu monacho. Et ratio huius est; quia vtraque Religio ordinatur ad opera vite cōtemplatiue, inter quæ ea precipua sunt, quæ in diuinis mysterijs a-

Solutio.
Transitus
de vna in
aliam Re-
ligionem
quid re-
quirat.

Canonici
Regula-
res an pos-
sint fieri
monachi.

guntur. Et quia canonicorum Regularium ordo, ad hac directè ordinatur; quia ipsis per se competit, quòd sint clerici Religiosi: Ad Religionem verò monachorum, non per se competit, ut sint clerici, ut 16. quæst. 1. cap. si clericatus, & cap. cum pro: Ideò licet hæc sit arctior: quia tamen illa canonicorum, ratione clericatus, est perfectior; meritò prohibetur transitus à canonica ad monasticam vitam. Quòd si monachi erunt clerici sacris seruientes mysterijs, (ut cõmuniter est bodiè) licitè canonicus regularis transibit ad monachos. petita superioris licentia. Quia habet id, quòd est canonicorum; diuinis scilicet mysterijs ministrare, cum maiori arctitudine vitæ. Et de hoc extat cap. statuimus 19. q. 3. Ex his enim constat, quod nō arctitudo vitæ tantū, sed multo magis perfectior vita, & fructuosior finis Religionum sunt attendenda: ut licitè fieri possit transitus de vna ad aliam Religionem. Finis enim nobilior, & præstantior, cum vita aequè, vel minus arctæ; præponderat maiori arctitudini. Media enim propter ipsum finem sunt; non autem finis propter media. Et ideò à facultate Parisiensi, ut refert Syluest. tit. Relig. 4. quæst. 6. fuit determinatum: quòd frater Carthusiensis, de iure communi potest transire ad ordinem predicatorum regulariter viuentium.

Nec

Cartusia
nus po-
test trāsi-
re ad præ-
dicato-
res, se-
cundum
Sylu.

Nec ob aliam quidem causam: nisi quia qualibet Mendicantium Religio regulariter viuens, ut ex dictis in primo praludio patet, & ex B. Antoni. 3. par. tit. 16. cap. 4. in fin. omni non Mendicante, est perfectior. Et unicuique ob frugem melioris vite, ad altiorem statum licet transire, ut patet ex dicto cap. licet de Regul. & cap. Duae sunt. 19. quest. 2. Merito ergo concluditur ex dictis; quod ex hac Religione ad nullam aliarum licitus est transitus. Immo ex omnibus alijs ad istam, si sine scandalo fieri potest, licebit transuolare: cum hac ceteris sit praestantior, & perfectior. Ut ex dictis in primo praludio patet.

Num Carthusia sit arctior, Regula
Minorum?

37 **N** Ec item omnibus satisfacit: quod Carthusiana sit arctior, Regula Minorum. Immo haec non dum perfectior, sed ceteris Religionibus alijs, ut inquit S. Bona. q. 12. & 13. arctior, & strictior est. Nam, licet aliqua in quibusdam corporalibus exercitijs haec strictior sit; ut in abstinentia carnum, silentio, vita quadragesimali, &c. Omnia tamen haec, ex sublimiori vinculo arctissima obedientia, paupertatis, et castitatis, qua in hac Relig. vouentur; ut in

M 4 pri.

Carthu-
sia no est
arctior,
Regula
Minoru.

primo praeludio dictum est, facile compensatur. Sicut modicum pondus auri, magno pondere argenti, vel alterius metalli, in praeicio praeualere monstratur. Consideret qui vult; quid sit, in omnibus absque ulla limitatione (modo contra Regulam, & animam non fit mandati,) propriam oportere abnegare voluntatem; superiorum praeceptis usque ad mortem obediendo; Quid redivisus, possessionibus, pecunijs, & omni proprio carere tam in particulari, quam in communi: unde nulla certa fieri possit regulariter viuentibus necessariorum, provisio; sed necessarium sit ex mendicitate vivere, et ex Dei tantum paternae providentiae pendere, qui hominibus suggerat, eis vita necessaria ministrare? Quid nec cellaria, nec granaria habere, nec congregationes, & provisiones in futurum ad longum tempus facere posse; sed quotidianis mendicationibus, ubi fieri posse speratur, vitam debere transigere: suos in Deum iacientes cogitatus, suaeque innitentes providentiae, qui volucres caeli pascit, qui non congregant in borrea, nec seminant, nec metunt; Quid vilibus, & rudibus indui seu potius operiri vestimentis; Quid duas tantum posse habere tunicas, & non plures, nullaque propria mutatoria; Quid pedestes, (nisi infirmitas, seu manifesta necessitas dispense) debe.

Perfectio
nes Regu
laris Mino
rum fratrum.

Obedientia.
Paupertas.

Clem. V.
§. Rursus.

Vestitus
ruditas.

debere semper itare? Quid nudis incedere pedibus; ne nudo ferè corpore dicam unde quamplurima, & grauissima oriuntur infirmitates? Quid abundare non posse, sed egere semper: ita, vt superflua omnia, curiosa, & pretiosa eis sint ex Regula vetita, & interdicta? Quidve sit (ne longus protrahatur sermo) ad prædicta omnia, & ad alia, quæ numerum 25. obligatoriorum expleant, sub culpa mortali ex ipsa Regula teneri? Consideret quæso, qualia, & quanta sint hæc, & quanta regulariter viuentibus onera, & incommoda ex arctissima Minoritana Regula supersint: & tunc sit æquus iudex inter arctitudinem Minoritani Ordinis, & eius, qui est Carthusiensium, & cæterorum omnium.

Fortasse dicet; quòd si aliquid amplius ex ipsa Regula professoribus eius fuisset impositum; humana non potuisset fragilitas ferre. Quod fortè in datione Regula, illis verbis est insinuatum, Conform. 9. fol. 77. & noua impress. 210. Ego scio quantum potest humana fragilitas, & quantum volo eos inuare. Tantum enim huius Regula professoribus onus impositum est; vt vix ultra hos, quicquam ferre possint.

Et ad illud cap. Viam ambitiosa: Mibi videtur nihil aliud ex eo determinari; nisi quod Mendicantes non possint virtute qua-

Nora pulchrum.

Christi ad D. Franciscum.

Transitus
ad Car-
thusia--
nos si li-
ceat Mi-
noribus
fratribus.

Excom-
nicatio
in tran-
seūtes ad
aliā Reli-
gionem à
Minorib.

2. Punctū
Vouēs. &
iurās Reli-
gionem
Minorū,
an possit
ad aliam
transire.

*qualiscunque licentia, vel indulti, nisi fuerit
specialis Sedis Apostolica, ad Cistercienses,
ad Camaldulenses, &c. sed solum ad Carthu-
sianos transire. Et non quod possint, (ut sup-
ponitur,) absque aliquo indulto ad illos con-
uolare. Et hoc non obstat. Quoniam licite ex
causa transitur ad equalem, & etiam ad la-
tiorē Religionem. Vt notat Syluest. tit.
Religio 4. nu. 6. Non obstat item; quando-
quidem Innoc. 8. qui, ut ait Platina, post du-
centos ferè annos Martino 4. successit: probi-
buit, ut nulla, quacunque illa sit Religio, fra-
tres Minores obseruantia recipere possit,
virtute quorumcunque priuilegiorum in ge-
nere, vel in specie concessorum: sub pœna ex-
communicationis ipso facto incurrenda, qua
etiam pœna ipsos obseruantia Fratres aliàs
faciendo innodauit: nisi ad hoc licentiam à
Generali, vel Prouinciali obtinuerint. Qua-
rè nullus Minorum fratrum regulariter vi-
uentium, ad Carthusienses aliter transire po-
terit; quin excommunicationis sententiam
incurrat. Secundum punctum est, quod
obligato per iuramētum, vel simplex votum
ad nostram Religionem intrandam: non li-
cet in foro Dei, quamcunque aliam profiteri.
Quia nostra, ut diximus, præstantior, & stri-
ctior ceteris est: si tamen aliam ingreditur,
et proficitur, poterit ibi licite, ubi regulariter
viuitur,*

viuitur, permanere. Nec tenebitur inde ad nostram exire, vt patet per c. qui post. de reg. in 6. Quandoquidem ex solo voto, & promissione intrandi; nō est acquisitum ius Religioni nostrae. Vnde ipse vouens, potuit seipsum alteri Religioni per professionem efficaciter tradere; & quia ius est illi Religioni, quam professus est, acquisitum: idē non tenetur sub peccato inde ad nostram exire. Nam simplici per secundum solenne votum, noscitur derogatum. Vt dicitur in dicto cap. qui post. Peccarent tamen scienter recipientes talem; tanquam illius peccato cooperantes; vt ait, & benē, S. Bonauentura super 2. cap. Regula. Punctum tertium est; Quod licet, de quacunque Religione possit quis, quantum est de iure diuino licitē ad nostram, tanquam ad arctiorem, & altiore transire: quoniam (vt dictum est) ob frugem melioris vite unicuique licet ad altiorem statum euolare: vt patet in dictis cap. licet de Regul. & dua sunt. 19. q. 2. Tamen per spetialia priuilegia Religionum, est aliter à Summis Pontificibus rationabiliter ordinatum; propter cauendam confusio- nem Religionum, & seruandam communem pacem. Idē non licet etiā in foro Dei, nisi secundum talia priuilegia, & iuxta determinationem dicti cap. licet, de Regul. inde exire; & in nostrā recipi Religionē. Et secun-
dum

3. Punctū

Transitus
de vna in
aliā Reli-
gionē ca-
uetur à
iure.

dum prædicta priuilegia, quæ debent saluè manere, & dictum c. licet, debent intelligi, & moderari dicta Angel. tit. Religios. §. 34. Sylu tit. Religio 4 q. 2. & Cord. q. 17.

Scias tamen, quòd omnia prædicta intelliguntur, & vera sunt, supponendo, quòd nostra Religio regulariter viuat: prout hodie Dei dono, & miseratione uiuit. Nam si alicubi aliquandò deformaretur, & relaxatè uiueretur; aliter esset dicendum. Vbi enim Regula promissa, (in quacunque Religione sit) debitè non seruatur, & communiter relaxatè uiuitur; tunc liceret inde trāsire ad aliam Religionem etiam inferiorem, in qua reformatè, & secundum Regulam promissam communiter uiueretur. Et ratio est, quia licet una Religio in se, & secundum fines suos altior alia sit; si tamen esset deformata, esset utique alia, ubi regulariter uiuitur, inferior: Quoniam talis vita deformata, est culpabilis, habens in se turpitudinem, in quantum à uita regulari deuiat. Nec consideranda est Regula prout est antiquitus instituta; ad hoc, quòd una Religio, alia Religione altior, vel inferior sit censenda, ut sic liceat, vel non liceat transire ab una ad aliam; sed attendendus est communis modus viuendi de presenti. Ut benè Panbor. Inn. Io. And. & communiter Canonistæ notarunt, in c. sanè de Regula.

Et

Transitus
à strictio-
ri relaxa-
ta ad la-
xiorē re-
formatā
licitus est

Et quia ubi est communis deformatio, ibi est periculum propinquum ad mortale peccatū; meritò licitum, seu potius debitum est, illud fugere, & ad Religionem, licet inferiorem, ubi regulariter viuatur, transire. Quod limitandum est, secundum 10. And. in dicto cap. sanè. & Syluest. tit. Relig. 4. q. 2. & Cordu. q. 19. quando in dicta Religione altiori, non esset aliqua prouintia, seu monasterium, ubi Regula promissa debitè seruetur, in quibus recipi posset: nec ulla esset spes reformationis citò faciendæ. Quoniam in his casibus, nō esset licitus transitus ab altiori ad inferiorem; sed expectanda esset reformatio cito faciendæ. Vel se recipere deberet in prouintia, seu Monasterio, ubi regulariter viuatur.

90 Aduertendum est tamen, quòd licet ex Regula prohibeatur fratres ex hac ad aliam quamcunque Religionem exire: non tamen prohibentur ne ad maiorem, & superiorem gradum perfectionis uitæ, vel status, qualis est status Episcopalis, transire possint. Licite enim quis de Religione nostra exit, & assumitur ad onus Episcopale: si quantum in eo est, semper appetat in sinu Ordinis conseruari. Si enim coactus à Sede Apostolica, manus Episcopale suscipit; benè utique obediendo facit. Quòd si non vocatus, ad illud aspirat, ea intentione ut fugiat ærumnas pauperum, & Or-

Limita-
tio.

Transitus
licitus ad
dignita-
tes Eccle-
siasticas à
Minorib.

& Ordinis rigorē, & liberius viuat, in illius partem fortē cedet, qui dicit; Sedebo in monte testamenti, in lateribus Aquilonis. Vt adnotauit S. Bonau. in hoc passu Regula. Et ad munus Episcopale assumptus; tenebitur ad tria vota substantialia, et ad alia obligatoria Regula obseruanda; quae statui, & officio Episcopali nō dissonant: & ad habitum Religionis deferendum. Vt de hoc videri possunt S. Thom. 2.2. q. 185. art. 8. Caiet. opus. 2. q. 22. Syluest. Relig. 6. q. 10. & ceteri ferē omnes vtriusque iuris Doctores.

An incorrigibiles possint expelli.

91 **E**T quamuis dictum sit, quod nō liceat à nostra ad aliam Religionem exire, nisi, ut iam dictum est; scias tamen, quod exitus voluntarius in Regula prohibetur, non autē incorrigibilium expulsio peruersorum, secundum communiter Regulae expositores. Sicut nec putridorum membrorum abscissio; quibus cura corporis est commissa, inhibetur. Vbi enim pestilens, & incorrigibilis, medicina spiritalis, monitorum .s. correctionum, & orationum fomentis sufficienter adbibitis, mores non corrigit; vel fortē elatus vitia sua defendit: utendū est ferro abscissionis. Iuxta illud Apostoli 1. Cor. 5. Auferte malum ex

vobis ipsis. Infidelis, si discedit, discedat: ne una
 ovis morbida, totum gregem contaminet.
 Sit ergo Primum punctum; quod Religiosus
 gradus in via Dei, seruans illa post pro-
 fessionem suam, ad qua se ex Regula astrinxit;
 non potest eijci ab Ordine. Quia sicut ipse per
 eam ligatus est Ordini, ut ei liberum non sit,
 inde exire absque legitima causa: sic & Ordo
 ligatus est ipsi, ut absque rationabili causa non
 valeat ipsum eijcere. Si vero aliter viuunt,
 quam tenetur, & sapius correptus, se non suf-
 ficienter correxerit; si excessus occultus sit,
 patienter toleretur propter scandalum. Ne
 si eijciatur, cum eius culpa non pateat, videat-
 ur iniuste proiecitus; aut peccatum iniuste
 propaletur. Si vero excessus eius graues fue-
 rint, et notorii, ita ut alij eius exemplo possint
 infici, si in Ordine teneretur, et extranei scan-
 dalum forte caperent, quod talis sustineatur
 in Ordine. Debet huiusmodi, tanquam prae-
 uaricator voti, & pacti sui, extra Religionem
 eijci. Quando intra Ordinem, salua Ordinis
 disciplina, sine graui damno temporali, vel
 spirituali aliorum, detineri commodè non po-
 test. Tum propter cauendum scandalum; tum
 etiam propter corruptionem Ordinis prae-
 uendam. Bonum enim commune Religionis prae-
 ponendum est particulari bono: quando utrun-
 que haberi non potest. Nisi enim expellatur
 ovis

Primum
 punctum.

Regula-
 riter vi-
 uens, non
 potest ex-
 pelli.

Incorri-
 gibilis quae
 eijciendus

ouis morbida, facile posset communitas infici exemplo prauo, & incorrigibilitate talis scandalosi. Et crudelis est illa miseratio, quæ misero impenditur; unde plures, & meliores grauius offenduntur. Et ratio idipsum suadet: ut fractori fidei, fides frangatur. sicut habetur de reg. iur. cap. frustra. Prauaricatori enim voti incorrigibiliter in detrimentum, et dedecus Religionis, bene Ordo pactum non seruat de eum retinendo: cum ipse promissum suum, & votum prauaricando pluries violauerit. Et sicut ipsi licitum est exire de Religionis, si aliquando desperabiliter deformetur, ut supra dictum est: sic licitum erit utique Religionis, pestilentem, & incorrigibile eijcere; cum non sit melior conditio vnius Religiosi, quam Religionis, & multorum. Et hæc vera sunt, ut ex B. Bonauen. habetur q. 14. maxime quod ad incorrigibiles, & scandalosos coram secularibus. Dixi autem incorrigibiles; quia volenti corrigi, non est talis expulsiōis pœna infligenda. Quia Ecclesia excommunicationis sententiam non infligit, nisi contra contumacem. Et sicuti est excommunicatio in Ecclesia, ita expulsio à Religionis. Vt bene dixit B. Thom. quol. 12. art. 36. Et ideo nullus est, nisi propter contumaciam à Religionis expellendus; sed est sequestrandus in carcere, vel alio modo puniendus; ut idem

De.

Incorrigi-
biles tan-
tum pos-
sunt eijci
à Religio-
ne.

Doct̃or ibidem ait, & Syluest. Relig. 6. q. 17.
Quòd si tales apostatando, seipsos eijciant;
gratia sunt Deo exhibenda, quia oues suas à
contagiosa peste liberauit. Iuxta illud Pauli
Gal. 5. Vtinam abscindantur, qui vos contur-
bant. Et concordant cū his declaratio Inn. 4.
super Regulam, & quatuor Magistri, &
Petrus Ioan. licet aliter videantur sentire
Hugo, & Pisan cap. 2.

92 Quòd si dicas: pradietis obstare cap. fin.
de Regul. ubi Greg 9. precipit, quòd fugitiui,
& eiecti recipiantur; & intra Ordinem pu-
niantur: ergò incorrigibiles eijci non possunt,
cum eiectos requiri precipiatur. Dico, quòd
decretalis illa principalius, & primo intelli-
gitur prout expedit Religioni; & secundario
prout expedit apostatis, & eiectis. Vbi enim
p̃trisque talis receptio esset damnosa, vel sal-
tem ipsi Religioni; non utique talis decreta-
lis secundum Deum, & conscientiam ligat.
Sedes enim Apostolica, quæ tuum suum unicui-
que seruat, & vult Ordinem in sua puritate
persistere; non cogit Ordinem tenere, vel re-
cipere illos, quorum conuersatio nociua esset
in Ordine. Quia tunc puniret innocentes,
reos foueret, & occasionem praberet corrup-
tionis Ordinis, si tales pestiferos incorrigibi-
les retinere, & recipere oporteret.

Obiectio

Solutio.

Ecclesia
nō fouet
incorrigi-
biles.

Quare quantum est de iure Diuino, dicta
Exp. Reg. S. Franc. N. De-

Decretalis debet intelligi; quando sine maiori malo, & damno aliorum, huiusmodi pestilentes detineri in Ordine possunt. Non autem quando omnino incorrigibiles sunt; vel aliis expedit Religioni illos apud se non habere. Vt bene dicit S. Ant. 3 p. tit. 16. cap. 5. & Syluest. tit. Apost. num. 10. Vtilitas enim communis, priuata est prapponenda. Et melius est, ut inquit S. Bernardus, ut unus pereat, quam unitas. Et quod tales damnentur in saeculo, quam in Religione, cum detrimento aliorum. Et quantum est de iure humano positiuo, dicta Decretalis non obstat: cum Ordo plura ad id priuilegia à Summis Pontificibus, qui ipsi Greg. 9. successerunt, rationabiliter obtinuerit; ut est illud Alex. 4. Iustis peitentium. Mare magnum. Sixti 4. & illud Alex. 6. Cum sit nobis, ut in compendio priuilegiolorum, tit. Apostata, videri potest.

Secundū
punctum.

Qui pos-
sunt ei-
cere à Re-
lig. incor-
rigibiles.

93 Secundum est, quod prædicta incorrigibilium expulsio, fieri debet secundum priuilegium Alex. 6. ex quo ultimum est, & latius circa hoc præ ceteris disponit. In quo habetur, quod Minister Generalis per seipsum tantum, & Ministri Prouinciales eum consensu maioris partis Capituli Prouincialis, iudicare debent; quinam fratres censendi sint pestilentes, & incorrigibiles, & tales, expoliatos habitu Regulari ab Ordine eicere.

94. *Tertium est, quod si quis iam apostatauerit, vel iuste eiectus fuerit, & redeat petens sibi humiliter habitum restitui, paratus secundum Ordinis disciplinam debite corrigi; recipiendus utique est. Quandoquidem cessat tunc causa expulsionis; quae est contumacia, & incorrigibilitas. Vt communiter dicunt Doctores: & refert S. Ant. et Sylu. locis praedictis. Quod tamen, secundum Cord. q. 21. puncto 2. limitandum est; si nullum ex tali receptione scandalum oriatur; & si huiusmodi redeat, absque aliqua infirmitate contagiosa, & ad Ordinis officia habilis, aliis non. Et si tandem eius puniatio ad aliorum terrorem requireret, ne reciperetur; non deberet tunc utique recipi. In quo tamen magna, & charitativa prudentia est adhibenda.*

95. *Quartum est, quod huiusmodi incorrigibiles, si eiiciantur a Religione, vel per seipsum apostatauerint, tenentur secundum Deum, & conscientiam totis viribus se disponere, ut merito in Ordine, quem vouerunt, recipi mereantur. Et efficaciter procurare debent, ut sic bene dispositi recipiantur in eo: quandoquidem eiectio huiusmodi instigatur in poenam confusibilem, ut sic ad cor redeant. Unde ipsi non sunt deobligati a Religione promissa, nisi postquam humiliter habitum sibi restitui efficaciter petierint, parati*

Tertium punctum.

Eiecti an debeant iterum recipi in Ordine.

Quartum punctum.

Eiecti ab Ordine, quid facere debeant.

*iuxta Ordinis disciplinam debite corrigi ;
 & talem gratiam obtinere non potuerint .
 Vt dixit Sot. de iust. lib. 7. q. 2. art. 1. circa fi-
 nem. Graff. lib. 3. de Regular. c. 5. nu. 147. &
 Cordu cap. 2 q. 21. punc. 3. Et vt annotauit
 B. Bonau quasi 14. super Regul. tunc in sae-
 clo remanere non possunt, sed ad aliquem Or-
 dinem intrare coguntur ; Nam licet alium
 non uouerint Ordinem, nisi istum; nihilomi-
 nus ex quo istum uouerunt, sic seipos Reli-
 gioni astrinxerunt, quod secundum ius cano-
 nicum, nullatenus liberum fit eis ad saeculum
 redire, vel in eo, si egressi fuerint, remanere:
 sed aliquem ingredi Ordinem, & illum obser-
 uare coguntur, si saluari desiderant. Nec ad
 id ex Ordine isto; sed ex statuto vniuersali
 Ecclesiae tenentur. Gratiouse enim ab ipsa Ec-
 clesia eis permittitur ad inferiorem Ordinem
 transire, si demerentur in Ordine, quem vo-
 uerunt, non recipi: ne eis salutis aditus pra-
 cludatur: vt bene dicit B. Bonauem. quasi. 14.
 Quod item tenet Raym. quem refert, & se-
 quitur Ang. tit. Religios. § 42. Et Syluest. tit.
 Relig. 6. num. 12. & Collector compen. tit.
 eijcere, nu. 4 & 5. Anton. par. 3. tit. 16. cap. 5.
 §. 3. in fine Et ideo debet Ordo ex gratia Se-
 dis Apostolica virtute priuilegiarum sibi in-
 dultorum (vt videri potest in compendio pri-
 uilegiarum. Verbo Apostata) eis, quos forte
 ali.*

aliquandò iudicauerit non retinendos, nec recipiendos esse in Ordine; licentiam prabere, ne damnabiliter vagentur in saculo; ad aliū, licet inferiorem sed tamen regulariter viuētem Ordinem transcundi. Quod si non fecerit, & enixè requisitus tales apud se habere noluerit; poterunt huiusmodi. (vt dicitur Est) ex statuto Ecclesia ad alium inferiorē Ordinem intrare, cum superiore nō inuenerint. Non desunt tamen, qui tenent, quod prædicti, qui à Religione non recipiuntur, licet pluries recipi rogauerint, parati iuxta Ordinis disciplinam debitè corrigi: iuste sub Episcopi obedientia viuere possunt. Vt est Sot. de iust. & iu. lib. 7. q. 2. art. 1. prope finem. Nauar. in cap. Non dicatis, nu. 37. & de Regul. conf. 79. & alij. Et horum ratio est, quia non aliam vouerunt Religionem, quàm istam: & dum in ista recipi denuo non possunt, nec per eos stat ne recipiantur, non tenentur ad aliam. Hanc verò Sot. & sequacium opinionem, ego puto veram, in eo casu, in quo electus, tempore professionis suæ, habuit actualem intentionem proficiendi, & se obligandi huic tantum Religioni, & nulli alijs velle esse obligatum. Tunc enim quia ab hac eijcitur, ad nullam aliam tenetur. Quoniam votum non obligat in foro Dei, nisi secundum voluntatem vouentis. Vt dixi supra in hoc cap. 2. num. 72.

in fine. Sed si absque prædicta conditione, sed simpliciter vouit aliquam religionem solenniter; veriore puto sententiam S. Bonau. & sequacium. Ea ratione, quia qui simpliciter vouit aliquam Religionem, sic se obligauit Religioni, ut non possit in seculo permanere: sed in aliqua teneatur se Religione recipere, & regulariter viuere, vel saltem id procurare.

Quintum punctum.

Nouitibus causis eijci poterūt.

96 Quintum est: quod si nouitius interrogatus ante professionem, si habeat aliquod impedimentum, pro quo iuxta statuta Ordinis non possit iurè profiteri, responderit, se non habere, & mentiatur, & sic de facto profiteatur; si postmodum inuentus fuerit aliquo ex supradictis impedimento laborare, poterit eum Religio, secundum aliquos, eijcere. Quoniam eius professioni non videtur consensisse; nisi sub ea conditione, si liber sit ab impedimentis, de quibus iuxta Ordinis statuta interrogatus fuit, & negauit. Et licet Gerson 2. par. sum. alphab. 34. li. 5. dicat, quod est dubium, an Religio possit talem eijcere; & consulat, quod talis iam professus, & diu toleratus, ad euitandum scandalum, & charitatem nutriendam, non expellatur: declinare tamen videtur ad partem affirmatiuam, quod possit scilicet expelli. Et de hoc extat priuilegium Leonis X. Cum sit nobis.

Vbi

Vbi dicitur, quod tales mentientes, cognita eorum infirmitate, vel alio eorum impedimento, eijciantur. Quandoquidem Religio tales sic affectos, recipere non intendebat: & fraus, & dolus nulli debet patrocinari. Consultius tamen est, quod dum novitij recipiuntur, fiat eis protestatio, quod nullo pacto eos Ordo retinere intendit; si forte aliquando eos aliquo dictorum impedimentorum irretitos repererit: quia tunc, secundum communiter Doctores, poterit eos Religio iure expellere. Ut per dictum Gerson ubi supra. & Cordub. super cap. 2. Regule, quest. 21.

ET qui iam promiserunt obedientiam, Tex.
habeant vnam tunicam cum caputio, & aliam sine caputio, qui voluerint habere. Et qui necessitate coguntur, possint portare calceamenta. Et fratres omnes vestimentis vilibus induantur; & possint ea repetiari de faccis, & alijs petijs cum benedictione Dei.

De habitu professorum.

97 **H**ic agitur de arctitudine vestitus, et victus professorum; postquam de eorum professione, & stabili promissione est dictum.

N 4

*dictum. Mandat ergo Pater Sanctus, ut
huius Regula professores unam tantum tu-
nicam cum caputio habeant; & qui volue-
rint, alteram sine caputio, habere possint.
Nec prædicta verba (qui scilicet illam vo-
luerint) frustra apposita esse arbitror: sed
fortasse voluit B. Pater professores Minori-
tana paupertatis ad maiorem arctitudinem
hortari, quàm nouitij teneantur; quibus du-
plex tunica simpliciter conceditur. Vnde est,
quòd antiqui fratres vsi sunt, & quamlu-
rimi etiam hodie una tantum tunica, intus,
& foris repetiata contenti sunt.*

Obiectio 98 *Et si dicas: Quare Beatus Pater duas
suis fratribus tunicas concedit, cum eius Re-
gula Euangelica sit; & ipsemet dicat, quòd
Regula, & vita Minorum fratrum est,
sanctum Domini nostri Iesu Christi Euan-
gelium obseruare: Et tamen in Euangelio
interdictum Apostolis reperimus duas tuni-
cas habere posse, illis verbis, [Nolite posside-
re aurum, neque argentum, neque pecuniam
in zonis vestris, neque duas tunicas?]*

Matt. 10.

Solutio.

*Tunica
simplex,
aut du-
plex, qd
significat*

*Disco, quòd in Euangelio nomine vnus tu-
nica vestitus necessarius designatur; & dua-
rum tunicarum nomine, duplicia, hoc est mu-
tatoria, & superflua insinuatur. Ita ut duas
tunicas probiberi, idem sit, quod mutatoria,
& superflua vetari. ut bene B. Bon. & Hugo*

in

in hoc loco Regula annotari; Et Iansenius super Matth. et omnes ferè doctores dicunt. At B. Pater per duas tunicas hic, non superflua, nec mutatoria concedit: sed ad duas se tantummodò tunicas pro necessitate fratrum arctando, nisi necessitas aliter requirat, omnia alia vetat. ut Nicola. & Clem. prædicti declararunt.

99 Vnde scias, quòd per duas tunicas hic, non intelligitur omne necessarium vestimentum. Alioquin non daretur casus, in quo necessaria esset dispensatio Prælatorum; si ex ipsa Regula, frater habere posset quidquid est ei necessarium ad induendum. Sed intelliguntur verba simpliciter prout iacent: ut prædicti Pontifices dixerunt. Vt scilicet una sit interior tunica fratribus concessa sine caputio; quam velle libertatis est. Et altera cum caputio exterior, quæ dicitur habitus; quam professi necessario patenter portare tenentur: cum hæc sit regularis formæ vestitus professorum. Ità ut duas tunicas habere, & non plures; regularis sit formæ. Plures verò duabus habere, dispensationis sit Regula, ex concessione Prælatorum, Prælati. n. est cura demandata de induendis fratribus; sicut necessitati viderint expedire; secundum loca, & tempora, & frigidæ regiones. Vt communiter hic expositores Regula dicunt. Et

Tunica duplex dixit quid sit.

De Brachis, & corda.

expresse per pradiētos Pontifices art. 4. extat determinatum. De brachis autem, & corda non meminit hic B. Pater; quia illa suppositum est loquutus. Hic tantum illud specialiter posuit, in quo habitus professorū ab habitu nouitiorum distinguitur: quod est, habitus, seu tunica cum caputio, quam professi (ut diximus) patenter portare tenentur. Quilibet enim Religiosus necessariō, suo Regulari habitu in omni loco uti debet, die noctuq. cap. vi. dua. 20. q. 1. et cap. Sædemonialis. d. 23. Aded enim ipsi Religiosi professio habitus est annexus, ut temerē, id est absq; rationabili causa, dimitti sine culpa non possit. Immo multoties ex eius dimissione excommunicationis sententia incurritur. ut in c. periculosa. ne cler. vel mon. in 6. Quod est, si totaliter proprium dimittunt, aliū ad suum usum assumēdo, apostatādo ab ordine; Vel si manendo in Ordine, alio alterius Ordinis uterentur. Vel si à Religione egrediendo; alterius Religionis habitū irrationabiliter absque sufficienti licētia assumerent. Vel si ita (ad tempus) absconditū deferunt; ut familiares non agnoscant eum esse Religiosum. In ijs casibus excommunicationis sententiā incurrūt: si per tantum tempus dimisso proprio, aliū assumant habitum; ut iudicio boni viri dereliquisse dici possit. Quod ideo dico,

Habitus an possit dimitti à Religioso aliquādo.

dico, quoniā non incurritur excommunicatio ob dimissionē proprii habitus; si alius non assumitur. Nec etiam ob acceptionem alterius adeo exiguo spatio; ut propriē dici nō possit, habitum esse derelictū. Vnde, qui temerē per breue tempus, ut puta ad currendū, vel iaculandū lapidem, per horam, ut etiam per diem, habitū dimitteret; sententiam excommunicationis non incurreret: Sed tamen venialiter peccaret: cum habitus Regularis temerē non possit absque culpa dimitti, saltem ex honestate, ut S. Anton. dicit. 3. p. tit. 24. c. 13. Nec itē excommunicationē incurreret, qui dimitteret habitum ad exequendū actionem mortiferā: nisi aliū assumat, ut dissimulatus, & ignotus vadat ad talem actum exequendū. Quare temeraria quacūque Regularis habitus dimissio excommunicationem incurreret in casibus predictis; vel saltem culpabilis erit.

Dixi temeraria, idest absque rationabili causa; nam si ex rationabili causa habitus dimittatur, puta ob metum hereticorū, vel ad medicinam sumendam, vel ad se lauandū, vel ad aliud Religioso licitum exequendū opus, nulla incurritur culpa. Et hæc videri latē poterunt apud Paluda: 4. sent. dist. 18. q. 3. nu. 41. Sylvest. excommun. 9. §. 52. & seqq. Caiet. in summa verbo excommun. cap. 61. & Nauarr. in Manual. cap. 24. num. 131.

Qui

Qui d' spensare possunt in pluralitate vestium.

100 **E**T licet fratres regulariter pluribus tunicis, quàm duabus, uti non possint: tamen de licentia Ministrorum in suis administrationibus pensatis necessitatibus, & alijs circumstantijs qua secundum Deum, & Regulam attendi debent, poterunt licitè pluribus, quàm duabus, uti. Et hoc est secundum mentem Regula ut ex cap. 4. patere omnibus potest. Et licet ex ipsa Regula tantum Ministris, & Custodibus ibi concessum videatur: tamen ex Nicol. ij. art. 4. ipsi Ministri, et custodes possunt hoc alijs committere, qui quidem eandem curam sollicità habere debent, sicut ipsi committentes. Unde et Guardiani dispensare possunt cum fratribus in portando plures tunicas: (si sic necessitas exposulauerit,) sicut Ministri, & Custodes prædicti. Quoniam sicut Guardianatus officio, est annexa cura de induendis fratribus, quoquo modo eis sit annexa; vel ex Guardianatus officio, vel ex commissione, qua generaliter data Guardianis intelligitur, eo ipso, quo eliguntur Guardiani: Ita similiter hoc accessorium erit Guardianatus officio annexum: ut dispensare scilicet possint

Guardiani dispensant in pluribus portandis tunicis.

sunt Guardiani, circa plures tunicas duabus, secundum loca, & tempora. Idq. secundum mentem ipsius Regula. Quoniam ut dicit Nicolaus, praedictus: non est verisimile, B. Patrem Ministris, et Custodibus impossibilitatis iugum ex Regula voluisse praefigere; ut ipsi scilicet tantummodo per se ipsos de induendis fratribus curam gererent. Vel ex ipsius impossibilitatis consequentia, fratres ipsos, suis necessitatibus carere. Quare, & id poterunt Guardiani, ut supradictum est, sicut Ministri, & Custodes praedicti. Quod quatuor Magistris, & S. Bonau. hic videntur astruere. Hanc verò facultatem, possunt Prouinciales sibi reservare. Et de facto reservare solent: & sic est de more. Nisi in casu manifesta, & urgentis necessitatis.

De non portandis calceamentis.

101 *S*ed pro calceamentis additur: [Et qui necessitate coguntur possint portare calceamenta.] Evangelica Regula, Evangelicum etiam modum de non portandis calceamentis Apostolis traditum; prosequitur. Unde vult; quod qui necessitate coguntur, portare possint calceamenta. Quare cum solum pro necessitate cogente concedantur; ubi necessitas non cogit, indirectè ex ipsa

Re-

Calceamenta prohibentur
Matt. 10.
Luc. 22.

Regula interdicuntur. Ita ut calcari dispensationis sit Regula, in necessitate cogente; non calcari verò, regularis sit forma vite, ut omnes Regula expositores fatentur, in hoc passu.

Causæ
quibus cō
ceduntur
calceamē
ta.

Quando autem necessitas sufficiens ad dispensandum censenda sit; non utique certa generalis Regula dari potest. Sed multa possunt, (ut inquit 4. Magistri, & Hugo cap. 2. & serena conscientia, quæst. 35.) circumstantiæ considerari. Attendendi enim aliquando potest necessitas secundum statum personæ; ut quia infirma; vel debilis. Aliquando secundum tempus: ut quia est frigus vebemens. Aliquando secundum locum; ut quia nudis pedibus, cum solis sandalijs sine manifesto detrimento transiri non potest. Aliquando secundum officium intinendum: ut quia sine detrimento personæ, vel causæ, ob quam intinendum est, perfici non valet. At ubi necessitas non cogit: utputa in corpore robusto; vel in negotijs, quæ si modo, non nisi per debile fieri possunt; possunt tamen differri, ut postea fiat commodè per fortem: tunc non licet calcari, ut inquit S. Bonau. & Hugo. cap. 2. Multa enim negligi potius, vel differri debent: quam Regula formam absque evidenti necessitate laxare. Et cogens necessitas dicitur, non quam carnis prudentia, sed rationalis, et urgens conciliat causa. Et quando debiti impeditur

Necessitas
cogēs
quæ.

ditur officium, aut corporale, seu spirituale
 probabiliter timetur dispendium, sicut colli-
 gitur ex pradiſtis. Ideo in necessitatibus ſis
 pradiſtis, non qualibet illarum debet ſtatim
 pro neceſſaria iudicari: ſed frater debet plu-
 ries experiri antequam calceamenta portet,
 an vera ſit neceſſitas, nec ne? Nec item qua-
 libet neceſſitas diſpenſat ad calceamenta por-
 tanda; ſed illa ſolum, quæ cogit, & ardeat, ut
 ex Regula habetur. Itaque cõmunis afflicto
 pedum ex frigore, vel aliquis alius extraor-
 dinarius tumor eorundem, non eſt cauſa ne-
 ceſſaria, & ſufficiens ad portandũ calceamen-
 ta; ne ſcilicet quis ex pedum nuditate infir-
 mitatem incurrat: niſi appareant ſigna de
 propinquo ad id. Quoniam futurum diſcri-
 men nondũ imminens, non dicitur neceſſitas
 diſpenſans, & cogēs, ut ex ipſa Regula requi-
 ritur: ſicut Petrus Ioan. cap. 2. et Vbertinus
 in ſerena conſcientia q. 33 rectè annotarunt,
 102 Nec pradiſta neceſſitas conſiſtit in pun-
 cto indiuiſibili, ſed habet latitudinem: ita
 quod licet vna ſit maior neceſſitas, & magis
 cogens, quam alia, utraque tamen poterit eſ-
 ſe ſufficiens ad diſpenſandum. Et quando
 cauſa dubia fuerit, an neceſſitas ſufficiens ſit
 vel ne? ſtandum eſt ſecurè iudicio pralato-
 rum; facta eis prius vera neceſſitatis relatio-
 ne. Ipſis enim pralatis, Miniſtris ſcilicet,

Gu-

Qui poſ-
 ſunt di-
 ſpenſare
 ad calcea-
 mēta por-
 tanda.

Custodibus, & Guardianis; vt ex declar. Clem. V. art. 4. patet, & incumbit determinare, quæ vera sit necessitas vrgens, & dispensans ad portandum calceamenta. Quod etiam ad suos vicarios in absentia ipsorum est extensum. Vt habetur ex Mart. V. cap. 2. Et si prædicti iudicauerint necessitatem esse vrgentem, & dispensantem; poterunt tunc licite fratres beneficium Regula cum humilitate suscipere, maxime vbi obedientia, & auctoritas prælati interueniunt; quam periculum potius ex superstitione incurrere. Studendum tamen semper est: vt dispensationem modestia comitetur, & honestas. Ideo conari debent fratres ad calceamenta, seu tibialia, & huiusmodi portanda dispensati; prædicta celare, & abscondere quantum fieri potest ad euitandum apud simplices materiam dijudicandi. A Regularibus enim aliquid, aliquando habetur licite; quod vix publicatur honestè.

notet sim
plices . 103 *Et notetur pro aliquibus simplicibus, & temerarijs, quod quando necessitas, quæ ex Regula requiritur ad portandum calceamenta non est manifesta, & patens: auctoritativa dispensatio prælati (quando commodè haberi potest) requiritur ad illa portanda. Vt in materia de dispensationibus communiter fatetur Doctores; et satis hoc innuitur ex declarata.*

claratione Clementis prædicti art. 4. & infra
cap. 3. et 12. latius dicitur. Calceamentū au-
tem de quo Regula loquitur; cooperimentum
est pedum de corio confectū. Idq. solum pro-
priè verum calceamentū est: ut bene 4. Ma-
gistri. Hugo, Pisan. & ceteri in hoc loco an-
notarunt. Vnde solea, siue sandalia, inter
calceamenta deputari non possunt. Ex quo
est, quod in celebrandis Missis, eis non uti-
mur; quoniam celebrantes, saltem de con-
gruentia, ut notat Syluest. Missa 1. nu. 2. uti
debent calceamentis, quæ utique illa non sunt.
Et ideo prædicta solea, siue sandalia sine ul-
la dispensatione prælatorum, portari possunt.
Tum quia ex Regula tantū vera calceamen-
ta prohibentur, quæ ipsa (ut diximus) non
sunt: Tum etiā quia verba ista sumpta sunt
ex Evangelio ubi Apostolis mādatur ne cal-
ceamentis utantur, illis verbis: neque duas
tunicas, neque calceamēta. Et tamen ipsi Apo-
stoli sandalijs vsi sunt; ut antiqua sculptura,
pariter, & pictura demonstrant.

Quare quibus calceamenta prohibentur;
non item & sandalia intelliguntur esse pro-
hibita: sed potius concessa: Vt ex ipso eodem-
met Evangelio patet, illis verbis. Et præce-
pit eis ne quid tollerent in via, nisi virgam
tantum; non peram, non panem; neque in Zo-
na es, sed calceatos sandalijs.] Sunt autem

Calcea-
mentum
quid sit.

Sandalia
non sunt
calceamē-
ta.

Matt. 10.

Mar. 6.

Exp. Reg. S. Franc.

Q

vera

vera sandalia, solea, quibus corrigia desuper sunt colligata: ut prædicta sculptura, & pictura testatur. Unde S. Bonau. super Luc. 8. 20. inquit. Sandalia à lesione pedem conseruant, sed non tegunt; sicut sunt solea fratrum nostrorum. Cetera autem à prædictis Sandalijs; ut sunt calcei truncati desuper, & solulares cum parua apertura super digitos pedum; licet propriè vera calceamenta non sint: sine dispensatione tamen prælatorum et necessitate, ut communiter Regula expositores dicunt, portari non possunt. Cum nullibi hac videatur concessio. Et aduertant illi, qui proprio sensui innitentes, eundemq. Christi sensui præferentes, melius esse astruunt pro doctrina veritatis prædicta calceatum incedere, quam discalceatum; ne fortè impediatur verbum Dei. Aduertant inquam quòd nulla forma aptior est ad Euangelium propagandum, quam illa, in qua toti orbi fuit aliquando prædicatum: quod nudis pedibus, nò calceatis factum utique est. Quod S. Hiero. Epist. ad Agerundiam, testatur ipsis verbis. (Discipuli toto orbe peregrini: non ac in zona, non calligat habuerunt in pedibus.) Portare autem hic, usum dicit, & consuetudinē, ut annotauit Hugo c. 2. et Cordu c. 2, q. 23. Quod idē est, quòd consuetudinarie ferre calceamenta. Quod utiq; prædicta necessitate durante licitū erit: et nò secus.

Vc-

Reprehē
tio ad p.
sumptio
fos.

Vestes fratrum quales debeant esse.

104 **P**RO qualitate verò vestitiū, dicit, quòd vilibus induantur; quoniam hoc altissima paupertati conuenire dignoscitur. Quacunque enim sunt in usu verorū pauperum, iuxta paupertatis Regulā sunt mensuranda. Idque, ut ex Clem. V. habetur art. 4. obligatorium est ex Regula. Ad confusionem enim & verecundiam, veri fratris Minoris, utique esset; mollem, et pretiosam vestem deferre, qui prae ceteris Religiosis omnibus, paupertatem arētius observare promissu. Huiusmodi autem vilitas in pretio pariter, & colore attendenda est; ut pradiēus Clemens V. & omnes expositores testantur: attenta consuetudine, & conditione patrie, in qua fratres cōmorantur. In quo tamen semper proportio habenda est ad altissimam paupertatē, & humilitatem, quam volumus: ut bonē Hugo, & Petr. Ioan. cap. 2. & Vbert. q. 37. in serena conscientia annotarunt. In pretio enim attendenda est vilitas vestitiū; quia paupertas vera nihil pretiosum admittat. In colore item, quia naturalis, non artificialis esse debet. frustra enim mandaretur fratribus circa finem huius capituli ne indicent coloratis vestibus indutos, si ipsi coloratis ve-

Vilicas
vestimen-
torum
fratrum
Minorū.

Asperi-
tas ve-
stiū qua-
lis.

stimentis uti cederetur secundū predictos.

Itaque ut Mart. V. dicit, in suis constitutionibus. In vestimentis fratrum paupertas, & asperitas relucere debent: non tamen adeo ut videntes ad horrorem inducantur, vel prouocentur ad derisum. Et illa vestes meritō, & absque ullo scrupulo viles circa colorem, & pretium habenda, & censenda sunt: quae à Ministris, Guardianis, & Custodibus pro talibus iudicabuntur, & concedentur: quamuis alia alijs sint aliquandō viliores. Non enim haec vilitas in puncto indiuisibili consistit; dummodò verè pretiosa non sint. Nam si pretiose in pretio, vel colore manifestè apparerent; tunc eorum iudicio manifestè intentioni Regulae aduersanti, non esset standum. Quia licet Clemens predictus, supradictorum pralatorum iudicio committat, eorum conscientias onerando, ut iudicent, & determinent de vilitate vestium; non tamen eis concedit, ut valeant pretiosas permittere. Sed si dubium esset, an verè vilis secundum usum Religionis hae, et illa vestis censenda sit; tunc dictorum pralatorum iudicio securè habendum est. ut bene Zabarella notauit, super Clem. Exiui. art. 4. Praesertim quia Ioan. 22. arbitrio, et determinationi dictorum pralatorū standū esse voluit. Non solum quo ad vilitatē, sed etiam quo ad

Extratu.
quorūdā
exigit
verb. sig.

ad longitudinem, latitudinem, formam figuram, grossitiem, & huiusmodi accidentia ad habitum fratrum spectantia. Et quod fratres eorum iudicium humiliter sequendo, vestibus vilibus vti, secundum Regulam, et declarationes Pontificum, censendi sunt. Resistentes autem fratres, inobedientiam, & penas graues incur-rere voluit. Et Benedictus xij. in bulla. Redemptor noster. sententiam excommunicationis ipso facto incurreda promulgauit in fratres pertinaciter portantes, vel affirmantes alias difformes vel dissimiles vestes ab illis, quae per praedictos praelatos fuerint determinata; si infra 15. dies postquam a praelatis fuerint requisiti, ab affirmatione, & delatione praedictarum vestium non desisterint.

Deferen-tes habi-tus dif-formes, excomu-nicantur.

Quomodo sint repetiendae vestes fratrum.

105 **C**onceditur autem fratribus, quod suas vestes repetiari possint de sac-
eis, et alijs petijs; & hoc vel amore paupertatis, vel humilitatis, vel necessitate cogente. Et per saccum, qui lineus scilicet et laneus esse solet, omnes pannos viles intelligit; ut inquit S. Bonau. Et tales vestes repetiata, absque alia praelatorum dispensatione regulariter portari possunt: Immo benedictio Dei ijs, qui

Repetia-re licet fratribus & quo-modo.

tales induunt vestes traditur. Quoniam qui seipso stultos, & despicabiles propter Deum exhibent huic mundo; idem Deo efficitantur pretiosi. Quid autem intelligatur per repeti-
re, duplex est expositorum opinio. Vna quod idem sit repeti-
re, quod duas tunicas per cō-
suetudinem vire in modum duplicis. Et est opinio Hugo: in cap. 2. manifestissimis verbis hoc asserentis; & S. Bonavent. in hoc Regale puncto, illis verbis: [In alia tunica sine ca-
putio, intelligitur secundam statuta Ordinis, tunica simplex, vel repetita. Ex quibus ver-
bis (simplex vel repetita) qua ut opposita
poni videntur; innuitur intentum.]

Altera verò opinio tenet, quod repeti-
re idem sit, quod resarcire, & reemendare, si
forte lacerari contigerit, ut non statim noua
procurretur. Ita tenet Pisan. cap. 2. Petrus
Ioann. qui in sequitur Cardub. cap. I quest.
22. prope finem Cui quidem secunda opinio-
ni suffragari videtur vis ipsius vocabuli,
(repeti-
re,) & probabilis ratio. Quoniam,
si primo modo intelligeretur (repeti-
re) hoc
est duas tunicas simul consuere, non videtur,
in quo casu sit necessaria dispensatio Praela-
torum ad plures tunicas simplices habendas
cum plures haberi possint ex Regula consu-
ta. Et sciant fratres quod licet contra serua-
re prudentiam, & honestatē sit vestes repa-
re;

re; ubi tamen paupertas abundat, wiltas, & abiectio propter Deum; honestū erit, & memoratorium illas repetiari & non statim noua parare. An verò prælatus possit talē repetitionem prohibere, & subditus obedire teneatur? aliqui affirmant quod sic. Tum quia, ista licentia repetiendi, sic videtur subditis ex Regala libertas, ut non videatur esse prohibitio prælatis, oppositum præcipiendi. Quia non videtur esse sicut alie concessiones, quæ per prælatos non possunt impediri, ut patet infra cap. 10. Tum etiam, quia quod ad formā, & accidentia habitus; iudicio standum est prælatorum: Vt ex Ioann. 22. & Benedicti xij. locis præallegatis extat determinatum. De parcitate autem, & arctitudine victus, quibus fratres uti debent: sequitur Pater Sanctus, dicens.

Prælati an possint impedire ne fratres repetitionem faciant.

De hoc.

Supra. nu. 104.

Q Vos moneo, & exhortor ne despiciant, nec iudicent homines, quos viderint mollibus vestimentis, & coloratis indutos, & viciis, & potibus delicatis: sed magis unusquisque iudicet, & despiciat semetipsum.

Tex.

106 **S**icut enim fratres in vilitate vestiti, sic etiam in parcitate, & austeritate ciborum, debent esse a delictis hominum elon-

Qualitas ciborum.

gati; ut ex verbis prædictis agnoscitur. Ridiculus enim esset monere fratres, quod de delictis vestium, ciborum, & potuum non iudicent alios, nec illos despiciant; si ipsis met fratribus liceret, huiusmodi regulariter uti. Sectatores enim Christi, & Apostolorum, fratres Minores sunt; ideo eorum debent vestigijs inbarere. Et ubi legimus, quod

Matt. 12. Iesus absente per sata, discipuli ceperunt vellere spicas: ibi docemur, quod Christi, et Apostolorum in Evangelica paupertate sectatores, austeram vitam, & simplices, non accuratos cibos quarere debemus. De quo etiam docemur; dum in comitina Christi, panes legimus bordeaceos, non triticeos, extitisse.

Ioan. 6. Quod si dicas, quod inter homines existens se hominibus in cibis, & potibus conformabat: fateor ego id verum esse. Sed quid in hoc tacite prædicat, & docet? nisi damnationem hypocrisis: coram hominibus scilicet austerè velle vivere, et in abscondito delicatè. Regulariter enim, non accuratis, sed simplicibus cibis, et potibus uti debemus: quia ad ius, & rationem pertinet altissima paupertatis, ut quâto altior est, tanto sit arctior victus. At cum inter homines aliquando esse contigerit, benè ad evitandam hypocrisim, ipsis hominibus in cibo, et potu (exemplo Christi) poterimus nos conformare. Qui autem cibis fratrum usus licitus

etn

consensus sit; in 6. capite dicitur.

Et cum hac omnia, quae ex ipsa nobis Regula demandantur, expleuerimus; alios, qui molibus, & coloratis vestibus indauntur, & cibis, & potibus delicatis utuntur, nedum despiciere, & contemnere cum effectu non debemus; verum etiam nec in cogitatu iudicio interno vilipendere. Sed nosmetipsos despiciere, & despicabiles reputare debere, nos admonet; cum hoc verè humilitatis professoribus conueniat. Presumptuosum enim, aut temerarium, seu perniciosum iudicium, in lege Dei omnibus inhibetur; nedum contemptus, seu proximorum despectus. Et mortalis est culpa, proximum contemnere; quia est actus iniurius, contra proximi dilectionem. Et multum se sentit offensus, quicumque sentit se despici, & contemni; ut testantur rixae, ira, pugna. Contemnere enim proximum, est cum affectu deprimere à sua estimabilitate; & quātum bonum est homini estimari, tantum ei infert malum contemni. Quod cum magnum sit malum, mortaliter utique peccabit, quicumque proximum despicit, intentione contemnendi, & despiciendi eū. Et etiam qui proximum despexerit, absque intensione despiciendi eum; si modò notabiliter proximus offendatur. Quia, licet materialiter, & non ex intensione hic spernat; quia tamen

Iudiciū
temera-
riū inhi-
betur ip-
sis fratri-
bus.

Contem-
ptus qui
mortalis.

gra-

grauitur proximus offenditur, quod ipse ad-
 buit aduertere, & praeuere; merito non
 excusabitur à mortali. Sic etiam proximi
 personam iudicare per certitudinem, scilicet
 hunc, vel illum esse malum erga Deum & in-
 fide damnandum; peccatum est, de se mortale,
 contra Spiritus sancti bonitatem. Potest enim
 Deus in momento bonum facere hominibus;
 sicut Paalam, Magdalenam, & plerosque, alios
 fecit: & potius ad bonam, quam ad malam
 dijudicandam est. Idemque dicendum est,
 si opera indifferentia; quae possunt bona, &
 mala intentione fieri; pro certo mala fieri in-
 tentione iudicabuntur. Tale enim iudicium
 mortale est, si certitudinaliter fiat; cum bo-
 num potius, quam malum sit iudicandum,
 ubi opera indifferentia sunt. Nam si opera
 ex seipsis, mala essent, adeo quod non possint
 bona esse, nec bona fieri intentione; hic pro
 certo absque ulla culpa poterit iudicare mala
 esse, cum excusari non possint. Quod si iudi-
 cium certitudinaliter non sit, sed per prae-
 sumptionem leuem solummodo, & leues suspicio-
 nes; vel de re minima, vel non ex plena deli-
 beratione; non nisi venialis erit culpa.
 Sicut etiam proximi contemptus non nisi ve-
 nialis erit, propter imperfectionem actus sper-
 nendi. ut contingit in primis motibus, vel
 ex parte rei, in qua spernitur, quia minima
 est,

Iudicium
 mortale.

est, ut est in ceteris peccatis. Sicut uideri potest per Gerson. tom. 2. alphab. 32. l. & per Gers. Caiet. in sum. verb. contempt. Et quoniam hac omnibus ex lege naturali, & Diuina prohibentur, admonitoriè tantum in Regula ponuntur: cum illa sola oportuerit per modum præcepti in Regula poni, ad quæ fratres solum per Regulam singulariter astringuntur. Et hæc de 2. cap.

De Diuino officio, & ieiunio: & quomodo fratres ire debeant per mundum.
Cap. III.

Clerici faciant diuinum officium secundum ordinem S.R. Ecclesiæ excepto psalterio, ex quo habere poterunt breuiaria. Laici, &c. Tex.

In hoc 3. capite, instruit Pater Sanctus suos fratres, in disciplina circa diuinum cultum. Et quoniam solennis Dei cultus, aut est per actum directum tendentem in Deum, ut per orationes, & diuinas laudes: Aut per mortificationem priorum membrorum in Dei oblationem, & holocaustum: Aut per edificationem proximorum in Dei honorem, & gloriam: ideo de
ys -

ijs tribus per ordinem suos instruit fratres.

D: diuino officio primò, quo Deus laudatur, & honoratur; de Ieiunio secundò, quo membra mortificantur; de allocutione tertid, et uisitatione sancta, quo proximi adificiuntur.

Confor-
matio fra-
trū Mino-
rum cum
Ecclesia
Romana

Dicit ergo primò, quòd [Clerici faciant Diuinum officium secundum ordinem Sancta Romana Ecclesia.] Optans enim S. Franciscus suam Religionem vestigijs S. Romana Ecclesia copulare; quam immediatè, Diuina cura subesse, & ab ipso Domino institutam, & à sanctis Patribus gubernatam agnouit: idè secundum ritum eiusdem, officium celebrari à suis fratribus mandat. Quare tenentur fratres sub culpa mortali, (ut liquet ex declaratione Clem.V. ar.2.) ad dicendum Diuinum officium, secundum ordinem S. Romana Ecclesia. Ritui enim, & ordinario, quo ipsa Ecclesia Romana utitur; hoc est. prout in eius breuiario extat ordinatum; se fratres conformare tenentur. Qui ergò fratrum alias festiuitates, ab ijs, quæ sunt in Calendario, (nisi ad id priuilegia habeantur,) celebrare voluerint; grauiter peccare agnoscitur: presumptuosè hoc faciendo, contra ordinarium Ecclesia, cui ex Regula se cõformare tenentur.

Officium
dicendum,
quid sit
iuxta mè-
tè S. Frac.

2 Et nota. quòd per Diuinum officium, intelligitur hic (secundum quatuor Magistros, Hugonem, & Pisanum cap. 3.) officium diurnum,

diurnum, quod est Missale; & officiū nocturnum, quod est canonicarum horarum. Idem in plurali numero conceduntur breuiaria: quia utrunque breuiarium, diurnum scilicet, quod est Missale, & nocturnum, quod est horarum, denotant. Hoc autem Petro Ioan. non placet; Tum quia omnibus clericis imponitur Diuinum officium persolvere; vel alternatim in choro, vel per se extra chorum: sed ad dicendum officium Missae solum conuentus in communi, & nullus singulariter, & maxime qui non est sacerdos, tenetur. Tum etiam, quia ipse S. Franciscus hoc nō seruauit; cum absq; Missae officio, staret aliquādo in desertis per plures dies. Tum itē quia nunquam consuevit Missale vocari breuiarium; sed solum quod est horarum, tam nocturnarum, quam diurnarum. Quod autem dicit (breuiaria) in plurali, respicit necessitatē habendi plura vnius speciei; cum fratribus in diuersis locis dispersis nō sufficiat vñ. Quod videtur confirmari ex eo, quod sequitur [excepto psalterio:] dum enim psalteriū excipitur, constat, & de breuiario horarum, non de Missali est sermo. Excipitur autē psalterium Romanum, quia fortē Romanum non est ita cōmune. S. enim Hieron. (teste Lyrano in praefatione super psalmos,) ter trāsulit psalteriū. Primo, secundum 70. interpretes, & hoc est, quod

quod Romanum dicitur psalterium ea quod
 Ecclesia B. Petri illo utitur. Secundo, aliam
 fecit translationem non multum à prima di-
 uersam, magis tamen Hebraico appropin-
 quantem. & vocatur psalterium Gallicanū.
 Et hoc ideo, quia Damasus Papa ad S. Hie-
 ronymi preces, in Ecclesijs illud cantari fecit
 Gallicanis. Tertia, ad preces Sophronij, qui
 frequenter cum Iudeis disputabat, qui solum
 recipiunt illud quod est in Hebreo; fecit
 translationem immediatè acceptam ab He-
 breo; propter quod vocatur psalterium Hie-
 ronymi, iuxta hebraicam veritatem. Et quia
 media translatio est inter latinos cōmuni-
 or, ut idem Lyra testatur; ideo Pater Sanctus
 hoc Gallicanum elegit psalterium: ut sic se
 cōmuniori vsui, & Ecclesijs in aliquo se
 conformaret. Et hoc psalterium, quo secun-
 dum Regulam utendum est, iam cōmuni-
 ter in breuarijs Romanis habetur. Illa au-
 tem verba, [ex quo poterunt habere breuia-
 ria] dupliciter exponuntur. Quatuor enim
 Magistri, Hugo, Petrus Ioan. c. 3. & Cardu-
 q. 1. exponunt. [Ex quo] scilicet tempore;
 hoc est, postquam habere potuerint breuiaria
 Romana; ex tunc, & non prius, teneantur
 ad ordinarium Romanum. Sed, ut idem Pe-
 trus Ioan. & Ser. conscientia, q. 38. dicunt,
 non penitus sunt absoluti à persoluendo Di-
 uino

nino officio: sed tenentur dicere aliud officium; Breuiario
 si interim alterius breuiarij copiam habere cientes
 poterunt. Quod si non poterunt; licet de ri ad quid
 gore iuris, nō teneantur dicere aliquid aliud teneatur.
 determinatū, ut dixit Nauar De horis c. 11. Nauar.
 nam 19. de iure tamen naturali, & Diuino,
 videntur teneri ad aliquid huiusmodi inde Syluest.
 terminatum. Quare secundum eundem, &
 Syluest. tit. bar. q. 5. si non poterunt aliud
 habere, suppleant psalmis, vel Pater noster, Syluest.
 & huiusmodi. In quo supplemento non oportet
 nimis esse scrupulosum: quia cum huiusmodi obligatio ex naturali lege potius quam
 ex Ecclesia precepto consurgat, ut fiat recom-
 pensatio benefactoribus; per minimam orationem fieri potest: cum praeponderet omni-
 bus thesauris, sicut spirituale temporalibus.
 Sanctus autem Bonauentura, & Pisanus c. 3.
 exponunt [Ex qua] scilicet officio Diuina
 dicendo; licite poterunt haberi breuiaria.
 Ut sit sensus, quod usus breuiarij Romani
 conceditur ex Regula non solum in comuni,
 sed in particulari, omnibus clericis; quoniam
 omnibus eis ex Regula precipitur officium
 Diuinum persolvere, siue in choro,
 siue extra eorum; & sine breuiarijs, effici
 non potest. Et cum uterque sensus conueniat
 litera, & veritatem doceat; uterque merito
 erit amplexandus.

3. Nota hic, quod sicut excusatur à dicendo Diuino officio, qui absque culpa propria caret breuiario; sic & alijs iustis ex causis excusari utique poterit. Quarum prima est, aduersa valetudo; quod non de omni infirmitate intelligi debet; sed de illa tantum, qua egrotanti horarum pronuntiatio notabiliter obesse posset. Vt dixit Innoc. Host. & alij plerique in c. 1. de cel. Missarum. Quare non ob omnem febriculā, qualis est tertiana, aut quartana, quae statim à meridie cessant, desistendum est à recitatione horarum; sed ubi notabiliter obesse posset. In quo docti, & probi medici iudicio standum est. Et talis egrotus, qui à recitandis horis iuste excusatur, erit etiam excusatus ab illis audiendis: quia iure statuitur ut horas recitent clerici, non ut audiant. Vt Palud. in 4. d. 19. q. 19. q. 5. annotauit. & Syluest. tit. horar. q. 4. & Summiste. in eod. tit. Et sicut excusatur à dicendis omnibus horis; sic excusatur à parte earum, quam fortè absque laesione recitare posset. Quia horae canonicae unius diei, una tantum oratio sunt. sub certo numero psalmorum, lectionum, capitulorum, &c. ad Dei laudem ordinata. Vt notauit Nauar. de horis. cap. 7. num. 1. Et quia lex dicendi horas canonicas infirmis non imponitur, ut dixit Innoc. ubi supra. & Nauar. de horis cap. 11. num. 15. merito

Prima.

Causae excusantes à recitatione Diuino officio

Syluest.

Hor. nu.

15.

meritò non arēbitur ad partē borarum: cū qui à toto absoluitur, à parte etiā sit absolutus. l. si quis cum totum. ff. de except. rei. iud.

Secunda causa est; cum supervenit aliqua subita occupatio, quæ non possit provideri, nec omitti sine scandalo. Secundum Henr. Gandauensem; quolib. 15. quæst. 10. Mai. in 4. d. 12. q. 6. Sylu. tit. boræ. q. fin. Nau. ibidem num. 34. Ut si occurreret necessitas subita ad pacificandum populum rixari incipientem; aut habendi concionem, quæ non nisi magno cum scandalo omitti posset: & huiusmodi.

Tertia, est necessaria occupatio quarendi psalmos, seu antiphonas; procurandi prunas ad thurificandū; nuntia necessaria insinuandi, iuxta S. Ant. 2. par. tit. 9. cap. 12. §. 3. communiter receptum. Omissio enim auditionis, vel recitationis alicuius partis Divini officij, ob has, vel similes causas; neq; peccatum est, neque suppletionem necessariò exigit, secundum prædictum Doct. Quod verū est, si prædicta commodè ante Divinum officium præparari nequiverint: alioquin non erit absque culpa. Non providere enim, quod necessariò est faciendum; peccatum est improvidentia. Iuxta S. Thom. 22. q. 49. art. 6. & turpitudine propria, nemini prodesse debet. Unde si quis cantaturus aliquam lectionem, aut aliquid aliud in choro dicturus, desinit à cætu psalmo-

Nau. de
bons. ca.
10. nu. 70
& c. 11.
nu. 36.

1. causa:
Papa d.
dispensat à
recitâdo
officio Di
uino.

tum alijs canentibus, ut interim dictâ lectio-
nem prouideat; non erit liber à suppletionem
eius, quod recitare omisit: Si sciebat, vel scire
debebat sui id esse muneris: & negligentia,
seu propria culpa non prouidit, antequam
Diuinû inchoaretur officium. Itē id verum
est, si omissa pauca, & minima fuerunt; quia
talia ob dictas legitimas causas non essent sup-
plenda. Si autem fuerint tot, vel tanta, quod
boni viri arbitrio partem notabilem facerēt:
supplenda utique sub culpa mortali erunt.
Quarta est, Pontificalis dispensatio; Sum-
mus enim Pontifex excusare per suam di-
spensationem potest quemquam ab horis ca-
nonicis dicendis; cum illa iure humano sint
præcepta, & Papa possit circa omne ius hu-
manum dispensare, cap. proposuit. de conc.
præbend.

4 Sine autem iustis causis, nedum Diui-
num officium in generali, omitti absque la-
thali culpa non potest; sed à Minoribus fra-
tribus, hoc necessariò officium, quo Ecclesia
Romana utitur, dicendum est, cum hoc eis sit
ex Regula præceptorium. Licet enim parum
referat quo ad Deum, hoc, vel illud officium
recitare; isium, vel illum dicere psalmum, ut
dixit S. Thom. quolib. 1. art. 13. tamen maio-
rum traditiones, seruanda sunt, secundum
eundem, & Card. Alex. inc. de his d. 12. &

Nau.

Nau. de bor. c. 19. num. 214. Vnde est, quod Religiosi suas tenentur horas recitare, secundum modum suarum Regularum per Pontifices approbatarum. Et sacris initiati, secundum Regulam sui Episcopatus. Secus enim facere, contra praeceptum Ecclesiae est: quo iubetur quisque secundum suam Regulam recitare, c. de his. d. 12. Non enim illa poenitentia, quae ibi statuuntur, pro veniali, sed pro mortali culpa solent indici. Vult tamen Nau. de bor. c. 19. num. 117. hoc debere intelligi de eo, qui absque sufficiente dispensatione frequenter modum in recitando mutat: modo ex uno breuiario, modo ex alio. Vel faciendo de festo ad libitum, cum sit de feria faciendum; hic utique peccaret mortaliter. Qui vero uno, vel altero die, aliqua iussa ex causa id absente superiore habente facultatem dispensandi, ex seipso fecerit; nullum peccatum admittet. Et pro iussa poterit causa censeri, repentina studendi necessitas pro aliquo resolvendo dubio, concionandi, praelegendi, iuvandi ad recitandum uno die, vel altero aliquem infirmum, aut praelatum, aut amicum defessum. Oblivio item, aut inadvertentia inculpabilis, & alia similes causae. Qui vero interdum ex alio, vel ex proprio breuiario recitabit de Sancto, cum sit recitandum de feria; vel è contraria; idq. faciat sponte, nulla ad id eum urgente

Mutare officium non est licitum semper, sed iuxta causam aliquam.

Quando sit peccatum veniale mutatio officij

P 2 legi-

legitima causa; peccabit saltem venialiter. Si citra contemptum precepti, & adeo rari id faciat, ut iuste notabiliter audax indicari non possit; quia sic mortaliter peccaret. Et ratio predictorum, quod nullum scilicet admittatur peccatum, vel tantum sit veniale in casibus predictis, ea est; quia huiusmodi mutatio tam rara, non videtur ita notabiliter contraire menti precipientis, & prescribentis modum recitandi horas, ut ad culpam mortalem perueniat. Ut de hoc videri poterunt Angelus à Clauasio, Hora. §. 16. & Galetanus, in summa. Hora. §. 2. Nota tamen pro eo, qui iusta ex causa modum officij vno, vel altero die in recitando commutat. Quod consultò est dictum, absente pralato, potente dispensare; quia ubi commodè dispensatio haberi potest, requirenda est. Nec iustam subesse causam sufficit; nisi actu per superiorem dispensetur: modo res patiatur dilationem ad recurrendum ad superiorem. Nisi forte iusta causa sit euidens, & non dubia; vel consuetudo habeat contrarium. Vbi enim causa iusta euidens est; licitè potest homo per seipsum status observantiam pratere. Et idem dicendum est, ubi consuetudo habet, ut ad superiorem non recurratur; quia dum hoc pralati dissimulant, videntur annuere: ut ex utroque Thoma docemur 22.

q. 147.

Prelati di
spēsant in
recitādo
officio Di
uino.

q. 147. art. 4. *Vbi autem dubium est, num iusta causa sufficiens sit, vel ne, ad dispensandum ad superiorem (ut diximus) si res patitur dilationem, & consuetudo non servatur contrarium, recurrendum est.*

Prælati dispensant in rebus dubijs.

ET si dicas, quod Prælati nō habent potestatem dispensandi super leges universales Ecclesiæ: ut est lex ieiunij, & lex recitandi horas canonicas respectu Religiosorum, & eorum, qui in sacris sunt initiati: Sed solus Papa in his, & similibus dispensat. Idq; consuetudo populi Christiani testatur: qui solum Apostolicam Sedem in his dispensationis legibus superiorem agnoscit. Dico, quod hoc verum est, quod ad dispensationem absolutam; tollendi scilicet vinculum legis, huic, vel illi personæ. Hoc enim ad Papam pertinet, qui est super universalia iura potestiva: & hoc est, quod consuetudo attestatur. Ut habetur in cap. proposuit. de concess. præb. Sed dispensare in hoc, vel illo particulari casu, ex aliqua iusta causa; speciat utique ad prælatos respectu suorum subditorum. Ut dicit S. Thomas 4. d. 15. q. 9. ar. 2. & Caiet. ubi supra. Quia si semper ad Papam in his particularibus casibus esset recurrendum,

Dubium.

Solutio:

Dispen-
tio præla-
torū quo-
modo in-
telligitur

non esset bene populo Christiano promissum;
rum huiusmodi casus frequenter soleant eue-
nire. Et auctoritas dispensandi esset inaccessi-

Caiet. 22 *fibilis: cum Papa non ubique, sed in uno tam-*
q. 147. 21. *tum sit loco, ad quem in tam frequentibus*
4. *casibus impossibile esset ex toto terrarum or-*

be habere recursum. Quare prelati in hīs ca-
sibus dubijs; licitè cum suis subditis poterunt

Dubia à *dispensare. Ex qua nimis imprudenter agere*
prælati *aliqui prelati consendi sunt: qui petenti-*
solunda *bus subditis in causa dubia dispensationem,*
sunt. *remittunt eos in conscientia ipsorum. Prela-*
ti enim debent in dubijs dispensare; ut in cau-
sa ieiunij, vel recitandi officium, hoc, vel illo
modo; ut supra dictum est, & similibus. At
docet Caiet. in d. ar. 4.

7 *6 Sciant verò fratres: quòd licet ad pro-*
prrium recitandum officij ex Regula tenean-
tur; si aliorum tamen officio cum alijs alien-
natim recitando intersint, satisfaciant; nec ad
repetendum proprium tenentur. Ut patet
ex privilegio Innoc. 4. Pro vestro collegio.
Et tempore interdicti generalis ex privile-
gio Greg. 9. Innoc. 4. Nicol. 4. habent fratres;
quòd interdictis, & excommunicatis exclu-
sis, possint ianuis clausis, non pulsatis campa-
nis, summissa voce, in Ecclesijs proprijs cele-
brare divina. Quod & Eugen. 4. in suo
Mari magno concessit; cum hac limitatione,
dum.

divinimodo fratres causam interdicti non de-
derint; nec id ipsis specialiter fiat: & de hoc
latius videri poterit Serena conscientia,
quæst. 41.

Vbi sit persolvendum officium Divinum.

ET quoniam ex Regula tenemur ad
Divinum officium persolvendum se-
cundum ordinarium Romanum: Et de ordi-
nario R. B. est, ut Divinum officium à bene-
ficiarys, & à clericis Regularibus publice in
Ecclesia persolvatur: ut per sacros Canones
determinatum est, clem. 1. de cel. Miss. & no-
tauit Nau. de horis. c. 5. nu. 14. Idè aduer-
tant prelati, & ij, ad quos spectat, ut id ser-
vetur. Quod si sine rationabili causa id negle-
xerint; mortaliter peccabunt, ut annotavit
Armilla, tit. hora. §. 21. Et colligitur ex ver-
bis illis prædictæ clementinæ [si Dei, & Apo-
stolicæ Sedis indignationem evitare volue-
rint, sollicitam curent diligentiam adhibere,
ut Divinum officium in cathedralibus, Re-
gularibus, & collegiatis Ecclesijs deuotè psal-
latur.] Et ratio id conuincit, quia cum ratio
Diuini debiti persolvendi, res grauis sit, qui
circa hoc negligentes fuerint; cum ex officio
vigilare teneantur, mortaliter peccare cen-
sendi sunt.

In Eccle-
sia recitā-
dz sunt
horæ ca-
nonicæ.

Armilla.

Nota val
de.

Dist. 92.
c. fin. cum
ibi nota-
tis.

Cap. fin.
dist. 92.
Innoc. in
c. 1. de ce
leb. Miss.

*Aduertant item fratres, se peccare lethali-
ter, si publicè in Ecclesijs, horas canonicas
recitare non curauerint; sine iusta ad hoc
causa cogente. Vt sacris determinatur Ga-
nonibus, & cum communi determinauit In-
nocent. Quod verum esse censet Caietanus
Hors. 9. 5. Si castigatus subditus noluerit
choro interesse. Quod satis videtur proba-
ri ex cap. finali. d. 92. illis verbis, [si ad Ec-
clesiam non conuenerit, deponatur à clero;
si tamen castigatus noluerit veniam prome-
reri.] Et ex dicta Clement. de celeb. Miss.
Vbi contradictores per censuram Ecclesiasti-
cam, alijsq. opportunis remedijs vult esse com-
pescendos. Vel cum ob suam absentiam, diui-
nus cultus damnum notabile patitur. Puta,
quòd, ob id Diuinum officium, vel in Ecclesia
non dicitur; aut saltem non cum debita solen-
nitate persoluitur, quam sine illo, alij presta-
re non valent. Quarè, vbi contemptus, seu
contradictio subditi non adest, nec ob eius ab-
sentiam Diuini officij cultus notabiliter ledi-
tur, & praelati dissimulant, parum de his, quæ
Dei sunt curantes; lethalem culpam non in-
curret, si in choro propria Ecclesie horas ca-
nonicas recitare neglexerit. Vt dicit Caiet.
loco citato, quem sequitur Armill. vbi su-
pra, & Nauarr. de Hor. can. cap. 5. nu. 14.
Quia cõtra præceptum iuris positius propriè
non*

*non videtur venire: cum iura prædicta ca-
stigator, vel contradicentes videantur ad
mortale obligare peccatū: propter quod posi-
modum volunt, hos à clericali officio deponi;
& per censuras arctari. Nec, ut supponi-
tur, notabile diuino cultui damnum, ex ho-
rum absentia inferitur.*

*Idemq. dicendum est de eo, qui tardè ad
chorum conuenit, seu ante completam ho-
ram à choro recedit. Nam in dicta Clemen-
tina dicitur; quòd tardè ad chorum conue-
nientes, & frequenter ante horarum finem
extra chorum exeuntes, debent per censu-
ram coerceri. Nec censura, seu excommuni-
catio fertur, nisi pro mortali culpa: cap. Ne-
mo Episcoporum 11. q. 3. Meritò qui fre-
quenter à choro absque legitima causa rece-
dunt: si castigati, seu admoniti contradixe-
rint, vel ob eorum recessum diuinum officiū
notabile detrimentum patitur: à lethali cul-
pa non erunt immunes.*

*Si autè ex legitima causa frater choro non
interfuerit, principio, vel fini horarū; immu-
nis erit à peccato. Nec, ut inquit Henricus
Gandauensis, què sequitur Angelus tit. hora.
q. 16. tenetur illa eodem die reficere, nisi ma-
gna fortè esset ommissio. Ità quòd lectionem ex
legitima causa prætermisā, non teneretur re-
citare; quia vera necessitas nulla astringitur
legē*

Quando
tarde cō-
uenire
aut à cho-
ro frequē-
ter rece-
dere est
peccatū.

lege. Et ex vinculo charitatis, ratione cuius, id quod fit ab alijs. qui simul cum eo vnum corpus censentur, ab eo factum reputatur; utique excusabitur. Videatur Nauarr. de bor. cap. 10. num. 1.

Consuetudo vacandi & choro quando & peccatū.

Aduerte tamen, quod Angelus à clauastitu. bora. 9. 26. Syluest. titu. bora. quest. 12. & Paulus de Bleazaris in serena conscientia quest. 39. volunt, quod qui ex prædictis, in consuetudinem duxerint, choro non interesse ad horas canonicas persoluendas; vel tardè ad chorum conuenerint, seu ante finem officij frequenter exierint; lethalius peccabunt, si absque legitima ad id causa, non interfuerint. Quod fortè de illis volunt intelligi; qui à suis superioribus compulsi, contradicentes, prædicta in consuetudinem ducunt. Nam, si aliquandò absque legitima causa ex negligentia, licet correcti, choro non interfuerint; modo id frequenter non faciant tantum venialiter peccabunt. Quoniam materia non ita ponderosa videtur, ut pro quolibet vici mortaliter peccetur; nisi (ut dictum est) Diuinum officium ab eorum absentiam notabilem pateretur iacturam.

Quare sibi fratres persuasam habeant, lethalius se peccare; si alias à suis superioribus correcti, vel admoniti, falsis prætextibus necessitatibus, vel infirmitatibus; choro non interueni-

venire, aut tardè principio horarum inter-
 reſſe, vel ante finem officij Eccleſiam exire,
 habent de more.

Qua hora ſit pſallendum.

ET ſicut à prædictis publicè (ut dictū
 eſt) in Eccleſiis eſt pſallendū; ſic etiam
 ſtatutis, ſeu certis horis pſallere oportet. Ideo
 enim hora ſeu preces horaria dicuntur; quia
 certis ſunt horis, hora deputata. Et dicuntur
 canonica; quia inuentum canonum ſunt; ut
 notavit Nauarr. de horis cap. 3. num. 26.
 Difficile tamen eſt, iuxta eundem Nauarr.
 in eod. cap. 3. num. 30. Thomam Vualden-
 ſem lib. de ſacramentalibus cap. 20. deter-
 minare, quæ ſint hæc hora ſtata; in quibus ho-
 ras canonicas, præcipuè nocturnas dicere te-
 nemur: Et hoc propter varietatem Docto-
 rum. Scias tamen, quòd cum ius, quo hora
 canonica iubentur, ſtatim horis dici, ſit ius
 poſitiuum humanum; & non naturale, ne-
 que ſupernaturale Diuinum: potuit per le-
 ges ſummorum Pontificum; & per conſue-
 tudinem legitime præſcriptam mutari. Ut
 notat Nauarr. de horis, cap. 3. num. 39. Ex
 quo ſequitur, verum eſſe illud, quod ſentit
 Palud. in 4. diſt. 15. queſt. 5. S. Anton. 3.
 part. tit. 13. cap. 4. S. 4. & Sylveſt. tit. ho-
 ra,

Hora re-
 citandi of-
 ficiū Di-
 uinum.

re, *quest. 10.*) illas horas posse nunc dici debitas, in quibus fit psallendum, quæ per aliquam iustam ordinationem, constitutionem, vel consuetudinem foundationis Ordinis, seu monasterij ad psallendum sunt institutæ. Quoniam leges iuste superiorum, & consuetudines rationabiles, seruari debent: ut determinatum est per sacros canones, cap. Ecclesiasticum. dist. 11. & notatur per S. Th. 2. 2. q. 96. art. 4. Quare, ubi matutinam media nocte dici consuevit; iuxta illud Psal. 118. media nocte surgebam ad confitendum tibi; non utique suo plenè satisfacerent muneri, illud prima noctis parte, vel in aurora recitantes.

Hora dicendi Officium priuatum.

9 Et hoc verum est, non solum de publico officio, quod in Ecclesia decantatur: sed de eo etiam, quod extra Ecclesiam priuatim recitatur. Quia debitis scatis horis debet officium diuinum persolui: ex eò, quod communiter sic receptum est. Et ex eo suaderi potest, quod refert Ioan. Andre. in cap. 1. de celebr. Miss. Quod Angelus Domini, cuiusdam sancto heremita, debitis horis Officiū recitanti, vnas maturas: praueniēti autem immaturas; postponenti verò, marcidas afferre cōsuevit. Et tamen patet, monachum illum heremitā, non solere recitare horas publicè in Ecclesia; sed priuatim in sua domo. Tum etiam, quia
sic

ſic ſtatuitur per ſacros canones, Clem. prima, de celeb. Miſſa. Et dictum Hugonis de S. Viſtore, cōmuniter receptum, Ante horam orare, providentia eſt: poſt, negligentia; debite verò, obedientia; de eo communiter intelligitur, qui ex aliqua iuſta cauſa, debitam prævenit horam; & non de vacantibus otio, vel abſque legitima cauſa, debitas prævenientibus horas; ut notat Palud. 4. diſt. 15. q. 5. col. 4. & Nauar. de hor. cap. 3. nu. 46. Vnde inferitur, verū eſſe illud S. Tho. quol. 5. ar. 28. S. Ant. 2 par. tit. 13. c. 4. §. 4. & Nauar. de horis c. 3. nu. 54. peccare, recitantem matutinum poſt completorium abſque alia cauſa, quam, ut quietius ſomnolentia & voluptati vacet. Eaſdemq. ratione, recitantes horas ſummo mane, uſque ad nonam incluſivè; ut ſcilicet poſtea ludant, conſabulentur. & otientur. Peccare item eos, qui ſine iuſta cauſa recitās primam, ante Matutinam; Tertiam, ante Primam; Nonam, ante Sextam, &c.

Quandoquidem rectum pervertere ordinem, non eſt abſque culpa. Sed non eſt neceſſarium prædictas horas reiterare; ſicut nec horas tempore indebito recitatas, iterum recitare. Ex quo liquidò patet, errare multos Ecclēſiaſticos, qui gratulantur, & collatantur, quòd illicò ubi dies illuxerit, horas ſuas omnes uſque ad Veſperas recitave-

tauerint. Qui tamen nec lectioni, nec sacris studijs, nec ulli iussot sunt occupati negotijs, sed diem in otio fabulationibus insumunt.

Hora recitandi
ab itinerantibus.

Errare item eosdem, qui iter agentes, & horas debitis horis equè benè, & deuotè recitare potentes: eas tamen sub auroram unico contextu absoluunt. Consultius facerent, si sub crepusculū diei (si ante dicere non potuerunt sicut eis erat de more) matutinam horam recitarent, & inde ad horam unam primam: & inde ad duas horas, tertiam: sub meridiem, sextam; secunda post meridianā, nonam: prope quartam post meridianam, vespertinam: & sub crepusculum noctis, completorium. ut latè per Nauarr: in dicto cap. 3. nu. 48. Prauenire tamen, ut quietius, aut deuotius dicatur; nedum non damnatur, sed consultur à iure, ut in dicto cap. presbyter. distinct. 91.

Anticipa
re horā
aut post
ponere
quando
liceat.

10 Iusta tamen ex causa, licitè posse Diuinum officium hora anticipata, vel postposita recitari, tam in Ecclesia, ubi publicè recitatur, quàm priuatim extra eam, omnibus consonum est. Tum, quia talis videtur esse intentio eorum, qui prefatas horas ad Diuinum officium persolendum praefixerunt ut ex dictis canonibus patet. cap. 1. de celebratione. Missa. cap. Presbyter distinct. 91. Tum etiam, quia & ratio ipsa dicat; ut ob processantes,
aut

aut concionem insignem, aut Regis aduentū,
 & similia, anticipetur, vel postponatur ho-
 ra debita: modò superioris auctoritate id
 fiat. Qualis est Episcopus in Ecclesia cathed-
 rali, vel eius vicarius, aut capitulum, vel
 decanus: Et in Religionibus Abbas, Prapo-
 situs, vel alius quocunque nomine praelatus.
 Vt annotavit Nauarr. Vbi supra nu. 55. ex
 Panor. in rubr. de observatione ieiunij, &
 S. Thom. 22. q. 147. art. 4. Sicq. licetè po-
 terit priuatim quilibet Ecclesiasticus ex iu-
 sta causa, seu est predicare, legere, compo-
 sitioni, seu studijs vacare, aut alijs iustis nego-
 tijs occupari; debitam praeuenire, seu postpo-
 nere horam in recitando Diuino officio. Vt
 dixit S. Thom. Quolib. 5. art. 28. Ioan. ma-
 ior. in 4. dist. 22. col. 1. atque Nauarr. in
 Manual. cap. 3. nu. 56. Melius enim est. vt
 dictus Angelicus doctor dicit, Deo virtūque
 reddere, debitas scilicet laudes, & insuper
 alia bona officia; quam quòd per vnum,
 omittatur aliud. Quare legitimis existi-
 bus causis, licetè matutinum poterit recita-
 ri prima noctis parte, vel post dictum com-
 pletorium precedentis diei. Et melius est, vt
 hora potius semper anticipetur; quam post-
 ponatur. Quia cum maiori attentione ante
 incepta negotia praeiungi poterunt; et post
 illa, vix sine aliquo animi tadio, & fastidio.

Dies qua
incipiat
hora.

11 Nec te conturbet, quia dies à media incipit nocte; & sic non videtur matutinum dici martis. post completorium diei Luna, licet dici posse. Quia sic non diceretur in proprio die. Licet enim verum sit, quod dies à media nocte incipiat, quod ad ieiunium, contractus, & alia huiusmodi; tamen quod ad Diuinum officium, à Vesperis incipit precedentis diei. Vt dixit D. Thom. Quolib. 3. ar. 28. Et habetur de hoc decretum Alexan. ij. cum gloss. cap. 2. de ferijs. Quare dicere matutinum post recitatum completorium ad diem sequentem pertinet.

Quod
peccatū
sit anticipare horas.

Notanter tamen dixi, ex iussis, & licitis causis anticipari, & postponi posse horas absque culpa. Quoniam absque legitima causa, non potest (secundum omnes) absque peccato fieri: hoc tamen peccatum, non plus quam veniale est. Vt annotauit. Nauar. De horis cap. 3. num. 58. ex Caiet. tit. hora. S. 4. & dixit S. Anto. 2. part. tit. 9. cap. 12. septima negligentia. Tum quia nulla est ratio, vel auctoritas, qua in contrarium nos urgeat. Tum etiam quia si teneremur ad recitandas horas canonicas, horis debitis sub eo vinculo, quo illas singulis diebus persolvere tenemur. Sequeretur, quod sicut communiter non possumus ulla de causa, unius diei horas in alium differre diem: sic etiam nec eas de una hora

hora in aliam differre possemus. Cuius contrarium ubique servatur; & iure probatur cap. 1. de celebrat. Missa. Vnde singulariter sentit S. Antoni: ubi supra. Syluest. tit. hora. §. 9. Caiet. tit. hora. §. 4. quod dicere primam, immo, & matutinum post meridiem; (modo ante mediam noctem finiantur) non est mortale peccatum. Nam licet ad perfectum implementum praecepti, de dicendis horis Canonicis, necesse sit temporis circumstantiam observare: non tamen putant praedicti, hoc esse partem substantialem eius. quod eo praecepto praecipitur: Et non servare modum rationabilem, quem lex praetendit in adimplitione praecepti, venialis est culpa; ipsa vero praecepti transgressio communiter mortalis. Vt rectè sentit S. Tho. 12. q. 88. art. 4. ad primum. Hoc tamen, quod dicitur de veniali culpa; intelligitur de dicentibus horas privatim. Nam, ut inquit Angel. tit. hora. §. 22. quem Sylu. q. 9 et Nau. de horis can. 3. n. 62. sequuntur; Praelati non curantes, ut dignum officium in Ecclesiis suis debitis persolvatur horis, mortifere peccant, esto dicantur in alijs horis. Et licet nec hoc Caietanus admittat, & tantum veniale esse peccatum contendat; contra illum tamen videntur esse iura id praecipientia. Clemen. 1. §. ne igitur de celeb. Miss. c. presbyter. d. 91. cap. 1. de celebr.

Exp. Reg. S. Franc. Q Mis-

missarum. Ex quibus doctoribus etiam vestiges, quod lex illa, de celebrandis Vesperis ante vnam in Quadragesimali tempore, de Vesperis illis intelligitur, quia publice in Ecclesia dicuntur: non de alijs, qua intra, vel extra Ecclesia privatim recitantur. Et quod debita hora, in quibus diuinum est recitandū officium, non debent (secundum omnes) fricari accipi, sed cum aliquali latitudine, media scilicet hora ante, vel post horam debitam. Itaque qui recitaret primam, media hora ante, vel post finem prima partis diei; censeretur recitare hora prima. Et qui recitaret Tertiam, media fere hora ante, vel post finem tertia partis diei; censeretur recitare hora tertia, & sic de ceteris. Et dixi, (ante, vel post finem;) quia hora Canonica recitanda sunt in fine partis diei, cuiuslibet hora Canonica debita; & non in initio earum, ut annotauit Navarr. cap. 3. nu. 77. de horis.

12. Hic tamen aduerte, quod S. Thomas quolib. 5. art. 28. dicit; quod unusquisque dies quod ad recitationem canonicarum horarum, a Vesperis incipit precedentis diei, & durat usque ad mediam noctem sequentis diei, ut & Castranus, ubi supra, & communiter tenent Doctores. Et licet ex dictis, de rigore: videatur posse concludi quod omnes hora diei, puta Louis, possint absque ulla culpa, post

Sylu. tit.
hora 9. 5.
Nau. vt
sup. n. 4.

Nota. Matutinum, & laudes possunt dici post cōpletorium non aliz horarum.

post Completorium diei Mercurij, quacunque hora recitari; modo ante mediam noctem diei sequentis compleantur, & ex iustis, & legitimis causis fiat. Et non nisi venialis sit culpa, si absque legitimis causis priuatim recitentur. Quoniam in proprio die persoluantur; & solus lapsus hora debita ad recitandum, in recitante priuatim, absque legitima causa, non nisi culpa est venialis: ut tenetur communiter. Sciastamen, quod vs Caietan. ubi supra notauit, post dictas Versas, & Completorium diei, puta Mercurij; Matutinum, & Laudes sequentis diei non ultra, iustis ex causis à quibusdā diei consueuerunt. Ob quam consuetudinem, quae satis rationi consona est, non esset forte tutum alias (ultra Matutinum, & Laudes) horas sequentis diei recitare post expletum Completorium praecedentis. Cuius consentit Nauarr. in dicto cap. 3. num. 61.

13 Ex quibus dictis, colligis duas ad recitandas horas Canonicas praefixas esse terminos. Vnus ad evitandum omne peccatum, & recitandum ut decet, quod est ipsa hora debita, in qua est psallendum. Alius ad satisfaciendum obligationi praecipi, & excusandum à peccato mortali, & à restitutione fructuum; qui est integer dies usque ad mediam noctem: ut supra est declaratum.

Termini
ad recitandas
horas
praefixi,

Officium Diuinum, an licitè possit interrumpi aliquando?

Officium aliquando licitè potest interrumpi.

14 *ET* nota quòd sicut ob licitas, & honestas occupationes, licitè praeueniri, et postponi potest hora Diuinum Officium recitandi; sic ob easdè licitas, & honestas causas licitè potest interrumpi, seu interpellari. Ità ut, cessante causa non à principio iterum, sed solum ab eo loco sit reassumenda officium, ubi interruptio incepit recitanti. Quare salutare obiter intrantes eorum; respondere verbum vnum, vel alterum alicui nuntio; providere alicui rei, qua tunc in mentem venit, & de eius oblivione timetur, vel quia eius cogitatio non potest animo depelli, donec provideatur; Sumere item positionem necessariam, & vitium alicuius medicina; qua commodè usque ad finem harum differri nequit; Ingredi cauponam in itinere, sitis extinguenda gratia, vel ventrem exonerandi; Item opus aliquod facere misericordia spiritualis, seu corporalis, cuiusmodi est subuenire consilio bono, doctrina, reprehensione, vel consolatione; Cibum prestare indigentibus, subleuare proximum, aut iumentum eius; excipere hospitem, aut negotium aliquod afferentem, & alia id genus

genas pietatis opera facere, ubi non commodè patiuntur dilationem, & periculum esset in mora, non erit illicitum. Quare ob prædictas, & similes causas licitè posse divinum officium interrumpi; nec à principio esse inchoandum, sed inde ubi interpellatio incepit: sibi persuasum habet Nauar. de boris canonicis. cap. 16. à num. 67. Adeò ut, interruptiq; quæ spectat ad ipsum met officium, vel salutem spirituali, seu corporali, bonori, vel rei familiari, propria, vel proximi conducit, & commodè non patiatur dilationem, licita probetur.

15 Quod verum esse scias, si talis interruptio sit brevis, & animo, & intentione fiat continuandi id, quod restat recitandum, ob interpellationem prædictam. Nam si quis septim alicuius horæ canonicæ recitationem intermiserit, gratia audiendi missam, vel ob aliquam aliam legitimam causam; l d q; fecerit, non animo continuandi ceptum cum reliquo, quod dicendum restat: sed iterandi à principio. Nequaquam suo muneri satisfacit continuando sequentia: sed à principio horam iterare tenetur. Quia actus hominis non extenditur ultra intentionem agentis. l. non omnis. ff. si cert. pet. Et secundum prædicta est limitandum, quod dicit Sotus de iur. & iure lib. 10. q. 5. art. 3. nullam scilicet ca-

Interrup-
tio quan-
do iterum
obligat
ad recitan-
dum offi-
cium.

noniam horam, ullo negotij genere, etiam
 studendi litteris, gubernandi, prelegendi,
 vel prædicandi; esse interpellandam. Pu-
 ta si nimis, scilicet longa esset interpella-
 tio, & non necessaria; quia commodè possit
 res differri usque ad finem hora: tunc enim
 licet interpollari non posset. Nec tamen
 interruptio ex eo solum, quod sit illicita, o-
 bligat recitantem ad iterandum à princi-
 pio; sed sufficit continuatio ut satisfaciatur præ-
 cepto, & obligationi recitandi. Qui enim
 inter recitandum, risum aliquem dissolu-
 tum interponit, aut inhonestum sermonem,
 & id genus alia; licet illicitam interruptio-
 nem faciat. si tamen absque intentione reite-
 randi recitata id facit, omnino obligatio-
 nem impleuit continuando sequentia primis;
 licet venialiter, aut mortaliter in interpo-
 sito peccauerit actu. Et ratio huius est, quia
 parum temporis, vel alterius actus imper-
 tinentis, & non necessarij, quod interpo-
 nitur, non annihilat, nec discontinuat ac-
 tum. Ut in iure causatur, lege continuis
 ff. de verb oblig. & ideo sufficit continuare.

Interrup-
 tio ma-
 gna.

Si verò talis illicita interruptio tam magna
 esset, ut meritò censeretur hora recitationem
 adeò discontinuare, ut dicta, & dicenda non
 possint meritò quid unum videri: tunc impe-
 dret, solutionem præcepti, & esset à princi-
 pio

pio iterandum. Vt latè per Nauar. de Hor.
cap. 16. à num. 73.

An Officium Diuinum possit dici alter-
natis vicibus ?

16 **E**T si queras, num. & quo iure obli-
gatus ad recitandum Diuinum Of-
ficium, recitando in Choro, vel extra Cho-
rum cum alijs, satisfaciat dicendo dimidium
horarum, aliud verò dimidium tantum in-
telligendo ? Et etiam qui non dicit lectiones,
nec capitula, nec antiphonas ; sed eas audit
ab illis, qui pro omnibus dicunt ? Respondeo,
quòd licet de hoc nulla expressa lex in iure
communi reperiatur ; est tamen consuetudo
Generalis, à toto Christiano orbe recepta ;
quòd qui in Choro, aut extra Chorum horas
Canonicas cum socijs recitat ; satisfacit dimi-
diam dicendo partem, aliam audiendo psal-
morum scilicet & versiculorum. Sic etiam
audiendo capitula, antiphonas, lectiones, re-
sponsoria, & alia : quæ iuxta consuetudinem
ab vno, aut duobus tantum dici solent. Con-
suetudo enim habet vim legis vt sacris decer-
nitur Canonibus cap. Ecclesiam. dist. 12. &
omnium interpretū certissimus interpret est.
Et ita sentiūt Palud. in 4. d. 45. q. 2. Henric.
quol. 29. q. 30. S. Anton. 3. p. iii. q. 6. 129 3.

Recitare
officium
vicib. al-
ternatis
vnde li-
ceat.

Institu-
tio cantā-
di alter-
natim in
Ecclesia.

Et ultra prædictos facit, quod Papa Damasus, ut inquit Platina in eius vita, instituit, ut alternatim psalmi in Ecclesia canerentur: & non totus psalmus ab omnibus confusè. Nec tamen putandum est, Damasum licentiam tantū cantandi psalmos alternatim, sed potius necessitatem id faciendi induxisse. Nam ut sanctus Athanasius testatur, Flavianus, & Diodorus hunc psallendi modum adinuenerunt: & tradiderunt alijs. Ait enim ipse, hi primi psallentium choro in duas partes diuiso, hymnos Davidicos alternatim canendos tradiderunt: quæ res primo incepta Antiochia ubique peruasit, et ad vltimas orbis terræ oras peruagata est. Idem dicit Theod. lib. 2. hist. Eccl. c. 14. et Cassiod. lib. 5. c. 32. hist. trip. ut refert Laurētius à Villauincenzio lib. 1. c. 5. de rectè formando studio Theologico. Ex quibus infert Paludanus ubi supra. quem sequitur Nauar. de boris. c. 10. nu. 32. quod quemadmodū, qui de iure communi tenetur ad Canonicas horas, satisfacit dicendo dimidium earum, & aliud audiendo dimidium alternatis versibus: ita qui iure speciali penitentia scilicet voti, vel statuti, tenetur ad dicendum psalterium, vel officiū defunctorū, vel psalmos penitenciales, satisfacit dicendo dimidiū, & audiendo dimidium per versus. Idemq. dicendum videtur de obligato ad

Penitētia
pro pec-
catis quā
do est vo-
talis po-
test dici
alternati-
uē.

te ad diuendū hymnos, aut quinquagena, vel
centena Ave Maria, ut censuit Nau. ubi sup.

Officium B. Mariæ an sit recitandum
sub pœna peccati?

17 **D**E officio autem paruo B. Mariae Virginis, inter Doctores controuertitur; num qui ad prædictas Canonicas horas persolandas tenentur, teneantur item sub eadē mortalis peccati pœna, ad horas paruas dicta Deipara Virginis? Ideo scias, quod licet sicandam communem sententiam de hoc nullum extet particulare ius; consuetudo tamen adeo inualuit, ut nullus Doctorum, aut Sanctorum Patrum negare audeat, vim habere præcepti. Vt Dominus. Sot. de iust. & iur. lib. 10. q. 5. art. 4. Syluest. Hor. q. 5. Armill. Hor. nu. 8. Nauar. tamen de hor. c. 5 nu. 25. secutus Cosmā Guimiell. asserit Vrbaniū 2. præcepisse in Concilio Claramontano, eas debere dici singulis diebus, & eius officium maius quolibet Sabbatho. Verum, quia per breuiarium Romanum Cardinalis Sanctæ Crucis, huiusmodi vinculum fuit solutum; ut idem Sotus loco præallegato testatur: Et per Pij V. breuiarium, ante cuius productionem ipse Sotus ad felicius seculum euoauit; prædictum Cardinalis Sanctæ Crucis officium

Officium
B. Virgi-
nis an o-
bliget sub
culpa.

officium fuit annullatum, et aliter decretum. Idem resolutorie est dicendum. quod qui Romano officio utuntur, & ad horas canonicas recitandas sunt obligati; tenentur in choro ad persolueudas horas paruas B. Virginis, illis diebus quibus in rubricis dicti breuiarij annotatur, sub poena peccati mortalis. Intelligendo tamen hoc de ecclesijs, in quibus officium paruum B. Marie semper Virginis, in choro dici consueuit. At qui fratribus Minoribus, qui ex precepto Regula tenentur se conformare ritui Romanae Ecclesiae, & per hoc consuetudinem non faciunt, non videtur esse in precepto, post bullam Pij V. sel. mem. Extra verò chorum, liberum est cuiq; pro temporis opportunitate illas dicere, vel amittere. Psalmi verò poenitentiales, & graduales, officiumq; defunctorum, in choro dici debet, sed hoc absq; vinculo precepti, & extra omnem culpam. Qui verò alio officio, quam Romano, in Religionibus licite uti possunt; ad predictum Beatae semper Virginis Mariae officium (iuxta dictam Pij V. constitutionem) & mortuorum; & septem psalmos poenitentiales, & graduales, secundum statuta Religionis singuli clerici tenebuntur: lethali, si sub culpa lethali statuuntur: veniali, si sub veniali culpa. Nec huius ultima determinationi obstant, quae dixit Sa-
tus

tus loco praallegato, columna 4. & Nauar. ibidem, num. 22. Immo si recte inspiciantur; idipsum, quod hic dicitur, asserunt. Quod enim ab eis dicitur, huiusmodi sub latbali peccato ad exoluenda praedicta teneri; intelligi necessario debet, si per statuta s. Ordinis, vel formā breuiarij, praedicta praecipiantur. Quia non parere praecepto, mortiferum est: ut ex sacris Canonibus patet 14.q. 1. §. quod praecipitur. Secus verò si non praecipiantur.

Nouitij an teneantur recitare
officium Diuinum?

18 **N** Vm verò clerici nouitij, ex ingressu in Religionem, ad praedicta exoluenda sicut clerici professi teneantur? communis est sententia, quod non. Licet contrarium sentiat Palud. 4.d. 15. q. 5. ea ratione, quia priuilegijs Religiosorum gaudent. Et licet verum sit, praedictos gaudere priuilegio canonis 16. q. 4. Si quis suadente diabolo: cum tamen nec Religionis habeant statum, nec clericalem; ideo non tenentur ad praedicta: ut dixit S. Ant. 3. p. tit. 13. c. 4. §. 1. Sylu. tit. hora q. 2. Caiet. tit. hora. §. 1. Sor. lib. 10. q. 5. art. 3. de iust. & iur. & Nauar. de hor. c. 7. nu. 23.

Nouitij
nō tenen-
tur recita-
re horas
canoni-
cas.

Qua attentione sit recitandum
Diuinum officium.

19 **E**T quoniam Diuinum officium, so-
lennis oratio est, qua inter ceteras

Reueren-
tia exhi-
benda in
recitando
officio Di-
uino.

Deo gratissima extat, & maxima apud eum
efficacia esse constat: merito ita persolui cu-
randum est, ut Deo placeat; profit dicenti;
audientes edificet. Quod ut debite fiat, reue-
rentia specialis, diligentia quoque, & honestas
precipue requiruntur. Reuerentia, nedum
illa exterior, qua attenditur; ut deuote incli-
natur, & fiat prostratio quando facienda
est. Vtq. quod ab uno duntaxat in Ecclesia
de more dici solet, ut capitulum, versiculi, re-
sponsoria, oratio, & huiusmodi; nudato capi-
te dicatur. Sed multo magis interior habenda
est; ut scilicet cum timore, & humilitate
tanquam Deo visibiliter presenti psallentes,
deuote, & attentè psallamus. Hoc est, quod
mens nostra voci nostra concordet; & quod
lingua foris personat, mens simul intus loqua-
tur. Spiritus enim Deus est, & qui cum ado-
rant, in spiritu, & veritate oportet adorare.
Iuxta Saluatoris nostri sententiam. Quare
Apostolus dicebat: Orabo spiritu, orabo &
mente. Et iterum. Cantantes, & psallentes
in cordibus vestris Domino. Qui verò sine
atten-

Ioan. 4.

1. Cor. 15

Ephes. 5.

attentione orat: non videtur adorare in spiritu. Unde sunt illi versus notabiles.

Non musca cordula; sed cor; Ephe. 5.

Non clamor, sed amor; clamat in ore Dei.

20 Cum deuotione ergo, & attentione, (prout Dominus dederit) psallere, & orare Matt. 15.

curandum est: ne nobis illud Euangelij dicatur. Populus hic labijs me honorat, cor autem

Isa. 29.

eorum longe est à me. Est autem deuotio, Denotio
ut inquit S. Thom. 22. q. 82. art. 1. quadam quid sit.

animi in alterius obsequium, applicatio. Unde, deuotus quisque dicitur; qui paratissimus, & promptissimus est, Deo obsequi, eiusque subiei voluntati. Attentio vero, est applicatio mentis ad id, quod dicitur: ut hoc scilicet

Attentio
quid sit.

versetur in corde, quod profertur in ore.

Qui ergo utiliter Deum orare, ei, psallere cupit; animum debet ad Dei seruitium, & obsequium applicare, ex deuotione: & mentem habere presentem ad id, quod ore profert, per attentionem.

21 Pro quorum intelligentia, triplicem esse scito, secundum S. Thom. 22. q. 83. art. 13. orationis vocalis attentionē: Prima est, qua attenditur ad verba sola; ut recte suo ordine absque errore pronuntientur. Secunda, qua attenditur ad sensum verborum. Tertia, qua attenditur ad orationis finem, qui est Deus: & ad rem, pro qua oratur. Potest enim res,

Attentio-
nis oratio-
nis vocalis
triplex
genus.

pro

Sot. de
iust. lib.
29. q. 5.

pro qua oratur siue temporalis sit illa, ut sanitas, scientia, &c. siue spiritualis, ut gratia, & gloria; obiectum esse, seu iusta materia bonae orationis. Ut tradidit Sotus ubi supra, art. 5. & Nauar. ubi supra cap. 21. nu. 36. Ita tamen, ne adeò vehementer mens in re illa se occupet, quae petitur; ut finem principalem orationis facias; qui solus Deus esse debet, & non creatura aliqua. Horum autem trium attentionum per se considerata- rum, sicut secunda praestantior est prima, sic tertia, utrisque. Nam per primam ad rectè proferenda verba tantummodo attenditur; per secundam ad sensum, qui verbis praestantior est, per tertiam ad Deitatem ipsam, atque Dei bonitatem, Diuinasque perfectiones. Vnde est, quòd quandoque perfectius orant idiotae, & simplices, qui mente inter recitandum curiae coelesti assistunt, Diuinam Maiestatem contemplando: quàm litterati plerique, qui ad verborum significata tantummodo attendunt, nec ad Diuina confurgunt. Supremus enim orandi scopus esse debet; cor, & mentem, quàm maxime fieri potest, Deificare. Quòd circa, si possibile esset, satius semper esset, in ipsam Deitatem attendere.

Attentio
in Deum
est princi-
palis.

22 Vnde scias; quòd licet quaecunque dictarum trium attentionum, sufficiens sit ad satisfaciendum praecepto, de recitatio Diuinum offi-

officium, vel alias vocales precis: Qui tamen primum, vel secundum attendendi modum in orando sibi eligit; non debet illos eligere, intentione, & animo persistendi in eis, & non transiendi ad tertiam. Sed eligat eos, tanquam media ascendendi, si Deus dederit, ad tertium; tanquam ad perfectiorem. Nam si contentus esset, & sisteret in prima, vel in secunda praedictarum attentionum: & praesunderet tertiam, illam respiciens, seu contemnens; non utique satisfaceret: ut singulariter determinavit Caietanus, 2. 2. q. 83. art. 13. quem sequitur Navar. de horis, c. 13. n. 33. 23 Ex quo etiam sequitur, quod qui inter orandum in sacram Virginem, vel in alios Sanctos attendit; si hanc attentionem, seu meditationem, sumit tanquam medium, & gradum ascendendi ad contemplandam Divinitatem, bene facit. Si verò pro ultimo sumeret sine, non utique satisfaceret. Quinimmo idem dicendum est, de occupante mentem in meditatione sacratissima mortis, & passionis, ceterorumque mysteriorum sanctissima humanitatis Christi. Nam si sanctum sit consilium, hoc inter orandum, & psallendum meditari; tanquam medium ceteris omnibus praestantius ad ascendendum ad montem cognitionis, & fruitionis Divinitatis altissima: ad Deum tamen (prout ipsi dederit) erigenda

Attentio
inter orandum
quid
habeat p
sine ultimo.

da mens est. Quapropter oratio à Sanctis sic describitur, ut sit ascensus mentis non in Diuos, neq; in alias supremas substantias, sed in Deum. Quod probat etiã Sotus, quando ait. Supremus autẽ seopus orãdi, esse debet, cor, et mentem quammaximè fieri queat Deificare.

Attentio
in oratio-
ne omni-
bus est ne-
cessaria.

24 Quod autem attentio (modo, quo supra dictum est) in oratione necessario requiratur, non solum respectu clericorum canonicè ex precepto psallentium; sed etiam aliorum quorumcunque voluntarias preces fundentium; ex ipsa natura rei profisciscitur. Nam, cum orare sit actus virtutis, nec cuiuslibet, sed Religionis; necesse est, ut fiat, quando, ubi, & potissimè, quomodo fieri oportet: ijs enim circumstantijs, unaquaque virtus vestitur. Modus autem nullus est, orationis natura germanior; quàm attentio. Et idè mente inter orandum voluntariè diuagari; non sine peccato est. Vt vterque Thom. dixit 2.2. q. 83. art. 13. & Sotus, & Nauar. ubi supra, num. 39. Quod & illa celebri auctoritate Hier. 25. Hieremia comprobatur. Maledictus homo, qui opus Dei negligenter facit. Et illa Malach. 1. Si offeratis cæcum ad immolandum, nonne malum est? Qui enim sine attentione orat, verè maculat rem offert Deo, & errat. Vnde Adrianus dixit. quol. 5. orationem, & sermonem Deo habitum, & si non sit de precepto,

*praecepto, non debere esse contemptibilem ;
qualis est oratio sine attentione.*

25 Quatenus autem res ad Clericos, & Religiosos attinet, qui ex praecepto orant, & psallunt Deo; peculiariter probatur, mortaliter eos peccare, si ex professo, & deliberatè absque attentione orent. Distinctè precipimus (inquit Innocent. cap. dolentis de celeb. Miss.) in virtute obedientiae; ut Divinum officium nocturnum, pariter, & diurnum, (quantum eis Deus dederit) studiosè celebrent pariter, & devotè. Verba enim illa, (distinctè precipimus in virtute obedientiae) apertissimè demonstrant praecepti vim obligantis sub reatu mortali. Nec alicuius momenti est, quod dicunt Hostiensis, Archie. & summa Rosel. quòd ibi precipiantur hora canonica dicenda: sed cetera, quae devotionem in recitando concernunt, non cadant sub praecepto, sed suadendo dicantur; Quod comprobare nituntur illis verbis, [Quantum eis Deus dederit.] Ità quòd praeceptum ibi non videtur extendi super modum studiosè, devotèq; orandi: sed super substantiam; ut scilicet, Divinum officium integrè persolvatur. Nullius inquam momenti hoc est: quandoquidem de hoc nullum erat dubiū. Nec de hoc suborta est quaestio in Concilio Generali: quia iam de horis integrè dicendis, extabat

Exp. Reg. S. Franc. R. pra-

Orare sine attentione semper est peccatum.

c. dolentes.

c. presby.
ter de ce-
leb. Miss.
& d. 92.
c. fin.

*praeceptum iam pridem in Ecclesia. Et sic, per
praedictum cap. dolentes nihil praeceperetur.
Ergo non substantia officij; sed modus illud
dicendi, qui sensim in praecepto ibat, curatus est,
sub praecepto instaurari. Et illorum verbo-
rum [quantum eis Deus dederit] sensus est:
Quod nemo summam in orando attentionem,
& deuotionem habere ex se cogitur; sed se utiq;
preparare debet, modo inferius dicendo, ut per
seipsum non stet, quod minus Deus deuotionem
maiores, atque animi reflectionem influat.*

Ecclesia
non iudi-
cat de in-
ternis acti-
bus.

*Nec obstat, quod Ecclesia de actibus animi
internis praecipere (iuxta communem) & iu-
dicare non debet: ergo neque de attentione, qui
est actus internus animi. Quia hoc verum est,
si huiusmodi actus per se seorsum spectentur.
Tunc enim sub Ecclesia iudicio, quae de exte-
rioribus iudicat, non cadunt. Sed quatenus
exterioribus actibus colligantur, bene de illis
mandare, & iudicare potest. Vt dixit S. Tho.
12. q. 91. art. 4. Palud. in 4. d. 15. Sotus ubi
supra lib. 10. q. 5. art. 5. & communiter omnes.
Dum enim annualem confessionem mandauit:
consequenter praecepit, ut mente de pecca-
tis cogitemus, illaque in memoriam reuo-
cemus. Sicut praecipiendo accessum ad Mis-
sam, in diebus festiuis; praecepit consequen-
ter velle accedere. Pariter ergo praecipere
potuit, attentionem: praecipiendo canonicas
horas;*

*baras; cum attentio, orationis natura nata
est sit.*

An inter orandum attentio interrumpi
possit absque culpa?

26 **I**N hoc autem precepto de recitandis
horis canonicis cum attentione debita;
duo necessario includuntur. Vnum scilicet,
quod attentio non interrumpatur consilio:
Nihilque consilio, & meditato agatur, vel
meditetur; per quod animus à priori atten-
tione distrahi deprehendatur. Hoc est, ut
neque actualiter, siue expresse; neque vir-
tualiter, siue tacite; inter orandum se distra-
hat orans. Et alterum, quod præsens sit at-
tentio, orationi. Actuale, siue expressum
propositum non attendendi habet; is, qui pro-
ponit non attendere, nullo trium prae-
dictorum modorum ad id, quod recitat. Quod
raro contingit, nisi is, qui recitant cum do-
minis, vel cum socijs balbutientibus, vel suo
vitio anticipantibus versus, vel sincopizan-
tibus verba: propter quod voluntarie pro-
ponunt non attendere; sed iterum reiterare
officium. Vel qui inter recitandum vident se
non bene attendisse; cuius gratia deliberant
amplius non attendere, ad id quod restat ad
finem hora: sed à principio iterum horam.

Attentio
non debet
interrumpi

Attentio
actualis.

Sors ubi
supra.
Nau. ubi
sup. num.
18.

R. 2 assu-

assumere disponunt, ut facere solent scrupulosi. Hi, sine attentione, & per hoc non rectè, (ut oportet) orantes; venialiter peccabunt. Et adhuc tenebuntur sub culpa mortali, recitare iterum horas prædictas.

Attentio
virtualis.

27 Virtuale verò, siue tacitum non attendendi propositum habet; qui ex crassa negligentia ab orationis attentione se euagare comprehendit, & non procurat attendere. Ipsa enim euagatio, qua ex negligentia crassa est; computatur, sub euagatione ex proposito. Ut ab utroque Thoma habetur, 22. q. 83. art. 13. & Scot. in dicto art. 5. Quia enim negligentia voluntaria est; ideo euagatio voluntaria reputatur, & est. Neque excusari poterit; sicut potest euagatio, qua ex fragilitate procedit. Hac enim non ex voluntate, sed ex impotentia proficiscitur. Quod illa S. Basili, auctoritate comprobatur. [Si verò (inquit ipse) debilitatus à peccato, fixè nequis orare; quantumcunq; potes te ipsum cohibeas, & Deus ignoscit: eo quod non negligentia, sed ex fragilitate non potes, ut oportet, assidere coram eo.] Itemque, qui animo deliberato, se occupat in actibus exterioribus repugnantibus prædictis attentionibus recitandi; aduertendo se ob illos à necessaria attentione dilapsus. Vel qui solo cogitatu voluntariè se occupat in rebus ab oratione extraneis; etiam

Serm. de
adoratio
Deo.

etiam si alijs exterioribus operibus non occupetur : aduertens se per huiusmodi cogitatum ab omni horarum attentione auerti : Et omnia hac animaduertendo , non procurat saltem mediocriter , se ab his remouere , & animum ad orationem reuocare . Hi licet expressam non habeant voluntatem non attendendi orationi ; quia tamen spontaneè volunt illos actus , quibus ab attentione se distrahi aduertunt , & ex proposito virtualiter se ab attentione distrahunt ; præcepto de recitandis horis , non satisfaciunt . Et secundum Paludanum in 4. dist. 15. quest. 15. Adria. quelib. 8. Ioan. Maio. dist. 12. Caietanum verbo , hora. 5. ad 3. Sot. & Nauarr. ubi supra , mortaliter peccant . Quod , & S. Thomas asserit , 22. quest. 83. artic. 13. vel saltem venialiter , si distractio minima esset . Licet Hostien. cap. dolentes , de celebr. Miss. S. Anto. 3. par. tit. 13. cap. 4. & Angel. tit. hora. 5. 27. videantur tenere contrarium . Ex proposito tamen , (consultò) dixi ; quia si quis non consultò , & data opera ; sed ob fragilitatem , & demonis suggestiones , mentem ab attentione dimouet : hic utique præcepto orandi satisfacit , & culpa caret , vel minima erit : nisi præcedens cogitatio , ex qua talis vagatio contingit , esse dicatur in culpa . Dixi item [aduertens ,] nam licet quis

Aduertēs
se distra-
hi, & non
curans .

ultrò aliquid faciat, aut cogitet, quod ab orationis attentione extraneum est; quousque agnoscat. & inspiciat se ab attentione distrabi, semper reputabitur inaduertenter diuagari. Atque adeò excusabitur à transgressione præcepti, de debita attentione habenda, ut satisfaciat mandato. Et idem dicendum est, si aduertens se non attendere, procuret mediotriter animum retrahere. Si enim in hoc magna, vel saltem mediocris adhibeatur diligentia; & si non sequatur effectus, omnis euitabitur culpa, eritq. oratio meritoria, & satisfactoria. Si verò diligentia erit minima, & non saltem mediocris; non carebit culpa veniali. Ità ut, licet sit satisfactoria præcepti, non erit tamen meritoria. Vt ex S. T. boma, & alijs determinatum est, ubi supra. Si autem nulla diligentia adhibeatur, & ex negligentia crassa euagetur; ab orationis attentione se auerti comprehendens, non satisfacit præcepto.

Diligentia
attentionis,
qua
euitetur
culpa.

Oblitio
aliquando
non obligat
ad iterum
recitandum.

28 Ex quibus dictis sequitur, quod si recitans Diuinum officium, non recordatur se dixisse versum, capitulum, psalmum, &c. non per hoc tenetur repetere illa; dummodò pro certo non agnoscat se illa non dixisse. Sed potius probabiliter credat recitasse illa; eò quod aliàs solitus est ea recitando dicere. Quoties enim dicendum est de sacerdote dicente Missam;

Missam; qui non recordatur se aliquid dixisse, vel aliqua fecisse signa. Eò quòd, qui inaduertenter diuagatur, & distrabitur, non desinit praecepto satisfacere; modò à principio animum satisfaciendi habuerit.

Sequitur item ex hoc, non satisfacere praecepto; qui agnoscens ob variam tentationum pugnam se non deuotè recitare, deliberat de nouò recitare, quod dixit: & cum tali intentione reiterandi prosequitur, & finit officium: licet cum mediocri attentione id faciat. Quia sicut qui attentionem ab oratione aduertenter dimouet, non satisfacit praecepto de debito modo orandi; multo minus satisfaciet, qui tale propositum attendendi interrumpit, & contrarium habet. Vt dixit Namar. de Hor. cap. 13. num. 27.

29 Et hoc idem dicendum est de audiente Missam, in die festo, qui deliberat audire eam vsque ad finem; sed cum animo non satisfaciendi praecepto. Quia sibi videtur non audire eam cum tanta deuotione, quanta cuperet: vnde aliam audire proponit, ut praecepto satisfaciat. Hic eadem ratione praecepto non satisfacit; quia animum contrarium habuit, scilicet non satisfaciendi; et si debita attentione in prosecutione officij non caruerit.

30 Sequitur insuper; quòd qui inter reci-

R 4 tandum

Intendēs
non audi
re Missā,
teneat ite-
rum audi
re.

Aliquid tandum tantonicas horas, incipit legere, vel facere in scribere aliquid diuersum ab eo, quod recitat; ter recitandū, ali si hac deliberatē facit, aduertens quid agat, quando est scilicet quod debita attentioni vacare non po peccatū. test: mortaliter peccabit, si multum in his operibus immorabitur. Quia virtualiter attentionē auertit, a parte notabili orationis preceptoria. Nisi deliberasset reiterare eam officij partem, in qua talibus exterioribus actibus vacauit. Vel fortē ita diligens, & habilis esset, ut & Diuino attendere officio, & illis vacare operibus posset. Tunc enim, non peccaret lethaliter; sed venialiter fortē sic: ob irreuerentiam, quam Deo facit; dum absque iusta causa se exterioribus occupat, quando ei loquitur.

Occupatio in recitante, quid faciat, & quā obliget ad culpā. 31 Et secundum prædicta limitabis, quod S. Anton. 2. par. tit. 9. cap. 3. §. 3. dixit, illos scilicet qui recitant, se vestiendo, calceando, & alijs actibus exterioribus se occupando, dignos esse reprehensione, & dixit satisfacere præcepto: quia ex proposito se immiscerent actibus ab attentione auertentibus.

Quæ ratio idem videtur concludere de ijs, qui inter recitandum horas, colligunt herbas, instruunt ignem, peccant caput, lauant manus, aptant ad scribendum pennas, & id genus alia. Hi scilicet, in huiusmodi exterioribus actibus, mortaliter peccabunt; si assenta

tenta eorum habilitate, quæ non est eadem omnium, attendere orationi non poterunt: secus autem de illis est, qui simul & operibus externis, & orationi debita quantum sufficit, attendere possunt. Hi enim precepto orandi (secundum omnes) satisfaciunt: quia solus ille actus corporalis, adimplementum precepti recitandi, impedit; qui repugnat, & est impatibilis cuilibet attentioni trium prædictarum, inspecta habilitate recitantis. Quod et S. Anton. non negat. Immo satis illa verba, (vix satisfacere precepto) id ipsum demonstrant. Quod enim vix fit, fieri tamen, non desinit: ut dicitur in iure. Sed horum aliqui venialiter peccabunt, ob irreuerentiam, quam Deo faciunt loquentes cum eo: cum absque iusta ad id causa, talibus sese immisceant actibus. Alij verò nullum peccatum admittunt; et sunt qui inter recitandum se vestiunt, & exuunt, vel iter faciunt pedestres, aut equestres; ita tamen leniter, ut attendere orationi per hoc non desistant. Huiusmodi enim actus (secundum omnes) licite fieri poterant, modo pro viribus, recitandis precibus attendant. Qui autem horum actuum secum attentionem in orando patiatur? certa regula dari non potest: idcirco arbitrio boni viri relinquendum est. Cuius muneris erit, non tantum naturam

Cap. per
catechis-
mum. de
cogn. spi-
ritu. in 6.

ram operis externi: sed etiam modum in operando. & habilitatem agentis considerare. Posset enim quis induendo, vel exuendo vestem, vel deambulando tam esse intentus orationi prefata; ut nullam culpam admittat. Et econtra tam esse intentus operationi externa; ut sic ab orationis intentione distrahatur; ut vel mortaliter, vel saltem venialiter peccet. ut laicè per Nauarr. in dicto cap. 13.

*Intentio
satisfaciendi
di requiritur
in re
citando.*

32 Alterum, quod in hoc præcepto includitur, est; quod præsens sit attentio orationi hoc est, dum oratur, attendatur, saltem uno trium prædictorum modorum. Cum enim orandi præceptum hominibus datur: necessarium est, ut non ex sola imaginatione, ut est in brutis procedat opus: sed ex deliberatione qua necessario attentionem requirit. Nequè enim ut benè inquit S. Tho. 1. 2. q. 6. & q. 12. aliquis actus meritorius, seu virtuosus esse potest: nisi fiat cum deliberatione, & aliquo fine debito. Quare qui ex sola imaginatione recitant; quales esse possunt infantes, stolidi, & mente capti, sufficienter iudicio carentes. Et qui item solent, dormiendo à lecto surgere, vestire se, & recitare memoriter, qui vigilantes sunt soliti recitare. Qui etiam ex sola imaginatione, absque intentione satisfaciendi suo muneri, acci-

accipiunt breuiarium in manibus, ibique legunt horas, aut partem earum, ac si alterumlegerent librum, non necessariò legendum: bi utique minimè adimplent recitandi præceptum. nec alium ipsius orationis cõsequuntur effectum: cum huiusmodi actio ex sola imaginatione procedens, potius brutalis, quàm humana censeatur, ut ex D. Tho. cõstat loco citato. et adnotauit Ang. Hor. n. 27

33 Hæc autem attentio licet necessaria sit; non tamen necessariò requiritur, ad satisfaciendum præcepto, in tota oratione; ut tamdiu scilicet perseueret, quamdiu oratio durat: hoc enim humana fragilitati esset impossibile.

Et Sancta Mater Ecclesia, non tendit suis filiis laqueos, quibus irretiantur; nec onera importabilia imponit. Vt in cap. de viduis.

27. q. 1. determinatur. Requiritur verò secundum S. Tho. 22. q. 83. ar. 13. & communem, à principio; ut cum quis ad orandum se accommodat, attendat, quid facere aggreditur: nimirum laudare Deum, & præcepto satisfacere. Ideoq. cum tali proposito attendendi, & vacandi Deo, & satisfaciendi præceptum debet orationem inchoare. Ideò Palud. cum dixerit orationi necessariam esse attentionē; statim subiunxit, quod orationis attentio à principio debet esse intenta. Hoc est, quod oratio nasci, & inchoari de-

Attentio
in tota
oratione
difficilis
apparet.

O ratio in
in:ctione
ortum ha
bet.

ri debet ab intentione dicendi eam debito modo. Quae quidem intentio, absque attentione ut diximus, esse non potest. Itaque, qui à principio tale propositum habet, satisfaciendi, scilicet praecepto, & attendendi, & vacandi Dei laudibus; praecepto satisfacit: licet attentionem non habeat in tota oratione commitem. Et alios consequi poterit orationis effectus; qui, secundum D. Thom. 22. q. 83. art. 13. communiter receptum, sunt, mereri, impetrare, & consolari. Et insuper et ex eodem Thom. in 4. dist. 15. Adriano, quolib. 2. & alijs colligitur: satisfacere pro peccata temporaria debita peccatis venialibus, vel mortalibus remissis. Licet enim tertium orationis effectum, qui est consolatio, siue spiritualis quadam mentis resectio, dulcissimaque recreatio, quae à colloquio cum Deo insillat, habere non possit, qui attentionem, quae in tota oratione indiuiduus comes sit, non habet: alios tamen orationis effectus consequi poterit. Enimvero, attentio huius spiritualis resectionis causa coeua est; ut cum primum illa cesset, effectus quoque euanescat: cum huiusmodi mentis resectio, non in habitu, sed in actu spiritualis vitae consistat: De qua resectione intelligitur illud S. Pauli 1. Cor. 14. si orem lingua, mens mea sine fructu est: Sed ut actus sit moraliter bonus, atque adeo meritorius.

Effectus
 orationis
 qui.

torius, si in gratia fiat, apud Deum; non est simpliciter necessarium, ut attentio toti orationi coexistat; sed satis est, ut qui oraturus accedit, animaduertat quid operis inchoare intendit. Tunc enim huius primariæ intētionis vis, per totam orationem virtute durat.

Quotuplex sit attentio.

34 **D**Vplex quidem attentio esse potest: Attentio duplex.
actualis.
& virtualis.
 actualis scilicet & virtualis: & qualibet harum (secundum communem) sufficit ad prædicta. Actualis est, dum intendens aliquid facere, habet actum elicitum respectu eius, quod facere intendit. Exempli gratia, qui vult aliquem baptizare; habet actum in se elicitū, dum voluntatem habet baptizandi illū et qui horas suas vult persolvere Deo, ut suo satisfaciat muneri: hoc voluntatis actus suas inchoat horas. Virtualis est; quando ex primaria actuali intētionē, devenitur ad alia. 2. sēc. dist. 40.
 qua media, qua necessario requiruntur ad executionem eius, quod actualiter fuit primo intentū; ad quod non procederetur, nisi actualis prius præcessisset intentio, licet dum ipsa media procurantur, de primaria tunc intētionē actualiter minimè cogitetur. Huius exemplū ponit Scot. 2 sent. d. 41 de proponente ob Dei amorē, actum aliquē penitentia assumere;

re; & postea illum exequitur: nec illum refert in Deum, de quo tunc actualiter non cogitat. Actus tamen ille penitentiae virtualiter refertur in Deum; quia ex primaria intentione proficiscitur. Sic item dicendum est de eo, qui vult ire Romam ad visenda limina Apostolorum; & deinde absque eo quod cogitet actualiter ire Romam, parat equos, & alia necessaria ad iter; arripitq. viam. Et de eo, qui proposuit dicere canonicas horas, ut suo muneri satisfaciat; & postmodum absque eo, quod cogitet suo muneri satisfacere, accipit breuiarium, suasq. recitat horas. In his, & similibus, quae ex primaria intentione consequuntur; manet vis primaria actualis intentionis, virtute, siue virtualiter. Quia illa primaria intentio, est principium, & radix omnium aliorum actuum praedictorum; atque ideo ad intentum finem primaria actualis intentionis, virtualiter referuntur reliqua, cum ex illa proficiscantur. Itaque actualis intentio in eo est, qui actu vult, & intendit finem: virtualis autem est in eo, qui non actualiter vult, & intendit finem, sed actualiter vult media ad ipsum finem prius actualiter intentum.

Meritum
Religiosi
in tota vi

35 Hae autem virtualis intentionis relatio, non ea tantummodo est, quae ex alia speciali sequitur; ut in exemplis praedictis com-
mon-

monſtrauimus: Sed ea etiam, qua in alia generali tunc, vel antea facta, includitur. Ex quo S. Bonau. x. diſt. 41. art. 1. q. 3. inquit, quod Religioſus à principio ex charitate Deo. vouens portare Religionis pondus, aliquam profitendo Regulam; quicquid fecerit, quod ad ſua Religionis obſeruantiam pertinet; ex prima intentione (modò aliam contrariam nō habuerit, & ſit in ſtatu gratia) eſt ei meritorium ad ſalutem. Vnde omnis obſedientia, quam ſuo praelato exhibet, etiam ſi labor corporalis ſit, pertinens ad vita ſuſtentationem; omne regulare ieiunium, omnis Regularis inopia, et aſtitudo; & omne bonum opus ad Regularem Obſeruatiā pertinens: ſi in gratia fiat, eſt ſibi meritorium ad ſalutem ex primaria intentione, quam habuit, Religionem profitendo: licet cum hac exequitur, non ea ordinet aſtualiter in Deum. Et nomine Religioſi, intendit Gabriel. 2. diſt. 41. quaſt. vnica. & Nauar. de horis. cap. 6. num. 14. non ſolum eum, qui profitetur regulam factitiā: ſed omnes qui alicui praelato ſecundum Eccleſia ordinationem ſe ſubdiderunt. Immo eadem ratione, quicunque ſtatum aliquem à Chriſto, aut Eccleſia approbatum propter Deum ſuſcipiunt; quod extendi poteſt uſque ad ſtatum matrimonialem. Idemq. praedicti intelligi volunt, de Religio-

ligione Christiana; sine qua nullus status sufficiens est ad salutem. Itaque quicumque Christianus omnia bona opera vite sue aliquando in Dei seruitio, et obsequium retulit, licet tractu temporis operanda, non cogites actualiter de Deo; virtute tamen primaria intentionis, (modo illi contrariam non habuerit) vniuersaliter referuntur in Deum.

Opera
virtualiter
relata in Deū
quando
cognoscuntur.

36 Ex quo generaliter dicimus: quod illud opus bonum, virtualiter refertur in Deum; cuius precedens actualis intentio in Deum relata, aliquo modo causa est huius sequentis operis; adeo ut, non fieret, nisi illa intentio precessisset. Et poterit agnoscī si hoc, vel illud opus virtualiter referatur in Deum, & ex praua sequatur intentione, actualiter in Deum relata; si operans, ut puta penitentiam aliquam agens, vel parans equos, & vestes, vel recitans officium Diuinum; (ut in exemplis supra positis) interrogatus, cur hac faciat? Verè respondere potest per intentionem precedentem actualiter in Deum relata. Nempè, facio penitentiam, ob Dei amorem; paro equos, ut limina Apostolorum visitem: Diuinum recito officium, ut muneri meo satisfaciam. Et idem dicendum est de Religioso. & de quocunque alio, qui aliquem statum assumpsit, & operatur, qua ad eius statum pertinere agnoscuntur: ut supra dictum

Etum est. Et de hac materia latius videri poterunt. prædicti doctores in prædictis locis, & S. Tho. 22. q. 83. ar. 13. & in 2. d. 40. q. ultima. & Ioan. Maior, 4. d. 12. q. 7. Qui facultatem Parisiensem hanc in specie conclusivam determinasse affirmat. Quare & Sotus in dicto ar. 5. asserit, quod ad virtutalem relationem satis est; ut virtute alicuius præcedentis intentionis, vel consuetudinis fiat. Unde si quis, dum signum campanæ ad horas datur, ad chorum de more vadit, aut priuatim faciendo id, quod solet, horas recitare incipit, & persolvit; satisfacit præcepto.

Thom.
Maior.
Sot.

Lib. 10. q.

5.

Oratio quamvis voluntaria attentionem requirit.

37 **Q**Uod verò de attentione diximus in recitandis horis canonicis: idem est dicendum de quacunque alia oratione, que per quæcunque fit, siue præceptorum fit, siue voluntaria. Ut expressè dixit Caiet. loco allegato summa: & antea sensit D. Tho. 2. 2. q. 83. ar. 13. & notat Nauar. de Hor. canon. cap. 21. num. 39. In omni enim oratione necessarium exigitur, ad hoc ut bona sit; actualis, seu virtualis intentio: aded ut ubi desit intentio, nec meritoria, nec impetrativa sit oratio, ut dixit S. Thom. 22. q. 83. art. 13.

Exp. Reg. S. Franc.

S

Ora.

Oratio enim actus virtutis est, sed non qualis, qualis sed Religionis, qua (ut idē S. Thomas. 2. 2. q. 81. ar. 6. cōmuniter receptus ait,) maxima est moralium. Et ideo nisi fiat eo modo, & debitis circumstantijs, quibus facienda est; nō bona erit, sed mala. Nam omnis actus humanus, siue deliberatus, cui aliqua deest circumstantia requisitarum, est vitiosus. Ut eodē S. Tho. 1. 2. q. 7. ar. 2. & alibi probatur. & dixit Caiet. in d. q. 83. ar. 13. ad tertium. Et sicut qui Principem alloquendo, non attendendo ad id, quod dicit, sed mente hac, et illac voluntariē vagando, irreuerētur, et offendit eum; ita & multo magis Regem Regum offendit, qui ipsum alloquēdo, non attendit ad id, quod dicit; sed cogitatione ad diuersa voluntariē oberrando, discurret. Nam licet hic nō ex precepto, sed voluntariē orat, et posset absque ulla culpa, si vellet à tali oratione vacare: dum tamen orat; tenetur pro rei dignitate, modo, & circumstantijs debitis orare, ne contemptor, et irrisor apud Deum habeatur. Dixi, dum orat: quia si quis aliqua peragendo negotia, vult psalmos aliquos recitare, ut alias caueat cogitationes; non est cur vitio ei imputetur, si attentionem circa negotia, non circa psalmos habeat. Quia hoc non per modum orationis eligitur; sed tanquam mentis retinaculum. Sed scias, quod licet in

Oratio e-
tiā volun-
taria re-
quirat at-
tentionē.

utra-

utraque oratione, præceptoris scilicet, & v-
 laudaria necessariò requiratur attentio, et bo-
 na; et non mala sit oratio; differunt tamen in
 hoc. Quod si attentio orationis, aut crassa igno-
 rantia negligitur, aut voluntariè dimouetur ab
 oratione præceptoris, peccatum lethale est :
 In oratione verò voluntaria, non est, nisi ve-
 niale peccatum. Et ratio est, quia in primo
 casu, ubi est præceptum orandi, eodem præ-
 cipitur etiam attentio: ut ex dicto cap. dolem-
 tes, de celebr. Ad iff. & Clemen. 1. colligitur.
 Et facere contra præceptum, mortale est, ni-
 si rei exiguitas excuset. Vbi autem liberè, &
 extra obligationem oratur; sicut non præcipi-
 tur id facere, sic nec mandatur, attentè face-
 re; cum non entis, non sint qualitates: Idè
 non peccabitur mortaliter: Vt dicit Caiet.
 in d. art. 13. & Scot. in art. 4. & Nauar. in
 d. cap. 13. a nu. 39. & omnes sumunt. tit.
 Hor. Verum quia facit, debet hoc bonè face-
 re: ex illa regula generali, quòd quicunque
 aliquid facit, tenetur id cū omnibus circum-
 stantijs ad eius bonitatē requisitis, necessariò
 facere; ne quòd sit, mali sit. Et hoc præcep-
 tum generale, (ut bonè annotauit Nauar. de
 horis. cap. 21. nu. 42.) non obligat ad mor-
 tale, non concurrente sicum alio speciali præ-
 cepto: alioquin omnis actus humanus malus,
 esset lethalis; quod est falsum, & hæreticum.

Defectus
 attentio-
 nis aliquā
 do est
 mortalis
 aliquādo
 venialis.

Quare distractio meditata in voluntaria oratione : nisi adsit contemptus, nunquam erit mortalis . Est & alia differentia inter has duas orationes; quod scilicet recitans obligatoriam, aduertens se non attendere; tenetur sub culpa mortali, in termino prescripto, iterare eam, pro ea parte, cui non attendit . Voluntarie autem recitans non item . ut videri potest per Nauar. Hor. sap. 21. nu. 40.

Orationes voluntarie aliquando sunt cum peccato.

Veniale peccatum quid faciat.

38. Ex qua Regula generali, scilicet, quod qui ad aliqua facienda non obligamur; tamen quoties illa facimus, rite facere tenemur, alioqui venialiter peccabimus. Colligere poteris; quod qui voluntaria assumunt opera, ut dicendo, aut audiendo missam; horas canonicas; aut alias diuinas preces; peccant, non rite faciendo hac: quae si omitterent, nullam committerent peccatum. Quod ideo dico, ne parui faciamus, venialiter peccare: cum per hac opera, quae venialia sunt peccata, & gratiae gratum facientis impediatur incrementum, et poena prius debita augeatur, et multa perdantur bona. Per veniale enim peccatum (inquit Gerson alphab. 32. lit. T.) acquiritur poena, perduntur multa bona alia quae fieri possent, & grandia merita, quae possent lucrari; & ruitur citius in peccata mortalia. hac ille. Hinc est, ut oratio, cui intentio aduertenter deest; nec meritoria,

teria, nec impetratiua fit. Vnde Diuus Gregorius ait; Illam orationem Deus non audit; cui, qui orat, non intendit. Quia nullus actus malus referibilis est in Deum: ut dicit Gabriel. 2. dist. 41. q. unica. rubr. 2. cuiusmodi est iste, et omnis actus debitis carens circumstantiis. Quare curandum est ut debitis circumstantiis fiat, quod voluntarie faciendum assumitur: ut Deo placeat, & non obsit, sed profit operanti.

De diligentia habenda in officio Diuino.

39 **D**iligentia etiã in Diuino officio habenda est: quæ in strenuitate corporis, prudentiq. sollicitudine probatur. Strenuitas corporis, inertiam fugat torporis; & dormitiones, quas pigritudo nutrit, non patitur. Prudens verò sollicitudo, providentiam habet respectu rerum providendarum; & dicendarum: ut tempore opportuno libri, & cetera ad Diuinum officium necessaria præparentur: ut cum dicenda fuerint, debito tunc modo dicantur. Debitus autem legendi, et cantandi modus est, ut nec nimia fiat, aut inæqualis protractio; sed cum pausantibus statim pausetur: ut vox unius, vix inter alias discerni possit. Habet & cautelam, quæ

Diligentia
in recitan
dis horis,
in quocō
sistat.

occasione vitæ eorum, quæ Divinum officium impediunt. Quare dum officium quis dicat, non debet studere, aut per libros respicere; nec alicui (si vitari possit) occupationi vacare.

Qua honestate sit psallendum.

Honestas
in recitâ-
dis horis
in quo cō-
sistit.

40 **H**onestas videtur in choro, in exteriorum actuum gravitate; & corporis decenti, & uniformi dispositione, accipi potest. Sanè in populo gravi laudatur Deus. Gravitas autem inquietudinem, dissolutionem, & tumultum excludit. Inquietudo in motu membrorum consistit, siue caput circumagendo; siue circumspiciendo per chorum, siue manus fricando; vel librorum folia curiose voluendo, siue pedibus strepitum faciendo, siue discurrendo friuolis occasionibus per chorum; seu frequenter inde exeundo. Dissolutio verò in verbis, aut risu considerari potest, & etiam in cantu: Vt si quis puncta ad libitum diminuit, vel addit; & in falsum vocem extollit: Vanissimum enim est ijs in choro dissolui, & ab unitate psallentium recedere. Tumultus per vocis susurrium: per importunitatem spuendi; seu excreandi; seu per impetuosam elevationem, seu depositionem sedilium; fieri solet; quæ omnia evitan-
da.

da sunt. Et etiam sibilosa oratio; quæ sapè
deterior impedit meliorem.

41 *Honestas* verò, quo ad corporis dispo-
sitionem; attendenda est, ut decenter sine va-
ga, et turpi dispositione, fratres sint in choro.
Vaga, quādo nunc signiter sedent; nunc stan-
tes quidem hæc, & illac quadam languentiâ
exagitatione se girant. Nunc ad statua in-
stas, velut sui obliti, nec ad altare ante ince-
ptum officium oraturi se vertunt. Nunc nu-
dato etiam aliquando capite circumquaque,
ut ceruus in saltu, girouagando aspectibus,
oculos in aduenientium, vel in astantiū vul-
tus insigunt; suoque indisciplinato intuitu
collateralium aliquando etiam orationem im-
pediunt. Turpis erit, si sint ibi molliter, aut
remissè. brachijs: tibijsque resolutis, in stal-
lis suis se notabiliter incuruando; aut in par-
tem unam vel alteram proterso corpore as-
cubādo, ut lecti molliciem, quarere videatur.
Indecens ergò quæ vaga, & turpis est disposi-
tio; immò difformitas, ubique; sed maxime
in Diuino officio, conuentu existente, cui tan-
da est. Honestos enim per omnia exigit mo-
res, conuentualis honestas. Hæc ex S. Bonau.
in Specul. disciplin. Aduertant ergò clerici,
quòd prout magis, vel minus in prædictis of-
fenderint; sic à Diuina iustitia, magis, vel
minus multabuntur. Sunt enim ipsæ septem

Disposi-
tio corpo-
ris in re-
citandis
canoni-
cis.

horæ Canonice, matutina scilicet, Prima, Tertia, Sexta, nona, Vespertina, et Completoria, instituta ad laudandum Deum pro exhibitis nobis beneficijs : iuxta illud psalmi, septies in die laudem dixi tibi . Vt sic septies orando per diem, illud representetur beneficiū creationis septem diebus completum; & illud redemptionis, septem horis consummatum . Vt illis versibus innoteſcit .

Psalm. 118.

Hæc sunt septenis, propter quæ psallimus horis .

Matutina ligat Christum, qui crimina purgat .

Prima replet sputis, causam dat Tertia mortis .

Sexta cruci nectit: latus eius Nona bipertit .

Vespera deponit : tumulo Completa reponit .

Et Idèò cum magna deuotione, & reuerentia persolui debent : vt gratiarum actio acceptabilis Deo sit, & nobis proſit ad meritum .

Tex.

L Aici verò dicant vigintiquatuor. Patet noster pro Matutino; pro Laudibus quinq̃ue, pro Prima, Tertia, Sexta, &

No-

Nonā, pro qualibet istarum septem, pro
vesperis autem duodecim; pro completo-
rio septem; & orent pro defunctis.

42 **I**mposito clericis, & praescripto modò
dicendi Divinum officium; modus nūc
fratribus laicis praescribitur; quomodò pro
suo posse, cum literati non sint, Deum debeant
collaudare: qui est, ut dicant Pater noster.
Qua oratio licet brevis sit, ipsa tamen caelum
penetrat; et tanto virtuosius, & efficacius pra
alijs, quanto ab ipso Domino Iesu Christo im-
mediatè data, & tradita Apostolis fuit.
Num autem laici fratres ad praedictos Pater
noster persolvendos obligatoriè teneantur?
Sunt qui dicunt, quòd non. Quoniā in Regu-
la non ponitur verbū aliquod praeceptivum;
neque aliud, per quod constet, hoc eis esse obli-
gatoriè impositu. Nec item Clem. V. aliquid
de fratrum laicorum determinavit officio, sed
tantum de Divino officio clericorū meminit,
quod inter equipollētia computavit. Verum
quia à principio Ordinis obligatorium id esse
fratribus laicis aestimatum est, et consuetudo
optima legum interpretes est. Vt docet Panbor,
in cap. fin. de consuet. & D. Thom. 1. 2. q. 97.
ar. 3. & Summist. tit. consuet. Idò tenendum
est, obligatorium esse laicis, tot Pater noster
persolvere, quot à Regula praescribuntur.

Laici an
teneantur
ad dicen-
dū Pater
noster.

Ad

An autem tot etiam Ave Maria dicere teneantur quot Pater noster :

43 *Videtur dicendum, quodd non; cum nec in Regula de salutatione Angelica fiat aliqua mentio, nec quicquam de ea decernat Pontificia declaratio. Sed fortè ex consuetudine, (licet non ex Regula) aliquantisper tenentur; cum totidem in ordine Ave Maria, quot Pater noster dici consueverit. Ideò Specul. numerans equipollentia, dixit: quòd fratres laici tenentur dicere tot Pater noster, & Ave Maria. Nec numerum cuique hora prescriptum, credendum est vacare mysterio. Voluit enim Pater Sanctus, quòd 24. Pater noster pro matutino dicerentur: quoniam per nocturnum ille officium, quo tempore accipitissimum Deo est sacrificium laudis, civium supernorum representantur excubie.*

44 *Atqui seniores ante thronum, & sedem Dei se prosternentes, & coronas suas ponentes ante pedes sedentis super thronum, 24. sunt. Merito ergò numerus 24. Pater noster imponitur. Sic mysteriosè petendo meritis civium supernorum: qui predicto 24. seniorum numero designantur, exaudiri, & adiuvari à Domino. Vel quia 24. sunt hora naturalis diei, oratio istius numeri, petit remedium temporis uniuersi. [Pro laudibus quinque] quia sicut matutinum officium, laudes signat*

Matutini
laicorum,
quare cum
24. Pater
noster.

Landes
cum quoniam
que Pater
noster.

civium

ciuium supernorum; sic officium laudum, cultum signat militantis Ecclesia à primo ipsius mane, usque ad claram lucem, quam in fine seculi expectamus. Atqui in hoc diffundunt hierarchia, quia illa celestis ciuium supernorum laudat Deum intellectu; subcaelestis uero militantis Ecclesia per sensibilia symbola, dum auditus laudat Altissimum in mysticiis, & canticis; Visus in pulchritudine, & ornatu; Tactus in suauum tangibilium contactu, & in obsequiis diuinis; Gustus in sa- porosa gustabilium suauitate, & dulcedine; Odoratus in suauis odorum fragrantia; me- ritò quinque eis Pater noster indicuntur. Vt scilicet omnibus quinque sensibus, ex sensibilibus, quasi sensibiliter discant, Dominum orbis laudare.

45 [Pro prima] qua Dominus noster Ie-
sus Christus ad Pontifices ductus est: [Ter-
tia] in qua accusatus, & iudicatus est: [Sex-
ta] in qua fuit crucifixus: [& Nona] in
qua mortuus est; pro qualibet istarum hora-
rum, septem. Vt septiformis Spiritus sancti
gratia, meritò passionis Dominica eis done-
tur. [Pro uesperis duodecim] fortè idèd,
quia laudibus uespertinis, mundi uespera,
seu ultima mundi aetas representatur; in qua
filius Dei factus homo, quasi clarissima dies
duodecim sibi horas, in duodecim Apostolica
copu-

Numeri
duodena-
rij myste-
rium.

copulans, illuxit nobis. Iuxta illud Io. 1. 1. r.
*Nonne duodecim hora sunt diei? Vel quia
 in eius aduentu, omnes duodecim articuli
 Fidei, qui sub veteris legis figuris detineban-
 tur absconditi, in duodecim nominibus filio-
 rum Israel, sculptis in duodecim lapidibus
 pretiosis super pectus summi Sacerdotis. In
 duodecim panibus propositionis. In duode-
 cim vitulis arcis, qui erant bases maris anei,
 quod Ecclesiam designabat; quasi in clarissi-
 mo illuxerunt die, factique sunt manifesti.
 Et ita aperte in Dei Ecclesia clari, & splen-
 dentes facti sunt, sublati veteris legis vela-
 minibus. Vt mulier Apocalipsis corona duo-
 decim stellarum dicatur coronata: quia tan-
 quam splendidissima stella, dicti duodecim
 articuli Fidei sunt in Ecclesia Dei.*

Comple-
 toriū lai-
 corum.

[*Pro completorio septem.*] fortè, quia
 per eum consummatio omnium designatur; ut
 sic septem Spiritus sancti dona eis donentur,
 quibus meritum eorum consummetur, & fiat
 perfectum. Vel quia per completorium, prae-
 sentis vitae finis, in quo meritorum retribu-
 tio recipienda est, insinuat. Ideò septem
 Pater noster indicuntur; ut per illos, desi-
 derium aeternae beatitudinis, quo urgentur,
 mysticè designetur. Ipsa enim beata ciuium
 caelestium requies, septimo die significatur;
 in quo Deus requieuit ab omni creationis
 opere.

opere. Huic dici Moses vesp̄eram non adscripsit, cum ceteris sex diebus adscripserit; ut non solum agnoscat̄ur in calesci illa beatitudine perfectissimam, & indicibilem esse requiem; sed hanc aternam, sine vesp̄era, sine fine. Item in septem beatificis dotibus consistit; in tribus scilicet anima: ut est visio beatifica, fructio, & possessio. Et in quatuor corporis: ut est agilitas, subtilitas, claritas, impassibilitas. Merito ergo numero septenario, septem scilicet Pater noster; significatur, & petitur.

46 Indicitur item specialiter fratribus laicis, ut orent pro defunctis: quia & hoc clericis iam impositum est; ex eo, quod ad Divinum officium persolvendum astringuntur. In eo enim pro defunctis oratur singulis horis canonicis; prater determinata tempora, in breviario assignata. Ideo hic specialiter idipsum fratribus laicis faciendū imponitur. Quid autem, et quomodo orare pro defunctis teneantur, cum neque ex Regula, neque ex declaratione Pontificum aliquid certum, determinatum habeatur: orare debent sicut dum quod à praelatis, vel statutis generalibus, seu provincialibus determinatum fuerit. Et ubi hæc non adessent, relinquitur voluntati ipsorum; ut aliquid specialiter quolibet die recitent, vel orent pro defunctis.

Laici tenent orare pro defunctis.

Quia

Quia licet in prima Regula cap. 8. diceretur, ut septem Pater noster dicerent fratres laici quolibet die pro defunctis; cum non ad illam Regulam teneantur, laudabile tantum, non necessarium erit, illos dicere. Idem in hoc, consuetudini per omnia fitur; & eo obseruetur modo, quod consuetudo habet.

Laici bre
ue habēt
officium:

47 *Aduertant tamen fratres laici: idem tam breue officium ex Regula eis esse impositum; ut sic mentali orationi se amplius exercent, & operi manuali pro communitatis seruitijs, se occupent. Ut sic seruitijs communitatis fideliter se exercentes: merito valeant ex elemosynis, cum ceteris fratribus sustentari. Ut dicit Sere. consue. q. 47. Bartho. Pisan. Petrus Io. & ceteri in c. 3. Quare qui otio vacant; impelli debent à suis superioribus: ad laborandum.*

Tex.

ET ieiunent à festo omnium Sancto-
rum vsque ad Natiuitatem Domini.
Sanctam verò Quadragesimam, quæ inci-
pit ab Epiphania, vsq; ad continuos qua-
draginta dies, quam Dominus suo sancto
ieiunio consecrauit: qui voluntariè eam
ieiunant, benedicti sint à Domino: & qui
nolunt, non sint astricti, sed aliam vsque
ad Resurrectionem Domini, ieiunent.

Alijs

Alijs autem temporibus, non teneantur, nisi sexta feria ieiunare.

48 **O** *Rdinatis ad Deum fratribus, per exercitia, & opera directe in eum tendentia: ut sunt Divina laudes, & orationes. Eosdem nunc Pater Sanctus ad eundem Altissimum, & ad seipsos per priorum mortificationem membrorum, ordinat ex ieiunio. Quare obligatorie, (ut ex Clem.V. habetur) professis fratribus imponit, ut singulis sextis ferijs anni; & à festo omnium Sanctorum, usq; ad Domini natiuitatem, ieiunent. Quod exclusiue secundum omnes, intelligitur. Nec enim ipso omnium Sanctorum die, nec in ipso Domini natali, ieiunandum est. Nisi ipse natalis dies, sexta feria venerit. Tunc enim ieiunare tenemur respectu sexta feria; in qua ex voto ieiunare debemus: non autem respectu quadragesima omnium Sanctorum nobis ex Regula precepta. Nam & ceteri Christiani; qui forte ex voto in die Veneris ad ieiunandum se asirinxerint; ieiunare teneantur in die natalis Domini, occurrente in sexta feria; licet absque eo voto, licite carnibus vesci possint. Ut per Doctores late habetur cap. fin. de obser. ieiun. & per Summisias de ieiunium.*

*Quando fit ieiunā
dū in die
natalis
Domini*

An Quadragesima Resurrectionis Domini-
nicæ, sit fratribus præcepta
ex Regula?

Ieiunium
Quadra-
gesimæ an
præcipia-
tur ex Re-
gula.

49 **N** Vm verò fratres professi, præter
generale Ecclesiæ præceptum, ex
Regula teneantur Resurrectionis Dominica
Quadragesimam ieiunare? Sunt, qui partem
asferunt negatiuam, quod non. Nam licet
Clem. V. art. 1. expressè asserat, huius Re-
gula professores teneri ad ieiunandum Qua-
dragesimam, omnibus Christicolis commu-
nem: non tamen asserit ex vi Regula ad il-
lam obligari. Et multa sunt in Regula ex
iure Diuino, & Ecclesiastico obligatoria; qua
tamen ex vi Regula non obligant spècialiter.
Immo dum idem Clem. art. 2. equipollentia
præceptis enumerauit regularia; de ieiunio
à festo omnium Sanctorum usque ad natiui-
tatem Domini, & de sextis ferijs tantum spe-
cialiter est locutus; nihil omninò dicens de
Quadragesima vniuersali; ergò ad eam ex vi
Regula non videmur teneri. Communiter
tamen Regula expositores, tam qui ante de-
clarationes Nicolai, & Clementis extite-
runt, quàm qui post illas; & communiter
Sancti Patres, et Doctores Ordinis; ab initia
hucusq; semper intellexerunt, & docuerunt,

ad

ad dictam nos Resurrectionis Dominica quadagesimā ex vi Regule teneri. Et sic tanquā cōmunius, & probabilius tenendū esse censeo. Et videtur ibi Regula verbis probari [Alijs autem temporibus non teneantur, nisi sexta feria ieiunare.] Nō enim ista verba intelligi possunt absolute, quod fratres s. non tentātur ad alia ieiunia, à supradictis in Regula. Hoc enim esset contra determinationem Clem. V. in dicta cōstitutione, Exiui de paradiso, ar. 5. Vbi dicitur, per hoc nos non absolui à ieiunijs ab Ecclesia constitutis. Sunt enim alia ieiunia Ecclesie, ut vigilia, & quatuor tempora; ad qua secundum constitutionem pradictam, ex precepto tenemur Ecclesie. Cum ergo pradicto modo intelligi dicta verba non possint: necessariò intelliguntur, quod fratres non teneantur ex vi Regule ad alia ieiunia, quàm ad ea, qua in Regula expressa sunt. Et quia in ipsa Regula, quadagesima omnium Sanctorum, Resurrectionis Dominica, & sexta feria ieiunia indicuntur: ad ea ergo ex ipsa Regula videmur astringi.

50 Vnde S. Bon. in hoc 3. cap. inquit. [De triplici quadagesima hic loquitur S. Franciscus, duas preceptorias imponēs, tertiā ad deuotionis excitationem suadens. Tres siquidem legunt viri, quadraginta diebus cōtinuò ieiunasse; Moyses scilicet, Elias, & ipse Dominus.

Quadagesimæ tres celebres.

Exp. Reg. S. Franc.

T

Prima

Exod. 24.
3. Reg. 19

Prima Moysis, quadragesima, refertur ad peccata praterita expianda; Secunda, Helia, ad futura eminentia praeuenda; Tertia, Saluatoris, ieiunium gaudij significat; ubi cor tantis spiritualibus reficitur delicijs, ut poena sit vacare mensis, & delectabile sit ieiunare. Nam ieiunatur, non ut corpus affligatur, sed ne interrumpatur deuotio, qua spiritus recreatur. Idcirco S. Franciscus duas quadragesimas praecipiendo imposuit; tertiam vero cum benedictione Domini suauis. Sciebat enim deuotione tantum, non aliqua coactione; hoc ieiunium gaudij, adimpleri debere.] haec ille. Ex quo, non tantum habes duas nobis praeceptorias quadragesimas ex ipsa Regula imponi; sed rationem item cur tantum duae praecipiantur, tertia vero suadeatur. Quoniam illae duae mœroris ieiunium respiciunt, quo caro affligitur ad delenda peccata praterita, & praeuenda futura: tertia vero non mœroris, sed gaudij ieiunium inuoluitur. Quod cum ex instinctu Spiritus sancti procedat, qui est Spiritus libertatis; ideo non praecipitur, sed suaderi tantummodo debuit.

51 *Nec obstat, quod Clem. praedictus, praefatam Dominica Resurrectionis quadragesimam, inter aequipollentia praeceptis, non enumerauit; satis enim hoc explicuisse videtur art. 5. illis verbis. [cum duobus temporibus*

Obiectio
ni tacite
responde
tur.

anno.

annotatis in Regula à festo omnium Sancto-
rum, usque ad Natiuitatem Domini, & ma-
ximè quadragesima in quibus ieiunare te-
nètur.] his enim verbis innuitur, quòd præ-
dicta ieiunia ex vi Regule ieiunare tene-
mur, cum in ipsa Regula annotentur. Non
enim in ipsa Regula, Dominica Resurrectio-
nis, quadragesima fuisset apposita: sicut nec
Vigilia, nec quatuor tempora apponuntur;
si ad eam, sicut ad ista ex præcepto Ecclesie
tantum nos voluisset esse obligatos. Et con-
firmatur hoc: quia idem Clemens V. postquàm
12. illa equipollentia explicuit; subiunxit, &
ubi in Regula reperitur hac vox, (teneantur)
habet vim præcepti ex Regula. Atqui in Re-
gula ponitur hoc verbum (teneantur;) dum
agitur de ieiunio omnium Sanctorum, qua-
dragesima, & sexta feria, ut supradictum est;
ergo ex vi Regule ad prædictam Resurrectio-
nis Dominica quadragesimam obligamur.

52. Ex quo sequitur, quòd secundum Tempus,
S. Tho. 2. 2. q. 147. art. 4. & communiter Do- & xras ie-
ctores: in 4. d. 15. non tenetur quis ex præ- iunij.
cepto Ecclesie ad ieiunium, nisi post finem ter-
ty septennij, id est, post vigesimum primam an-
num. Quoniàm ob debilitatem naturæ frequen-
ti indiget cibo, & non multo simul sumpto;
& multo item usquè ad id tempus, quisque
indiget nutrimento, ob necessitatem augmenti.

T 2 quòd

quod fit ex residuo alimenti. Verum quia, vt idem S. Tho. 4. sent. d. 15. q. 2. quasiuncula 2. Palud. Duran. & ceteri ibidē, & Sylu. tit. ieiunium, nu. 18. dicunt, vires naturales non currunt semper in omnibus eodem modo; sed aliqui citius perueniunt ad finē augmenti, & alij tardius: idē non precisē sunt illi anni ad punctū attendendi; sed vel citius, vel tardius obligant saltem ad aliqua ieiunia, ad arbitriū boni viri. Quod item de senibus dicendum est. Et idē consilio confessoris relinquitur, qui & quot dies ieiunare debeant. Tamen huius Regula professi, licet dictam etatem vnus et viginti annorū non attigerint, tenentur ieiunare quadragesimam, & alia ieiunia in ipsa Regula præcepta, ex voto particulari, et præcepto ipsius Regula. Ad cetera autē ieiunia, tenentur sicut ceteri Christiani. Nam cum ad illa non obligentur ex Regula, remanet Ecclesia obligatio tantum: ergo nō aliter, nisi eodem modo quō ceteri Christiani eiusdem etatis ad prædicta tenentur. Ex descentia tamen, debent professi ea omnia integrē ieiunare. Sciant tamen fratres, quod idē Epiphaniā ieiunium tanquam ieiunium gaudiū, non mororis, minimē nobis præcipitur sed cum diuina benedictionis promissione, nostra deuotioni relinquitur: vt nos per hoc discamus nosipso animare, & exercere, ad alia specia-

Professi
adolefcē-
tes tenen-
tur ex Re-
gula ieiunare.

lia

lia ultra nobis iniuncta. Et licet per hoc liberum sit fratribus, talem Epiphania quadragesimam ieiunare, vel non: si tamen à suo pralato ex causa ad id sufficiente, tale alicui subdito ieiunium imponatur: tenetur subditus illud acceptare. Quoniam multa sunt; ut dixit Gerson, in regul. mora. 2. par. de cognitione venialis peccati, & mortalis, alph. 32. confide. 6. ad qua homo non tenetur simpliciter, aut regulariter; ad qua tamen ex causa, aut ex sua culpa obligari quandoque potest. Quando autem causa sufficiens censenda sit, ad imponendum alicui tale ieiunium; pralatorum est, non subditorum iudicare. Et periculosum est subditis, proprium in his sensum pertinaciter sequi, contra mandata superiorum. Et vitium singularis relaxationis, & fortè scandali erit; si quis nollit ieiunare absque aliqua iusta ad id causa, tota communitate ieiunante, vel abstinente à carnibus. Hoc tamen ieiunium, cum ex Regula cuique liberum relinquatur; non potest generaliter, ad semper omnibus imponi. Vt de hoc latius dicetur infra cap. 10.

Ieiunium
Epiphaniae
potest
à pralato
fratribus
imponi.

Quibus cibis debemus vti in ieiunio.

53 **E**T quoniam de ieiunio est sermo, non inutile fore existimaui, quinque hic

de hac materia annotasse. Primum, quod in omni Ecclesiastico ieiunio, esus carnum interdictus est, secundum D. Thomam in eadem quest. 147. art. 8. ad 3. & communiter Doctores. Esus autem ouorum, & lacticiuorum, & eorum omnium, quæ à carnibus sementinam originem trahunt; tantum in quadragesima, non in alijs interdicitur ieiunijs: ubi habetur in c. denique d. 4. Ex quo sequitur; quod alia ieiunia à quadragesima, licitè ieiunari possunt (& est verè ieiunium) in ouis, & lacticijs, & alijs citra carnem. Tamen, quia in ieiunijs, secundum S. Hiero. Ambr. & Aug. in c. illa. & c. utinam d. 12. & communiter Doctores 4. sent. d. 76. regionis seruanda est consuetudo: ideo prædicta, citra quadragesimam, licitè comedi poterunt, ubi consuetudo hoc habet. Vbi verò talis consuetudo non est; non poterunt licitè comedi. Et frangeretur ieiunium, secundum Sylue ieiunium d. 15. Nauar. in manua c. 21. à nu. 11. Tolet. lib. 6. in tract. c. 2. & communiter DD. cum consuetudo in hoc, vim legis habeat, secundum Medinam tract. 4. de pœnit. et omnes.

Qua hora sit comedendum in ieiunio.

Nota 2.
Hora comedendi

34 **S**ecundum, seruandam esse horam resectionis; quæ secundum S. Tho. ubi supra,

*supra, art. 7. est, ut cibus circa horam nonam, tempore
hoc est tertia hora post meridiem, non antea ieiunij.
sumatur. Eò enim tempore communiter ho-
mines comedebant hora sexta, hoc est, in me-
ridie: & ieiunantes comedebant hora nona,
in qua hora Christus expirauit. Ex eò autè,
quòd hodie homines communiter comedunt
hora tertia; factum est ex communi consuetu-
dine, ut ieiunantes comedant hora sexta, hoc
est iuxta meridiem. Sive vesperarum officiū
sit celebratum, siue non; cum consiliū tantum
sit, non praeceptum (secundum multos) expe-
ctare persolutum officium vespertinū. Et tutò
circa meridiem, ob praedictam cōmunem con-
suetudinē refectio à ieiunantibus sumi potest.
Quia licet per c. solent. de conse. d. 1. secundum
magis communem sententiam, hora ieiunan-
di esset in praecepto; sicut nō plus, quàm semel
in die comedere. & à cibis vetitis abstinere;
& haec hora, esset hora nona, idest tertia hora
post meridiem. Tamen ex ipsa consuetudine
sublatum est tale praeceptum comedendi hora
nona. Et hoc est, quia cū materia ista ieiunij,
sit iuris positiui: sicut consensu videntiū firma-
tur, ita contraria consuetudine infirmatur,
& tollitur: ut annotauit Caiet. in dicto art. 7.
Humana enim leges ex intentione eas con-
dientium robur habent: ac proinde, sicut legis-
lator cum legem facit, si animum obligandi*

non habet, non obligat lex: ita post legem conditam, si animum obligandi deponat, non amplius obligabit lex. Cum igitur inducta consuetudine legi contraria, sciente legislatore, et non puniente inobedientes, nec contradicente verbis; iuste præsumentur legislatorem legis rigorem relaxare: perinde est, ac si dispensaret. Et ita fit; ut per huiusmodi consuetudinem, homines ab humanis legibus excusentur. Ut bene dixit Medina ubi supra, q. 8. Et inde est, quod licet S. T. homa temporibus, ieiunantes sumerent cibum tertia post meridiem hora, iuxta canonem predictum; hodie tamen circa meridiem ex consuetudine scita, & tolerata, seu potius approbata ab Ecclesia, licite sumi potest. Nec enim Ecclesia excommunicatione punit tali hora comedentes; nec verbo prohibet, nec predicat eos male facere.

Præuenire horam ieiunii est quâdoque mortale.

55 Notabiliter autem horam ieiunii absque rationabili causa præuenire, (quisquid alii dicant) mortalis erit culpa; secundum magis communem Doctorum sententiam. Quod conuincitur ex hoc: quia cõmunis animi conceptus Christianorum est, quod comedens in die ieiunii summo mane, minime ieiunat. Quod patet inde; quia quilibet Christianus videns aliquem in die ieiunii summo mane comedentem, dicit, iste non ieiunat.

Verba

Verbanamque sunt signa cōceptum. Quod si hora ieiunij non esset de necessitate; non vti que negaretur esse ieiunium, quod tam notabiliter anticipatur. Tenetur ergo quilibet ad consuetam horam cœna in ieiunio; quæ esse communiter solet circa meridiem, secundum patriæ morem: sicut tenetur ad ieiunium ipsum. Ex causa autem rationabili, horam comedendi notabiliter præuenire in die ieiunij; nullus erit peccatû; secundum Innoc. in rubr. de obser. ieiun. & summistas tit. ieiunium: & DD. omnes: si modò superioris interuenerit dispensatio, quæ commodè haberi possit. Est quæ causa rationabilis dispensandæ secundum Petrum de Palud. 4. dist. 15. de hilitas urgens, peragendum negotium, siue iter, siue lectio, & id genus alia.

An toties peccetur, quoties præter primam comestionem in die ieiunij comeditur?

56 **T**ertium est, ad integritatem ieiunij pertinere secundum omnes, non nisi semel in die refectionē sumere. Sed dubitū est inter doctores; An qui pluries in die ieiunij comedunt; toties mortaliter peccent; quoties pluries quā semel comedunt? Idq. intelligitur de refectione, quæ per se sumpta sufficit ad fractionem ieiunij; non autem de eo, quod de sero sumi-

Nota;
Ieiunium
toties frā
git in die
quoties
comedit
secundum
aliquos.

sumitur per modum medicinae, ne stomacho noceat potus. Aliqui sunt, inter quos Medina est, qui affirmatiuam tuentur partem; quod scilicet peccent mortaliter. Et est eorū fundamentum. Quia hoc pendet ex intentione Ecclesiae ieiunium instituentis; quae potuit omnes refectiōnes alias à prima, sub mortali prohibere: & potuit non nisi illam refectiōnem prohibere quae ieiunium frangeret, quae est secunda refectiō. Et cum de hac intentione nihil certum haberi possit; volunt, quod rationalis Ecclesiae intentio, sit iudicanda omnium refectiōnum prohibitiua, non illius solius, quae ieiunium frangit. Nam finis ab Ecclesia in ieiunio intentus, ille est; ut ieiunantes ieiunia meroris, & penitentiae, per certam, & praefinitam abstinentiam affligantur; & caro Spiritui subijciatur; & mens ad contemplanda diuina aptior reddatur; & Deo pro peccatis debita satisfactiō fiat. Ex hac verò finali intentione, potest intentio obligatoria quodammodò colligi, quod ad omnes refectiōnes respiciat; & non ad eam solam, quae ieiunium frangit. Nam, magis finis ab Ecclesia intentus, impeditur per plures refectiōnes, quam per solam secundā refectiōnem. Ideoq. non secunda tantum refectiō videtur prohibita; sed tertia, et quarta, & quotquot post primam sequuntur.

Alij

*Alij tamen sunt, qui negativam defendunt partem, tanquam mitiorem; quòd scilicet non peccetur toties, quoties prater primam refecti-
 onem, alia sumuntur: sed tantum semel, in secunda scilicet refecti-
 one; per quam ieiunij frangitur. Et fundamentum horum est Quia non est intentio Ecclesie, toties Christianos obligare ad mortale; nec ut pia mater tot filiis suis vult laqueos immittere. Latè hac per Durand. 4. dist. 15. q. 2. Gab. 4. d. 16. q. 3. Caietan. in sum. tit. ieiun. S. 4. Sylvest. & Tabien. eod. tit.*

Opinio
negati-
ua

57 Et si dicas, quod Ecclesia fortè de hoc non cogitavit; nec de eius intentione constat. Dicimus, quòd Ecclesia intentionem in mitiorem partem exponimus: quia pœna sunt restringenda; nisi ubi evidenter constet de opposito. cap. in pœnis de reg. iur. in 6. Nec obstat, quòd per tertiam, & quartam comestionem, sic, & multò magis impediuntur fines ieiunij ab Ecclesia intenti. sicut per secundam: ergò sic contravenitur intentioni Ecclesie in tertia, & quarta, sicut in secunda. Quia licet Ecclesia intentio, ad tales respiciat fines; non tamen constat, an intendat ad hoc obligare: & dum non constat, pœna (ut diximus) sunt restringenda, nò amplianda.

Obiectio

Solutio.

Et suadetur hoc, quòd scilicet tertio, vel quarto comedens non peccet peccato fractionis

Pulchra
ratio.

nis ieiunij. Nam vt inquit Martinus de magistris, et Durandus, secundo comedens in die ieiunij frangit ieiunium; cum de integritate ipsius sit vnica comestio: ergo tertio, & quarto, comedens reperit ieiunium fractum, ergo non frangit ieiunium. Patet ex virtute sermonis, illud enim frangitur, quod est integrum: sed ieiunium per secundam comestionem est fractum, & non est amplius ieiunium; ergo neque per tertiam, neque per quartam frangi potest.

Obiectio *Et si dicas, quod violatio ieiunij in qualitate ciborum toties est nouum peccatum, quoties comeduntur cibi vetiti, carnes scilicet oua, lacticia: ergo pari ratione, quoties receditur*

Solutio. *ab vna comestione, toties peccatur. ad hoc respondet Caiet. 22. q. 147. ar. 8. quod ieiunium tres continet negationes, scilicet non vesci carnibus, non comedere plusquam semel in die, et non comedere ante horam consuetam. Haec tamen negationes non eodem modo se habent ad ieiunium. Duae enim vltima cadunt vt partes,*

Comestio *vel quasi partes constitutiuae; prima verò cadit sub praecepto absolute, durante scilicet tempore quadragesima, vel quatuor temporum, vel vigiliarum. Et propterea quoties in die quis comedit carnes, aut alios prohibitos cibos, toties de nouo peccat mortaliter, iuxta regulam praeceptorum negatiuorum. Cadit namque in praecepto, quod in toto illo die non co-*

medan-

medantur cibi vetiti, sicut cadit sub praecepto Diuino, quod in toto tempore huius vitae non furemur. Et sicut qui commisit semel, vel bis furtum, non excusatur, quin tertio peccet, si tertio furetur: Ita qui semel, vel bis comedit cibos vetitos durante tempore prohibitionis; non excusatur quin tertio peccet, si tertio vetitos cibos comedat. Non autem quoties quis comestiones multiplicat in die ieiunij, toties peccat: quia ut diximus non cadit sub praecepto Ecclesia absolute non multiplicare comestiones, sed ut requiritur ad ieiunium. Sed quia abstinere à tertia vel quarta comestione in illo die, non potest esse conditio ieiunij; quia ieiunium iam est absolutum per secundam comestionem: sequitur ergo quod sub praecepto Ecclesia cadat tanquam prohibita, tantummodo secunda comestio, quae frangit, & soluit ieiunium; non reliquae comestiones sequentes, quae ieiunium frangere non possunt, cū fractum inuenierint. Dicendum ergo est cum cōmuni sententia; quod nō toties peccatur, peccato fractionis ieiunij, quoties comestiones prater primā in die ieiunij sumuntur: sed semel tantum in secunda scilicet comestione, quae ieiunium frangit. Et licet Ioan. Maior 4. d. 15. q. 6. dicat hanc questionem esse problematicam; hanc tamen partem negatiuam, tanquam communiorē, & a quo

rem amplectitur. Dixi peccato fractionis ieiunij; quia peccari posset ob aliam causam, puta rationis contemptus, vel gula: venialiter vel mortaliter, secundum qualitatem eorum.

Num absoluti à ieiunio, vetitis cibis vti possint?

Nota 4.

Dispensati
in carni-
bus dispē-
santur à
ieiunio.

39 **Q**uartum, quòd licet aliqui cibi sint ab Ecclesia ieiunantibus interdicti, & per hoc videatur dicendum, quòd qui non tenentur ieiunare, non teneantur à predictis vetitis cibis abstinere: cōmunis tamen opinio fundata super consuetudine, quæ est optima legum interpret, cōtrariam tenet sententiam. Communiter enim in populo Christiano seruatur, quòd dispensati ob euidētem necessitatem ab abstinentia carniarum sunt totaliter absoluti à præcepto ieiunij: dispensati autem in ouis, & lacticiis, non absoluuntur à præcepto ieiunij. Et rursus potentes abstinere à predictis omnibus cibis vetitis, sed impotentes ad seruandum unicam cōstitutionem; liberantur à ieiunio solum, & non ab abstinentia prohibitorum in Quadragesima, & in alijs ieiunijs, iuxta patriæ morem. Ideo dicendum est, quòd tam ieiunantes, quàm non ieiunantes, tenentur (ubi neces-

necessitas non dispensat) ad abstinentiam a cibis prohibitis; sic consuetudine, Ecclesia praeceptum interpretante; ipsa enim vim legis habet, & legis interpretatrix est, ut in ea consuetudo dist. 1. Panb. in cap. fin. de consuet. D. Thom. 1. 2. q. 97. art. 3. & summissit. consuet. Et eadem ratione, licet pueris paruulis dantur ova, vel carnes in Quadragesima iuxta patriam consuetudinem; quia in hac materia ieiunij, potissimum consuetudini standum est. Quare cum non minorem locum consuetudo teneat; quàm ius; hanc autem in diuersis regionibus, & locis consistere esse diuersam; ad eam secundum patriam morem recurrendum est. Et incole loci, patriam consuetudini se debent in hoc conformare. Aduen-
na verò, ac reliqui, qui in locum illum conueniunt, non animo illuc habitandi; sicut loci legibus non astringuntur, ita nec consuetudinibus loci: nisi causa evitandi scandalum, aut alia urgente ratione.

Cōsuetudo quāti
referat.

Aduen-
ientes ieiunantes.

60 Quintum, & ultimum, quod Quadragesima Resurrectionis quod ad seculares communiter incipit à 4. feria. qua praecedit primam Dominicam Quadragesima. Ut in cap. Quadragesima: de consec. d. 5. Quò verò ad Ecclesiasticas personas, incipit prima die post Dominicam Quinquagesima, ut in cap. denique, d. 4. Et licet communiter tentatur, ut referat

5. Nota:
Ieiunium
xl. quan-
do inci-
piat.

An-

Angelus tit. Ieiunium. S. 7. quoddam hoc fit consilium, non preceptum; & per hoc non sit necessesse quoddam à particularibus Quadragesima ieiunetur à Quinquagesima: decens tamen est id facere. In communitate verò, necessarium fortè est; ob rationabilem consuetudinem, quae vim legis videtur habere. Hac autem fusius videri possunt, in praeiatis Doctoribus.

Text

TEmpore verò manifestae necessitatis; non teneantur fratres ad ieiunium corporale.

Necessitas excusat à ieiunio.

ET si omnibus Regulam professi preceptorium sit, praedicta ieiunia obseruare, modo iam supradicto: tempore tamen manifesta necessitatis, à corporali ieiunio, tam Regulari, quam Ecclesiastico, excusantur. Nam necessitas vera, non astringitur lege; sed satis tunc est bona voluntas. Hac autem necessitas (secundum omnes) multiplex esse potest; vel scilicet ratione aetatis, vel debilitatis, vel infirmitatis, vel laboris inuitabilis, sine quo aliquod negotium necessarium commodè, (ut oportet) perfici non possit, vel propter defectum sufficientis victus pro sustentatione debita. Et tunc necessitas hac, manifesta censetur; cum cuique discreto, &

pio

pio viro dubia non existit. Quo casu, absque aliqua dispensatione praelatorum liberi erunt fratres à ieiunio; dispensantibus in hoc ipsa necessitate manifesta, & Regula. Vbi verò necessitas non est manifesta; licet vera sit, praelatorum tamen requiritur dispensatio: si commodè haberi potest, & usus non habet contrarium. Quoniam in dubijs, ut supradiximus. num. 5. in his particularibus casibus, ad Episcopos, & ad presbyteros curatos, & vniuersaliter ad praelatos spectat respectu suorum subditorum iudicare, & dispensare, prout eis secundum Deum expedire videbitur, ut dixit S. Tho. 4. dist. 15. quest. 3. art. 2. Et ideo malè faciunt praelati (ut diximus) dum petentibus subditis dispensationem in causa dubia, soluendi ieiunium, aut praueniendi horam; remittunt eos ad conscientias proprias. Debent enim pro qualitate rei dispensare in re dubia; cum ad prædicta habeant facultatem. Et eadem ratione, dispensare etiam possunt in casu, quò ad qualitatem ciborum, ut dixit Caiet. 22. quest. 147. ar. 4. & videri potest per summum tit. dispensatio.

Praelati in dubijs, debet dispensare.

Consulo verò, moneo, & exhortor fratres meos in Domino Iesu Christo: ut quando vadunt per mundum, non ligentur. Exp. Reg. S. Franc. V. tigent.

Texti

tigent, neque comendant verbis, nec alios iudicent.

Iter fratrum
quomodo
litter fiat.

62 **O**rdinatis fratribus ad Deum per diuinas preces; & ad seipsos per mortificationem carnis ex ieiunio; nunc eos ordinas Pater sanctus ad edificationem proximorum. Ad instructionem ergo partis rationalis, consulit: ad alliciendam partem concupiscibilem, suauiter monet: ad exercendam partem irascibilem, exhortatur fortiter; ut euntes per mundum exemplo Christi, & Apostolorum non litigent inter seipsos, nec cum alijs, contumeliam inferendo. Neque contendant verbis, pertinaciter propriam asserendo sententiam: vel in curijs iudicialiter comparando. Nec alios quisque audeat iudicare; dubia scilicet, in peiorem partem interpretando.

Tex.

Sed sint mites, pacifici, modesti, mansueti, & humiles: honestè loquentes omnibus, sicut decet.

63 **N**ec tantum eos instruit de malis, quæ evitare debent ad proximorum edificationem itinerando: sed etiam de bonis, quæ debent habere. Ut sic tanquam in lucem mundi dati; lucem inter homines bonorum

ram exemplorum ostendant.

Quod tunc erit, si mites erunt, non resistendo, sed cedendo improbitatibus aliorum. Pacisset, alios nullo modo impetendo. Modeste, per disciplinam sensuum, in verbis, & operibus modum servando. Iuxta illud Apostoli; Philip. 4. Modestia vestra nota sit omnibus hominibus, Mansueti, moribus, non impetiosi, motus irascibiles refrenando. Humiles, nullum honorem appetendo, & omnem gloriam humanam fugiendo, & sibi ipsis viliscendo. [Honestè loquentes omnibus, sicut decet,] omnem scilicet hominem pro sui status gradu reuerendo; nec stultiloquia, aut turpia, proferendo, vel vana: sed sermo sit semper sale conditus, ad edificationem aut utilitatem audientium. Sic enim concordia in inuicem, & ad externos omnes; modestia in sensuum, verborum, & operum disciplina; mansuetudo, & humilitas in moribus; honesta in verbis, edificatoria, & religiosa locutio, Dei Ministros, & Evangelicos viros probat.

Frates
quib⁹ vir-
tutibus,
fulgere
debent.

ET non debent equitare, nisi manifesta Tex.
necessitate, aut infirmitate cogantur.

64 **C**hristi vestigia sequens, qui pedester
semper (præterquam in die palma-

Equitare
quid sit.

rum mysterium, & prophetiam de pullo, & asina adimplens) creditur ambulasse; suis hic Pater sanctus equitationem fratribus interdicit. Et quidam ad proprietatem vocabuli attendentes, illos tantum æstimant equitare, qui equini generis insident animalis: quare animalia cetera, vel honesta si occurrant uehacula, minimè prohiberi suspiciantur. Intelligentia tamen huius dicti ex causis est assumenda dicendi; quæ sunt, ut eius fratres Christi sequantur vestigia; qui semper ut diximus (nisi ad implendam prophetiã) pedester creditur incedisse. Vt quæ eis vera forma humilitatis, austeritatis, et minuen- de sollicitudinis donetur. Quare Marti. V. in suis constitutionibus declarauit, per equitare, debere intelligi (sicut S. Bonau. intellexit,) ut sit fratribus interdictum, non solum cuiusque animali insidere; sed etiam bigare, & quadrigare: Quod satis usus loquendi comprobatur. Vulgo enim equitare dicitur; quicumque, animalis cuiuslibet uectione utitur. Et idè secundum 4. magistros, S. Bonau. & Seren. conscient. q. 45. nulla animalium, vel currui uectione fratres uti possunt: nisi manifesta necessitate, vel infirmitate cogantur. Vbi enim necessitas cogens, & manifesta adsuerit; licitam erit fratribus ex Regula absque aliqua superiorum dispensatione, equitare.

Bigare, &
quadriga
re prohi-
betur.

Vbi

Vbi verò necessitas fuerit dubia ; dispensatio (ut aliàs diximus) requiritur superiorum, si commodè haberi potest.

Eod. c. 5.
n. 61.

65 *Hæc autem necessitas vera, & ad equitandū sufficiens, multipliciter attendi potest. Vel ratione itineris, ut puta quia satis prolixum, seu longū est: vel quia impeditum aquis fluminibus, niuibz, &c. Vel ratione negotij conuenientis, & urgentis, ita ut nec commodè differri, nec fieri per alium aquè bene possit; nisi per eum, qui equitare indiget. Vel ratione debilitatis personæ; quæ talis esset, ut sine magno persona detrimento pedester ambulare non posset. In his enim casibus tantum (secundum cōmuniter expositores in tertio cap. et Seren. conscient. ubi supra,) licita erit equitatio. Modò tales causæ, prædictam necessitatem ad equitandum inducentes; rationabiles sint, seu expedites, & necessaria. Nam si causæ non sint huiusmodi, licet vera adsint necessitates respectu itineris, vel personæ; non utique ad licitè equitandum sufficient. Tunc enim voluntariè, & nō ex causa rationabili, seu necessaria, quis se tali exponeret necessitati: quod utique illicitum est. Eò enim ipso (teste Angisto in morali c. 1. 3. & 6.) quò quis ad aliquid obligatur; cogitur ad tollenda impedimenta, seu causas, quibus probabiliter illud poterit impediri. Ut puta vouens*

Necessitas æquitàdi multiplex.

Causæ in
ducentes
ad equitā
dum sunt
equitādæ.

Quol. 5.
art. 2.

Nota.
valde.

castitatem; causas tenetur voluntarias evitare, quibus probabiliter castitas periclitari potest. Sic, obligatus non equitare; tenetur ad tollendas causas, non rationabiles, quibus ad equitandum, cogatur. Dum enim causa rationabilis, seu necessaria non est, sed voluntaria, necessitas inde sequens, voluntaria erit. Et dum manet libertas culpabilis, sequitur, ut actus sequens etiam culpabilis sit; ut dicit Adrian. Itaque ubi in nostra potestate est, talem equitandi necessitatem tollere; semper frater Minor contra Regulam faceret preceptum, non tollendo illam. Quare si quis absque rationabili causa prolixum voluerit iter arripere; licet illud verè non possit absque notabili detrimento absoluerè peditando; quia tamen necessitati equitandi voluntarie absque rationabili causa se exponit; peccaret mortaliter, contra suam Regulam equitando.

66 Et idem est dicendum de eo, qui sine causa rationabili acceleraret iter; ea intentione, ut fessus, cogatur inde equitare. Dum enim talis voluntaria causa perdurat, qua debito modo deponi potest; necessitas inde sequens non excusat. Unde in exposit. Patrum ordinis c. 3 dicitur, quòd causa, quibus licitum est equitare; vitandæ sunt: modo equè bene negotia expleri possint. Ut gratia exempli; si ad discretatus officium pro capitulo Provinciali,

*ciali, vel custodiatas pro cap. Generali, vel provincialatus pro seruitio provinciae, rep-
 riantur persona ad haec munia idonea, qua
 tamen non possent, nisi equitando illa exerce-
 re; electores illos non eligant: si modò alij sint
 fratres equè idonei, per quos equè benè, ac
 per illos, poterūt negotia expediri. Quia tunc
 nulla adest rationabilis, seu necessaria causa;
 cur isti qui non nisi equitando; et non illi, qui
 pedesires, & negotia equè benè expedire po-
 terunt, eligantur. Et dum in nostra potesta-
 te est, talem equitandi necessitatem tollere; seu
 causam non rationabilem, ad talem equitan-
 di necessitatem inducentem vitare; ad eam
 tollendam efficaciter (si commodè fieri po-
 test) astringimur: ut patet ex dictis.*

67 *Et secundum praedicta, nostrae debent
 intelligi constitutiones; ubi facultas sit il-
 lis, qui aliquando diffinitores fuerunt; eque-
 stres ad capitula veniendi: si in discretos, &
 custodes fuerint electi. Quod notari debet.
 Quandoquidem ignorantia, seu inaduerter-
 tia culpabilis, non excusabit secus facientes à
 mortali; cum hoc sit obligatorium ex Regula;
 & non potest per constitutiones, dispensari.
 Ex verò ergò necessitate, quae ex causa ratio-
 nabili est; licita erit equitatio. Et insuper ex
 infirmitate. Quod ideo appositum specialiter
 est; (ut inquit hic Petrus Ioan.) ut duplex sit*

Equita-
tio cōce-
ditur, in
casu ne-
cessitatis,
& infirmi-
tatis.

*exceptio, & distinguantur adinuicem. Nam
credi poterat, quod infirmo non erit licita e-
quitatio, quamdiu commodè permanere pos-
set in loco; ubi infirmari cepit. Potest enim
infirmus, licitè ex Regula equitare ad recrea-
tionem, vel exercitium; ad consulescendum
de infirmitate. Cord. cap. 3. quest. 3. punct.
1. in fine.*

Tex.

IN quamcunque domū intrauerint, pri-
mū dicant, pax huic domui: & se-
cundum sanctum Euangelium de omni-
bus cibis, qui apponuntur eis, liceat man-
ducare.

Salutatio
danda ab
ipsis fra-
tribus.

Comede-
re de om-
nibus cō-
ceditur
fratribus.

68 **S**Icut itinerantes fratres, ad imitandum
Christi exemplum, voluit S. Franci-
scus, ut sub precepto pedestres incedere debe-
rent: sic ad eiusdem Domini exemplum, suos
admonet fratres, ut aliquam intrantes Do-
mum, primum dicant, pax huic domui. Sicut
Christus fecisse legitur, Apostolorum ingre-
diendo collegium. Eisdemque fratribus con-
cedit; ut omnibus cibis, qui eis apponuntur,
licitè uti possint. Hæc enim concessio maxi-
mè fratribus congruit; tum propter Euange-
lij libertatem, (Manducate quæ apponuntur
vobis Luc. 10.) tum propter hæresim consu-
tandam, quæ cibos damnat: qui licitè secun-
dum

dam Apostolum à Fidelibus cum gratiarum actione sumi possunt: tum propter paupertatem, quæ non habet unde cibos provideat speciales. Pauper enim, si quod ei apponitur, respuit; aut frequenter esuriet, aut offerentibus erit molestus, si appositis non contentatur; & singularia cibaria petat. Cui enim neque per seipsum, neque per bursarium aliquis est sumptus; appositarum rerum indulgendus est usus; ut sic; & fratrum paupertati; & hospitum consulatur grauamini.

69 Nec per hoc facultas conceditur fratribus se intractandi, lautèq. viuendi. Nam licet Evangelica libertatis sit, omnibus (cum gratiarum actione) posse uti cibis: eis tamen uti oportet, secundùm eundem libertatis Evangelicæ spiritum. Qui est spiritus honestatis, virtutis, & sanctitatis; non carni, sed spiritui deseruiens. Itaque sicut si venenosa, & mortifera apponerentur fercula, non liceret illa comedere: sic si quæ apponuntur, quæ aliquo essent tempore ex preceptis, seu votis generaliter, vel specialiter interdicta; non utique eis licitè uti possumus. Quare non est Evangelica sanctitatis, vetita comedere, contra precepta Ecclesiæ, seu vota; absquè aliqua necessitate cogente.

70 Nec item honestatis Evangelicæ est, ubi principales persona domus à carnibus absti-

nent:

Tēperan-
tia cibo-
rum.

uent: fratres in esu carniū laxius abunda-
re. Nec ubi lauta, & abundans est mensa,
sanctitatis Euangelica erit, talem superflui-
tatem fratres se ingurgitando approbare.
Sed magis sobrietate seruata, necessitati so-
lum, non gula satisfacere debent; ut sis, quod
verbis prudenter dissimulant, reprehendant
exemplo. Quare licitum erit fratribus, ap-
positis vti cibis; saluis praeceptis omnibus, &
votis; saluaque honestate, & sobrietate, &
exemplari hospitum adfectione. Vt latē
hac per Diuum Bonauenturam, Hugonem,
& Petrum Ioan. in cap. 3. tractantur.

Quod fratres non recipiant pecuniam.
Cap. II II.

Tex.

P Recipio firmiter fratribus vniuersis:
ut nullo modo denarios, vel pecu-
niam recipiant; per se, vel per interposi-
tam personam.

Intentio
S. Franc.
in capiti-
bus sequē-
tibus.

P Xpeditis tribus capitibus, in
quorum primo, Beatus Pater
summarie suam Religionem
instituit; In secundo, modum
tradidit recipiendi venientes
ad eam; In tertio, receptos interius, & exte-
rius instruxit disciplina: qua tanquam tres
porta

porta sunt huius spiritualis ciuitatis, per
 quas radiantes splendores recipit orientis.
 In his modo sequentibus tribus capitulis,
 quarto scilicet, quinto, & sexto. Inſidias,
 qua superſtant, excludit. In quarto enim,
 periculum Iuda pecunia Dominū tradentis;
 In quinta, periculū Religionis in otio uiuen-
 tis; In sexto verò, periculum multitudinis,
 pro communibus appropriatis rebus conten-
 dentis; obigit, & expellit. Ità ut hæc tria ca-
 pita, tres aliæ videantur eſſe porta huius ſpi-
 ritualis ciuitatis; contra Aquilonis inſidias
 munita. Vt verè ergò totus Euangelicus, &
 Apoſtolicus Pater Sanctus, omnimodam in
 hoc 4. capite pecunia receptionem excludit.
 Iuxta illud S. Euangelij Apoſtoliſ traditum
 mandatum. Matt. 10. Nolite poſſidere aurū,
 neque argentum, neque pecuniam. Vt ſic
 perfectam ē cordibus noſtris terrena ſollici-
 tudinis extirpationem, & cœleſtis Patris ſe-
 dulam prouidentiam circa illos, qui Diuinis
 vacant obſequijs, doceat ſimul, & commēdet.
 Et inſuper, ut perdita innocentia ſtatum, in
 quo ſi homo ſietiſſet, omnia fuiſſent cōmunia,
 nullaq. proprietas ad multitudinem aliquā,
 vel perſonam fuiſſet contracta; prout poſſibi-
 le foret, renouaret. Nec putes proprietatem
 ſolum pecuniarum fratribus prohiberi; uſum
 verò earum concedi: ſed uſus, ſiue receptio

Receptio
 pecuniar
 excludi-
 tur tota-
 liter.

Vſus ne-
 dum pro-
 prietas pe-
 cuniar in-

pariter,

condici-
tur fratri
bus.

pariter, & proprietas denariorum, & pecuniarum fratribus penitus, vniuersis in hoc cap. prohibetur. Vt ex declarationibus Nicolai 3. & Clem. V. & omnium Regula expositorum elucet. Vnde ex solenni precepto cuiuslibet fratrum prohibetur; vt neque per se. neque per interpositam personam denarios, neque pecuniam recipiant.

Denariū
quid sit,
& quid
pecunia.

2 Pro cuius mandati perfecta intelligentia; scias denarium, monstam esse, ex quocunque metallo, seu materia confectam. Pecunia vero nomen, si in sua latitudine sumitur, totū, quod temporaliter possidetur (iuxta S. Augustinum de Doctr. Christi.) amplectitur. [Totum (inquit ipse) quicquid homines in terra possident, omnia quorū domini sunt. pecunia vocatur: siue sit seruus, siue ager.] &c. At, si strictē sumatur, prout hic sumitur: mensuram tantum, commutationis rerum significat. Itaque, secundum communiter expositores; pecunia est, quicquid accipitur, vt loco numerata pecunie donetur, pro alia habenda re. Itaque, siue oleum, siue frumentum, siue linum, & id genus alia recipiantur; vt in aliud sub aestimatione pretij commutentur, vel pro pretio alterius rei donentur: pecunia est. Vnde Doctores dicunt, quod hic prohiberi videtur, receptio denariorum, & quarumlibet rerum, quae vt pretium rerum emenda-
rum

rum recipiuntur. Quare si prædicta, & similia, recipiantur à fratribus ad utendum eis, vel ad alijs liberaliter dandum; non utiq; pecunia dici, vel esse poterunt. Nam non recipiuntur, ut sint medium pecuniarium; seu pretium per quod aliquid aliud habeatur.

Nec item pecunia est, quod recipitur animo commutandi cum alijs rebus eiusdem, vel diuerse speciei; absque vlla pretij æstimatione. Quia ubi pretij ratio non habetur: ibi nulla pecunia ratio esse potest. Sed tunc verè pecunia erit; si in commutatione hac, aliqua interueniat pretij æstimatio: siue foris expressa verbis illa sit, siue intus in animo habeatur.

Hac enim vera emptio, non commutatio est. Itaque pecunia est, quidquid accipitur, ut loco numerata pecunia, aliquid ex eo ematur, vel habeatur: quia tunc denariorum loco datur, secundum communiter Doctores hic. Et secundum Serenam conscientiam questione 46. & Cordub. questione 1. pecunia etiam dici potest, quicquid accipitur ad hoc, ut vendatur: quia hic intentio denariorum est in recipiente; ut denarios scilicet inde habeat. Quia quod venditur, denarijs venditur. Quare pecunia est, quicquid recipitur, ut æstimatum, seu appretiatum detur pro pecunia numerata, vel pro alia re; non autem (ut quidā voluerunt)

Pecuniz
diffinitio.

quid-

quidquid recipitur, ut commutetur seu donetur extra Ordinem, vel intra ad superfluitatem, vel ad thesaurizationem. Hi enim, ut quatuor Magistri dixerunt, non distinguunt capitula, & prohibitiones Regulae. Constat autem, quod in 6. cap. proprietates, & superfluitas excessiua cuiusque rei prohibetur; hic verò proprietates simul, & usus denariorum, & pecunia interdicitur. Non ergo omne, quod petitur, ut propria auctoritate distrabatur, vel ut superfluitati deserviat, hic prohibetur, sed in 6. cap. Hic verò denariorum, & rei cuiusque, qua loco denariorum recipitur; ut scilicet aestimata, pro numerata pecunia, vel pro alia re detur; proprietates simul, & usus inhibetur. Unde pecunia est, qua appretiatà datur, pro numerata pecunia, vel alia assequenda re: non autem quod recipitur, & distrabitur, absque consideratione numerata pecunia.

Pecunia
per se re-
cipere,
quid sit.

3 Per se autem recipere pecuniam; (intelligendo semper sub nomine pecunia, etiam denarios) secundum Regulam, & declarationes, usum est habere pecunia. Hoc est, per se ipsum ad nutum, absque alia aliqua dantis auctoritate. sed propria pecuniam in aliquos usus, siue proprios, siue alienos, conuertendam recipere. Per interpositam verò personam pecuniam recipere; est, aliquem ex se sub-

substituere, qui pecuniam propria ipsius fratris auctoritate, in aliquos siue proprios siue alienos usus conuertat.

4 *Ex quibus Primo elicitur, Quòd quando sic petitur, vel procuratur prouisio necessitatum, mediante pecunia, vò tamen ipsa pecunia non deponatur apud aliquem auctoritate fratrum, neque deposita expendatur ad nutum, & auctoritate ipsorum, sed totum fit cum debita licentia, & auctoritate dantis: tunc nec fratres pecuniam per se recipere, nec per interpositam personam, dicendi sunt. Sed verè ibi amicus spiritalis est secundum Regulam, & declarationes Pontificum. Quia, qui pecuniam accipit, & expendit nomine, & auctoritate dantis pro fratrum necessitatibus; quicumq; ille sit, qui sit pecuniam administrat, siue syndicus, siue amicus fratrum, etiam si esset milesimus subrogatus; hie amicus spiritalis dicitur, & verè est, & nò interposita persona. Vt omnes Regule expofitores hic dicunt, & Serena cõscientia, q. 63.*

5 *Elicitur secundo quòd tangere, seu naturaliter contrahere denarios, vel pecuniam non prohibetur nobis ex Regula: sed tantum factus polyticus: quod idem est, quòd usus pecuniarius propria auctoritate factus. Posset tamen simplex contrahatio, alio iure, naturali scilicet, vel diuino nobis esse prohibitus.*

Primum corollar.

Amicus spiritalis quis sit.

2. Corol.

Tangere pecuniã an liceat fratribus.

Ideo,

Ideo, qui denarios non politicè, sed solum ex curiositate tangeret: tunc si hoc facit cum scandalo aliorum, quod ipse aduertit, vel aduertere debet; peccabit utique magis, vel minus secundum qualitatem scandali. Item, si ex ipso tactu imminet ipsi fratri cupiditatis periculum, recipiendi scilicet pecuniam politicè; vel quia ex huiusmodi tactu tentatur, vel inclinatur ad malum aliquod: peccabit utique magis, vel minus, secundum qualitatem periculi, cui sine rationabili causa probabiliter se exponit. Qui autem sine scandalo alicuius, & absque aliquo periculo, denarios tangeret; leuissimè peccaret, peccato curiositatis, seu otiositatis, secundum S. Thomam, vel fortè nullum peccatum (secundum aliquos) committeret. Quòd si aliqua adesset causa tangendi denarios, ut si ducatus aureus manibus acciperetur, ut ex eo calix, vel patena deauraretur. Vel si ex urbana humilitate leuetur à terra, & traderetur magnati è cuius manibus cecidisset, modo ex his nullum pusillorum scandalum, neque aliud sequatur periculum; nullum utique erit peccatum.

3. Corol.

Seruare
pecuniã
itineran-
tiũ quan-
do liceat

6 Elicitur tertio, quòd contra Regulam nò est, denarios alienos in itinere periculoso, ubi aliqua imminet pericula, super se deferre. Quoniam nullus hic pecuniarius usus interuenit; & pium quidem est, proximo rem suam saluare.

saluare, & à periculis tueri. Verum agenda est causa proximi, fideliter quidem; sed prudenter. Vbi enim anima, vel fama laderetur, ex aliquo fortè scandalo, vel ex sibi imminente periculo; nullius est curanda pecunia, seu denarius.

7 Elicitur quarto, quòd fratres Minores eadem, qua supra ratione, denariorum quorumcunque Custodes, violenta periculi necessitate cogente, esse possunt: modò id semper fiat cauendo scandalum pusillorum, inde probabiliter imminens; & insuper seclusa obligatione custodia. Debemus enim illi notificare, quòd non intendimus ad iacturam teneri, si pecunia pereat. Custodia enim pecunie (vt asseritur) obligationem importat, nisi à principio excludatur. Teneremur tamen fideliter custodire; sicut rationabiliter nobis fieri vellemus. Salubre verò erit consilium, quando commodè fieri potest, pecuniarum custodiam non acceptare: ad euitanda malorum pericula, & turpes pro casuum varietate infamias; in qua Ordo ex depositis pecunijs incurrere possit.

4 Corol.

Custodes pecuniarum an possint esse aliqui fratres?

8 Elicitur quinto, quòd pecuniarum, seu denariorum quorumcunque, etiam alienorù dispensatores esse non possumus. Quoniam dispensatio, ministerialem saltem in se, circa talia dispensanda auctoritatem includit;

Dispensatio pecuniarum aliorum non licet fratribus.

Exp. Reg. 5. Franc.

X

& se.

& sapè politicam etiam contrèctationem habet annexam. Qua omnia nobis per Regulam sunt prohibita, ut expresse dicit Clem. V. art. 7. Et ignominiosum est, ut ait Hugo; ut qui sua, propter pericula repulit, stultè rursus, propter aliena, se periculo exponat.

In necessitatis casu, vsus pecunia,
non videtur illicitus.

Pecuniæ
receptio
aliquândo
fratribus
licita.

9 **N**ota tamen, quòd licet denariorum, & pecuniarum receptio, quò ad proprietatē, & vsum hic fratribus omnibus prohibeatur; regulariter tamen id debet intelligi. Nam ubi casus extrema necessitatis aduenerit; licitè poterunt pecuniam per se, vel per interpositam personam recipere. Quoniam lex naturalis, qua tenemur nostris extremis necessitatibus subuenire; magis indispensabilis est, & obligat, quàm lex positua; & præceptum de non recipiendo pecuniā: ut rectè annotauit Hugo hic. Vbi enim duarum obligationum dispariter obligantium, emergens occasio alteram alteri incompossibilem reddet; tunc quæ minus obligat, alteri cedat, necesse est. Atqui minus obligat votum de non recipienda pecunia, quàm præceptum seruandi naturam: idèd quando alio modo vita corporalis seruari non posset, nisi pecuniam

nam recipiendo, & polytice contrahendo; licetum esset tunc, immo obligatorium ex naturalis lege pecuniam recipere, ad tali externa subueniendum necessitati. Ut esse potest in aliqua persecutione Fidei per hereticos facta: in qua forte vite necessaria, nisi pecunia mediante, inueniri non possent. Et in similibus casibus. Nec tunc talis denarius, vel pecunia proprie ipsius fratris esset, sed usus; nec simpliciter, sed ex causa, ad tempus. Quia cessante necessitate, usus pecunie mox sperat; quia reddit compassibilitas obligantium: quae necessario sunt seruanda. Sic Christus pacis tempore, missis ad praedicandum Discipulis; ne quid tollerent in via, praecipit. Stante vero necessitatis articulo, tota scilicet illa gente pastorem; & gregem persequente: sacculos, hoc est lacutos illis permisit, dicens. Luc. 10. [Quando misi vos sine sacculo, &c. nunquid aliquid defuit vobis? sed nunc qui habet sacculum, tollat similiter & peram.] Quia non eadem viuendi regula, tempora persecutionis, quae pacis est: ut ibi dicit Glossa. Sicut ergo Apostoli, pacis tempore loculis caruerunt; tempore vero passionis, & persecutionis dispensatiue laculos pro seipsis habuerunt: sic urgentis necessitatis tempore, quando nullo modo aliter fratres, nisi mediante pecunia, nec

Matt. 10.

Regula
viviendi va-
riatur quan-
doque.

mendicando, nec laborando vita necessaria possent inuenire: ut sæpè in persecutionibus contingere solet; licitè ea ex prædictis uti poterunt. In quo communiter expositores concordant. In alijs verò casibus, à prædictis, omnimodè pecuniarum vsus, fratribus inbibetur.

10 Et quia bene præuidit Pater Sanctus, quòd pro aliquibus necessarijs rebus, necessario esset aliquando procuranda pecunia: quia nec semper omnia, absquè pecunia elemosynaliter poterunt haberi, ut sunt vestes fratrum, & necessaria pro infirmis. Ne ergò periculum ipsis fratribus immineret, dum nec pecuniam ipsi tractare, nec sine ipsa possent frequenter suæ indigentia providere. Ideò tanquam prouidus Pater, statuit, ut per amicos spirituales, Ministri tantum, & Custodes super his sollicitam curam gerant. Ita tamen, ut nullo modo denarios, vel pecuniam recipiant. Vnde dicit.

Tex.

TAmen pro necessitatibus infirmorum, & alijs fratribus induendis, per amicos spirituales, Ministri tantum, & Custodes sollicitam curam gerant, secundum loca, & tempora, & frigidas regiones: sicut necessitati viderint expedire. Eo semper saluo, ut
(sicut

(sicut dictum est) denarios, vel pecuniam non recipiant.

Amici spirituales qui sint.

EA fuit, ut quidam antiqui Regulae expostores asserunt, Sancti Francisci intentio; quod sui fratres pro nulla pecuniaria procuratione, sub quocunque colore, vel causa personaliter comparerent. Nec post procurantes illam irent, nec de cuiuscunque rei emptione, seu venditione se intromitterent. Sed qua mediante pecunia procuranda essent, aliquibus spiritualibus Ordinis amicis, qui curam in seipsum sumerent praedictis fratrum necessitatibus providendi, notificarentur. Sicque antiqui fratres Ordinis, tanquam veri puritatis Regula zelatores servauerunt: & ideo in multa puritate conscientia, simul & pace, hac laudabili exemplaritate, (teste Hugone) vixerunt. Etenim ipsi hostitium prout ex Regula eis imponitur, pro elemosyna ibant: & sibi necessaria, qua bono modo, absque pecunia procuratione poterant habere, mendicabant. Amici vero spirituales Ordinis, ab Episcopis, vel à communitate ad hoc constituti; vice, & nomine constituentium, mediante pecunia ceteris

Consuetudo antiquorum fratrum in querenda elemosyna.

fratrum necessitatibus providere curabant. Verum dilatato postmodum Ordine, & sub-
 crescentibus fratrum necessitatibus, simul-
 què frigescente in populo charitate, non pas-
 sim reperiebantur, qui necessaria fratrum
 provisioni insisterent. Ideo, Summi Pon-
 tifices hanc Minoritanam Regulam expo-
 nentes, modos, & formas fratribus ostende-
 runt, & præfixerunt: quibus servatis, li-
 citè suis possent secundum Regulam paritatem
 necessitatibus, mediante pecunie procuratio-
 ne subvenire. Et secundum prædictos, &
 præcipuè Nicolauum tertium, qui hanc pecu-
 nia articulum profundius, & clarioribus
 determinationibus, quam sui prædecessores,
 declarauit, cap. exijt qui seminat. §. ceterum.
 Amici spirituales, præter præfatos, erunt
 dantes elemosynam, aut ab eis substituti.
 Ad hos licitè fratres recursum habere pote-
 runt: rogantes eos, ut eorum necessitatibus
 placeat subuenire. Nec ullam habent fra-
 tres in ipsa pecunia auctoritatem; sed ip-
 sius depositio, siue transportatio, siue ex-
 pensio, auctoritate dantis fiet, vel eius sub-
 stituti.

Modus
 querendi
 pecuniã
 datus à
 Pontifici-
 bus.

Qui

Qui praelati possunt mediante pecunia
fratrum necessitatibus providere.

12 **P** Er praelatos ergo amicos spirituales,
Ministri, & Custodes necessitati-
bus infirmorum, & induendorum fratrum,
providere debent. Et quamvis ante declara-
tionem Nicolai tertij, nomen Custodis etiam
Guardianos comprehendisset, et quatuor Ma-
gistri, S. Bonavent. & Hugo asserunt hic:
tamen post declarationem dicti Nic. 3. nomi-
ne Ministrorum, & Custodum, non Guar-
diani, sed Ministri tantum & custodiarum
Custodes ex vi Regulae intelliguntur. Atta-
men idemmet Nicolaus concessit, quod Mini-
stri, & Custodes praedicti, hoc alijs fratribus,
tam Guardianis, quam non Guardianis com-
mittere possint. Et hoc secundum mentem
Regulae. Quia licet parvo fratrum numero
existente, potuissent forsan Ministri, & Cu-
stodes ad haec procuranda sufficere: multipli-
catis tamen fratribus, hoc impossibile erat.
Nec verisimile est, (ut idem Nicolaus dicit)
B. Franciscum Regulae institutorem, Mini-
stros, & Custodibus impossibilitatis iugum
voluisse praefigere; & ex impossibilitatis con-
sequencia, suis necessitatibus fratres voluisse
carere. Nec enim unus singularis Custos,
sua custodia infirmis, vel induendis fratribus,

Guardia-
ni non co-
prehendun-
tur hodie
sub nomi-
ne Custo-
dum.

Guardia-
ni tenen-
tur provi-
dere ne-
cessitati
fratrum.

corporali praesentia ad necessaria procuranda, semper adesse potuisset. Inde est, quod hoc, commaniter omnibus Guardianis committitur, eò ipso, quo Guardiani insituantur, & eorū Vicarijs, absentibus Guardianis. Ideoque, ut habetur in Speculo fol. 10. sicut Ministri, & Custodes ex Reg. obligatorie tenentur praedictis fratrum necessitatibus etiā mediante pecunia per amicos spirituales providere, ut ex praedicto Nicolao patet, s. licet autem; sic ipsis Guardianis hoc idē praeceptorium est. Quamuis ibi principalius, & directius ex vi Regulae, & ex lege praelationis ad id teneantur. Isti verò minus principaliter, s. ex commissione, saltem generali, & tacita, tam ex Regula, quam etiam ex iure praelationis. Iure enim naturali, & Diuino (ut inquit hic Petrus Ioan.) ipsis praelatis, suorum filiorū provisio incumbit. Vnde dicendum est, quod ad providendum necessitatibus corporalibus fratrum, absq; pecunia interuentione, omnes quotquot sunt praelati, eò ipso, quod praelati insituantur; naturali, & Diuino ad id iure obligantur. Ad providendum autem eorum necessitatibus mediante pecunia, per amicos spirituales; principalius Ministri, & Custodes tenentur. Ex commissione verò generali, tenentur etiam ipsi Guardiani, ratione officij; tam ex vi Regulae, quam ex concessione Papali.

Et

*Et licet hac eadem, per alios poterunt expe-
dire. Nam regulares prelati bene possunt,
super his, quæ ad eos ex officio pertinent, alijs
vices suas committere. Atqui ex officio, seu
ex commissione generali, ratione officij, hoc eis
conuenit; ideo alijs poterunt hanc curam
committere, ut bene dixit Vgo hic, & Cor-
dub. annotauit. q. 6.*

*23 Ex quo sequitur, quod alijs subditi a præ-
dictis, non possunt se intromittere in pro-
curatione alicuius necessitatis mediante pecu-
nia; nisi ab aliquo prædictorum ad hoc com-
missionem habuerint: quia hoc eis speciali-
ter per Regulam prohibetur. Vbi enim in
Regula dicitur, [Ministri tantum, & Cu-
stodes] per ly [tantum] præceptorie omnes
alijs a prædictis prelati, excluduntur: secun-
dum communem expositorum sententiam,
hic, & habetur in Seren. conscientia. q. 16.
Notandum tamen secundum expositionem
sanctorum Patrum Ordinis, et Petri Ioan.
hic, & Seren. conscientia. q. 63. qd si tam no-
tabilis esset prælatorum negligentia in pro-
uidendis fratrum necessitatibus, ut cogeren-
tur subditi etiam mediante pecunia, per ami-
cos spirituales suas procurare necessitates:
non utique peccarent. Necessitas enim ma-
gna, & vera: caret lege. Ipsi tamen subditi
ne propria affectione decipiantur, proprium*

Subditi
mediare
pecunia
an possint
prouide-
re sibi &
alijs fra-
tribus.

non sequantur iudicium; sed prudentium bonorum fratrum sententia, se committant. Ita tamen, quod semper ut dictum est, prouiso mediante pecunia non aliter quam per amicos spirituales, & nihil fratrum auctoritate, fiat.

Recurfus ad amicos Spirituales
14 Et licet recursus ad amicos Spirituales in duobus tantummodò casibus, ex Regula expressè concedatur: pro necessitatibus scilicet infirmorum, & pro fratribus induendis. Attamen S. Bonauentura declarat, in prefatis duabus necessitatibus S. Franciscum intellexisse ceteras maiores; quæ scilicet nec per humilem mendicitatem, nec per oblationem liberalem, nec per fidele laboritium, commoddè, hoc est absque magna distractione, & melioris boni impedimento, haberi possunt. Hinc est, quod Nicolaus cap. exijt. §. ceteris, & Clem. c. exiui. §. Porro. ad alias necessitates pro tempore occurrentes, cessantibus elemosynis, rationabiliter extenderunt. Ad id ut pro alijs necessitatibus, his duabus maioribus, aut consimilibus, vel æquivalentibus poterant Ministri, & custodes ex Nicol. & Clem. prædictis ad amicos spirituales cessantibus elemosynis habere recursam. Quod Petr. Ioan. & ceteri ferè omnes expositores Regula, sentiunt. super cap. 4.

Quæ

Quæ requiruntur ut licitus pecuniarum
sit recursus .

15 **N** Ec solum, ut ex prædictis summis Pontificibus, & omnibus ferè Regula expositoribus patet; nõ nisi propter necessarias res, recursus ad pecuniam haberi potest: sed nec aliter, huiusmodi recursus fieri valet, quam secundum formam, & modos à prædicto Nicolao iij. traditos. Sic enim à Clem. V. in dicto. §. porro determinatum est, his verbis [Dicimus fratres teneri, eantre summo pere, quòd pro alijs causis, vel sub modis alijs, quam ponat dicti prædecessoris nostri declaratio, ad dantes pecunias, sine deputatos nuntios non recurrant.] His servatis, securè poterunt fratres, pecuniariam solutionem procurare: nec dici verè poterunt per se, vel per interpositam personam pecuniarum receptores, contra Regulam, & sui Ordinis puritatem. Ideo attendenda, & notanda sunt ea, quæ dictus Nicolaus in dicto. §. ceterum, ordinavit.

16 Pro cuius rei elucidatione, & conscientiarum fratrum securitate; tria principaliter in hoc negotio sunt attendenda. Vnum est, ex parte rei, cuius provisio pecunia mediū te procuratur. Secundum ex parte fratrum,

Nicol. c. exijt. §. ceterum. c. Exijt. §. Porro de verb. signif.

quò ad modum, & formam tenendam in procuranda pecunia. Tertium, qualiter ipsi fratres circa tales eleemosynas expendendas, & tenentes eas, habere se debeant.

Necessa-
rie condi-
tiones ad
requiren-
dam pec-
uniam.

Prima cõ-
ditio.

Oblata
accipere
sine ne-
cessitate
nō licet.

Circa primum principale, notandum est, quòd ut procuratio pecuniaria, ad aliquam rem habendam licitè per fratres fieri possit: quinque conditiones necessariae sunt. Prima, quòd talis res, cuius solutio procuratur, sit verè necessaria, ut inquit Hugo cap. 4. Ioānes Philippus ar. 2. & Seren. conscient. q. 12. & 16. & habetur expressè in dicto. S. ceterum. Quia si usus rerum nobis non conceditur, nisi necessarius, (ut idem Nicol. dicit S. Insuper nec utensilia:) multò minus procuratio solutionis cuiuscunque rei, nisi sit necessaria, nobis indulgetur. Idq. manifestè ex ipsa Regula demonstratur; dum non nisi pro infirmis, & induendis fratribus ad amicos spirituales, recursus exprimitur. Quòd ideo factum est, non quidem, ut alias similes, seu maiores excluderet necessitates: sed ut doceremur, quòd non nisi pro vera, & nostro statui conueniente necessitate, potest pecunia procurari.

17 Et sicut nobis nulla conceditur pecuniaria procuratio, nisi ob veras necessitates; non autem ob alias, quae tales creduntur, & non sunt; sed magis appetitus, curiositates, vel re-
laxa-

laxationes existūt: sic nec oblatas liberaliter pecunias nobis acceptare conceditur, vel in earum depositione consentire, & ad depositarium, recursum habere. Nam (ut dicitur in tractatu de necessariorum congrua solutione §. pro maiori.) Non est minoris culpa, & transgressionis, extra manifestā necessitatem oblatas acceptare pecunias, vel ad earū depositarios recursū habere, quam aliquas de nouo procurare. Cum in hoc nulla sit differentia ratio; et utrūq; per dictū Nicolai, & Clem. in locis præallegatis, videatur prohibitum.

18 Et cum totale nostra professionis obseruantia, eiusdemque relaxationis, & transgressionis fundamentum, maximè in examinatione istius vera necessitatis consistat: idē videndum est, quæ nam necessitas censenda iſta sit, pro qua pecunia licitè procurari possit? Num scilicet, stricta, aut accommodata secundum usum esse debeat? Ad quod Dico, secundum Ioannem Philipp. ar. 5. et 6. et Cor. dub. quæst. 7. & plerosque alios, non requiri quod necessitas sit stricta, ita ut si ei non provideatur periclitetur frater, seu status pereat, cui necessario providendū est; sed sufficit necessitas quadam accommodata secundum statum, & professionem nostram.

Et illa est, quæ ualem habet manifestam necessitatem præsentem, vel imminentem, quod

Necessitas vera, procurandi pecuniam.

si ei non provideretur, status debitus tam of-
ficij, tum cōmunitatis, tum particularis per-
sonæ, sine detrimento commodè stare, non
posset. Et hoc, siue spiritualis, siue corpora-
lis sit necessitas. Corporalis, utputa de ali-
mentis, vestibus, lectis, domibus, ornamen-
tis Ecclesiasticis, ac ceteris ad cultum Divi-
num, ad sapientiale studium, & alijs huius-
modi ad executionem officiorum requisitis,
providere.

Ad licitam enim moderatamq. horum
& similium provisionem licitè potest pecu-
nia procurari; ut aiunt quatuor Magistri
hic: & habetur in tractatu de necessariarum
congrua solutione. s. Et tamen. Spiritualis,
puta quando non nisi pecunia mediante,
aliquod grande bonum, prædicationis scili-
cet, vel pacis, & huiusmodi fieri posset; vel
aliquod vitari grande malū, licitè enim tunc
permissoria oris procuratio.

Pecunia
potest
procura-
ri pro ne-
cessitate
spiritua-
li.

Duo con-
sideran-
da neces-
sitate ve-
ra.

1. Ad benè verè iudicandum, quæ nam ne-
cessitas, vel qui usus sit consensendus accomodus,
nostroq. statui conveniens; ut licitus ad pro-
curandam pecuniam sit recursus: duo ad-
vertere, & considerare debemus. Vnū qua-
lis scilicet sit noster status seu professio, & vo-
catio nostra: Alterum quæ sit nostra obliga-
tio. Status noster non sicut aliarum Religio-
num, sed magna paupertatis, & humilitatis
est.

est. Quare omnia, quibus uti volumus; nostro debent statui, seu vocationi esse conformia. Nostraque obligatio ad aliquas est articulos usus in Regul. expressos, coarctata; & ad moderatum omnium aliarum rerum quibus uti possumus, usum. Ut infra latius in sexto cap. dicetur. Ergo predicta necessitas accomoda, ob quam ad pecuniam recursus licite fieri poterit: attendi debet secundum statum professionis nostre, & nostram obligationem. Usus enim aliquis ciborum, vestium, edificiorum, &c. aliquorum Religiosorum intuitu, moderatus censetur; qui tamen respectu nostri erit diues, abundans, & superfluus. Et ideo ob similia, illicitus erit fratribus ad amicos spirituales recursus.

Vnde ex predictis patet, quod contra Regulam faciunt, quotquot mediante pecunia, res superfluas (sive sint ornamenta, & vasa Ecclesiastica, sive libri duplicati, aut curiosi, vel alie non necessarie res) procurant. Et qui adificia, & officinas nostro statui pauperi non convenientia faciunt. Nam temperatis, & humilibus ad discipulis fratres uti debent, ut dicitur in Clementina eximi S. Hinc est etiam, ne huius tanta promissa paupertati, quod patet oculis, contrarium foris clamat. Et generaliter qui ad pecuniam recurrunt, vel eam expendi permittunt, pro usu superfluo, curioso,

Superflua omnia sunt contra regulam nostram.

Super-
fluum quid

Pretiosū
quid.

Secunda
conditio.
Necessi-
tas præ-
sens, &
imminēs
quæ sit.

rioso, vel splendido; ut Ioannes Philip. asse-
rit. art. 6. super Regul. cum ceteris exposito-
ribus. Superfluum autem dicitur, & est; id
quo sublato, reliquum commodè sufficit. Cu-
riosum est, quod ad sensuum delectationem
fit; ut pictura, decor in edificijs, & huiusmo-
di. Pretiosum est, quod ultra sufficientis ne-
cessitatis (respectu nostri status,) valorem,
quid habet. Vtputa argenteam querere cru-
cem, vel auream, ubi lignea, vel area sufficit.
Similiter ampullas, & lampades huiusmodi
procurare, ubi sufficiunt vitrea. Et idem de
candelabris, & ceteris huiusmodi dicendum
videtur. ut ex dicta Clement. in eodem §.
habetur.

20 Secunda conditio est, quod necessitas
prædicta præsens, vel imminens de propin-
quo sit; non autem futura. Præsens dicitur,
quæ certa, & determinata nunc est ad quam
præterita necessitas reducitur: vtputà quan-
do pro aliqua re emptæ, solutio pecuniaria
debet procurari. Necessitas vero imminens,
ingruens, emergens, vel de propinquo appa-
rens, est illa, quæ certa, & determinata est,
& incipit iam esse; & ideo imminens dicitur,
scilicet ab in, & maneo, quasi intus per no-
titiā; & inchoationem manens. Quia, licet
non ut prima sit nunc necessaria; cognosci-
tur tamen certitudinaliter in brevi, euentu-

ra . Et de his loquitur Nicol. Tertius, ar. 6. *Necessitas futura seu possibili, quæ nec præsens, nec per notitiam certam, et eius inchoationem imminens est, sed tantum possibilis; pecunia nullo modo procurari potest. Vt dicunt communiter doctores hic; & habetur expresse in dicta Decretali. Exijt. qui seminat. §. insuper nec otēfilia. Illis verbis [vel sub colore providentia in futurū.] Per hæc enim verba futuras necessitates excludit; & per consequens pro-
curationem solutionū earum. Vt benè annotatur in tractatu de necessariorū congrua solutione. §. pro maiori. Et sicut pro istis necessitatibus futuris, & incertis pecunia procurari non potest; sic neque possunt fratres in eius depositione, vel expensione consentire, etiam si legata, vel liberaliter oblata sit: cum in his nulla differentia ratio agnoscat. Vt annotatur in dict. tractatu de necessariorum congrua solutione. §. Pro maiori. et Ioan, Philippus art. 5. et 6. & Cordub. cap. 4. q. 7. dixerunt. Quare zaccbarum, aromata, & id genus alia, mediante pecunia procurare pro infirmitatibus futuris, & incertis; contra hoc Regule præceptum erit; sicut quæcunque alia provisio pro incertis necessitatibus futuris, quæ media fieret pecunia.*

21 Tertia, conditio est; quòd tempore pro-

Exp. Reg. S. Franc.

T

cura-

Tertia cō
ditio.
S: ante pe-
cunia in-
determi-
nata alia
procura-
ti nō po-
test ali-
quo mo-
do.

Pecunia
indeter-
minata
quæ.

*curationis pecunia, alia non sint elemosynæ
indifferenter oblata, vel deposita pro neces-
sitatibus fratrum; ex quibus sufficienter tali
necessitati fratrum provideri possit. simul, &
alijs necessitatibus presentibus; vel imminen-
tibus Tunc enim nullo modo possent pralati,
quin Regula transgressores sint, solutionem
rerum necessariorum procurare. Quia ibi ve-
ra necessitas non est; ubi per elemosynas de-
positas, vel oblatas, solutio commodè fieri po-
test. Vt benè notat Ioann. Philipp. ubi supra,
& dicitur in tractatu de necessariis con-
grua solutione. §. Quarto est seruanda. Quare
licite procurare illam nō possent, nec oblatam
quomodocunque acceptare, nec deponi per-
mittere. Quod ex dicta Decretali exiit. §.*

*caterum, patere potest. Dicuntur autem pe-
cunia indifferentes; quæ simpliciter offerun-
tur, et per ipsos offerentes, seu deponentes non
sunt alicui certæ necessitati, vel usui deputata.
22. Et de istis sic indifferentibus pecunijs,
necessitatibus prædictis fratrum, siue cōmu-
nes siue particulares cuiusq. fratris sint illæ
provideri debet. In nostra enim Religione,
ubi nullū neque in particulari, neque in cō-
muni propriū habetur; nulla est differentia
quod ad elemosynas pecuniarias prædictas;
inter communis, & fratrem particula-
rem. Ideo prælatus tenetur, de prædictis ele-
mosynis-*

mosynis communitati, & fratrum particularium necessitatibus providere.

23 Nota tamen, quod prædicta elemosyna, indifferentes esse poterit; si ignorantibus fratribus deposita, vel legata fuerint. Nec prius fratres earum notitiam habuerunt, quam cum prædicta vera necessitates emerferunt. Vel si ipsis existentibus, vel imminetibus necessitatibus; legentur seu offerantur. Nam si permitterent fratres, aliquam deposti pecuniam apud aliquem, absque presenti, vel imminenti necessitate, ut servetur quousque ipsis necessitas offeratur; hoc esset thesaurizare: & necessitatibus futuris incertis providere: quod est contra Regulam, & declarationes Pontificum.

24 Quod si elemosyna oblata omnibus veris necessitatibus non sufficeret semper debet prælati his primo, quæ magis urgent, providere, ut sunt necessitates pro victu, & vestitu: postmodum verò pro alijs necessitatibus, quæ supersunt, solutionem procurare.

25 Quarta conditio est, quod talis necessitas, cuius solutio procuratur; commodè mendicabilis non sit. Vbi enim commodè mendicari posset sine magno scilicet discurso, et sine melioris boni impedimento; tunc non esset tutum, ad pecuniam recurrere; cum tunc nulla sit vera necessitas, talem solutionem procu-

Provisio
prima fiat
pro victu,
& vestitu.

Quarta
conditio.
Res mendicabilis
non potest
procurari
pecunia
mediatè.

*rādi. Et facit ad hoc, dicta Nicolai Tertij expositio; ubi dicitur, posse ad pecuniam recurri cessantibus eleemosynis. Ergo si eleemosyna adsint, de quibus tunc commodè mendicando fratrum necessitatibus satisfieri posset: non utique pecunia licitè procurari valeret. Et sic cōmuniter Regula expositores tenent. Idq. ratio suadet; quia si existente re commodè mendicabili, licitè recursus ad pecuniam haberi posset; periret utique mendicitas, ad quam ex Regula tenemur. Quare contra prædicta, et contra Regulam faciunt; qui absque aliqua consideratione statim recurrunt ad pecuniā: non attendentes prius, an commodè mendicando, necessitatis provi-
sio sine pecunia haberi possit.*

Quinta
conditio.
Procura-
tio fiat
pro neces-
sitate fra-
trum non
exterorū.

26 Quinta conditio est, quod prædicta necessitas propria ipsorum fratrum pecuniam procurantium, seu subditorum, cura, & potestati ipsorum commissorum; & non exterorum existat. Pro necessitate enim aliena, siue secularium sit, siue aliorum fratrum, eorum cura non commissorum; licitè pecunia procurari nō potest. Et ratio huius est; quia solum pro prædictis proprijs, vel sibi commissorum necessitatibus pecunia procuratio ex Regula, & Nicolai prædicti declaratione, conceditur. Et quod non conceditur, (ut ait Clem. V. art. 6.) denegatum nobis intelligitur. Ex
quod,

quod, omnis pecunia procuratio, generaliter nobis prohibetur. Vt habetur in Serena conscientia. q. 15. & in tract. de necessariorum congrua solutione. §. Tertio cōuenit. Et quod dico, quod pro aliena necessitate licite pecunia procurari non potest; idem de oblata dicendum est. Nec enim pro aliorum necessitatibus acceptari potest, nec deposita expendi; seu aliquid ex ea emi, intentione dandi praedictis: quia nulla ut supra dictum est, differentia in hac, vel in illa pecunia est.

27 Sed aliquem humiliter rogare, ut huius, vel illius exteri, & nostrae curae non commissi necessitatibus, etiam pecunia mediante providere velit, non erit illicitum: dummodò fratres ad hoc à suis superioribus non prohibeantur.

28 Ex his patere potest, quod praelatus pro proprijs, & subditorum suorum qui ad tempus, ut hospites, & itinerantes fratres, vel simpliciter subditi sunt, domorūq. suarū necessitatibus licite per amicos spirituales solutionē procurare potest. Subditus verò minimè, nisi ex suorum praelatorum licentia; vel ubi necessitas urgeat, & praelatorum licentia ob eorū absentiam commodè haberi non potest; vel ubi ipsi praelati id facere penitus negligerēt. Et in his duobus casibus, in absentia scilicet, vel negligentia praelatorū (nisi necessitas sit

Subditi quando possunt procurare solutionem pecuniarum.

manifesta) consulendum est viros probos, si fieri commodè potest; ut iudicent an vera sit necessitas, vel non? alioquin de sua tenebitur quisque temeritate. Quòd si extra casus prædictos fratres subditi pecuniam deponi faciant, ut eam dispensent pro libito voluntatis sue; his, ut dixit Aluarus in Seren. consilien. quest. 16. mortaliter peccant. Et quia contra Regulā, & declarationes Pontificum faciunt, pecuniam recipiendo, vel ad eam recurrendo; quod solis Ministris, & Custodibus, ut supra dictum est, conceditur, & cæteris ex Regula prohibetur. Et quia sine licentia id facientes, proprietatis crimen incurrunr: & sicut proprietarij puniri possunt. Vt patet in cap. non dicatis, & cap. super quodam. 12. questi. 1. de statu Monach.

Fratres quomodo se gerant in procuratione pecuniarum.

Primam
dificatio.
Mutuum
nullo mo
do licet ip
sis fratri
bus.

29 **V** *Isis necessarijs cōditionibus, quæ requiruntur ex parte rei, pro qua est procuranda pecuniaria solatio: videndum modo est secundū principale, quod est, ex parte fratrum; qualiter se habere debeant, quemve tenere modum in procuratione pecunia. Sciendum autem circa hoc, aliquas ex dicta Decretali, Exij. §. cæterum dari, modificationes. Quarum*

*rum prima est, quòd nullo modo fratres mutuo pecuniam requirant: quod tunc est, cum eam recipiunt, cum obligatione tacita, vel expressa æquivalens reddendi. Id enim expresse nobis in dicta Decretali prohibetur. Et merito, quia in mutuo propriè dicto, dominium mutuatæ pecunia in eum transit, qui illam mutuo accipit: & fratres cuiuscunque domini incapaces sunt. Unde neque ipsi per seipsos, neque per intermediarias personas nomine ipsorum fratrum, verum mutuum contrahere possunt. Item in mutui obligatio remanet polytica ad soluendum æquivalens; atque omnis obligationis fratres (ratione paupertatis) incapaces sunt: ut latè in 6. cap. dicitur: merito ergo, eorum statu considerato, mutuum eis interdicitur. Mutuo autem largi: & impropriè dicto, pecuniam procurare: non videtur fratribus prohibitum. Hocq. est, quando pecunia conceditur ad sublevandam fratrum necessitatem, scilicet obligatio-
 ne polytica prædicta; & quòd solum fratres promittant, se bona fide laborare, ut commodè poterunt, quòd eis satisfiat. Hoc enim mutuum, tam per seipsos quam per alios eorum nomine, licitè fratres procurare poterunt. Quia ibi nulla est obligatio, neque domini translatio ex parte fratrum: ut expresse in dicta Decretali declaratur.*

Fratres
non pos-
sunt alijs
dare mu-
tuo.

Tu tamen nota, quòd licet solum verum mutuum fratribus recipere sit interdictum; tamen licet improprie, & largè mutuum accipiat, nullo modo alijs mutuo ipsi poterunt dare. Idq. ideo; quia nullà ipsi fratres in pecunia, seu eius usu, auctoritatem habent: sed illa semper ipsorum est dantium. Et ideo alijs mutuare pecuniam non poterunt; sed bene possent humiliter dominos pecunia rogare, ut sint contenti mutuare petenti.

Necessitas in procuratio-
ne pecu-
niæ speci-
ficada est.

*30 Secunda est, quòd necessitatem, pro qua pecunia petitur, fratres in particulari specificent; ut habetur in tract. de necessariis con-
g. solu. 5. secundū principale. Et videtur probari ex dicta Decretali, Exijt. Et potest esse ratio; quia si pecunia generaliter, et indistinctè absque particularis necessitatis explicatione procuraretur; tunc auctoritas, & libertas expendendi procuratam pecuniam, ad libitum, apud ipsos fratres maneret: quod ipsis videtur prohibitum. Neque talem sufficit necessitatem habere signatam, & specificatam in mente: quoniam in negotio pecunia, intentio debet per verbum exprimi, ut agnoscat ab omnibus. Vt dicit Hugo, et communiter expositores hic cap. 4. Additur tamen, quòd tunc tantum est necessaria hæc cōditio; quando scilicet commodè, honestè, & sine scādalo necessitas in particulari, notificari potest,*

test, alioquin specificanda nō est. Cordub. tamen cap. 4. q. 8. contrariam tenet sententiam; quod talis, scilicet necessitas non sit necessariō specificanda. Idq. idē, quoniam dicta De-cretalis, Exijt, non obligat ad specificandas necessitates; sed potius declarat nobis esse licitum nōstras insinuare necessitates, ut sic vel ipsi dantes, vel depositarij dantium alliciantur ad providendum necessitatibus fratrum. Nec ratio supra posita urget. Quia licet verum sit, quod non possumus pecunia administrationem, seu dispensationem habere; non tamen sequitur, quod si talis necessitatis explicatio non fiat, quod auctoritas dispensandi pecuniā, apud nos sit. Proprie enim dispensare pecuniam; est auctoritatem saltem ministerialem in distribuendo, & disponendo de ea quomodo, & per quos voluerimus, habere: quod non est hic. Nam in potestate fratris est, de multis necessitatibus presentibus, vel imminuentibus aliquam, cui provideatur eligere; & tamen non per hoc habere dicitur dispensationem pecunie. Sic, pecunia dispensator non erit censendus, qui generaliter pro necessitatibus veris presentibus, vel imminētibus pecuniam petit, absque explicatione particularis necessitatis; si postmodum ipse necessitatem aliquam determinat, pro qua pecuniam petitam expendat. Dummodo cum ipso dante,

dante, seu eius depositario se habeat tanquam
 cum verò ipsius pecunia domino; hoc est, absq;
 ullo pecunia dominio. Nec ex eò, quòd par-
 ticularis subicitur, & non manifestatur ne-
 cessitas; aliquid à pecunia domino, aut eius
 depositario auctoritatis, aut domini circa ip-
 sam pecuniam tollitur: neque ipsis fratribus
 aliquid auctoritatis acquiritur.

Et si dicas, quòd si sciret dominus necessi-
 tatem particularem, fortè non daret, neque
 expenderet pecuniam. Disco, quòd hoc non
 obstat; quoniam ignorantia hac, minimè ab
 eo tollit auctoritatem circa pecuniam suam.
 Et talis particularis necessitatis cognitio, non
 esset nisi causa allicient, & mouens volunta-
 tem ad dandam, vel non dandam eam. Nos
 autem non tenemur apponere, seu remouere
 omnia motiua, seu allectiua; per quæ allici,
 vel retrahi aliqui possent ad dandū, vel non
 dandam pecuniam. Et hinc sententiæ vide-
 tur fateri dicta Decretalis Nicolai III.
 dicens: quòd quando indifferenter pro nulla
 determinata necessitate, sed indistinctè da-
 tur, vel deponitur pecunia; tunc licitè expen-
 di potest pro necessitatibus veris. Ergò si per
 hoc, quòd pecunia deponitur indifferenter si-
 ne ulla alicuius necessitatis particularis ex-
 pressionem; non fiunt ipsi fratres dispensatores
 ipsius pecunie, si pro hac, vel illa necessitate
 illam

illam petunt, expendi. Sic non erunt pecunia dispensatores, qui illam absque particularis necessitatis expressione procurant: dummodo pro necessitatibus veris praesentibus, & imminuentibus petatur. Immo idem Cordub. dicit, quod neque tenentur fratres aliquam in mente necessitatem determinatam habere; pro qua pecunia procuretur. Et dato, quod in mente aliquam signatam haberent necessitatem, possent postea intentionem mutare, & rogare dantem, vel eius depositarium, quod illa pecunia pro alia necessitate expendatur. Quia cum nec ipsi fratres, nec ipse dans aliquam particularem explicuerit necessitatem, pecunia remanet indifferens, ut pro quacunque necessitate expendi possit.

31 Tu tamen dic, quod licet talis expressa necessitatis notificatio, ex rigore non videatur ex dictis necessaria; expedit tamen fratribus, ubi commodè fieri potest, eam exprimere. Et hoc propter bonum exemplum; & ad evitandam materiam, cuiuscunque impuritatis, & suspicionis, qua ex tali generali procuratione posset oriri. Melius enim seculares adificantur, & libentius elemosynas faciunt, cum eis necessitates exprimuntur. Quia tunc verè à fratribus necessitatem, non pecuniam procurari cognoscant.

Necessitas est specificanda de congruo, non de rigore

tertia mo
dificatio.
Superflui
procura-
re pecca-
tum est.

Superflui
nō potest
expēdi fi-
ne noua
licentia.

32 Tertia est, quod aliquam procurantes necessariam solutionem, non plus scienter procurent, vel deponi permittant, quam necessarium esse creditur, pro ipsa explenda necessitate. Dum enim plus scienter procuratur, seu dari, vel deponi permittitur, quam res ipsa existimatur valitura; utique illud plus, nō est necessarium, ergo prohibitū, & illicitum. Nam minimē fratribus permittitur, nisi pro veris necessitatibus, pecuniam posse procurare; seu oblatam acceptare. Et hoc expresse dicitur in dicta Decretali, Exijt. S. ceterum. & communiter ab omnibus Regula expostoribus. Et qui aliter facerent, peccarent contra Regulam mortaliter. Ex quod elicitur, quod si contingat aliquandō, ignoranter maiorem dari, seu deponi pecunie quantitatem, quam requirat necessitas, qua pro aliqua sit necessitate determinatē deposita; quod non poterunt fratres se de superfluo intromittere sine expresse dantis consensu: & hoc expresse habetur in dicto S. ceterum. Quare quod de pecunia superfluit; in alias non poterit necessitates expendi, antequam ab ipso dante sufficiens habeatur consensus. Vnde utile erit, (ut in dicto S. ceterum dicitur) quando ad determinatam necessitatem, aliqua procuratur pecunia, seu liberaliter datur; à principio, pecunia dominum rogare, quod si quid
de

de ipsa supererit, in alias fratrum necessitates
 presentes, vel imminentes liberè expendi pos-
 sit. Qui si consentire noluerit, eidem super-
 fluum restituendum est. Quòd si fratres id
 ex obliuione non fecerint, & pecunia domi-
 nus absens sit, ità vt commodè ab eo exigi
 consensus non possit: tunc depositarius, aut
 rei gestor dantis, alijs fratrum necessitati-
 bus poterit de superfluo providere. Suffice-
 ret enim tunc consensus interpretatiuus, seu
 probabiliter præsumptus. Vt ex quatuor
 Magistris, Hugone, & Bartholo. Pisano, Cap. 4. su-
 bic, & Serena conscientia, q. 55. colligi potest. per Reg.
 Argumento eorum, quæ ipsi dicunt, de pecu-
 nia determinatè deposita. Et idem puto
 etiam si ex culpa, & dolo (licet aliter videa-
 tur sentire Cordub. bic, q. 8.) talem fratres
 consensum à pecunia domino, non quaesierit.
 Quia licet in hoc malitiosè se gesserint, &
 mortaliter peccauerint, permittendo deponi
 plusquam necessitas requirebat; idem tamen
 præsumi potest consensus ipsius dantis, in
 hoc, sicut in precedenti casu modò contra-
 rius non appareat; cum eadem videatur esse
 ratio hic, & ibi. Nec præsumptio fauora-
 bilis, seu opposita, oritur ex obliuione, seu do-
 lo fratrum: sed ex animo, & liberalitate
 dantis, sic Summo Pontifice in dicta Decre-
 tali, Exijt, declarante.

Super-
fluum in-
determi-
natæ pe-
cuniæ po-
test expē-
di sine no-
ua licen-
tia dātis.

33 *Notanter tamen dixi (si pecunia pro necessitate determinata procurata, seu depō- sita sit,) quia si indeterminatē generaliter pro fratrum necessitatibus ipsa pecunia sit : tunc non erit necessarium, talem specialē con- sensum ab ipso dante requirere. Quoniam, dum indifferenter absque alicuius particula- ris necessitatis specificatione, pecunia datur : consentit eius dominus, ut in omnes fratrum necessitates expendatur. Ut per Nicol. III. determinatū extat, in dicta Decretali exiit . §. Quia verò. Et ut patet ex dicta Decretali, Exiit, licitē procurari, seu indifferenter obla- ta, acceptari pecunia potest, pro necessitatibus presentibus, seu imminētibz. Modo in utroque casu, siue indifferenter, siue speciali- ter pecunia detur ; non plus scienter acceptetur, quā verisimiliter necessariū esse credatur pro ipsis necessitatibus veris expēditis.*

Quarta
modifica-
tio.
Nominatē
recipiē-
tem pecu-
nia quan-
do liceat
fratribz.

34 *Quarta est, quod quando pecunia pro- curatur, seu liberaliter offertur ; nullo modo fratres aliquem nominent, seu presentent, cui ipsa pecunia detur, seu committatur expen- denda. Nisi postquam sufficienter constite- rit probabiliter, nolle ipsum dantem, vel non posse per seipsum, vel per alium ab ipso depu- tandum, pecuniam expendere. Quare si ne- cessitas, cui providendum est, extat nunc: puta quia res necessaria modo est emenda, vel pro*

*pro ipsa iam emptā, est modo satisfactio faciē-
da: poterunt fratres, dominum elemosyna
exhortari, ut per seipsum, vel per alium, iux-
ta suum beneplacitum assumendum, satisfacere
velit. Quod si id minimè facere velit, vel
non possit, quia fortè recessus eius imminet,
aut quia fidelium personarum, quibus hoc
velit committere, notitiam non habet, vel
quacunque alia occasione, vel causa. In nulla
Regula puritas infringitur, aut ipsius obser-
vantia maculatur; si fratres ipsi alienius, vel
aliquorum, ei curent dare notitiam: vel ali-
quos seu aliquem nominaverint, aut prae-
senterint, quibus, (si ei placuerit) committi
possit agendorum executio; Et hoc expressè
habetur per expositores communiter hic, &
in dicta Decretali, Exijt. §. ceterum.*

35 *Ille tamen, cui soluenda esset pecunia
pro rebus ab eo iam emptis, vel quomodolibet
debita, benè possit à fratribus presentari, &
nominari ipsi danti; illi notificando, huic tan-
quam legitimo creditori faciendam esse satis-
factionem. Hic enim non ut depositarius,
vel intermedia persona, sed ut creditor verus
pecuniam acciperet; quae statim, ut ei datur,
efficitur sua. Idemq. dicendum est de credi-
toris famulo, qui ab eodem creditore ad reci-
piendam pecuniam mitteretur: hic enim cum
nomine ipsius creditoris pecuniam accipiat,*

Creditor
pecuniae
potest li-
citè prae-
sentari à
fratribus.

pro creditore habetur. Secus autem esset, si talis famulus creditoris à fratribus assumetur, & non ab ipso creditore mitteretur; tunc enim persona intermedia esset, fratrum auctoritate presentata, ut rectè annotauit Ioan. Philippus, articulo primo, & secundo. Hinc expositores aiunt, haud debere fratres aliquem secum ferre secularem, vel religiosum ad recipiendam pecuniam, quam procurant. Nec aliqua debet persona coram dante apparere, antequam de eius voluntate constiterit. Sed ubi probabiliter creditur, quòd dans nollit per seipsum expendere, neque alteri pecuniam cõmittere, nisi nominando per fratres; tunc possent licitè fratres secum aliquam personam asserre, ad pecuniam illam recipiendam. Dummodo (ut dictum est) talis persona non nominetur, nec presentetur, nec appareat coram dante; donec de predicta eius voluntate constiterit probabiliter. Et sic limitari, & intelligi debet dictum Hugonis cap. 4. super Reg. 5. circa receptionem; de nuntio presentando. Nam ubi probabiliter crederetur, quòd dans per seipsum, vel per alium à se substituendum, solutionem facere vellet; tunc non possunt fratres aliquem nominare, seu presentare: quia hic talis interposita esset persona, contra Regulam. Et idè seruandum est, ubi creditur pecuniam

non

non posse breuiter expendi: quia fortè deser-
uit pro libris conscribendis, vel adificijs con-
struendis, & huiusmodi, quæ tractum tem-
poris requirunt: vel quia non pro necessitate
præsenti, sed imminenti requiritur. Nempe,
quod ipse pecunia dominus penes se pecuniã
retineat; & per seipsum (cum opus fuerit)
satisfaciat, vel aliquem ad id exequendum
ipsius loco substituatur. Quod si nolit id face-
re, tunc licitè fratres aliquem nominare, seu
præsentrare poterunt; qui ipsius dantis nomi-
ne, & auctoritate, dictis fratrum necessita-
tibus, prouideat. Quod ut fiat absquè erro-
re, sciant fratres, non licere eis in depositarios
assumere, personas stolidas nescientes, aut
non volentes dictam pecuniam tractare, nisi
ad nutum, & dispositionem fratrum; adeo
ut doceri habeant, fac ista, vel ita: da mone-
tam hanc, vel hanc: serua hanc, &c. Huius-
modi enim actus propriè sunt administra-
tio, vel auctoritativa dispositio pecunie, vel
eius usus: quæ omnia fratribus ex Regula
prohibentur. Ideò non erit eis licitum ad ta-
les depositarios recurrere. Immo secundum
Petrum Ioan. & alios, depositarius non de-
bet esse famulus fratrum: ne appareat eorum
interposita persona, ad eorum mandatum, &
nutum pecuniam expendens: quod necessa-
rium videtur, saltem ratione scandali.

Deposi-
tarius fra-
trū qualis
debeat es-
se.

Multi pos-
sunt esse
substituti
pro fra-
trū necesse
sitatibus.

36 Quod si contigerit huiusmodi substitu-
tum nominatum, vel non nominatum à fra-
tribus, prædicta per se exequi non posse: vel
ob eius absentiam, vel ob infirmitatem, vel
voluntariè ob locorum distantiam, in qui-
bus solutio esset facienda, ad quæ, ipse nollet
accedere. Tunc licitè fratres cum omni con-
scientia puritate, poterunt, si ad primum
dantem non possunt, vel nolent recurrere,
cum isto substituto facere, sicut cum ipsomet
pecunia domina; circa aliam subrogandam
personam ad exequenda præmissa. Si verò
interdum propter locorum distantiam, ubi
satisfactio esset facienda, vel ob circumstan-
tias alias euenerit casus, in quo necesse esset
plures subrogare personas. Tunc debent fra-
tres expresse ab ipso pecunia domino, si præ-
sens est, vel ab eius depositario ad id potesta-
tem habente, licentiam, & assensum exqui-
rere; ut per quasunque personas ab eodem,
vel à fratribus nominandas, pecunia ipsa
tractabitur, totum sua auctoritate, volun-
tate, & consensu exequatur, & fiat. Re-
manente tamen pecunia dominio, semper pe-
nes ipsum dominum; cum libera potestate
eam sibi quodocunque reuocandi, quousque
in rem deputatam fuerit expensa. Quo as-
sensum suum præbente, securè fratres re em-
pta, vel acquisita de illa pecunia per quem-
cunque

cūque licet millesimus sit subrogatus, vii poterunt. Ita tamen quod modus supra annotatus seruetur, ut latè per dictam Decretalem, Exijt, decernitur. S.caterum. Si tamen ex obliuione, seu negligentia, aut luit ignorantia facere id fratres omiserint. Vel quia fortè non credebatur, quod per multas manus ad negotia prædicta expedienda necessario pecunia deberet transire: tunc de licentia probabiliter præsumpta, (si commodè non potest, ipsius dantis expectari consensus) poterūt se fratres habere cum eius primo depositario, & cum alijs subsequentibus, ac cum ipso pecunia domino. Quia ibi videtur esse licentia ipsius dantis, saltem interpretata. Ut colligitur ex Doctoribus super Regulam hic; & ex dicto S.caterum. versic. si verò.

Quod si prædictus dantis consensus, dolose à fratribus fuerit omissus: tunc secundum Speculum, & Cordu. hic, q. 8. non possunt fratres licitè ad subrogatos recurrere. Quod mihi verò non placet, ratione, qua supra, numero 32. in fine; modo cum subrogato, (quicumque ille sit, licet centesimus,) fratres se habeant sicut cum eodem pecunia domino. Tunc enim nullum ius, nec in pecunia ipsa, nec in eius usu seu administratione ipsis fratribus acquiritur: quod solum ex Regula, & Põtificum declarationibus nobis præbabitur.

Nota.

Nota.

Quòd si pecunia fratribus mittitur, vel offertur; nisi expresse per mittentem, vel offerentem aliud exprimatur, prædictis semper modis ipsis fratribus licitis prorsus oblata intelligitur, & missa. Vt in eodem §. ceterum, versic. Quia verò, determinatur.

37 *His autem prædictis modis seruatis, non sunt censendi fratres contra hunc articulum de pecunia, venire: dum alij pro eis, pecunias erogatas recipiunt. Vt in dicto §. ceterum determinatur. Nam licet pro eis, hoc est ad eorum necessitates subleuandas, recipiatur pecunia; non tamen eorū auctoritate, sed dantis, recipitur, & expenditur; & pecunia dominium apud dantem semper remanet; usquequò in fratrum utilitates fuerit conuersa.*

Instantia. *Et si dicas, quòd dans pecuniam, intendit se priuare dominio illius. Dico, quòd hoc debet intelligi secundum modum licitum ipsis fratribus; iuxta eorum professionem. Cum*

Dans pecuniam, præsumit dare modo licito fratribus, *enim pecunie dator fratres pro se intercessores apud Deum intendat habere: non est credibile, quòd eos ob pecunia usum Regule suæ prauaricatores constituere velit. Quare dum pecunia erit in actū, semper in bonis dantis censenda est. Cum autem fuerit in fratrum necessitates commutata; tunc desinet esse sua. Et si detur, quòd pecunie dominus statim intendat dominio pecunie se priuare, cum*

primum

primum apud aliquem illā deposuerit. Dico, quod adhuc fratrum non est. Nam ipsi nequaquam intendūt, quod tanquam propria pecunia deponatur; nec vllō modo consentiunt, quod eis possessio acquiratur. Hac autem absquē proprio cōsensu, alicui acquiri non potest. Sed huius pecunia dominium, quod dans nullo modo apud se esse vult; secundum Innocentium, Nicolaum, & Clementem prædictos in suis declarationibus, erit Ecclesia; & auctoritate ipsius Ecclesie in necessitates fratrum expendetur. Quod habetur expresse in Serena conscientia, q. 53. 38. Quinta est, quod si talis procuratio solutionis, non statim solui, sed deponi penes aliquem debeat: ita hoc fiat, ut tam pecunie dominus, quam depositarius semper agnoscat, quod nihil auctoritate fratrum sit, vel recipitur: sed totum ipsius dantis auctoritate sit. Ideo protestari debent, quod quamdiu pecunia ipsa durauerit apud depositarium, semper dominium, proprietas, possessio, ac ipsius usus ipsius dantis est: cum libera potestate eam ad se quandocunq; voluerit reuocandi. Et quod fratres ipsi nihil in dicta pecunia, seu eius usu, & administratione iuris habere volunt. Et hoc expresse habetur in dicta Clementina, Exiui. §. denique. Nec sufficit fratribus in mente solum, talem renuntiationem

Quinta modifica-
tio.

Protestatio fratrum in pecunia recipienda elemosynaliter.

domini, dispensationis, &c. habere; sed id expresse protestari tenentur, ut annotauit Io. Philipp. art. 3. & Cordu. hic, q. 8. Quod intelligi debet, si dans vel depositarius, vel astantes ignorarent, qualis sit ipsorum fratrum professio: quia tunc opinari possent, quod dominium seu aliquod pecunie ius apud fratres maneret; quod non esset absque scandalo pusillorum. Sed si semel fratres, eos de sua professione docuerint; non videtur hac protestatio semper necessario facienda. Vt annotauit Hugo hic, & idem Ioan. Philipp. videtur sentire. Illis verbis [maximè apud personas statum nostrum ignorantes, &c.] Si autem ex obliuione, seu alia rationabili causa, sine dolo id fratres omitterent: non utique omittendo, peccarent. Tali verò obliuione, seu rationabili causa cessante; tenetur expresse prædictos nostrum statum ignorantes, certificare de prædictis; si probabiliter crederetur, quod aliquod inde scandalum possent haurire. Quare pro obliuionis remedio, sanum erit consilium, aliquos habere deuotos generaliter de hoc instructos; qui sciant, (si aliquandò contigerit eos nominari, seu præsentari iuxta modum supra descriptum,) quod nulla apud eos deposita pecunia per dantes quosunque tenetur, aut expenditur nomine, & auctoritate fratrum, nec in ea aliquod ius habent; sed

Deuoti
quantum
deferuiat
fratribus.

*sed ipsi tantum dantes, si superuiuant, veri
ipsius pecunia domini sunt. Quòd si fuerint
mortui, vide in hoc capite infra numero 41.
& 42.*

**Qualiter se debeant habere fratres circa
eleemosynas pecuniarias,
& tenentes eas.**

39 Tertium, & ultimum principale,
quod ex parte fratrum attendi de-
bet, modum respicit; quem ipsi fratres circa
erogationem talium pecuniarum, & tenen-
tes eas, obseruare tenentur. Estq; prima ne-
cessariò obseruanda conditio, vt fratres ipsi
firmiter in corde credant, nullum se vnquam
dominium, actionem, administrationem, seu
dispensationem circa ipsam pecuniam habere.
Neque item ore, vel opere, aut aliquibus si-
gnis prædicta habere demonstrent; sicut in
veritate non habent, nec habere possunt. Vt
ex Regula ipsa patet, & ex prædictis Ponti-
ficum declarationibus. Ex quo sequitur,
quòd iam nullum fratres in dicta pecunia
ius habeant, sed semper donec expendatur,
ipsius dantis sit; quòd pecunia determinatè,
seu specialiter, et expresse deposita pro aliqua
necessitate, vel pro aliquo conuentu, vel pro
aliqua determinata persona; minimè potest

Prima cõ
ditio.

Dominiũ
pecuniæ
seper est
dãtis, nun-
quam fra-
trum.

in alias necessitates, seu alios conuentus, seu personas alias à prænominatis expendi. Nisi de hoc expressa, vel probabiliter præsumpta à domino pecuniæ babeatur voluntas: quod communiter hic omnes fatentur Doctores.

40. *Pro citius clariori ad simplicium utilitatem elucidatione: Dicimus, quod quando pecunia pro aliqua speciali, & determinata necessitate deponitur; non possunt fratres, neque depositarius ad aliam necessitatē à prædicta, nisi habita, ut supra, voluntate dantis, illam aliquandò conuertere. Quia contra dantis voluntatem non potest depositarius, & multo minus ipsi fratres aliquid immutare. Ideò nec Generalis Minister, nec Capitulum Generale oppositum facere, aut ad oppositum licentiaré quempiam potest. Quoniam ipsi ad Regulæ obseruantiam sicut & alij fratres obligantur, ut habetur in Serena conscientia, q. 13. Item, licet prælatus possit negare facultatem fratri sibi subdito eleemosynam aliquam pro suis tantum necessitatibus acceptandi: si tamen ad hoc ei licentiam tribuat, tunc de tali eleemosyna determinatè pro dicti fratris necessitate deposita, non potest ullus prælatus eam, vel partem eius assumere; neque sibi per illum fratrem pro necessitatibus communitatis assignari facere. Quoniam cum adhuc integra sit pecunia, nõ ipsius fratris,*

Pecunia
deposita
pro vna
re, nõ po-
test cõuer-
ti in aliã.

tris, sed dantis est: & secundum voluntatem dantis, debet expendi. Nec ipso fratre moriente, licitè illam praelatus poterit retinere; sed danti debet restitui. Quoniam ut dicit Aluarus in Seren. conscientia q. 82. Ordo non fieri ne dum in pecunia, in qua nil iuris habere potest; sed nec in re aliqua alicui fratri succedit. Sed si non inueniretur pecunia domini, aut eius haeres; habet dioecesanus Episcopus de ea, sicut de incertis alijs dispensare, ut in cap. sancimus, & in cap. concessio. 12. q. 2. Alia verò, quæ frater ille ad suum particularem usum habebat; ad usum erunt Ordinis; quamdiu rerum illarum concessor patiatur. Non autem ad dominium: cum Ordo noster omnis dominij incapax sit, & expers. Quòd si expletis prius illius fratris necessitatibus, pro quo pecunia specialiter est deposita, residuum aliquod supererit: benè in alias communivitatis necessitates, ubi de opposita voluptate dantis non constiterit, expendi poterit: Quia sic de licentia probabiliter praesumpta ipsius dantis fieri videtur: ubi expressa haberi non potest. Nec hic, & ibi eadem est ratio: constat enim ibi de expressa voluntate dantis, quòd specialiter pro illius fratris necessitate expendatur; ideoque pro alijs expendi, absque eius habita voluntate non potest. Hic autem non constat, quin vel residuum

*fiduum, expletis dicti fratris necessitatibus, in alia communitalis necessaria, posse conuer-
ti. Et ideo rationabiliter presumi potest, quod
velit; cum primaria eius intentioni fuerit sa-
tisfactum. Et eadem erit determinatio cir-
ca pecuniam, quam apud Apostatas fratres
ad Ordinem redeuntes contigerit inueniri:
si determinate eorum intuitu sit concessa, seu
data. Quod si intuitu Ordinis data fuerit,
licet ad petitionem alicuius fratris; tunc pro
aliorum fratrum necessitatibus secundum
dispensationem prelatorum, licite poterit dis-
pensari; modo id totum fiat per amicum spiri-
tualem, iuxta modum supra traditum circa
pecuniam transmissam, et annotauit Cor-
dub. hic quest. 9. puncto 2. Eadem item erit
ratio, ubi pro aliquo conuentu particulari
pecunia fuerit deposita; nullus enim tunc pre-
latus alij conuentui dictam pecuniam trans-
mittere poterit; nisi de licentia saltem proba-
biliter presumpta, ipsius dantis, ut supra,
etiam quod dicta pecunia pro Missis, aut a-
lijs suffragijs fuerit oblata. Quoniam & ad-
huc ipsius dantis est; nec super illam prela-
tus, seu Ordo ipse, aliquod ius habere pro-
batur. Si vero pecunia indifferenter, non
pro aliqua necessitate, vel aliquo conuentu,
vel aliquo fratre determinate, et expresse de-
posita, seu oblata fuerit: tunc licite poterit
pre-*

Pecunia
apostata-
rum ad quid
deseruier.

Pecunia
data pro
vno con-
uentu non
potest ex-
pendi pro
alio.

praelatus illam transmittere, vel expendere pro alijs locis, seu necessitatibus fratrum; dummodo sibi, & sua sint cura commissi. Quia si-
cut pro istis licite pecuniam procurare po-
test; sic & indifferenter oblatam licite po-
terit expendere. Vt patet ex dicta Decretali.
Exijt qui. s. ceterum. ver. quia verò.

Ex quo liquet, non posse Guardianum hu-
ius loci, pecunias sic indifferenter, siue pro
Missis, siue liberaliter oblatas, ad aliū Guar-
dianum, seu fratrem sua cura non commis-
sum transmittere; nec pro illis expendi facere:
nisi de licentia Custodis, aut Prouincia-
lis amborum. Neque vnus Prouincialis al-
teri poterit Prouinciali tales pecunias trans-
mittere, vel pro illo expendi facere; nisi de
licentia Generalis, aut superioris vtriusque.
Hac tamen licentia sufficit, quod sit probabi-
liter praesumpta, vel interpretata; quae est,
quando fit, & à superioribus scitur, & non
improbatur, nec fieri prohibetur. Aduerten-
dum tamen est, quod semper modificationes
praedictae sunt seruandae: vt scilicet nec mit-
tatur, nec expendatur, nec mitti, seu expendi
ipsa pecunia videatur, nomine, seu auctori-
tate fratrum: sed tantum ipsius dantis, seu e-
ius depositarij. Quare solum rogare possunt,
vt talem pecuniā pro hoc, vel illo loco, hac, vel
illa necessitate expendant, & non amplius.

Guardia-
nus loci,
& prouin-
ciales
quomodo
se gerant
circa pec-
uniam.

Pecunia
legata, &
eius super
fluum ad
quid de-
seruiet.

41. Quòd si pecunia alicui fratri determinatè pro suis necessitatibus fuerit legata: potest de licentia Prælati, si talis frater indigeat, acceptari; & de ea debet prælatus illius fratris necessitatibus, quæ vera sunt, secundum Regulam providere. Si verò talis frater dicta pecunia non indigeat, seu si aliquid de illa supererit postquàm dicti fratris necessitatibus fuerit satisfactum: licet in alijs necessitatibus conuentus expendi potest. Ut habetur in constitutionibus Benedicti 12. & per Bartholum in Minor. lib. 2. d. 5. c. 2. & Petrum Ancaranum in Clem. Exiui, & Serenam conscientiam quæst. 19. Immo idem Ancaranus ibidem post Bartholum eodem lib. 2. dist. 3. cap. 3. Seren. conscien. q. 18. dicunt, quòd si legatum fuerit determinatè relictum, puta pro induendis fratribus, vel aliqua alia necessitate determinata: poterit licet talis necessitas non ad sit, in alias fratrum necessitates conuerti. Et hoc per heredes, seu executores testatoris; si velint. Quia sic probabiliter præsumi potest, de voluntate ipsius testatoris. Hoc enim legatum heredibus cedere non debet, sed in alias potius necessitates fratrum commutari: ut memoria, & salus animæ defuncti seruetur. l. legatum. ff. de vsufructu legato. Et ad maiorem animarum fratrum quietem, concessit Sixtus IV. quòd

quod Prælati Ordinis nostri, legata facta pro
vno usu, in alium possint usum commutare :
quãdo id sine scandalo illorũ, ad quos solutio
pertinet, fieri potest. Quod Leo X. extendit
ad quasunque res donatas, per quoscunque
viuẽtes. Intellige tu de verè datis absque re-
seruatione dominij super eis; quia tunc Eccle-
sia sunt, & de eius auctoritate, licitè in alios
poterunt usus conuerti. Idemq. dicendũ est
de alijs rebus non pecuniarijs in testamẽto le-
gatis; quia possunt cõuerti de vno usu in aliũ.

42 Sed si is, qui pecuniam apud quempiam
deposuit, siue determinatam, siue indetermi-
natam ad subleuandum fratrum necessita-
tes, moriatur antequam ipsa pecunia sit ex-
pensa: tunc licet testatoris hæres contradicat:
poterunt fratres licitè ad depositariũ recur-
rere pro eius expensione: & facere cum eo
omnino sicut cum ipso dante potuissent, vt
dicitur in dicta Decretali Bxiij. §. ceterum.
Versic. In eo verò casu.

43 Quò verò ad personas, seu depositarios
ipsam pecuniam tenentes; quoquomodo in
ipsa pecunia se habeant, minimè fratres eos
conuenire directè, vel indirectè in iudicio,
vel extra poterunt, ad repstendum eam. Nec
violentijs, seu minis per se, neque per alios
pecuniam ab eis extorquere, seu apud alium
deponi facere poterunt. Sicut, nō cum prin-

Rekursus
licitus ad
pecuniã
etiam cõ-
tradicen-
te herede
dantis.

Modus,
quo se te-
nere de-
bent fra-
tres circa
pecunię
deposita-
rios.

cipali dante id facere aliquando potuissent. Benè tamen possent fratres, ut in declaratione Gregorij ix. habetur, quando depositarius non debite eorum necessitatibus succurreret; id pecunia Domino principali, seu alijs, qui hunc subrogauit, notificare. Non ideo quia aliquam in pecunia actionem prætendant; sed tantum ut Dominus agnoscat, quid de ipsa pecunia factum sit: utque conscientia depositarij provideatur. Idque iudici etiam possent notificare Ecclesiastico; si ad verum Dominum, seu ad subrogantem substitutum commodè id notificare non possunt. Sicut, & fraudem, qua alijs pauperibus fieret; iudici Ecclesiastico propalare non prohibetur. Curandum tamen est, ut hoc humiliter fiat absque aliquo iure; & quòd scandalum penitus caueatur. Cuius gratia, melius id fiat per aliquem deuotũ Ordinis; ut ille scilicet proprio nomine, iniuriam qua fit fratribus, & depositarij fraudem, iudici notificet. Vbi enim abundat fraudulenta cupiditas hominũ; necesse est ut abundet prouida, prudensq. cautela. Alioquin necesse esset sepe deuotos pecuniam mendicando grauare; dum deposita ipsa negligitur.

Nota be-
ne.

Clauis
capsulæ
pecunia-

44 Nec item clauem capsulae ubi à depositario pecunia seruatur, fratres secum deferre possunt; neque illam sigillare, aut tenere. Ne-

que

que præcipere possunt, quomodo, & qualiter pecunia expèdatur; sed debent fratres à ver-
bis auctoritatem prætendētibus per omnem
modum abstinere. Vt neque verbo, neque
scripto pecuniam sic, vel sic expendendam
depositario mandent; sed tantum humiliter
rogent. Nec à depositarijs iuridicum compu-
tum, aut auctoritativum, quasi cum suis vil-
licis aliquando exigere poterunt. Quia hu-
iusmodi actus pertinet ad veros pecunia Do-
minos; & nullo modo etiam ministerialiter
fratribus possunt convenire. Vt dicitur in
dicta Clemen. Exiui. §. Porro. ver. denique.
Computū verò recipere, simpliciter summan-
do quantū sit expensum, quantumve rema-
neat expendendum; ut sic agnosci possit an
sufficiens habeatur pecunia, an alia sit requi-
renda pro expediendis necessitatibus? nullo
modo fratribus videtur interdictum. Et hoc
quando apparet depositarium id libenter fa-
cere velle: quoniam si nollet, ad id cogi, mi-
nimè possit.

rum pro-
hibetur
fratribus

Cōputus
an sit li-
citus in-
expensis.

Qui sint quæstus pecuniarij illiciti.

Quoniam dictum est supra, de licito
ad quærendam pecuniam recur-
sus, eandemq. expendendam: non
erit modo inutile, qui quæstus pecuniarij, il-
liciti, & prohibiti sint, annotare. Scias ergo,

Quæstus
pecunia-

gene-

ritus quan-
do est illi-
citus .

generaliter pecuniarium quæstum illicitum, & prohibitum esse censendum: quando recursus ad pecuniam aliter fit, seu pro alijs rebus, & causis, quam per dictum Nicolaum in dicta Decretali Exijt, sit concessum. Ut habetur expresse in dicta Clem. Exiui. §. Porro. Illis verbis. [Dicimus fratres teneri, cauere summopere, quod pro alijs causis, vel sub modis alijs, quam ponat dicti prædecessoris nostri declaratio, ad dantes pecunias, seu deputatos nuncios non recurrant; ne si secus ab ipsis attentatum fuerit, transgressores præcepti, & Regule possint dici] hac ibi. Magis propriè verò, quæstus pecuniarius nobis prohibitus: est, conquisitio pecunie à multis contribuentibus indifferenter oblata. Ac receptio oblationum pecuniarum in Eccle-

Primus
modus il-
licitus.
Trunci, &
cippi pro
hibentur.

sia, vel alibi. Et primus est, quando trunci, vel cippi, ad reponendas pecunias offerentium; alicubi reponuntur. Vnde fit, quòd fratres consentientes in suis domibus, à secularibus crucem, vel alias reliquias osculantibus pecunias offerri in altari, seu vasculo; peccent contra Regulam mortaliter. Et tunc dicuntur consentire, quando id vident à secularibus fieri, & non resistunt. Nam ut dicitur de reg. iur. qui tacet, cum resistere potest, & debet; consentire videtur. Et habetur in tractatu de neces. cong. solutione. §. reprobat.

Secus -

Secundus est, si fratres consentiant aliquando, & permittant aliquos seculares propria deuotione motos pecuniā per plateas, per domos, per Ecclesias, seu per alia loca nomine fratrum requirere; id enim videntes, & prohibere non curantes, consentire dicuntur.

2. Modus
illicitus.

Quoniam hi, si non expresse, saltem tacite per consensum, interposita contra Regulam personae censentur. Dixi tamen nomine fratrum, quia si notificatis fratrum necessitatibus Episcopo, seu Curato, idem Episcopus, seu Curatus eleemosynas proprio nomine, non fratrum, exquiri facerent, vel aliquis alius deuotus Ordinis ex se proprio, non fratrum nomina id procuraret; tunc non esset questus pecuniarius prohibitus, sed modus purissimus secundum Regulam. Vt

Annotauit Hug. hic. Tercius est, quando fratres ad supradictas pecunias predictis modis procuratas, aliquando recurrerent; illas enim nec petere, nec acceptare possunt oblatas. Vt in Clementina predicta annotatur. S. porro. Immo ut habetur in tract. de neces. cong. solu. S. reprobat. Et in seren. conscientia. q. 57. Si predicta eleemosyna nec petita, nec oblata fuerint de consensu ipsorum fratrum, immo ipsis contradicentibus; nullo modo ad eas sic datas, seu oblatas recurrere possunt. Et potest esse ratio, quia licet talis pe-

3. Modus
illicitus.

Exp. Reg. S. Franc. Aa cunia

cunia non sit expresse nomine fratrum procurata de eorum cōsensu: Tacite tamen, et interpretatiuè ita procurata censetur. Nam, eà ipsò quò fratres dictas pecunias pro necessitatibus suis acceptarent; iam quod pro eis gestum est, ratum habere viderentur. Et in delictis ratibabitio retrahitur; & mandato comparatur. Vt dicitur in cap. cū quis. de sen. exc. lib. 6 Hoc. tamen Cordub. verissimum esse dicit in foro exteriori; vbi præsumptionibus, ex actibus externis standum est. Et idem est in foro interiori si fratres eo animo acceptarent, & ad ipsam pecuniam recurrerent; quia eorum nomine sit procurata, & oblata. Sed si non tali animo, neque sub tali titulo ad eam tenentes recurrerent; sed potius humiliter rogarent protestantes expresse, quòd illam petunt non tanquam eis debitam, (quia ipsorum nomine, seu intuitu sit data) sed tantum eleemosynaliter, ac si nunquam pro eis fuisset oblata: tunc si hoc haberent in corde, & exterius verbo, & opere sufficienter monstrarent, non eis videtur esse illicitum ex Regula, ad dictam pecuniam recurrere. Sed quia difficile esset absque aliquali scandalo hoc fieri posse: tutius erit à tali pecuniæ recursu abstinere. Quartus est, quæcunque oblatio bursarij in itinere, ut communiter expositores dicunt. Et huius ratio est, quia se:

cum-

Quartus
modus il-
licitus.

cundam Regulam, pecunia procurari non potest, neque ad depositam recurri; nisi pro necessitatibus veris immendicabilibus, presentibus, vel imminuentibus: non autem profuturis & possibilibus ad utrumlibet. Nunc autem, in terris Christianorum non videtur talis necessitas; cui probabiliter mendicando, vel saltem cum contigerit casus necessitatis, non possit per pecuniam provideri. Ergo pro toto itinere nobis de bursario providere; est pro necessitatibus futuris provisionem facere, quod est contra Regulam. Id item nobis prohibitum esse videtur; quia scandalum pusillorum Divino iure vitare tenemur. Relinquo, quod seculares iuste inde occasionem sumere possent iudicandi; quod alij fratres, sicut isti bursarii ducerent: Et per consequens eis elemosynas denegarent; & ita via misericordiae alijs bonis fratribus clauderetur. Ecce cum hoc, concordant Petrus Ioannis, & omnes doctores hic, & Seren. cons. quest. 56. Et licet Christum, & Apostolos bursarium aliquando duxisse legamus; id tamen fecerunt ut persona communes, & Ecclesia prelati aliorum curam habentes: ut nunc Papa, & Episcopi sunt. Nos autem quia non succedimus eis in statu Episcoporum, sed in exemplo vite particularis perfectionis, ut in dicta Decretali Exijt: determinatur; bursarium habere non possumus.

Bursarii
in itinere
an sint li-
citi.

Conditio
nes requi
sitæ ad du
cendum
bursariũ
in itinere
2. Condi
tio .

3. Condi
tio .

46 Omnibus tamen confessum est, tribus concurrentibus simul conditionibus, licere fratribus bursariũ ducere. Quarum Prima est, quod itineris causa sit rationabilis; ut puta pro obedientia, & pro negotijs expedientibus Religioni, & huiusmodi: nõ autem quando ex propria voluntate sine sufficienti rationabili causa iter arripitur. Quia tũc propria voluntate, & sine causa legitima, tali seipsum frater necessitati supponeret culpabiliter. Secũda est quodocunque fratres per regiones inhumanas iter facerẽt; ubi valde verisimile esset, quod commodẽ necessaria vita mendicando, vel mediante pecunia secundum Regulã prout necessitas occurrerit procurando, inuenire non possent. Extrema enim necessitas probabiliter imminens, caret lege. Tertia est, ut tunc omninò quantum possibile est, sic fratres circa bursarium se gerant, quod nec corde aut opere, aut signo habeant, aut habere videantur aliquam circa dictam pecuniam expendendam, aut eius usum, auctoritatem, vel actionem: mandando scilicet quod sit, vel sic ipsa pecunia expendatur, vel de ea computum exigendo, & cetera huiusmodi. Sed cum dicto bursario agendum est; ac si ipsa pecunia propria ipsius esset. Dixi autem (quantum possibile est,) nam ubi necessitas vera aliter exigeret; excusarentur fratres ab bursario-

*iusmodi praecepti (circa pecuniam) obseruan-
tia: prout ipsa necessitas exigeret, & non
secus.*

De syndico fratrum.

47 **Q**uoniam dictum est pecunia recur-
sum per amicos tantum spiritua-
les debere expediri, & non aliter: Viden-
dum modo est; num pecuniam per syndicum
expendere, & distrabere intelligatur fieri
per amicum spirituales, an per interposi-
tam personam?

Ad cuius rei euidentiam, de dicto syndico
eiusq. auctoritate videndum est primo. Scias
ergo, quod syndicus, procurator, seu oecono-
mus, ille est, qui nomine Papae, seu Romanae
Ecclesiae ad expedienda fratrum negotia de-
putatur. Hunc autem syndicum Minister Ge-
neralis, vel Prouincialis, vel Custos, ut ex li-
teris Martini I V. habetur; poterunt nomi-
nare, vel saltem habentes commissionem
ab his. Quoniam, quod quis potest ex offi-
cio, seu commissione generali ratione offi-
cij ei facta, maxime per Papam; potest, &
alijs committere: nisi specialiter ei prohibea-
tur, ut est communis regula iuristarum.

Prater praedictos autem, nullus alius etiam
Guardianus cum toto suo conuentu poterit

Syndici of-
ficij qua-
le sit.

Guardia-
ni sindicū
non nomi-
nant.

*syndicum nominare. Quod si aliquando fa-
ceret; quidquid postmodum syndicus pradi-
ctus exequeretur; totum auctoritate fratrum
fieret. Vnde quidquid circa pecuniam di-
ctus syndicus exequeretur; fratres per in-
terpositam personam id exequi contra suam
Regulam censerentur. Quia cum nullam ha-
beant Guardiani ad nominandum syndicum
facultatem; talis, verè legitimus syndicus
non est: Ergò interposita persona. Potest
item syndicus à pradietis Ministris Gene-
rali scilicet, & Prouinciali, & Custode; vel
ab his commissionem habentibus, quando op-
portunum eis videbitur, à syndicato, seu of-
ficio destitui, & alius per eosdem eius loco po-
terit subrogari, & nominari: modò qui syn-
dicus nominatus est, de Ordine nostro non
fit. Nec vnus tantum, sed etiam duo pro quo-
libet conuentu regulariter poterunt syndici
nominari. Nam & si plures duobus (secun-
dum aliquos) nominare non inconueniat;
duo tamen, & non plures priuilegio syndi-
catus ad audienda Diuina tempore interdi-
cti, poterunt gaudere. Vt ex literis Pontifi-
cum circa syndicum nominandum, videri po-
test. Notanter nominandum esse syndicum
& non instituendum, toties repetitum est.
Quoniam huiusmodi syndici auctoritate apo-
stolica censentur instituti; cum primū à pra-
dictis*

Numerus
syndico-
rum.

Syndicus
nomina-
tur cātū.

dictis Ministris, seu Custodibus fuerint nominati, seu assignati. Vt collector comp. annotauit ex bullis Pontificum. tit procur. Et hac nominatio poterit coram notario, & testibus, & absque eis simpliciter fieri, sola nominatione vocali, ut asseruunt Doctores.

48 Horum autem munus est, auctoritate Papa, & Romana Ecclesia exequi, quae ipsis ex bullis syndicatus conceditur pro fratrium utilitate. Vt clarè patet ex bullis Innocentij IV. Martini IV. Martini V. Eugenij, & Sixti IV. quorum auctoritas ad quinque esse dignoscitur. Primo, ad recipiendas nomine Papa, seu Ecclesiae Romanae res omnes mobiles, siue immobiles (quae pecuniariae non sunt) oblatas, seu modo licito donatas, aut in ultima voluntate ipsis fratribus relictas. Secundo, ad vendendum, commutandum, alienandumque res omnes, quibus fratres licite uti possent ad dominium Ecclesiae pertinentes: & ad recipiendum & expendendum earum pretium in necessitates fratrum. Tertio, ad recipiendum nomine Ecclesiae, & iudicialiter repetendum elemosinas omnes, etiam pecuniarias, modo licite ipsis fratribus relictas, seu in testamento legatas. Quarto, ad experiendum in iudicio, seu extra, in omnibus actionibus, & causis, quae in dictis priuilegijs syndicatus

Syndicus
quae facere possit.

explicantur. Quinto, ad recipiendum nomine Ecclesie, omnes pecuniarias eleemosynas quomodocunque prouenientes; siue oblata illa sint liberaliter, vel pro Missis & Diuinis Officijs; siue in ultimis voluntatibus legata; easq. expendendas pro necessitatibus communitatis. Et hoc vltimum in constitutionibus Martini V. tātummodò habetur concessum: quod per eundem postmodum confirmatum est, in priuilegio. Per vigilis more. Alij verò quatuor actus predicti, patent ex priuilegio Martini I V. Exultantes, et aliorum predictorum Pontificum.

Fratres
quomo-
do se ha-
bebūt in
his, quæ
pertinēt
ad syndi-
cum.

49 Hic habitis sciendū est; omnes Minores fratres prefato syndico, quò ad primū & secundum actū ex quinque predictis, licitè uti posse. Quò ad primum enim actum recipiendi scilicet mobilia, & immobilia (modo pecuniaria non sint) nobis aliàs licita, oblata, seu legata, ex eò constat; quia ex quò talibus rebus licitè fratres, ut supponitur, uti possūt, quæque pecuniaria nō sunt; meritò syndicus nomine Romanæ Ecclesie eas ciuilitè in dominium ipsius Romanæ Ecclesie recipere licitè poterit. Quoniam omnes res, quibus fratres licitè uti possunt, ad Romanam Ecclesiam dominium (quando dantes aliud in dando non explicant) pertinere clarissimum est, ex Decretali predicta Exijt, qui seminat, & late im-

6. cap.

6. cap. dicetur. Idemq. dicendum est quò ad secundum actum: pro vendendo scilicet, & distrabendo res omnes, quibus nos uti possimus, & pro recipiendo & expendendo earum pretium in fratrum necessitates. Potest enim quisque de rebus suis disponere, ut vult. Atqui (ut dictum est) res omnes, quibus fratres licitè uti possunt, ad Papam seu Romanam spectant Ecclesiam. Potest ergo Papa dispo- nere, quòd per suum syndicum à praelatis prædictis nominatum, prædictæ res vendantur, distrabantur, &c. Sicut quilibet dominus de suis rebus per suum procuratorem seu substi- tutum facere posset. In his ergo duobus casibus (ut annotavit Speculator, & Collector compendij,) licitum est fratribus, secundum Regule puram obseruantiam uti syndico. Quod etiam habetur ex dicta Deeret. Exijt. S. ceterum ver si verò res. Licet secundum eam, tantum ab Apostolica Sede, vel Ordinis Pro- tectore syndicus esset constituendus ad hac. Quod hodie etiã à Ministris, & Custodibus, (ut dictum est) potest ex nominatione fieri. Et non habere Syndicum ad hos actus prædi- ctos, est se periculo probabiliter committere. Nam vix aliquis reperitur conuentus, qui aliquid quod distrabi, alienari, vel renouari debeat; & q̃ superfluum tollatur, et aliud ne- cessariũ de eius pretio acquiratur, nō habeat.

Idquē

Syndico
carere
est peri-
culosam

Idquè per alium, quàm per syndicum predictum, licitè fieri nequaquam potest. Nam cum bona, (ut dictum est) quibus fratres utuntur ipsius Pontificis sint; per eius syndicum, & nõ per alium licitè possunt expediri. Quòd si fratres per alium quidpiam vendi, & pecuniam recipi, & expendi fecerint; hic talis interposita persona fratrum erit. Et ipsa pecunia receptio, auctoritate fratrum fieret: quod est contra Regulam. Quod Hugo c. 6 q. 9. & Cordub. hic, q. 16. & collector Privilegiorum tit. Procurator, annotarunt.

Opinio
Cordu.

Quid sit
licitū per
syndicū
recipere.

50 Quòd ad tertium verò actum, Ad omnes scilicet nomine Papa recipiēdas elemosynas etiam pecuniarias in testamento relictas, & illas in iudicio, vel extra nomine Ecclesia repetendum: licitè posse fratres tali syndico uti, affirmat Cordub. hic, q. 16. puncto 3. Idque ex eo probat quòd legata pecuniaria licitè nobis facta, non pertinent ad ipsum legantem, qui mortuus est; neque ad eius heredes, cum non ipsis, sed fratribus specialiter facta sint; nec eorum dominium ad fratres pertinere potest, cum cuiuscunque iuris sint incapaces: ergò dominium eorum, vel saltem dispensatio, seu dispositio, ad Papam pertinere probatur. Sicut quacunque alia quorumvis legatorū ad pias causas dispositio; ut infra cap. 6. dicitur. Poterit ergò Papa de talibus pijs legat-

legatis, ipsis fratribus derelictis disponere: quomodo per suum syndicum recipi debeant, & repeti iudicialiter, vel extra: & in necessitates fratrum expendi ad requisitionem ipsorum. Sicut ipsius pecunie dominus, liberè quid per suum substitutum esset faciendum; disponere potuisset. Et adeò secundum eum, ad huiusmodi tertium actum, licitum est fratribus predicto Syndico potiri, ut in nullo Regulae puritas maculetur. Dummodò ita fiat, ut nullum interueniat scandalum pusillorum; neque ipsi fratres litigijs assistant; sed quòd tantum notificent syndico tale eis relictum legatum, non esse satisfactum. Quòd si aliquod immineret scandalum; deberent syndicum impedire, ne illud repetat. Item, quòd ipsi fratres tali legato ob praesentes, vel imminentes necessitates indigeant; alioquin contra promissam paupertatem esset, pati, seu consentire ab ipso syndico, tale legatum recipi, aut exquiri. Quòd si ipsi fratres tali legato verè indigeant, & ad syndicum predictum absque aliquo probabili scandalo, modo predicto recurrant, & cum ipso se habeant, quomodo se habere possunt cum depositario alicuius domini pecuniam offerentis; non videtur ex qua parte ipsis fratribus tali uti syndico sit illicitum. Immo hoc videtur concedi per dictam Decretalem Nicolai. S. Ad hac.

Ubi enim egit de legatis etiam præcepit, quod tam hæredes, quam executores, quam iudices, seu alij prælati, ex officio proprio, diligenter procurent, & faciant, quod talia legata soluantur, & pie defunctorum voluntates impleantur; subiungit; [Nam & nos etiam per modos licitos, & fratrum Regula congruos, intendimus providere; ut nec pia defunctorum intentio, nec ipsi fratres pauperes, opportunis auxilijs fraudentur.]

Ex quibus verbis patet, quod intendebat Summus Pontifex providere de syndico, qui posset nomine Ecclesie talia legata repetere: quod postmodum non fecit, vel morte præuentus, aut aliàs præpeditus. Et idem Martinus 4. & alij eius successores prædicti, executioni mandarunt, quod ipse Nicolaus mandare non potuit. Et quod id fieri possit secundum Regula puritatem; ex eiusdẽ Martini 4. bulla comprobatur. Dicitur enim ibi, quod per hanc syndici prouisionem, dantur remedia opportuna, per quæ nostri Ordinis pura obseruantia in sui vigore seruetur.

*Alia opinio contraria.
Cordu.*

51 Speculator verò, & Collector compendij, nolunt fratres secundum Regula puritatem, absque aliquali ipsius relaxatione, ad huiusmodi tertium actum syndico uti posse. Quandoquidem ipsis ex officio iudicis consuli potest. Poterit enim iudex ex suo officio, hære.

haredem, vel testamenti executorem ad prædicta soluenda legata compellere. Vt ait Io. Andreas in cap. haredes. de testamentis. Extat, & aliud ad hoc remedium: quia quilibet de populo agere potest, ut legata ad pias causas relicta, solvantur legatarijs. Vt sacris canonibus comprobatur, in authentica, de Eccl. tit. S. si quis autem, & l. nulli. C. de Episcopis, & cler. in fine. Quod tenet Ludovicus Romanus in authentica, simile, C. ad legem Falcidiam. & fuit originale dictum Angeli de Perusso, in dicto S. si quis autem, & Bartholi l. ne quisquam ff. de officio proconsulis. Itaque amicus aliquis spiritalis, vel alius benefactor fratrum, sicut vnus de populo id facere posset. Cui ipsi fratres notificare poterunt, legatum eis relictum, non esse adhuc satisfactum; & rogare humiliter, vel prælatos, aut iudices, aut prædictum Ordinis benefactorem, ut adimpleri procurent piam testatoris voluntatem. Protestando tamen, nullum se in dicto legato ius, vel dominium habere. Et licet Cordus opinio satis rationabilis, & in nullo Regula puritati præiudicare videatur; tamen Speculatoris, & Collectoris compendij præscriptus modus, sanctior ad ædificationem populi, comprobatur. Quo, & Religio nostra hætenus usa est, & in presentiarum vtitur.

cunia non sit expresse nomine fratrum procurata de eorum cōsensu: Tacite tamen, et interpretatiuè ita procurata censetur. Nam, eà ipso quò fratres dictas pecunias pro necessitatibus suis acceptarent; iam quod pro eis gestum est, ratum habere viderentur. Et in delictis ratibabitio retrahitur; & mandato comparatur. Vt dicitur in cap. cū quis. de sen. exc. lib. 6 Hoc tamen Cordub. verissimum esse dicit in foro exteriori; ubi presumptionibus, ex actibus externis standum est. Et idem est in foro interiori, si fratres eo animo acceptarent, & ad ipsam pecuniam recurrerent; quia eorum nomine sit procurata, & oblata. Sed si non tali animo, neque sub tali titulo ad eam tenentes recurrerent; sed potius humiliter rogarent protestantes expresse, quòd illam petunt non tanquam eis debitam, (quia ipsorum nomine, seu intuitu sit data) sed tantum eleemosynaliter, ac si nunquam pro eis fuisset oblata: tunc si hoc haberent in corde, & exterius verbo, & opere sufficienter monstrarent, non eis videtur esse illicitum ex Regula, ad dictam pecuniam recurrere. Sed quia difficile esset absque aliquali scandalo hoc fieri posse: tutius erit à tali pecunià recursu abstinere. Quartus est, quacunque oblatio bursarij in itinere, ut communiter expositores dicunt. Et huius ratio est, quia se-

Quartus
modus il-
licitus.

tun-

cundam Regulam, pecunia procurari non potest, neque ad depositam recurri; nisi pro necessitatibus veris immendicabilibus, presentibus, vel imminuentibus: non autem profuturis & possibilibus ad utrumlibet. Nunc autem, in terris Christianorum non videtur talis necessitas; cui probabiliter mendicando, vel saltem cum contigerit casus necessitatis, non possit per pecuniam provideri. Ergo pro toto itinere nobis de bursario providere; est pro necessitatibus futuris provisionem facere, quod est contra Regulam. Id item nobis prohibitum esse videtur; quia scandalum pusillorum Divino iure vitare tenemur. Relinquo, quod seculares iuste inde occasionem sumere possent iudicandi; quod alij fratres, sicut isti bursarii ducerent: Et per consequens eis elemosynas denegarent; & ita via misericordiae alijs bonis fratribus clauderetur. Et cum hoc, concordant Petrus Ioannis, & omnes doctores hic, & Seren. conse. quest. 56. Et licet Christum, & Apostolos bursarium aliquando duxisse legamus; id tamen fecerunt ut persona communes, & Ecclesiae prelati aliorum curam habentes: ut nunc Papa, & Episcopi sunt. Nos autem quia non succedimus eis in statu Episcoporum, sed in exemplo vite particularis perfectionis, ut in dicta Decretali Exijt: determinatur; bursarium habere non possumus.

Bursarii
in itinere
an sint li-
citi.

Conditio-
nes requi-
sitæ ad du-
cendum
bursariũ
in itinere
2. Condi-
tio .

3. Condi-
tio .

46 Omnibus tamen confessum est, tribus concurrentibus simul conditionibus, licere fratribus bursariũ ducere. Quarum Prima est, quod itineris causa sit rationalis; ut puta pro obedientia, & pro negotijs expedientibus Religioni, & huiusmodi: nõ autem quando ex propria voluntate sine sufficienti rationali causa iter arripitur. Quia tũc propria voluntate, & sine causa legitima, tali seipsum frater necessitati supponeret culpabiliter. Secũda est quandocunque fratres per regiones inhumanas iter facerẽt; ubi valde verisimile esset, quod commodẽ necessaria vita mendicando, vel mediante pecunia secundum Regulã prout necessitas occurreret procurando, inuenire non possent. Extrema enim necessitas probabiliter imminens, caret lege. Tertia est, ut tunc omninò quantum possibile est, sic fratres circa bursarium se gerant, quod nec corde aut opere, aut signo habeant, aut habere videantur aliquam circa dictam pecuniam expendendam, aut eius usum, auctoritatem, vel actionem: mandando scilicet quòd sis, vel sic ipsa pecunia expendatur, vel de ea computum exigendo, & cetera huiusmodi. Sed cum dicto bursario agendum est; ac si ipsa pecunia, propria ipsius esset. Dixi autem (quantum possibile est;) nam ubi necessitas vera aliter exigeret; excusarentur fratres ab ususmo-

*iusmodi praecepti (circa pecuniam) obseruan-
tia: prout ipsa necessitas exigeret, & non
secus.*

De syndico fratrum.

47 **Q**uoniam dictum est pecunia recur-
sum per amicos tantum spiritua-
les debere expediri, & non aliter: Viden-
dum modo est; num pecuniam per syndicum
expendere, & distrabere intelligatur fieri
per amicum spirituale, an per interposi-
tam personam?

Ad cuius rei euidenciam, de dicto syndico
eiusq. auctoritate videndum est primo. Scias
ergo, quod syndicus, procurator, seu oeconomicus,
ille est, qui nomine Papae, seu Romanae
Ecclesiae ad expedienda fratrum negotia de-
putatur. Hunc autem syndicum Minister Ge-
neralis, vel Prouincialis, vel Custos, ut ex li-
teris Martini I V. habetur; poterunt nomi-
nare, vel saltem habentes commissionem
ab his. Quoniam, quod quis potest ex offi-
cio, seu commissione generali ratione offi-
cij ei facta, maxime per Papam; potest, &
alij committere: nisi specialiter ei prohibea-
tur, ut est communis regula iuristarum.

Præter prædictos autem, nullus alius etiam
Guardianus cum toto suo conuentu poterit

Syndici of-
ficiū qua-
le sit.

Guardia-
ni sindicū
non nomi-
nant.

*syndicum nominare. Quod si aliquando fa-
ceret; quidquid postmodum syndicus pradi-
ctus exequeretur; totum auctoritate fratrum
fieret. Vnde quidquid circa pecuniam di-
ctus syndicus exequeretur; fratres per in-
terpositam personam id exequi contra suam
Regulam censerentur. Quia cum nullam ha-
beant Guardiani ad nominandum syndicum
facultatem; talis, verè legitimus syndicus
non est: Ergò interposita persona. Potest
item syndicus à prædictis Ministris Gene-
rali scilicet, & Provinciali, & Custode; vel
ab his commissionem habentibus, quando op-
portunum eis videbitur, à syndicato, seu of-
ficio destitui, & alius per eosdem eius loco po-
terit subrogari, & nominari: modò qui syn-
dicus nominatus est, de Ordine nostro non
fit. Nec vnus tantum, sed etiam duo pro quo-
libet conuentu regulariter poterunt syndici
nominari. Nam & si plures duobus (secun-
dum aliquos) nominare non inconueniat;
duo tamen, & non plures priuilegio syndi-
catus ad audienda Diuina tempore interdi-
cti, poterunt gaudere. Vt ex literis Pontifi-
cum circa syndicum nominandum, videre po-
tesset. Notanter nominandum esse syndicum
& non instituendum, toties repetitum est.
Quoniam huiusmodi syndici auctoritate Apo-
stolica censentur instituti; cum primū à præ-
dictis*

Numerus
syndico-
rum.

Syndicus
nominat-
ur cātū.

dictis Ministris, seu Custodibus fuerint nominati, seu assignati. Vt collector comp. annotauit ex bullis Pontificum. tit procur. Et hac nominatio poterit coram notario, & testibus, & absque eis simpliciter fieri, sola nominatione vocali, ut asserunt Doctores.

48 Horum autem munus est, auctoritate Syndicus
 Papae, & Romanae Ecclesiae exequi, quae ip- quae face-
 sis ex bullis syndicatus conceditur pro fra- re possit.
 trum utilitate. Vt clarè patet ex bullis In-
 nocentij IV. Martini IV. Martini V. Eu-
 genij, & Sixti IV. quorum auctoritas ad
 quinque esse dignoscitur. Primo, ad recipien-
 das nomine Papae, seu Ecclesiae Romanae res
 omnes mobiles, siue immobiles (quae pecunia-
 riae non sunt) oblatas, seu modo licito dona-
 tas, aut in ultima voluntate ipsis fratribus
 relictas. Secundo, ad vendendum, commu-
 tandum, alienandumque res omnes, qui-
 bus fratres licite uti possent ad dominium
 Ecclesiae pertinentes: & ad recipiendum &
 expendendum earum pretium in necessita-
 tes fratrum. Tertio, ad recipiendum nomi-
 ne Ecclesiae, & iudicialiter repetendum ele-
 mosinas omnes, etiam pecuniarias, modo
 licito ipsis fratribus relictas, seu in testa-
 mento legatas. Quarto, ad experiendum in
 iudicio, seu extra, in omnibus actionibus, &
 causis, quae in dictis priuilegijs syndicatus

expliciantur. Quinto, ad recipiendum nomine Ecclesie, omnes pecuniarias elemosynas quomodocunque prouenientes; siue oblata illa sint liberaliter, vel pro Missis & Diuinis Officijs; siue in ultimis voluntatibus legata; easq. expendendas pro necessitatibus communitatis. Et hoc ultimum in constitutionibus Martini V. tātummodò habetur concessum: quod per eundem postmodum confirmatum est, in priuilegio. Per vigilis more. Alij uerò quatuor actus predicti, patent ex priuilegio Martini IV. Exultantes, et aliorum predictorum Pontificum.

Fratres 49 *Hic habitis sciendū est; omnes Minores quomodo se habebūt in his, quæ pertinent ad syndicum. His habitis sciendū est; omnes Minores fratres prefato syndico, quò ad primū & secundum actū ex quinque predictis, licitè uti posse. Quò ad primum enim actum recipiendi scilicet mobilia, & immobilia (modo pecuniaria non sint) nobis aliàs licita, oblata, seu legata, ex eò constat; quia ex quò talibus rebus licitè fratres, ut supponitur, uti possūt, quæque pecuniaria nō sunt; meritò syndicus nomine Romana Ecclesie eas ciuilitè in dominium ipsius Romana Ecclesie recipere licitè poterit. Quoniam omnes res, quibus fratres licitè uti possunt, ad Romanæ Ecclesie dominium (quando dantes aliud in dando non explicant) pertinere clarissimum est, ex Decreto tali predicta Exijt, qui seminat, & latè im-*
6. cap.

6. cap. dicetur. Idemq. dicendum est quò ad secundum actum: pro vendendo scilicet, & distrabendo res omnes, quibus nos uti possimus, & pro recipiendo. & expendendo earum pretium in fratrum necessitates. Potest enim quisque de rebus suis disponere, ut vult. Atqui (ut dictum est) res omnes, quibus fratres licitè uti possunt, ad Papam seu Romanam spectant Ecclesiam. Potest ergò Papa dispo- nere, quòd per suum syndicum à praelatis prædictis nominatum, prædictæ res vendantur, distrabantur, &c. Sicut quilibet dominus de suis rebus per suum procuratorem seu substi- tutum facere posset. In his ergò duobus casi- bus (ut annotavit Speculator, & Collector compendij,) licitum est fratribus, secundum Regule puram obseruantiam uti syndico. Quod etiam habetur ex dicta Decret. Exijt. S. ceterum. ver si verò res. Licet secundum eam, tantum ab Apostolica Sede, vel Ordinis Pro- tectore syndicus esset constituendus ad hac. Quod hodie etiã à Ministris, & Custodibus, (ut dictum est) potest ex nominatione fieri. Et non habere Syndicum ad hos actus prædi- ctos, est se periculo probabiliter committere. Nam vix aliquis reperitur conuentus, qui aliquid quod distrabi, alienari, vel renouari debeat; & q̃ superfluum tollatur, et aliud ne- cessariũ de eius pretio acquiratur, nõ habeat. Idquẽ

Syndico
carere
est peri-
culosum

Idquè per alium, quàm per syndicum prædictum, licitè fieri nequaquam potest. Nam cum bona, (ut dictum est) quibus fratres utuntur ipsius Pontificis sint; per eius syndicum, & nõ per alium licitè possunt expediri. Quod si fratres per alium quidpiam vendi, & pecuniam recipi, & expendi fecerint; hic talis interposita persona fratrum erit. Et ipsa pecunia receptio, auctoritate fratrum fieret: quod est contra Regulam. Quod Hugo c. 6 q. 9. & Cordub. hic, q. 16. & collector Privilegiorum tit. Procurator, annotarunt.

Opinio
Cordu.

Quid sit
licitũ per
syndicũ
repetere.

50 Quò ad tertium verò actum, Ad omnes scilicet nomine Papæ recipiendas elemosynas etiam pecuniarias in testamento relictas, & illas in iudicio, vel extra nomine Ecclesiæ repetendum: licitè posse fratres tali syndico uti, affirmat Cordub. hic, q. 16. puncto 3. Idque ex eo probat quòd legata pecuniaria licitè nobis facta, non pertinent ad ipsum legantem, qui mortuus est; neque ad eius heredes, cum non ipsis, sed fratribus specialiter facta sint; nec eorum dominium ad fratres pertinere potest, cum cuiuscunque iuris sint incapaces: ergò dominium eorum, vel saltem dispensatio, seu dispositio, ad Papam pertinere, probatur. Sicut quacunque alia quorumvis legatorũ ad pias causas dispositio; ut infra cap. 6. dicitur. Poterit ergò Papa de talibus pijs lega-

legatis, ipsis fratribus derelictis disponere: quomodo per suum syndicum recipi debeant, & repeti iudicialiter, vel extra: & in necessitates fratrum expendi ad requisitionem ipsorum. Sicut ipsius pecuniæ dominus, liberè quid per suum substitutum esset faciendum; disponere potuisset. Et adeò secundum eum, ad huiusmodi tertium actum, licitum est fratribus prædicto Syndico potiri, ut in nullo Regula puritas maculetur. Dummodò ita fiat, ut nullum interueniat scandalum pusillorum; neque ipsi fratres litigijs assistant; sed quòd tantum notificent syndico tale eis relictum legatum, non esse satisfactum. Quòd si aliquod immineret scandalum; deberent syndicum impedire, ne illud repetat. Item, quòd ipsi fratres tali legato ob præsentem, vel imminentes necessitates indigeant; alioquin contra promissam paupertatem esset, pati, seu consentire ab ipso syndico, tale legatum recipi, aut exquiri. Quòd si ipsi fratres tali legato verè indigeant, & ad syndicum prædictum absquè aliquo probabili scandalo, modo prædicto, recurrant, & cum ipso se habeant, quomodo se habere possunt cum depositario alicuius domini pecuniam offerentis; non videtur ex qua parte ipsis fratribus tali uti syndico sit illicitum. Immo hoc videtur concedi per dictam Decretalem Nicolai, S. Ad hac.

Vbi

Ubi enim egit de legatis etiam praecepit, quod tam heredes, quam executores, quam iudices, seu alij praelati, ex officio proprio, diligenter procurent, & faciant, quod talia legata soluantur, & pia defunctorum voluntates impleantur; subiungit; [Nam & nos etiam per modos licitos, & fratrum Regula congruos, intendimus providere; ut nec pia defunctorum intentio, nec ipsi fratres pauperes, opportunis auxilijs fraudentur.]

Ex quibus verbis patet, quod intendebat Summus Pontifex providere de syndico, qui posset nomine Ecclesiae talia legata repetere: quod postmodum non fecit, vel morte praeventus, aut alijs praeeditus. Et idem Martinus 4. & alij eius successores praedicti, executioni mandarunt, quod ipse Nicolaus mandare non potuit. Et quod id fieri possit secundum Regula puritatem; ex eiusdem Martini 4. bulla comprobatur. Dicitur enim ibi, quod per hanc syndici provisionem, dantur remedia opportuna, per qua nostri Ordinis pura observantia in sui vigore servetur.

*Alia opinio contraria.
Cordu.*

51 Speculator vero, & Collector compendij, nolunt fratres secundum Regula puritatem, absque aliquali ipsius relaxatione, ad huiusmodi tertium actum syndico uti posse. Quandoquidem ipsis ex officio iudicis consuli potest. Poterit enim iudex ex suo officio, bare.

haredem, vel testamenti executorem ad prædicta soluenda legata compellere. Vt ait Io. Andreas in cap. haredes. de testamentis. Extat, & aliud ad hoc remedium: quia quilibet de populo agere potest, ut legata ad pias causas relicta, solvantur legatarijs. Vt facris canonibus comprobatur, in authentica, de Eccl. tit. §. si quis autem, & l. nulli. C. de Episcopis, & cler. in fine. Quod tenet Ludouicus Romanus in authentica, simile, C. ad legem Falcidiam. & fuit originale dictum Angeli de Perusio, in dicto §. si quis autem, & Bartholi l. ne quicquam ff. de officio proconsulis. Itaque amicus aliquis spiritalis, vel alius benefactor fratrum, sicut vnus de populo id facere posset. Cui ipsi fratres notificare poterunt, legatum eis relictum, non esse adhuc satisfactum; & rogare humiliter, vel prælatos, aut iudices, aut prædictum Ordinis benefactorem, ut adimpleri procurent piam testatoris voluntatem. Protestando tamen, nullum se in dicto legato ius, vel dominium habere. Et licet Cordu opinio satis rationabilis, & in nullo Regula puritati præiudicare videatur; tamen Speculatoris, & Collectoris compendij præscriptus modus, sanctior ad edificationem populi, comprobatur. Quo, & Religio nostra hætenus vsa est, & in presentiarum vtitur.

cunia non sit expresse nomine fratrum procurata de eorum cōsensu: Tacite tamen, et interpretatiue ita procurata censetur. Nam, eā ipsò quò fratres dictas pecunias pro necessitatibus suis acceptarent; iam quod pro eis gestum est, ratum habere viderentur. Et in delictis ratihabitio retrotrahitur; & mandato comparatur. Vt dicitur in cap. cū quis. de sen. exc. lib. 6. Hoc tamen Cordub. & erissimum esse dicit in foro exteriori; ubi presumptionibus, ex actibus externis standum est. Et idem est in foro interiori, si fratres eo animo acceptarent, & ad ipsam pecuniam recurrerent; quia eorum nomine sit procurata, & oblata. Sed si non tali animo, neque sub tali titulo ad eam tenentes recurrerent; sed potius humiliter rogarent protestantes expresse, quòd illam petunt non tanquam eis debitam, (quia ipsorum nomine, seu intuitu sit data) sed tantum eleemosynaliter, ac si nunquam pro eis fuisset oblata: tunc si hoc haberent in corde, & exterius verbo, & opere sufficienter monstrarent, non eis videtur esse illicitum ex Regula, ad dictam pecuniam recurrere. Sed quia difficile esset absque aliquali scandalo hoc fieri posse: tutius erit à tali pecuniæ recursu abstinere. Quartus est, quæcunque oblatio bursarij in itinere, ut communiter expositores dicunt. Et huius ratio est, quia se:

Quartus
modus il-
licitus.

cun-

endum Regulam, pecunia procurari non potest, neque ad depositam recurri; nisi pro necessitatibus veris immendicabilibus, praesentibus, vel imminuentibus: non autem profuturis & possibilibus ad utrumlibet. Nunc autem, in terris Christianorum non videtur talis necessitas; cui probabiliter mendicando, vel saltem cum contigerit casus necessitatis, non possit per pecuniam provideri. Ergo pro toto itinere nobis de bursario providere; est pro necessitatibus futuris provisionem facere, quod est contra Regulam. Id item nobis prohibitum esse videtur; quia scandalum pusillorum Divino iure vitare tenemur. Relinquo, quod seculares iuste inde occasionem sumere possent iudicandi; quod alij fratres, sicut isti bursarii ducerent: Et per consequens eis elemosynas denegarent; & ita via misericordiae alijs bonis fratribus clauderetur. Et cum hoc, concordant Petrus Ioannis, & omnes doctores hic, & Seren. conf. quest. 56. Et licet Christum, & Apostolos bursarium aliquando duxisse legamus; id tamen fecerunt ut persona communes, & Ecclesiae prelati aliorum curam habentes: ut nunc Papa, & Episcopi sunt. Nos autem quia non succedimus eis in statu Episcoporum, sed in exemplo vitae particularis perfectionis, ut in dicta Decretali Exijt: determinatur; bursarium habere non possumus.

Bursarii
in itinere
an sint li-
citi.

Conditio
nes requi
sitę ad du
cendum
bursariũ
in itinere
2. Condi
tio.

3. Condi
tio.

46 Omnibus tamen confessum est, tribus concurrentibus simul conditionibus, licere fratribus bursariũ ducere. Quarum Prima est, quod itineris causa sit rationabilis; ut puta pro obedientia, & pro negotijs expediendis Religioni, & huiusmodi: nõ autem quando ex propria voluntate sine sufficienti rationabili causa iter arripitur. Quia tũc propria voluntate, & sine causa legitima, tali seipsum frater necessitati supponeret culpabiliter. Secũda est quandocunque fratres per regiones inhumanas iter facerẽt; ubi valde verisimile esset, quod commodẽ necessaria vita mendicando, vel mediante pecunia secundum Regulã prout necessitas occurreret procurando, inuenire non possent. Extrema enim necessitas probabiliter imminens, caret lege. Tertia est, ut tunc omninõ quantum possibile est, sic fratres circa bursarium se gerant, quod nec corde aut opere, aut signo habeant, aut habere videantur aliquam circa dictam pecuniam expendendam, aut eius vsum, auctoritatem, vel actionem: mandando scilicet quod sic, vel sic ipsa pecunia expendatur, vel de ea computum exigendo, & cetera huiusmodi. Sed cum dicto bursario agendum est; ac si ipsa pecunia propria ipsius esset. Dixi autem (quantum possibile est;) nam ubi necessitas verã aliter exigeret; excusarentur fratres ab huiusmo-

iusmodi praecepti (circa pecuniam) obseruantia: prout ipsa necessitas exigeret, & non secus.

De syndico fratrum.

47 **Q**uoniam dictum est pecuniae recursum per amicos tantum spirituales debere expediri, & non aliter: Videntur modo est; num pecuniam per syndicum expendere, & distrabere intelligatur fieri per amicum spirituales, an per interpositam personam.

Ad cuius rei euidentiam, de dicto syndico eiusq. auctoritate videndum est primo. Scias ergo, quod syndicus, procurator, seu oeconomicus, ille est, qui nomine Papae, seu Romanae Ecclesiae ad expedienda fratrum negotia deputatur. Hunc autem syndicum Minister Generalis, vel Prouincialis, vel Custos, ut ex litteris Martini I V. habetur; poterunt nominare, vel saltem habentes commissionem ab his. Quoniam, quod quis potest ex officio, seu commissione generali ratione officii facta, maxime per Papam; potest, & aliter committere: nisi specialiter ei prohibeatur, ut est communis regula iuristarum.

Syndici officium quale sit.

Guardia-
ni sindicū
non nomi-
nant.

Numerus
syndico-
rum.

Syndicus
nomina-
tur cātū.

*syndicum nominare. Quod si aliquando fa-
ceret; quidquid postmodum syndicus prædi-
ctus exequeretur; totum auctoritate fratrum
fieret. Vnde quidquid circa pecuniam di-
ctus syndicus exequeretur; fratres per in-
terpositam personam id exequi contra suam
Regulam censerentur. Quia cum nullam ha-
beant Guardiani ad nominandum syndicum
facultatem; talis, verè legitimus syndicus
non est: Ergò interposita persona. Potest
item syndicus à prædictis Ministris Gene-
rali scilicet, & Prouinciali, & Custode; vel
ab his commissionem habentibus, quando op-
portunum eis videbitur, à syndicato, seu of-
ficio destitui, & alius per eosdem eius loco po-
terit subrogari, & nominari: modò qui syn-
dicus nominatus est, de Ordine nostro non
fit. Nec vnus tantum, sed etiam duo pro quo-
libet conuentu regulariter poterunt syndici
nominari. Nam & si plures duobus (secun-
dum aliquos) nominare non inconueniat;
duo tamen, & non plures priuilegio syndi-
catus ad audienda Diuina tempore interdi-
cti, poterunt gaudere. Vt ex literis Pontifi-
cum circa syndicum nominandum, videre po-
test. Notanter nominandum esse syndicum
& non instituendum, toties repetitum est.
Quoniam huiusmodi syndici auctoritate Apo-
stolica censentur instituti; cum primū à præ-
dictis*

dictis Ministris, seu Custodibus fuerint nominati, seu assignati. Vt collector comp. annotauit ex bullis Pontificum. tit procur. Et hac nominatio poterit coram notario, & testibus, & absque eis simpliciter fieri, sola nominatione vocali, ut asserunt Doctores.

48 Horum autem munus est, auctoritate Papa, & Romana Ecclesia exequi, quae ipsis ex bullis syndicatus conceditur pro fratrium utilitate. Vt clarè patet ex bullis Innocentij IV. Martini IV. Martini V. Eugenij, & Sixti IV. quorum auctoritas ad quinque esse dignoscitur. Primo, ad recipiendas nomine Papa, seu Ecclesia Romana res omnes mobiles, siue immobiles (quae pecuniariae non sunt) oblatas, seu modo licito donatas, aut in ultima voluntate ipsis fratribus relictas. Secundo, ad vendendum, commutandum, alienandumque res omnes, quibus fratres licitè uti possent ad dominium Ecclesiae pertinentes: & ad recipiendum & expendendum earum pretium in necessitates fratrum. Tertio, ad recipiendum nomine Ecclesiae, & iudicialiter repetendum elemosinas omnes, etiam pecuniarias, modo licito ipsis fratribus relictas, seu in testamento legatas. Quarto, ad experiendum in iudicio, seu extra, in omnibus actionibus, & causis, quae in dictis priuilegijs syndicatus

Syndicus
quæ face-
re possit.

explicantur. Quinto, ad recipiendum nomine Ecclesie, omnes pecuniarias eleemosynas quomodocunque prouenientes; siue oblata illa sint liberaliter, vel pro Missis & Diuinis Officijs; siue in ultimis voluntatibus legata; easq. expendendas pro necessitatibus communitatis. Et hoc ultimum in constitutionibus Martini V. tātummodò habetur concessum: quod per eundem postmodum confirmatum est, in priuilegio. Per vigilis more. Alij verò quatuor actus predicti, patent ex priuilegio Martini IV. Exultantes, et aliorum predictorum Pontificum.

Fratres quomodo se habebūt in his, quæ pertinet ad syndicum.

*49 Hic habitis sciendū est; omnes Minores fratres prefato syndico, quò ad primū & secundum actū ex quinque predictis, licitè uti posse. Quò ad primum enim actum recipiendi scilicet mobilia, & immobilia (modo pecuniaria non sint) nobis aliàs licita, oblata, seu legata, ex eò constat; quia ex quò talibus rebus licitè fratres, ut supponitur, uti possūt, quæque pecuniaria nō sunt; meritò syndicus nomine Romana Ecclesie eas ciuilitè in dominium ipsius Romana Ecclesie recipere licitè poterit. Quoniam omnes res, quibus fratres licitè uti possunt, ad Romana Ecclesie dominium (quando dantes aliud in dando non explicant) pertinere clarissimum est, ex Decreto tali predicta Exijt, qui seminat, & late in-
6. cap.*

6. cap. dicetur. Idemq. dicendum est quò ad secundum actum: pro vendendo scilicet, & distrabendo res omnes, quibus nos uti possimus, & pro recipiendo, & expendendo earum pretium in fratrum necessitates. Potest enim quisque de rebus suis disponere, ut vult. Atqui (ut dictum est) res omnes, quibus fratres licitè uti possunt, ad Papam seu Romanam spectant Ecclesiam. Potest ergò Papa dispo- nere, quòd per suum syndicum à praelatis prædictis nominatum, prædictæ res vendantur, distrabantur, &c. Sicut quilibet dominus de suis rebus per suum procuratorem seu substitutum facere possit. In his ergò duobus casibus (ut annotavit Speculator, & Collector compendij,) licitum est fratribus, secundum Regulæ puram observantiam uti syndico. Quod etiam habetur ex dicta Decret. Exijt. s. caterum. ver si verò res. Licet secundum eam, tantum ab Apostolica Sede, vel Ordinis Protector syndicus esset constituendus ad hæc. Quod hodie etiã à Ministris, & Custodibus, (ut dictum est) potest ex nominatione fieri. Et non habere Syndicum ad hos actus prædictos, est se periculo probabiliter committere. Nam vix aliquis reperitur conventus, qui aliquid quod distrabi, alienari, vel renouari debeat; & q̄ superfluum tollatur, et aliud necessarium de eius pretio acquiratur, nō habeat.

Id quod

Syndico
carere
est peri-
culosum.

Idquè per alium, quàm per syndicum predictum, licitè fieri nequaquam potest. Nam cum bona, (ut dictum est) quibus fratres utuntur ipsius Pontificis sint; per eius syndicum, & nõ per alium licitè possunt expediri. Quòd si fratres per alium quidpiam vendi, & pecuniam recipi, & expendi fecerint; hic talis interposita persona fratrum erit. Et ipsa pecunia receptio, auctoritate fratrum fieret: quod est contra Regulam. Quod Hugo c. 6 q. 9. & Cordub. hic, q. 16. & collector Privilegiorum tit. Procurator, annotarunt.

Opinio
Cordu.

Quid sit
licitū per
syndicū
repetere.

50 Quòd ad tertium verò actum, Ad omnes scilicet nomine Papa recipiendas eleemosynas etiam pecuniarias in testamento relictas, & illas in iudicio, vel extra nomine Ecclesia repetendum: licitè posse fratres tali syndico uti, affirmat Cordub. hic, q. 16. puncto 3. Idque ex eo probat quòd legata pecuniaria licitè nobis facta, non pertinent ad ipsum legantem, qui mortuus est; neque ad eius heredes, cum non ipsis, sed fratribus specialiter facta sint; nec eorum dominium ad fratres pertinere potest, cum cuiuscunque iuris sint incapaces: ergò dominium eorum, vel saltem dispensatio, seu dispositio, ad Papam pertinere probatur. Sicut quaecunque alia quorumvis legatorū ad pias causas dispositio; ut infra cap. 6. dicetur. Poterit ergò Papa de talibus pijs legat-

legatis, ipsis fratribus derelictis disponere: quomodo per suum syndicum recipi debeant, & repeti iudicialiter, vel extra: & in necessitates fratrum expendi ad requisitionem ipsorum. Sicut ipsius pecunie dominus, liberè quid per suum substitutum esset faciendum; disponere potuisset. Et adeò secundum eum, ad huiusmodi tertium actum, licitum est fratribus predicto Syndico potiri, ut in nullo Regula puritas maculetur. Dummodò ita fiat, ut nullum interueniat scandalum pusillorum; neque ipsi fratres litigijs assistant; sed quòd tantum notificent syndico tale eis relictum legatum, non esse satisfactum. Quòd si aliquod immineret scandalum; deberent syndicum impedire, ne illud repetat. Item, quòd ipsi fratres tali legato ob presentes, vel imminentes necessitates indigeant; alioquin contra promissam paupertatem esset, pati, seu consentire ab ipso syndico, tale legatum recipi, aut exquiri. Quòd si ipsi fratres tali legato verè indigeant, & ad syndicum predictum absque aliquo probabili scandalo, modo predicto recurrant, & cum ipso se habeant, quomodo se habere possunt cum depositario alicuius domini pecuniam offerentis; non videtur ex qua parte ipsis fratribus tali uti syndico sit illicitum. Immo hoc videtur concedi per dictam Decretalem Nicolai, S. Ad hac.

Ubi enim egit de legatis etiam præcepit, quod tam hæredes, quam executores, quam iudices, seu alij prælati, ex officio proprio, diligenter procurent, & faciant, quod talia legata soluantur, & pia defunctorum voluntates impleantur; subiungit; [Nam & nos etiam per modos licitos, & fratrum Regule congruos, intendimus providere; ut nec pia defunctorum intentio, nec ipsi fratres pauperes, opportunis auxilijs fraudentur.]

Ex quibus verbis patet, quod intendebat Summus Pontifex providere de syndico, qui posset nomine Ecclesie talia legata repetere: quod postmodum non fecit, vel morte præuentus, aut alijs præpeditus. Et idem Martinus 4. & alij eius successores prædicti, executioni mandarunt, quod ipse Nicolaus mandare non potuit. Et quod id fieri possit secundum Regule puritatem; ex eiusdem Martini 4. bulla comprobatur. Dicitur enim ibi, quod per hanc syndici prouisionem, dantur remedia opportuna, per quæ nostri Ordinis pura obseruantia in sui vigore seruetur.

Alia opinio contraria.
Cordu.

51 *Speculator verò, & Collector compendij, nolunt fratres secundum Regule puritatem, absque aliquali ipsius relaxatione, ad huiusmodi tertium actum syndico uti posse.*

Quandoquidem ipsis ex officio iudicis consulti potest. Poterit enim iudex ex suo officio, hære-

haredem, vel testamenti executorem ad prædicta soluenda legata compellere. Vt ait Io. Andreas in cap. haredes. de testamentis. Extat, & aliud ad hoc remedium: quia quilibet de populo agere potest, ut legata ad pias causas relicta, solvantur legatarijs. Vt sacris canonibus comprobatur, in authentica, de Eccl. tit. §. si quis autem, & l. nulli. C. de Episcopis, & cler. in fine. Quod tenet Ludouicus Romanus in authentica, simile, C. ad legem Falcidiam. & fuit originale dictum Angeli de Perusio, in dicto §. si quis autem, & Bartholi l. ne quicquam ff. de officio proconsulis. Itaque amicus aliquis spiritalis, vel alius benefactor fratrum, sicut vnus de populo id facere posset. Cui ipsi fratres notificare poterunt, legatum eis relictum, non esse adhuc satisfactum; & rogare humiliter, vel prælatos, aut iudices, aut prædictum Ordinis benefactorem, ut adimpleri procurent piam testatoris voluntatem. Protestando tamen, nullum se in dicto legato ius, vel dominium habere. Et licet Cordus opinio satis rationabilis, & in nullo Regulæ puritati præiudicare videatur; tamen Speculatoris, & Collectoris compendij præscriptus modus, sanctior ad adificationem populi, comprobatur. Quo, & Religio nostra hætenus vsa est, & in presentiarum vtitur.

52 Quò ad quartum verò actum, Pro litigando iudicialiter, seu experiendo in iudicio pro omnibus causis, quæ continentur in priuilegijs syndicati. Idem Cordub. vult, licitè fratres vti posse syndico, pro rebus omnibus ad Ecclesiam Romanam pertinētibus: dummodo expressè pateat, quòd fratres non sint in hoc actores; Neque talibus iudicijs assistant; & omnis penitus vitians circumstantia caueatur. Et hoc ideo, quia Papa potest de ipsis rebus disponere quoniam modo per suum syndicum eius nomine, & auctoritate tractentur, & repetantur ad requisitionem ipsorum fratrum. Speculator tamen, & Collector id non concederent, cum alia pro fratribus sanctiora, & puriora ad hæc remedia dentur.

53 Quò ad quintum verò, & vltimum actum: Ad deponendas scilicet omnes elemosynas pecuniarias vndecunque prouenientes apud syndicum; clarissimum est in his fratres syndico vti non posse, absquè dispensatione Regule, & declarationum Nicolai, & Clementis relaxatiua. Essent enim fratres quòd ad huiusmodi quintum actum in tribus dispensati, & relaxati. Primò, quia talis pecunia cum primum apud syndicum deponitur, desinit esse dantis, & fit Romana Ecclesia, eiusq. nomine, & auctoritate expenditur, & tra-

& tractatur. Ita ut dans illam reuocare amplius non possit: licet adhuc nō sit expensa. Nec quicquam circa illam statuere posset, quia eius amplius non est: nisi donando illam, fuerit protestatus, illius dominium, donec esset expensa, velle apud se retinere. Secundo, (& sequitur ex primo,) quia possent fratres, cum primum eis pecunia offertur, syndicum Papa presentare, cui pecunia consignetur; nec dantis voluntatem prius requirere tenerentur, nec obligarentur ad faciendam protestationem, quod pecunia semper donec fuerit expensa, erit ipsius dantis; neque ad petendam licentiam ad aliquam subrogandam personam; quia (ut dictum est,) cum primum syndico pecunia fuerit assignata, ipse Romanæ Ecclesiæ sit. Quæ omnia contra declarationem prædicti Nicolai, & Clementis, & ipsius Regule puritatem probantur. Tertio dispensarentur in hoc, quod cum non possit syndicus ad suum libitum prædictam pecuniam expendere; sed sicut, & quando à Ministris, vel Custodibus, vel alijs fratribus de illorum prælatorum assensu fuerit requisitus; ut ex Martini V. bulla conuenitur: haberent tunc fratres aliquo modo dispositionem, seu administrationem circa prædictam pecuniam; quod est contra Regulam, & declarationes Pontificum.

54 Et ex dictis patet Responſio ad queſtum, quòd ij. qui priuilegio relaxatiuo Martini V. non vtuntur; quando recurrunt ad ſyndicum pro expendēda pecunia apud eum delata; ipſo utique tanquam amico ſpiritali, & non aliter vtuntur, ſeu uti poterunt. Et hoc, ſiue ſyndicus dantis depositarius ſit, ſiue Eccleſie: quandoquidem cum ipſo ſyndico ſe habere debent fratres, ac cum pecunia domino, aut eius ſubſtituto.

An declarationes Pontificum obligent ad mortale, ?

55 **E**T ſi queras, an declarationes Nicolai III. & Clem. V. ſiue modificationes eorum circa pecuniam ſint ſub peccato mortali neceſſariò obſeruanda? Dico, ſecundum Cordub. c. 10. ſuper Reg. q. 3. puncto 4. quòd nihil nobis precipitur per declarationē Nicol. prædicti, præter præcepta Regule, vel Dei mandata. Nec ipſa declaratio aggrauat, precipiendo de nouo, id, quod ex Dei præcepto, vel Regule, eſt nobis obligatorium. Quare transgreſſio talis declarationis Nicolai, non eſt culpabilis, ſi non ſit ex contemptu; niſi quatenus eſſet contra Regulam, & Diuina præcepta, vel Eccleſie. Quòd verò nihil de nouo ex dicta Nicolai declaratione nobis præci-

Declara-
tiones Pō
tificum
quomo-
do nos
obligent
ad obſer-
uantiam
earum.

precipiat, inde patet: quia in ea nullum est verbum praeceptorium, puta precipio, mando, prohibeo. Sed tantummodò ibi dicitur: statuimus, decernimus, volumus, declaramus, & cetera huiusmodi. Hæc autem verba, præceptum nullum inducunt in alijs decretis; secundum communiter DD. ut videri potest per Gabrie. 4. d. 16. quasi. 3. & Sylvest. tit. præceptum. q. 2. ergò nec in ista decretali. Et etiam si verbum aliquod sonans præceptum ibi esset, adhuc non esset mortalis, cõditionum, aut modificationũ prædictarum transgressio. Puta si frater prius nominet substitutum, quàm ipse pecuniæ dator requiratur. Vel si frater non petat assensum ab ipso dante, ut pecunia per varias manus, eius auctoritate transmitti possit. Vel quòd superfluum pecunia determinata deposita, in alias possit fratrum necessitates conuerti, & expendi. Quia cum Nicol. 3. prædicta Decretalia in fauorẽ fratrum ediderit; et intenderit fratres à scrupulis, & laqueis expedire; non est credendum præcepta, præceptis aggrauasse, cum potius intenderit Reg. nostra onus alleviare. Et insuper in dictis, modificationibus, quæ in materia non est digna præcipi sub mortali: nisi aliàs fieret contra Regulam. Immo neque esset veniale peccatum; dummodò fratres ita circa ipsam pecuniam se gerant

Exp. Reg. S. Franc. Bb

quod

quòd contra Regulam non fiant. Hoc autem alijs licitis medijs fieri potest: quæ Innocentius, & Alex. in suis declarationibus posuerunt: & alijs plerisque, quibus boni Religiosi ante omnem declarationem Papalem, vsi sunt. Licet non tam facile, nec tam expedite id fieret; sicut modo iuxta dictam declarationem Nicolai. Et licet Clem. V. dicat nos summopere debere cauere, ne sub alijs modis, quam dictus Nicolaus ponit, ad dantes pecunias, seu deputatos nuncios recurramus: non tamen per dicta verba obligat nos sub aliquo peccato ad dictas limitationes seruandas; sed ad hoc faciendum nos admonet. Ne forte dictis modificationibus non seruatis per imprudentiam nostram, in aliquam Regulæ transgressionem incurramus. Adde tu, quòd Sixtus 4. reuocauit omnia præcepta statutorum, & declarationum; omnium suorum prædecessorum. Cum hoc tamen stat, quòd transgressio modificationum, quæ in dictis declarationibus ponuntur, sit mortaliter culpabilis, non ex vi declarationum ipsarum; sed ex vi Regulæ aut ex natura rei, supposito præcepto Regulæ. Vt puta nimia superfluitas, aut præciositas utensilium, thesaurizatio, aut contractus veri mutui: quæ in dictis declarationibus nobis non licere, declarantur; mortalia utique erunt: ea ratio-

Præcepta
Pontificū
reuoca-
ta, ne nos
obligent
ad morta-
le.

ne, 1

ne, quia nostra paupertati, & statui aduersantur. Similiter mortalis posset esse transgressio, ubi à nobis nominaretur persona, cui esset depositanda pecunia, priusquam requireremur à dante: vel si irrequisito prius consensu dantis, in alijs pecunia vsibus, & pro alijs necessitatibus, quam sit deposita, expendderetur. Et hoc, quando non essemus certi, sed dubij, num hac sit voluntas ipsius dantis. Dum enim dubij sumus de voluntate dantis, & id tamen exequimur, quod cupimus; verè contra Regulam facimus: quia pecunia tunc non domini, sed nostra voluntate, & auctoritate recipitur, & expenditur. Quòd si probabiliter crederemus talem esse dantis voluntatem, ut per nos substitutus nominetur; & quòd pecuniam, vel quod superfluit, in alios, quàm sit data, vsus cõuertamus: tunc utiquè non videtur ratio aliqua scrupuli, aut peccati, si prius substitutus nominetur, aut si prædictus dantis assensus non petatur. Et Papa Nicol. solummodò modum, quo pecunia procurari sine transgressionem Regule posset; nobis intendit demonstrare. Ità scilicet quòd dantis voluntas, & auctoritas libera semper sit, ad faciendum de sua pecunia, quod vult; & nihil fratrum auctoritate fiat. Et hac sint satis pro quarto capitulo.

De modo laborandi. Cap. V.

Tex.

FRatres illi, quibus gratiam dedit Dominus laborandi; laborent fideliter, & deuotè: ita quòd excluso otio animę inimico, sanctę orationis, & deuotionis Spiritum non extinguant; cui debent cętera temporalia seruire.

Otium
quā ma-
gnū ma-
lū.

Excluso Iuda periculo, seu cupiditatis, & auaritię vitio; periculum hic religionis excluditur: dum fratres ad hortantur, ne panem comedant otiosi. Teste enim S. Hieronymo ad Eustochium, omnis concupiscentię, immunditię, & peccati, mater est otiositas. Et Diuina Scriptura dicit, Ecclesiastici 33. Multam malitiām docuit otiositas. Ne ergò fratres otio torpeant; ad utile protot euitandis malis exercitium, predictis verbis inducuntur, quotquot à Domino gratiam laborandi receperunt. Gratia autem laborandi, ut inquit auctor conformitatum, industria, & ars laborandi est; corporis valetudine suffragante: quę tanquam donum gratuitum à Domino debet agnosci. Qui ergò tale donum se habere
cogno-

Gratia
laborandi
quid sit.

cognoscunt; laborare fideliter debent, opera scilicet seu manualia artificia exequendo. Vt late Petrus Ioan. hic annotauit. Et per manuale opus, quodcunque officium, de quo homo licet vitæ necessaria acquirere potest, intelligi valet ut dixit S. Thom. 2. 2. quest. 187. art. 3. & quol. 7. art. 17. Quia cum manus organum organorum dicatur, tanquam ad plura opera necessaria, non solum mechanicas solas artes, hoc nomen manus amplectitur, sed etiam liberales, omnesque licitas occupationes. Et huius forte gratia multi Regulae expositores dixerunt, non tantum de corporali labore hic esse sermonem: sed multo magis de labore spirituali circa studium sapientia, ad prædicationem Euangelij, officium prædicationis, & cetera id genus. Attamen in decretali Exijt qui seminat & Continetur, distinguuntur dicta spiritualia exercitia à manuali labore, ad quem fratres hic inducuntur ex Regula, ut ex illis verbis agnoscitur; [Non videtur ea fuisse instituentis intentio, quòd vacantes studio, vel Diuinis Officijs, & ministerijs exequendis, manuali labori seu operationi subiceret, vel ad hoc illos arètare; cum exemplo Domini, & multorum sanctorum Patrum, labor iste spiritualis tanto illi præponderet, quanto quæ sūt anima, corporalibus præferuntur] hac ibi.

Ergò hic de operibus, seu artificijs mechanicijs sub nomine laboris agitur, non de ceteris spiritualibus exercitijs.

Labora-
re mani-
bus nō est
præceptū
Reg. sed
inductio.

2 *Et licet quidam dubitauerint, num laborare manibus fratribus ex Regula præcipiatur? moti fortassis illis verbis S. Franc. in testamento. [Et ego manibus meis laborabā, & volo laborare; & omnes alij fratres mei firmiter volo, quòd laborent de laboritio, quod pertinet ad bonestatem.] Ex prædicta tamen Decretali videtur innui, quòd nulli hoc ex Regula præcipitur: sed inductio tantummodo est ad illos, qui se dictis spiritualibus exercitijs non exercent. Dicitur enim ibi. [Ad alios verò, qui se in prædictis spiritualibus operibus non exercent, nisi tales aliorum fratrum licitis seruitijs occupentur, ne otiosè viuant, verba prædicta declaramus extendi.] In quibus (vt videtur) nulla fit mētio de præcepto. Aded vt potius, secundum aliquos voluerit S. Franciscus modum hic laborandi consulere; quàm ad laborem inducere. Supponebat enim quòd fratres non desinerent laborare; quando sit corporaliter laborandū, ex Diuino, & naturali præcepto.*

Hug.
Pisan.

Qui teneantur corporaliter laborare

3 **H** *Vtius gratia videndum est, num qui spiritualibus operibus vacant; aliquo*

quo alio fortè iure, Diuino scilicet, vel naturali ad corporaliter laborandum sub peccato lethali teneatur? Huius questionis resolutio, ex alia pendet questione: ea scilicet, num omnibus, manibus laborare, sit praeceptum, an non? Et hic laborem manuum capio in sua generalitate; quatenus, & artes mechanicas, & liberales, & omnes alias licitas occupationes complectitur. Et pro utraque parte hinc inde videntur esse rationes. Pro affirmatiua enim, quod scilicet sit in praecepto; facit, quod dicit Apostolus; operemini manibus vestris, sicut praecepimus vobis. 1. Thessalon. 4. Et illud, si quis non vult operari, non manducet. 2. Thessal. 3. Cui enim poena mortis imponitur, mortaliter peccare censendus est. At non manducare, ad quod mors sequitur, imponitur nolenti operari; erit ergo operari sub praecepto. Pro negatiua verò, quod scilicet in praecepto non sit; videtur facere quia lex vetus, quantum ad moralia praecepta sufficienter continebat, quae necessaria sunt ad salutem: Vnde Dominus dicebat Matth. 18. si vis ad vitam ingredi, serua mandata. Et loquitur de mandatis Decalogi; ut patet ibi, ex his, quae sequuntur. Sed in praeceptis veteris legis nihil de manuum labore continetur; non ergo talis labor censendus est, esse in praecepto.

Opinio affirmatiua de labore manuum.

Opinio negat.

Insuper ad seruanda precepta, omnes tenentur; sed ad labores manuum, non omnes obligantur; alioquin diuites, qui non laborant manibus, mortaliter peccarent, quod falsum esse dignoscitur: laborare ergo manibus non videtur esse in precepto.

Resolutio.

Laborem ad quæ est utilis.

Pro resolutione ergo huius quaestii, sciendum est, quod iudicium de vnaquaque re, sumendum est ex fine, ad quem res illa ordinatur. Manuum autem labor ad quatuor utilis esse conspicitur, ut docet D. Tho. 2. 2. quaest. 187. art. 3. Ad tollendum scilicet otium. Ad corpus domandum. Ad elemosynas faciendas, & ad querendum vitium. Si ergo manuum labor consideratur prout ad otium tollendum, & carnem domandam ordinatur; sic non erit in precepto. Quoniam licet sub precepto sit, corpus domare, & otium perniciosum fugere; ubi mortifera carnis concupiscentia ex corporis vigore, & nimia otiositate contra animam insurgerent. Hoc tamen preceptum generaliter datur, non in speciali, quod ex labore scilicet manuum fieri debeat. Sufficit enim quod fugiatur perniciosum otium, & rebellans caro dometur; per quodcumque exercitium, orationum, studiorum, vigiliarum ieiuniorum, & huiusmodi. Unde respectu praedictorum, non est manuum labor specialiter, in precepto.

Laborem.

Si ve-

Si verò consideratur, in quantum ordinatur ad victum
 ad eleemosynas faciendas, non cadit (ut idem
 D. Thom. adnotavit) sub necessitate praecep-
 ti: nisi fortè in aliquo casu, in quo ex neces-
 sitate aliquis eleemosynam facere teneretur.
 Nec tamen haberet unde pauperi in extre-
 ma necessitate constituto, aliàs posset subue-
 nire. Tunc enim obligarentur similiter Re-
 ligiosi, & seculares, ad opera manualia exe-
 quenda. Quatenus verò ordinatur ad victum
 sic videtur esse in praecepto, non dum diuino
 positivo, sed etiam naturali. Diuino enim &
 naturali iure tenemur nobis victum acqui-
 rere; ubi ne pereamus, agnoscitur necessarius.
 Alioquin nos ipsos, quod utroque iure probi-
 betur, interimeremus. Si ergò ex utroque
 iure tenemur, ad defectum individui, seu sin-
 gularis personae tollendum. Cuius gratia da-
 tur praeceptum primo homini de comedendo:
 Gen. 2. De omni ligno quod est in paradiso
 comede. Labor ergò manuum ad quaren-
 dum victum, in praecepto est. Vnde primo ho-
 mini dictum est. In sudore vultus tui visce-
 ris pane tuo: Gen. 3. Sed advertendum est,
 quod praeceptum quod ad defectum corpora-
 lis tollendum ordinatur; nō obligat nisi exi-
 stente defectu. Vnde praeceptum de comeden-
 do ne pereat individuum; nō obligaret eum,
 qui sine cibo posset vitam transigere. Sicut

ne aliquem obligat ad comedendum; dum non indiget cibo. Sic præceptum de labore manuum, non obligat aliquem ad proprium defectum tollendum; nisi defectus imminens. Et idè qui aliàs habet, unde licitè viuere possit; manibus operari non tenetur. Qui autem unde licitè possit viuere, non habet: sub præcepto manibus cogitur laborare. Intelligendo (vt dixi) pro labore manuum, non solum quod manibus fit, quocunque corporali instrumento; sed etiam quodcunque officium, de quo licitè quisque ibi victum acquirere potest. Non enim rationabile est, quòd Magistri artis mechanica possint de arte sua viuere; & liberalium artium magistri, de arte sua viuere non quæant; sed manibus laborare teneantur. Poterunt enim omnes prædicti licitè de arte sua liberali vitam degere; & sibi victum acquirere. Similiter aduocati de patrocinio, quod præstant in causis, & omnes alij de omnibus alijs licitis occupationibus. Vt D. T. bo. loco citato, adnotauit.

**Præceptū
laboradi
non equis
liter om-
nes obli-
gat.**

4 Ex quo patet, quòd licet labor manuum sit in præcepto, nõ tamen omnes aequè ad hoc singulariter obligantur: sed illi tantum, qui unde aliàs licitè viuant, non habent. Et illi, qui non nisi illicitis negotijs, sibi victum acquirunt. Hi enim Distino, & naturali præcepto manibus laborare tenentur; quatenus de

de labore manuum, vita corporali necessaria sibi acquirant. Vt contra Diuinum preceptum de non occidendo; & de manducando, non veniant. Et omne illicitum lucrum euitent; quod sub illo precepto (non furtum facies) continetur. Nec verum est, quod laborare manibus, inter precepta Decalogi, non comprehenditur. Non enim omnia, quae sunt in precepto; explicitè in preceptis Decalogi contineri debent: sed sufficit, quod in eis implicitè contineantur; & ad ea, valeant reduci. Cum autem naturalissimum sit, vitam tueri, & seruare: Et satis natura doceat; illicita esse euitanda. Constare utique potest, laborem manuum à natura esse preceptum, ad propriam vitam tuendam, et illicita quaque, euitanda. Eundemq. preceptis diuinis mandari conuincitur. Illo scilicet, non occides; Et de manducando, ne moriamur. De omni ligno, quod est in paradiso, comede. Gen. 2. Et illo. Non furtum facies, Exo. 20. quo omne illicitum lucrum, prohibetur.

Labor manuum inter Decalogi precepta computatur.

Naturale ius, & Diuinum ad laborandum cogit.

Et ex his liquet, quod in suo sensu utraque opinio habet veritatem. Affirmatiua enim perificatur de illis, qui non habent unde viuere licitè possint. Negatiua autem de illis loquitur, qui habent, unde licitè viuant.

5 Ad principale nunc redeundo quasi sum; num scilicet spiritualibus operibus vacantes, mani-

Vacantes
Spiritu-
alibus ad
laborem
manuū,
nō tenen-
tur.

manibus laborare teneantur? Dico, quod huius questionis veritas patere potest ex dictis. Dictum est enim supra, eos tantum ad laborandum manibus teneri; qui alias vnde licite viuere possint, non habent; Atqui spiritualibus operibus vacantes, alias quam ex labore manuum, licite viuere valent; non ergo manibus laborare tenentur. Nisi ubi eis à superioribus præcipitur. Et maxime in exercitijs domus; sine quibus nō posset obseruantia regularis conseruari. Ad cuius rei clarior notitiam, nota, quòd quadam sunt spiritualia opera, quæ in cōmune bonum cedunt. Quadam verò, quæ ad singularem tantū facientis profectum pertinent. Qui ergo, in spiritualibus operibus ad cōmunem utilitatem attinentibus se occupant: prouideri debent ab his, quorum utilitati deseruiunt: Iuxta illud Apostoli. 1. Cor. 9 si nos vobis spiritualia seminauimus, nō est magnū si carnalia uestra metamus. Quod, & ratio ipsa comprobatur. Si enim pro pace cōmuni, & Reipublicæ defensione militātibus, debetur pro proprio labore sustentatio cum nemo suis stipendijs regulariter militet: multo magis pro bono spiritali cōmunitatis laborantibus, debetur sustentatio: utilitas enim spiritalis, corporali est preferenda. Hæc autem quibus cōmunis utilitas promouetur; quatuor esse probatur. Pri-

mum

munum est, occupatio in exequendis Ecclesiasticis iudicijs: unde S. Aug. in lib. de operibus monachorum, à manuum labore propter iudicia Ecclesiastica, quibus occupabatur se excusat. Si enim ministris secularibus seculare iudiciũ exercetibus tributa pro laboribus dantur, ut idem Apostolus, Rom. 13. dicit: [Ideò enim et tributa pręstatis; ministri enim Dei sunt, in hoc ipsum seruiētes] quomodo ministris spiritalibus Ecclesiastica iudicia exercentibus, non erit pro labore debita sustentatio? Secundum, quod in spirituale bonum cõmunitalis redundat, prædicatio est: qua animarũ fructus in populis procreatur. Ideò, ut dicit Apostolus 1. Cor. 9. Dominus ordinavit his, qui Euangelium annuntiant; de Euāgelio viuere. Quod etiã in lege veteri illis verbis mandabatur. Deut. 16. Non alligabis os boui trituranti. Quod de prædicatoribus interpretatur Apostolus, 1. Cor. 9. Nũquid (inquit ipse) de bobus cura est Deo? an propter nos hæc dicit? propter nos utique scripta sunt, quoniã debet in spe, qui arat, arare. Nec hoc tantũ ad illos qui auctoritatem prædicandi habet, ceteri sunt Episcopi; sed etiã ad eos, qui licitè, auctoritate, prædicant prælatorũ, referri debet. Stipendia enim nõ potestati, sed operi, et labori debentur, ut dixit S. Tho. quol. 7. art. 18. Tertiũ, orationes sunt, quæ in horis canonicis fiunt in cõ-

Exerci-
 tia resul-
 tantia in
 bonũ cõ-
 munita-
 tis.

2. Bonum
 prædica-
 tio est.

3. Bonū
oratio .

mune Ecclesie bonum : & in Diuinis altaris ministerijs : ut Dei ira auertatur à populo . Horum ministri sunt, quibus in Ezech. c. 13. dicitur: Non opposuistis vos murū pro domo Israel, ut staretis in pralio in die Domini. Ipsi enim sunt precibus dimicantes, & diuina sententia resistentes : ut ibi glossa interpretatur . Quartum sacra Scriptura elucidatio est: Qui enim ad instruendum alios sacra elucidanda Scriptura vacant; licitè de hoc spiritali opere cum ceteris supradictis viuere poterūt. Vnde Apostolus inquit. Qui benè præsumt presbyteri, duplici honore digni habeantur, maxime autem, qui laborant in verbo, & doctrina. Ex supra dictis ergò patet, quòd prædictis spiritalibus operibus vacantes, manibus laborare non tenentur; cum aliàs habeant unde licitè viuere possint.

Obiectio
Solutio .

Nec obstat, quod dicitur in cap. clericus, dist. 91. clericus victum, & vestitum sibi, artificiolo, vel agricultura; absque officij suū dumtaxat detrimento, præparet: Et tamen clerici maxime spiritalibus operibus occupantur. Illud enim decretum, ut benè annotauit ibi glossa, de illis clericis loquitur, quibus Ecclesia facultates, cui seruiunt, & oblationes, quæ à fidelibus fiunt, non sufficiunt: unde necessario habent, artificio, necessaria sibi querere.

6 De vacantibus autem spiritalibus operibus, quæ pro bono communitalis non fiunt, sed facientium tantum; ut sunt privata orationes, ieiunia, vigiliae, & huiusmodi, distinguendum est. Aut enim isti habent in seculo, unde absque labore manuum licite vivere possint, aut non. Si habent, & Religionem ingrediuntur; manibus laborare non tenentur, si quod habebant in seculo, indigentibus ad Deum conuersi dispartiti sunt. Vt S. Augustinus. autumat, ubi supra; & credenda horum infirmitas est, & ferenda. Solent enim hi delicatius educati; laborem corporalem vix sustinere posse. Quod tamen intelligendum est; modo quo supra num. 5. dictum est. Nisi eis à superioribus, laborare imponatur: supposita laborandi facultate. Nam tunc superiorum imperijs, obedire tenentur. Aut in seculo opifices fuere, de labore manuum viuentes. Et tunc aut in Religione laborem manuum intermittunt, quia orationibus, & contemplationibus vacant, affectu, & desiderio diuini amoris; & bene faciunt. Quia iuxta glossam super illa verba. Luc. 9 [sine ut mortui, sepeliant mortuos suos] minora bona, pro maioribus bonis sunt dimittenda. Vel id ex pigritia faciunt operandi, volentes otiose vivere; & malè faciunt. Hi enim qui absque necessitate excusante, vel utilitate

quam

Labor
manuum
quib' im-
ponatur,
& quibus
non.

quam afferant. communitati de eleemosynis
 quæ Religionis erogantur otiosè viuere vo-
 lunt; male, (vt diximus) faciunt; idq. eis il-
 licitum comprobatur. Et de istis idem S. Au-
 gustinus dicit ibidē [Plerumque ad professio-
 nem seruitutis Dei ex conditione seruii ali-
 qui veniunt; vt ex vita rusticana, & ex opi-
 ficum exercitatione, plebeio labore vacut, pa-
 sci, atque vestiri velint: & insuper honora-
 ri, à quibus contemni consueuerunt. De qui-
 bus non apparet vtrum ex proposito seruitu-
 tis Dei veniant; an vitam inopem, & labo-
 riosam fugientes. Hi si nolunt laborare, non
 manducant. Neque propterea ad pietatem
 diuites humiliantur, vt pauperes ad super-
 biam extollantur] hac illa.

Corduz. 7 Et si dicas, quòd aliquid fieri alicuius po-
 test ex liberalitate donantis; ergò licitè om-
 nes Religiosi de eleemosynis eis liberaliter
 datis viuere poterunt, absque eo, quòd ma-
 nibus laborent. Dico, quòd eleemosyna ad
 hoc videntur Religiosis dari, vt liberius va-
 leant Religiosis actibus insistere, quorum cu-
 piant se fore participes, qui temporalia sub-
 ministrant. Iuxta illud Psal. 104. Dedit eis
 regiones gentium; & labores populorum pos-
 sederunt, vt custodiant iustificationes eius,
 & legem eius requirant. Et Osee. 4. Peccata
 populi comedunt: de quo latè videri poterit
 Ger-

Solutio.
 Vfus elee-
 mosyna-
 rum quā-
 do est illi-
 citus reli-
 giosis, &
 peccatū.

Gerson. alphab. 40. lit. G. Quarè redderetur eis vsus eleemosynarum illicitus ; si ab actibus religiosis desisterent : Quia sic quantum est de se , defraudarent intentionem eorum , qui tales eleemosynas contulerunt , ut dixit S. Thom. 2. 2. quæst. 187. artie. 4.

Scias tamen , quòd licet talis vsus videatur peccatū esse mortale , quia est actus fraudis in re notabili ; in bono scilicet spirituali , quod benefactoribus reddendum est pro eleemosynis acceptis . Et omnis proximi defraudatio in re notabili , est ex suo genere peccatum mortale ; quia est contra dilectionem proximi . Non tamen semper talis vsus erit culpa mortalis . Et hoc idè , quia talis benefactorum defraudatio , non formaliter sed interpretatiue hic interuenit . Nam non ex intentione , sed præter intentionē Religiosorum est , huiusmodi fraus . Nec istius fraudis euentus , omninò inopinatus est benefactoribus ; qui tamen ab eleemosynis dandis non desistendo , implicite videntur acceptare , sed quādoque frustrandos , suo intentu . Scienti autem , & volenti non fit fraus neque iniuria . ut dicitur in cap. scienti de reg. iur. in 6. Et inter Religiosos , et dātes eis eleemosynas , nōn est habitudo secundū aliquam contractū , iustitiæ , propriè dictæ ; sed est tātum habitudo secundum debitum gratitudinis . Nam natu-

Exp. Reg. S. Franc. Cc rali

*rali iure debent Religiosi gratiam rependere
 suis religiosis actibus, sibi elemosynas fa-
 cientibus: quoniam non alia ab eis expecta-
 tur retributio. Ideo non erit culpa mortalis
 nisi ubi interuenerit ingratitudo mortalis;
 quia hoc opponitur, et contrariatur gratia,
 & dono, quae à benefactoribus fiunt. Vt idem
 Thom. docet in art. 1. & 3. quaest. 107. 2. 2.
 In duobus autem casibus ingratitudo inus-
 mitur peccatum esse mortale, Vel formaliter,
 idest, ubi adest interior contemptus benefi-
 cij. Vel materialiter, hoc est, ubi illud omitti-
 tur, quod necessariò tribuendum est beneficio.
 Vt per utrunque Tho. habetur in dicto art.
 3. q. 107. Et propterea in proposito, si Reli-
 giosi susceptum beneficium, seu elemosynas
 contemnunt: mortaliter peccato ingratitudi-
 nis formalis peccabunt. Et si omittunt religio-
 sos actus, ad quos de necessitate praecepti tenen-
 tur; mortaliter etiam peccabunt, peccato in-
 gratitudinis materialis; omittitur enim ma-
 teria, qua acceptis elemosynis, & donis fit-
 ret recompensatio. Haec autem materialis in-
 gratitudo, circumstantia est illius peccati,
 quod materia est ingratitudinis. Et non ad
 speciem ingratitudinis, sed ad speciem illius
 peccati spectat, cuius est circumstantia. Ut an-
 notauit Caiet. in dicta q. 107. art. 1. Si au-
 tem omittant alios religiosos actus ad quos non
 tenen-*

Ingrati-
 tudo quā
 do est pec-
 catū mor-
 tale.

tenentur sub precepto, ingrati venialiter,
& materialiter erunt.

8 Et ex ijs patet responsio ad obiectionem; quòd licet verum sit, quòd Religiosi desistentes à Religiosis actibus fraudant, quantum ex eis est. suos benefactores in re notabili; tamen ubi non interuenit contemptus reddendæ gratiæ, seu soluendi debitum acceptis beneficijs, non est fraus nisi materialiter: eò quòd non ex intèntione ingratitudinis opera datur. Fraus autem in reddenda gratia materialiter, non semper est mortalis: sed iuxta conditionem omissi mēsuratur. Nam si actus, qui omittitur est preceptus; ingratitudinis fraudem mortalem inducit; materialiter tamen, ut dictum est. Si verò omittitur actus debitus, sed non preceptus; venialiter tantum fraudem inducit. Et sic semper fraus in his, illicitum vsum mortaliter vel venialiter reddit, ut bene Caiet. hac annotauit loco supra adducto, 22. q. 187. art. 4. & q. 107. art. 1.

Vnde dicendum est, quòd vacantes in iudicijs, & ministerijs Ordinis exequendis; vel studio diuinarum literarum; vel Logicæ, & Philosophiæ, ut per hac ad Theologicam veritatem perueniant, non autem ut in illis fiant; vel predicationis officio; Diuinis officijs; & Ministerijs altaris; vel orationis, & contemplationis studio, & exercitio: licite de

Fraus in
reddenda
gratia an
sit mortalis,

Qui licite
vivere
possunt de
elemosynis.

elemosynis absque eo, quòd manibus laborèt, viuere poterūt. Qui verò inter hos non connumerantur; illicitè de elemosynis viuunt, nisi aliorum fratrum seruitijs occupentur, utilitatem aliquam sic Ordini apportantes: si otiosi absque necessitate cogente viuere velint. Vt habet S. Tho 2. 2. q. 187. art. 4. & Alens. 4. par. q. 108. & communiter Regula expofitores dicunt. Neque ex supererogatione ad corporaliter laborandũ supradicti tenentur, ne populis in elemosynis petendis onerosi reddantur; vel ad alendos pauperes extra necessitatis extrema casum, sicut supererogatoriè aliquando fecerunt Paulus, & ceteri Apostoli. Vt S. Thom. inquit, ubi supra, & S. Bonauentura, super Regulam quasi. 11. Quia sic omne debitum Religionis regimen deperiret, & à melioribus impediretur exercitijs. Otiosi tamen quia aliquid pradiCTORũ non faciunt, cogi debent ad aliquid operandum, quod decet virũ Religiosum; nè aliquis sit in ordine, qui otiosè viuat. Quoniam ipsum Otium, ut dicit Pater sanctus inimicum est animæ. Nam sicut occulta, & quieta euaporatio, seu igniorum carbonũ exhalatioq insensibiliter, & quasi repenti virtutẽ igneam absumit, & totũ in cineres subtiles, resoluit: Sic otium, spiritus feruorem, & totum vigorem virtutum insensibiliter, et quasi repenti extinguit.

Otium ini-
micum a-
nimæ.

extinguit; & tandem totum cor euanescere facit. Et cum prædictis concordat Nicolaus in dicta Decretali, Exijt. 9. Continetur quoque. Quare fit resolutorie dictum, quod nullus bonus Religiosus (de nostris etiam loquendo laicis) à licito usu, & victu eleemosynarum excluditur. Quia qui suam Regulam debite seruare procurat, & à præceptorũ transgressione se abstinere; & fideliter pro benefactoribus orat, estq. obediens in his, quæ ei in ministerijs, & seruitijs domus, & aliorum fratrum mandantur: talis non tenetur corporaliter laborare pro suo victu. Quia inter afferentes Ecclesie, et Dei populo utilitatem, comprehenditur. Si autem vult Regulam suam efficaciter obseruare, & cauet à transgressione præceptorum; sed tamen, pigritia in ipso regnante, quasi inutilis in monasterio viuit, venialiter utique peccabit viuendo ex eleemosynis monasterij. Et cogi debet ad aliquid oprandum, quod virum deceat Religiosum, ut dictum est.

Cóclusio.

9 Hæc autem exercitia, in quibus fratres laborando occupare se debent, licita, & honesta esse oportet; cuiusmodi sunt sutorum, sarcinatorum, fabrorum, agricolarum, piscatorum, & huius generis officia; non autem opera alia distractiva, ut esse aurigã, mulionem, venatorem. Neque indecentia statuta

Exercitia
licita qua
lia sunt.

*Religiosum, ut esse dispensatorem, procuratorem iudicem, & huiusmodi. Neque damno-
sa, & inhonesta, ut esse pictorem rerum va-
narum, & curiosarum, quibus ut plurimum
homines abutuntur; ut benè dixit, Petrus
Ioannis hic, & ceteri expositores.*

Conditiones quæ laborando seruari
debent.

Spiritus
orationis
quomo-
do extin-
guitur.

Conditiones, autem, quas laborando
instruimur obseruare, hæ sunt; ut fi-
deliter scilicet, & deuotè laboremus. Fide-
liter quidem quò ad proximos, sine fraude
scilicet, & negligentia operando: deuotè quò
ad Deum. Ita scilicet quòd propter Deum,
& cum diuino affectu, & complacentia la-
bor fiat; est enim deuotio pius, & humilis af-
fectus in Deum. Attamen ita est labor mode-
ratus, quòd excluso otio animæ inimico: ora-
tionis, & deuotionis spiritus non extingua-
tur. Hoc est, non tam ignauiter, nec tam sol-
licitè, & vebementer fratres laborent: sed di-
cretè, et modestè ita labori insistant, ut otio-
sitas occidatur, & spiritus orationis non ex-
tinguatur. Nec per hoc ignauis, et otiosus ex-
cusationis aditus datur: qui statim post tan-
tillum laboris, eorum spiritum extingui asse-
runt. Tunc enim tantummodò spiritus extin-
gui

qui dicendus est; quando tantus esset labor,
 talisque corporalis sollicitudo ad temporalia
 negotia existeret, quod notabiliter his distra-
 beretur, et ab orationibus secundum Regulā
 determinatis, impediretur. Vt inquirunt qua-
 tuor Magistri. Quod ut benè annotavit Pet.
 Ioan. cap. 5. et Auctor conformitatum in Se-
 ren. conscien. q. 69. non de orationibus tan-
 tum determinatis in tertio Regula capitulo,
 sed etiam de illis debet intelligi, de quibus in
 nono cap. dicitur [Attendant, quod super om-
 nia desiderare debent habere Spiritum Do-
 mini, & sanctam eius operationem, orare
 scilicet ad Deum puro corde.] Hoc est, quod
 labor sit talis, quod sancta orationis, et deu-
 tionis spiritus nō extinguatur. Tepe scēte enim
 spiritu & paulatim à gratia frigescente; car-
 nem, & sanguinem, qua sua sunt, quarere
 necesse est. Quando enim esset certum, quod
 huiusmodi opus iniunctum notabiliter à men-
 tali oratione, & deuotione distraberet: tunc
 contra animam, vel Regulam (secundum om-
 nes Regula expositores) precipereetur. Et ma-
 xime si qua iubentur opera, aut negotia; su-
 perflua sint, non necessaria, non pia; utputa
 pro negotijs secularibus pertractandis, aut
 superfluis aedificijs construendis, aut quæsti-
 bus indebitis procurandis, &c. Vbi verò non
 esset euidentis deuotionis dispendium; supe-

riorum iudicio standum est, & eis obediendum, ut dixit Petrus Ioan. hic, & latius dicitur infra cap. 10.

Tex.

DE mercede verò laboris pro se, & suis fratribus corporis necessaria recipiant; præter denarios, vel pecuniam. Et hoc humiliter, sicut decet seruos Dei, & paupertatis sanctissimæ sectatores.

*Superflua
recipere
non licet
pro mer-
cede.*

I*nductis fratribus ad licitum, & moderatum laborem: modum nunc Pater sanctus eis præbet, recipiendi corporis necessaria, de mercede laboris. Qui est, ut scilicet non superflua, non indecentia; sed tantum necessaria recipiant pro se, & suis fratribus. In quo etiam, ut dicit Petrus Ioan. cap. 5. ceteri pauperes possunt intelligi. Licitum enim est, & pium, de suo labore aliorum pauperum, necessitatibus providere. Prout B. Pater Egidius fecisse fertur. Item ne aliquandò denarios, vel pecuniam pro mercede laboris recipiant. Superflua enim & indecentia ex 6. Regule capitulo; denarij verò, & pecunia ex quarto, nobis prohibita probantur. Ided quacunque nobis pecunia pro mercede nostri laboris spiritualis, vel corporalis oblata fuerit: siue sit propter laborem manuum, scrip-*

scripturam, agriculturam, &c. siue propter missas, & orationes, & prædicationes; non alio modo acceptari, seu deponi potest, nisi ut eleemosyna liberaliter oblata, vel legata.

Vult insuper, ut in recipienda pro labore mercede, modus seruetur consonus Euangelii eo statui. Vt hoc scilicet fiat humiliter, hoc est absq; omni iuridica repetitione, aut appropriatione: nec aliquo quouis modo, ac si esset nostra, sed potius ut aliena. Nō enim cum imperio vel contentione, tanquam domini petere debent sibi cōpetentia pro labore: sed obsecrando ut pauperes, nihil in eis proprietatis habentes. Ita ut recipiendo necessaria, euidenter eluceat paupertatis sanctissima amor, & feruor; ac humilis Dei seruitus. Ideo dicitur. [Et hoc humiliter, sicut decet seruos Dei, & paupertatis sanctissima sectatores.] Nec aliter peti potest: nisi ut quacunque liberaliter data. Quia in ea nullum ciuile ius habemus: Quamuis talis nostri laboris merces, Diuino, & naturali iure nobis debita sit.

Et ideo sine vlla exactione iudiciali, aut violenta peti potest. Nec pro ea poterit Syndicus in iudicio, vel extra contendere, & litigare. Quoniam ut in 6. cap. dicitur, nullum circa aliquam rem ciuile ius prætereendere possumus. Et Syndicus, ut supra dictum est, solum pro rebus, quibus fratres utuntur, ad

Eccle-

Modos recipiendi mercedē de labore nostro.

Ecclesiam Romanam praeinentibus stat; & agere potest. Nunc autem merces laboris quamdiu nobis ad usum non est tradita, in Romana Ecclesia dominium non transit. Ex quo patet, quod exercitia, seu opera nostra, siue corporalia, siue spirituaalia illa sint, non possumus pactuando de mercede, locare. Quia pactum ciuile, & polyticum nostra altissima pauperitatis intuitu, ut infra in 6. capite dicitur, prohibitum nobis probatur. Bene autem simplex utrinque promissio fieri potest: quod frater scilicet fideliter in tali opere laborabit; & ille bona fide laborem benignè recompensabit. Itaque solum utrinque naturalis non polytica remanet obligatio. Et hac expressè habentur à quatuor Magistris Vgone, & Pisano, & Petro Ioan. his & Sren. conscientia quaest. 71. Immo, & ex ipsa Regula id ipsum habetur. Aut enim Pater sanctus. Quod si nobis non fuerit data merces laboris, recurramus ad mensam Domini. Vnde est, ut nulla nobis detur actio ad mercedem laboris consequendam.

Quid possit recipi pro mercede laboris.

12

Queritur autem inter doctores; quid possint fratres, praeter denarios, vel

vel pecuniam, quæ ex Regula prohibetur, pro mercede laboris recipere? Quatuor Magistri, hic dicunt; quod neque aurum, neque argentum, neque alia metalla, de quibus vasa aliqua fieri possunt, neque pelles, coria, lanam, & huiusmodi fratres recipere poterunt. Nec ullam denique materiam appretiabilem, ut circa eam artificialiter laborent; & postmodum illam elaboratâ tradant, uel vendi faciant pro necessitatibus suis. Et hoc propter proprietatem, quæ huiusmodi acceptam, & distractam materiam, comitatur: dum recipitur ut vendatur, seu detur pro habendis necessarijs. Materiam verò quæ nullius quasi pretij, seu valoris est, ut sunt Iunci, Vimina, & huiusmodi; ex quibus cistella, fiscella, quasillu, & id genus alia conficiuntur: recipere utique poterunt, ad conficiendû ex eis aliquod artificiale opus, quod pro necessarijs postmodum detur. Quia totû quod ex hisce rebus prouenit; pretium, ex arte potius, quâ ex materia ipsa, seu ex ipsius rei valore est. Auctor verò conformitatum, & Aluarus de planctu Ecclesie in Seren. conscientia. q. 71. & Barth. Pisanus hic cap. 5. generaliter dicunt; quod nullam quæcunque illa sit, siue appretiabilis, siue nullius pretij, & valoris, poterunt fratres materiam recipere, pro sui mercede laboris; ea intentione, & animo, ut ipsam iam per artificium

alte.

Quid sit recipiendum pro laboris mercede. Prima opinio.

Secunda opinio.

alteratam commutent, vendant, seu distra-
bant pro alijs sibi necessarijs. Quia huiusmo-
di distractio, nomine fratrum fieret habetq.
proprietaem annexam: quod est eis, ex sex-
to Regula capite interdictum. Quare secun-
dum hos; suum laboritium ad consequenda
necessaria, in alterius materia debent fratres
exercere: non autem in materia eis prestita.

Opinio
Cord.

Cordub. verò hic, quasi. 3. licet eandem,
quam Auctor conformitatum, & si quaces
teneat sententiam; quòd nullam scilicet (qua-
cunque illa sit,) materiam fratres recipere
possint ut illam alteratam vendi faciant pro
sibi necessarijs: non tamen eadem ratione hoc
astruit, qua predicti. Sed hoc idè, quia hac
talis materia ea intentione accepta, ut ven-
datur, pecunia est; cuius fratres, ut patet ex
4. cap. incapaces sunt; & hic item specialiter
eis prohibetur. Idè non nisi tanquam vera
pecunia acceptari potest; & vendi per substi-
tutum ipsius dantis, & non fratrum.

Et hoc etiam sentit Hugo in
hoc passu Regula super
hoc capitulo, &
hac de 5.
cap.

Quod

*Quòd fratres nihil sibi approprient, & de
eleemosyna petenda, & de fratribus
infirmis. Cap. V I.*

Fratres nihil sibi approprient, nec do- Tex.
mum nec locum, nec aliquam rem.

In hoc sexto cap. periculū, quod
de bonorum appropriatione
noscitur processisse tertio loco
Pater Sāctus excludit. Planis-
simum enim est, in toto terrarum orbe, maxi-
mum generari tumultum ob meum, & tuum.
Et tutissime, teste Seneca, viueretur, si hæc
duo verba tolleretur. B. ergò Franciscus huic
occurrrens periculo, tanquā paupertatis Chri-
sti deuotissimus imitator; qui ubi reclinaret
caput, non habuit: nec sibi, nec suis fratribus
domum propriam, vel locum, nec aliquam vo-
luit habere rem. Vnde de altissima in hoc ca-
pite Minoritana agit paupertate; cuius perse-
ctio in omnimoda rerum omnium abdicatio-
ne consistit. De qua paupertate cum egerit;
de ebaritate postmodum ad infirmos habenda,
nos instruit; quæ obligatoria ex ipsa Regu-
la sunt, ut in primo cap. dictum est. Et rectè
quidem, quoniam venenum ebaritatis cupi-
ditas est, profectus verò ebaritatis est dimina-
tio

tio cupiditatis, & perfectio nulla cupiditas, ut ex Augustino habetur lib. 83. quest. Re-
 Etè, ergò Pater sanctus, prius insitit circa to-
 talem eradicationem diuitiarum, et cupidita-
 tis earum: & deinde circa mutuam affectuo-
 sissimam charitatem habendam ad fratres.

Quid sit Euangelica paupertas, quam Mi-
 nores fratres profitentur.

Pauper-
 tas Euan-
 gelica est
 in duplici
 differentiâ.

2 **P** Ro quorum omnium declaratione ma-
 iori, videndum est ante omnia; quid sit
 Euangelica paupertas, quâ Minoritana pro-
 fitetur Religio. Scias ergò, quod Euangeli-
 ca paupertas secundum sanctos, in duplici est
 differentia. Quadam enim est, quæ cum pau-
 pertate spiritus, nihil superfluum tempora-
 le, sed quod commodè necessarium est, reti-
 net. Altera, quæ perfectior est, ea est, quæ cum
 paupertate spiritus, nec superfluum, nec ne-
 cessarium, tanquam proprium, sed simpli-
 cem usum facti retinet, ex Dei pendens proui-
 sione. Et hæc est paupertas, ad quam fratres
 Minores obligantur: quæ quidem virtus be-
 roica est, quæ propter Deum quis à se abdi-
 cat omne ius civile, viuens de non suo. Vnde
 fit, ut incapax sit quinque politicorum, seu
 civilium actuum: qui sunt; Dominium, Pos-
 sessio, Proprietas, Vsus fructus, & Vsus intrin-
 poly-

polytici. Dominium, ius est habendi, possiden-
di, vendendi, donandi, distrabendi, &c. pro
ut domino rei placuerit, secundum modos à
iure non improbatos. Possessio, est tempora-
lis rei retentio: & addit supra dominium,
quod non impediatur ab altero. Proprietas
addit supra dominium, & possessionem; quod
rei dominus, secum parem non habeat in pos-
sidendo. Vfus fructus, est ius utendi, & fruen-
di rebus alienis, salva rerum substantia. Vfus
iuris, seu ius utendi, facultas, seu ius est re-
bus alienis utendi tantum. Et in hoc differt
ab usufructu: Quia V usufructuarius pro se, et
pro alijs fructus accipere potest; vendendo,
donando, illosque distrabendo: Vsuarius ve-
rò, non nisi pro se solo potest fructus accipe-
re. Essentia ergò Evangelica paupertatis
predictæ, in abdicatione horum quinque a-
ctuum, & omnis polytici iuris consistit; tam
quò ad rem, ad quam dominium, possessio, &
proprietas spectant: quam quò ad rei usum,
quem alij duo actus, usufructus scilicet, seu
usus iuridicus respiciunt. Et solum in simplici
usu facti, non iuris consistit; semper de non
suo polyticè viuens, ex quò mendicitatem, et
de elemosynis viuat habet annexam. Nec
talis paupertas, in iudicio experiri, seu repe-
tere tãquam sibi iure polytico, debitas res vin-
quã poterit, siue iuste siue iniuste, ei tollatur.

Dominium
quid.

Possessio
quid sit.

Proprie-
tas.

Vsfu-
ctus.

Vfus iu-
ris.

Essentia
Euangeli-
cæ pauper-
tatis in
summo
gradu.

Pauper-
tas Euan-
gelicaque
non ad-
mittit do-
minium.

3 Quod autem hac sit predicta Evangelica paupertatis essentia; patere potest ex verbis Domini, Matth. 19. Vbi dicit. Si vis perfectus esse vade, & vende omnia, quæ habes, & dà pauperibus, & sequere me. Hoc enim non tantum de mentali contemptu, nec solum de particulari; sed insuper de vniuersali, & exteriori rerum omnium abdicatione, tam in particulari, quàm in communi debere intelligi, ipsius litera textus probat: Non enim partem, sed omnia eroganda esse vult. Quod verò venditur, & distribuitur; nec in particulari, nec in communi retinetur. Insuper, quòd nullum dominium Evangelica paupertatis perfectio admittat, ex eò patet. Quia secundum iura, tunc dominium in bonis nostris habere intelligimur: quoties possidentes exceptionem; non possidentes verò, actionem, ad recuperandum habemus. At Evangelica perfectio nos docet; ut nullam exceptionem ad rem tuendam, nec actionem ad repetendam, pretendamus. Iuxta illa Domini verba. Mat. 5. Qui vult in iudicio tecum contendere, & tunicam tollere: præbe ei, & pallium. Et iterum. Luc. 6. Ab eo, qui aufert tibi vestimentum, & tunicam noli probibere. Et qui aufert, quæ tua sunt: ne repetas. Ex quibus verbis satis patet, quòd qui Evangelica paupertatis in supremo eius gradu profes-
sores

fores esse volunt; nec rem qua voluntur tueri possunt excipiendo contra eam prætendentes: nec actionem habere ad recuperandam ablatam. Quòdque Christus, & S. Apostoli, hanc eàdem ad tempus seruauerint paupertatē, & verbo, & exēplo docuerint: patet ex concilio V. ennēsi. Clem. n. V. unanimi dicti Viennensis concilij cōsensu, hanc ueritatem docet: quā antea Nicol. III. docuerat in Decretali B. xij, qui seminat de verb. signif. lib. 6. quam Decretalem ipse Clemens sollemniter in dicto Cōcilio approbauit. Et id ipsū dicit S. Christ. sup. Mat. c. 10. et Glossā super illud Ioan. 14. Venit princeps mundi huius, et in me non habet quisquam. Et ratio hoc idē probat. Nihil enim Christus dominus docuit ad uitā pertinetes euāgelicā, qđ ipse nō fecerit: ut actib⁹ Apostolorū probatur c. 1. Caput Iesus facere, et docere At Christus pradiētā docuit paupertatē: ergo illā seruauit, Seruauerunt etiā Apostoli: qbus dictū est. Mat. 10. Nolite possidere aurū, neq; argentū neque pecuniā in ōnis uestris. Vnde et ipsi dicebant: Mat. 19. Ecce nos reliquimus omnia et secuti sumus te. Et licet ad tēpus aliquādo eis fuerit dispēsatiū, ut oculos pro seipsis licitē habere possent, durante. s. r. a. bte psecutionis post mortē Saluatoris nostri: ordinariē tamen nihil pro seipsis habere uoluerunt. Sed in ipsa Vespera in qua Christus

Exp. Reg. S. Franc. Da com-

Christus
quæ do-
cuit, etiā
seruauit.

Loculi
aliquādo
dispensati
Aposto-
lis.

cōprehendi voluit, dispensauit cū illis, dicens,
*Luc. 22. Quando misi vos sine sacculo, & pe-
 ra, nunquid aliquid defuit vobis? Sed nunc,
 qui habet sacculum, tollat similiter, & peram.
 Et merito, quoniam non eadem viuendi re-
 gula persecutionis, & pacis esse potest. Et li-
 cet aliquando pro tempore in cōmuni habue-
 rint ad dispensandū multitudini: illā tamen
 dispensationem, tanquam Dei verbi impedi-
 tiuā, dēmittentes, ad primariam reuerſi sunt
 nuditatem, ut in actibus habetur. cap. 4.*

Num vsus aliquis haberi possit sine iure
 aut dominio in re?

ET quoniam quidem duo ex prædictis
 necessario sequuntur: vnum scilicet,
 quod simplex facti vsus in rebus haberi pos-
 sit, sine vilo ciuili iure in rebus ipsis, & in ea-
 rum vsu. Alterum verò, quod in rebus, qua
 in ipso vsu consumuntur, ut sunt panis, vi-
 num, oleum, &c. huiusmodi, quorum vsus
 non est, nisi ipsa rei cōsumptio; possit simplex
 ipsarū rerum vsus à dominio, et iure earum-
 dem separari, & distingui. Arguunt contra
 hæc. plerique, & præcipue Florentinus 4. p.
 tit. 12. cap. 4. §. 9 contra primum sic. Si quis
 tantum simplicem alicuius rei vsum sine do-
 minio, aut iure in re habet, vitur utique re
 aliena sine vilo iure; ergò iniuste, & illicite:
 sicq.

ficq. iniustus, et illicitus talis usus esse agnos-
scitur. Impossibile enim est, habere usum li-
citum absque ullo iure utendi. Nam licet ha-
beri possit usus licitus alicuius rei, absque
iure simpliciter in ipsa re, hoc est exclusa pro-
prietate seu dominio rei, ut est, in conducto-
ribus domorum ad habitandum, vel equorum
ad equitandum, qui harum licitum tantum
usum habent, saluo dominio remanente penes
dominos eorum. Non tamen haberi potest,
absque dominio in ipsa re saltem secundum
quid, licet non simpliciter. Quod est, habere
ius in re, saltem quod ad illam actum utendi
ea. Quod idem est, quod habere ius in usu
ipsius rei. Et sic non est verum quod haberi
possit nudus facti usus licitus, absque ullo iu-
re in ipsa re, vel in eius usu. Contra secun-
dum arguit sic in rebus, quare usus absque
consumptione rei esse non potest, impossibile
est, habere ius in usu, sine iure in re; aut li-
cite habere posse usum, sine proprietate in re.
Patet quia ex quo res in ipso usu consumitur,
non erit ipse usus licitus, nisi utens proprie-
tatem habeat in re, quam utendo consumit.
Nec enim in rebus usu consumptibilibus, usus
est absque consumptione proprietatis. Et sic,
nec usus erit licitus absque ullo iure in pro-
prietate: nec usus potest à dominio seu pro-
prietate separari, cum in ipso usu absumatur.

Ioan. 22.

Non ergò separari potest usus ipsius rei, quæ in ipso usu consumitur à dominio, et iure eiusdem rei. Quod confirmari, videtur per extra. Ad conditorem canonum, asserentem, quòd in rebus usu consumptibilibus, non potest separari simplex usus facti, à dominio, et proprietate rei. Arguit insuper, quòd nec in Euangelio talis reperitur paupertas, qualis descripta est; quòd omne scilicet ciuile ius tam in particulari, quàm in cõmuni à se abdicat, et quòd eam Christus docuit, & seruauit. Idq. ex testimonio Euangelico comprobatur. Ioan. 12. ubi legitur dominũ loculos habuisse: ergò, & ipse Dominus, et Apostoli dominium, ius, & auctoritatem ipsam dispensandi pecuniam, saltem in communi, habuerunt. Et hac omnia confirmat per extras. Ad conditorem canonũ de verb. signif. & per Extrauagant. Gam inter nonnullos. Ioan. 22. qui definiuit hæreticum esse dicere, Christum, & Apostolos nihil nec in communi, nec in particulari habuisse proprij.

Ius, aliud
Diuinum
naturale,
aliud po-
liticum.

5 Pro quorum primi scilicet, & secũdi dubij solutione, scias duplex esse ius, quatenus ad rem spectat; aliud quidem diuinũ naturale; aliud verò politicum, & ciuile. Diuinũ naturale ius potestas, seu facultas quadam est, quæ proprietas, seu equitas dici potest; ad aliqua vtendũ re, absque ullo ciuili in ea iure. Cui-

h

le verò ius, est, quod exceptionem possidendo habet, contra agentes: & actionem non possidendo ad rem assequendam, (ut supra dictū est) & annotatur in cap. omnes leges dist. 1. Lex diuina dicitur fas humana, ius.
Fas (dicitur ibi) lex diuina est; ius, lex humana. Fas seu aquum est, lege diuina naturali, comedere vias in alterius vinea tempore verae necessitatis: sed licet fas, & aquū sit, ius tamen non est; quia non dat ciuilem actionem ad hoc, ut annotauit Glossa ibi. Hoc supposito facilis est, ad prædicta responsio.

Ad primum enim dicitur. Quod licet verū sit, quod qui sine vllō iure vsum facti tantum habet in re; hic utitur re aliena, et per consequens iniuste, & illicite utitur: negatur tamen quod professor perfectionis Evangelicae paupertatis, qui tantū simplicem facti vsum habet in rebus, sine vllō iure illis utatur. Utitur enim rebus, & si non iure politico, & ciuili, quia in eis nullum tale habet; Diuino tamen, & naturali iure. Nam et iumēta, & volucres celi licite ad ducendā vitā rebus alienis utuntur, et hoc absque vllō iure politico, sed tantū Diuino, et naturali: ergo falsum est, quod supponitur, quod sine vllō iure, et per consequens iniuste, huiusmodi perfectionis Evangelicae professor rebus ad vitā necessarijs utatur.
6 Ad secundum dicitur, quod licet verum sit; quod in rebus, quae in usu cōsumuntur nō

Ad primum solutio. Paupertas Evangelica: iure diuino naturali utitur reb.

Ad 2. sol.

De 3 possit

Simplex
usus facti
stat sine
proprie-
tate in re
bus, &
usu.

possit haberi ius in usu, sine iure in ipsis re-
bus; tamen bene potest haberi talium rerum
simplex usus facti, absque eo, quod habeatur
proprietas, aut ius ciuile in ipsis rebus, et usu
earum. Quod satis exemplo volatiliū, & iu-
mentorum comprobatur: quæ licite rerum
ad vitam necessariorum, quæ in ipso usu cō-
sumuntur, simplicem facti usum tantum,
non tamen dominium, proprietatem, aut ali-
quod ciuile ius, quorum incapacia sunt, ha-
bere probantur. Et quamuis ex tali simplici
usu facti proprietas rerum prædictarum ab-
sumitur; non per hoc tamen sequitur, quod
ius ciuile aliquod aut dominium in eis, utens
habeat. Potest enim quis licite simplicem fa-
cti usum habere, & per talem nudum usum
facti, consumere ius, & proprietatem insepa-
rabiliter annexam; licet nullum habeat ius
ciuile in re ipsa, & usu eius. Quia cui conce-
ditur principale, scilicet consumptio rei per
nudum usum eius; conceditur item accessoriū
inseparabiliter annexum; scilicet consumptio
iuris, & proprietatis rerum, ut patet ex di-
ctis. Vnde Florentinus. inquit quod non po-
test haberi ius in usu alicuius rei, quæ in ipso
usu cōsumitur, quin habeatur in ipsa re: si vo-
luit dicere, quod non potest haberi ius ciuile
in usu rei, quæ in usu consumitur, quin in re
ipsa habeatur, cum eius usus, eius consumptio
sit;

Argumē-
to cap.
cū quid.
& cap.
Accesso-
rium de
reg. iur.
lib.6.

fit; vel non potest haberi ius naturale in usu dictæ rei, quin in re ipsa habeatur, concedimus & nos. Sed si in iuris nomine equivoceatur, quod scilicet non possit haberi ius naturale in usu rei, absque iure civili in re ipsa, quæ in usu consumitur; & sic usus simplex facti non possit in rebus, quæ usu consumuntur, à proprietate earum distingui, falsum eodictis esse comprobatur. Nedum hac veritas ex euidencia facti exemplo volatilium, & similium ostenditur; sed etiam auctoritate Nicolai III. per decretalem Exijt, qui seminat de verb. signif. lib. 6. Cuius sententiam postmodum secutus fuit Clem. V. & generale Viennense conciliū. Sic enim ipse Nicol. inquit in dicta Decretali, Exijt. §. porro. [Nam cum in rebus temporalibus sit considerare præcipuè proprietatem, possessionem, usumfructum, ius utendi, & simplicem facti usum; & ultimo tanquam necessario ageat, licet primis carere possit vita mortalit; nulla prorsus potest esse professio, quæ à se usum necessaria substitutionis excludat,] & Paulo infra. Nec bis obuiare dignoscitur, quod civilis providentia in humanis rebus, humanè, constituit; videlicet non posse usum, vel usumfructum à dominio perpetuò separari; quæ, ne dominium domino semper abfidente usu, redderetur inutile; temporale

tantum in constituendo prospiciens, ista decreuit. Retentio namque dominij talium rerum cum concessione usus facta pauperibus, non est infructuosa domino; cum sit meritoria ad eterna, et professioni pauperum opportuna,] hac ibi. Vnde concluditur, quod usus simplex facti, distingui, & esse potest sine proprietate, & iure omni ciuili in rebus, quae etiam in ipso usu consumuntur. Et cum praedictis omnibus concordat Cardinalis Zabarella in Clem. Exiui. & Baldus in authentica ingressi. cap. de Sacrosanctis Ecclesiis.

Declaratur verba
Ioan. 21.

7 Nec obstat Extrauagans praedicta, Ad conditorem canonum, asserens, quod in rebus usu consumptibilibus non potest separari simplex, seu nudus usus facti a dominio, & proprietate rei; quia forte nihil aliud uoluit ibi praedictus Ioannes dicere, nisi, quod nunquam licite simplex facti usus rerum usu consumptibilium, sine aliquo iure, seu dominio earum haberi potest. Quod habet ueritatem de iure, & dominio Diuino naturali, quod fas, seu aequitas ad utendum aliqua re, est; quod et nos iam concedimus. Quod si aliud dicere uoluit, prout ni fallor, cum dicere uoluisse arbitror, scilicet quod impossibile est, tale esse paupertatem, qua quis in rebus usu consumptibilibus omni se possit abdicare dominio, solo usu retento; ratio eius non conuincit, quia talis est.

est. Dominari, seu esse dominum, est, posse rem destruere; atqui impossibile est, rem posse utendo destruere, ut panem comedendo, vinum bibendo, & non esse illius rei dominum. Nihil enim hac concludit ratio. Non enim ad verum dominium sufficit, ut quis possit rem consumere; sed requiritur prater ea, ut possit ipsam in omnem usum absumere puta donare, vendere, commutare, vendicare in iudicio, &c. Potest ergo ut supra diximus, simplex, & nudus facti usus rerum usu consumptibilium, à vero earum politico dominio, & usus earum separari. Et pro intelligentia extrauagantis predicti Ioann. 22. et expositione difficultatis, quæ inde posset suboriri; videri potest Sot. de iust. & iur. lib. 4. quæst. 1. art. 1. & Bellarminus de Rom. Pontifice. lib. 4. cap. 14. Extat insuper pro nostra sententia, dicta constitutio Nicol. 3. in dicto cap. Exijt; qui definit Christum, verbo, & exemplo docuisse perfectam paupertatem: quæ in omnium rerum abdicatione consistit, nullo dominio relicto, nec in particulari, nec in communi. Quæ quidem Constitutio præ Ioannis extrauagante vertor, & magis in hoc rationi nitens videtur. Ex eò, quod extrauagans predicta, à plerisque summis Pontificibus dicti Ioannis successoribus nempe Martino IV. & V. Ale-

V. Alexandro V I. Eugenio IV. Calisto. III. & Sixto. IV. fuit abrogata, & Nicolai predicta approbata constitutio. Dum ad seipfos, & ad Sedem Apostolicam, dominum rerum omnium, quibus fratres Minores uti possunt, assumpserunt. Quare Sotus De iust. & iur. eadem quest. prima art. 1. pulchra circa hac differēs, id ipsum hac ratione confirmat. Si impugnatores, inquit ipsi, huiusmodi paupertatis, fatentur posse Monachos habere proprium in communi, licet nemo illorum illud habeat in particulari. Vnde particularis Monachus vsci omnibus potest, quamvis non sit particularis eorum Dominus. Quare ergo non poterit totus conuentus, & totus ordo eisdem uti rebus; tamen si omni careat dominia?

Status
Apostolorum
dupli-
citer cō-
sideratur.

8 Nec item tertium obstat, quod Dominus oculos habuisse legatur; & hereticū esse iurē discernatur, Christum, et Apostolos nihil propriū nec in communi, nec in particulari habuisse, offerere: Quia ad hoc dicimus, quod Christus, & Apostoli in duplici (in quo fuerunt) statu, debent considerari. Fuerūt enim vniuersalis Ecclesie noui testamenti prelati; & sic considerati, aliqua ad dispensanda pauperibus, & alijs sibi commissis distribuenda, habuerunt: in quibus ius, & auctoritatem salutem in communi, habuerunt. Et hoc negare, bare.

barreticum esse fatemur: cum Diuina Scriptura Ioan. 12. ra doceat, Christum loculos habuisse. Possunt, & alio modo considerari, ut persona scilicet singulares, & fundamenta perfectionis religioſe, perfectique mundi contemptores; & hoc modo considerati, nullum ciuile, seu politicum ius, (quo in rebus habitis defensionem, donationem, venditionem, & in non habitis repetitionē, ut dictū est, pretendimus) habuerunt in rebus. Et aliter dicere barreticum cōprobat̃ur ex præhabitis Diuina Scripturæ testimonijs. Mat. 5. Qui vult in iudicio tecum contendere, & tunicam tollere, præbet ei, & pallium. Et Luc. 6. qui aufert tibi vestimentum, etiam tunicam noli prohibere. Et qui aufert, quæ tua sunt, ne repetas. Vnde licet Christus loculos habuerit, non tamen legitur, loculorum pecuniam semper in suos conuertisse vsus quod patet ex illo loco Euangelij Mat. 17. Solue didrachma. Ibi enim S. Hiero. dicit. [Dominus tanta fuit paupertatis, ut vnde daret tributa, non haberet. Iudas quidem loculos in communi habebat, sed res pauperum in vsus suos conuertere nephas duxit; id ipsum dans exemplum nobis.] hæc Hieron.

9 Quare ut ex doctoribus habetur, habere voluit Christus aliquando loculos pro alijs, hoc est pro Ecclesia Prælatiſ; ut eos scilicet
pro

pro Ecclesia Prælati; ut eos scilicet pro necessitatibus pauperum releuandis, habere loculos instrueret. Vnde S. Aug. bo. 60. in Ioan. inquit. [Tunc primum Ecclesiastica pecunia forma, est instituta] Habuit Item pro infirmis, & minus perfectis, respectu eorum qui nihil habent. Vt per dictum Nicolaum I I I. determinatur in dicta Decretali Exijt S. Porro, [Sic ipse Christus, (inquit ipse) cuius perfecta sunt opera in suis actibus via perfectionis exercuit: quod interdum infirmorum imperfectionibus condescendens, & viam perfectionis extolleret, & imperfectorum infirmas semitas non damnaret. Sic & summa charitatis dignatione, ad actus quosdam nostra imperfectioni conformes inducitur, quod à summa perfectionis rectitudine non curuatur. Egit nanque Christus, & docuit perfectionis opera, egit etiam & infirma; sicut interdum in fuga patet, & loculis; sed utrunque perfecte perfectus existens, ut perfectis, & imperfectis se viam salutis ostenderet, qui utrosque saluare venerat: qui tandem mori voluit pro utrisque,] hæc ibi. Vnde, & Hugo de sancto Victore dicit [Ipse enim in numero imperfectorum inueniri voluit, ne præsumerent non habentes, & ne confunderentur habentes.] Voluit tamen legem datam Apostolis de non habendis loculis, complere,

Vgo de S.
Vic. super
pl. 10.

plere, circumuehendo per castra, in mēsis alienis comedendo; ut sic perfectionem Euangelica paupertatis, perfectumque mundi contemptum nos doceret: egens, & mendicans, sicut de eo scriptum erat; Ego uerò mendicus sum, Psal. 39. & pauper. Et licet secundum Gerson. part. 3. Alphab. 68. lit. C. Christus ut homo abstanti incarnationis omne habuerit dominium super omnē creaturam, et regna; cuius tamen dominij executionē habere noluit; & ideo dicitur, quod ut persona particularis dominium politicum non habuit. Patet ergo, quod talis Euangelica paupertatis perfectio: qua omne abdicat dominium, & politicum ius, nullam habens in retinēda exceptionem, & actionem in repetendo: in ipso Euangelio reperitur expressa. Et hanc Christus, ut particularis persona exemplum perfectae abdicationis mundanorum tribuens, aliquando seruauit; ut illis scrip. testimonijs comprobatur. Matt. 8. Filius hominis non habet, ubi caput suū reclinat, et Luc. 8. sequebantur eum mulieres, qua ministrabant ei, de facultatibus suis, & ex praedicta decret. exiūt, qui seminat. Et Apostoli id ipsum aliquando seruauerunt. Nā licet imminente Christi passionis dispensatiue pro seipsis ne particulares personae, loculos habuerunt; & ut praetati Ecclesiae, multitudinis credentium bona, dispensauerint habētes circa ea auctoritatem:

Perfectio
paupertatis ex
Euangelio est.

*Attamen missi ad predicandum, ut particula-
res persona Euangelicam perfectionem ser-
uantes, verbo, & exemplo eam docuerunt, ca-
rentes laculis, & omni dominio, & iure poly-
tico rerum omnium temporalium. Et demum
dispensationem, quam ut prelati Ecclesia bo-
norum temporalium receperant, tanquam
Dei verbi impeditiuam dimittentes, illam sup-
er diaconibus committentes, ad primariam
paupertatem, quam ad predicandum missi
ante passionem seruauerunt, demum rede-
runt ut patet actuum 6. cap.*

*Qua sit paupertas, ad quam Minores
fratres tenentur.*

*Pauper-
tas Minorū
quā
sit acta.*

*20 Q*uod autem Minores fratres ad pra-
dictam Euangelicam paupertatis per-
fectionem, tam in communia, quam in particu-
lari ex vi Regula tenentur; Et solum simpli-
cem usum facti sine ullo iure politico circa
ea, quibus utuntur habere possint; patet ex
S. Bon. Super Regulam huius. Inquit enim in-
tentionem S. Franc. fuisse, ut fratres sui sic ut
serui utantur rebus in aliena potestatis potestate.
Et id ipsam expositores Regula omnes confir-
mand. Et patet ex responsō Apostolico Greg.
ix. Nic. ij. & Clem. V. super Regulā; omnia
proprietas a fratribus tā in speciali, quam

in communi excludentiam: solumque eos nudum, seu facti usum in utensilibus, aut victualibus, &c. habere asserentiam. Patet etiam ex ipsis verbis Regula, dicitur. n. ibi.] Fratres nihil sibi approprient] illa vox, (fratres) non solum sumitur hic distributivè, sed etiam collectivè: & ideo, non dixit, (frater,) sed (fratres) Hoc enim plurale (fratres) fuit aptius ad exprimendum utrunque, ut scilicet nec aliquis frater aliquid in particulari sibi appropriet, quod est omni Religioni commune; nec omnes simul aliquid sibi approprient in communi, quod Minoritana Religionis est proprium. Secundo patet, quia mox subdit, [nec domũ, nec locum] hoc est, aliquem terræ fundum. Constat enim quod horum usus ad multitudinẽ pertinet; nec in Religionibus solide, vel bono modo possunt appropriari, nisi soli collegio in cõmuni. Tertio, quia subdit, (quod sint in hoc seculo tanquam peregrini, & aliena) manifestum autem est, quod contra rationem peregrinationis est, appropriare sibi domum, & fundum. Regula enim ipsa, non solum respectu huius, vel illius rei nos peregrinos esse mandat; sed respectu totius seculi, ut nihil cum mundo habeamus. Ità, ut satum simplex, & nudus facti usus ad vitæ sustentationem, & executionem officiorum, nobis sit concessus. Et ideo paupertas nostra altissima

Pander.
tas Mico

rum qua-
redicatur
altissima.

tissima dicitur: quia nulla maior abdicatio re-
rum esse potest, quam ubi solum simplex usus
facti necessariorum, tam in cōmuni, quàm in
particulari sine ullo iure politico relinquitur.

11 Condecens enim fuit ei professioni, qua
spōte Christum pauperem in tanta paupertate
sectari deuouit; omnium abdicare domi-
nium; & reram sibi concessarum, necessario
usu fore contentam; qui est simplex, & nudus
usus, facti ut in dicta Decretali Exijt decerni-
tur. Nam licet mortalium vita proprietate,
possessione, usufructu, & usu iuridico carere
possit; usu simplici tamen facti necessario eget.
Nec propter hoc, quod rei proprietatem, &
usus cuiusque dominium à se abdicasse vide-
tur; simplici facti usui renuntiasse cōiungitur.
Quia nulla potest esse professio, qua à se usum
necessaria sustentationis excludat: ut in di-
cta decretali dicitur. Quare usum tantum nu-
dum facti retinet. Qui sicut facti, & non iuris
nomen habet; sic quod tantum facti est, præ-
bet utentibus, & nibi iuris.

Minores
quare nō
habent lo-
culos, ut
Christus.

12 Nos enim fratres non imitamus Chri-
stum in habendo loculos, aut proprium; ex
quo non succedimus ei, & Apostolis in digni-
tate Episcopali: sed eo modo, quo omnimo-
dam mundi abdicationem, perfectamque
omnium rerum expropriationem, consue-
runt. Alia verò Religiones, qua vitam il-

lam

Iam sequuntur sub Apostolis institutam, pro illa multitudine fidelium, quibus omnia erāt communia: meritò proprium in communi licitè habere poterunt. Nec obstat, quòd dictus Ioan. 22. in prædicta extrauaganti, Ad conditorem, dicat; quòd dominium rerum aliquarum præcipuè usu consumptibilium, quæ fratribus conceduntur à deuotis, ipse utiquè in se non recipit; neque ad Ecclesiam Romanam pertinet, sed ad fratres, qui eis utuntur. Quandoquidem ista sunt instituta purè humana. Et sicut unus Papa vno instituit modo, potest alius Papa alio modo instituere, destituendo primum. Et quoniam alij Pontifices eius successores approbauerunt, & Nicolaus, & Clemens prædicti in suis declarationibus dixerunt, annullantes quod circa hoc determinauit dictus Ioannes 22. ut patet ex Mart. 4. & 5. Alex. 6. Eugen. 4. Calist. 3. & Sift. 4. meritò nullum habere ius seu dominium in quacunque re, siue immobili, siue mobili, & earum usu, etiam quòd res sint, quæ ipso usu consumuntur, fratres Minores conuincuntur. Sed quemadmodum (ut lepidè annotauit Sot.) dum quis amicos cōuiuio excipit, minime eos esculentorum, & poculentorum, quibus mensa extruitur, facit dominos, ut de eis ad libitum faciant; sed tantum ut sedentes vescantur illis: eodem penè modo Papa quotidie in-

Exp. Reg. S. Franc. Et uitat

Sot. vbi
sup. no. 7.

uitat *Minores fratres, quibus tantum edēdi ac bibendi, vestiendi, &c. facultatem facit; nullo apud fratres politico existente dominio in rebus, nec in earum usu.*

Dominium, seu ius rerum, quibus fratres Minores vtuntur, ad quem spectet ex iure.

13. **E**T quoniam ex dictis liquet, nullam habere posse fratres proprietatem, seu ius in vlla re, dicente Regula [fratres nihil sibi approprient:] vnde est, ut incapaces sint omnis ciuilis iuris seu proprietatis cuiusque rei corporalis, tam immobilis, ut viridarij, domus fundi, &c. quā mobilis, ut vestis, librorum, &c. quā etiā incorporalis rei, ut puta iuris acquirēdi, petendi, alienādi, etc. Quarendum ergo est; ad quem praedicta iura pertineant? Et insuper, an contractus, qui proprietatē important, ut est emere, vendere, mutuum contrahere, locare, commutare, impignorare, commodare, & donare fratribus, censeantur interdicti? Ad primum ergo respondet Summus Pontifex in dicta Decretali, *Exijt. §. Ad hac, hisce verbis. [Cum fratres ipsi nihil sibi in speciali acquirere, nec eorum Ordini possint etiam in communi; et cum aliquid propter Deum ipsis offertur, cōceditur.*

Vsus rerum, quibus vtuntur fratres, ad quem spectet.

vel

vel donatur, ea offerentis, concedentis, vel donantis, (si secus non exprimatur,) verisimile fuisse credatur intentio, ut rem huiusmodi perfectè offerat, concedat & donet, & à se abdicet, & in alios transferat propter Deum; nec persona sit aliqua, in qua loco Dei congruentius huius rei dominium trāsferatur, quam Apostolica Sedes, vel persona Romani Pontificis, Christi Vicarij, qui Pater est omnium, & fratrum Minorum nihilominus specialis: ne talium rerum sub incerto videatur esse dominium, cum patri filius suo modo, seruus domino, & monachus monasterio, res sibi donatas acquirant. Omnium utensilium, & librorum, ac eorum mobilium presentium, & futurorum, quæ & quorum usum facti Ordini, vel fratribus ipsis licet habere; proprietatem, & dominium: quod etiam felix recordationis Innoc. Papa 4. prædecessor noster fecisse dignoscitur, in nos, & Romanam Ecclesiam Apostolica auctoritate recipimus; & ad nos, & ipsam Ecclesiam plenè, & liberè pertinere, hac presenti constitutione in perpetuum valitura, sancimus. Præterea, loca empta de elemosynis diuersis; & oblata, seu concessa fratribus, à diuersis pro indiuiso possidentibus, seu certas partes in ipsis locis habentibus, è quibus nihil sibi in oblatione seu concessione huiusmodi reserua-

uerunt similiter, & in ius, & dominium, ac proprietatem nostram, & Ecclesia predicta eadem auctoritate suscipimus. Loca verò, seu domos pro habitatione fratrum à singulari persona, vel collegio ipsis fratribus ex integro concedenda, seu etiam offerenda; si talia de voluntate conferentis fratres inhabitare contigerit; perseverante tantum voluntate concedentis inhabitent. Ac illa liberè (præter ecclesiam, & oratoria ad ecclesiam destinata, & cæmeterium, quæ tam præsentia, quàm futura in ius, & proprietatem nostram, & predicta Rom. Ecclesia simili modo, & auctoritate recipimus) mutata concedentis voluntate, ac ipsis fratribus patefacta, dimittant. In quorum locorum dominio, seu proprietate nihil nobis, vel præfata Rom. Ecclesie retinemus omnino; nisi ea, specialiter de nostro, seu ipsius Rom. Ecclesie recipiantur assensu. Et si in eisdem locis restruauerit sibi dominium in concedendo concedens, propter habitationem fratrum; tale dominium in ius Ecclesie predictæ non transeat, sed potius plene liberum remaneat concedenti.] hæc ibi.

Ecclesia
domina-
tur rebus
quibus
fratres v-
tuatur.

14 Ex quibus liquet tam mobilia, quorum usus fratribus licitus est; quàm immobilia, ut puta domus, & horti ex eleemosynis diuersis emptæ, seu fratribus concessa à diuersis proinduiso possidentibus seu certas partes in ipsis habent.

habentibus ad ipsum Summum Pontificem, seu Rom. Ecclesiam pertinere; et eorum dominiū, et proprietatē in eos transire: nisi dantes in dando, in supradictis dominium sibi reseruauerint. Loca verò, seu domus, quæ à singulari persona, vel collegio ipsis fratribus conceduntur, ad Romanū Pontificem (præter ecclesiam, & oratoria ad ecclesiam destinata, & cæmeterium) seu Romanam Ecclesiam, nisi de eius assensu fuerint recepta, non pertinent. Et si in eisdem locis, ecclesijs, oratorijs, & cæmeterijs dominium sibi in concedendo concedens reseruauerit, etiam si ex Romani Pontificis, seu Sedis Apostolica consensu fuerint concessa, in ius Ecclesie tale dominium non transit, sed liberum manet concedenti.

14 Idemq. de rebus incorporeis, ut puta iure acquirendi, petendi, alienandi, dicendum est. Hæc enim ad Romanam pertinent Ecclesiam; cuius gratia à D. Nicolao ad alienandum nomine Ecclesie, quæ æstimato pretio aliquando vendi contingat; & à Mart. 4. ad alios actus alienationis, petitionis, transactionis, &c. exercendos, syndicus institutus est: ut supra in cap. 4. dictum est.

15 Et licet Ioan. 22. in Extrau. Ad conditorem canonum, solum in Ecclesia dominium recipiat, Ecclesias fratrum, oratoria, officinas, habitationes, vasa, libros, & vestimenta

Extrana-
gans Io.
22. annul-
lata.

Diuinis officijs dedicata, quæ obtinuerant, vel in futurum obuenient: Alia verò fratribus concessa, nolit. ut in dominium transeant Ecclesia. Tamen (ut aliàs diximus) standum est declarationi D. Nicolai 3. et Clementis V. in hoc art. tangente paupertatem. Quia declaratio prædictarum sapius posita per successores Ioannis 22. prædicti, fuit confirmata, & approbata. Vt patet per constitutiones Martinianas, cap. 1. & per bullam Martini V. quæ incipit. Per uigilas mors pastoris: & per aliam, quæ incipit. Amobiles fructus. Et per Alexand. 6. Eugen. 4. Calist. 3. & Sixtum 4. Quare de dicta Ioannis 22. extrauaganti, non est curandum; cum ab alijs Summis Pontificibus ipsi succedentibus, fuerit annullata. Quorum determinationes non aduertendo Ioannes Maior, 4. d. 38. q. 12. dixit contra veritatem, quod fratres Minores habent dominium rerum, vsu consumptibilem.

Quæ in se Ecclesia non recipiat.

Ecclesia non recipit vsum eorū quæ fratribus nō licent

16 **L** *Iquet item, quod denariorum, pecuniarum, armorum, equorum, instrumentorum bellicorum dominium, ad Romanam Ecclesiam non spectant. Ipsa enim non omnium rerum fratribus concessarum domi-*

nium

niam in se recipit; sed tantummodo earum, quarum usus facti licitus est eis. Atqui pecuniarum, & equorum usus ex 2. & 4. Regula cap. fratribus prohibetur: arma verò, & bellica instrumenta satis ex usu eorum illicita cunctis Religiosis regulariter esse probantur. Et faciunt ad hoc cap. Clerici de vit. & bon. clericorum, & c. audientiam de sent. excom. Attamen pecuniaria legata, qua fratribus sunt, eorumq. dominium, Romana in se Ecclesia recipit; si fratres illis indiguerint, saltem quò ad auctoritatem illa dispensandi. Ut ex bulla Mart. 4. patet. Ex quo, nomine Ecclesia, & eius auctoritate syndicus Papa, ea potest recipere, petere, & expendere in fratrum necessitates, ut supra cap. 4. dictum est.

17. Dominium verò rerum pretiosarum, curiosarum, superfluarumq. quibus fratres de facto utuntur; num ad Romanam pertineat Ecclesiam, an ne non est eadem omnium sententia. Speculator negat ad Ecclesiam pertinere: & ratio eius est, qua supra dicta est. Quia. s. Nicolaus 3. & alij Pontifices non recipiunt in dominium Ecclesia, nisi res, quarum usum facti fratres licitè habere possunt: sed talium rerum usum, licitè fratres non possunt habere; ergò earum dominium non pertinet ad Ecclesiam. Gordub. verò hic, q. 2. talium rerum dominium ad Ecclesiam.

Ecclesia
an reci-
piat do-
miniũ re-
rum pre-
tiosarũ.

Et 4 per-

pertinere contendit. Et eius ratio est, quia
 talium rerum usus licitus est fratribus ratio-
 ne materia, quamuis fiat eis illicitus ratione
 circumstantie; qualitatis s. & quantitatis,
 hoc est pretiositatis, curiositatis, & superflui-
 tatis. Vult enim Cordubensis, dictum Nico-
 lai pradiecti, quod tantum s. dominium rerum,
 quibus licite uti possumus in se, & in Eccle-
 siam recipit, debere intelligi, ratione materiae:
 hoc est, quod ea in suum dominium non reci-
 pit, quae ex materia ipsa fratribus probantur
 illicita; sicut usus pecuniarum, armorum, &c.
 Quare generaliter concludit ipse, quod domi-
 nium omnium rerum, quarum usus Ordini
 nostro in sua materia aliquo modo licitus esse
 potest, ad Papam, & Ecclesiam Romanam
 pertinet; licet respectu circumstantiarum, sci-
 licet pretiositatis, curiositatis, &c. ipsis fra-
 tribus sit illicitus. Et e contra dominium re-
 rum, quarum usus nullo modo ratione ma-
 teria fratribus licitus esse potest; ad Papam,
 & Romanam Ecclesiam non pertinet. Et
 hac sententia videtur esse probabilior. Quo-
 niam si, secus esset, sequeretur, quod omnes
 res, quibus ex aliqua circumstantia illicitè
 utimur, ut puta propria auctoritate, absque
 Praelati consensu, vel malo animo, seu fine,
 non pertinerent ad Papam; quod nullus sanè
 admitteret. Et insuper, quia licet aliqua huius
 loco

loco ratione superfluitatis illicita conuincantur; si per alia loca distribuātur, illicita non erunt, quia non erunt superflua; & sic dominium eorum erit Ecclesia. Quare sic semper videtur esse dicendum; quòd ubi usus non est fratribus illicitus respectu materiae, sed circumstantia: harum rerum dominium ad Ecclesiam pertinet.

18 *Ex dictis etiam colligi potest, quid de predictis contractibus sit tenendū; Vbi enim omnis rei proprietas tollitur; omnis contractus proprietati obnoxius, remouetur. Si quidem, voto uno nihil habendi; omnia ipsi voto incompatibilia abdicantur, ut est posse habere aliquid. Et quoniam qui ius emendi habet, vendendi mutuandi, permutandi, dandi, & huiusmodi, aliquid sibi acquirere, & alienare de iure potest; quod voto, nihil habendi, non consonat; sequitur ergò, quòd Ordo fratrum Minorum à iure omni vendendi, emendi, commutandi, & generaliter ab omni iure obligandi, quo cuiuslibet rei proprietas acquiri, vel alienari potest, penitus arcetur.*

*Contra-
ctus pro-
prietatis
sunt illici-
ti fratri-
bus.*

Num fratres possint emere?

19 *Singulariter verò dicimus Minores fratres propriè emere non posse. Nam ille propriè emere dicendus est, qui ad pretium pro*

*Emere,
quomo-
do prohi-
beatur
fratribus.*

pro re empta dandū; ex ipso emptionis contractu obligatur. Hoc verò facere nō potest, nisi qui dominū, aut ius in pecunia, seu pretio habere potest; quod fratribus est interdictum. Si autem timore larga accipitur modo, ut est, de re emenda pretio conuenire, & exclusa obligatione soluendi pretium, bona fide promittere, quòd pretium pro re empta procurabunt; hoc fratribus licere, omnes consentiunt. Ex natura enim rei, seu contractus, emptionis, factio se obligant emanentes venditori eò ipso, quòd emunt; si rem venditam, obligatione non exclusa, recipiant. Sicut enim conducent remanet operario ad soluendum obligatus, pro laboris mercede, ex ipso tantummodo conductionis actu, nisi obligatio manifestè excludatur: sic vendenti emptor ex ipso emptionis, et vèditionis contractu. Itaque fratres in emēdo ita se gerere debent, ut scilicet soluendū obligationem excludant. Vel emptionem per pecunie depositarium faciant, proprio ipsius depositarij nomine. Vel aliquem Ordinis deuotum presentēs, qui proprio, non fratrum nomine, pro solutione facienda se obliget venditori. Et hic scire debet fratrum gratia, non auctoritate id facere: & predictos fratres sibi, vel alijs nulla posse obligatione teneri. Nam si fratrum auctoritate talis emptio fieret: tunc ad solu-

uen-

tenendam tenerentur, & contra professionem suam facerent, ut annotauit Vgo hic.

Num fratres valeant vendere?

No *V*endere item fratres non possunt, quia vendere idē est, quod rem propriam in aliorum dominium pro pretio transferre, cuius rei fratres incapaces sunt. Idē in dicta decretali Exijt. 9. Quia verō, dicitur, quod si res vendenda pertinet ad Ecclesiam, tunc de licentia Prouincialium, vel Custodum, & aliorum fratrum, quibus ipsi prelati commiserint per syndicum nomine Ecclesie Romanae vendi poterunt. Et si pretium pecuniarum est, non nisi per dictum syndicum, vel de eius auctoritate per alium recipi, & in fratrum necessitates expendi poterit. Quod si pecuniarium non sit, sed res, qua fratres indigeant: bene fratres poterunt eam rem recipere per seipsos, ad utendum ea. Res autem per syndicum vendenda, & si per Nicol. tertium in dicta Decretali Exijt, non nisi mobilis esse possit, ex Martino tamen quarto, & Leone X. etiā immobilia ad Ecclesiam ipsam spectantia, per syndicum vendi poterunt. Quod si res vendenda ad dominium ipsius rei, qui illam fratribus concessit sibi dominium referuando, pertineat, tunc de volum.

Vendere
quomodo
liceat
fratrib.

Voluntate, & auctoritate ipsius domini, & non aliter vendi potest. Ita quod aestimatio rei, & translatio domini in euentem, & receptio pretij pecuniarij, eiusque expensio per ipsum rei vendendam dominum, vel alios quoslibet ab eo institutos, fiat. Nec per alias a predictis, licet vendere vel emere etiam cum licentia praelatorum: quia sic esset per interpositam personam accipere, & dare pecuniam contra Regulam, & declarationes Pontificum. Nam qui per alium facit per se facit de restit. spoliat. cap. cum venisset. Et quia emptio, & venditio, sine pretio non procedunt, ut habetur. l. 2. ff. de empt. & vend. & instit. eod. tit. 9. Item pretium. tales contractus ad veros dominos, & proprietarios solum pertinent. ut dixit Aluar. in Seren. cons. q. 74. Immo nec villo modo per fratres vendi res posset? etiam si ipsis fratribus ab ipso rei domino ad id fuerit facta facultas: ut inquit speculator, et communiter Doctores hic. Esset enim hoc attentum eorum professione in-bonestum, & turpe; & ideo ab huiusmodi actibus arcentur. Et licet Cordub. hic quasi. 3. dicat, quod quamuis sit purius, & honestius, quod conuenticio, & aestimatio pretij rei vendendae; eiusque traditio per syndicum D. Papa, aut per amicū spiritualem auctoritate Domini rei fiat, et non per fratres, nō tamen dogma-

tizan.

Vendere
quomo-
do licitū
fratribus
secūdum
Cordub.

vizandū est, quod sit necessariū. Quoniā nul-
la videtur esse ratio, qua id fratres facere nō
possint de licentia syndici Ecclesie Romana,
vel Domini ipsius rei : cum nec ex Regula,
nec ex declarationibus Pontificum id videa-
tur esse prohibitum, sed tantum pecunia re-
ceptio, & expensio. Vnde si caueatur scan-
dalum sine strepitu Iudiciali, & civili obli-
gatione, & omni alia circumstantia vitian-
te actum, poterunt fratres, secundum ipsum,
personaliter talem rem vendere aestimando
pretium, eamq. tradendo de auctoritate syndi-
ci, vel Domini ipsius rei. Attamen quia raro
huiusmodi venditio fieri posset absque admi-
ratione, & dedecore Ordinis vel strepitu iu-
diciali & obligatione civili, & regula fun-
danda, de his, quae ut plurimum, & non ra-
rō accidunt: meritō cum cōmuni tenendū est,
à predictis actibus, fratres arceri. Immo
si verū est, ut ipse Cordus tenet c. 4. q. 1. quod
pecunia est, non solū quod accipitur ut detur
loco denariorū pro alia re assequenda; sed etiā
quod accipitur ut vēdatur, et eius pretiū ha-
beatur: erit hoc fratribus interdictū nō tātū
propter dedecus Ordinis, sed etiā ex Regula
ipsa, et declarationibus Pōtificū sicut et qua-
cunq; alia pecuniaria administratio. Nec ur-
get, qđ ipse dicit hoc verū esse de re quae à prin-
cipio, eo animo petitur: ut vēdatur; nō autē de

Auctoris
opinio :

de re, qua fratres vsi sunt, & ea amplius non indigentes, vendere volunt: quia hoc nulla ratione dicitur. Nam sicut res quacunque, ea ratione pecunia dicitur, quia in pecuniam conuertitur: sic ista, pecunia erit, dū in pecuniam commutatur. Nec per hoc fit, ut pecunia non sit, dum veditur; quia fratres ea vsi sunt, sicut nec quauis res, qua dominus vsus est dū venditur, pecunia esse desinit. Ideo simpliciter dicatur, quod fratres ad id inhabiles sunt.

An liceat fratribus commutare?

Commutare non est licitū fratribus.

N Ecce item fratribus Minoribus licet propria auctoritate rem aliquam, quam ad suum habent vsus, pro alia re commutare, distrabere, seu alienare: sed totum fieri debet auctoritate ipsius domini rei data si forte dominium sibi in re ipsa seruauit. Quoniam cum fratres nullum ius, aut dominium habeant in tali re, non possunt de ea disponere, nisi de voluntate domini expressa, vel probabiliter praesumpta, quando expressa commodū haberi non valeat. Vt dicunt hic 4. magistri, & Hugo. & Sere. cōf q. 78. Si verò res commutanda ad Ecclesiam pertinet: sufficit, quod fiat de licentia Generalis Ministri, vel Prouincialis, in suis administrationibus, modo, quod sit res mobilis. Et hoc ex concessio-

ne

ne Papa, vñ patet ex dicta Decretali Exijt. 6.
 Quia verò. Et potest dicta commutatio fieri
 pro alijs eiusdem, uel diuersa speciei quibus-
 cunq; rebus, quibus fratres licitè uti possunt.
 Ità tamen, ut nulla interueniat consideratio
 pretij, hoc est, ut detur pro pretio alterius rei:
 quia tunc verè esset uenditio, & emptio, qua
 fratribus prohibentur. Et per syndicum, uel
 à domino rei substitutum, deberet expediri.

Si uerò res commutanda adhuc in fratrum
 usu non fuerit; sed petitur, seu recipitur ani-
 mo, & intentione ea commutandi extra or-
 dinem pro alia re fratribus necessaria; tunc
 domini rei pro tali commutatione facienda,
 requiritur uoluntas. Non enim praelatorum
 Ordinis sufficit: cum in Ecclesia dominium,
 adhuc res non transferit. Nam Papalis con-
 stitutio, ea Ministris commutare posse, cance-
 dit, quæ in fratrum usu sunt; & ad aliorum
 dominium non spectant. Vt patet ex dicto
 cap. Exijt. 6. Quia verò. Res autem, quæ cõ-
 mutanda requiritur, dominium domini rei
 spectat, nec in usum fratrum transiit: Ergò
 ex Papalis constitutionis indulto, commuta-
 ri non potest; sed domini rei uoluntas neces-
 sariò habenda est expressa, ubi haberi poterit;
 uel saltem probabiliter præsumpta ubi habe-
 ri expressa commodè non poterit. Cum fra-
 tres nullum in cõmutanda ne., ex se ipsis ius

Cord. q.
 3. & 4. &
 in cap. 4.
 q. 16.

ba.

§. Adhęc.
ver. Inſu
per nec
vtenſilia.

*habeant. Immo hoc eis expreſſè prohiberi vlt-
detur, ex eodem cap. Exijt. Vbi nedum fra-
tribus prohibetur, quid ad ſuperfluitatem,
diuitias, copiam, ſeu theſaurizationem acci-
pere: verum etiam nec animo diſtribendi,
ſeu vendendi accipere: commutare verò di-
ſtribere eſt. Dum ergò fratribus inbibetur,
rem poſſe ſuſcipere animo diſtribedi: clarum
eſt eis eſſe interdictum, rem poſſe recipere
animo commutandi eam. Niſi tu veſis decre-
talem prædictam, de ſuperfluis habere ſermo-
nem. Si autem res in Ordine, nec extra eum
commutanda requiritur; de Miniſtrorũ li-
centia ſaltem probabiliter præſumpta, poterit
Guardianus, ſeu alius frater ſubditus de mã-
dato Guardiani, aliquas res ceu lanam oleũ,
procurare, ad commutandum intra ordinem
pro alijs neceſſarijs rebus: quando alias com-
modè conuentus, & fratrum neceſſitatibus
mendicando minimè prouidere potuerint. Et
ratio eſt, quia cum res ad uſum Ordinis reci-
piatur. Et qui eam dat, ſi ſecus non expri-
mat, à ſe dominium abdicet: in dominium
transit, Sedis Apoſtolice, à qua Miniſtri ha-
bent facultatem commutandi res ad Sedem
Apoſtolicam pertinētes. Et ſi in eadem Pro-
uincia hac fieret commutatio; non aliud cen-
ſenda eſt, quàm quedam diſpoſitio uſus, ba-
rum, illarumq. rerum: has illi conuentui af-
ſignant.*

signando, illam autē huius monasterio. Idemq.
dicendū est, si in diuersis Prouincijs Ordinis
fiat: cum de licentia Generalis Ministri pro-
babiliter saltē præsumpta sit. Eius enim est:
prout fratrum necessitatibus viderit expedi-
re aliqua procurari facere, ut commutentur
intra Ordinem: Vt si vna Prouincia carens
hac, vel illa re; per eam, quāvis affluit, suble-
uetur; sicut illa, per istam, in rebus sibi ne-
cessarijs. Distributio enim quadam hac est,
à Generali facta, de rebus ad Ordinis necessi-
tates subleuandas petitis: huic, vel illi Prouin-
cia (prout opportunum duxerit) assignādo.
Notanter dixi, (si secus Dominus rei nō ex-
primat.) Quia penitus tunc in fratrum utili-
tatem rem donasse censetur, & à se penitus
abdicasse dominium: Vt ex cap. Exijt, extas
determinatum. Sed si exprimat, in hoc tan-
tum loco velle rem concessam manere, & in
horum fratrum necessitates absumi; absque ip-
sius dantis licentia, minimè posset commuta-
ri. Quia liberè rem haud donauit: sed sibi
potius in re illa dominium, videtur seruasse,
donec in illius Monasterij necessitates sit cō-
sumpta. Notanter etiam pluries repetij (pro
necessitatibus fratrum) quoniam non nisi
pro necessitatibus veris aliquid peti, vel reci-
pi potest; non autem ad superfluitatē: ut pro-
fessio ipsa altissima paupertatis conuincit, &

Exp. Reg. S. Franc. Ff deter-

determinatur expresse. in dicto. S. Ad hæc.
Ver. Insuper & utensilia.

An liceat fratribus impignorare?

Impigno-
rare qua-
re non li-
ceat fra-
tribus.

22 **I**tem dicendum est, de impignoratio-
ne, quod fratres Minores rem aliquã
ut suam alteri obligare non possunt; cum nul-
lum ius in aliqua re habeant. Auctoritate ve-
rò domini rei, poterunt eam pro sibi necessa-
rijs obligare, et tradere. Impignorare autem
in proposito est, rem scilicet ad usum fratrum
concessam, pro magis necessarijs rebus ad tem-
pus alicui obligare, & tradere; ut quatuor
Magistri. Vgo, & Barth. Pisanus his, et Se-
ren. consc. q. 79. dicunt. Idq. intelligi debet,
quando res non est impignoranda civiliter:
quia tunc neque nomine proprio, neque no-
mine, & auctoritate domini impignoranda
rei, tanquam actores illius, id facere possent.
Quia sic haberent auctoritatem ministeria-
lem, contrabendo, seu obligando se, vel alium
civiliter, ad tradendam rem: quorũ actuum
fratres non sunt capaces, cum actus proprie-
tatis sint. Ideò si talis res impignoranda,
pertinet ad Ecclesiam; tunc eius syndicus po-
terit, non fratres, talem obligationem face-
re. Si verò pertinet ad dominum ipsius rei;
tunc ipse dominus, vel eius aliquis substitu-
tus,

eius, modo non sit frater; id ipsum facere poterit. Et fratres tantum poterunt rem ipsam impignoratam tradere, & consignare, et non amplius. Quod si talis res non est impignoranda civiliter, pro qua scilicet possit agi in iudicio: sed quod tantum fratres promittant bona fide tradere rem pro pignore; tunc bene poterunt fratres per se ipsos de licentia domini talis rei, eam impignorare, vel de licentia syndici, si res impignoranda pertinet ad Ecclesiam. Et ratio est, quia nullus in hoc interuenit proprietatis actus, aut obligatio civilis, quorum fratres incapaces sunt. Et prædictorum voluntas rationabiliter præsumpta, quando expressè haberi non potest, sufficiet ad impignorandam absque ulla obligatione civili, ut est dictum. Et sicut nos non possumus civiliter res aliquas impignorare; sic nec & pignora pro rebus veditis civiliter recipere possumus. Sed eo modo, quo possumus dare, seu alteri in pignus tradere: sic absque ulla civili nobis applicanda obligatione, recipere valemus. Quoniam omnis civilis iuris, ut sapias dictum est, incapaces sumus.

An fratres possunt mutuare, vel mutuari?

Mutuare nullo modo fratribus licitum est.

23 **M**utuare autē, seu mutuari (loquendo de vero mutuo) penitus fratribus

Ff 2 est

est interdictum, quia contractus proprietatis est. Mutuare enim proprie, est de meo tuum facere, & mutuari, de tuo, meum fieri. Et qui hoc modo mutuatur, rem alteri appropriat, & illam ad restituendum sibi obligat. Et qui mutuatur, rem sibi appropriat mutuam; & ad faciendam solutionem, se astringit. Quorum omnium cum penitus fratres incapaces sint, meriti nec mutuare, nec mutuari proprie poterunt. Mutuari autem largo modo mutuo sumpto, rem scilicet ad simplicem usum facti absque aliqua proprietate recipere, & seclusa omni restituendi obligatione politica, solum promittendo fideliter laborare pro solutione facienda; licitum est fratribus. ut patet, ex dicto cap. Exijt. §. Ad hac. Mutuare autem, omni obligatione politica sibi applicanda seclusa; poterunt fratres de licentia domini, cuius res est, & non aliter; cum in re mutuanda nullum habeant ius in alios dominium transferendi. Et fortè ad hoc sufficet licentia probabiliter praesumpta, dum commode expressa nequeat haberi.

Nm fratres possunt commodare , seu
commodari ?

24 **I**Nsuper quia commodare , (quod est rem aliquam eandē numero restituendam alterius fidei ad utendū ad tempus committere; ut sunt vestes, libri, etc.) propriē obligationem civilem ex natura rei in cōmodatario ad restituendam rem commodatam, importat ; meritō huiusmodi commodatarij fratres esse non possunt, cum se civiliter nequeāt obligare. Est enim commodare, rem aliquam alterius fidei ad utendum ad tempus gratis concedere: eandem numero restituendam. Vt sunt vestes, libri &c. huiusmodi . cap. unico de cōmod. Cōmodatarij autē absque ulla obligatione civili, sed solum bona fide promittentes bonam ipsius rei accomodata habere custodiam, eamque restituere : benē utique (secundum omnes hic) esse possunt .

Aduertant tamen fratres, ne existiment in huiusmodi contractibus verbū, & actum inordinatū per intentionē, uel quandam verborum inuolutionē, quam homines, cum quibus agitur, non intelligunt; ad obligationis exclusionem sufficere . Refertur enim (ut ait Hugo) obligatio, ad simplicem distrabentis, mutuantis, & accomodantis intentionem in re

Commodare quid sit, & an liceat fratribus.

sua; cum etiam sine verbis, eo ipso quo quæ-
rem accipit, obligatur. Cum ergo accomoda-
tum, sicut & mutuum de sua natura obliga-
tionem importet: non video ad præsens quòd
sola occulta intentio factum inordinatum
excuset; sed realem obligationem arbitror
excludendam.] Hæc Hugo sequitur Car-
dub. in hoc cap. quæst. 5. Et sicut fratres ci-
uilitè commodari non possunt, sic nec, & a-
lijs cum obligatione politica de restituenda
poterunt accomodare; quia ut pluries di-
ctum est nullum ad rem ciuilitè repetendam
possunt habere ius. Infra ordinem verò be-
nè possunt fratres sibi inuicem commodare,
& inuicem accipere commodata; quia actus
est charitatis, & est cauendum oppositum,
ut annotarunt Hugo, & Pisanus hic. cap. 6.
super Regulam.

Nota val-
dè.

Obliga-
tio ciuilis
nullo mo-
do licet
fratribus.

25 Id tamen quod supra dixi, ubi ex na-
tura rei, & ex ipso facto oritur obligatio, so-
lam occultam intentionem ementis, mutua-
tarij, et commodatarij non sufficere ad exclu-
dendam obligationem; sed expressè in huius-
modi contractibus esse excludendam: intelli-
gendum esse puto, quando huiusmodi contra-
ctus cum his aguntur, qui nostræ professio-
nis ignari sunt. Nam cum ipsi ignorent, nos
ciuilitè obligari non posse, dum obligationē
prædictam expressè nō excludimus: non eri-

mus

mus (ex sola intentione nos non obligandi)
 à culpa fraudulenta obligationis immunes .
 Quia sola intentio non potest actum illicitum seu ex sua natura obligatorium, licitum, & non obligatoriū facere. At si cum his tractantur, qui nostrum institutum & professionem bene agnoscunt: non est cur huiusmodi obligationis exclusio expresse fieri necessariò debeat, cum illi calleant fratres ex sua professione civiliter se obligare non posse. Quare insinuēdi aliqui sunt nostræ Religionis deuoti, nullatenus posse fratres ex quacunque causa civiliter se obligare; ut postmodum in nostris necessitatibus ad hos tuto conscientia recurrere valeamus, ut annotauit Hugo in 4. capitulo. Ibis verbis [Sunt etiam multiplicandi, & cum magna ubique diligentia prouidendi amici spirituales; ad quos de incōpossibili fratribus obligatione instructos secunda conscientia recurratur.] Nota tamen, quòd neq; nos, alijs, neque alijs nobis civiliter pro aliqua re temporali obligari possint: nam civilis obligatio hæc duo necessariò dicit; nempe, quòd unus teneatur civiliter ad id, ad quod se alicui obligauit; & alius prædictam habeat obligationem, seu ius aduersus illum: quorum ætuum fratres incapaces sunt: Attamen largo modo, de obligatione loquendo, prout pro quadam æquitate, seu naturali obligatione.

*sumitur, benè poterunt alij ipsis fratribus ob-
bligari, & ipsi fratres alijs.*

An liceat fratribus aliquid intra, vel ex-
tra ordinem donare, vel dona-
ta recipere?

D Onare autem fratres non posse ex eo
constat; quoniam donare actus pro-
prietatis est; nec aliquis donare vserè potest,
qui in alium dominium transferre nō valet,
At qui fratres omnis dominij, & politici iu-
ris incapaces sunt; ideò secundum omnes Re-
gulae expositores; intra vel extra ordinem al-
quid donare non possunt; nisi de licentia ha-
bita, vel probabiliter praesumpta ubi expres-
sa commodè haberi non potest, dominorum
rei donanda. Vnde scias (ad huius rei tam
necessaria euidentiam) quòd petere, vel re-
cipere aliquid animo, & intentione alicui al-
teri extra ordinem donandi; actus proprie-
tatis est, si propria auctoritate absque licen-
tia ipsius dantis donetur. Quia cum res haec
ad Ecclesiam non pertineat, et per consequens
eius dispensationis auctoritas ad praelatum
non spectet, necessariò ipsius dantis licentia ad
donandum, requiritur. Praelatus enim in his
tantum dispensandi habet facultatem, qua
in

in Ecclesia dominium transferunt : cuiusmodi minimè sunt , quæ petuntur , & recipiuntur , ut extra Ordinem donentur . Quòd si intra Ordinem alicui , cuius cura , ad eum non spectat donare propria auctoritate voluerit ; proprietarius utique erit . Nullus enim frater absque licentia eius , ad quem dispensandi facultas spectat , (cuiusmodi in hoc casu dominus rei , & prælatus amborum esse poterit , cuius est , res indifferenter oblata intra Ordinem dispensare ,) aliquid donare poterit , quin actum proprietatis incurrat . Idemq. dicendum est , si res donanda extra Ordinem ad usum aliquando fuerit fratrum ; si dominus in ipsa re dominium sibi reseruauerit . Tunc enim absque ipsius Domini licentia expressa , vel saltem (quando expressa haberi non potest) probabiliter præsumpta , dari nequaquam poterit , quin actus proprietatis incurratur . Et idem esse existimabis , si intra Ordinem sit donanda , quando alicui fratri , vel loco determinatè sit concessa . In his enim casibus ipsius rei domini necessariò auctoritas ad donandum , requiritur . Nec prælatorum sufficit , cum in Ecclesia dominium , (illud sibi domino reseruante) nò transferit . De rebus verò ad Ecclesiam pertinentibus , extat determinatio in dicta Decretali Exijt. §. ceterum . Dicitur enim ibi . [De vilibus autè mobi-

mobilibus, vel parum valentibus, liceat esse presenti nostra constitutione fratribus, pietatis, seu deuotionis intuitu, vel pro alia honesta, & rationabili causa; obtenta super hoc prius suorum superiorum licentia: iuxta quod inter fratres in Generali, seu in Prouincialibus Capitulis, tam de ipsis rebus vilibus, seu parum valentibus, & earum valore, quam prefata licentia, scilicet à quibus, & qualiter sit habenda, extiterit ordinatum intra, & extra Ordinem; alijs elargiri.] Ex quibus verbis patet, quod quatuor requiruntur conditiones, ut tuta conscientia fratres donare possint. Vna est, ut res donanda sit vilis, & parui valoris; secundum quod Capitulum Generale, vel Prouinciale de huiusmodi vilitate, & exigua valore determinauerit. Quod ex concessione Leonis X. extra predicta Capitula; Generalis, Prouinciales, & Custodes, eorumque commissarij arbitrari poterunt. Secunda est, quod de predictorum Superiorum licentia talis donatio fiat. Ex quo inferitur, quod Guardiani ex vi sui officij prefatam impartiri licentiam non possunt, nisi eis à predictis Prelatis, vel à consuetudine fuerit concessum. Sicut hodie eò ipsò, quo Guardiani instituuntur; concessum eis esse videtur. Sine prefata verò licentia, licet valeant fratres adinuicem res aliquas, ut libros, vestes,

Côditiones requiruntur, ut fratres possint donare.

Primæ cōditio.

Secundæ cōditio licentia prælati.

vestes, sudariola, &c. inter se ipsos accommodare; rem tamen aliquam donare, aut recipere inter se inuicem non possunt, ut aiunt communiter Doctores hic. Quia licet res communes sint ad usum; dispositio tamen huius usus pertinet ad Praelatos; ut eorum auctoritate unicuique prout opus fuerit, dispensetur. Ut hic annotauit Hugo, & Auctor conformatum, in Serena conscientia q. 81. Quod sub Apostolis pro illa multitudine videtur fuisse seruatum. Licet enim omnia illis essent communia, non tamen pro voluntate ea sibi quisque vendicabat, quae voluisset; sed à sanctis Apostolis diuidebantur, prout cuique opus erat. Pro minimis verò, & sapè necessarijs secundum Vgonem, & Pisanum hic, ut pro penna, acu, filo, & huiusmodi: licentiam sufficit generalem habere. Et videtur licentia interpretatiua esse sufficiens; hoc est, quando praelati id sciunt, & libenter permittunt. Si autem de cōtraria voluntate praesumeretur, scilicet, quòd ipsi praelati, si id permittunt, indignè tamen tolerant ad euitandam subditorum proteruiā, & non prohibent, ne aliud sequatur maius malum: tunc talis tolerantia non est pro licentia censenda; neque subditi, si id scirent, & darent, ab omni culpa excusarentur. Ex quo patet, quòd res alicui à fratribus intra, vel extra Ordinem donata, (dum-

Licentia
genera-
lis pro dā
dis mini-
mis.

*(dummodo de predictis minimis non sit)
absque predictorum superiorum licentia ;
restitutioni est obnoxia quousque praelatus
in detentione consentiat, quandoquidem non
aliter, quàm ex licentia praelati rem posse do-
nari Papa concedit. Ignorantia tamen pro-
babili durante , posset à culpa excusari .*

Tertia cō-
ditio.

Res mo-
biles pos-
sunt dari.

*Tertia est, quòd res donanda sit res mobilis ;
quarè rem immobilem, utputa de borto, vel
domo, nec palmm fratres donare poterunt .
Et si de facto dederint, actum proprietarium
exercuerunt, & donatio ipsa est nulla ; cum
nullum ad hoc ius habeant: sed solum per syn-
dicum Ecclesia , si id fratribus iudicauerit*

Quarta
conditio,
pecunia
nullo mo-
do potest
dari.

*expedire, fieri potest . Quarta est, quòd res
donanda nullatenus sit pecunia; quia cū pecu-
nia vsus nobis ex Regula sit interdictus , nec
Papa illā in suum dominium recipiat sed sem-
per donec expendatur, ipsius dantis sit: non
nisi per ipsum dantem, vel de eius auctoritate
donari poterit. Quarè nec Generalis, nec to-
tus Ordo vnū quidem denarium donare pos-
set amore Dei, propria auctoritate: cum nul-
lum, (ut dictum est) in pecunia ius habeant.
Nec ipsius domini auctoritate id facere pos-
sent: cum fratres (ut supra in 4. cap. dictum
est) administratores seu pecuniarum dispen-
satores loco domini esse non possint . Nec de
tali pecunia, fratres aliquid emere possunt ad
alijs*

alijs dandum, quorū cura ad eos non spectat: cum tantum pro ipsorum proprijs, aut sibi commissorum necessitatibus, (ut dicto 4. cap. est dictum) ad requirendam, seu expendendā pecuniā fratribus ex Regula facultas fiat.

27 Et ex hoc patet responsio ad id, quod dubitari solet: Num poterunt fratres, si eis puta centum fuerint legata, mortuo ipso testatore, ad heredum preces aliquā dicti pecuniarij legati eis partem dimittere? Dico, quod non; quia cum domini talis legati non sint: non possunt aliquid de eo dare, vel remittere. Sed si queras, num syndicus Papæ id facere possit? Dico, quod Salmantica, ad hoc dubium negativè fuit responsum, quod scilicet non possint. Quia licet in bulla syndicatus contineatur quod syndicus potestatem habeat remittendi, refutandi, &c. hoc tamen intelligitur, quando id in fratrum utilitatem fit: puta quia sequeretur litigium, vel solutio multum differetur. Quare, ubi fratrum utilitas hoc exigit, talem poterit syndicus remissionem facere, non secus. Vbi tamen scandalum oriretur, quia fortè non crederent heredes, quod talem remissionem facere nō possumus, sed quod potius talia fingimus ob avaritiā; licitè possent fratres, immo deberent rogare syndicum, ut aliqualem dicti legati remissionem faceret. Quia utilius in hoc provide-

Dubium difficile.

Pars legati à fratribus non potest dari heredi.

tur

tur fratribus, cauendo scandalum; quam si cum scandalo totum legatum consequeretur. Quòd si syndicus talem remissionem facere nollet, & scandalum immineret; melius esset fratribus omninò ab illo cauere legato, quàm cum scandalo recipere.

Num fratres valeant recipere ?

Recipere
quomo-
do liceat
fratribus

28 **R**ecipere verò nullus frater potest sine suorum praelatorum licentia; etià à quocunque potente donare. Ratione enim voti paupertatis (vt ait Gerson) nihil subditus etiam in usu, sine licetia praelati expressa, vel saltem probabiliter præsumpta, quando commodè expressa haberi non potest, retinere valet. Quod Hugo, & Auctior conformitatù, in serena cōscientia, vt supra diximus nu. 26. annotarunt. Idq. patet ex dicta Decretali, Exijt. §. Insuper, nec utensilia. Vbi dicitur, quòd disponere de usu rerum, ad solos Ministros, & Custodes pertinet. Ex quibus verbis, licet appareat, quòd Guardiani (qui alij per ipsum Nicolaum in dicta Decretali, à Ministris, & Custodibus censentur) ex sui Guardianatus officio, licentiare fratres subditos nō possint, ad retinendum usum rerum particularium ad tempus; prater id, quòd requiritur ad usum Regularem victus, & vestitus:

fitus: & sic nec ad habendum usum plurium tunicarum præter id, quod ex Regula conceditur. Tamen ex consuetudine videtur id eis esse concessum, saltem in casu manifesta & urgentis necessitatis. Ut dictum est supra cap. 2. num. 100. Et licet aliquis frater potestatem habeat ad donandum aliquid fratribus: ille tamen frater, cui res donanda est, non potest illam accipere absque prælatorum licentia; nisi fuerit specificata prælato persona fratris, cui donanda est res. Sicut frater non potest à seculari potenti donare, aliquid recipere. Vnde generaliter dic, quòd licet quis habeat licentiam à suo prælato generalem ad aliquid dandum, non tamen eò ipso quilibet alius frater habet facultatem recipiendi oblatum absque sui prælati licentia. Scias autem, quòd licet illi prælati, qui ad donandum licentiaré possunt, ad recipiendum etiam possint facere facultatem: ut patet ex dicta Decretali, Exijt. Vult tamen Nicolaus, ut prædicta sic faciant; ut in eis, & eorum actibus paupertas sancta reluceat; prout eis in eorum Regula videtur indidenda: habita consideratione ad qualitatem personarum, ad temporum varietatem, locorum conditionem, & alias circumstantias prout plus, vel minus, ac aliter prouideri requirant. Ideò si aliter attentarent concedere, nihil (ut ait Speculator)

Prælati
qui licen-
tiam dare,
licentiam
recipere.

eorum

eorum concessio, seu dispositio valeret: cum contra facultatem eis à Summo Pontifice factam, dissonant.

Quæ conditiones requirantur, ut usus rerum concessarum sit licitus.

Vsus rerum quibus conditionibus sit licitus

29 **C**onditiones autem, quæ usum rerum concessarum licitum reddunt, ea sunt. Ut usus, paupertatem non excedat: & quod talis usus sit reuocabilis, & determinatus. Reuocabilis inquam, quia voluntas subditi Religiosi debet semper praelatorum suorum voluntati esse subiecta: ut quandocunque ipsi praelati mandauerint rem concessam resignet. Ideò, inquit Ioannes Pirrinus in tractatu de dispensatione fratrum Minorum, conclusionem 2. coroll. 2. Usus securus, & certus, qui per praelatum reuocari non possit; cuicunque Religioso concedi non valet, & multo minus fratri Minori; quia in tali usu, esset ius, & proprietas contra votum paupertatis. Determinatus insuper, quia res utibilis debet determinari pro hoc, vel illo licito, & honesto exercitio; seu aliqua necessitate, statui, officio, seu personæ, cui sit concessio expedienti, & non generaliter. Quare concedere alicui fratri, quod sibi usum quarumcunque rerum acquirere possit; & ad libitum de eis, prout voluerit,

voluerit, & prout sibi benè visum fuerit, dis-
 ponere, illicitum comprobatur. Tum, quia
 esset occasio propinqua, multarum transgres-
 sionum: & maximè proprietatis intrinseca;
 licet oratenus diceret frater, se semper fore
 paratum ad resignandum omnia manibus
 praelatorum. Tum etiam quia in fratre sic
 dispensato vix deesse posset peccatū avaritiæ,
 & viscositatis, & occasio thesaurizationis, &
 proprietatis; ut dictum est. Et ideo talis fa-
 cultas indeterminata pro necessitatibus in ge-
 nerali, non potest licitè concedi: sed debet de-
 terminari causa, seu necessitas particularis.
 Et praelatus qui sic generaliter dispensaret,
 esset infidelis, & iniustus; abutens potestate
 ei tradita in adificatione, in destructionem.
 Et multo minus potest concedi quò ad cōqui-
 rendam pecuniā; quoniam, ut dicit Alvarus
 in Sere.conf. q. 15. peccant mortaliter pra-
 lati, & prauaricatores Regule sunt, & occa-
 sio peccati mortalis subditorū; si aliter, quam
 per Nicolaum III. est determinatum, facul-
 tatem faciunt subditis, ad aliquam pecuniam
 procurandam. Et sicut ipsi praelati, absque
 manifesta necessitate imminente, pecuniam
 (ut dictum est) pro se, & suis subditis procu-
 rare non possunt; multo minus ad id poterūt
 alicui fratri facultatem facere; quin eis con-
 stet de speciali ipsius necessitate. Et super

hoc vidari poterit Syluest. tit. Religio 8. §. 5. & tit Abbas q. 3. Talibus enim conditionibus qualificata concessione: licitus erit fratribus, usus rerum sibi concessarum.

Vsus rerū debet esse reuocabilis, & determinatus.

30 *Nec obstat, quòd in Sere. conscientia dicitur q. 2. quòd B. Pater Franciscus volebat aliquam rem, nisi breuiaria ad usum specialem alicuius fratris haberi; quòd & Bartho. Pisanius hic confirmat. Quoniam hoc est consilium, non obligatorium ex Regula. Et usus particularis rerum, ut inquit Ioannes Pirinus, dummodò paupertatem non excedat, reuocabilis simul, & determinatus sit; licitus fratribus comprobatur ex dicta Decretali, Exijt. §. Insuper & utensilia.*

Quomodo peccatur in dando,
& recipiendo.

Dare, & recipere quale sit peccatū.

31 **E**T pro clariori simplicium intelligentia dicimus, quòd qui absque licentia suorum praelatorum, ad suum usum aliquam rem recipit, vel alteri dat; peccabit aliquandò mortaliter, aliquandò venialiter, aliquandò nullum peccatum admittet. Qui enim aliquā rem, eiusdemq. usum sibi retinere, vel alteri donare praelato renitente, & contradicente, voluerit; mortaliter utique peccabit: & contra votum obedientie, dum suo superiori non

vult

vult obedire; & contra votum paupertatis de non habendo proprium, dum sibi propria auctoritate aliquam rem habere vult, vel alteri donare. Nisi paruitas materia excuset à mortali.

32 Si vero id facit, pralato nesciente, & per consequens expresse, nec consentiente, nec contradicente; & tali animo, & intentione re sibi à quocunque accipit, etiam à comunità, & ad usum suum detinet, vel donat, et pralatus omnino id nesciat, ne ab eo impediri possit; mortaliter utique peccabit, crimine proprietatis: dum sibi, vel alteri aliquam rem habere vult, absque voluntate sui superioris, quam sua putat esse contrariam. Similiter proprietatis crimen incurrent, qui tales res abscondunt, & furtive eas retinent; ne videantur, & capiantur à suis superioribus. Similiter, etiam qui furtive quod alterius fratris deputatum est usui, contra eius voluntatem, & sui superioris surripit: fur utique, & proprietarius convincitur. Ut bene hic Hugo annotavit.

33 Si autem rem recipit, & tenet, vel alteri dat agnoscante pralato, non tamen concedente, nec tamen contradicente, sed tantum tolerante, aut dissimulante, propter cauendum aliquod malum seu turbationem fratrum; hic quidem sine merito obedientiae est: sed forte non pec-

Proprietas multipliciter potest incurri.

Dans non concedente, sed cognoscente pralato, quando non est securus.

cabit nisi venialiter tantum. Peccaret autem mortaliter si de contraria praelati voluntate presumens; rem sibi, vel alteri contra dicti praelati presumptam voluntatem, habere vellet.

34. Quod si praelatus scit, & videt, & libere absque ullourbationis, seu alterius malitiamore tacet, non contradicens; tunc consentire videtur. Et tunc subditus de beneplacito praelati probabiliter presumens, nullum incurret peccatum, cum sibi, vel alteri aliquam rem vult habere.

Num fratres possint habere
priuilegia?

Priuilegia non
semper
sunt licita
fratribus.

35. **E**T quoniam ex dictis liquet, quod fratres ad eorum usum habere licite non possunt, nisi qua eorum statui conueniant, & paupertati non derogant: priuilegia ergo ad litigandum, vel ad aliquod ius pro rebus temporalibus habendum, penitus fratribus illicita, & ex Regula prohibita conuincuntur. Vt habetur in expositione Patrum Ordinis, cap. 6. Et asserit Aluarius in Sere. conf. q. 14. & communiter Doctores hic. Quoniam fratres, ut dictum est, cuiusque dominij, iuris, vel actionis pro bonis temporalibus, incapaces sunt. Priuilegia autem pro exemptione a iurisdictione,

*tionem, & subiectionem ordinariorum, & alijs
 exemptionibus: nullo videntur iure nobis esse
 prohibita, neque cōtra nostram esse professio-
 nem. Et ratio huius est, quia dispositio subie-
 ctionum. & iurisdictionum de lege humana
 positiua est: & Summus Pontifex potest in
 hoc disponere, ut vult, ut isti scilicet, vel illi,
 his, vel illis subijciantur. Cum ergo fratres,
 utique ex Regula, neque ex alio iure Divino,
 vel naturali, istis, vel illis ordinarijs, magis
 quàm alij Ecclesiastici, aut Religiosi, tenean-
 tur esse subiecti, poterunt meritò per privile-
 gia, licitè ab horum, vel illorum ordinario-
 rum eximi subiectione, sicut & alij Religiosi.
 Nec tale ius privilegij repugnat paupertati
 nostræ, cum ad bona temporalia assequenda
 non sit. Verū quia nostra professio in magna
 humilitate fundatur; nisi causa rationabilis
 ad talem exemptionem assequendā appareat,
 & verè adsit: dissona utique, & minus licita
 nomini, & professioni Minorū fratrum, ta-
 lis exemptio censetur. Debent enim fratres
 Minores, tāquam Evangelici viri omni hu-
 mana creatura esse subiecti; & maxime præ-
 latis, propter Deum. Quare licet ex Regula,
 talia non videantur nobis privilegia esse in-
 terdicta, nec alio aliquo iure: ubi tamen ali-
 quod adesset scandalum, illicitum fortè esse
 huiusmodi habere privilegia. Privilegia verò*

respectu bonorum spiritualium, ut sunt indulgentia seu concessionis pro absolutionibus à peccatis, censuris, & alijs spiritualibus actibus; licitè utique haberi, & impetrari poterunt ab eis, quibus secundum statuta Religionis conuenit impetrare, ut hic bene annotauit Cordub. q. 8.

Fratres nec vsum rei sibi appropriare possunt.

Proprietas etiam in vtu illicita est fratribus.

36 **E**T sicut cuiusque rei corporalis, seu incorporalis proprietas, omnis et contractus proprietatè importans, fratribus omnibus prohibetur: sic etià appropriatio in vtu rei, illicitus ipsis probatur ex Regula, diem fratribus inibet, nil sibi posse appropriare. Quare nullus sibi frater vsum rei sic vendicare debet; ut per hoc voluntaria superioris dispositioni, vel fraternae, ut charitas exigit, cõmunicationi praiudicet. Sed pendere semper debet à voluntate praelati, ut liberum illi sit, quandocunque voluerit, rem ad vsum sibi concessam iterum repetere. Et attendere debet, quòd maior est fructus charitatis in cõmunicatione rerum; quàm cupiditatis in appropriatione. Quare libros, vel alia ad vsum proprium concessa; nisi tunc forte, vel statim ibis fratres vsuri necessarià sint, alijs requisiti.

11 de.

*ſi denegare non debent . Et ſuper omnia ca-
ueant, ne aliquandò Religionem peſtis illa in-
grediatur; ut ſpecialia loca, ſeu cuſtodias, aut
prouincias ſibi fratres uſurpent : ut uix ex-
tra ea fieri patiantur, nec alios ad ipſa ueni-
re ſuſtineant . Hæc enim peſtis charitatem
fraternam expellit, et fratres prouinciarum,
ſuos, appropriato nomine appellat; alios uerò,
extraneos reputat, & hōſpites . Sed una om-
nium noſtrorum obedientia ſub uno capite;
unam ex omnibus nobis collegium facit, &
fratres conſtituit omnes . Sed appropriatio
non patitur unitatem; ſuos curat, alios expel-
lit, & fugat: idèd tanquam lethali peſti oſtium
ei occludendum eſt, ne aliquandò (quod abſit)
Ordinem ingrediatur . Vbi enim hæc peſtis
præualeat, multa zelo patria in præiudicium
charitatis, communis pacis, & puritatis
contingunt . Libertas item, & diſciplina Or-
dinis impeditur: ut uix extra patriam quis
ſine graui ſcandalo, & confuſione poſſit trāſ-
mitti . At ſecundum Regulam uincentes, ſe
ubique peregrinos, ſicut eos Regula uocat,
& aduenas eſſe in hoc ſæculo conſiderantes;
cœleſtem ſibi patriam, non terrenam uendi-
care contendunt: hic tanquam in aliena ter-
ra, humiliter conuerſantes . Nam licet domo-
rum, & aliarum rerum uſus nobis licitus
ſit: tamen tam domorum, quàm rerum om-*

Proprie-
tas pro-
uinciarū
peſtifera,

nium, & ipsarum usus, nobis appropriatio vitiosa est, & ex Regula prohibita.

37 Tu tamen caue, ne fortè aliquando putes, quod fratres in locis Ordinis sibi ex obediètia deputatis, commorantes; eorum sibi approprient usum, contra praeceptum Regula de nihil sibi appropriando, ac per hoc debeant semper ire de domo in domum nunquam stabilem mansionem, ut peregrini, habentes. Quia ille sibi usum appropriat, qui non ex praelati obedientia; sed contra eius voluntatem, vult

Peregrini cur appellemur usum sibi habere. Sed S. Franciscus nos peregrinos appellando, instruere nos voluit; ut domos, in quibus habitamus, nec ut proprias diligamus. Sed velut peregrini qui nec propriam habent domum, nec ut propriam amant; solum ad necessitatē utamur rebus, ut alienis, sicut verè aliorum non nostra sunt; ut nec in rebus, nec in ipsarum rerum usu proprietatē nobis vendicemus. Et ut clarius innotescat quot modis proprietarius sit frater censendus, pro simplicium utilitate hic subnectitur.

Qui verè actus proprietatis censeri poterunt.

Actus proprietatis qui, & quot, & quales sint.

38 **P**rimus, qui rem aliquam accipit, vel donat contra voluntatem expressam, vel probabilem sui superioris.

Secun-

Secundus, qui contra talem praelati voluntatem, rem communem alijs fratribus, in usum sibi specialem assumit: ceu sunt libri, vestes, &c. vel alteri concedit.

Tertius, qui tempore infirmitatis, aut sanitatis abscondit clauem aliquam, vel res aliquas, ne praelatus aliquid ex eis tollat, & prout vult de eis disponat.

Quartus, si praelato, aliquid de rebus ad usum alicuius particularem concessis tollente, & de ea ad libitum disponente, contra eum frater turbatur, & obmurmurat. Hic pessimus secundum S. Bernardinum proprietarius censendus est si constas in proposito, et voluntate permaneat, rem illam sibi habendi contra praelati uoluntatem, cum solus praelatus possit de rebus loci disponere, pro ut iudicauerit expedire.

Quintus, claues quorumcunque scriniorum, vel repositariorum, ubi res ad communis necessitatem seruantur, secum extra Monasterium deferre, & nolle praelato assignare; ne eis fratres uti possint cum expedierit, vel praelatus possit de eis disponere, eum voluerit.

Sextus scienter, & in fraudem praelatoris cellam occludere, à Monasterio recedendo ad aliquod tempus; ita ut aperiri non possit, ne praelatus de ea ad libitum disponat.

Septimus, cum libros, vel res quascunque,
qui

quibus frater non utitur, nec necessarias sibi nunc, vel infra aliquod temporis interstitium habet; ab alijs requisitus noluerit ad tempus concedere: hoc enim sibi usum appropriare est. Nisi ad hoc facultatem à suo habuerit superiori. Vel ex rationali causa eas denegauerit; utputà, quia petens dilapidator est rerum sibi praeftitarum.

Octauus, si quis coram superioribus suis de re aliqua cum aliquo fratre contēdit, contra voluntatem ipsorum praelatorum. Quia cum nec in re, nec in eius usu aliquod habeat ius, eam suorum praelatorum dispositioni, & voluntati debet relinquere.

Nonus, qui frater propria voluntate, & importunitate contra agnitam sui superioris voluntatē in loco, vel cella aliqua vellet commorari. Et qui item ut in particulari loco permaneat; obedientiam ei praeftitam ad alium locum habitandum, procurat ad preces quorumcunque, reuocari. Hic utique proprietarius est loci; si sibi contra sui superioris voluntatem cognitā, permanere vult intuitu ipsius loci, puta quia alibi stare nō vult.

Decimus, rem ad usum particularem concessam, in aliū sine debita licentia saltē probabiliter praesumpta. sed propria auctoritate commutare aut distrabere; & panem elemosynarium, vinum, oleum, & huiusmodi
in

in alia propria auctoritate conuertere.

Vndecimus, vendere, seu vendi facere ligna syluae, seu fructus; vel olera hortorum, fratrum ipsorum nomine, & auctoritate; quia solum ad nudum usum, non ad dominium, hac habere possumus.

Duodecimus, domos donatas, vel ad petitionem fratrum emptas, in quibus ipsi ordinariè non commorantur: proprio nomine, & auctoritate alteri locare.

Decimustertius, res oblatas velle vi sibi acquirere, vel defendere: aut suo nomine, vel auctoritate exigere, vi exigi facere.

Decimusquartus, contractu quæcunque, seu pactum, cum obligatione civili cum aliis contrahere. Siquidem voto vno, abdicantur omnia illi voto, impossibilia: argumento cap. Cum quid de reg. iur. in 6. Atqui fratres ex promissa Regula incapaces sunt omnis iuris aliquid habendi: ergò nec ius emendi, vendendi, permutandi, dandi ac habendi habere possunt. Nam aliquod ius habere: impossibile est voto, nihil habendi proprii.

Decimusquintus, res quasunque, precipiente praelato in visitationibus vel extra, omnia ad usum fratrum concessa sibi ostendi, & presentari; fraudulentè abscondere, & celare, ne ab eis tollantur.

Decimus sextus, quodcunque temporale,

pro

pro labore in ordine, vel extra ordinem ex pacto precedenti in iudicio, vel extra exigere, vel propria auctoritate recipere; vel pro quacunque re temporali, in iudicio propria auctoritate, & nomine contendere.

Decimus septimus, de damno in borto, vel alibi nobis facto, proprio nomine, & auctoritate satisfactionem requirere, & repetere; vel requiri, & repeti facere.

Decimus octauus, elemosynas pecuniarias contra sui superioris voluntatem, deponi facere, vel expendi.

Decimus nonas, promissionem alicui facere, seu se alicui obligare ad aliquid faciendum: vel votum aliquod emittere, licet de contraria sui superioris voluntate praesumat, actus proprietatis sunt, propriae voluntatis. Sicut firmare propositum non obediendi superioribus, licet contra votum paupertatis non sint. Et ad praedictos poterunt alij particulares casus reduci, qui in S. Bernardino poterunt uideri, in fine tractatus de obedientia fratrum Minorum.

Qui usus rerum fratribus sit licitus.

Vsus tantum necessariorum licitus est fratribus.

39 **N***Ec putandum est, quod usus quarumcunque, & quantarumcunque rerum, ex Regul. fratribus conceditur; sed tan-*

tantum necessariorum. Nam ut ex Decretali Exijt liquido patet; omnis superfluitas fratribus interdicitur. Hæc autem attenditur in numero, in magnitudine, in sũptu, in decore. In numero; duo superfluunt, si unum sufficit: In magnitudine, magnum superfluit, si sufficit paruum: In sumptu, sumptuosum si satis est uile. In decore, spetiosum si sufficit despicabile. Et ut inquit S. Bonauentura bis oportet, quòd omnia, quæ in usum fratrum, qui altissima paupertatis professores sunt, aliquando ueniunt; habeant (prout est possibile) paupertatem, uilitatem, & asperitatem; quæ diuitum affluentia, decori, & molitiei opponuntur. Et hoc satis probatur ex eo, quòd S. Franc. uoluit, ut fratres sui tanquam aduenæ, & peregrini Domino famulantes, suam habeant degere vitam ex elemosynis mendicatis; sic enim ait.

SEd tanquam aduenæ, & peregrini in hoc sæculo, in paupertate, & humilitate Domino famulantes, vadant pro elemosyna confidenter. Tex.

40 **E**T quid mōstruosius esse potest, quàm ex mendicitate uiuere, & abundare uelle? Altissima paupertatis professores uelle haberi; & nullis necessarijs rebus amore Mendici esse debent fratres.
Cbri-

S. Bonau.

Christi, uelle carere? Fedum enim, & prophanum mendacium est, iuxta S. Bonauem, paupertatis se professorem asserere, et rerum penuriam pati nolle. Interiorius, diuitum inscar uelle affluere; & exterius, more pauperis mendicare. Qualis ergo usus nobis licitus probetur, satis ex Nicol. I I I. in dicta Decretali Exiit, apparet. Vbi multis in locis, ait, quod Regula nunquam concedit, nisi necessarium rerum determinatarum usum (semper sit, inquit, quo ad dominium omnimoda abdicatio; & in usu necessitas. Satis ite apparet ex verbis Regulae praedictis, quod nihil fixum, et stabile unde uiuant, fratres habere possunt; cum tanquam peregrini, & aduena Domino famulari debeant. Nec abundantem, sed pauperem reru usum habere possunt; cum tales pauperes, ex Regula esse debeant, quod etiam sint mendici. Alias nec summus Pontifex ferret, quod sub bulla sua, hac fratrum Minorum paupertas, predicaretur altissima. Nam sine usu stricto rerum, (ut inquit quatuor Magistri, & ceteri expositores omnes hic, & Vbertinus in Seren. conscientia. q. 9.) hac commendatio falsa, & friuola appareret. Pro cuius ueritatis maiori elucidatione: Videndum est primo, num fratres Minores redditus habere possint?

Num

Num fratres. redditus, seu possessiones
licite habere possint?

41 **S**ciendum est, quod licet Mart. V. con-
cesserit fratribus Minoribus, quod
per procuratorē Romanæ Ecclesiæ licite ha-
bere possint redditus, possessiones, vineas, &
cetera id genus: ut patet per priuilegium.
Ad statum Ordinis fratrum Minorum con-
seruandum, &c. Quod & Sixt. IV. confir-
mauit per priuilegium. Dum fructus ube-
res. Nos tamen qui priuilegijs Regulam re-
laxantibus renunciauimus, ipsam Regulam
in sua puritate, sicut à Papa Honorio fuit
confirmata profitendo; Ex vi voti nostræ
paupertatis, nec redditus, nec possessiones ali-
quas; cū vineas ad colligendū vinum; agros
ad habendū triticum; oliuas ad oleū assequen-
dum, &c. habere possumus: licet horum pro-
prias, non fratribus, sed dominis rerum sit
reseruata; vel ipsius sit Ecclesiæ Romana. Et
hoc expresse determinatur in dicti. Decretali
Exijt. 9. Ad hac quia fratribus. Et huius
ratio est; quia in predictis omnibus aliqua
thesaurizatio, & prouisio in futurum anne-
na est, que omnia nostro statui repugnant.
Thesaurizatio enim & prouisio in futurum
interdicta nobis, nec 2^m ex Clem. Exijt. 9.
Rur-

Reditus,
& posses-
siones il-
licite sūt
fratrib.

Sixt. IV.

Peregrini,
& aduen-
tuz di-
cimur.

Rursus : sed ex ipsa Regula sunt : dum nos, tanquam peregrinos, & aduenas, in hoc sa- culo esse vult. Peregrini enim nihil ubi peregrinantur, fixū, seu stabile habent. Nec The- saurizationem, sed tantū necessaria curant. Sic ipsi, peregrinos cum nos esse agnoscamus, à nostra vera patria in presentiarum distan- tes : necessarijs tantum contenti, ad eam toto affectu anhelare debemus. Et tanquam ad- uena, terram istam, quam incolimus, non naturalem nobis, sed extraneam esse cogno- scentes, nihil temporale cum mundo hoc, vel- le debemus. Nihilq. fixum, vel immobile possidentes ; ad eam, qua sursum est Ierusa- lem, suspirantes ; nec propriam alicubi habi- tationem habentes : pro praelatorum arbi- trio quò iusserint transferamur.

Reditus
formali-
ter, & pro-
priè quid
sint.

42. Quod autem reditus formales, & pro- priè dictos, (quod est ius, seu actio ad aliquid annuatim percipiendum) fratres nullo mo- do habere valeant : expressè declaratum ba- betur, in dicta Clementina Exiui. Ait enim ibi Clemens V. [Cumq. annui reditus, intra immobilia censeantur à iure, ac huiusmodi reditus obtinere, paupertati, & mendicitati repugnet : nulla dubitatio est, quòd fratri- bus pradietis, reditus quoscunque, sicut & possessiones, vel eorum etiam usum (cum eis non reperiaturs concessus) recipere, vel babe-
re,

re, eorum conditione considerata, non licet.]
 Ex quibus verbis constat, quod nondum re-
 ditus, nec possessiones aliquas, sed nec horum
 usum (licet proprietas sit penes alios) fratres
 habere possunt: nisi tantum horum pro ne-
 cessarijs mortalitjs, et ad eorum recreationē.
 Et domorū item, ad inhabitandū; dummodo
 sint cōpetentes. et paupertatē nostrā non exce-
 dant, ut in eadē Clem. apparet. S. licet vero. §
 43 Virtuales autem redditus, seu possessiones
 habere, quod idē est, quod usum habere eorū,
 quæ ad horū speciem, & naturam appropin-
 quant; omninō fratribus interdicatur: ex De-
 cretali Exijt. S. Adhac, & Clemētina Exiui.
 S. licet verò. Quare horū usum habere (li-
 cet sit absque ullo iure) quia virtuales est re-
 ditus, & possessiones retinere: nobis inhibi-
 tum probatur. Ideò si quis ordinauerit redi-
 tum perpetuum, quo in aliqua ciuitate, seu
 loco sustentarentur fratres; hæredes in hoc
 grauando, ut quotannis necessaria fratribus
 subministrarent. Vel si reliquerit aliqua, terri-
 toria. uel vineas, de quorū fructibus per cul-
 turā, & industriam, uel eorūdem fructuum
 pretio fratrum necessitatibus, per hæredes, sin-
 gulis annis prouideretur: hæc panitus fratri-
 bus interdicta probantur. Quia hæc habere,
 est habere usum reddituum, seu habentium
 speciem, & naturam reddituum, seu posses-
 sionem.

Vfus hor-
 torum, &
 domorū
 licet^o est.

Exp. Reg. S. Franc.

H b

fio.

Mendici-
tas incer-
ta.

sionum; ut ex dicta Clementina probatur. §. licet verò, qua fratribus denegantur. Et hoc rationabiliter, quia ut dicitur in cap. Religionum De Religiosis domib. in 6. Incerta debet esse mendicitas, quæ victum præbeat Religiosis Mendicantibus. Adeò ut, dum quandoque ex misericordia alicuius, horum subleuatur necessitas, quandoque verò negligitur; incertum mendicantium sit suffragiū. Meritò ergò nobis altissima paupertatis professoribus, fixum, & stabile quid, ad vita necessaria recipere, tanquam illicitum prohibetur; ceu sunt redditus, & possessiones, siue reales, siue virtuales illæ sint.

Possessio-
nis nomē
ad quæ se
extendis.

44 *Et nomine possessionum, non tantum agri, vineæ, viridaria, & domus; sed omnia quæ successiue fructificant, intelliguntur, ut armenta ouium, vacarum, iumentorum, &c. ut habetur in tractatu decem plagarum plaga. 6. Vnde nec vaccas nec oues, nec iumenta, nec sues, nec apes, nec columbas, nec gallinas, & cetera huius generis, fratres habere possunt. Siue ipsi hæc habeant, siue alij pro ipsis ad eorum subleuandas necessitates. Gallinas tamen aliquas nutrire, ad habenda pro infirmis oua recentia nostra paupertati non videtur derogare. Dummodo moderata sit prouisio hoc est, quòd non ad superfluitatem, sed tantum ad necessitatem fiat. Et ad tem-*

Gallinæ
ad oua re-
centia li-
cent pro
infirmis.

pus,

pus, durante scilicet legitima necessitate, quæ tunc legitima censebitur quum commodè per mendicationē haberi non poterunt. Et quòd scandalum caueatur, ut dicetur in hoc eod. cap. nu. 79.

45 Et ex his liquet, non posse fratres pro suis necessitatibus petere, aut recipere eleemosynas frumenti, vini, olei, vestimentorum. et huiusmodi, et multo minus pecuniarias; quas aliqui particulares, seu confraternitates, aut communitates, et hospitalia tenentur quotannis facere ipsis fratribus, ita ut ciuilitè ad id cogi possint. Quoniam tales eleemosynæ naturā sapiunt reddituum, & habent obligationem ciuilem annexam; quorum fratres incapaces sunt. Quare huiusmodi certam petere aut recipere eleemosynam ciuilitè debitam; fratres nullatenus poterunt. Quòd si fratres expressè protestentur purè eleemosynaliter absque ullo iure prædictam petere, seu recipere eleemosynam; licitè poterunt illam habere: Cum nullum in ea ius habeant. ut vult Cordub. super hoc cap. quest. 10. artic. 4. Quod ego puto verum, si ultra protestationem prædictam, renūtiationis interuenerit actus, per publicum notarium aliumve legitimum ministrum confectus: per quem fratres omni iuri super dictis legatis, seu eleemosynis eis quotannis dandi, renuntiant tanquam horti

Elemosi-
syna ciui-
liter de-
bita est il-
licita.

incapaces ex regulari professione et declarationibus summorum Pontificum. Ac per hoc, qui fuerant grauati eleemosynas predictas quotannis soluere: liberi & absoluti ab hoc onere reddantur. Nec villo modo ciuilitate ad id compelli possint; sed in eorum sit arbitrio & libertate, eas dare fratribus merè eleemosynaliter & non dare; prout eis libuerit. Et insuper, quòd legata predicta, in parua & non in magna sint quantitate relictà, ut per hoc mendicitas tollatur: sed tantum quòd in aliquo saueatur paupertas. Nam tunc recipi non possent, cum status noster mendicitatem habeat annexam, ut ex ipsa Regula patet [sed tanquam aduena & peregrini in hoc saculo, in paupertate, & humilitate Domino famulantes; vadant pro eleemosyna confidenter.] & etiam ex declarationibus Nicol. I I I. & Clem. V. etiam pluries annotauit Barthol. in Minor. In primo, & secundo libro. & omnes Regulae expositores super hoc 6. cap.

Eleemo-
syna quæ
quotânis
est licita.

46 Si verò, aliqua nobis singulis annis eleemosyna à particularibus personis, confraternitatibus, seu communitatibus, &c. liberaliter donentur: ut puta vinum, vel oleum, vel pitantia, has posse fratres petere, vel recipere, nullo videtur iure esse prohibitum. Dummodo tam excessiua non sint, ut ipsa mendicitas,

Not.

estas pereat, sed quòd tantummodo in aliquo subleuetur . Quoniam huiuscemodi eleemosynae, certa ciuilitèr non sunt, nec penitus stabiles; cum prædictorum voluntates possint in contrariũ mutari. Et licet prædictas eleemosynas assequi posse speretur, dũ eleemosynaliter petuntur; illicitũ nobis nõ probatur ab eo eleemosynã mendicare, qui præ cæteris probabilius creditur daturus, ob deuotionem ad ordinem, vel aliam quameunque legitimã causam; modo absque obligatione ciuili id sit .

N Vm fratres possint institui hæredes, &c.

47 Vltimarum item voluntatũ non possunt se fratres hæredes institui; omnes Fratres nullo modo possunt institui hæredes.
Reg. expostores persuasum habet. Nam licet Sixtus Quartus in dicto priuilegio. Ad statũ Ordinis fratrum Minorũ, &c. hoc fratribus Minoribus concessisset; id tamen postmodum reuocando per priuilegiũ. Licet nos dudum, de solis conuentualibus intelligendum fore declarauit. Quare qui Regulam Minoritanam secundum suam puritatem proficitur, nullatenus institui, vel esse possunt hæredes, aut successores defunctorũ: nec iure directo, nec iure fideicommissi. Idq. expressè determinatur in dicta Clementina Exciui. 9. Quia

igitur. Et est ratio: quia hereditas est successio iuris, seu iuridica, in bona defuncti, ut leg. Nihil de verb. signif. Itaque non solum usus rerum, sed dominium earundem, suo tempore in heredes transit. Atqui fratres incapaces sunt, cuiuscunque civilis iuris, ut nec sibi ipsis in speciali, nec Ordini in communi quicquam acquirere valeant; merito nullatenus heredes institui possunt. Sed si de facto instituuntur; hereditas pertinet ad coheredem, vel substitutum, si habet; vel ad venientes ab intestato. Ut iure cauetur. C. de heredibus instituendis. l. prima & C. de caduc. toll. l. prima. §. 1.

fratres in
re fideicom
missi, heredes esse
non possunt ff. ad
Trebell. l. 1.
& l. fin.

48 De hereditatibus autem, iure fideicommissi relictis, puta, quando alter instituitur heres; ita tamen, ut hereditaria bona transferat in ipsos fratres: idem per omnia dicendum est, quod Bartolus scilicet hereditatum fratres incapaces sunt. Quoniam natura huius successionis est, ut se extendat ad omnia iura, & ad omnia mobilia, & immobilia, estque. vniuersalis successio; & talis successor est heres cum effectu, ut ff. quod cum eo, l. filius. Quae omnia statui nostro repugnant expresse. Et hoc determinatur per dictam Clementinam Exiui. Vbi dicitur. [Fratres successionum, quae ex natura sui indifferenter ad pecuniam et etiam ad alia mobilia, & immobilia se extendunt; consi-

cōsiderata sui puritate voti, nullatenus sunt capaces .] Sed quando alicui hereditas iure fideicommissi restituitur, successio huiusmodi est, ut iura prædicta probant, & habetur ff. ad Trebellianū; ergo talium successionū fratres incapaces sunt. Et cum his omnibus concordant omnes expositores hic; & Bartholus in Minorica. lib. 1. d. 1. cap. 2. & d. 2. cap. 1. 49. Afferit tamen ipse Eodem lib. 1. d. 2. cap. 2. harum hereditatū æstimationem ab adeuntibus hereditatē ipsis fratribus institutis debere. Quoniam in iure cauetur, quod quando quis non potest capere rem sibi relictam propter qualitatem personæ suæ absque suo delicto; tunc tenetur heres ad æstimationem. Vt de legatis primo. l. apud Iulium. §. finali, cum lege sequenti, & ibi notatis; de legatis 3. l. fideicommissum. §. si seruo. Et sic est in proposito. Et idem dicendum esse putat, quando fratres instituerentur heredes cum clausula; quod si non valet iure testamenti, valeat iure codicillorum, & omni modo quo valere potest. Tunc enim ille, ad quem deuoluitur hereditas, tenebitur ad æstimationem: quoniam prædicta verba hoc important de iure, ut institutione irrita, videantur rogati per fideicommissum hi, ad quos hereditas deuenerit, restituere institutis. Vt l. Eam, quam. C. de fideicommissis, & lege, Ex testamento, & ibi

1. Restitutio. §. fin.

Æstimatione hereditatis non est licita fratribus.

H b 4 nota.

Quātitas
fit parua.

Auctoris
sententia
contra
Barth.

Bartho.
lib. 2. d.
2. C. 1.

notatis, & ff. de vulgari, & pupillari substitutione. l. coharedi. §. cum filia. Quod tamen ipse limitat, & vult debere intelligi; ubi valor hereditatum talium non sit tantus, nec tanta earum pars, quod præsumi possit in fraudem esse paupertatis: hoc est, quod quantitas non sit tanta, quod magis Thesaurizationem, quam pro imminetibus necessitatibus prouisionem sapiat. Nec dum asserit, teneri eum, ad quem hereditas deuoluitur ad æstimationem fratribus institutis; per hoc aliquod vult ius fratribus esse acquisitum, cum omnis iuris ex voto, & professione sua, sint incapaces: sed syndico potius Romana Ecclesia, vel Episcopis. Ego verò, saluo omni meliori iudicio, huiusmodi æstimationem fratribus non deberi, nec per eos ut debitam posse recipi, existimo: per illam vocem, (Nullatenus) quæ in dicto. §. Igitur, prædictæ Clementina Exiui, est appositæ. Si enim vniuersalium successionum nullo modo fratres capaces ex dicto. §. declarantur; ergo nec æstimationis earundem capaces esse poterunt. Nam vnus modus percipiendi successionem, est, eius æstimationem recipere; argumento legis, si domus. §. confitetur ff. de legatis primo, & l. non dubium. §. fin. de legatis 3. Quod idem Dominus Bartholus annotauit, dum de legatis

re factis fratribus Minoribus in eadem Minorica differit. Quòd si fratres talium hereditatum estimationem recipere non possunt, quoniam nullatenus earum capaces sunt: nec ergò ad eam dandam tenebuntur heredes; vel ij, ad quos hereditas deuenerit.

Num possint fratres institui heredes cum causa apposita; quòd pro eorum necessitatibus vendatur?

50 **S**ed si Minores fratres instituantur heredes, apposita causa expressa, quòd scilicet dicta hereditas vendatur, & in necessitates ipsorum fratrum conuertatur. Vult idem Bartho. lib. 1. d. 5. c. 2. quòd talis dispositio defuncti, licet non teneat quòd ad institutionem heredum, & habeatur pro non scripta, cum talium institutionum fratres penitus incapaces sint; tenet tamen, & validum est testamentum, quòd ad causam piam ibi appositam, vt. s. vendatur, & cõuertatur in necessitates fratrum. Nec obstat, quòd nõ subest persona, in qua ius, & nomen heredis cadat; cum persona (vt diximus) ipsorum fratrum subducatur, & pro non scripta habeatur. Vnde testamentum videtur non valere, & pro non scripto esse. Sicut quando instituitur heres ille, qui iam est mortuus. Quoniam

Pretium hereditatis nõ potest acceptari à fratribus.

lege prima de caducis tollendis. & leg. Nemo de regul. iur.

in p̄ys causis, sufficit, quòd hereditas ad piā
 causam relinquitur : vtpotā pro redem-
 ptione captiuorum, pro ecclesijs construendis,
 pro alimentis pauperū, & similibus, vt C. de
 Episcopis, & clericis l. si quis ad declinādam.
 Constat autem quòd fratres Minores paupe-
 res in summa paupertate sunt. Ergò ad va-
 liditatem testamenti sufficit, quòd sit apposta
 causa pia, s. pro eorum necessitatibus, licet eo-
 rum subducatur persona, & pro non scripta
 habeatur. Nec est verum, quòd non subest
 persona, quæ hereditatem adeat; quia personā
 sustinebit Episcopus, vel Respublica, vt di-
 citur in dicta lege si quis ad declinādam.
 Et pro hoc facit S. si quis in nomine. Authen-
 tica de Ecclesiasticis titulis. Vbi si quis insti-
 tuit heredem aliquem Sanctum, cuius eccle-
 sia non reperitur in illa ciuitate, nec in eius
 territorio: dabitur hereditas ecclesie illius ci-
 uitatis, ubi testator habet domicilium. Et sic
 licet ecclesia illius Sancti instituti non adsit;
 testamentum tamen, cum sit ad piā causam
 subsistit, & valet. Et de necessitate intelli-
 gitur facta institutio in memoriam, & reuerē-
 tiam dicti Sancti; hoc est, vt in honorē ipsius
 hereditas expediatur, & Episcopus capiat
 hereditatem. Nec ob stare videtur, quòd
 obijcit Baldus in authentica ingressi de sacro-
 sanctis eccl. num. 50. Quòd hereditas est ius
 vni.

Opinio
 singularis
 Barcho.

Respōdet
 Baldo.

*uniuersale, cuius Minores fratres incapaces
 sunt: & sic destructo principali, ipsa. s. here-
 dis institutione, destruitur & accessorium,
 scilicet causa adiecta, quod hereditas venda-
 tur, & conuertatur in necessitates fratrum.
 Nam licet verum sit, quod testamentum sit
 nullum, quò ad primum caput, hoc est, quò ad
 institutionem heredis, quia instituti sunt in-
 capaces; valet tamen testamentum ex secundo
 capite. s. quia relicta est hereditas ad piam
 causam, & ipsa pia causa sustinet vicem he-
 redis: ut iura predicta probant. Nec est ve-
 rum, quò destructo antecedenti, destruat,ur,
 & consequens; quoniam hoc esset verum, quan-
 do vnum esset ad substantiandum, seu qualifi-
 candum alterum: sed in casu, neutrum est ad
 substantiandum alterum. Quoniam si testa-
 tor omisso primo capite institutionis heredis
 in personam fratrum, disposuisset de secundo,
 scilicet relinquo hereditatem meam, ut ven-
 datur, & cōuertatur in necessitates fratrum
 Minorum; valida esset dispositio, ut dicitur
 in dicta lege, si quis ad declinandam. Ergo
 non est verum, quò irrito testamento, quò ad
 institutionem heredum, sit etiam irritum,
 quò ad venditionem hereditatis conuerten-
 da ad piam causam, quia ex pia causa, quæ
 sustinet vicem heredis, validum sit testa-
 mentum.*

Respōdet
 obiectio-
 ni.

C. de Epl
 & cler.

Obiectio.

51 Et si forte dicas, quod prædictis videtur ob stare, quod dictum est supra, quod si fratres instituuntur heredes, non valet institutio; & tamen credi potest, quod illa institutio non fuit facta ad alium finem, nisi quod hereditas

Solutio.

in fratrum necessitates expendatur. Dico, quod si talem testator habuit intentionem, quadam tantum est præsumptio, non de necessitate intellecta, nec verbis expressa: idcirco institutio heredis, illa causa subintellecta non sufficit. Quoniam debet testator, id quod continet institutio, propria voce exprimere. Vt C. de testa. l. iubeamus, & ff. de testam. l. heredes palam. Sicut est in casu d. s. si quis in nomine, ubi de necessitate intelligitur hereditas relicta ad memoriam, & reuerentiam Sancti; quia stultus aliam fuisset testator, qui cogitasset Sanctum, qui est in vita æterna, hereditatem acceptare in terris. Sed quando instituuntur fratres Minores, posset testator aliter sentire: ut puta quod fratres teneantur possidere vineas, seu agros ad colendum, domos ad locandum, et huiusmodi; quæ omnia statui fratrum Minorum repugnant, ut dicitur in dicta Decretali Exijt. s. ad hæc. Cum ergo non necessario intelligatur dicta causa, scilicet, quod vendatur in necessitates fratrum: merito testamentum non valet. Vbi verò causa est expressa, validum est testamentum, quia sufficit illa pia causa,

(ut

(ut dictum est) ad substantiandum illud.

Et si instes, quòd in dicta Decretali Exijt. Obiectio

S. quia verò dicitur, quòd si fratribus aliquid absque modi expressione legetur, quòd intelligitur relictum sub modis licitis ipsis fratribus; & sic causa licita non est præsumpta, sed de necessitate intellecta, & habetur pro expressa, ex determinatione dicti iuris. Dico, Solutio:

quòd non sumus in eodem casu. Dicta enim Decretalis, Exijt, disponit hoc in legatis particularibus, nos autem loquimur in institutione vniuersali. In legatis, præsumptione dicti iuris habetur pro expressa causa iusta, licet subdiceatur in legando: quia aliàs supponit testamentum validum ex successione heredis legitimi. Et sic, ut vides, dicta causa subintellecta iuris præsumptione, non est ad validandum testamentum; hic autem in institutione vniuersali, causa sufficiens ad validandum ipsum testamentum, quòd ex institutione heredum est inualidum, optatur, & requiritur. Hac autem causa oportet, ut necessario, & nò ex præsumptione intelligatur, ut in dicto S. si quis in nomine. Vel quòd sit expressa voce, vel scripto ipsius testatoris, ut C. de testa. lege hac consultissima, & l. iubemus, & ff. de test. l. heredes palam, vel saltem, quòd exprimatur nutu certo, secundum glossam, extra de testamentis. cap. cum tibi.

Auth. de
Eccl. tit.

& in

¶ in Authent. ut spon. larg. §. Quia verò. Licet glossa in dicta lege iubemus, hoc tantum intelligat in legatis, & fideicommissis. Horum autem nullum est in casu nostro, quia causa nec necessariò intelligitur, nec voce, seu scripto. seu nutu certo exprimitur. Vnde concludit ipse D. Barthol. in dicta dist. 5. cap. 2. quòd ubi causa pia aliquo saltem predictorū modorum exprimitur; sufficit ad validandum testamentum, aliàs inualidum ex institutione fratrum. Hoc tamen semper intelligit, ut dictum est supra, quòd quantitas non sit tam magna, quòd videatur in fraudem facta paupertatis: sed quòd tantum sit, ad subleuandas fratrum necessitates presentes, vel imminentes, quia aliàs saperet thesaurizationem.

Auðoris
sententia
contra
Barthol.

52 Ego tamen eadem ratione, & censura, qua supra, puto huius successionis fratres incapaces esse. Quia si generaliter in d. Clem. Exiui, §. Quia igitur, dicitur, quòd nullatenus talium successionū fratres sunt capaces, ergò nec cum causa abiecta, nec sine causa. Nec videtur fuisse de morte Regula S. Francisci, nec etiam conditorum canonum; ciuitates, Episcopos, Syndicos, aliosue pro talibus hereditatibus fratribus relictis, hereditarijs oneribus debere implicari, & in seipso lites, & vexationes suscipere; qua fortè, facta rerum distributione, inter fratres postmodum

emer-

emergere poterunt. Et id ipsum videtur sentire Petrus Ancharanus in dicta Clementina Exiui.

53 *Si verò fratres non instituantur heredes, sed alter, qui ipsam debeat hereditatem vendere, & eius pretium in fratrum necessitates expedire: nullo hoc videtur iure fratribus esse prohibitum. Quare licet hoc poterunt acceptare, ex quo non succedunt in aliquo iure defuncti; modo quantitas non sit immoderata, & excessiva, sed moderata: ita ut in fraudem paupertatis non possit presumi, ut supra pluries est dictum.*

Pretium hereditatis quādo possūt acceptare fratres.

Num Ecclesia fratrum possit institui hæres?

54 *C*um fratres Minores nec institui, vel substitui, nec directè, nec per fideicommissum heredes possint; dubitatur, num eorum ecclesia, vel altare institui valeat? Ad quod dico, quòd si ecclesia accipitur pro collegio fratrum, ut C. de sacrosanctis eccles. l. 1. institui non potest; quoniam fratres (ut dictū est) incapaces talium institutionum sunt. Si verò accipitur pro loco sacro muris circumdato: tunc D. Barth. dicit in Minorica lib. 1. dist. 4 cap. 1. quòd cum hac ecclesia, seu locus non sit ipsorum fratrum, qui nihil propriū habere

Ecclesie nomē, dupliciter accipitur hic.

habere possunt, sed Pontificis, seu Sedis Apostolicae, ut in dicto cap. Exijt. & in dicta Extrauag. ad conditorem, extat determinatum: remanet ergò in dispositione iuris còmunis. De iure autem communi constat, quòd Ecclesia potest institui, ut dicitur C. de sacrosanct. eccles. generali lege; ergò valida erit institutio ipsius Ecclesiae.

Obiectio. Et si obijcias cum Baldo in dicta Authent. ingressi. de sacrosan. eccles. quòd sicut instituta ciuitate, intelliguntur, & ciues instituti, ut de cond. & demonstr. l. ciuibus; sic instituta ecclesia fratrum Minorum, videntur & ipsi fratres instituti.

Solutio. Dico, quòd hoc verum est respectu ceterorum religiosorum, & collegiorum; eo quòd habent ius in sua ecclesia seu domo, sicut ciues ius habent, & iurisdictionem in ciuitate: & ideò quòd eorum ecclesijs conceditur, eorum videtur collegio concedi: sicut, quòd ciuitati conceditur, ciuibus videtur concedi. At fratres Minores nullum ius in ecclesia, seu domo habent: ergò similitudo, seu equiparatio nulla est. Nec illa vox [fratrum Minorum,] apponitur in institutione ecclesiae, ut scilicet eorum contemplatione facta institutio intelligatur, cum ipsi incapaces successionum sint. Nec est credendum testatorem eos instituere velle, quorum inhabilitate eius dispositio fiat irrita. Sed illa vox [fratrum Minorum]

Minorum] apponitur, ut sciatur, quam ecclesia instituitur, & nō vagetur in incerto. Et si instes, quòd dicta Clementina Exiui. Instatia. S. porro, videtur sentire eiusdem conditionis fore fratrum Minorum ecclesias, sicut sunt fratres ipsi; & sicut fratres non possunt recipere pecuniam, sic nec in eorum ecclesijs vult offerri posse. Quòd si offerri non potest in ecclesijs, ergò nec per institutionem poterit relinqui. Ad hoc respondet Bartholus, quòd id Solutio Barth. intelligitur de pecunia in ecclesijs oblata in necessitates fratrum conuertenda: hoc enim penitus per dictam Clementinam fieri posse prohibetur. Sed si ibi offeratur pecunia in fabricam, seu Ecclesie necessitates conuertenda, ita ut fratres nihil in dicta pecunia se intromittant; sed à procuratoribus fabrica, seu syndico Romana Ecclesie in beneficium expendatur Ecclesie; nullibi videtur esse prohibitum. His rationibus ergò concludit licite Minorum fratrum ecclesiam, posse institui.

55 Verum quia dicta clement. exiui, generaliter prohibet pecuniam in ecclesia offerri, seu oblatam posse acceptari: & non distinguit inter pecuniam in fratrum necessitates conuertendam, & eam quæ in fabricam, seu aliud ecclesie beneficium esset expendenda: ideo tutius erit, ut nec nps distinguamus. Auctoris sententia contra Barth.

Exp. Reg. S. Franc.

I i

In

In his enim quæ Regula purâ obseruantiam respiciunt; tutior semper eligenda est pars. Quare sicut in ecclesia pecuniam offerens, in eam dominium, seu ius aliquod nõ transfert; sic nec per institutionem aliquod poterit in eam transferre ius, cum nulla videatur ratio differentie inter relictum in testamento per institutionem, & liberaliter oblatum. Vnde

Baldos, Bal. in dicta Auth. ingressi, & Petrus Ancharanus in dicta Clem. Exius, & Seren. cons. q. 17. & Cordub. hic, q. 11. expresse tenent, ecclesias fratrum Minorum institui heredes non posse: cum in successione (ut supra dictum est) dominium transferatur pecuniarum, & aliorum bonorum in heredem. Et licet Domini Bartholi opinio satis probabilis videatur; tutius tamen est, pro puriori Regule obseruantia, negatiuam cum prædictis Doctoribus partem tenere. Et ita semper obseruauit, & obseruat nostra fratrum Capuccinorum Religio; & patet ex nostris constitutionibus.

Num fratres possint acceptare legata?

56 **Q**Uod verò attinet ad particularia legata, qua fratribus relinquuntur; bene poterunt fratres huiusmodi legata, (si indigeant) acceptare. Est enim legatum donatio,

Legatum
quid sit.

donatio, vel eleemosyna quadam à testatore relicta, & ab heredibus, seu executoribus testamenti post mortem testatoris praestanda. Vt colligitur Instit. de leg. §. 1. Modò si licitum est fratribus à viuentibus eleemosynas necessarias quarere, et recipere; licitum ergò etiam erit eis, eleemosynas à testatoribus relictas acceptare: dummodo talia eleemosynaria legata modo congruo, & licito nostro statui, & in quantitate moderata, relinquatur. Quia sicut in illis à viuentibus largitis eleemosynis; sic & in istis in ultimis voluntatibus relictis, nullum nobis ciuile ius acquiritur. Et quia quandoque fratribus legari fortè poterit pecunia, quandoque immobilia, quandoque alia quae usu consumuntur, & quandoque aliquid annuum; de singulis videre specialiter, non erit inutile.

57 Vbi ergò pecunia legatur, licet tale videatur non valere legatum, cum in Regula sit expressum, ut fratres nullo modo per se, neque per interpositam personam denarios, vel pecuniam recipiant: Nicolaus tamen tertius in dicta decretali Exijt. §. ceterum, talia valere legata declarauit. Modo per amicos spirituales in fratrum necessitates conuertantur; prout in eleemosynis pecuniarijs, quae à viuentibus largiuntur, fieri potest: & quòd sint in quantitate moderata, & non in fraudem paupertatis, ut dixit Clem. V. in dicta clem. Exiui.

Pecunia legata, potest acceptari à fratribus.

Et licet heredes ad ista soluenda ex officio iudicis cogi possint; nullum tamen ius, seu civilis actio ipsis fratribus acquiritur; adeo ut nec per eos, nec eorum nomine ad illa soluenda cogi possint.

Dubium.

Solutio.

**Quantitas moderata electu-
mosynæ qualis.**

*58 Et si quæras, Quis arbitrabitur quæ quantitas moderata sit cõfenda, vel excessiuaz Dico, q̃ cum in omnibus, quæ fratribus electu-
mosynaliter, siue à viuentibus, siue à testato-
ribus dantur, omnimoda, quò ad dominũ ab-
dicatio, & in vsu necessitas apparere debeat,
ut dicitur in dicta decretali Exijt. S. in super
nec utensilia; quantitas moderata ab ipsa præ-
senti, vel imminenti metietur necessitate.*

*Hæc autem necessitas secundum exigentiam personarum, & locorum, à Ministris, & Custodibus simul, et seorsum in suis administra-
tionibus, & custodijs cum discretione iudicabitur. Nam de talibus interdum necessita-
tibus personarum qualitas, temporum varie-
tas, locorum conditio, & nonnulla alia circũ-
stantia, plus, minusue, ac aliter prouideri re-
quirunt. Ista tamen sic fient, quòd semper in
eis, & eorum actibus paupertas sancta relu-
ceat, prout ipsis ex eorum Regula videtur in-
dicta. Ut in d. S. in super nec utensilia dicitur.*

**Guardia-
nus non
statuit de
quantita**

*59 Ex quo sequitur, q̃ non potest Guardia-
nus & Conuentus determinare, quæ sit quan-
titas moderata, si super hoc emergeret dubi-
tatio:*

latio: sed ad Ministros hoc pertinet, & Custodes, ut dictum est. Sequitur item, quod tale reliquū intelligitur factum pro presentibus, & imminentibus necessitatibus; ut patet ex dicto §. insuper, & §. ad hac quia fratribus. Quare tunc quantitas moderata censetur, quando solum id acceptatur, quod imminens necessitas requirit, & non plus. Et si queras, quid fiet de superfluo quantitatis relicta, quod superest ultra imminentes fratrum necessitates? Respondet Barth. lib. 2. d. 1. c. 3. quod fratres tale residuum nec petere, nec recipere possunt: donec nova emergerit necessitas. Ita ut nunquam recipi possit, si nunquam superuenerit necessitas; cum pro sola necessitate, & non ad thesaurizandum possint fratres sibi relicta recipere. Et tunc noua emergente necessitate, illud superfluum petent eleemosynaliter tantum; & non aliter: sequitur Sere. conscientia q. 18. hanc eandem esse inueniēti opinionem Baldi, & Frederici de Senis. Quod dictum intelliges, restringendo ad modicum tempus; non de tempore in tempus, prout requireret necessitas; sicut Baldus post ipsum Fridericum in consilio 22. expressè dicit. Nam si in perpetuum prouideretur necessitas; non solum subleuaretur paupertas, sed etiam excluderetur: quod est contra Regulam.

te moderate eleemosynar.

Dubium

Superfluum legati pecuniarij nū possit recipi?

Bald. & Freder.

Residuū
particula-
ris lega-
ti num in
aliā pos-
sit neces-
sitate ex-
pendi?

60 Sed quid dicendum de residuo eius, quod relinquitur ad certam causam; utputa pro induendis fratribus, & huiusmodi? ad hoc non est necessaria tota pecunia relicta. Respondet Barthol. lib. 2. d. 3. c. 2. quod hoc in legatis non inuenitur expressum sicut in elemosyna oblata inter viuos. Etenim si quid de ipsa pecunia oblata, expleta determinata necessitate supererit; non potest in aliam necessitatem expendi, nisi pecunia dominus consentiat, aliās ei restituetur. Vt dicitur in dicto cap. Exijt. §. quia verò puritatem. Ex quo videtur dicendum, quod residuum legati remanere debet apud heredem; si rogatus à fratribus, consentire noluerit, quod in aliam necessitatem expendatur. Attamen contrarium habet veritas, nam licet ille, qui pecuniam dedit, possit illam dum viuit, reuocare, & repetere dum expensa non est: ut ex dictis in cap. 4. patet, & ex dicto §. quia verò: hoc tamen heredibus non permittitur, ut lege 4. ff. de seru. export. Et hoc etiam videtur declarari in dicta decre. Exijt. §. in eo verò casu. Quare concludit Barth. quod si causa, propter quam legata est pecunia, sit finita: residuum expendetur in aliam necessitatem presentem, vel imminentem. Sequitur Bald. ibidem. Anchar. in dicta clem. Exiui, & Sere. conse. q. 18. Non enim debet hoc accrescere heredi, sed

sed pro defuncti anima in aliam fratrum necessitatem conueri debet. Vt de usufr. leg. l. legatum, & ff. de operib. publ. l. finali.

61 Et idem dicendum est, quando legatum est relictum pro aliqua determinata causa, seu necessitate: quæ licet tunc non adsit, in aliam tamen commutabitur causam, seu necessitatem per prædicta iura: quod etiam dictum est in cap. 4. num. 41. Quod si res legata sit mobilis, & in propria specie ab ipsis fratribus utilis, ut est frumentum, oleum, panis, lana, & huiusmodi: licet à fratribus poterit (si ea indigeant) acceptari, sicut quæcunque alia non pecuniaria elemosyna, quæ à fratribus mendicantur, seu liberaliter offeruntur.

Legata, fratribus pro vna re, conueri possunt in aliam rem.

De immobilibus relictis.

62 **S**I verò quæ fratribus legantur, res immobiles sunt, ut domus, ager, vinea, &c. considerandus est modus, quo talia legata sunt facta. Nam si in legando testator modum congruum expresserit, ut scilicet per personas idoneas disfrabantur, & earum pecunia in adificijs, & alijs necessitatibus fratrum, conuertatur: tunc bene poterunt huiusmodi legata fratres acceptare, eo modo, quo, & pecuniaria legata. Idemq. dicendum

Legata immobilium.

Legata
fine mo-
do, intel-
liguntur
cum mo-
do licito.

est ubi indifferenter sine vlla expressione alius cuius modi seu causa, huiusmodi legata ipsis fuerint fratribus relicta: tunc enim modo congruo, & fratribus licito relicta intelliguntur. Sic enim dicitur in decretali Bxijt. §. Ad hac. [Si verò fratribus ipsis generaliter aliquid absque modi expressione legatur; hoc in legato sic indeterminate relicto in omnibus, & per omnia intelligi, ac seruari volumus, & in perpetuum presenti constitutione iubemus, quod supra in pecunia, seu elemosyna fratribus indeterminate oblata, vel missa, voluimus, ac expressimus observari. Videlicet, ut sub modo licito fratribus intelligatur esse relictum: ita quod nec legans merito, nec fratres ipsi effectu relicti fraudentur.] hac ibi.

Legata
modo in-
congruo,
non licet
fratribus

Quod si modus incongruus à testatore exprimitur in legando. Ad hoc Nicol. 3. respondet per hac verba, in eadem decretali Bxijt. §. Ad hac. [Quod si testator modum exprimat in legando secundum quem fratribus, eorū inspecta conditione, non liceret recipere; ut si legaret fratribus vineam, vel agrum ad excolendum, domum ad locandum, vel similia verba in similibus proferret, quod tunc à tali legato, & eius receptione per omnem modum fratres abstineant. hac ibi.] Ex quo patet, quod nedum talia fratres legata recipere

re non poterunt; verum etiam ut annotauit Bartholus in *Minorica lib. 2. d. 2. cap. 3.* nec poterunt estimationem recipere. Nam modus unus recipiendi legatum, est: estimationem recipere. Vt *l. domus. §. Qui constituitur. ff. deleg. primo, & l. non dubium. §. fina. de leg. 3.* Atqui per omnem modum fratres à talibus legatis abstinere tenentur: ergo, et ab eorundem estimatione videntur arceri. Et cum eodem Bartholo concordat Baldus in *dicta Authen. ingressi*, et Petrus Anchar. in *dicta Clem. & Seren. conscien. q. 22.* Intantum enim summus Pontifex odit eum, qui modum statui Minorum fratrum repugnātem in legando praefigit, ut nullo modo velit à fratribus talem posse eleemosynam acceptari.

63 Vtrū autē cōgruo intelligatur modo factū legatū, quo quis reliquit codicem Bibliorum, Missale, Breuiariū, alicui fratri laico? Respon- det Anchar. in *dicta Clem. Exiui*, post. Baldū in *dicta Authen. Ingressi*, quod tale legatū nō valet, ex quo usus, ad quē tale legatū ordinatur, et causa non cadit in illo laico legatario, q. est incapax talis usus. Cordub. tamen hic. q. 11. tenet, & benē; tale legatum valere, et licitē recipi posse. Quia licet usus talium librorū non sit conueniens illi laico, conueniens tamen est conditioni, & statui fratrum Minorum. Et Nicolaus praedictus solum cauendū

Legata
facta lai-
co de li-
bris.

esse

esse decreuit à legato, quando modus sub quo legatur, statui fratrum, & conditioni generaliter inconuenit; non autem alicuius fratris particularis intuitu, ut prædicti videntur sentire. Et ex dicto. S. Adhuc, videri potest.

Modus legandi incongruus quando reducitur ad congruum.

64 Et tu generaliter dic, quòd secundum iura, omnis de legatis subducitur impossibilitas; ut l. obtinuit de cond. & demonst. et C. de inst. et subst. l. reprehendenda. Et debet transmutari in alium modum possibilem, leg. legatum ff. de usufr. leg. Vnde quando aliquid legatur fratribus modo incongruo, seu impossibili; aduertendum est (ut bene aduertit Bart. lib. 2. d. 2. cap. 1. & 2.) si hic modus continet incongruitatem, seu impossibilitatem vigore Regula, an aliunde habeat eam. Si enim impossibilitas, seu incongruitas est respectu status fratrum Minorum, hoc est, vigore Regula, utputa, quia legatur vinea, seu ager ad colendum, domus ad locandum, & cetera huiusmodi, non subducitur à dicto legato prædictus modus illicitus per dictum S. Adhuc. Quia Summus Pontifex ita huiusmodi legata odit; ut nullo modo velit, quòd à fratribus acceptentur. Si verò incongruitas, seu impossibilitas non ex ipsa Regula, & respectu status fratrum Minorum, sed aliunde adueniat: tunc subducitur dicta incongruitas, seu

Not.

seu impossibilitas, & reducitur ad modum licitum, ut prædicta iura dicunt. Quidquid dicat Bald. in dicta Autent. Ingressi. nu. 39. Bald. quem Anchar. sequitur. in dic. Clem. Exiui, meo iudicio absque ulla ratione. Quoniã per illum. §. Ad hæc, non omne legatum, incongruo modo relictum fratribus, recipi prohibetur: sed illud tantum, quod ipsis fratribus Minoribus incongruit, considerato eorum statu: hæc est, ex ratione, qua fratres Minores sunt, & non ex alia causa, ut ex dicto. §. probatur. Quare quo ad huiusmodi legata, qua modo incongruo fratribus legantur; non quatenus fratres Minores sunt, & talis modus specialiter eis prohibetur, sed quia sic esset in quolibet Religioso: dispositioni iuria communis est standum. ut bene dixit Bart. in dicta dist. 2. cap. 1.

Vndè pro simplicibus dico: Si legatur fratribus Minoribus, vinea ad colendum, &c. vel tanta pecunia, ut ex ea emanent paramenta superflua, seu vasa superflua pro seruitio Ecclesie, vel quòd ex ea adificetur fratribus domus superflua, & curiosa, &c. huiusmodi legatum tale, non valet penitus: quia hæc habere, statui fratrum Minorum, & Regula repugnat. Si verò aliqua pecunia legatur, pro paramentis, & Ecclesie vasis, vel pro indaëdis fratribus, quibus rebus fratres non egent:

Bald.
Ancha.

Nora pul
chram di
stinctio-
nem.

egeant: tenet legatum. Non enim expressit testator modum illicitum ex ipsa Regula; licitum enim est fratribus, vasa, & paramenta pro Ecclesia seruitio, et indumenta ad vestiendum habere. Et quia modus expressus in legato, illicitus, & impossibilis redditur ex eo tantum, quia fratres prædictis rebus non indigent: Ideò secundum præallegata iura supra nu. 64. tollitur impossibilitas à legato, et commutatur in alias fratrum necessitates. Et idem puto esse dicendum, cum aliquod relinquitur fratribus ædificium pro loco consiruendo ipsis fratribus; quo loco fratres non egent. Licet enim fratres non indigeant loco, quia illum habent; hic talis modus impossibilis, in aliam mutabitur causam fratribus necessariam: ut memoria, & salus animæ defuncti seruetur. l. legatum. ff. de usufr. leg.

Non enim hic modus expressus in legato, continet impossibilitatem ratione status, et Regula fratrum Minorum, possunt enim fratres Minores habere loca: sed impossibilitatē habet aliunde, ex eo scilicet, quia fratres habens locū, et non indigent alio: & ideò in aliam commutabitur necessitatem ipsorū fratrum. Nec formo casum sub ea consideratione, quia fratribus non licet noua recipere loca sine summi Pontificis licētia speciali; ut de excessibus prælatorū. cap. 1. in 6. Sicut consideratur, et

dispu-

Impossi-
bilis le-
gatorum
quando
comutari
pote st.

disputatur à Bartholo, & Baldo. in locis pra-
 allegatis lib. 2. d. 2. c. 1. et 2. Authent. Ingressi.
 Et quod non potest, nisi per solū Papā expe-
 diri, de iure reputatur impossibile, ut l. apud
 Iulium. §. fin. de leg. primo. Et notatur per
 Glossam primā. ff. de verbo, oblig. l. continuus
 §. cum quis. Quia hodie cessat ista ratio, quan-
 doquidē de licentia Episcoporum in eorū dice-
 cesibus possunt mēdicantes, monasteria aedifi-
 care, absque alia summi Pontificis licentia, ut
 decernitur per Conc. Trident. sess. 25. c. 3. Et
 nos ex privilegio Sixti iv. Iulij ij. & Leonis
 x. habemus, non solū noua posse loca recipere;
 sed etiā Generalis Ordinis potest accepta de-
 relinquere; prout viderit expedire. Ipsaq.
 aedificia seu omnem prae dictorum locorū, qua
 dimittuntur, materiam, ad alia loca transfer-
 re; ac aedificia ipsa cum solo, & alijs ad eadem
 loca pertinentibus, praeter Ecclesias, per per-
 sonas ad hoc à Sede Apostolica deputatas, vel
 syndicos, vendere, ipsorūq. pretium in aliorū
 locorū, ad quae dicti fratres se transferūt aedi-
 ficationē, seu aliam eorū utilitatē conuertere.
 Immo idē Leo x. concessit ut locus prioris Ec-
 clesiae dereliquēda, reduci possit ad usus ppha-
 nos, dūmodo aedificiorū materia, in alia pona-
 tur Ecclesia, ut patet in cōpēdio priuilegiorū
 tit. aedificare. nu. 7. et sequenti. Quod ego pu-
 to esse hodie intelligendum; modò in usus non

Genera-
 lis mini-
 stri autho-
 ritas cir-
 ca loca .

sordidos, commutetur, & crux ibi erigatur: iuxta Concil. Trid. sess 21. cap. 7. Et ex priuilegio Greg. xij. quod Romæ in Archiuis nostro seruetur nedum noua loca, sed etiam nouas provincias recipere possumus. Quare cessat ratio dubij, quæ inter Barth. & Bald. controuertitur. Et adhuc si prædictæ Tridentini Concilij, & priuilegiorum concessiones non existerent, Bartholi opinionem puto ueriores; scilicet quod talis impossibilitas subducetur à legato, & in aliam necessariam causam ipsorum fratrum commutabitur. Quoniam tale legatum non continet impossibilitatē vigore Regule, seu ea ratione, quia sunt fratres Minores; cum hoc idem ipsū in quolibet reperiatur mendicante, ut patet in dicto cap. primo de excessibus prælatorum, ergo iuris communis stabitur dispositioni.

Dubium.
Transmutatio
vnius in aliam
necessitatē,
à quo fieri
potest.

65 *Sed quares, per quem fiet hac transmutatio in aliam necessariā causam? Dico quod fiet de consensu utriusque partis, hæc dicit, scilicet, & Prouincialis, seu Custodis: ut idem Barthol. ubi supra. cap. 3. dicit, per dictam legem, legatum. ff. de usufr. legat. Vbi enim aliquod adest impedimentum iuris, ut illud quod testator iussit, de iure fieri non possit, vel facti, ut est in casu, quia fratres non indigent monasterio, seu loco; sufficit mutus utriusque partis consensus. Secus autem si*
lici-

licite fieri de iure, & de facto posset id, quod testator iussit; quia tunc in aliam non posset necessariam causam fieri transmutatio, sine permissione Pontificis, seu principis. ut dicit Bartb. in dicto lib. 2. Minoric. dist. 2. cap. 3. per legem primam, & l. legatum in principio de administratione rerum ad ciuitatem pertinentiam, & per cap. primum de relig. domi. in Clem. Quod si discordes erunt, Iudex erit medius, cuius auctoritati est standum. arg. C. de nuptijs. l. prima, et l. in conuentione. Qui Iudex magis eius voluntati fauebit, cui relictum est legatum, quam eius, à quo est legatum præstandū. Vt dicta l. legatum. S. si verò plures. de usufr. legat. Tu verò nuptes, quod Minister Prouincialis, seu frater aliquis quicumque, habere poterit in iudicium prouocare; sed quando habes fortè ab aliquo Episcopo, scilicet vel syndico in iudicium prouocaretur, poterit tuuc Minister, seu Cætos suam iudici voluntatem declarare, & non amplius.

Quid si aliquid annuum fratribus relinquitur?

66 *S* *I* verò aliquid annuum seu aliqui reditus, fratribus relinquantur. Dico quòd reditus inter immobilia computatur, Legira. & annui redit' an possint acceptari à fratrib.

et C.

ut C. de sacrosanctis Ecclesijs. l. Iubemus &
 dicta Clem. Exiui. §. Annuus redditus: Et
 quando aliquod immobile, ut puta vinea, seu
 ager, &c. absque alicuius modi particularis
 expressione fratribus legatur; licet in eorum
 necessitates presentes, seu imminentes vendi
 poterit per Decretalem Exijt, §. Ad hac. Sic
 & hoc annuus, seu huiusmodi redditus in fra-
 trum necessitates vendi poterunt; si absque
 modo illicito fratribus relinquantur. Lega-
 tum enim annuum, seu redditus, non interdi-
 citur fratribus, per Clem. Exiui, §. Annuus
 redditus, ratione rei legata, sed ratione modi
 à testatore expressi: ut puta quod annuatim
 fratribus persoluantur. Hic enim modus ex-
 pressus, Regule, & conditioni fratrum Mi-
 norum repugnat: ideo nec legatum, nec eius
 astimationem petere aliquando poterunt. Si
 verò talis redditus simpliciter fratribus lege-
 tur, absque eo modo quod annuatim solua-
 tur; solum percipiendi ius videtur fratribus
 relictum: quod vendi potest, & in fratrum
 necessitates presentes, seu imminentes con-
 uerti. Et hac est Domini Bartholi sententia,
 Minori. lib. 2. dist. 6. cap. 1. quam sequitur
 Anchar. in dicta Clem. Exiui, licet Bald. in
 dicta Authen. Ingressi. aliter ipsum Bartho-
 lum referat, sed non verè. Et fortè, (ut idem
 dicit Ancharanus) quia aliter in suo codice
 scrip.

scriptum reperit.

67 *Idemq. dicendum est per omnia secundum predictos, si relinquatur aliquid perpetuum, diurnū, vel menstruum, vel annuum, vel per aliquas diuisiones temporum; ut de triennio, in triennium, & similibus, ut ff. de transac. l. cum hi. §. si cui, & ff. de alime. & ciba. legatis l. libertis quos. Si enim perpetuū erit legatum, ut singulis diebus, seu mensibus, seu annis, vel per aliquas diuisiones temporum perpetuò solvatur; ex nostra Regula professione prohibitum, fratribus Minoribus comprobatur. Sic enim expressè definitur per dictam decretalem Exijt. §. Ad hæc quia. Et dixit D. Barthol. lib. 2. Minor. dist. 6. cap. 2. Et quia Summus Pontifex ibi dicit, quòd per omnem modum fratres Minores ab huiusmodi legatis se debent abstinere: Inde est, quòd etiam estimationem dicti legati recipere non debent. Vt Barthol. loco citato annotauit. Nam vnus modus recipiendi legatum est, eius estimationem recipere. ff. de legat. 1. l. si domus. §. qui conficietur. Et de legat. 3. leg. non dubium. §. fin.*

Legatum perpetuū interdictur fratribus.

68 *Si verò aliquid annuum non perpetuū, sed vsque ad certum tempus, fratribus fuerit legatum: Dominus Barthol. ubi supra, dist. 6. cap. 3. asserit ab huiusmodi legato, debere fratres penitus abstinere. Quia hoc*

Legatum ad certū tēpus an valeat?

eorum statui repugnat: quanquam propter limitationem temporis, non videatur quid annuum fuisse legatum, sed censeatur quid legatum, soluendum ad tantum tempus: Quod iam est, quod una in plures solutiones diuisa praestatio. Non enim uiuerent simpliciter in spe Dei, ob certam spem, quam in illo sibi facto legato ad tantum tempus haberent: quem sequitur Seren. conscientia q. 19. inquiring, (sed malè) hoc idem tenere Baldum in dicta Authent. Ingressi.

Conf. 22.

Fredericus autem de Senis consilio praallegato, quem sequuntur Baldus, & Anchar. et Zabarella ubi supra, et Cordub. q. 11. dicit, tale legatum valere, eiusdemq. fratres esse capaces, si ad modicum tempus sit factum: quia potius summa quedam dilata cesseret legata, quam aliquod annuum: Nec per hoc uidetur mendicitas tolli, sed aliquo modo subleuari. Secus autem si ad longum tempus fieret legatum: quia sic inter immobilia computaretur, et fratres illud non possent recipere. Et praedicti doctores talem putant equitatem esse dicti. 6. Annuui redditus; alias recipere tres denarios usque ad tres annos, annui redditus, dicerentur, et inter immobilia computarentur, quod absurdum esse uidetur. Modicum autem tempus, praedicti omnes esse putant; si infra decem annos, & non ultra, fiet legatum. Unde si quid fra-

Legata ad
modicu
tempus
qualia
sunt.

fratribus decem per annos singulis infra dictum tempus annis præstandum legaretur; valere, & licitè à fratribus recipi posse, asseruunt. Ego verò credo verum esse, si quod singulis annis infra dictum decennium est præstandum, quid minimum sit: secus autem si magna esset quantitas; ita ut ipsorum fratrum necessitatibus posset per tale legatū per dictū decennium prouideri. Tunc enim per illud præfinitum tempus non viuerent simpliciter in spe Dei; propter spem, quam in illo legato habent, quod contra statum Minorum fratrum, qui mendicitatem in spe Dei profitentur, esse conuincitur: Et sic puto intelligendum fore Bartholum, & esse tenendum.

69 Ex quibus colliges, quid tenendum sit de anniuersarijs defunctorum. Si enim certa elemosyna, pro dicēdis missis, annuatim præstanda relinquitur in perpetuū, vel ad longū tempus, non valet; nec eam fratres licitè accipere poterunt. Si autem ad breue tempus, et quid exiguū fuerit; nullo videtur iure prohiberi; licet nostra Capuccinorum congregatio hætenus hæc non admiserit. Et idem per omnia dicendum est, si aliquid annuum indirectè fratribus relinquatur: ut puta quia grauatur heres, ut quotannis fratres talis loci vestiāt, vel aliqd aliud annuū ipsis soluat. Hoc enim non licet fratribus recipere; nisi quid.

Anniver-
saria de-
functorū
an sint no-
bis licitæ

exiguum sit, & ad breue tempus relictum; quia alias in fraudem factum esse censetur. Ut. ff. de donationibus. cau. mort. leg. quod conditionis, & ff. de condit. & demon. leg. Meuius. Nisi eo modo & forma quibus supra in hoc cap. dictum est nu. 45. & annotauit Barth dicto lib. 2. dist. 6. cap. 4. & Seren. conscien. quest. 19.

**Legata
prorebus
Ecclesie
au liceant?**

70 Fredericus tamen predictus conf. 22. & ceteri in locis preallegatis, quos, et Cardinalis Zabarella in dicta Clem. Exiui et Sere. conscientia. q. 20. sequuntur; voluit quod si quid annuum perpetuum ad diuinum cultum sit relictum; ut puta, quod Sortes heres institutus, soluat quotannis vinum pro sacristia, farinam pro hostijs, oleum pro lampadibus, ceram pro candelis, &c. licet à fratribus recipi possit, etiam quod in perpetuum sit. Non enim per tale legatum, tollitur mendicitas Fratrum, nec eorum prouidetur necessitatibus; sed Ecclesia. Neque in huiusmodi legatis aliquid videtur esse excessus.

71 Quod ego puto verum, si nullum ius, aut ciuile actio pretendatur, sed humiliter, et elemosynaliter recipiantur. Quoniam hac, annui redditus sunt, ut iam ex dictis patet; et monasteria Capuccinorum S. Francisci, et eorum, qui Minorum de Observantia vocantur, immobilia, inter quae ipsi redditus (ut toties dictum est)

est) cōputātur, ex Concilio Trident. sess. 25. Nota.
cap. 3. habere non possunt.

72 Tu tamen memoria semper habeto: quod Fraus in
in omnibus legatis, de quibus haecenus dixi- acceptan
mus. siue pecuniaria illa sint, siue immobilia, dis lega-
siue mobilia, siue redditus; ut ea fratres licitè tis quę po-
cōsequi possint; necessariò est semper attenden test esse
dū (ut alias diximus) quod in fraudem non
sint. In fraudē verò esse scias, (ut annotauit
Barth. in Minorica. lib. 1. d. 2. c. 2. et lib. 2. d.
1.) si quātitas ita excessiua sit, quod pauper-
tati derogare videatur; & magis sapiat Tbe-
saurizationē, quā pro necessitatibus imminē
tibus receptū. Quod per Clementinā Exiui,
expresse videtur determinatū. I quia igitur:
Dicitur enim ibi. [Nec licet eis valorē here-
ditatū talium, vel tantā earum partem, quod
presumi possit in fraudē fieri, sub modo, et for-
ma legati dimitti sibi facere, vel sic dimissa re-
cipere: quin potius ista sic fieri ab ipsis simpli-
citer prohibemus.] Ex quibus verbis, duo
fratribus prohibentur. Vnum scilicet ne sibi
hereditatem, vel tantam quantitatem sub
nomine legati dimitti procurent, quod the-
saurizationem sapiat: alterum verò ne sic
spontē relicta recipiant. Vnde vnus tantum
casus licitus remanet fratribus; vbi scili-
cet eis aliquid de hereditate legatur, quod
non est tantum, quod thesaurizationem sa-
piat,

piat, & in fraudem presumi possit. Vt dixit Bartholus in Minorica. lib. 1. dist. 2. cap. 2. & lib. 2. d. 1. cap. 1. & Zabar. in Clem.

Quis expediet legata fratribus relicta?

Heredes
expediēt
legata fa-
cta fratri-
bus, aut
alij.

73 **S**ed queres, quis talia legata, quæ à fratribus licitè acceptari possunt, in eorū expediet necessitates? Dico, quòd fratres nulum (vt toties dictum est) ius habent in rebus sibi relictis; & dominium talium rerum apud heredes remanet, donec per eos soluantur: vt annotauit Bart. lib. 2. d. 4. cap. 2. Quoniam secundum iura, tunc dominiū rei legata recta via trāsit in legatariū, cum nominatur expresse, et est capax rei relicta. In eum vero, cui legatur per consequentiā (vt est Ecclesia Romana, cui nobis licitè relicta, acquiruntur) non transit, nisi per heredē tradatur. Ergo talia legata per heredes in fratrum necessitates poterunt expediri; vel per executores testamentorū. Vt dixit idem Bart. ubi supra. c. 3. et habetur expressum in decret. Exijt. 9. Ad hac, ubi dicitur. [Ad quæ legata soluēda, tam heredes testatorū, quam executores, se liberales exhibeant.] Quòd si predicti fuerint circa hac negligentes, poterunt Episcopi ratione generali, quam habēt in relictis ad pias causas, et Iudices seculares ex mero officio suo procurare, praecedente mora heredis, seu executoris.

Episco-
pus.
Iudex.

cutoris testamētorum; puta, si bis fuerint ad-
 moniti, et neglexerint, ut in *Authētica de Ec-*
clesi. tit. 9. si quis autem: ut talia legata soluan-
tur, et volūtas testatoris adimpleatur, ut dici-
tur in eadē decretali. 9. adhec. Immo ut discit
Barth. lib. 2. d. 7. c. 3. ipsa ciuitas seu syndicus Ciuitas.
 illius, hac facere potest; licet ipsius ciuitatis
 nomen non sit in testamento insertum. Quo-
 niam quando aliquid pauperibus pro eorum
 necessitatibus relinquitur, toti videtur ciui-
 tati relictiū, cuius interest, ut pauperibus ali-
 menta non deficiāt. Quod habetur. l. ciuitati-
 bus. ff. de legatis primo, et C. de sacrosanct. Ec-
 cl. l. in priuilegio. Atqui Minores fratres in
 summa sunt paupertate constituti; prædicta
 ergo ciuitati obligabitur hæres ciuilitè, et na-
 turaliter, & cōtra eum habebit ciuitas actio-
 nem, ut prædicta legata soluat. Ex quo etiam
 sequitur, quòd quilibet de populo petere po-
 terit prædictum heredem seu testamenti exe-
 cutorem condemnari, ad prædicta legata sol-
 uenda, legitima personæ ad hoc deputatæ.
 Quod tenet Collector priuilegiorū. tit. hære-
 ditas, & ceteri, quos ipse refert, et Sere. cōf. q.
 ultima alphabetica lit. 2. Et per prædictos
 sicut repeti. sic etiam talia in fratrū necessita-
 tes conuertenda legata, vendi poterunt, quan-
 do vendenda sunt; seu verius, per alios ab eis
 constituendos. Idemq. etiam per syndicum

Quilibet
 de popu-
 lo.

Romane Ecclesie indubitanter fieri potest, et ut supra in cap. 4. latius dictum est. Licet exemplarius esset, quod non syndicus, sed Episcopus, vel Iudex ex officio suo, aut alius nomine populi, id exequi procuraret,

. Fratres caueant à curijs pro legatis recuperare.

74. Cauent tamen fratres ne hac petentibus assistant; hoc enim eorum statui repugnat. Quia sicut in iudicio tanquam actores experiri non possunt, cum nullam adversus aliquem, actionem habere valeant; sic nec in curijs prædicta petentibus licite assistere poterunt, et dicitur in Clem. Exiui, versiculo, Amplius cum non solum. Nullo enim modo huiusmodi voti, et Reg. possesores debent se talibus litigiosis actibus immiscere: ut testimonium habeant ab his, qui foris sunt, et puritati satisfaciant votisui, ac per hoc scandalum proximorum euitetur. Immo Ioannes Philippus dicit art. 3. quod licet possint Iudices ex officio suo, seu alij (ut dictum est) compellere heredes, ut adimpleant prædicta legata; non tamen possunt fratres directè, seu indirectè talem compulsionem procurare. Quod intelliges; non posse id cum auctoritate scilicet, et rigore à fratribus procurari; ut ipsemet ibidè videtur sentire. At simpliciter, et dulciter ipsos rogare heredes, ut talia soluant legata; vel ipsis nolentibus. Episcopo, vel prædictis alijs, defuncti, et propria iniuria extra

extra iudicium patefacere, ut ipsi prout eis placuerit ad talium legatorum executionem procedant; nullo videtur iure fratribus prohiberi. Sed licet id facere poterunt, ut dixit S. Bonauent. & omnes alij expostores hic, & Barto. in Minorica lib. 2. d. 7. c. 7. Quomodo enim heredes ad predicta solvenda legata compelli possent; nisi prefati iudices id rescierint? Quomodo autem agnoscent nobis non esse legata soluta secundum voluntatem testatoris, nisi à nobis, qui id certius ceteris scimus, id eis significetur? Secure ergo procurare poterunt fratres, ut talia eis facta legata adimpleantur; modo absque ullo iure, seu rigore, cauendo à scandalis, litigijs, & assistentia, in curijs, id faciant.

Num fratres possint esse executores
vltimarum voluntatum?

75 **V**ltimarum autem voluntatum executores esse; expresse fratribus prohibetur, per dictā Clem. Exiui §. Annui redditus, ver. verum etiam. Dicitur enim ibi. [Cumq. dicti Ordinis professores pro nulla re temporalis possint in iudicio experiri; predictis fratribus nō licet, nec cōpetit, quin potius considerata sui puritatis status, debent sibi scire interdictum, quod huiusmodi executionibus,

Fratres non possunt executores vltimarum voluntatum.

& di.

Et dispositionibus se exponant, cum hoc sapius absque litigio, Et contrectatione, vel administratione pecunie, nequeant expediri.]

Ex quo patet, quod ubi executores ultimarum voluntatum vicem heredis tenent; Et ipsi habent actionem mouere, Et in iudicijs respondere: in tali casu, executoris officium, ipsis fratribus est penitus interdictum.

76 Idemquē dicendum est, ubi aliqua res vendenda esset, vel distribuenda pecunia; licet ipse executor, nec vicem heredis sustineat, nec aliquod timendum esset litigium: quoniam omnis pecunie administratio, ipsis fratribus predictis verbis interdictur.

Fratres non sint electores pauperū quib. est faciendā eleemo-
syna. 77 Num autē executores esse possint, quando sola personarum electio per eos facienda est? Vtputā committitur fratribus executionis officium, in quo nec vicem heredis sustinent, nec litigium ullum, nulla pecunia exactio, seu administratio interueniunt: sed decem, putā, relinquuntur floreni decem pauperibus singuli singulis distribuendi; ita tamen quod pauperes eligantur, Et nominentur à fratribus. Barthol lib. 3. d. 1. cap. 4. in Minorica, tenet. quod sic; quia hic cessant rationes, quibus prohibetur, ne fratres ultimarum voluntatum executores sint. Nec hic aliqua sit pecunie distributio à fratribus, cū ab ipso testatore sit distributa; sed tantummodo

do per fratres fit electio personarum. Baldus tamen in Authent. Ingressi, Ancharanus, & Zabarella super dicta Clementina Exiui, tenent oppositum. Et horum opinio securior, & probabilior mihi probatur: Tum quia hoc officium de facili trahi posset ad questum pecuniarium; cum in orbe non desint multi, qui fraudulentè aliquos nominant, cum quibus participant in pecunia. Vnde si hic posset esse frater Minor, non utique esset abstractus, & liber à cogitatione temporalium; quod est contra mentem Regulae. Tum quia electio est pars executionis, quae officium de iure civili est; quod cadere in fratrem Minorem non potest. Tum etiam quia standum est literae, dicti §. Annui redditus, quae generaliter prohibet, ne Minores fratres executionem ultimarum voluntatum suscipiant. Et licet rationes dicti §. cessent in sola nominatione personarum; dictum tamen generalius est; & ratio non arctat dictum. Vt l. prima §. sessum. ff. de postula. Nec ista fuit sola ratio prohibendi, ne fratres ultimarum voluntatum executores sint; ne scilicet sint in iudicio, & ne contrectent pecuniam: sed etiam subest ratio generalis, ne scilicet auocentur à spiritualibus laboribus, quibus quotidie se debent occupare; ut in Regula dicitur. [Attendant super omnia habere Spiritum Domini, & sanctam eius opera-

Fratres
quare nō
possunt
exequi vl-
timas vo-
luntates.

operationem; orare semper ad Deum puro corde, &c.] Vnde generalis conclusio est, quod Minores fratres negotium alienum non possunt facere suum, cura, & sollicitudine, & officij gestione. In his autem consilia dare (scilicet secundum omnes) fratribus non est interdictionum: per hoc enim nihil habent officij, seu iuris. Et hoc expresse determinatur in dicto S. Annuus redditus. Quod tu verum esse intelligas, quando persona, quae à fratribus consilium petit, non esset ipsorum fratrum Ordinem ingressura; quandoquidem nostrum ingressuris Ordinem, circa eorum bona consilium dare non possumus, ut patet ex 2. cap. Regula; & expresse extat determinatum in dicta clementina Exiui. S. Caterum.

Epilogus

Habes ergo ex praedictis, eam esse Minorum fratrum paupertatem, ut nedum hereditatum, possessionum, & reddituum incapaces sint; verum nec legata aliis licito eis modo relicta, acceptare possint, nisi in parua sint eis quantitate legata, & quod illis indigeant pro praesentibus, vel imminentibus necessitatibus. Quandoquidem cum ad usus moderatos, & ad mendicitatem in spe Dei teneamur ex Regula; acceptare non possumus oblata, per quae mendicitas tolleretur, vel promissio fieret in futurum notabiliter.

Num

Num congregationes in futurum,
fratribus sint prohibitæ?

79 **H**inc etiam est, quod congregationes in futurum, Minoribus fratribus prohibita cōvincuntur. Et dictus Clemens V. S. Rursus, decernit. [S. Franciscus (inquit ipse) tam exemplis vita, quàm verbis Regula ostendit se velle, q̄ sui fratres, & filij, diuina Prouidentia innitentes, suos in Deū iacerent cogitatus; qui volucres cali pascit, qui nō congregant in horrea, nec seminant, nec metunt. Vnde non est verisimile voluisse eos habere cellaria, vel granaria ubi quotidianis mendicationibus deberent sperare, posse transigere vitam suam.] hæc ibi. Vnde ut omnes Regulae expositores dicunt: contra votum paupertatis est, prouisiones, seu congregationes frumenti, vini, olei, &c. facere in futurum: ubi probabiliter speratur de quotidianis mendicitationibus fratres posse, secundum suum statum, agere vitam. Quoniam paupertati Evangelica altissima, quam nos profitemur, est annexa mendicitas. Vnde in Evangelio dicitur, Matth. 6. Nolite solliciti esse in crastinum. Et iterum. Respiciite volatilia cœli, quoniam non serunt, neque metunt, &c. Et ideo ad eam pertinet carere prouisi-

Congregationes in futurū quare prohibeantur.

Mendica
re licet
ad modi-
cum tem-
pus.

prouisionibus in futurũ, et soli Deo confidere. Nec per hoc dicere volo, quòd non liceat men- dicare, nisi quod pro vna tantum die sufficit; ut ex illis verbis Euangelij. [Nolite solliciti esse in crastinum] aliqui dicere voluerunt. Nam, ut S. Bonau. dicit q. 7. super Reg. per illa verba non prohibetur rationabilis, & de- bita prouisio, sed immoderata: seu verius in- debita sollicitudo, quæ habet annexam curæ anxietatem, illicitam conquisitionem, auarã, & superfluam prouisionem. Et licet priorum fratrum puritas, pro maioris perfectionis ar- dore, pauciora quam nunc, consueuerit ad victum necessaria colligere; ex quo populus talem opinionem concepit, quòd nil nobis licet præseruare in crastinum: tamen nec tunc, nec nunc necessaria ad plures dies mendicare, ali- quo nobis prohibitum est statuto. Sed tantum longas, ad menses, vel per annum prouisiones facere, ex Regula, & declaratione Pontificia nobis prohibitum esse probatur; ubi scilicet ex quotidianis mendicationibus vitam tran- sfigere possumus.

Congre-
gare in
futurum
quãdo li-
ceat.

89 *Vbi verò valdè credibile esset, quòd vi- te necessaria ex quotidianis mendicationibus commodè inueniri non possent: licitum esset tunc fratribus congregationes in futurum rerum necessariarum facere, frumenti scili- cet, vini, olei, leguminum, &c. dummodò ta- les*

his prouisiones moderata in diuturnitate, & quantitate fiant, cauendo semper scandalum. Idq. satis ex verbis dictæ Clem. Exiui, probatur, probibentis cellaria, & granaria, ubi speratur posse vitam quotidianis mēdicamentis transigere: ergo ubi rationabiliter, & probabiliter timetur contrarium, talia nobis nedū non probiberi, sed concedi, conuincitur. Et licet dicta Clem. Exiui, tantum de congregando vino, & frumento loquatur: eadem tamen est ratio de ceteris rebus ad vitæ sustentationē necessarijs: de similibus enim idem est iudicium. Et Ioan. 22. in sua extrauaganti, Quorundam exigit, satis hoc comprobatur, illis verbis. [In predictis congregationibus frumenti, vini, & in alijs similibus, &c.] & de omnibus necessarijs, Regula expositores omnes loquuntur. Et quod talis rationabilis prouisio ubi necessitas id exigit, licite fieri possit, ratio satis aperta est: quia Regula in casu necessitatis probabiliter imminenti, non arctat nos, quod abstinenceamus à congregationibus rerum necessariarum ad commodam vitæ sustentationem, & executionem officiorum Ordinis. Quia esset probibere necessaria; quod nemo sana mentis admittet. Et cum predictis concordat Zabarella in Clem. Exiui.

81 Notanter tamen dictum est; ubi probabiliter creditur per quotidianas mēdicatio-

Prouisio debet esse rationabilis.

Causa prouisionis in futurum.

nes vitam non posse transfigere. Quia timor
 leuis non excusat ad tales prouisiones facien-
 das; sed tunc tantum fieri poterunt, cum ex-
 peritis valde probabile est, quod sine taliū pro-
 uisione non possent vite necessaria inueniri.
 Dictum est item, quod prouisiones fiant mo-
 derata: quia non conceditur vitii superflui-
 tatis ullo modo; sed solum prouisio debite ne-
 cessitati secundum statum nostrum. Ad ne-
 cessitatem enim est mendicandum; & non ad
 superfluitatem; quia sic, esset accipere alienū.
 Vt inquit Auctor conformitatū in Ser. consf.
 q. 83. & omnes Regule expositores Et secun-
 dum prædicta, est intelligendus S. Bon. hic, &
 q. 7. super Reg. dicens. Quod ubi congruè pos-
 sumus sine iactura nostra, & aliorū, debemus
 tempore opportuno nobis de necessarijs proui-
 dere. Similiter, & Hugo inquitens, q. minu-
 torum prouisio, ut fabarum, cicerum, & bu-
 iusmodi leguminū, & fructuum; propter eo-
 rum modicū pretium, vel raritatem in anno
 semel venientiū, potest pro necessitatibus no-
 stris fieri in futurū. Quod item asserunt qua-
 tuor Magistri, Vt .s. intelligatur, ubi ex
 quotidianis mendicationibus nō possent eius-
 modi inueniri; sicut in dicta Clem. extat de-
 terminatum. Ante cuius editionem ipsi ad
 aliud seculū euolarunt & quod in moderata
 quantitate, & non ad superfluitatem, fiant.

Legomi-
 num pro-
 uisio lici-
 ta quan-
 do est,

82 De predictis autem iudicare, quando, & quales faciendæ sint prouisiones? Ministrorum, & Custodum simul, & separatim in suis administrationibus, cum consilio, & consensu Guardiani, & duorum discretorum sacerdotum, & antiquorum fratrum in Ordine, iudicio, et determinationi relinquitur; eorum conscientijs specialiter oneratis. Vt patet per Clem. Exiui. 9. Rursus; & ex dicta Extrauaganti, Quorundam exigit. Alij verò fratres subditi, dictorum praelatorum iudicium humiliter sequentes, tuti in conscientia erunt; si modo ipsi in culpa non sint. Nam si ipsi nolent paucis contentari, & eorum gratia congregationes indebitæ per praelatos fierent: omnes tunc in culpa inuoluuntur, & maculantur. At ubi talibus congregationibus causam non præstant: tuti in conscientia erunt, praelatorum iudicium sequentes: ac illis parere per omnia tenentur. Vt expressè determinatur per dictum Ioan. 22. in dicta extrauaganti, Quorundam exigit. Quod infra num. 95. latius dicetur.

Iudiciũ
de proui
sionibus
ad quos
pertineat

Num fratres ad vsum arctum, seu
tenuem teneantur?

83 **Q**uoniam omnibus semper persuasum
fuit, ad necessitatem tantum, non
Exp. Reg. S. Franc. Ll autem

autem ad superfluitatem esse mēdicandam :
meritò maxima semper existit controuersia ,
& dubitatio inter fratres vsque ad tempora
Clem. V. An .s. ex professione huius Regulae
Minoritana obligetur frater Minor, ad ar-
ctum, & tenuem, siue exilem vsum rerum ?
An verò ad vsum tantum moderatum ?

Opinio
Aureoli.

Petrus Aureolus in tractatu de paupertate ,
et vfu paupere, dicit: quòd ex vi voti pauper-
tatis Euangelica à nobis in Regula promissa;
non tenentur fratres essentialiter ad aliquos
usus pauperes, siue arctos, siue moderatos: sed

Differen-
tia inter
vsum ar-
ctum, &
modera-
tum .

solum ex condecencia. Et nota, qd vsum arctum,
seu tenuis, seu exilis; & vsum moderatus pro-
priè de eis loquēdo, valdè differunt: licet quan-
doque à Doctōribus cōfundantur. Vsum enim
arctum, exilis, tenuis, arumnosus, & penurio-
sus, quod idem sunt; pro quadam speciali at-
cipiuntur parcitate in excellenti, & notabilè
gradu pauperis vsum secundum statum ipsius
utentis. Vsum verò moderatus, accipitur pro
quodam vfu rerum temperato, virtute tem-
perantie: attentis debitis circumstantiis per-
sonae, status, temporis, &c. ut patet ex dicta
Clem. Bxiui. §. Et ex praemissis. Et nos se-
cundum propriam acceptionem extēdo eis, ad
tollendam equiuocationē de medio: prosequi-
mur quāsītum. Ratio autē ipsius Aureoli est;
Quia de ratione intrinseca, seu essentiali pau-
pertatis,

Ratio
subtilis
Aureoli.

paupertatis formaliter, & directe; solum est ab-
dicatio iuris civilis, dominij, & actionis cu-
iuscunque politici: ut dictum est supra in ini-
tio butus capituli. In arctatione autem, seu
limitatione usus essentialiter & directe præ-
dicta Evangelica paupertas non consistit: sed
talis limitatio, & arctatio usus, accidentaliter,
& ab extrinseco, à virtute, scilicet temperantia ipsi
accidit paupertati. Patet quia esse in extre-
mo pauperem, & nihil habere, idem sunt; non
enim quis pauperior illo esse potest, qui omni-
nò nihil habet. Sed qui de facto caret pro-
prietate, omniq. politico iure in re, & usu rei;
quantumcunque ex concessione domini uta-
tur cibo pretioso &c. verum est dicere de illo,
quod est pauper in extremo, cū omninò nihil
iuris in aliqua re habeat, qua utitur: ergo
paupertas extrema dominium, & ius omne
politicum abdicat, usum autem non modera-
tur ipsa, sed moderantia virtus. Idq. confir-
mat ex declaratione Nicol. 3. in Decretali,
Exijt. §. Rorò, ubi dicitur, quod abdicatio
omnium rerum tam in speciali, quàm in com-
muni sanctissima est; quam Christus docuit,
& observavit. Et ubi de usu moderato agit,
nil dicit; an ad paupertatem Evangelicam
pertineat, vel non. Cui consonare videntur
verba cap. Exini, §. Et ex pramissis. Vbi
dicitur, quod assererè, sicut aliqui asserere

Pauper-
tas Euan-
gelica in
quo con-
sistat.

perbibentur, hereticum esse, tenere, usum pauperem includi, vel non includi sub voto Evangelicæ paupertatis; presumptuosum, & temerarium est. Patet etiam ex Regula nostra c. 6. ubi dicitur, [fratres nihil sibi approprient.] Et subditur, [Hæc est illa celsitudo altissima paupertatis.] Et tamen ibi nulla fit mentio de usu taliter, vel taliter limitato. Et hoc ideo, quia virtus huius Evangelicæ paupertatis essentialiter consistit in quodam exteriori priuatiuo. scilicet in abdicatione omnis dominij, & iuris ciuilibus cuiusque rei: & in quodam interiori positiuo. scilicet in firmo proposito non habendi prædicta. Unde exilis, aut accommodatus usus non videtur ingredi eius essentiam; sed accidit ei, & multum iuuat ad obseruationem eiusdem. Et vrgentiissima ratione probatur, quia Christus altissimam utique Evangelicam paupertatem consuluit, eamque in summo habuit gradu: & tamen usum pauperem in summo gradu, quod ad cibum, vestitum, domum, &c. minimè habuit. Immo Ioannem Baptistam arctiorem usum ex Evangelio habuisse conuincitur: cui erat cibus locusta, & mel syluestre; vestitus tunica de pilis camelorum; & erat ei pro domo, desertus, & aqua potus. Ex quo satis patet, usum arctum taliter, vel taliter limitatum; non esse de ratione essentiali Evangelicæ paupertatis.

84 Indirectè tamen, & occasionaliter, ad eã pertinere dignoscitur: quia eã ledere, & conseruare potest, sicut accessorii ad illã. Et ideo licet non ex se, ex alia tamen virtute, scilicet temperantia, vsum sic, vel sic modificatũ, ex decencia, habet annexum. Qui enim in aliquo statu aliquam virtutem vouet; ex condecencia obligatur ad actus aliarum virtutum, illi virtuti, seu statui annexarum. V. g. vouens castitatem, tenetur ad ieiunium, ad eam cõseruandam opportunum: & fugere consortia, aspectus, & verba lasciuia. Sic vouens paupertatem, ad eas tenetur virtutes, quæ paupertati connectuntur: vt est humilitas, vita parsimonia, sufficientia seu moderantia. Tenetur enim ex condecencia ad humilitatem, vt .s. vilibus induatur. Ad parsimoniam, seu austeritatẽ, vt nolit lautis assidue epulari. Ad sufficientiã, seu moderantiam, vt necessarijs sit contentus, & nolit habere superflua. Quoniam pauper superbus, abominatio est mundi; & pauper delicatus, abusus claustrĩ. Vt ait Hugo, de scala claustralium. Hos verò actus pauperes, humilitatis scilicet, parsimonie, moderantie; non præfata Euangelica paupertas formaliter facit, sed prædicta virtutes ei connexa. Quoniam (vt diximus) prædicta Euangelica paupertas essentialiter, & per se, omne ius abdicat, & dominium. Vsum verò per se,

Vouens
vnã virtu
tem, an
teneatur
ad appen
diciã virtu
ti illi?

Not.

Essentialiter, ipsa non moderatur, sed alia
secundaria virtutes sibi connexa: prout de-
cet, & congruit, considerata conditione per-
sonae, status, & alijs circumstantijs.

Castitas
in quo cō-
sistat.

85. Et sicut ipsa castitas, seu virginitas, quae
materialiter consistit in quodā exteriori pri-
uatio, putā in nō expertum fuisse aliquandō
aliquam delectationem veneream; & forma-
liter in aliquo interiori positivo, putā in fir-
mo proposito nūquam huiusmodi delectatio-
nem experiendi, usquam essentialiter, & in-
trinsecē leditur, nisi in utroque, vel altero
horum duorum modorū ledatur: licet in alijs
virtutibus ei annexis aliquandō offendatur,
vanis, s. aspectibus consortijs &c. Sic pau-
pertas ipsa, quae (ut diximus) in aliquo exte-
riori privatio consistit, scilicet in abdicatio-
ne dominij, & iuris omnis politici; & in quo-
dam interiori positivo, scilicet in firma propo-
sito nunquam aliquod dominium seu ius po-
liticum habendi: nusquam essentialiter, & in-
trinsecē leditur, nisi utrumque, vel alterum
praedictorum amittatur. Quare quaecunque
variatio in usu paupertatem ipsam essentia-
liter, & intrinsecē non corrumpit. Aded ut si
pauper Evangelicus continē cibis vesci vo-
luerit delicatis, & pretiosis vestibus indui;
ledet quidem intrinsecē, seu essentialiter vir-
tutes ipsi paupertati cōnexas, putā temperan-
tiam,

tiam, seu sufficientiam; & humilitatem: non tamen ladet formaliter ipsam essentiã Euangelicã paupertatis. Modo in firmo proposito intus, & in exteriori adsit omnimoda abdicatio cuiusque dominij, seu ciuilibus iuris in quacunque re, & vsu rei: utendo ipsis rebus pretiosis, tanquam omninò alienis, & non suis. Vnde ipse Aureolus concludit, quòd ex voto altissima Euangelicã paupertatis, non tenentur fratres Minores ad vsus pauperes essentialiter, sed solum condecenter. Quia vouentes ipsam paupertatem, nõ vouent actus aliarum virtutum; & paupertas hac est priuatiua dominij, non moderatiua vsus. Sed quia (ut dictum est supra) vouens aliquam virtutem, obligatur ex condecencia ad actus aliarum virtutum illi principali virtuti connexarum; ideo ex condecencia ad vsus pauperes, Minores fratres tenebuntur ex vi voti paupertatis, respectu humilitatis, parsimonie, moderantie ipsi paupertati annexarum.

86 Tu tamen aduerte, quòd licet discursus prædicti Doctoris sit bonus & subtiliter probet, quòd limitatio vsus, sic, vel sic, essentiã Euangelicã paupertatis non respiciat; & sic ex voto paupertatis prædicta, non teneantur fratres ad tales vsus sic limitatos, sed tantum ex condecencia. Non tamen (ut reqr) dicere

Auctoris
sententia.

Fratres
tenentur
ad arctū
vsum ali-
quarū re-
rum .

voluit, quodd liberū sit fratribus in vſu abundare abſque mortali culpa; et ad nullos arctos vſus ex ſua profeſſione teneri . Certum eſt enim, quodd ſub mortali culpa Minores fratres ex profeſſione ſua Regula ad illos arctos vſus obligantur, qui in ipſa Regula continentur expreſſe; & eo modo, quo ibi ponantur. Vt patet ad literam per Clementem V. in c. Exiui, eodem §. Qui ſunt omnium rerum abdicatio; habitus aſperitas & vilitas; veſtimentorum paucitas; pedum terra, & acria iniurijs expoſita nuditas; interdicienda equitandi poteſtas; victus mendicata neceſſitas; acquirendi pecunias, ſublata poſſibilitas . Dicitur enim ibi . [Volentes itaque conſcientiarum fratrum providere quieti, & altercationibus finem dare, declarando dicimus; quodd fratres Minores ex profeſſione ſua Regule ſpecialiter obligantur ad arctos vſus, ſeu pauperes, qui in ipſorum Regula continentur, & eo obligationis modo, ſub quo continet, ſeu ponit Regula dictos vſus.] Sic item declaravit, & confirmavit Sanctus Bernardinus in ſua Epiſtola . Ceterarum vero rerum vſus, de quibus nulla fit in Regula expreſſa mentio: licet non arctus, & exilis, ſeu arumnoſus, moderatus tamen, & non ſuperfluus, neque curioſus eſſe debet .

87 Quodd enim omnis superfluitas, curiositas, & pretiositas circa omnes res, quæ ad uictum, uestitum, habitationem, diuinum cultum, sapientiale studium, seu ad officiorum nostri status executionem spectant; sit nobis ex Regul. prohibita, patet, clarè. Quoniam illicitum probatur uiuenti de mendicatis: ad usum superfluum, curiosum, & pretiosum elemosynas mendicare. Patet item ex declaratione. Nicol. III. cap. Exijt. 9. Insuper nec utensilia. Vbi dicitur: quod nec utensilia, nec alia, quorum usus licitus est fratribus ad necessitatem, et officiorum sui status executionem, habere possunt ad ullam superfluitatem, diuitias, seu copiam, quæ derogat paupertati. Quinimmo in omnibus apparere in eis debet, quo ad dominium omnimoda abdicatio, et in usu necessitas. Et Clem. V. in dicto cap. Exiui. 9. Quamuis, de uasis, & uestibus sacris loquens, dicit. Quod Deus per illas sibi seruire non uult, quæ suorum seruitorum conditioni, et statui nõ consonant: propter quod sufficere debent fratribus paramenta, & uasa Ecclesiastica decentia, numero, & magnitudine sufficientia competenter. Superfluitas autem, aut nimia pretiositas, vel quacunque curiositas in his, seu alijs quibuscunque; non potest ipsorum professioni, vel statui conuenire. Cum enim hæc sapiant thesaurizationem, aut copiam,

Superfluum curiosum pretiosum prohibetur.

pau-

paupertati tanta (quo ad humanū iudiciū) derogant manifestè. Quapropter premissa seruari à fratribus volumus, & mandamus. *hac ibi.*] Ex quibus verbis clarè cōstat, quòd & in diuinis ministerijs, & in alys quibuscunque rebus nostro inconuenit statui nimia superfluitas, curiositas, vel pretiositas, & sic obseruari mandatur. Idq. satis probatur ex vnanimi expositorum sententia, vt patet per quatuor Magistros, Hugonem, Bartholum Pisanū, Betrum Ioannem, & ceteros in hoc 6. cap. & Seren. conscien. q. 9. Qui vno ore fatentur vsum abundantem, curiosum, vel pretiosum quarumcunque rerum nobis esse interdictum.

Vsus rerum moderatus licit⁹ est.

88 Ex quo sequitur, quòd cum nullus alius arctus, & exilis vsus, qui in Regula non sit expressus, nobis sub praecepto demandetur, et superfluus, seu curiosus, vel pretiosus nobis (vt ex prædictis patet) sit prohibitus; moderatus tantum vsus, seu accomodus nobis licitus conuincitur. Quod expresse videtur determinatū in dicto cap. Exijt. 9. Porro. Vbi dicitur [Quinimmo necessarium rerum, tam ad vitæ sustentationem, quam ad officiorum sui status executionem (exceptuato, quod de pecunia infra subiungitur) moderatus vsus, secundum eorum Regulam, & veritatem omnimodam cōcessus est fratribus.] Et iterum

Moderatus vsus.

per

per sanctum Bernardinum, & Ioannem de
Capistrano, & alios viros Religiosos, & do-
ctos: magna est disputatione, & examina-
tione id ipsum determinatum, ut patet in Epi-
stola prædicti S. Bernardini. Quare super-
fluitas, & curiositas, & pretiositas, discerni,
seu iudicari non debet respectu necessitatis
arctæ, seu arcti usus, sed moderati: quia usus
immoderatus non potest dici superfluous, curio-
sus, vel pretiosus, & per consequens nec vi-
tiosus. ut idem sanctus Bernar. in dictæ epi-
stola dicit. Vnde ipse inquit, quod usus car-
nium in loco vel extra locum in Reg. fratri-
bus non prohibetur; licet non deceat, nisi mo-
deratus, & discretus. Et calices, & patenæ
argenteæ, (dummodo non nimia, & excessi-
ua magnitudinis, & pretiositatis sint) si ha-
beantur, nostro statui non repugnat. Immo
satis decens est, eas habere ad evitandam im-
muditiam erga sanctissimam Eucharistiam:
& videtur esse de mente S. Francisci Patris
nostri, in suo testamento dicentis: [Et hæc
sanctissima mysteria super omnia volo bono-
rare, & venerari, & in locis pretiosis col-
locare.]

Art. 6.
Pretiosi-
tas an li-
ceat in re-
bus Ec-
clesiasti-
cis.

89. Nec puto Aureorum contrarium sensis-
se. Nam licet ipse asserat, quod frater Minor
de voto huius altissima paupertatis non te-
neatur essentialiter ad usus pauperes seu mo-

Condecet
quid
signifi-
cet.

dera-

deratos, sed solum condecenter: Illud tamen (condecenter) non accipitur ibi, quatenus condistinguitur à necessario, quasi velit dicere, quòd non necessario, sed ex sola condecencia Minoritana paupertatis professor ad moderatũ usum teneatur; sed ibi sumitur, quatenus condistinguitur contra indecens. Vnum enim (inquit ipse) de abominabilibus, est pauper superbus, & vna de abusionibus est pauper delicatus; ergò vouens paupertatem tenetur ex condecencia ad humilitatem, ita vt induatur vilibus, ad parsimoniam, & austeritatẽ, ita vt nolit assidue epulari lautius, hęc ibi. Ex quibus verbis patet Aureolum voluisse dicere, quòd licet vsus sic, vel sic limitatus non sit essentialis voto paupertatis; condecenter tamen illud comitari debet. Quandoquidem indecentissimum est, & abominabile; paupertatis altissima professore velle abundare, & lautè viuere. Vnde circa finem articuli tertij dicit. [verum est tamen, quod virtutes moderantes vsus pauperes, concomitari debent statum religiosorum, plusquam statum communiter viuentium].

Vsus rerum liciti, & illiciti in regul.

90 Quòd si fortè aliter intellexit, quòd scilicet ex condecencia, & non ex necessitate ad vsus sic, vel sic limitatos huius Regula professor teneatur ex sua Regula professione; Tu dic, sicut antiqui fratres nostri omnes dixerunt,

sunt, et determinauerunt; *usum moderatum* includi in voto professionis nostra. Regula enim nostra *usum* quendam simpliciter reijcit, & interdicat, utputa *usum pecuniarium, possessionum, & reddituum*: ut in 4. & hoc 6. cap. dictum est. Quendam simpliciter exigit, ut est *simplex usus facti absque aliquo civili iure in re, vel usu rei*; quendam verò rerum nobis licite utibilibum *usum*, sub rationabili circumstantiarum moderatione restringit, et recipit. Vnde Ioannes Pirinus, de dispensatione fratrum Minorum, notabili secundo, dicit. *Dominium rerum. & possessio excluditur à Regula fratrum Minorum: usus autem pauper, seu moderatus, includitur intra substantiam eiusdem Regulae, & intra votum, seu professionem ipsorum. Cuius dictis, satis suffragari videtur, dictum cap. Exiui, artic. 8. 9. Circa equorum, illis verbis. [Dicere autem, sicut aliqui asserere perhibentur, quod hareticum sit tenere, usum pauperem includi, vel non includi sub voto Evangelicae paupertatis; praesumptuosum, & temerarium iudicamus.] hac ibi. Quibus uerbis satis innuitur, utrumque dici posse; usum scilicet pauperem, seu moderatum non includi, & eundem includi in ipso Evangelicae paupertatis uoto: dum alteram partem tanquam ueram asserere, alteram tanquam falsam excludere,*

Ioannes
Pirinus.

Pauper-
tas non est
vera sine
usu mo-
derato re-
rum.

dere, praesumptuosum, & temerarium indicatur. Non enim includitur talis usus essentialiter in voto perfectae paupertatis Evangelicae, quia eius non ingreditur essentiam, cum ipsius essentialis sit, omne penitus dominium, & ius civile abdicare. Includitur autem tanquam accidens necessarium, & connexum: sicut albedo in cygno, seu nigredo in coruo. Ita ut non vera censeatur paupertas, ubi usus moderatus non est; sed quotidie affluens, & abundans. Virtus enim moderantia, ipsam necessariam paupertatem Evangelicam sequi debet; cuius est moderari, qualis liceat usus tanta paupertatis professori. Qui quidem non nisi moderatus esse debet, & non superfluus; ut ex cap. Exijt. S. Porro, extat determinatum, et ab expositoribus omnibus.

S. Bonau. Vnde S. Bonauentura in litera, quam de consensu, & determinatione Capituli Generalis misit per totum Ordinem inquit. [Quoniam paupertas est nostra prerogativa sublimis, si sumptuositatem aedificiorum, librorum, vestitum, ac ciborum studeas amputare; quod a professionis excellentia, vitae observantia non discordet. Fadum enim est, & prophanum mendacium, paupertatis se professorem assertore, & rerum penuriam pati nolle; interius diuitum instar velle affluere, & exterius, more pauperum mendicare. hac ibi.] Idemq.
in

in legenda maiori S. Francisci inquit; [Quòd ipse B. Pater, quando videbat domos fratrum alicuius apparentiæ, quæ tamen nunc reputarentur vilissimæ, & paupercula, nolebat venire ad eas. & mandabat dirui: ut pauperum more pauperculas casas erigerent, vel fratres inde amouerentur, si quid ibi sumpfitatis cerneret, quod paupertati per omnia non consonaret. hæc ibi.] Et Henricus de Hæricus. Gandau. quolib. 7. quæst. 29. super illis verbis Pontificum, paupertatis sanctissimæ sectatores inquit. [constat autem, quòd si abunde, delitiosa, vel curiosa, & mollia in usu sunt; talis paupertas magis ridiculosa quam sanctissima censeretur.] Nec summus Pontifex, ut notat Vbertinus sustineret quòd sub Vbertinus bulla sua, hæc paupertas predicaretur altissima; si usus esset affluens. Immo & communis animi conceptio omnium recte sapientium, aut potius non desipientium sic habet; quòd nobis non licet viuere abundanter more præbendorum, & habentium redditus: ex quo sumus in statu paupertatis, & mendicitatis, & penitentiæ ad acquirendum virtutes, & perfectiones, quæ ex paupertate, & penitentia, & abstinentia prouenire solent, de quibus infra dicetur. Quòd si fratres usum velent habere opulentum, nedum hæc paupertas ad dictas virtutes acquirendas non conduca.

Vitia nascētia ex usu opulento.

duceret : sed ad multas deordinationes induceret quæstuum sollicitudinum, auaritie, hypocrisis, adulationis, importunitatis, simonia, &c.

91 Et quia non restat amplius de hoc dubitandi locus ; cum sit determinatū per dictā decretalem, Exijt, & per dictā Clem. Exiui. S. Porro ubi etiam expresse dicitur. Vt nullo modo fratres deinceps fieri faciant, aut fieri sustineant Ecclesias, uel alia quacunque ædificia, quæ considerato fratrum inhabitantium numero, excessiua in multitudine & in magnitudine debbāt reputari. Sed ubique in Ordine tēperatis, & humilibus ædificijs sint contenti, ne huic tātæ paupertati promissa. quod patet oculis, contrarium foris claret. Et de paramētis, & uasis Ecclesiasticis idem dicit, ut dictum est supra.

Epilogus
notabilis
de usu re
rum.

92 Ideo resolutoriē dices. Quod sic licitus est nobis usus rerum moderatus, quod necessarium est cauere à superfluitate, curiositate, & pretiositate, & paucis tenemur contentari secundum nostrum statum. Et qui oppositum facit, usum habens notabiliter abundantem curiosum, uel pretiosum ; uel qui est in proposito firmo se nolle prædictis carere, nullamq. penuriā pati uelle propter Regulæ obseruatiā ; sed uult esse certus de suo ordinario uictu, & uestitu, ac si esset præbendatus.

in

in statu est damnationis. Nam hic est in continua transgressione sua professionis; vel saltem in voluntate, & proposito firmo transgrediendi votum, & Regulam suam: cum sub mortali teneamur cauere usum notabiliter abundantem, curiosum, vel pretiosum rerum omnium, quibus utimur. Et hoc expressè habetur in enchiridione fratrum Minorum, et per Cordu. hic q. 13. punct. 3. dub. 8. 11. 12.

Et secundum prædicta debent intelligi omnes doctores ubique dicunt, quod ex vi professionis nostræ tenemur ad arctum, & strictum usum rerum: hoc est, ad usum moderatum, & accomodum. Ut patet ex dicta decretali, Exijt, & S. Bernar. in Epistola, art. 4. & Ioann. Pirino notabili 2.

Quis censendus sit vsus moderatus.

93 **Q**Vis autē vsus debeat moderatus censeri, in quantitate, et qualitate secundū suum, & professionem nostrā: non potest dari certa, et punctualis Regula. Sed moderatio dicti vsus, debet attendi secundum qualitatem personarum, varietatem temporum, locorum conditiones, & alias occurrentes circumstantias. Ut dixit S. Bernar. ubi supra, & Vbertin. in Seren. conf. q. 11. & communiter doctores hic. Non enim idem debet esse vsus rerum sanis, & agrotis. Et tempore festiui,

Vsus moderatus quis, & qualis esse debet.

Exp. Reg. S. Franc. M m jiuo,

stuo, seu alicuius solemnitatis, aut magni laboris, & exercitij; reputabitur moderatus cibus, qui aliàs erit delicatus, et lautus. Idemq. dicendum est tempore conuiuij; & quando cum magnatibus comeditur. Eritq. vilis hic, vel ille cibus in vna regione, vel loco; qui erit delicatus, & pretiosus in altera. Et ideo hæc circumstantia sunt attendenda; vt moderatus vsus rerum dici possit, an non.

94 Et quoniam de his iudicare non erit facile; ideo Ministris, et custodibus, vel his, quibus à præfatis fuerit commissum, à Nicol. ij. & Clem. V. prædictis, relinquitur iudicandum. Vt patet in decretali, Exijt. §. Insuper nec utensilia, & §. Quanquam. & cap. Exiui. §. Rursus. Nec huius vsus moderantiam, (qua nihil aliud est, quam medium quoddam paupertatis virtutis, secundum rationis adæquationem sumptum) sic in voto Regule nostræ, & Evangelicæ paupertatis, includi intelligas: quod omnis scilicet excessus, & immoderantia in vsu, sit mortale peccatum, qd voti substantiam interimens. Sed solū quando est talis, & tanta; quod merito censeri debeat tanta promissa paupertatis statum enormiter ledere. Aliæ autem immoderantia peccata venialia erunt: vt dixit Vbertinus in Seren. conscientia. q. 11. Ioannes Pirinus ubi supra. Petrus Anchor. et Cardinalis Zabarella

Excessus
in vsu re-
rum non
seper est
mortalis.

la in Clem. Exiui. Ideo toties repetitum est illud verbum (Notabiliter) quia tantum notabilis excessus mortale peccatum inducit. Et de tali moderantia (ut diximus) predictorum pralatorum est iudicare.

95 Quando autem subditi arbitrarentur predictos Ministros, et Custodes malè circa predicta se habere; immoderatum, & superfluum usum, curiosum, vel pretiosum procurando, & procurari mandando; relaxatè interpretando, & iudicando de moderato usu: possent tunc, et deberent (si viderint expedit) suum iudicium predictis praelatis humiliter notificare. Quòd si eorum sententia, & iudicio non assenserint; ipsorum pralatorum determinationi, & precepto obediant, & proprio non innitantur sensui: quia attentis circumstantiis predictis, non est facile, ut dixit S. Bernardinus, de excessu, iudicare. Et idèd pralatorum iudicio proprium supponere debent; & patienter expectent visitationem superioris Pralati, cui propriam sententiam, & iudicium notificare poterunt. Quòd si adhuc Regulam à talibus relaxationibus, eas superiori pralato reuelando, expurgare non poterunt; relinquunt iudicio Diuino: & sic faciendo tuti erunt subditi in conscientia, aliàs non. Hos tamen verum esse intelligas, si cum aliqua dubitate arbitrentur subditi esse

Subditi
stent iudi
cio praela
torum in
vfu rerū
quando
dubitant.

M m a vsum

In dubijs
parêdum
est prâla
tis.

Dubium
Solutio .
Abusus
rerû, quâ
do macu
lat fra-
tres.

*usum immoderatum, et siatui nostro indecen-
tem: tunc enim ipsis prâlati, quorum est, de
his iudicare, debent obedire. Sed si certitudi-
naliter, & manifestè absque dubio prædictos
prâlatos relaxatè contra Regula puritatem
de usu moderato agnouerint interpretari, &
iudicare; tunc non deberent eis in hoc obs-
dire. In dubijs enim tantum, aut in non aper-
tè manifestis; non autem in manifestis, &
claris, obediendum est superioribus contra
professionem nostram mandantibus. Ut pa-
tet ex cap. quid culpatur. 23. quasi. 1. Et an-
notauit S. Bernard. in prædicta Epistola. ar.
3. & 7. & habetur in tractatu decem plagâ-
rum, plaga. 2. 3. & 4. & de necessariorû con-
grua solutione. 9. Ex quibus omnibus, in fine.
Cum quibus concordat Scot. in 4. sent. dist. 3.
q. 4. & ita intelligendum est quod supra n. 82.
dictum est, ex determinatiâ Ioan. 22.
96 Et si quæras. Vtrum Minores fratres
ex usu immoderato, & abundanti seu potius
ex abusu circa prædicta maculentur? Ad id
S. Bernardinus respondet, quod licet in lo-
cis aliquibus magna esset superfluitas, curio-
sitas, vel pretiositas ex eis non vitarentur
fratres omnes. Sed solum has relaxationes
introducetes, vel illis consentientes, vel
non resistentes, qui ad id ex officio tenentur,
& quicunque aliâ commodè resistere possunt,*

¶ non faciunt : ¶ non alij, qui dictis rebus utuntur ob aliquam necessitatem, vel scandalī euitationem. Vnde, ¶ Clem. V. licet decreuerit adificia nimis sumptuosa, Minorum fratrum statui non conuenire : sub pœna tamen excommunicationis precepit, ne dicta loca iam recepta, aliquando fratres absque Sedis Apostolicæ licentia relinquant. Excedentia enim superfluitatis, ¶ curiositatis non est sufficiens causa, propterquam fratres recedere debeant à loco. Hec ibi. Ex quo facile fratres agnoscere poterunt, qui nolunt paucis contētari, ¶ conturbant domum, uel prælato, cuius gratia prælati ipsi mouentur ad prædictos abusus : contra Regulam, magis, uel minus esse in culpa, secundum quod magis, uel minus sunt in causa talium abusus. Vt uideri potest ex. S. Bonau. in sua apologia. q. 14. ¶ Hugone super Reg. hic.

Num fit licitum fratribus de mendicatis viuere ?

97 **C**um ergo tanta sit Minoritana paupertas, ut nullum ius in re, nec usus rei ciuile seu polyticum admittat ; sed in spe Dei, mēdicatī innitatur ad uitæ necessaria. Ideo exēplo Cbristi nos Pater S. exhortatur,

M m 3 ne

ne verecundemur, mendicare; sed potius laetemur, & gloriemur. Quia datum est nobis nihil in hoc mundo habentibus, pro nomine Iesu penuriam, & contumeliam pati: cum ipse dominus Iesus Christus pro nobis in hoc mundo se pauperem fecerit: Inquiens.

Tex.

IN paupertate, & humilitate domino famulantes, vadant pro eleemosyna confidenter. Nec oportet eos verecundari, quia dominus pro nobis se pauperem fecit.

mendicare est licitum, & merito rium fratribus.

EX quo habes, quod nedum licitum, verum etiam, & meritorium est fratribus viuere de medicatis; modo debite suam professionem seruent. Licitum enim est cuique de re sibi aliquo modo debita, viuere: at bono Religioso debita est sustentatio ad victum, & vestitum, & executionem sui officij. Bonus enim Religiosus spirituale saltem beneficium hominibus tribuit, altari ministrando, Officio diuino insistendo, & ceteris huiusmodi: ergo licitum est ei, ex medicatis viuere, cum naturali iure compensatio debita sit. Quod item meritorium, fit pro Christi amore se pauperem facere, & viuere ex medicatis, ex eo conuincitur: quia Christi consilium est, relictis omnibus ipsum sequi in humilitate, & paupertate: & Christi

ſi ſeruare conſilia meritorium, & ſupererogatorium eſſe, non eſt, qui neget abſque temeritate, & errore. Idq. eiusdem Domini exemplo firmatur, qui aliquando voluit eſſe mendicus, iuxta illud Pſal. 39. Ego autē mendicus ſum, & pauper. Quod non in perſona Dauidis, qui mendicus non fuit, ſed in perſona Chriſti dictum eſt. Et in concilio Conſtantiendiſi tanquam erronea, temeraria, & ſcandalosa Ioannis Hus fuit opinio reprobata; aſſerentis, Religioſos non per mendicitatem, ſed ex labore manuum debere viuere. Et Guilhelmi de ſancto amore tractatus, in quo aſſerebatur Mendicantes ſaluari non poſſe, tanquam erroneus. & deteſtabilis per Alexandrum Quartum fuit damnatus, & coram Aloyſio Francorum Rege igni traditus; & ipſe magiſtrali auctoritate priuatus, à Gallia factus eſt exul. vt habetur in Croniciſis fratrum Minorum, tom. 2. lib. 1. cap. 43.

Guillel.
de ſanct.
amor.

98 Dixi, ſi fratres debite ſuam profeſſionem ſeruauerint; quia ad licite viuendum de eleemoſynis neceſſario exigitur, quod fratres in ſpiritualibus aliquo modo recompent ſuis benefactoribus. Vt vnanimis Doctores fatentur ſuper illud Apoſtoli. 2. Theſſ. 3. num. 10 ſi quis non vult operari, nec manducet. Non enim approbatur mendicitas, vt Mendicantes otio vacent; ſed vt melioribus,

Mendicare
licet
ſeruanti-
bus ſuam
regulam.

& spiritualibus exercitijs debitè occupentur: vt patet per S. Thom. 22. quasi. 187. art. 4. & satis est dictum supra cap. 5. Qui verò debitè suam professionem seruauerint, licitè necessaria vita elemosynaliter petere, & ab omnibus fidelibus potentibus dare, recipere poterunt: vt patet per summistas,

Ab ex cõmunica-
tis petere
licet elee-
mosynās.

tit. elemosyna. Immo, & Clemens Quartus concessit, vt Minores fratres liberè in terris excommunicatorum commorari possint: & ab eis tunc, & quando per huiusmodi terras transire eis contigerit, necessaria vita deprecari, & recipere valeant. Et Alexand. Quartus concessit, quòd de malè acquisitis, quorum restitutio non debet ali cui certa persona; licitè possint fratres elemosynas recipere ab executoribus testamentorum. Et idem est de usuris, & rapinis, & alijs malè acquisitis; si persona, quibus horum restitutio fieri debet, omnino inueniri, & sciri non poterunt. Et hoc ex priuilegio Urban. IV. concessio Carmelitis; quod nobis ex communicatione priuilegiorum commune est: vt habes in compendio priuilegiorum tit. elemosyna.

Religiosi
vientes
de elee-
mosynis
quando
peccant.

99 Et si queras, an mortaliter peccent Religiosi viuentes de elemosynis; si ab actibus religiosi, ad quos tenentur desistant; non viuentes, vt bonos decet Religiosos? Dico, secundum

S. Tho.

S. Tho. 22. q. 107. art. 3. quòd tunc tantum mortaliter peccare censendi sunt, cum ingratitudo mortalis interuenerit; aliàs tantum venialiter peccabunt. Quæ quando fit, videri potest supra cap. 5. num. 7.

100 *Et si dicas, non multum videri meritum de oblatiis, & mendicatis viuere; cum melius sit eleemosynas dare, quàm accipere: iuxta illud, Beatius est magis dare, quàm accipere, Act. 20. Ad hoc respondet S. Bonau. quòd ex hoc beatissimi sunt, qui omnia propter Deum dederunt. Et nemo perfectius erogat, quàm qui sibi propter Deum nihil reſeruat; ut sunt Minores fratres. Et si recipere diminuit de beatitudine; ergò qui magis recipiunt, magis deficiunt; & qui minus recipiunt, minus deficiunt: atqui fratres Minores minus recipiunt de bonis temporalibus præ cæteris Religioſis omnibus; ergò ipſi præ cæteris minus deficiunt à beatitudine. Nos enim fratres Minores, cum poſſemus viuere ſicut alij clerici in ſtatu honoris, dignitatis, & affluentia; & ſicut cæteri Religioſi cum redditibus, & poſſeſſionibus: omnibus renuntiantes propter Deum, in ſtatu humilitatis, & penuriæ viuimus; tantum ad vitæ ſuſtentationem contenti neceſſarijs. Amplius, licet dare ſimpliciter, beatius fit, quàm accipere, ſi hæc inter ſe inuicem abſolute conſiderentur.*

Attamen

Obiectio

Solutio.

Dare an
ſit bea-
tius, quàm
accipere.

Luc. 10.

*Attamen cum tanta paupertatis voluntarie
circumstantia, tantaq. bumilitatis, volunta-
riè propter Deum necessaria mendicandi;
melius est recipere, quàm dare. Et Dominus
noster Iesus Christus suos discipulos ad elee-
mosynas recipiendas informauit; dum tempo-
ralibus nudos, per sæcula destinauit, ut ede-
rent, & biberent, quæ apud homines sunt:
quæ, & ipse seruauit aliquandò.*

*Quam altissima sit paupertas
fratrum Minorum.*

101 **E**T cum ad tantam mendicitatis pau-
pertatem, suos Pater sanctus exem-
plo Christi adhortetur fratres; ad eandem-
met inuitat, quoniam per eam & hæredes,
& reges regni cælorum instituuntur, & vir-
tutibus, (quantum ex ipsa est) sublimantur.
Inquiens.

Tex.

Hæc est illa celsitudo altissimæ pau-
pertatis, quæ vos charissimos fra-
tres meos hæredes, & reges regni cæ-
lorum instituit, pauperes rebus fecit,
& virtutibus sublimauit.

Pauper-
tas Mino-
rū altissi-
ma.

102

Verè utique altissima hæc pauper-
tas est; cum nullus talis status
inter

inter seculares homines, ob aliquam quācumque causam aliquo iure reperitur institutus.

Homines enim liberi, quorum status integer est; dominium, & auctoritatem super suis facultatibus habere probantur. Status liber.

Quorum autem status propter poenam minutus est, ut in deportatis in insulam; licet ea, quæ iuris civilis sunt, perdant, ut est posse testari, aut eis legari, &c. ea tamen, quæ iuris gentium sunt, ut est emere, vendere, alimenta repetere, &c. apud se retinent: quoniam hæc sibi acquirere possunt, & actiones habere. Status cōdēnatus ad penā.

Status verò eorum, qui sunt servi poenæ, ut damnati ad metallum, &c. licet in totum perimatur, & sic perdant omnia: pro alimentis tamen sibi legari poterit, & ipsi per se, vel per alios, iudicis officium poterunt implorare, ut eis alimenta solvantur. Ut ff. de poenis l. quidam sunt, & ff. de capitis diminutione l. legatum. Status servi poenæ.

Eorum verò status, quos servos captivitas, aut natiuitas facit; legata pro alimentis recipere potest. ut ff. de alimentis, & cibariis legatis. l. si cui. & ff. de his, quæ pro non scrip. hab. l. in metallum. Et pro multis causis pro temporaria re in iudicio valet experiri; ut habetur ff. de iudiciis. l. lis nulla. Nec prædictorum alicui usus pecunia aliquo iure interdicitur.

Atqui Minorum status talis est, ut nedū ius aliquod, vel dominium in aliqua Status Minorū.

re, seu usu rei non habeat; & nec singuli de
 vniuersitate meum habeant, neque commu-
 nitas nostrum: sed nec item vendere, nec
 emere, nec alimenta recipere, nec in iudicio
 pro temporalibus experiri, nec pecunia usum
 habere possunt. Aded ut liquidò appareat
 nullum prædictorum statuti in tanta esse pau-
 pertate fundatum; sicut est hic Minoritanus.
 De clericis verò secularibus, & religiosis, non
 mendicantibus; nullum de hoc extat dubium.
 De mendicantibus verò alijs; constat quòd
 aliqua habeant quòd ad proprietatem in com-
 muni: ut patet ex constitutione Gregor. 12.
 Quia quorundam. Iure ergò altissima hæc
 Minoritana paupertas dicitur; cum om-
 nem orbis statum in voluntaria paupertate
 antecellat.

Statu
 clerico-
 rum.

Pauper-
 tas ista fa-
 cit hære-
 des, & re-
 ges obser-
 uatores.

103 Et verè item altissima; quia quanto à
 mundo remotissima est, tanto cælorum regno
 vicinior comprobatur: illiq. vita aeterna, ubi
 nihil terrenum alicui proprium, vel commu-
 ne est, (ut possibile est) simillima. Qua qui-
 dem veri eius professores, hæredes, & reges
 regni cælorum constituuntur. Hæredes,
 quoniam omnia pro Deo dimittentibus, su-
 percælestis, aeternaque gloria promittitur;
 iuxta illud Matth. 19. Omnis qui reliquerit
 domum. &c. centuplum accipiet, & vitam
 aeternam possidebit. Reges, quia facta plena

de

de re emenda solutione; sola restat tradenda possessio. Ideo dicitur, Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum celorum. Matth. cap. 5. Verè ergo altissima est, cum ad tam excelsa conducat.

**Virtutes, quæ ex tali paupertate
gignuntur.**

104 **H**æc insuper est, quæ dum eius ob-
servatores pauperes rebus in ter-
ris facit; subleuat virtutibus. Dum enim ipsa
radices, occasionesq. peccatorum extirpat, ad
virtutes aditum facit. Prima enim vitiorum
radix, cupiditas, & terrenorum est amor:
iuxta illud Apostoli 1. Timot. 6. Radix om-
nium malorum est cupiditas. At huic cupidi-
tati verus frater Minor renuntians, nihil
querens in terris: occasiones peccatorum,
euellit. Hinc malè humilians timor expelli-
tur; qui enim nihil habet, quod amittere pos-
sit, non habet unde timeat. Amputantur bine
discordiarū, & litium causa; meum enim, &
tuum sunt unde omnium litium oritur occasio.
Amputantur occasiones luxuria; quia tales
pauperes arctius de elemosynis viuendo, ut te-
nentur; penuria castigantur in carne. Unde fit
ut extirpatis vitiorum radicibus; ad multas
paupertatis observatores euehantur virtutes.

Vicia fu-
gant pau-
pertate.

Ex

Virtutes
gignuntur
a pauper
tate.

Ex ea enim gignitur, & nutritur humilitas; quia pauperes prædicti tanto omnibus humiliores esse debent, quanto aliorum subsidio egent; & quo minus habent unde superbiant. Neceffe enim est, ut qui de alieno viuit, omnibus se subijciat, & humiliet propter Deum; cuius gratia Beatus Pater dum suos fratres ad mendicandum instituit, Minores vocat. Quoniam omnibus hominibus Minores nos facimus; dum ab eis necessaria vitæ, mendicamus. Gignitur item obedientia; quia ubi non interuenit interesse, facilius obeditur. Gignitur, & nutritur castitas; quia per penuriam, & temperantiam caro spiritui subijcitur, & teritur. Parit item paupertas hæc, temperantiam; quoniam qui ex alieno viuit mendicando, necesse est, ut moderato usu, sit contentus. Parit item cum hominibus pacem; quia ubi cupiditas terrenorum tollitur, pax inde sequitur. Parit item fortitudinem, si humilitatem (ut par est), habeat annexam; quia talis pauper cum non ambiat maior inter homines fieri, non habet unde timeat, vel iniuriam patiatur. Sauiat undique totus mundus aduersus talem pauperem; ad quam eum poterit viliorē sortem deicere, quàm ut humiliter sibi panem mendicet, & quærat? Et hoc ipsum est, quod ipse sponte elegit, & optat. Gignit item magnam in Deum con-
fiden-

fidentiā : qui enim renuntiatis omnibus provisionibus in futurum, Deo se humiliter commisit ; sperabit utique, & sua in Altissimum consilia diriget , qui dat escam omni carni . Præbet insuper orandi, & contemplandi commoditatem ; nam dum omnem sollicitudinem noxiam, timorem, curam, amoremq. temporalium excludit, animum reddit aptissimum ad contemplanda diuina ; & adhaerendum Deo, qui fons est omnium bonorum, à quo omnes verae virtutes ad nos emanant . Taceo , quòd per hanc paupertatem maxime adificentur, & ad mundi contemptum disponuntur homines ; dum mundanorum omnium Minores fratres contemptores conspiciunt . Et per eandem expeditius, liberior, atque purius ad prædicationem Euangelicam Minores fratres redduntur ; dum curis terrenorum non impediuntur , nec unde iuste timeant habeant, nec venalem ipsam faciant . Sed gratis ex charitate, non sua, sed animas, & hominum salutem quærentes, exemplo Apostoli, qui ad Corinthios dicebat . Non enim quero, quæ vestra sunt, sed vos. 2. Cor. cap. 12. Atque adeo excellens ipsa est paupertas, ut meritò Guillelmus Parisiensis matrem Religionis vocauerit: quasi ex ea generentur, & nutriantur ceteræ virtutes .

Quæ

Quæ paupertas, vera virtus
censenda sit.

105 **H**inc est, quod Pater sanctus, hanc
nostram esse vult portionem
in terris; quæ ad viuendum terram perda-
cit: adeo ut nihil aliud habere velimus sub
cælo, nisi hanc altissimam paupertatem.
Ideo dicit.

Tex.

Hæc sit portio vestra, quæ perducit
in terram viuendum: cui dilectis-
simi fratres totaliter inhærentes, nihil
aliud pro nomine Domini nostri Iesu
Christi in perpetuum sub cælo habere
velitis.

Pauper-
tas quan-
do verè
potest vo-
cari vir-
tus.

Superius ne aliquid babeamus proprij;
docuit, & mandauit Pater Sanctus: hic
autem voluntatem informat, ne aliquid, s. ha-
bere velimus. Quia quod necessitate fit, cito
absoluitur: quod autè voluntariè arripitur,
perseuerat. Et ubi paupertas non radicatur
in corde, verbalis erit, & vacua. Virtutes
enim in anima collocandæ sunt, non in exte-
rioribus: adeo ut nō paupertas, sed amor pau-
pertatis sit virtus. Tunc enim tu Minor fra-
ter optimè professionem paupertatis imitaris,
& ser-

& seruas: si corde in paupertate, & penuria consentias. Nam si rerum penuriā exterius pateris, quia fortē ut sensualitas vult, non abundas; interius autem cupiditatem habeas, & plusquam necesse sit, deliberato animo appetas: non viuīs in paupertate, sed in egestate. Quia non est paupertas virtuosa, & meritoria; sed egestas laboriosa, & demeritoria. Sufficit enim ad perdendum meritum, & ad omne peccatum perpetrandū: concupiscentia cum consensu. Et cum tali paupertate ne credas te posse ad orationem, vel contemplationē assurgere. Vbi enim cor terrenarum cupiditatum pondere grauatū: sursum ascensus impeditur. Et quando ipso luto, & fece coinquinatur, sitq. terrenum, & grossum; ad Dei, & cœlestium puritatem, nequaquam poterit appropinquare. Ideo Pater sanctus voluntate esse amplexandam, & toto corde diligendam, ipsam nos docet paupertatem; ut nedum nihil proprii habeamus, sed nihil omnino habere velimus; sed tantum simplici necessariorum usu simus contenti.

De mutua inter fratres habenda
charitate.

106 **P**ost foundationem altissima paupertatis; de mutua, consequenter inter
Exp. Reg. S. Franc. N n fra-

Charitas
mutua
inter fra-

res qua-
lis de-
beat esse

fratres habenda charitate, immediatè prosequitur. Et hoc, meritò. Quia si mutua inter fratres deficeret charitas, adeò vt ad sibi particulariter prouidendum pro suis necessitatibus, & infirmitatibus, fratres cogerentur: tunc periret paupertas, & obedientia, totaq. simul destrueretur Religio. Et ideo Pater sanctus post paupertatem; de charitate quæ illam sustentat, immediatè prosequitur. Inquiens.

Tex:

ET vbicunque sunt, & se inuenerint fratres, ostendant se domesticos inuicem inter se; & securè manifestet vnus alteri necessitatem suam. Quia si mater nutrit, & diligit filium suum carnalem, quanto diligentius debet quis diligere, & nutrire fratrem suum spiritua-lem? Et si quis eorum in infirmitatem ceciderit, alij fratres debent ei seruire, sicut vellent sibi seruire.

Familia-
ritas in-
ter fra-
tres est si-
gnū cha-
ritatis.

QUò ad tria, hanc vult mutuò inter fratres charitatem haberi. Quò ad signū, scilicet summa familiaritatis; vt siue in domo siue extra domum, quando-
cunque se fratres inuenerint; tanta sit inter eos affabilis familiaritas, & socialis dilectio sub modis sanctis, & honestis: vt alius frater
meritò

merito in corde suo confidentiam contigere possit de fratre suo, per eum charitatiuè in suis fore necessitatibus releuandum. Non enim sufficit fratri Minori odio fratrem suum non habere, hoc enim omnibus Christianis est necessarium; sed frater fratri familiaritatem debet extrinsecam, signaq. domestica charitatis; ut alter alteri, sicut domestico suam necessitatem ostendat. Nec se tristes extrinsecus, seu nubilosos: sed potius in Domino gaudentes, hilares, & iucundos se fratres inuicem ostendere debent. Ut sic quilibet de altero in suis necessitatibus confidere possit. Nec de signis carnalibus, noster est sermo intelligendus; quia talia non reficiunt, sed potius inficiunt charitatem. Sed cum de spirituali amore Patris nostri Francisci sermo sit: oportet, quod signa à spirituali amore procedant, & modis spirituali amori consonis, exhibeantur. Et hac charitas, ut inquit Hugo hic, multum in antiquis fratribus ferebatur; seipsos enim ad omne obsequium, & quidquid ad usum habebant, mira sibi hilaritate, & promptitudine communicare curabant. Fratres ignotos, & hospites tanquam notos, ac unius domus, immo sicut Angelos Dei, maxima in charitate recipiebant: non extraneos reputando, quos suos esse fratres, considerabant.

Affectus
fratris, de-
bet esse
affectus
matris.

107 Hanc verò charitatem, non tantum in exteriori vult esse signis, sed veram, & affectualem in corde. Non apparentē, & falsam: adeo ut alter alteri secure suam possit necessitatem releuandam exponere, & manifestare. Et quantus huius charitatis affectus esse debeat, exemplo matris comprobatur; quæ non nisi maxima ad suum filium teneritudine fertur. Ideo dicit: [Quia si mater diligit, & nutrit filium suum carnalem: quanto diligentius debet quis nutrire, & diligere fratrem suum spirituales?] Rationabile enim est, quod si carnalis mater affectu diligit, & suum carnalem filium nutrit effectū: eo magis frater Minor suum debeat fratrem affectu diligere, & effectū nutrire. Quoniam amor gratus charitatis; fortior est amore carnali. Superat enim gratuitus amor, mortis infinitum horrorem; & cum pro suo fundamento bonum habeat infinitum, nihil finitum contra eum praualescere debet. Et licet ad familiaritatem exteriorem prædictam, & charitatem mutuam in affectu, & effectū, ex nullo Regula præcepto specialiter astringamur: quoniam hæc inter obligatoria Regula ex Clem. 5. non connumerantur: ex Diuino tamen, et naturali iure, sicut & ceteri Christiani, & tãto eis amplius ad prædicta tenemur, quanto perfectiorē præ illis, vitam elegimus.

108 De infirmis autem, non tantum naturali, & Diuino iure, sed etiam ex vi Regula. ut ex eodem Clem. 5. patet, curare tenemur; ut eis de necessarijs, ubicunque se repererint, prouideatur. Adeoq; hoc infirmis exhibendū obsequium fidelissimum, & affectuosissimum esse vult: ut mandet ipse Pater sanctus, sic eis fratres debere seruire, sicut eis vellent seruire. Adde ut secundū Speculatorem, & Cordub. hic, q. 19. quod & ceteri expositores sentire videntur, quisunque fratrum confratribus infirmis defectuosè satis notabiliter seruaret; nedum contra illud Diuinum ius committeret, [quacunque vultis, ut faciant vobis bo- Matt. c. 7. mines, & vos facite illis.] verum etiam contra ipsam Regulam peccaret. Ex Regula enim preceptorie (secundum predictos) imponitur fratribus; ut obsequium per eos infirmis præstandum, seruitium tale sit; sicut vellent sibi seruire. Nec mirandum si huiusmodi verba per dictum Clem. V. non fuerint annotata: ipse enim breuitatis causa, non omnes conditiones obligantes, in alijs obligatorijs explicuit.

109 Notandum tamen est, quòd cum hoc præceptum affirmatiuum sit, sicut cetera obligabit affirmatiua præcepta: quæ non nisi pro loco, & tempore obligant: hoc est, quando tale obsequium, seu seruitium neces-

Obsequium ad infirmos quale esse debeat

Seruire infirmis est præceptū affirmatiuum

sarid infirmis impendendum est. Nam si per alios eis debetè seruitur, & pro necessitate prouidetur; non est necesse, quòd omnes fratres tali incumbant seruitio. At ubi probabiliter constaret, quòd satis defectuose, & negligenter ab alijs, ipse seruiretur infirmis; tunc quilibet nostrum, qui commodè potest, & legitimè non impeditur, ex Regula precepto, ei seruire tenetur. Et maxime ad hoc obligantur pralati, qui præ ceteris sollicitiores ad id esse debent: tum ratione pralationis, tum ex particulari precepto Regule eis in 4. cap. imposita.

Infirmi quomodo se gerant in infirmitate 110 *Aduertere item debent infirmi, quòd si à ceteris fratribus eis sit seruendum, omni affectu, & effectù nostra professioni possibili: ipsi tamen non quæ diuites sæculi, sed quæ pauperes decent, debent esse contenti. Grandium enim est grandia querere; & nullum in uolitis æquo animo ferre defectum. Pauperum uerò est modicis esse contentos; & in necessarijs sæpe deficere. Quare cauere debet Minor frater, ne nimia sua superfluitate, vel impatientia, sibi seruientem contristet; sed defectum rerum, ut uerè frater Minor, æquo animo ferat; cum altissima paupertatis, & humilitatis professores hæc maxime debeant. Et pro cap. 6. sint satis hæc.*

*De pœnitentia fratribus peccantibus
imponenda. Cap. VII.*

SI qui fratrum, instigante inimico, Tex.
mortaliter peccauerint, pro illis pec-
catis, de quibus ordinatum fuerit inter
fratres, vt recurratur ad solos Mini-
stros Prouinciales: teneantur prædicti
fratres ad eos recurrere, quam citius
poterint, sine mora.

DVobus, huius spiritualis ciuitatis,
ex parte orientali, scilicet & sep-
tentrionali stabilitis lateribus; sex supradi-
ctis capitibus, quasi sex portis ornatis; hic de
tertio occidentali latere agitur; quod sicut &
cetera, tria quasi tres portas spirituales, ha-
bet capita. In quorum primo, videlicet in
isto septimo, de regimine sacramentali: In
octauo, de regimine generali intrinseco: In
nono, de eodem generali regimine ordinato
ad extrinseca, ad populos scilicet informan-
dos; agit. Dicit ergo Pater Sanctus, Si qui
fratrum instigante inimico, mortaliter pec-
cauerint: ad Ministros, quam citius pote-
runt sine mora teneantur recurrere pro ab-
solutione peccatorum; de quibus ipsis Mini-
stris, fuerit absolutio reservata.

N n 4 Sicys

Sicut enim supra, Regula præcepta, quibus vita instituitur, contra peccata disposuit: Ita nunc remedia, quibus post peccatum innocentia restituitur, non negligit. Ideo præceptorie (ut ex Clem. 5. patet,) mandatum datur fratribus peccantibus; ut sine mora, quam citius poterint ad habentem clauem, & auctoritatem absoluedi à reſeruatis, recurrant. Vbi enim inuenitur hac vox [teneantur] ut est hic; vim habet præcepti. Vt supra in 1. cap. dictum est.

Remediū
peccato-
rū in hoc
cap. est sa-
cramēta-
le.

Peccata
sunt pu-
blica, de
quib. hic
agitur.

*Vbi patet, quod de absolutione, & remedio peccatorum sacramentaliter confessorum; hic agitur. Nam de visitationibus, & correctionibus in foro iudiciali, in 10. cap. erit sermo. Patet item, quod tantum de peccatis mortalibus agitur; ut expresse dicitur in Regula, quoniam venialia reſeruare, non expedit, nec possunt. Et licet Regula de peccatis mortalibus indistincte loqui videatur: tamen de manifestis tantum reſeruatis peccatis est hic sermo; non de occultis. Secundum S. Bonauenturam, Hugo. Pisanum, & communiter Doctores hic, & Seren. conscient. quaest. 85. & ex declaratione etiam Gregorij 9. & Innoc. 4. Grauius enim (ceteris paribus) peccatum est, quod in scandalum aliorum publice perpetratur; quam quod occulte; & ideo grauius est puniendum. Ideoque
hac*

hæc referuanda supponens, pro eorum mandati absolute, cum contigerit, quantocius ad Ministros esse recurrendum. Quod autem de publicis, iuxta prædictorum Pontificum, & Doctorum sententiam, Pater sanctus loquatur; ratio id satis conuincit. Ex eo, quod in Regula mandatur; quam citius ad Ministros recurri debere, sine mora. Id enim ubi Minister esset absens, vix ita celeriter fieri posset, quin præberetur occasio probabiliter suspicandi, recurrentem fratrem in mortale peccatū incidisse. Sicq. occasio quadam esset, occulta reuelandi peccata. Et non est credendum, quod Regula id præcipiat; unde occulta peccata patefiant. Quia contra ius Diuinū, & naturale esse videtur; talis coactio occultorum reuelatio. Tum etiam, quia Regula mandat, quod frater peccatum suum detegat Ministro, etiam si non sit sacerdos: quod de occulto, de quo nulla præcessit suspicio, intelligi non potest. Quandoquidem credendum non est; voluisse Patrem sanctum præcipere, peccatum occultum, & soli peccanti notum, extra forum sacramentalis confessionis debere detegi: contra illud. Non tibi disco, vt te prodas. Et à multis pariter creditur, quod tale præceptū contra ius Diuinum, et occasio multis esset scandalorum. Tum insuper, quia in ipsa Regula dicitur, quod cauere debent

Mi-

De Penit.
dist. 1.
cap. Quis
aliquan-
dō.

Diff. 50.
cap. Si
quis post.

Ministri; ne irascantur, & conturbentur propter tale alicuius peccatum. Constat autem, quod ira, & conturbatio non de secretis peccatis sacramentaliter confessis; sed de publicis, dignis iracundia propter scandalum, esse solent. Et adhuc, quia non videtur Regula loqui de penitentia secreta per solum sacerdotem confessorium secretè iniungenda; sed potius de penitentia solemnī seu publica, (ut antiquitus imponi solebat) à confessorio iuxta taxationem Ministri applicanda. Hoc enim verba illa Regula indicant. [Ministri verò si presbyteri non sunt, penitentiā iniungi faciant, per alios sacerdotes Ordinis; sicut eis secundum Deum melius videbitur expedire.] Ex his clarè patet, quod de peccatis publicis, & penitentia publica, hic agitur. Et insuper quod de recurſu pro eorundem absolutione sacramentali, publicorum peccatorum, est sermo. Nam si de penitentia in foro tantum iudiciali hic tractaretur; non esset necessarium, ut Ministri, qui sacerdotes non sunt, id per sacerdotes Ordinis effici, & adimpleri curarent: cum per seipsos id ipsum efficere possent.

Cura animarum datur Ministris, quā delegare possunt.

2 Patet etiam hic, Animarum curam ex Regula donari Ministris, dum casus arētare, & concedere posse supponit; & ad eos pro peccatorum referuatorum absolutione vult

esse

esse recurrendum. Et eisdem auctoritatem ex Regula concedi, alijs fratribus dictam animarum curam delegandi, probat illa verba; [Iniungi faciant per sacerdotes Ordinis, &c.] Vt quatuor Magistri. Baribo. Pisanus, & alij hic annotarunt:

3 Nec putes dicente Regula ad Ministros Prouinciales esse recurrendum; per hoc, Ministrum Generalem excludi: sed tantum inferiores ab his arceri. Vt ex dictis in 2. cap. patere potest, dum de receptione ad Ordinem, fit sermo. Sed ideo Ministros Prouinciales specialiter arbitror nominasse; quia ipsi ferè semper suis prouincijs sunt assistentes, vnde facilius ad eos, quam ad Ministrum Generalem, poterit haberi recursus.

4 Huiusmodi autem recursus, quam citius Pater sanctus sine mora preceptoris debere fieri, mandat. Vt sicut peccatum hoc publicum plures scandalizauit; sic per publicum ad penitentiam recursus; scandalizatis satisfiat, & mitigetur, scandalum. Et insuper peccantis Fratris infamia purgetur, & aboleatur; cum omnibus per huiusmodi recursus, condignè apparere possit contritus, & emendatus. Hoc autem, vt Hugo, Petrus Ioan. & alij annotarunt; secundum debitam rationabilem, & bonestam (iuxta Ordinis formam) opportunitatem, debet intelligi: hoc

Recursus ad Ministros, quare, & quo modo faciendus.

est,

est, cum socio sibi à pralato assignando. Pra-
positi enim est, peccanti fratri de socio cū ta-
lia occurrerit necessitas, providere. Vnde
tunc quis posse dicitur: cum debito, & licito
modo, id exequi poterit. Nec tantum per cor-
poralem accessum huiusmodi recursus, verum
etiam per insinuationem, siue per literam, si-
ue per nuntium (impediente iuxta causa)
fieri, licitè poterit. Vt annotauit Hugo. in
hoc 7. cap.

An pro occultis referuatis, sit statim pro
absolutione recurrendum?

Rekursus
ad Mini-
stros: est
pro pec-
catis ma-
nifestis.

Num autem pro absolutione occulto-
rū criminum, sit quam citius pote-
rit sine mora, sicut in manifestis, obligatoriè
recurrendum? Dico, quòd licet Petrus Ioan-
nis hic, & habetur in Seren. conscientia q.
alphabetica lit. S. dicat, quòd loquendo Re-
gula de acceleratione publice penitentia, per
quandam consequentiam videatur innuere
debitam festinantiam pro secreta penitentia,
seu absolutione de peccatis secretis referuatis;
non tamen asserit hoc esse præceptum. Quia
ut dictum est, de publicis tantummodo, lo-
quitur Reg. & de his, secundum omnes, da-
tur præceptum. Ided, licet laudabile sit etiam
occultorum referuatorum quantocius absol-
tio-

tionem procurare, ubi Minister esset praesens, vel alter eius auctoritate fungens; adeo ut sine suspitione, & nota occulti peccati, talis fieri possit recursus: non tamen id ex Regula fratribus praecipitur. Sed tunc tantum hoc erit fratribus in praecepto, cum à iure Diuino, seu Ecclesiastico ad id compellantur. Quoniam secundum communem opinionem, non astringitur peccator cum primum mortiferè peccauit, statim confiteri: nisi in quinque casibus. Vt dixit S. Tho. communiter receptus, in 4. dist. 17. q. 3. art. 1. et dixit Ioan. Med. de confess. q. 13. et 14. & annotauit Nauar. in Man. c. 2. n. 9. contra Innocentium, 6. Primus est. Quando peccator est in periculo mortis probabili; siue ratione belli, siue ratione tempestatis, partus periculosi, saltem quo ad mulierem, qua nunquam peperit, vel difficiles partus experta est; ut videtur potest per Panborm. in cap. Pastoralis. S. primo, de officio ordinarij. Et ratio est, quia cum iure Diuino teneantur peccatores confiteri, si veniam peccatorum à Deo consequi volunt, & finaliter saluari: qui igitur in articulo mortis constitutus, habens sacerdotis copiam confiteri non vult; dignus est, qui in peccatis sine remissione debeat. Inde est, quod in cap. cum infirmitas de panis. et remiss. iubetur medicis, ut in primis faciās

agro-

Medini

Primus casus, in quo homo debet statim confiteri, est art. mortis.

agrotantem confiteri . Et huius gratia conceditur, ut quilibet sacerdos etiam simplex, possit absolvere eos, qui in huiusmodi periculis sunt constituti . Cui primo casui, addi potest alius, si quis scilicet cibum aliquem, aut medicinam sumere compellitur ; Unde verissimiliter, & probabiliter timetur, quod in perpetuum, seu diuturnam incidat demetiam. Hic enim tunc iure diuino tenetur confiteri; alioquin exponit se periculo, decidendi sine confessione. & beneficio absolutionis; cui periculo secundum Medinam obuiare tenetur .

Secundus casus, est timor non habendi confessionem suo tempore.

7 Secundus casus est, quando peccator ad presens copiam habet sacerdotis; & verissimiliter timet, quod postea tempore debito, hanc non habebit opportunitatem confitendi. Tunc si peccatis mortalibus astringitur, tenetur ea confiteri, non expectato tempore à iure definito . Ratio huius, etiam clara est; quia qui habita huiusmodi opportunitate, negligit confiteri : exponit se periculo omittendi, quod suo tempore deberet facere . Quare, qui verissimiliter timet, se non habiturum tempore debito opportunitatē, quam ad presens habet, prauenire tenetur, arg. cap. licet. de ferijs. Ioannes autem Maior. 4. dist. 17. q. 2. quem sequitur Medina ubi supra, huic secundo casui alium addit, scilicet si peccator verissimiliter timeat, quod confessionē usque ad Quadrage-

DD.

dragesimam differens, alicuius, seu aliquorum mortaliū non recordabitur. Nam cum peccator teneatur sollicitè curare integrè cōfiteri, & integram peccatorum suorum absolutionem à sacerdote recipere; qui in huiusmodi casu, quando potest, negligit cōfiteri, exponit se periculo confessionem dimidandi; & idè confessionem anticipare tenetur. Hoc verò dictum, licet utile; non tamen necessarium apparet. Tum quia nulla lege ad id obligamur; & sine lege non est asserenda obligatio. cap. consuluit 2. q. 5. Tum quia ferè omnes, in anni decursu toties peccāt, ut verisimiliter credere debeant in Quadragesima non posse omnium recordari: & sic esset omnes damnare. Tum etiam quia per Tria. Concilium sess. 14. cap. 5. obligamur ad confitendum peccata, quorum mediocri adhibita diligentia, meminimus. ut bene annotavit Nauarrus in Manual. cap. 21. nu. 35. 8 Tertius casus est, quando conscientia dicitur, peccatorem ad confessionem teneri. arg. cap. finalis de prescriptionibus. Qui enim habet conscientiam, qua putat, vel dubitat, quod teneatur hodie cōfiteri: hodie cōfiteri cogitur: alioquin ageret contra conscientiam, & ad gehennā adisceret. Ut docemur ex gloss. super illud Pauli ad Rom. 14. Omne quod nō est ex fide, peccatum est. Vel eam (si erronea

fec-

Tertius casus est quando cōscientia dicitur peccatorem debere cōfiteri.

fuerit,) tenetur deponere. arg. cap. inquisitioni de sent. excomm. Qui enim causam rationabilem deponendi conscientiam habet; licet potest eam deponere, & se à debito confessionis pro tunc liberare. Dixi (ex rationabili causa) nam qui temerè, & absque causa rationabili conscientia deponit; non excusabitur à peccato. Temeraria enim depositio non releuat quempiam, quo minus se periculo exponat, debitum omittendi opus. Quòd si causa fuerint equales, ad præsatham habendam conscientiam, vel ad eam deponendam; consultius erit dubitare; quam in partem minus tutam declinare.

Quartus casus est suscepio Eucharistiæ.

9 Quartus casus est, ubi sacra suscipienda est Eucharistia; communis enim tenet opinio licet aliqui de hoc addubitaerint, quòd semper, qui Eucharistiam sumpturus est, tenetur prius confiteri, ubi copiam habet confesarii, iuxta glossam singularem, de celeb. Missarum cap. de homine. Et hodie extat determinatum per sacrum Trident. Concil. sess. 13. cap. 7.

Quintus casus est tempus statutu ab Ecclesia.

10 Quintus casus est, ubi aduenerit tempus ab Ecclesia statutum, ut habetur in cap. omnis utriusque sexus de pen. et remis. Quòd licet illi iuri stando, solummodò determinatù appareat, semel in anno debere confiteri; & nulla certa pars anni ad confitendum designe-

gnetur: tamen stando consuetudini, & communi hominum intelligentia, et statutis Provincialibus, idem videtur tempus esse institutum ab Ecclesia, pro confessione, & Eucharistia. Nempe quod in tempore Quadragesimali, ubi Eucharistia est sumenda; confessio debeat precedere. ut dixit Ioan. Med. de confess. q. 14. circa finem. sequutus S. Thomam, 4. dist. 17. q. 3. art. 4. ad primum. Vnde habet usus, ut curasi certiores reddant Praelatos, qui in Quadragesima unusquisque anni fuerint confessi. Iamque consuetudo interpretatur statutum, quantum ad tempus.

II Sunt tamen nonnulli, qui volunt quotquot post confessionem, & communionem in paschate, alicuius culpa mortifera in praedicta confessione oblita recordarentur; statim oblitam culpam debere confiteri. Quod nec textus aliquis, nec ulla videtur ratio concludere; ut annotauit Nauar. in Manua cap. 2. num. 10. Quare hoc asserendum non est; nisi forte respectu illius, qui sacram volens Eucharistiam sumere, ante eius sumptionem alicuius mortalis peccati nondum confessi, recordatur; & ne alijs sit scandalo, si seipsum ab ea retrahit, communicat, proponens statim post communionem peccatum illud confiteri. Quod licet secundum iuris antiqui rigorem, nec ad hoc videatur obligari; si propositum il-

Peccata
oblita q̃a
necessi-
tat cōf. s.
fionem.

Exp. Reg. S. Franc.

O o

lud

lud non peruenit ad votum: ex dictis supra. cap. 2. num. 71 Videtur tamen de iure nouo ad id teneri: per id, quod dicitur in Concilio Tridentino sess. 13. c. 7. quatenus precipit, ut qui necessitate urgente absque praua confessione celebrauerit, quam primum cōfiteatur. Quod fortè idem respondisset de laicis; qui interdum necessitate cogente, absque praua confessione, communicant.

Præter casus prædictos, nullo iure asringuntur fratres sub culpa lethali, ad statim confitendum pro culpis quibuscunque commissis; cum neque eis ex Regula, neque ex constitutionibus obligatorie imponatur.

An recursus ad Ministros pro referuatis, sit necessarius?

Cōfessio
necessa-
riò. sic
habenti
iurisdic-
tionem.

12. **S**ed fortè superuacaneum præceptum hoc de recurrendo ad Ministros, quis existimabit. Certum est enim necessarium esse ad salutem, propriis confiteri peccata; cum Deus illa remittat, qua sacerdos remittit. Iuxta illud, Ioan. 20. Quorum remisistis peccata, remittuntur eis. Sacerdos autem non potest peccata remittere, nisi præcognita, præcognoscere non potest, nisi praua confessione: igitur necessaria est peccatorum confessio. Certum item est, nullum non ha-
ben-

beatam iurisdictionem super penitentes, & peccata; quempiam absolueri posse: ut patet ex Concil. Floren. sub Eugenio IV. & ex Trident. sess. 14. cap. Vbi dicitur, nullius momenti absolutionem eam esse debere, quam sacerdos in eam profert, in quem ordinariam, aut subdelegatam non habet iurisdictionem. Et patet etiam ratione sumpta, ex natura huius sacramenti. Quia absolutio est sententia lata in fauorem, & gratiam confitentis; in causa qua erat inter peccatorem, & Deum. Estq. ergo actus iudicialis, qui ut validus sit, à iudice competente, iurisdictionem habente, debet ferri: alioquin sententia à non suo iudice lata, nulla est de iure. Certum, est item quòd Pater sanctus, ut certissimum hic supponis, posse Ministros, aliquos sibi reservare casus absolueudos; quod omnibus est confessum: et terminatum habetur in Concil. Trident. sess. 14. cap. 7. Certum est insuper, secundum communiter expositores hic, præceptum hoc Regula non cadere tantum super modum recurrendi, scilicet ad Ministros, quam citius fieri poterit sine mora: sed etiam super ipsum recursum. Quare superfluum hoc esse præceptum apparet; cum absque eo necesse quisque habeat sua confessi peccata, potenti illa absolueri, si illa à Deo sibi ignosci desiderat.

Dico, huius gratia hoc particulare præcep-

00 2 tum

Ministri
possunt
ibi refer-
uare ca-
sus.

Præceptum de re cursu ad ministros quare dandum est. *tum in Regula dari. Nempè, ut sine mera pro absolutione recurratur : Et insuper ne aliunde, hoc est non extra Ordinem, sed intra Ordinem talium absolutio requiratur. Dum enim ad Ministros pro reservatorum absolutione iubet esse recurrèdum; eam suam esse voluntatem demonstrat, ut fratres omnes in Ordine, non extra Ordinem, (forte non sine Ordinis dedecore) talium procurent absolutionem, recurrètes ad suos Ministros, à quibus nedum consequi absolutionem poterunt, sed etiam remedium præcauens infuturum. Et ideo ad hoc, particulari præcepto Regula, eos arctat. Quod sentire videtur Hugo hic, dum dubitat, num fratres in generalibus absolutionibus, quas eis dominus Papa, facta confessione, facit; vel alij auctoritate ipsius, virtute Iubilei, ab hoc debito recurrendi ad Ministros absoluantur? Et dicit [scitis ut astimò patet, eos propter has à præcepto Regula nunquam absolui; nisi de mente Domini Papa renocaretur expresse.] Sed de hoc infra dicetur latius.*

Qui sibi casus soleant reservare.

Ministri 13 **E**T cum in Regula dicatur: Quod pro illis peccatis, de quibus ordinatum fuerit inter fratres, ad solos recurratur Ministros

nistros Provinciales. Patet Ministro Generali in cap. Generali pro toto Ordine, et Provincialibus in Provincialibus capitulis proprijs Provincijs, prædictos referuandi casus: ex ipsa Regula tradi potestatem. Bis demq. de qualitate, & numero referuandarũ culparum; liberè relinqui ordinandum; cum per Regulam exceptio nulla fiat. sed generaliter dicatur; [de quibus ordinatum fuerit inter fratres.] Et licet Regula, ut diximus, de solis publicis criminibus loquatur: poterunt tamen prædicti, casuum, seu criminum etiam occultorum sibi absolutionem seruare. Quia cum Prælati ordinarij sint, valent subditorum aliqua occulta crimina, vti eis videbitur opportunum, retinere: Vt ex dicto Trident. Concil. sess. 14. cap. 7. satis liquet. Idque satis ex Regula supponi, Hugo, & Pisanus hic annotarunt; & habetur in Seren. conscientia, quæst. 85. Nam dum nulla, de hac casuum referuandorum facultate, in ea fiat mentio; & fratribus omnibus mandetur, ut ad ministros sine mora pro referuatis publicis recurrant: satis hanc referuandi facultatẽ Ministros, habere, supponit. Et sicut in alijs Religionibus, penes prælatos earum, secreta crimina referuandi, exeat facultas; ita, et in nostra. Et ita per omnes Reg. expositores hic decernitur; et habetur in Ser.

conscientia. q. alphabetica. lit. f. Immo, & Alexand. V I. in privilegio, Intelleximus, concessit, & decreuit; quod omnes nostri prelati, etiam Guardiani, possint sibi suorum subditorum aliqua occulta crimina absoluerunda referuare. Hodie verò circa hoc, obseruanda est consuetudo. Clem. V I I I. Et ultra casus ab eo prescriptos, si quod aliud peccatum graue, pro conseruatione Religionis, aut pro conscientia puritate, referuandum iudicabitur: non aliter fieri posse decreuit, quam Generalis Capituli, in toto ordine, aut provincialis Capituli in Provincia, matura discussione, & consensu.

Qui pro referuatorum absolutione sit tenendus modus?

Casus referuatus
quid sit.

Nauar.

14 **E**T quoniam casus referuatus, peccatum est, cuius absolutio à iure humano est prohibita, presbytero qui solo Diuino potest ab omnibus absolueri: secundum Gloss. cap. 2. de pen. & remiss. in 6. S. Anton. 2. par. tit. 2. cap. 11. & Nauar. cap. Placuit de pen. d. 6. A Ministeris ergo eos sibi referuantibus, eorum est requirenda absolutio. Nec alij fratres nisi de ipsorum auctoritate, seu Papa, de eis poterunt absolueri: eritq. aliter irrita, inanis, & nulla facta absolutio cum super peccantes ipsos, nullam habeant iurisdictionem.

Vt

*Et declarauit Innoc. viij. Alex. vi. Leo X. & ex communi Theologorum sententia in 4. dist. 17. Ideò videndum est, quis modus aptior, & magis fratribus accommodus sit censendus: pro tali referuatorum absolutio-
ne assequenda. Duplex autem à Doctōribus assignatur, & præscribitur seruandus mo-
dus; quando penitens aliquo referuato deti-
metur peccato, à quo proprius eius confessar-
ius absoluere non possit. Vnus est, ut si supe-
rior, cui referuantur absoluenda peccata, pe-
nitentem omninò voluerit agnoscere ad adhi-
bendum fortè remedium; ac per hoc facultatē
voluerit proprio confessario facere, ipsum
absoluendi, nisi prius ad ipsum accesserit: ip-
sum adhibet superiorem, cui omnia tam re-
seruata, quàm non seruata confitebitur pec-
cata, quò ab omnibus absoluat.*

*15 Quòd si superior prædictus, noluerit au-
dire omnia sed solum seruata; confitebitur
ei dicta seruata. Quibus cognitis, poterit
superior remedium necessarium adhibere; à
censuris (si qua sunt) absoluere; & peniten-
tiam, si ei visum fuerit, taxare. Et pro culpis
Sacramentaliter absoluendis, penitentis con-
fessario poterit facere facultatē: ut ab eo ple-
nariè ab omnibus criminibus absoluat. Et
tunc penitens tenebitur tam prædicta refer-
uata, quàm non seruata proprio confiteri*

Duplex
modus re-
nendus in
casu re-
seruato-
rum abso-
lutione.

Sotus 4.
sent. diff.
18. q. 2.
art. 5.

Peccata
ritè abso-
luta ne-
mo tene-
tur recō-
fiteri.

Oblitus
peccata,
non tene-

confessorio, qui eum ab omnibus absoluat a-
cum de reſeruatis à ſuperiori non fuerit ſa-
cramentaliter abſolutus. Et hoc eſt celebra-
tiſſimus, (vt inquit Sotus) Eccleſia uſus. Si
verò ſuperior, ſola voluit reſeruata in con-
feſſione Sacramentali audire, & à prædi-
catis ſacramentaliter abſoluere; tenebitur po-
ſtea penitens ſecundum Sot. & Natar. ubi
ſupra, de omnibus integrè, reſeruatis, ſci-
licet, & non reſeruatis ſuo confiteri confeſ-
ſario. Quoniam ſecundum eos, non erit gra-
uamen penitenti; ſi de reſeruato cogatur bis
confiteri. At ſecundum Medinam, non niſi
cetera, que non fuerunt confeſſa peccata,
tenebitur penitens confiteri proprio confeſ-
ſario; non autem reſeruata, de quibus fuit
iam abſolutus. Nam licet verum ſit, quòd
ubi ſuperior reſeruata tantum audiuit, &
non abſoluit; tenetur penitens omnia integrè
confiteri proprio confeſſario; id eſt, ad aſſe-
quendum abſolutionis beneficiũ: non enim de
reſeruatis fuerat abſolutus. Hic verò reſer-
uata fuerunt abſoluta; nulla ergò ratio cogit
ear eadem iterum confiteri teneatur. Et vi-
detur abſurdum, eum, qui ſemel legitimè ab-
ſolutus eſt, eodem debito rursus teneri. Vt
patet per Extrauag. Inter cunctas. 9. ſed
quia. Et ſicut qui ex legitima cauſa, aut ex
obliuione aliqua ſubſtituit peccata, non tene-
tur

tur denuò confiteri, quæ tunc confessa, & absoluta fuerunt; sed tantum ea, quæ ex causis prædictis non fuerunt confessa, (quod ipsi etiam omnes fatentur,) nec ob aliud, nisi quia illa legitimè fuerunt absoluta: sic & reservata legitimè absoluta, non amplius sunt necessariò confitenda. Et hoc videtur sentire Gers. 2. par. alph. 33. lit. t.

16 Nec obstat, quòd confessio semper integrè est facienda uni sacerdoti; quia per penitentem non stetit, quin integrè confitetur, sed per superiorem. Qui cum maioribus aliquandò causis communitatis sit impeditus, ut longas subditorum confessiones non valeat audire; potest tantum sola audire, & sacramentaliter absolvere sibi reservata. Et semel legitimè absoluta, non sunt, (ut dictum est) necessariò iterum confitenda. Et integritas confessionis non est de peccatis legitimè absolutis; sed eorum, quæ non fuerunt absoluta.

17 Alter verò modus est; quòd si prius penitens confessarium adierit, qui à reservatis absolvendi facultatem non habeat, integrè ei confiteri tenebitur, tam reservata, quam non reservata, ne dimidiata sit confessio. Confessarius autem absolvet eum tantummodò, à quibus potest; non autem à reservatis superiori. Nam sicut si absolveret ab

excom-

tur recôfiteri còfessâ.

Secundus modus còfirèdi reservata peccata.

excommunicatione superiori reſeruata, nihil
 ageret; ſic etiam ſi de peccato à ſuperiori re-
 tanto abſoluet, nihil faciet. Nam ſuper illud
 abſoluendi iuriſdictionem non habet; & ſen-
 tentia à non ſuo iudice laſa, non tenet. Abſol-
 uet ergò pœnitentem ſolum à non reſeruatis,
 modò aliqua excommunicatione non ſit aſſi-
 ctus, à qua ipſe abſolvere non poſſit. Et ad
 ſuperiorem pro reſeruatorum abſolutione mī-
 ttit. Dixi, modò pœnitens non ſit ligatus
 aliqua excommunicatione: à qua ipſe abſol-
 uere non poſſet. Nam tunc, nec à non reſer-
 uatis abſolvere poſſet; cum excommunicatus
 ſit exclusus à diuinis, & praſertim à Sacra-
 mentorum perceptione; ut conſtat ex c. ſi ce-
 lebras. de cler. excomm. miniſt. Modò item,
 pœnitens firmum habeat propoſitum recur-
 rendi ad ſuperiorem pro reſeruatorum abſol-
 utione. Quia ſi hoc facere nolle, nec à non
 reſeruatis poſſet abſolui: cum non ſit paratus
 integrè conſpiteri, quibus neceſſe eſt, ad aſſe-
 quendam omnium peccatorum abſolutionem.
 Et nulla eſſet, ſi fieret talis abſolutio, & reite-
 randa conſeſſio; cum in peccato mortali ſit fa-
 ctus. Subſequerò ſit paratus ad ſuperiorem recur-
 rere; abſoluet ipſum à non reſeruatis, & ad
 ſuperiorem pro reſeruatorum abſolutione mī-
 ttit. Qui pœnitens non debet eſſe moroſus, ſed
 habita opportunitate, abſolutionis beneficium
 prædictum

prædictum procurare debet; nam dum in mora est, utputa habendo opportunitatem, absolutione non procurat; semper manet in culpa. Adibit ergo pœnitens (habita opportunitate) superiorem; cui reservata confitebitur, ut ab illis absolvatur. Nec enim cetera peccata, quæ proprio confessario confessus est; iterum superiori confiteri tenebitur; nisi ubi confessarius tantum peccata audierit, & non absoluerit. Tunc enim integrè tenetur superiori confiteri; quia à confessario, in nullo fuit absolutus. Nec releuatur quis ab iteratione confessionis per hoc, quod semel integrè confuerit confessus; si non fuit ab illis absolutus. Dum enim pœnitens non absoluitur; manet in eodem debito, in quo prius. At si ab illis fuit absolutus; tantummodò reservata tenebitur confiteri, ut ab eis absolvatur.

18 Poterit etiam confessarius per seipsum, vel per alium, vel per epistolam petere à superiori, ut ei facultatem faciat absolvendi quandam pœnitentem sibi confessum de tali reservato peccato. Quam si obtinuerit, absoluet ipsum pœnitentem; sin verò, mittet, (ut diximus) ad suum superiorem. Et hæc, quòd ad prædicta, est communior opinio secunda sententias receptiores, & Ecclesia receptum usum: ut latè videri potest per Palud. 4. d. 17. q. 5. 10. Med. de conf. q. 11. & 14. Sob. d. 18.

*Mora re-
currendi
ad mini-
strum est
culpabili-
lis.*

*Modus te-
nendus à
confessa-
rio.*

*Palud.
Medin.
Sab*

Nan.

q. 2. art. 5. & Nauar. de pœnitentia, dist. 5. c. consideret. § Cautus.

Dubium.

19 Et si dicas, quòd superuacanea videtur esse confessio reservatorum confessorio, qui nò potest de illis absolueret; cum peccatorum confessio, ob beneficium absolutionis sit faciendâ, quam ipse dare non potest. Dico, hoc esse ne-

Solutio.

Integritas cõfessionis quâ necessaria.

cessarium ex eo, quòd necessaria est integritas confessionis; ut omnibus est confessû; & habetur ex c. omnis vtriusq; de pœn. Et huius ratio, solet talis assignari. Quia, qui de peccatis mente dolet, quatenus Dei offensua sunt; de omnibus doleat, necesse est, si Deo placere vult. Nam, si de aliquibus tantûmodò doleat, & de alijs memorie occurrentibus nò doleat; nò est debita cõtritio, et mentalis cõfessio. Itâ qui ore cõfitetur Deo per sacerdotem aliqua peccata sua, quatenus offensua sunt Dei: ob eandẽ causam debet etiâ alia omnia per quæ Deũ offendit, eidem si meminerit, confiteri. Et nisi integra sit, non acceptatur à Deo; & indignus est absolutione, quia non integrè confitetur. Et impium est, à Deo dimidiatâ sperare veniam.

Obiectio

20 Et si arguas q̃ ex hoc videtur concludi; debere etiam pœnitẽtem, si primû superiorem adierit, integrâ ei confessionem facere; & non tantum reservatorum. Disco, hoc esse verum,

Solutio.

vbi ipse prælatus audire uoluerit: cui enim primo pœnitens se præsentat, et cõfitetur, tenetur

omnia

omnia cōfiteri peccata. Et sicut si primo adiēs proprium confessarium, confitetur ei tantum quæ reservata non sunt, dimidiat confessionē: ita si primo superiorem adierit, & illi sola reservata confiteatur, dimidiabit confessionem.

At si superior, non nisi sibi reservata audire, & directē absolvere voluerit; sacramentalis est talis confessio. licet partialis sit. & absolutio tenet, & est verum Sacramentū conferens gratiā. Non enim stat per pœnitentem, quominus integrè confiteatur, sed per superiorē, qui eum integrè audire non vult. Quod bene ex legitima causa facere poterit; utputā repentinū morbi, vel alicuius negotij ad bonum cōmune spectātis, et huiusmodi. Et hac pressius videri poterunt per Doctores supra citatos, & maxime per Sot. Et si iterū infles contra prædicta, quod Durandus in 4. d. 17. q. 15.

Instātia.

Ad. q. 4. de confess. & alij dixerunt: absolutionem sacramentalem de peccatis, aliās non absolutis, diuidi non posse: quia vnum peccatum mortale, sine alio remitti non potest, secundum Fidem. Ideo necesse est, ut sacerdos absoluat peccatorem, aut ab omnibus peccatis, aut à nullo. Et sic non poterit inferior confessarius absolvere à non reservatis, & superior à sibi reservatis: sed alter eorum necesse est, ut ab omnibus absoluat, quia absolutio dimidiari non potest.

21 Di-

Solutio.

Abolu-
tio sacra-
mental-
is p[ro] test ali
quãdò di-
midiari.

21 Dico, contra prædictos esse Henricum, Thom Ric. Bonau. plerosque alios in 4.d.17. qui asserunt absolutionē sacramentalem posse in casu dimidiari; et per partes impendi. Constat enim sacerdotem non posse quumquam a peccatis absolvere; nisi habeat potestatem iurisdictionis in eum: quoniam sola potestas Ordinis non sufficit. Et hoc, communi DD. consensu in d. dist. 17. recipitur. Et extat determinatum per Trid. Concil. sess. 14. cap. 7. Hanc autem iurisdictionis potestatem Papa, Episcopus, seu alius superior concedit, & concedere potest, prout vult: idē concedere potest sacerdotibus facultatem plenam integrē absoluerendi, & non plenam, sed aliqualem, ut possit s. quosdam absolvere, & quosdam non; & possit a quibusdam peccatis absolvere, & a quibusdam non; ergo absolutio poterit dimidiari. Quod habetur expressum in c. si Episcopus, de poen. & remis. lib. 6. Vbi in sententia dicitur. Quod si Episcopus dederit subdito facultatem eligendi sibi confessorem idoneum; & taliter electus potest eum absolvere a peccatis: exceptis casibus Episcopo reservatis. Ex quo patet, quod absolvente confessario electo penitentem a non reservatis peccatis; pro reservatis tamen peccatis, exquirenda est absolutio ab Episcopo, seu alio super illis auctoritatem habente: & sic absolutio dimidiari potest.

22 Idq.

22 Idq. probatur ex eo, quia ubi quis confitetur omnia peccata sua, quae ei memoria occurrunt, & absoluitur; licet tollatur obligatio confitendi iterum praedicta, de quibus fuit absolutus; manet tamen obligatio confitendi alia, quorum oblitus fuit, si memoria occurrerint, ut de eis absolviatur.

Probatio

23 Insuper qui ex causis necessariis, ut puta notabilis periculi, sine fama, sine vita corporalis sine spiritualis, vel propria, vel aliena, dimidiavit confessionem, quod secundum communem, facere potest; si absoluitur a confessoris, non obligatur iterum confiteri confessa, de quibus fuit absolutus. Manet tamen obligatus, dicere, & confiteri tempore debito, ut absolviatur, ea peccata, quae ob praedictas necessitates subiecit; & sic absolutio diuisionem admittit, sicut & ipsa confessio; quando vel necessitate, vel obliuione dimidiatur. Ita & in casu nostro: ubi confessorius non habet auctoritatem super reservatis criminibus; vel superior non nisi de reservatis absoluit.

Probatio

24 Nec obstat, quod pro parte contraria dicebatur; non posse unum peccatum mortale dimitti, alio non dimisso: quoniam gratia gratum faciens, omni peccato mortali repugnat, & non est cum aliquo mortali compatibilis. Nos, hoc ipsum fatemur; & concedimus, absolutionem sacramentalem non possi unam mortale

Diluitur obiectum quod unum mortale non dimittitur sine alio.

mortale sine alio quò ad culpam remittere; & quò ad hoc, non admittere diuisionem, sed in diuisibilem esse absolutionem. Nam licet confessarius à non reseruatis directè absoluat, à reseruatis verò non directè, cum potestatem ad id non habeat: consecutiue tamen absoluit etiam à reseruatis. Quoniam cum pœnitens per absolutionem gratiam sacramentalem accipiat: consecutiue, & extensiuè absoluitur ab omnibus. Est tamen alius absolutionis effectus, liberatio .s. à ligatura; qua peccator astringitur, & ligatur ad confitendum sua crimina, vt absoluitur. Exempli gratia, Btto alicuius mortalia sint per contritionem dimissa; remanet tamen iste Diuino iure obligatus, & in debito quodam, quo tenetur se sacerdoti subijcere, eidemq. confiteri, & ab eodem absolutionem procurare. Et antequam absoluitur; dicitur in peccatis, saltem quò ad Ecclesiam manere. Ità licet pœnitens à confessario directè absoluitur ab omnibus peccatis, super qua habet auctoritatem absoluendi; & consecutiue etiam à reseruatis, quò ad remissionem culpæ. Quò ad debitum tamen, quo tenebatur ligatus se confessario presentare, & ab eodem beneficium absolutionis præuia confessione obtinere; non est plene per illam primam absolutionem liberatus. Sed manet adhuc in debito confitendi alia peccata reseruata.

Alter ab-
solutio-
nis effe-
ctus.

nata, ei, cui reservata sunt, ut ab illis legitime per Ecclesiam absolvatur. Itaque absolutio à peccatis, quò ad culpam, partitionem non admittit, & est indivisibilis: sed quò ad ligaturam, seu debitum præfatum, quod post iustificacionem relinquitur, bene dividi potest. Et contraria partis ratio, de absolutione concludit peccatorum, quò ad culpam, et q̄ de se Deo peccatore conciliat; non autè de absolutione, qua est à præfata ligatura, & debito Ecclesia cõfiteri.

25 Ex quibus omnibus inferitur Primo, q̄ aliquando confessio nō integra, ut est hæc, qua fit superiori de solis reservatis, sancta est, & sacramentalis. Nam licet per se, & formaliter confessio integra esse debeat, alioquin non esset confessio, sed confessionis simulatio; per accidens tamè, et materialiter poterit partialis esse salutaris, ut est in casu nostro; quando superior tantum reservata sacramentaliter audire, & absolvere vult, & nō alia. Non. n. huiusmodi confessio per se, et formaliter partialis fit: quoniam non intendit pœnitens voluntariè, ex verecundia, aut pusillanimitate, siue ex quacumq; alia illicita causa, aliquod tacere peccatum; sed tantum per accidens, et materialiter particularis est: utputa ex carentia integri cõfessionis: hoc. n. confessionem parialem non annullat. Sicut ubi per accidens, non per se, confessio nem dimidiari contingit. s. vel ex oblivione,

Exp. Reg. S. Franc.

P p

vel

Absolutio quando admittit divisionem.

Confessio non integra aliquando erit sancta, & sacramentalis.

Sotus 4.
sent. diff.
18. q. 2.
art. 5.

Peccata
ritè abso-
luta ne-
mo tene-
tur recô-
fiteri.

Oblitus
peccata,
non tene-

confessorio, qui cum ab omnibus absoluat a-
cum de reservatis à superiori non fuerit sa-
cramentaliter absolutus. Et hoc est celebra-
tissimus, (ut inquit Sotus) Ecclesie usus. Si
verò superior, sola voluit reservata in con-
fessione Sacramentali audire, & à predi-
catis sacramentaliter absolovere; tenebitur po-
stea penitens secundum Sot. & Natar. ubi
supra, de omnibus integrè, reservatis, sci-
licet, & non reservatis suo confiteri confes-
sario. Quoniam secundum eos, non erit gra-
uamen penitenti; si de reservato cogatur his
confiteri. At secundum Medinam, non nisi
cetera, quæ non fuerunt confessa peccata,
tenebitur penitens confiteri proprio confes-
sario; non autem reservata, de quibus fuit
iam absolutus. Nam licet verum sit, quòd
ubi superior reservata tantum audiuit, &
non absoluit; tenetur penitens omnia integrè
confiteri proprio confessorio; id est, ad asse-
quendum absolutionis beneficiũ: non enim de
reservatis fuerat absolutus. Hic verò refer-
uata fuerunt absoluta; nulla ergò ratio cogit
ear eadem iterum confiteri teneatur. Et vi-
detur absurdum, eum, qui semel legitimè ab-
solutus est, eodem debito rursus teneri. Vt
patet per Extravag. Inter cunctas. §. sed
quia. Et sicut qui ex legitima causa, aut ex
oblivione aliqua subicitis peccata, non tene-
tur

tur denuò confiteri, quæ tunc confessa, & absoluta fuerunt; sed tantum ea, quæ ex causis prædictis non fuerunt confessa, (quod ipsi etiam omnes fatentur,) nec ob aliud, nisi quia illa legitimè fuerunt absoluta: sic & reservata legitimè absoluta, non amplius sunt necessario confitenda. Et hoc videtur sentire Gers. 2. par. alph. 33. lit. t.

16 Nec obstat, quòd confessio semper integrè est facienda uni sacerdoti; quia per pœnitentem non fiet, quin integrè confitetur, sed per superiorem. Qui cum maioribus aliquandò causis communitatis sit impeditus, ut longas subditorum confessiones non valeat audire, potest tantum sola audire, & sacramentaliter absolvere sibi reservata. Et semel legitimè absoluta, non sunt, (ut dictum est) necessario iterum confitenda. Et integritas confessionis non est de peccatis legitimè absolutis; sed eorum, quæ non fuerunt absoluta.

17 Alter verò modus est; quòd si prius pœnitens confessarium adierit, qui à reservatis absolvendi facultatem non habeat, integrè ei confiteri tenebitur, tam reservata, quàm non reservata, ne dimidiata sit confessio. Confessarius autem absolvet eum tantummodò, à quibus potest; non autem à reservatis superiori. Nam sicut si absolveret ab
exco-

tur recôfiteri cōfessâ.

Secundus modus cōfirèdi reservata peccata.

excommunicatione superiori reſeruata, nihil
 ageret; ſic etiam ſi de peccato à ſuperiori re-
 tento abſoluet, nihil faciet. Nam ſuper illud
 abſoluendi iuriſdictionem non habet; & ſen-
 tentia à non ſuo iudice laſa, non tenet. Abſol-
 uet ergò pœnitentem ſolum à non reſeruatis,
 modò aliqua excommunicatione non ſit aſſr-
 ctus, à qua ipſe abſoluere non poſſit. Et ad
 ſuperiorem pro reſeruatorum abſolutione cō-
 mittet. Dixi, modò pœnitens non ſit ligatus
 aliqua excommunicatione: à qua ipſe abſol-
 uere non poſſet. Nam tunc, nec à non reſer-
 uatis abſoluere poſſet; cum excommunicatus
 ſit exclusus à diuinis, & præſertim à Sacra-
 mentorum perceptione; ut conſtat ex c. ſi ce-
 lebrat. de cler. excomm. miniſt. Modò item,
 pœnitens firmum habeat propoſitum recur-
 rendi ad ſuperiorem pro reſeruatorum abſo-
 lutione. Quia ſi hoc facere nolle, nec à non
 reſeruatis poſſet abſolui: cum non ſit paratus
 integrè confiteri, quibus neceſſe eſt, ad aſſe-
 quendam omnium peccatorum abſolutionem.
 Et nulla eſſet ſi fieret talis abſolutio, & reite-
 randa confeſſio; cum in peccato mortali ſit fa-
 ctus. Si ſerò ſit paratus ad ſuperiorem recur-
 rere; abſoluet ipſum à non reſeruatis, & ad
 ſuperiorem pro reſeruatorum abſolutione mit-
 tet. Qui pœnitens non debet eſſe moroſus, ſed
 habita opportunitate, abſolutionis beneficium
 prædictum

prædictum procurare debet; nam dum in mora est, utputa habendo opportunitatem, absolutione non procurat; semper manet in culpa. Adibit ergo pœnitens (habita opportunitate) superiorem; cui reservata confitebitur, et ab illis absolvetur. Nec enim cetera peccata, quæ proprio confessario confessus est, iterum superiori confiteri tenebitur; nisi ubi confessarius tantum peccata audierit, & non absoluerit. Tunc enim integrè tenetur superiori confiteri; quia à confessario, in nullo fuit absolutus. Nec releuatur quis ab iteratione confessionis per hoc, quod semel integrè confuerit confessus; si non fuit ab illis absolutus. Dum enim pœnitens non absoluitur; manet in eodem debito, in quo prius. At si ab illis fuit absolutus; tantummodò reservata tenebitur confiteri, et ab eis absoluetur.

18 Poterit etiam confessarius per seipsum, vel per alium, vel per epistolam petere à superiori, ut ei facultatem faciat absoluendi quendam pœnitentem sibi confessum de tali reservato peccato. Quam si obtinuerit, absoluet ipsum pœnitentem; sin verò, mittet, (ut diximus) ad suum superiorem. Et hæc, quod ad prædicta, est communior opinio scilicet sententias receptiores, & Ecclesiæ receptum usum: ut latè videri potest per Palud. 4. d. 17. q. 5. 10. Med. de conf. q. 11. & 14. Sol. d. 18.

Mora recurrendi ad ministrum est culpabilis.

Modus tenendus à confessario.

Palud.
Medin.
Sot.

Nau.

q. 2. art. 5. & Nauar. de pœnitentia, dist. 5. c. consideret. § Gaudus.

Dubium.

19 Et si dicas, quod superuacanea videtur esse confessio reservatorum confessario, qui nō potest de illis absolueret; cum peccatorum confessio, ob beneficium absolutionis sit facienda, quam ipse dare non potest. Dico, hoc esse ne-

Solutio.

Integritas confessionis quā necessaria.

cessarium ex eo, quod necessaria est integritas confessionis; ut omnibus est confessū; & habetur ex c. omnis vtriusq; de pœn. Et huius ratio, solet talis assignari. Quia, qui de peccatis mente dolet, quatenus Dei offensus sunt; de omnibus doleat, necesse est, si Deo placere vult. Nam, si de aliquibus tantūmodo doleat, & de alijs memorie occurrentibus nō doleat; nō est debita cōtritio, et mentalis cōfessio. Itā qui ore cōfiteatur Deo per sacerdotem aliqua peccata sua, quatenus offensus sunt Dei; ob eandē causam debet etiā alia omnia per quæ Deū offendit, eidem si meminerit, confiteri. Et nisi integra sit, non acceptatur à Deo; & indignus est absolutione, quia non integrè confitetur. Et impium est, à Deo dimidiatā sperare veniam.

Obiectio

20 Et si arguas q̄ ex hoc videtur concludi; debere etiam pœnitentem, si primū superiorem adierit, integrā ei confessionem facere; & non tantum reservatorum. Dico, hoc esse verum, ubi ipse prælatus audire uoluerit; cui enim primo pœnitens se præsensat, et cōfiteatur, tenetur

omnia

omnia cōfiteri peccata. Et sicut si primo adiēs proprium confessarium, confitetur ei tantum quæ reservata non sunt, dimidiat confessionē: ita si primo superiorem adierit, & illi sola reservata confiteatur, dimidiabit confessionem.

At si superior, non nisi sibi reservata audire, & directē absolvere voluerit; sacramentalis est talis confessio, licet partialis sit, & absolutio tenet, & est verum Sacramentū conferens gratiā. Non enim stat per pœnitentem, quominus integrè confiteatur, sed per superiorē, qui eum integrè audire non vult. Quod bene ex legitima causa facere poterit; utputa repentinū morbi, vel alicuius negotij ad bonum cōmune spectantis, et huiusmodi. Et hæc pressius videri poterunt per Doctores supra citatos, & maxime per Sot. Et si iterū infles contra prædicta, quod Durandus in 4. d. 17. q. 15.

Instācia.

Adr. q. 4. de confess. & alij dixerunt: absolutionem sacramentalem de peccatis, alias non absolutis, diuidi non posse: quia vnum peccatum mortale, sine alio remitti non potest, secundum Fidem. Ideo necesse est, ut sacerdos absoluat peccatorem, aut ab omnibus peccatis, aut à nullo. Et sic non poterit inferior confessarius absolvere à non reservatis, & superior à sibi reservatis: sed alter eorum necesse est, ut ab omnibus absoluat, quia absolutio dimidiari non potest.

Solutio.

Abolu-
tio sacra-
mental-
is p^o test ali
quâdò di-
midari.

Dico, contra prædictos esse Henricum,
Thom Ric. Bonau. plerisque alios in 4. d. 17.
qui asserunt absolutionē sacramentalem posse
in casu dimidiari; et per partes impendi. Con-
stat enim sacerdotem non posse quemquam à
peccatis absolvere; nisi habeat potestatem iurisdic-
tionis in eum: quoniam sola potestas
Ordinis non sufficit. Et hoc, communi DD.
consensu in d. dist. 17. recipitur. Et extat de-
terminatum per Tri d. Concil. sess. 14. cap. 7.
Hanc autem iurisdictionis potestatem Papa,
Episcopus, seu alius superior concedit, & con-
cedere potest, prout vult: idèò concedere potest
sacerdotibus facultatem plenam integrè ab-
soluendi, & non plenam, sed aliqualem, ut
possit. f. quosdam absolvere, & quosdam non;
& possit à quibusdam peccatis absolvere, &
à quibusdam non; ergò absolutio poterit dimi-
diari. Quod habetur expressum in c. si Episco-
pus, de pœn. & remis. lib. 6. Vbi in sententia
dicitur. Quod si Episcopus dederit subdito fa-
cultatem eligendi sibi confessorem idoneum; &
taliter electus potest eum absolvere à peccatis:
exceptis casibus Episcopo reservatis. Ex quo
patet, quod absolvente confessario electo pœ-
nitentem à non reservatis peccatis; pro refer-
uatis tamen peccatis, exquirenda est absolu-
tio ab Episcopo, seu alio super illis auctorita-
tem habente: & sic absolutio dimidiari potest.

22 *Idq. probatur ex eo, quia ubi quis confitetur omnia peccata sua, quæ ei memoria occurrunt, & absolvitur; licet tollatur obligatio confitendi iterum prædictæ, de quibus fuit absolutus; manet tamen obligatio confitendi alia, quorum oblitus fuit, si memoria occurrerint, ut de eis absolvaatur.* Probatio

23 *Insuper qui ex causis necessarijs, utputa notabilis periculi, sine fama, siue vite corporalis siue spiritualis, vel propriæ, vel alienæ, dimidiauit confessionem quod secundum communem facere potest; si absolvitur à confessione, non obligatur iterum confiteri confessæ, de quibus fuit absolutus. Manet tamen obligatus, dicere, & confiteri tempore debito, ut absolvaatur, ea peccata, quæ ob prædictas necessitates subiecit: & sic absolutio diuisionem admittit, sicut & ipsa confessio; quando vel necessitate, vel obliuione dimidiatur. Ità & in casu nostro: ubi confessarius non habet auctoritatem super reservatis criminibus; vel superior non nisi de reservatis absoluit.* Probatio

24 *Nec obstat, quod pro parte contraria dicebatur; non posse unum peccatum mortale dimitti, alio nõ dimisso: quoniam gratia gratum faciens, omni peccato mortali repugnat, & non est cum aliquo mortali compatibilis. Nos, hoc ipsum fatemur, & concedimus, absolutionem sacramentalis non posse unum mortale* Diluitur obiectū quod unū mortale nõ dimittitur sine alio.

mortale sine alio quò ad culpam remittere; & quò ad hoc, non admittere diuisionem, sed indiuisibilem esse absolutionem. Nam licet confessorius à non reseruatis directè absoluat, à reseruatis verò non directè, cum potestatem ad id non habeat: consecutiue tamen absoluit etiam à reseruatis. Quoniam cum pœnitens per absolutionem gratiam sacramentalem accipiat: consecutiue, & extensiue absoluitur ab omnibus. Est tamen alius absolutionis effectus, liberatio .s. à ligatura; qua peccator astringitur, & ligatur ad confitendum sua crimina, ut absoluator. Exempli gratia, Etsi alicuius mortalia sint per contritionem dimissa; remanet tamen iste Diuino iure obligatus, & in debito quodam, quo tenetur se sacerdoti subicere, eidemq. confiteri, & ab eodem absolutionem procurare. Et antequam absoluator; dicitur in peccatis, saltem quò ad Ecclesiam manere. Ità licet pœnitens à confessorio directè absoluator ab omnibus peccatis, super qua habet auctoritatem absoluendi; & consecutiue etiam à reseruatis, quò ad remissionem culpa. Quò ad debitum tamen, quo tenebatur ligatus se confessorio presentare, & ab eodem beneficium absolutionis prauia confessionis obtinere; non est plene per illam primam absolutionem liberatus. Sed manes adhuc in debito confitendi alia peccata reseruata.

Alter ab-
solutio-
nis effe-
ctus.

nata, ei, cui reservata sunt, ut ab illis legitime per Ecclesiam absolvatur. Itaque absolutio à peccatis, quò ad culpam, partitionem non admittit, & est indivisibilis: sed quò ad ligaturã, seu debitum præfatum, quod post iustificati- nem relinquitur, bene dividi potest. Et con- traria partis ratio, de absolutione concludit peccatorũ, quò ad culpam, et q̃ de se Deo pecca- torẽ conciliat; non autẽ de absolutione, quæ est à præfata ligatura, & debito Ecclesiæ cõsueti.

25 Ex quibus omnibus infertur Primo, q̃ aliquando confessio nõ integra, ut est hæc, quæ fit superiori de solis reservatis, sancta est, & sacramentalis. Nam licet per se, & formaliter confessio integra esse debeat, alioquin non esset confessio, sed confessionis simulatio; per accidẽs tamẽ, et materialiter poterit partialis esse salu- tifera, ut est in casu nostro; quando superior tantum reservata sacramentaliter audire, & absolvere vult, & nõ alia. Non. n. huiusmodi confessio per se, et formaliter partialis fit: quoniam non intendit pœnitens voluntariẽ, ex verecundia, aut pusillanimitate, siue ex qua- cunq; alia illicita causa, aliquod tacere pecca- tũ; sed tantũ per accidẽs, et materialiter par- ticularis est: vtpotã ex carentia integri cõfes- sarij: hoc. n. confessionẽ partialẽ non annullat. Sicut ubi per accidens, non per se, confessio- nem dimidiari contingit. s. vel ex oblivione,

Abolu-
tio quan-
dã admit-
tit divi-
sionem.

Cõfessio
non inte-
gra aliqũ
erit san-
cta, & sa-
cramen-
tis.

Exp. Reg. S. Franc.

P p

vel

vel ex causis urgentibus supradictis, vel ubi explicitè proprium aliquod non potest confiteri peccatum, absque reuelatione confessionis. In his enim casibus cum non per se, hoc est ex intentione, & libera pœnitentis scientia, sed per accidens dimidiatur confessio, valida est, et sacramentalis: ut latè per Caiet prædictos in sum. verbo confessio, videri potest.

Caiet.

**Peccatū
aliquod
bis esse
confiten-
dum.**

26 Infertur secundò, quòd aliquod peccatum bis sit confitendum; ubi s. proprio confessario integrè confessus est, & ob defectum plenarie auctoritatis super omnia peccata, iterum peccatum reseruatam superiori confiteatur, necesse est, si confessario auctoritatem non confert superior. Licet enim verum sit, neminem cogi posse ad confitendum bis idem peccatum; hoc verum est per se: ubi s. confessarius est integer, plenariam habens auctoritatem super omnia peccata. Sed ubi plenariam non habet: tunc per accidens est, quòd teneatur iterum confiteri potènti absoluerè: ut absolutionis beneficium consequatur.

**Modus quo vtitur Religio pro
absoluendis reseruatis.**

**Modus
quo vtun-
tur Ca-
puccini**

27 Tamen scias, quòd licet iste sit Heclesia approbatissimus vsus, & pro secularibus satis accommodus: nostra tamen Religio,

Religio, nō hoc, sed alio fratribus expeditiori, in casu
 & commodiori utitur modo. Consideravit absolutio
 enim, quod si peccato irretitus frater deberet
 ad superiorē longē agentem recurrere; id sine
 eius infamia nota apud fratres, minimē esse
 posset; dum illum ad superiorem recurrentem
 viderent. Et si proprio confessorio facultatem
 super reservatis non habente, integrē confite-
 retur; confessorius, habita opportunitate, ite-
 rum reservata superiori; multis interim spi-
 ritualibus priuaretur bonis. Quoniā interim
 semper urgeretur scrupulis. Nec tā frequen-
 ter, ut est de more in nostra Religione, &
 prout deuotio suggerit, ad libitum quotidie
 Missas celebraret, vel Eucharistiam sumeret;
 quin prius de reservatis potēti absolueret. fac-
 rit confessus, & absolutus. Cū nullus, etiam
 cui ex officio incumbit celebrare, absque prae-
 missa sacramentali confessione, ad sacramen-
 tum Eucharistiae accedere possit: nisi ex ne-
 cessitate urgente, hoc est ad euitandum scan-
 dalum, quod inde posset oriri. Vt constat ex
 Trid. Conc. sess. 13. c. 7. Et videri potest per
 Sot. 4. dist. 18. q. 2. art. 5. fol. 881.

Trident.
 Coacil.

28 Alium ergo statuit modum, quo praedicta
 euitantur; & fratrum conscientijs plenē con-
 sultatur. Qui est, ut ad superiorem ipsum,
 si praesens fuerit, recurratur; qui integrē om-
 nia peccata, vel si legitimē fuerit impeditus,

reſeruata tantum audiat, & abſoluat. De reliquis verò, pœnitentem remittat, à proprio confeſſario abſoluendum. Aut reſeruatis tantum auditis, ad proprium confeſſariũ de omnibus integrè abſoluendum pœnitentem, remittat, prout Eccleſia vititur. Si verò abſens fuerit, cuiſlibet proprio confeſſario data eſt facultas, vt pœnitentem ſuum, etiam ab omni culpa, & cenſura Miniſtro reſeruatis abſoluere valeat. Ita tamen, quòd teneatur pœnitens, habita ſuperioris præſentia, ſe illi de reſeruatis præſentare, ea. illi conſiteri, vt vel illa iterũ abſoluat, vel vt ſacramentaliter tantum audiat, ad præſtandum ſi opus fuerit, remedium. Ex quo modo, nec vlla infamia nota incurritur, etũ ſuperior abſens non adeatur, ſed eius expectetur præſentia: nec à celebratione quotidiana Miſſarum, vel à ſacra recipiendâ Euchariftia, impeditur frater: cum integram à peccatis non reſeruatis, & reſeruatis à proprio confeſſario, cui eſt confeſſus, abſolutionem ſit affecutus.

Obiectio 29 *Quòd ſi dicas, neminem abſque proprio conſenſu à quocunque poſſe homine quantalibet iuriſdictione illuſtri, obligari; ad iterum conſitenda peccata, quæ ritè confeſſus eſt, & ab eis eſt abſolutus. Vt dixit Gerſ. Alpb. 33. litera e. Palud. in 4. d. 17. q. 5. Adria. de conſeſſ. q. 5. ſol. 3. et plerique alij DD. Hoc idem,*

ego assero. Sed hic adest proprius poenitentis consensus; ideoque superiori reservata, denud confiteri tenetur. Quia dum poenitens de reservato peccato, à suo vult confessario absolui, qui minimè facultatem habet aliquem absol- uendi à reservatis, nisi cum hac obligatione, & ligatura se presentandi superiori: eo ipso, dum petit absolui, spontè se obligat superiori se presentare, cum absque tali obligatione, & debito, absolui non possit. Et quia ad id abso- lutionem petens, spontè se obligavit, implere tenetur: ut ex prædictis Doctoribus patet. & latè disputavit Navar. in cap. placuit. de poen. d. 6. num. 107. & seq.

30 Et ad hoc facit statutum, quod est inter Monachos Cistercienses: quo præcipitur, ut omnes monachi suis Abbatibus ea peccata, iterum confiteantur, qua alijs confessarijs ab eisdem superioribus deputatis, prius confessi fuerunt, & ab eis absoluti. Quod non aliundè est, licet Maior. in 4. d. 17. q. 6. ex auctorita- te prælatorum provenire contendat: nisi ex eorundem monachorum consensu tacito, vel expresse. Quoniam qui illum profitentur Or- dinem, tacitè se subijcere velle videntur, om- nibus Ordinis statutis: & per consequens tacitè se obligare sua peccata bis confessuros. Ità in casu nostro, qui à reservatis absolui volunt, ab eo confessario qui auctoritatem

Solutio.

Potest quisque se obligare ad recon- fiteandum.

Statutum Cisterciè siù se re- confiten- di.

non habet absoluendi quempiam, nisi cū tali vinculo se presentandi superiori; tacite dum absolutionem petunt, ad se presentandum superiori, se obligant; cum sine tali obligatione absolutio sibi impartiri nō possit, & nulla sit.

Dist. 32.
c. placuit
Episco-
pos. & 4.
sent. d. 37

Præsen-
tatio est
obliga-
tio volū-
taria.

Conque-
ri non po-
test fra-
ter si duo-
bus dicit
peccata
relerua-
ta.

Præsen-
tatio nō
est grau-
men sub-
ditorum.

Et sicut qui sacro Ordine se initiari permit-
tit, tacite ad castitatem se obligat, siue id voti
tacitum appelletur, siue obligatio legis ex illo
consensu tacito resiliens: sic qui à tali confessa-
rio vult absolui, se statim ad presentandum
superiori se obligat, semperq. tali debito erit
astriktus, donec illud adimpleat. Et dum ha-
bita opportunitate in mora fuerit se presen-
tandi, semper erit in culpa; quoniam cum tali
debito, & non aliter facultas absoluendi pro-
prio sit confessario. De qua presentatione ne-
que conqueri, neq. grauari debet frater. Quia
sicut secularis, (secundum probatissimum Ec-
clesiæ usum) si superiorem pro reseruato-
rum absolutione adierit, qui auditis reseruatis, nō
absoluerit, sed integrè absoluendum ad infe-
riorem, seu proprium confessarium remiserit;
duobus reseruata patefaciet peccata, superio-
ri & inferiori, à quo est absoluendus. Idēq;
est, si incēperit ab inferiori, qui nō potest ab-
soluere (ut dictum est supra) ita & in Relig.

31. Nec grauamen censendum est, propter
peccati grauitatem, & nocendi periculum,
præter integram confessionem, reseruata ad
super-

superiorem deferri debere; ut quod expedit, præbeat remedium. Nam superior eodem sacramentali tenetur sigillo, quo inferior, peccatum sibi patefactum celare. Ut annotauit Sotus ubi sup. prop. 1. Est enim hæc præsentatio ex sacramentali confessione pendens; & pars quadam eius, ad satisfactionem pertinens: solutio. s. debiti, quo se pœnitens ligauit, ut à reseruatæ absolueretur. Et pœnitens ipse non nisi sub sacramentali sigillo, reseruata peccata superiori confitetur; & vera confessio est, esto, quod ab illis denuò non absoluitur: & ideo sub sacramentali sigillo habenda sunt.

32 Et si fortè dicas, quod huiusmodi modus videtur improbari à Palud. & Soto in locis præallegatis, illis verbis. Secundus modus dicendi est, quod inferior audit totam confessionem, & de omnibus absoluit, remittit tamen eam ad superiorem; nõ quidem absoluendum à peccato sed ut liberetur ab obligatione præcepti, quo tenetur se presentare superiori, cui reseruatur cognitio talium peccatorum. Hic verò modus longius, & petus à veritate distat: nam si inferior ab illis peccatis absolueret, non propriè dicerentur reseruata, &c.

Dico, quod non est idem iste secundus modus à prædictis relatus, cum hoc, quo Religio nostra vititur. Ibi enim non habet inferior auctoritatem à reseruatæ absoluedi, ut patet

Obiectio

Solutio.

ex verbis illis Soti. [nā si inferior ab illis peccatis absolueret, non propriè dicerentur referuata.] Et illis verbis Palud. [ex quo absolueri non possunt:] & idè iustè dānatur. Alium. n. à veritate est, vt quis absque auctoritate possit absolvere: vt patet p. c. si Episcopus de pæn. et rem. lib. 6. et decretū Sixti 4. in extrau. Et si Dominici: quibus decernitur nullū inferiorē posse à casibus referuatis quempiam absolvere: aliàs ineptè dicerentur referuata. Modus autē noster ponit inferiorem, seu proprium confessariū habere auctoritatem à superiori sibi delegatā absoluedi pœnitentem à referuatis; cū debito se presentandi superiori, ergò non est idem modus noster cū predicto.

Instātia. 33 *Et si insses, quòd iste modus noster non videtur cōueniens; quia Ecclesia eo non utitur. Fateor & ego, secundum communem*

Solutio: *ritum, hunc modū minimè seruari: sed conuenientissimus conuincitur ex rationibus prædictis. Quia per eum qualibet infamia macula tollitur, omneq. impedimentum, seu retardatio ad celebrandas Missas, & sacrā sumendam Eucharistiam, depellitur. Et satis nobis est, quòd nulli iuri, Diuino. s. vel Ecclesiastico contradicat, & iustè institui possit; quòd nemo (vt arbitror) negabit. Immo idem Palud. hoc ipsū, ibidè testatur, his verbis: [Si ille, qui inferiori confitetur, recipit absolutionē ab illo*

sibi

sibi exponente, quod non potest eum absol-
re, nisi sic quod vadat ad superiorem iterum
confessus: eo ipso sponte se obligat ad iterum Palud.
confitendum, ex quo sub tali pacto recepit ab-
solutionem.] hac ille. Idemq. asserit Nauar. Nauar.

in Manu. cap. 26. n. 12. illis verbis. [Quod
si superior absens inferiori facultatē dederit,
ut à casibus sibi reservatis absoluat; eo modo,
ut iterum illi confiteantur, quando præsens
fuerit: confessorius tenetur illum modum pœ-
nitenti declarare: quem si acceptare noluerit,
non debet eum audire, nec à reservatis absol-
uere: si consenserit, absolue eum, hac ille.]

Addens quod si pœnitens post habitā absolutio-
nem, nolit superiori cōfiteri, licet absolutio ab
inferiori facta, non desinat valere, quādoqui-
dē fuit exhibita ab habēte facultatē absoluen-
di, et ei qui denuò superiori reservata recōfite-
ri promisit, aded ut omnis necessaria adfuerit
conditio: tamen nouū tunc pœnitens peccatū
mortale cōmittit, & in eodē semper est, dum s.
quod promisit, implere non vult. Sicut qui in
confitēdo aliquorū oblitus peccatorū, ea cum
memoria occurrerint, licet fuerit absolutus, s̄
per confiteri tenetur: et nouo peccato ligabi-
tur, si ea confiteri noluerit eoq. erit astrictus,
donec oblita cōfiteatur. Quod ex Soto nos su-
pra annotauimus. n. 30. Toties pœnitentē pec-
care mortaliter; quoties habita opportunitate
habi-

Nolens
se præsē-
tare ite-
rum pec-
cat.

*habita opportunitate, superiori denuò non
non consuetur reseruata; quæ cum hac liga-
tura fuerunt ab inferiori absoluta, & à pæ-
nitente acceptata.*

Cœlnho
dictorū.

34 *Est ergò conclusio, quòd cum superior
aliquos sibi possit casus reseruare, & de illis
absoluendis inferiori, cui voluerit, facultatē
facere possit, prout ei placuerit: ut suprà di-
ctum est, num. 21. adeò ut possit alicui conce-
dere facultatem plenam integrè absoluendi
absque ullo alio reconfitendi debito: & semi-
plenam, ut quosdam peccatores absolvere pos-
sit, quosdam non; à quibusdam peccatis, & à
quibusdam non; & non absolutè, sed cum li-
gatura reconfitendi reseruata ipsi superiori,
quòd Medin. annotauit de conf. q. 11. Quòd
confessarius inferior, cum non integrare, &
absolutam habeat à Ministro facultatē à re-
seruatis absoluendi quoscumque pœnitentes,
sed limitatā; absoluendi, scilicet eos tantum,
qui de reseruatis denuò ipsi Ministro volue-
rint confiteri: consequens est, ut sine hac li-
gatura, & debito superiori reconfitendi, nul-
lus pœnitens absolui possit. Debet ergò confes-
sarius hoc debitum pœnitenti patefacere; &
si eum acceptare noluerit, non absoluat; quo-
niam absolvere non potest, nisi eos tantum,
qui hoc debitum reconfitendi implere consen-
serint: nec aliter facultas absoluendi ei facta
est.*

Medin.

est. Quare inanis, & nulla esset absolutio, tanquam sine iurisdictione facta. Si verò debitum hoc acceptauerit, legitime ipsum absoluet; eritq. pœnitens semper ligatus tali debito; donec superiori se representet, eiq. reseruata referat peccata. Sicut enim vouere libertatis est; redditio autem facti voti necessitatis præcepti; ut dicitur in cap. Magna de voto. Et acceptare pœnitentiam à confessario impositam liberum fit cuique, qui inabsolutus abire vult; acceptatam verò necessitatis fit adimplere: ut latè per Nauar. cap. consideret, §. ponat se d. 5. nu. 3. & cap. si quis. nu. 17. discutitur. Ità licet in casu nostro, sit liberum pœnitenti, si velit inabsolutus recedere, ligaturam, et debitum se representandi, & reconfitendi superiori, non acceptare: Si tamen acceptauerit, & absolutioni consenserit, implere necessario tenebitur. Totiesq. mortaliter peccabit, quoties debitum prædictum nolle implere proponit; vel habita opportunitate, non implet. Sicut mortaliter peccabit, qui contra votum emissum proponit facere, vel facit; & pœnitentiam semel acceptam, quæ ei sit iniuncta præceptum, nolle facere proponit.

35 Idemq. per omnia dicendum est, etiam si hoc debitum pœnitenti à confessario non fuerit expressum, modo ipse pœnitens absolutioni

Quæ libera sunt, quomodo fiat obligatoria.

Dubium præsentia di non o-

portet, ut
si expret-
sum.

consenserit. Dum enim ipse agnoscit confessarium nō habere auctoritatē à reſeruatis abſoluendi, nisi ligando pœnitentem ad præſentandum se superiori; dum abſolui petit, seu abſolutioni conſentit, tacitè ad recõſtitendum superiori se voluntariè obligat: eritq. ad id ligatus, ſicut qui expreſſè hoc promiſit. Sufficit enim tacitus conſenſus ad obligandum pœnitentem, ut annotauit Nauar. in dicto cap. placuit. d. 6. n. 118. & ſuprà dictum eſt, dum de Ciſterciensium ſtatuto diceremus, nu. 30.

Abſolutio nō fit
conditio
nata.

36 *Admonitos hic eſſe conſeſſarios opto, ne pœnitentē ſub conditione abſoluant: utputà, te abſoluo, & abſolutum eſſe volo, ſi ſuperiori te præſentaueris, ſin autem minimè: quoniam abſolutio non debet eſſe in ſuſpenſo. Argum. capit. Ad hac quoniā, de appell. Et peccaret, qui ſic abſolueret; ut dixit Nauar. in cap. In princ. de pen. d. 6. nu. 62. & in Manu. c. 26. nu. 12. Sed promittentem ſe præſentare abſoluat: contradicentem uerò dimittat.*

Reſeruat-
tum quā-
do deſi-
nat eſſe
tale.

37 *Sciunt item pœnitentes, & memoriæ teneant, quòd ubi conſitentur alicui habenti facultatem vel directam, vel delegatam, à ſuperioribus, vel à Iubileo, abſoluendi ab aliqua ex cõmunicatione, vel caſu reſeruato, quibus ipſi tenentur: Si illa per obliuionem, vel inaduertentiam ſeu neſciētiam quia ſcilicet ignorabant illa eſſe peccata, non conſitentur; & abſo-*

absoluuntur à confessario ab omni excommuni-
catione; & peccato scilicet. & quatenus potest:
Aded absoluti sunt, ut licet tentantur illa cõ-
fiteri, cum memoria occurrerint, & aduer-
terint esse peccata: poterunt tamen de illis à
quocunque proprio confessario absolui; quo-
niam non sunt amplius reservata superiori.
Ut dixit Palud. in 4. d. 17. q. 5. nu. 11. in
fine. quem sequutus est Gabriel. 4. dist. 17.
quest. 1. sub finem, & Adrian. IV. q. 4.
col. 10. de confess. & Nauar. in cap. consi-
deret. §. cautus num. 30.

38 Et nota quod ad absolutionem ab excom-
municatione reservata; quod licet dictum sit,
absolutam esse, & non amplius esse reservatã,
si confessarius ab omni excommunicatione, si
& quatenus poterat, absoluit; quod passim
ab omni prouido confessario ante absolutio-
nem peccatorum sacramentalem præmittitur
expresse: sufficit tamen tacita, ut dixit Ger-
son. 2. par. alpha 33. c. de excommunicatione, et
irreg. Nam si confessarius, recta intentione
super penitentem dixit: Absoluo te in nomine
Patris, &c. non solum à peccatis, sed etiam à
censuris absoluisse, iudicandus est. Quem sequi-
tur, & cõmendat Nau. in dict. §. cautus pro-
pò finem. Quare licet confessarius non expres-
se à censuris absoluerit, sed tantum generali-
ter dixerit, absoluo te, &c. si tamen rectam
habuit

DD.

Abfol.ab
excomu-
nicatio-
ne quan-
do suffi-
ciat taci-
ta.

Nõ

habuit intentionem, (qualem putandum est, vel expressam, vel virtualem omnes habere confessarios) scilicet absoluedi à necessarijs: erit utique penitens à censuris absolutus.

Quis proprius sacerdos, seu confessarius sit censendus.

Proprius
confessa-
rius quis
sit.

Guardia-
ni eligūt
confessa-
rios.

39 *Proprius verò confessarius, (de eo loquendo, cui penitens confiteri tenetur) ille est; qui supra penitentem habet iurisdictionem absoluedi, vel ordinariam ex suo officio, vel delegatam. Ordinariū, ut sunt Guardiani, qui ad curam animarum suorum subditorum eliguntur. Vel commissam, & delegatam; ut sunt ceteri sacerdotes qui in confessarios à prædictis Guardianis instituuntur, ut patet ex Palu. in 4. d. 17. q. 3. art. 2. Quod intellige, de sacerdotibus, qui prius à Prouintialibus ad audiēdas confessiones fuerant admissi. Sic enim nostra religio, de more habet, & obseruat. Illi enim omnium suorum poterunt subditorum confessiones audire, eosq. de omnibus absoluerē: ita tamen, ut reseruatā Ministris crimina, (si qua habēt) denud eis patefaciant. Simples autem sacerdotes Ordinis, non nisi eorum poterunt confessiones audire, & absoluerē, (modo, quo supra) qui eis à Guardiano fuerint assignati;*

GUM

cum super ceteros iurisdictionē non habeant delegatam, nec propriam ordinariam: quae necessariō requiruntur ad absolutionem peccatorum, ut patet ex Concil. Trid. sess. 14. cap. 7. & latē habetur à docto. in 4. d. 17.

Ipsi autem Guardiani sicut omnes praelati Religionum ut Abbates, Generales, Provinciales, Priores; ex concessione Greg. IX. de pan. & remiss. cap. ult. seipsos cui voluerint intra Ordinem confessorio absolvendis subijcere poterunt. Ut annotarunt Palud. in 4. dist. 17. q. 3. art. 1. Caiet. in summa. Absolutio cap. 2. & Sot. in 4. dist. 18. art. 4. q. 2. Cum eodem tamen debito se representandi quo suprà; si fortē aliquo reservato teneantur peccato. Simples vero sacerdotes non eadem (ut censuit ibidem Sotus, & malē) gaudent facultate, ut sibi promiscuē quicumque eligant sacerdotem, absque eo, quod à superiori sit expositus: sed hoc cōceditur praelatis etiam inferioribus, qui sunt exempti: ut bene dixit Palud. ubi suprà. [Ex hoc ipso, (inquit ipse) qui sunt exempti, ut Abbates, etc. & praelati, habent simile priuilegium cum Episcopis, in eligendo libere confessoremi. Si autem sic sunt exempti, quod tamen nō sunt praelati, non habent istud priuilegium. Omnes enim subditi collegij, exempti seculares, vel regulares, suis praelatis immediatē confi-

teri

teri possunt, non alijs : nisi de licentia ipsorū.
 hac ibi .] Et hoc clare , extat hodie determi-
 natum à Concil. Trid. sess. 23. cap. 15. cui So-
 tus morte præuentus, non interfuit . Tantiū
 ergo prælati Ordinis non subditi; simplices sa-
 cerdotes poterunt sibi confessarios eligere .

Frates
 viatores
 quibus cō-
 fidentur .

40 De viatoribus autem, & fratribus hospiti-
 bus, quibus nam confiteri possint? ordina-
 tiones attendi debent superiorum, quid circa
 id disponant : quandoquidem hoc pendet à
 voluntate superiorum statuentium. Et hodie
 usus habet, ut ubicunque fratres hospites se
 in locis nostris receperint, confiteantur Guar-
 diano loci, vel sacerdoti à Guardiano rite as-
 signato, à quibus absoluentur, cum eodemet
 debito, quo supra : se scilicet Ministro præ-
 sentandi, si aliquo reservato astringuntur.
 Qui si aliter fecerint, inutiliter absoluentur :
 quoniam omnes alij à prædictis, non erunt
 legitimi, seu proprij confessarij : ideo eorum
 absolutio nulla. Absolutè dixi. ministro. Quia
 sufficit quoddam pœnitens, se representet Mini-
 stro Prouincia, in qua sua confessus fuit pec-
 cata. Secundum constitutionem Eugenianā,
 & ius commune cui standum est . Prædicta
 autem intelliguntur de fratribus hospitibus
 subditis . Nam si fuerint prælati; poterunt
 seipso intra Ordinem, cuiusque confessario.
 quem elegerint, subijcere : & ab eo, cum eo-
 dem

Præsen-
 tia fieri
 debet Mi-
 nistro.

*dem tamen debito absolui, si reſeruatis ſubij-
ciuntur: vt omnes (prater Miniſtros) ſunt
Ordinis pralati. Sic enim habet vſus Ordi-
nis, ex voluntate ſaltem tacita Generalis Mi-
niſtri; Et ideo donec aliter diſponatur, ſis
erit ſeruandum.*

Num concedatur fratribus extra
Ordinem confiteri?

41 *T* *O*ties (intra Ordinem) dixi; quia
Sacerdotibus ſecularibus, ſeu alte-
rius Ordinis non poſſunt fratres liberè con-
fiteri. Cum enim fratres ſui iuris nō ſint, &
abſque ſuorum ſuperiorum licentia, & eo
magis iſſis contradicentibus, non valeant
ſeipſos Sacerdoti, quem maluerint ſubjicere:
conſtat, quòd dum Generalis nedum nō con-
ſentit, ſed prohibet, ne vllus fratrum extra
Ordinem audeat confiteri: nullus vtique eo-
rum poterit extra Ordinem confiteri. Britq.
nulla cōfeſſio, & abſolutio attētata: cum ſuper
fratres huiusmodi electi in cōfeſſarios iuriſdi-
ctionē non habeant. Hac autē miniſtri Gene-
ralis prohibitio ſemper exiſtit; ſatisq. ex vſu,
& antiqua conſuetudine comprobatur: qua
etiā vim legis in hoc habet. Et de hoc in ſuper
habetur ſtatutū Clem iv. quo inbibetur vni-
uerſis Eccleſiis ū pralatis, & quibuſcunque
alijs ne cōfeſſiones fratrum Minorū præſu-

*cōfeſſio
facta ex-
tra Ordi-
nem an
velcat?*

Ex. p. Reg. S. Franc. Qq mant

manant eorum praelatis inuitis. audire. Vt habetur in compend. Verb. confessio. n. 1. & Bonif. viij. Vbi sic habetur. Inhibemus vniuersis fratribus vestri Ordinis, ne aliquis eorum nisi in necessitatis articulo, alijs, quam praelatis suis. peccata sua confiteri presumant, vel alijs sacerdotibus eiusdem Ordinis, secundum Regulam, & ipsius Ordinis statuta, hæc ibi.

42 Ex quo colligitur, nedum nobis omnibus esse prohibitum extra Ordinem cōfiteri, sed etiam ex consequenti, Ministris, etiā Generali, prohiberi, ne alicui sacerdoti, qui nostri Ordinis non sit facultatem facere possint, audiendi fratrum confessiones: cum ex Papali prohibitione generaliter prohibeatur, ne extra Ordinem confiteri possimus. Quare nec de praelatorum licentia possent nostri Ordinis fratres, extra Ordinem confiteri; nisi in necessitatis articulo, & nostri Ordinis sacerdotes non adessent.

Ministri
an possint
concedere
vt cōfiteamur
extra ordinem.

43 Et adeo Hugo, & Pisan. hic, & speculū fol. 16. prædicta vera esse putant, vt afferant, etiam ex vi Regulæ, prohibitum esse Ministris, posse facere facultatem fratribus vt extra Ordinē valeant confiteri de casibus, ipsis Ministris reſeruatīs. Etenim Regula peccantes fratres, non ad alios, quam ad Ministros Ordinis mittit: Et ipsis Ordinis ministris, qui curam animarum fratrum habent,

modum præscribit; ut in casibus sibi reseruat-
tis, non extraneos ipsis fratribus cōfessarios,
seculares, scilicet presbyteros, vel alios reli-
giosos assignent; sed tantum huius Ordinis
sacerdotes. Ait enim. [Ipsi verò Ministri. si
presbyteri non sunt, per alios sacerdotes Or-
dinis pœnitentiam iniungi faciant.] Satis er-
gò datur intelligi, ex ipsa Regula esse probi-
bitum, posse de reseruatis extra Ordinē con-
fiteri; nisi in mortis periculo, deficientibus
sacerdotibus Ordinis. Et satis hoc rationa-
bile videtur; quoniam talia peccata extrin-
secus detegere; posset in infamiam Ordinis
redundare. Et Sacerdos Ordinis, melius sci-
re potest, & scit, formam Regularis corre-
ctionis; tam ipsi fratri peccanti expediētem,
quàm Ordinis puritati necessariam. In mor-
tis tamen periculo, poterunt fratres deficien-
tibus sacerdotibus Ordinis nostri, etiā abs-
que licentia prælatorum alijs sacerdotibus
cōfiteri, & absolui sine ligatura, & debito
reconfitendi reseruata peccata Ministris: ut
est communis regula doctorum. 4. d. 17. Et
de hoc latè videri potest per Nauar. cap. pri-
mo d. 6. nu. 73. Excepto ergò casu mortis ve-
ra, seu probabiliter imminentis non possunt
fratres de reseruatis culpis extra Ordinē ab-
solui, etiā de licentia Ministrorum, secun-
dum prædictos. Quibus etiā Gordub. hic q.

In ar. mor-
tis confes-
sio fit cui
cunque
sacerdo-
ti.

DD.

2. consentire videtur, quia esset contra Regulam. [Et quicumque, inquit Hugo, contra praeceptum, & formam Regula per Sedem Apostolicam approbata, praesumeret confiteri, non poenitens, sed inobediens censeretur, nec peccata dilueret, sed auget. Hoc enim Dominus Papa, qui dioecesanos, & quoslibet alios confessores à fratribus confessionibus arcere utique potest, expresse inibuit, haec ille.] Nec obstat, quod Clem. V. hoc non posuit inter obligatoria Regula: quia dici potest, multas esse conditiones, et circumstantias ex vi Regulae obligantes, quae tamen non satis explicitè computata sunt inter obligatoria Regula, ut patet super cap. 3. Quod si ita esset, ut praedicti Doctores tenent, res esset maximi quidem momenti. Non enim possent praelati in hoc dispensare, cum non habeant facultatem super Regulam, nisi in casu vera necessitatis, ubi necessitas ipsa dispensat.

Confiteri
extra Ordinem
est
coëssio.

44 Et licet Leo X. concesserit, quod praedicatores nostri Ordinis, et alij etiam fratres, quando sunt extra Monasterium, & non possunt habere copiam sacerdotis nostri Ordinis, quia non habent socium sacerdotem, & confessorem; possint confiteri peccata sua, alteri sacerdoti, alterius Ordinis, vel presbytero seculari dummodo fiat sine fraude, et dicantur praelato suo denuò reservata; ut habetur per
colls-

*Etorem compendij. Absol. Ordin. §. 19. Et vo-
luerit ut Generalis Minister in cap Genera-
li, & quilibet Prouincialis in cap. Prouin-
ciali, de cōsensu eiusdem cap. seu maioris par-
tis, declarare possit, & valeat: utrum à simi-
libus concessionibus viua vocis oraculo tan-
tum concessis, fratres debeant cauere, & non
uti eis, vel uti, uti per eundem collectorem
notatur, Verbo. Privileg. fratrum. §. 22. Quia
tamen per nostras cōstitutiones omnibus pri-
uilegijs Reg. nostre contrarijs, renuntiatum
est: non poterunt fratres etiā de licentia Mi-
nistrorum prædicta uti facultate, cum sit cō-
tra Regulam: Et idē non nisi in necessita-
tis casibus, poterunt extra Ordinem nostrum
de reservatis, confiteri, cum necessitas nul-
la ardeatur lege. In articulo enim mortis,
si haberi non possit copia proprij sacerdotis,
potest quisque per quemcunque, (modo ha-
reticus non sit) sacerdotem, absolui à quibus-
cunque peccatis, etiam summo Pontifici re-
servatis; & à quacunque excommunicatio-
nis censura. Ut patet per Tridentinum Con-
cil. sess. 14. cap. 7. Ultra antiqua iura. cap.
non dubium, de sent. excom. & Extrauag.
Six. iv. cap. & si Dominici, de pœn. & re-
miss. Sic. n. Trident. Concil. [In Ecclesia
Dei custoditum semper fuit, ut nulla sit re-
servatio in articulo mortis; atque idē om-*

Renuncia-
tio priui-
legiorū.

In artic.
mortis q.
libet sa-
cerdos
absoluit.

res sacerdotes, quoslibet pœnitentes, à quibus-
 uis peccatis, & censuris absoluerè possunt.]
 Dum enim res perpetua saluationis, seu dam-
 nationis agitur, ab hac luce exeuntis; nō uul-
 pia mater Ecclesia ut tā salubri absolutionis
 remedio quicunque pœnitens carere debeat.
 Et idē in mortis articulo nulla extat culpa
 reseruata, quæ absolui non possit: omnisque
 sacerdos etiam excommunicatus, suspensus,
 degradatus, irregularis, (modo hæreticus nō
 fit) erit legitimus confessorius, ubi proprius
 haberi non potest. Adēdō ut semel absolutus
 si superuixerit, nō teneatur denuō reseruata
 peccata confiteri; cum de illis uerē fuerit ab-
 solutus. Sed tantū pro excommunicatione tene-
 tur ad excommunicantem, à quo de iure, com-
 muni erat absoluendus, recurrere quam citō
 cōmodē poterit; illius iussui pariturus, & sa-
 tisfacturus, prout iustitia suadebit. Alioquin
 in eandē reincident excommunicationis senten-
 tiam. Et ex decreto Bonif. viij. cap. eos qui.
 de sent. exc. lib. 6. extat determinatum. Hæ-
 reticus meritō excipitur, cum amissa fide am-
 plius Ecclesia membrum non sit. Quare non
 solum usu iurisdictionis est suspensus; Verū
 eradicata fide funditus iurisdictionē amisit.
 Et licet Ioan. Medi. de confess. q. 28. prædicta
 intelligat de simplici sacerdote catholico, non
 autem de suspensō, uel excommunicato nomi-
 natim,

Absolu-
 tio ab ex
 communi-
 catione in
 art. mor-
 tis.

Medi.

*nam, seu notorio; quia ij non habent aucto-
ritatem propinquam, hoc est iurisdictionem
absoluedi, et ligandi, ut constat ex cap. duo-
bus. de clerico excom. & cap. si celebrat de cle-
rico excom. celebr. Secundum tamen commu-
nicrem Doctorem sententiam, valida est,
prædictorum absolutio in mortis articulo.
Quoniam pia mater Ecclesia, quod ad talis ar-
ticuli tempus, non aufert, seu suspendit præ-
dictis iurisdictionem: sed eo necessitatis arti-
culo vult, quosque sacerdotes, legitimos con-
fessarios esse posse.*

45 *Nec articulum mortis accipiendum pu-
to, ita stricte, ut Sotus voluit; ut s. intelliga-
tur tantummodo, cum mors est in fieri, vel per
infirmatē, vel ministerio iustitiæ: sed etiam
pro periculo mortis, ut dixit Palud. & Sylu.
et Nau. Vtputa quando in tali statu quis reperi-
tur, in quo aequè indifferenter solent cōmuni-
ter homines inde mori, sicut euadere: ut est in
nausfragio, in actu belli, & similibus. et de his
latē videri poterit per Palud. 4. d. 20. q. 1. ar.
1. Sylu. verb. confessio, primo. §. 6. Sot. 4. d. 18.
q. 4. ar. 4. Nauar. in Manu. cap. 27. n. 271.*

46 *Sed esto, quod nō sit præceptum Regula
de reservatis extra Ordinem confiteri non
posse: negari tamen non potest, secundū men-
tem Regulae esse, ut extra Ordinē fratres nul-
latenus confiteantur, nisi in necessitatis articulo.*

Articulos
mortis
quid sit.

Confiteri
extra Or-
dinem an
ex Reg.
prohibea-
tur?

lo. Hæc enim Regula intentio, ex verbis supra positis patet: & ex Bonif. viij. const. habetur expressum. Qui dum mandat, ne extra Ordinem fratres, nisi in necessitatis articulo audeant confiteri; hoc ipsum de mēte esse Regula asserit. Quare & contra Regula mentem, contra Papales prohibitiones probatur esse confessio, quæ per fratres (præter necessitatis articulum) extra Ordinem fit. Et ideo inanis, et nulla erit, cum legitimis confessarijs nõ fiat: nisi sibi à Ministris, ad id, facultas concessa fuerit. Poterunt enim Ministri (si prædictorum Doctorum non acceptatur sententia quòd præceptum sit Regula, saltem de re seruatis peccatis extra ordinem non confiteri) ex Sixto I V. ut habetur in comp. verbo confessio. §. 4. & Leone X. facere facultatem fratribus confitendi extra Ordinem, sed non secus, quàm in cap. Generali, seu Prouincialibus fuerit statutum, ut supra dictum est.

No. 44. Et usus habet, ut nunquam fratres extra Ordinem valeant confiteri; nisi in necessitatis articulo, ubi Ordinis nostri sacerdos haberi non potest, ut sic menti, & intentioni Regula conformemur.

Articulus necessitatis qd fit. 47 Neque hic necessitatis articulus sumendus est tantum pro articulo seu periculo mortis: sed pro quacunque alia necessitate ad id iuste cogente. Quæ esse poterit, si necessario ad

euitandum manifestum scandalum, debeat sacerdos celebrare, & confessarium, seu sacerdotem nostri Ordinis, cui confiteatur, non habeat. Vel si in terris reperiaturs infidelium, ubi nostri Ordinis sacerdos non sit, & huiusmodi. In tali enim necessitate possunt Ministri dispensare, & tacite intelligitur dispensatum, & facta facultas. Quia nec Regula menti aduersatur, in casu necessitatis dispensare; & Papalibus constitutionibus predictis, Sixti, Bonifatij, & Leonis, expresse conceditur.

48 Predicta tamen semper intelligas pro culpis, seu absoluendis peccatis; non de censuris. Nam de his nec ex Regula, nec ex aliqua Papali constitutione, videtur prohibitum Ministris: alicui extra Ordinem, posse committere potestatem absoluendi, vel dispensandi, ut iudicauerint expedire. Unde ubi expediens fuerit, poterunt extra Ordinem predictam committere facultatem absoluendi a censuris: & de Ministrorum licentia poterunt fratres extra Ordinem, a predictis censuris absolui, & dispensari, ut annotauit hic Cordub. q. 3. in fine primi puncti.

Not.

Abolutio a censuris potest fieri extra Ordinem, & quando.

Num fratres virtute bullarum, Iubileorum, &c. possint absolui à reſeruatis, abſque debito ſe præſentandi Miniſtris?

Fratres
non poſ-
ſunt ab-
ſolui vir-
tute bul-
læ crucia-
tæ.

49 **E**T ſi quæras, vtrum virtute bullæ cruciatæ, poſſint fratres absolui à reſeruatis intra, vel extra Ordinem. ſine licentia prælatorum ſuorum, & ſine debito ſe præſentandi? Dico, quòd ſi conſtaret manifeſtè de voluntate Papæ, quòd vellet cõcedere fratribus facultatem ad prædicta; tunc nullum eſſet dubium, poſſe fratres, ſicut valent ceteri Chriſtiani, vti eis. Conſtat enim, quòd Pontifex poteſt id concedere generaliter quibuſcunque Chriſtianis, etiam Religioſis; eo modo, quo vult. Quoniam totum hoc negotium tangens iuriſdictionem prælatorũ, & iudicium ſpiritualium; ordinationi, & poteſtati eius ſubijcitur ſecundum communiter Doctores. & latè habetur à Io. Medi. de confeſſ. q. 35. Verum, quia nõ ſemper conſtat de voluntate Pontificis; ideo ſtando in foro conſcientiæ, ſecurius eſt tenere quòd per tales gratias generaliter conſeſſas omnibus Chriſtianiſ; nõ intendat Papa facere facultatem quòd fratres Mõnaches poſſint indifferenter confeſſeri, & absolui, intra, ſeu extra Ordinem à reſeruatis, mo-

do quo supra dictum est. Et sic plerique Pontifices (ut videri potest in compen. priuileg.) declarauerunt. Ut Six. 4. Innoc. 8. Alex. 6. Iulius 2. & Leo. x. Dixerunt enim hi, quod licet in bullis quantumcunque generaliter datur, quod omnes Christiani, etiam Religiosi quicunque mendicantes possint absolui, &c. tamen de ipsis fratribus Minoribus id non intendebant dicere. Ne per tales bullas daretur occasio relaxationi disciplina regularis, praua libertas, incentiuumq. peccatorum, seu pronitas ad liberius peccandum. Et simpliciter credendum est, alios successores Pontifices sic intendere, idemq. velle, quod & eorū predecessores. Non enim credendum est Summos Pontif. hanc velle facultates fratribus cōcedere, si ipsi esset plene informati de relaxationibus, quae ex praedictis facultatibus occasionaliter in Ordine nasci possent. Vnde tales gratiae quod ad fratres (saltem in foro cōscientiae) iudicari possunt ut subreptitiae. Et clausula generalis interpretari, & limitari debet, secundum ius Diuinum, & etiam humanum. Neque debet extendi ad ea, quae quis nō esset, verisimiliter in specie cōcessurus; si ei omnino constaret de inconuenientibus inde sequuturis. Ut expresse habetur in cap. In generali de reg. iur. in 6. & est communis DD. sententia, et annotauit Nau. in man. c. 27. nu. 271.

Vnde

Vnde non erit tutum in conscientia huiusmodi vti bullis, alijsve facultatibus; confraternitatibus, alijsq. p̃ys locis, vel pœnitentiarijs concessis: nisi certè constet de voluntate Pape. Per has enim cum sint perpetua, & nedum semel, sed pluries in anno, quisque eis vti possit; Ordinis disciplina relaxaretur, & pronitas fieret ad liberius peccandum. Et est credendum hanc esse Summorum Pont. voluntatem; vt fratres nullo modo absque suorum Ministrorum licentia eis vti possint. Sicut per prædictos Pont. Sixtum, Innoc. & ceteros determinatum existit. Et per Greg. xiiij. fel. mem. nostris diebus, dum Roma celebraretur Capitulum Generale, fuit declaratum.

Frates
possunt ab
soluti vir-
tute lube-
lei.

50 Quò ad Iubileos verò, qui aliquandò propter specialem Ecclesiæ necessitatem fiunt à Summo Pontifice, vt omnes Christiani cōfiteantur, ieiunent, orent. Et vt melius id faciant, conceditur auctoritas confitendi cui-libet approbato sacerdoti, à quo possint absolui à quouis etiam reseruatō peccato. Credendum est, quèd nos etiam huiusmodi Iubileis vti poterimus; & absolui ab omnibus peccatis etiam reseruatīs absque debito præsentandi: semel tantum intra illud tempus, secundum tenorē Iubilei. Quod etiam à Pio V. & Greg. XIII. fuit fratribus declaratum, & sic seruatur.

Quot,

Quot, & qui suat casus, qui in toto Ordine communiter Prouincialibus Ministris reseruantur.

51 **V** *T* autem quisque frater sciat, qui sunt casus reseruati, pro quibus Prouincialibus Ministris, qui eorum aliquo est irretitus, se repraesentare tenetur: sciat eos esse, qui à Clem. VIII. felic. recordationis fuerunt editi, & cunctis religiosis praescripti. Et alij qui iuxta eius decretum à generalibus Capitulis pro tota Religione, vel à Capitulis Prouincialibus pro singulis prouincijs facti sunt, vel fient. Et circa horum absolutionem, & praesentationem seruandum est decretum praedictum, quod & Sanctissimus Paulus V. eius successor praecepit etiam seruari.

Ipsi verò Ministri si presbyteri sunt, cū misericordia iniungat illis penitentiā: si verò presbyteri nō sint, iniungi faciāt per alios sacerdotes Ordinis; sicut eis secundū Deum melius videbitur expedire. Et cauere debent, ne irascantur, & conturbentur propter peccatum alicuius, quia ira, & conturbatio in se, & in alijs, impediunt charitatem.

Tex.

Vbi

Ministri
erga pec-
cantes
quomo-
do se ge-
rant.

58 **V** Bi Pater sanctus mandauit fratri-
bus suis, ut quam citius possunt sine
mora, debeant ad Ministros recurrere pro
culpis publicis reseruatis: hic ipsos inseruit
Ministros, ut in imponenda poenitentia pu-
blica, ita fiat iustitia, ut & misericordiam co-
mitem habeat. Non dult B. Pater ut defera-
tur iustitia. & nulla pro culpis publicis impo-
natur poenitentia; id enim esset ceteros prouo-
care ad peccandum, & maximum ad delin-
quendum praeberere incentiuum: sed ita vult
iustitia vinū infundi, ut oleum misericordiae
non desit. Adsit ergo in hisce castigandis cri-
minibus, iustitiae zelus; sed moderate fauiens,
non turgidus, & rigorosus. Qui enim ad poe-
nitentiae Sacramentum recurrunt, licet pro
peccatis publicis; quod ad fieri potest, sunt con-
fauendi gratia, ne confessio odiosa reddatur.
Adsit item & pietas; sed nunquam plusquam
expedit, parcens; ne eisdem, & alijs ob nimiam
indulgentiam occasio detur peccandi: sed mi-
seratur semper lenitas cum seueritate, miseri-
cordia cum iustitiae zelo.

Ira, & co-
turbatio.
quid sint.

59 Ideo cauere debent prelati, ut Pater
Sanctus admonet, & Diuino, & naturali iu-
re tenentur; ne ob alicuius peccatum, crudeli
escendant ira, & conturbatione. Ira enim,
& cōturbatio, quae ex consensu liberi arbitrii
in maleuolentiam procedunt; charitatem, quae

vita

vita est anima, in se, & alijs impediunt. Et si nimia, licet ex zelo, sint; charitatis, & misericordie faciunt obliuisci. Nam zelus decipit, quem modus non condit. Ideò hisce pralati carere debent. At si subreptitia sint, modò voluntatis rectitudo custodiatur; non utique damnabiles erunt. Quoniam non est in hominis potestate, ira subreptitios motus vitare; sed satis est viriliter infra terminos rationis cohibere. Iuxta illud, Irascimini, & nolite peccare. Psal. 90.

Quòd si ab ira, & conturbatione crudeli cauere debent pralati, ut seruata charitate compassiua, pœnitentiam misericordem pro publicis criminibus reseruatis, valeant exhibere pœnitentibus: quanto magis cum misericordia, erit sacramentalis pœnitentia imponenda pro peccatis reseruatis occultis? Vt promptius, & fidentius (ubi opus fuerit) pro ijs ad Ministros fiat recursus?

60 Immo sic prudenter, & fideliter in ijs Ministri se habere debent; ut nullo modo eam pœnitentiam iniungant, ex qua aliqua oriri possit suspicio apud fratres, in praiudicium sigilli confessionis. Effet enim hoc contra ius naturale, Diuinum, & humanum. Et abstinere omninò se debent; cum fratres ipsi se presentant, & etiam post ipsam presentationem; ab actione quacunque, quam in pra-

Pœnitentia sacramentalis imponenda est cum misericordia.

Suspicio euitanda pro presentatione.

præiudicium sigilli esse potest.

Nota val
de.

61 Vnde satis indiscretè, & infideliter facerent Ministri, si ad se recurrentes pro culpis reservatis; à promotionibus, quas essent habituri, retraherent. Aut verbis duris alloquerentur, aut de loco, ad locum absque necessaria causa mutarent; & cum eis posmodum asperè se gererent, & alijs huius generis actibus suspectos illos redderèt apud fratres. Hæc enim non sine magno animarum periculo fierent. Qui enim ex infirmitate in aliquâ reservatam caderet culpam; fortassis non audebit ad Ministros recurrere. Immo sumet occasionem, ut ruat de peccato in peccatum: & per multa tempora sæpe sceleribus irritatus remaneret, ut dixit Vbertinus. Dulciter

Admonitio.

ergò, benignè, & misericorditer debent Ministri huiusmodi recipere, & tractare; eisq. particularem ostendere dilectionem, ut sic (ubi opus fuerit) ad eos recurrendum, incitentur. Qui enim ouem perditam, & naufragum filium piè, & misericorditer, ut ipse curari optat, non curat; nec pastor, nec frater est. Et ubi ex indiscreto zelo, indiscretè aduersus hos pœnitentes se habet; cœlum volentibus ingredi, claudit: emptasq. Christi sanguine animas, crudeliter per occasione, necat. Non ergò irasci, vel indignari, (ut Pater sanctus docet) aduersus hos debent Ministri; sed

sed piè eos, amanterque recipiant: ut hæc sacramentalis præsentatio non eis fiat ad interitum, & desperationem, sed ad salutem, & pacem.

62 Scire tamen debent fratres, quòd licet *Præsentatio quando non fit facienda.* ubi Minister (quod absit) esset diffamator, & reuelator confessionis non tenerentur ei se præsentare: sed tuta conscientia differre poterunt præsentationem quousque absque fama periculo repræsentare se poterunt. Sicut facere possent, quando probabiliter timerent ex præsentatione facienda, periculum peccandi obuenerum vel sibi, vel etiam Ministro, utputà quia sollicitator esset ad malum. Ut dixit Ioan. Medi. de confess. quasi. 10. & annotauit Nau. de pœnitentia, d. 5. c. consideret. nu. 100. ex S. Tb. & Mayo. in 4. d. 17.

Non tamen excusarentur à præsentatione prædicta; ubi timerent, quòd post præsentationem accuratius soluto, ipsorum facta Minister obseruabit, & curam sit habiturus; nec adeò benè ut prius, de eis sit opinaturus. Nec item erubescencia, causa sufficiens censetur ad excusandum eos; immo quò plus verecundia patiuntur, eò magis satisfaciunt. Ut habetur de pœnitentia, d. 2. c. quod pœnitet; & annotauit Sylu. verbo confessor. §. 6. Et post ipsum Nauar. in man. cap. 7 in fine, Exp. Reg. S. Franc. Rr &

¶ in cap. placuit. de pœn. dist. 6. num. 149.
 Quare ubi vita. vel fama. vel anima sibi fra-
 tres periculum probabiliter non timent: à
 prædicto recursum ad suos Ministros minime
 ob timorem prædictum, vel pudorem seu erubescen-
 tiam excusantur.

Prælati
 debent ef-
 fe sacer-
 dotes.

63 Notandum est demum pro huius septi-
 mi capituli complemento, quod illa verba Re-
 gula, [si Ministri presbyteri non sint, mis-
 tant:] dicta sunt pro Ordinis principio, in
 quo erat raritas sacerdotum, & eo magis, quo
 noster Seraphicus Pater ex humilitate legi-
 tur noluisse ad sacerdotium ascendere, sicut
 & Sanctus Benedictus fecit. Regulariter
 tamen, non expedit esse prælatos; qui sacerdo-
 tes non sunt. Quia cum prælati curam ha-
 beant animarum, suorum debent pecudum
 vultus agnoscere, & in via Dei ordinare;
 quod ijs, qui sacerdotes non sunt, baud bene
 quadrare potest. Et ideo, ut S. Bonauentura
 hic asserit, regulariter non debent, qui
 sacerdotes non sunt, esse prælati;
 sed tantum ubi necessitas, &
 ratio conuincat. Et hæc
 de septimo capi-
 tulo, sint sa-
 tis.

*De electione Generalis Ministri,
& de Capitulo Penthecostes.
Cap. VIII.*

Vniuersi fratres vnum de fratribus **Tex.**
istius Religionis teneantur semper
habere in Generalem Ministrum, &
seruum totius fraternitatis; & ei te-
neantur firmiter obedire.

Absoluto sacramentali regimine in superiori capite; In hoc octauo de generali, et intrinseco regimine agitur; in quo optimus regiminis modus prescribitur. Illud enim secundum Arist. in Poly. vtilissimum est regimen; quod sit est monarchicum, quod tamen in primo omnes aequaliter participant. Quoniam unitas valet contra scissuras, & dissensiones: & facilius est inuenire vnum discretissimum, & optimum ad regendum, quam multos. Et tamen melius, consultius, ac maturius videt, & prouidet vnus multorum consilio fuscitus; quam solus. Et quae pluriam consilio, & assensu stabiliuntur; placidius, & concordius observantur. Ided Patet Sanctus, et vnicum mandat huius Ordinis

**Regimen
debet esse
monarchicum.**

Rr 2 esse

esse generale caput : & generalia vult fieri Capitula, in quibus per Prouinciales, & Custodes cōstituatur, & eligatur Generalis Minister. Et ubi fuerit opportuni, desituatur, & alter in eius locum substituatur, & subrogetur. Et per eosdem simul cum Generali Ordinis Ministro ordinentur, quae videbuntur expedire ad puram Regula obseruantia.

Generali
super oēs
est obe-
diendū.

2 Mandat ergo vniuersis fratribus, eos omnes sub precepto concludens, quod semper vnum istius Religionis fratrem professum, in caput vniuersale, & Generalem totius Ordinis Ministrum teneantur habere : cui firmiter ab eisdem omnibus, precipit esse obediendum. Quod licet ex primo capitulo sequatur, debere scilicet fratres omnes, obedire successori B. Francisci; hic tamen voluit esse repetitum: vt ex ipsa repetitione, & firmitatis additione, apertius insinuetur; quod Generali Ministro ab omnibus totaliter, & immobiliter, & praeter ceteris praelatis Ordinis, sit obediendum. Sicut ipse dum subditus erat, vni, aut duobus obediebat; in Generalem tamen Ministrum electus; totius fraternitatis fratrum necessitatibus, cogitur obedire.

Fratres
vniuersa-
liter tenē-
tur habe-
re Gene-
ralem Mi-
nistrum.

3 Et quia, omnibus precipit fratribus, de habendo vnum Generalem totius Ordinis Ministrum, tanquam totius Ordinis caput; ideo nedum electores tantum ad eligendum
sum,

cum, sub precepto concludit: sed omnes Ordinis fratres ad id procurandum. Tenentur enim provinciales Ministri, & Custodes in Capitulo Penthecostes, & sibiipsis, & ceteris Ordinis fratribus, unum huius Ordinis fratrem professum in Generalem Ministrum praeferre, ut expresse ex Regula habetur.

Quo decedete, electio successoris fiat, à Ministris Prouincialibus, & Custodibus in Capitulo Penthecostes. Tex.

4 **C**um enim electio Ministri Generalis, à Ministris Prouinciarum, & Custodibus ex ipsa Regula fieri debeat; et generaliter omnibus praecipitur fratribus unum huius Ordinis habere in Generalem Ministrum: constat, Prouinciales, & Custodes praedictos, ad eligendum Generalem arctari. Vbi verò praedicti nollent, aut nimium differrent providere de Generali, iuxta formam praedictam: tunc omnes, & singuli de Ordine tenentur pro posse facere. ut omnino sicut Regula praecipit, unus praeficiatur in totius Ordinis Generalis. Ex hoc enim, quod omnibus fratribus generaliter ex Regula, praecipitur. ut unum semper huius Ordinis habeant in Generalem Ministrum; constat, quod nemo excipitur. Sed omnes fratres tenentur, quantum in se est,

Electio Generalis pertinet ad alios quos, Praecuratio ad omnes.

Obliga-
tio com-
munis.

Præceptū
eligendi
Genera-
lem.

Oppor-
tunitas ele-
ctionis mi-
nistri Ge-
neralis.

& commodè poterunt, opportunè procurare; quòd prædicta electio Generalis Ministri omninò fiat; vel à prædictis electoribus, vel illis renuētibus à Papa, seu ab Ecclesia, seu à Sede Apostolica. Quia in obligationibus communibus, quando qui principaliter tenentur aliqui obligationi satisfacere, non satisfaciunt; tunc quilibet alius tenetur ad id. Vt est communis Doctorum sententia in 4. dist. 36. super illud Gen. Crescite, & multiplicamini.

5 Quare præceptum est Ministris prouinciarum & Custodibus vnum semper habere huius Ordinis fratrem in Generalem Ministrum per electionem; hoc est, eligendo, ipsum. Ceteris verò Ordinis fratribus per postulationem; hoc est, postulando, & opportunè procurando, ubi prædicti negligenter in dicta electione se gererent, ut vnus in Generale caput, & Generalem Ordinis Ministrum præficiatur omninò.

6 Dixi autem opportunè quia non statim, ubi Generalis decesserit; alius est Generalis postulandus. Nam licet Regula mandet, ut vnus huius Ordinis frater semper in Generalem habeatur; non tamen illud [semper] intelligitur, ut decedente Generali, statim debeat congregari generale Capitulum ad præficiendum alium. Sed hoc fieri debet, ut in Regula dicitur, in Capitulo Penthecostes.

Gene-

Generalis enim eligi non potest à Prouincia-
libus, & Custodibus, nisi in generali Capitu-
lo: et generale Capitulum non nisi in Penthe-
coste celebrandum est. Vt ex Regula habetur,
& Vgo Barth. Pif. Petrus Ioan. & Ordinis
Patres hic asserunt, & habetur in cõstitutio-
nibus Mar. V. c. 8. Quare cum Prouinciales,
& Custodes in Capitulo Penthecostes, & nõ
prius Generalem Ministrum ex Regula, ubi
prædecessor mortuus fuerit, vel insufficiens sit
iudicatus, teneantur eligere: ceteri fratres
non prius, sed quando prædicti Prouinciales
Ministri, & Custodes negligentes extiterint,
ad Generalem postulandum præceptorie ar-
ctantur: quod Patres Ordinis in expositione
super Regulam, tetigisse videntur.

7 Et nota, quod Generalis Minister ex Re-
gula perpetuus est, ut ex illis Regula verbis
comprobatur. [Quo decedente, electio succes-
soris fiat:] nam decedere, est, à vita migrare.
Vnde, S. Bonauentura per annos 18. Ordi-
nem rexit, in officio Generalatus; & plerique
alii per multos annos, Ordinis regimen gene-
rale habuere, ut in Cronicis Ordinis videri
potest. Nunc tamen (sic Summis Pontifici-
bus, rationabilibus causis ipsorum animum
mouentibus, aliter disponentibus) tempora-
neus est; & in nostra congregatione non nisi
per sex annos, ut ex nostris constitutionibus

Genera-
lis ex Re-
gula est
perpetuus.

patet, esse poterit. Illud tamen verum est, quod siue Generalis Minister per mortem, esse desinat, siue per expirationem temporis sui officij siue per declaratam eius insufficienciam; sub eodem Regula præcepto, tenentur Prouinciales, & Custodes ad alterius Ministerij Generalis electionem procedere. Et ipsis negligentibus, ceteri procurare debent; ut unus præficiatur Generalis in Ordine, ut supradictum est.

Quot Custodes ad electionem Generalis accedere debent, & an sub Regulæ præcepto ardeantur ad id?

numerus
Custodū
pro Capi-
tulo ge-
nerali.

Nota Item, quod cum generaliter dicatur in Regula, per Prouinciales, & Custodes electionem Generalis Ministerij fieri debere; per hoc videtur omnes teneri Custodes, ad generale Capitulum conuenire. Verum, quia Ordine multiplicato, multa orirentur incommoda ob multitudinem, si omnes Custodes ad hoc concurrere deberent. Ideo per Nicol. 3. Statutum fuit, in c. Exijt. §. insuper dubitatur, ut unus tantum Custos pro unaquaque prouincia debeat accedere, qui voces, & vices in hoc gerat omnium Custodum sua prouincia. Quod & Greg. IX. ante ipsum respondisse dicitur. Hoc tamen, ex cōsuetudine

tudine Ordinis approbata (ut Petr. Ioan. dixit,) & per Nicol. v. indicta, ille vnus Custos nō habebat vim plarium vocum, sed vnā tantum vocem dumtaxat pro se, & ceteris habere poterat, ac pro vna tantum voce poterat admitti. Ut in compendio privilegiorū videri potest tit. electio, nu. 5. Attamen quia ex Leo X. ut ibidem habetur n. 10 statutum fuit, ut ad electionem Generalis Ministri, omnes Prouinciales, & Custodes, siue vocales accedere teneantur; ideò nostra (de more) habet congregatio, ut omnes Prouinciales, et Custodes, seu vocales, qui in Prouincialibus capitulis electi fuerint, ad hoc, iuxta numerū cuiuscunque Prouinciae à nostris constitutionibus taxatum; ad dictam Generalis Ministri electionem accedant. Nec huiusmodi Custodū limitatio in aliquo Regula derogat puritati; immo Reg. intentioni consonat: dum nullam impuritatem inducit, et tamen finali ius intētionis, de eligendo Generali Ministro, commodius deseruit. Licet enim S. Franciscus generaliter de Custodibus sit locutus; voluit per hoc exprimere, quod secundum ordinis officia regularius esset. At vbi nimietas multitudinis, aut alterius incommodi obfisteret; non vetuit, posse generale Capitulum super numerum Custodum, ut iudicauerit expedire, ordinare.

Limitare numerū custodum non derogat Reg. puritati.

Prouin-
ciales &
custodes
eant ad
Capitulū
generale.

9 Et nota, quòd licet Regula dicat Prouin-
ciales Ministros teneri infimul ad Generale
capitulum conuenire; ubi, & quando à Gene-
rali fuerit ordinatum. Illis verbis. [In quo
Prouinciales Ministri teneantur semper in-
simul cōuenire, ubicunque à Generali Mini-
stro fuerit constitutum, & hoc semel in tri-
bus annis, vel ad alium terminum maiorem,
vel minorem; sicut à predicto Ministro fue-
rit ordinatum.] Et per hoc videatur, quòd
non nisi Prouinciales ad prefatum Genera-
le capitulum praeceptorie ex Regula tenean-
tur accedere. Quoniam tamen electio Gene-
ralis Ministri, nedum à prouincialibus Mi-
nistris, sed etiam à Custodibus predictis ex
Regula facienda praescribitur: merito utique
ad generale capitulum praeceptorie etiam Cu-
stodes conuenire tenentur. Prouinciales ta-
men directe ad id ex Regula arctari conuin-
cuntur: quia eis expresse dicitur: [In quo
Prouinciales Ministri teneantur semper in-
simul conuenire, & c.] Custodes autem indi-
recte, & per quandam consequentiam. Nam
si ipsi Custodes, etiam ac Prouinciales ex Re-
gula praeceptorie arctari conuincuntur ad
eligendum Generalem Ministrum, ubi è vi-
ta decesserit, vel ob insufficientiā venerit de-
ponendus; & talis electio, & inquisitio in Ge-
nerali tantum capitulo sit facienda; profectò
ad

ad omnia Generalia capitula prafati Cuf-
des, ficut & Prouinciales Miniſtri ex Regu-
la conuenire tenentur: niſi ſint valdè ratio-
nabiliter excuſati ex infirmitate, aut alio in-
ſto impedimento.

10 Et quia de Miniſtrorum Prouincialiũ,
& Guardianorum electione, vel inſtitutio-
ne, nullam penitus Regula mentionem facit:
Inde eſt, quòd totam inferiorum pralatorũ
inſtitutionem, vt Hugo hic videtur ſenſiſſe,
& expreſſè Petr. Ioan. dixit? ipſi Genera-
li Miniſtro, & Capitulo Generali reliquit:
ita vt vel ab ipſo Generali Miniſtro inſtituã-
tur, vel ab eis, quibus à dicto Miniſtro Ge-
nerali, & generali Capitulo ad id facultas fa-
cta fuerit. Et ex hoc illorum error conuinci-
tur, qui aſſerunt non eſſe Guardianis neceſſa-
riò obediendam; cum non videantur ex Reg.
inſtitui, nec in Reg. nominari. Si enim tota
vt diximus inſtitutio pralatorum inferio-
rum, ipſi Generali ex Reg. & generali Ca-
pitulo relinquitur, quis dubitat, quòd eis te-
neamur obedire, quos Generalis, aut Prouin-
cialis ſecundum Ordinem generalis Capitu-
li, nobis dederint in pralatos? Indè eſt, quòd
ab initio ordinis, & ab ipſo S. Franc. eius in-
ſtitutore, & à Papa confirmatore; ſemper
Guardianorum officium approbatæ conſuetu-
dine, quæ vera iuris interpres eſt, fuit recep-
tum,

Prouin-
ciales &
Guardia-
ni quo-
modo eli-
gi debe-
ant.

Petr. Ioan.

Prouin-
cialisquo
modo eli-
gitur.

tum: & approbatum. Et licet (vt dixi) Pro-
uincialium sicut & ceterorum Ordinis præ-
latorum institutio, Generali Ministro ex
Reg. sit relicta: Attamen per Clem. V. cap.
exiui, in fine, statutum est, vt cum alicui
Prouinciæ de Ministro fuerit prouidendum;
ipsius Ministri electio penes Capitulum
Prouinciale resideat, quam idem Capitulum
die sequenti, qua fuerit congregatum, facere
teneatur. Ipsius autem electionis confirma-
tio, ad Ministrum pertineat Generalem. Et
si quidem ad electionem huiusmodi per for-
mam scrutinij procedatur, & votis in diuer-
sa diuisis, electiones plures in discordia cele-
brari contingat; illa, quæ à maiori parte ca-
pituli numero, (nulla zeli, vel meriti, colla-
tione seu cōsideratione habita) fuerit celebra-
ta, (exceptione, seu contradictione, quacun-
que alterius partis non obstante) per dictum
Generalem Ministrum de consilio discreto-
rum de Ordine (prius tamen ex officio prout
spectat ad ipsum d' l' gēti examinatione, præ-
missa,) confirmetur vel etiam, infirmetur,
prout ei secundum Deum visum fuerit expe-
dire. Et si fuerit infirmata, ad Capitulum
Prouinciale electio huiusmodi reuertatur.

Genera-
lis aliquā
do eligit
Prouin-
ciales.

12 Caterum si capitulum memoratum, die
prædicta Ministrū eligere prætermittat; ex-
tunc Ministri Prouincialis prouisio, ad Ge-
nera-

*neralem Ministrum libera deuoluatur . hae
ibi. Ex quo habes, quòd licet ante dictum sta-
tutum Prouinciales Ministri, à Generali
Ministro (ut hic Hugo testatur) prouincijs
praefererentur; tamen post dictum statutum
per electionem à prouinciali capitulo insti-
tui debent. Et non, nisi ubi in die sequenti
post praefatum capitulum congregatum, non
fuerit secuta electio; à Generali ministro pra-
fici poterunt.*

De absolutione Ministri Generalis, & al-
terius substitutione.

Locutus de electione Generalis Ministri
in capitulo Penthecostes facienda, ubi
praedecessor è vita decesserit; de eadem nunc
Generalis substituendi loquitur electionis: ubi
praesens ob insufficientiam à Generalatus Of-
ficio sit absolueudus.

ET si aliquo tempore appareret vni- Tex.
uersitati Ministrorum prouincialium,
& Custodum, praedictum Ministrum,
non esse sufficientem ad seruitium; &
communem vtilitatem fratrum: te-
neantur praedicti fratres, quibus ele-
ctio data est, in nomine Domini alium
sibi eligere in Custodem.

II His

11 **H**is enim verbis satis constat sub vinculo precepti, ut verbo illo [teneantur,] convincitur; teneri prefatos Provinciales Ministros, & Custodes ad absolvendum Generalem Ministrum insufficientem; & ad alium eligendum.

Genera-
lis insuffi-
ciēs quo-
modo ab-
soluēdus
à genera-
latu.

Hog.

Constat item non esse verum, quod aliqui dixerunt; minimè absolui posse Generalē huiusmodi, à suo Generalatus officio, absque duarum partium vocalium assensu. Sufficit enim ab universitate electorum insufficientem indicari, ut iure absolui possit. Id ex Regul. constat; dum universitatem suffragantium, ad alium substituendum Generalem, astringit. Constat enim quòd dū alter substituitur, necessariò prædecessor absolvitur; cum duo non possint esse Generales in Ordine. Et ex sola alterius facta substitutione, illicò antecessor est absolutus; ut ex Reg. ipsa constat; quæ tantum de substitutione successoris loquitur, nulla de absolute prædecessoris facta mentione. Quod idèò subicitur, quia necessariò consequitur ad illam, cum duo non possint esse capita in Religione. Et insuper ut per hoc discamus eo tranquillius, & reuerētius prefati Generalis absoluteionem debere fieri, quo possibile sit; dum per solam successoris substitutionem, prædecessoris absoluteionem in-
finuat.

12 Eſt

12 *Est autem vniuersitas secundum iurā, Vniuersitas quid sit.*
 ut 4. Magistri. Hugo. Petri Ioan. & ceteri
 hic annotarunt; maior pars. Quare non due
 electorum partes necessario ad absolutionem
 Generalis requiruntur; sed sufficit, & necessa-
 rio exigitur, ut ex Regula patet, maior pars,
 id est, plusquam dimidia pars omnium vocum.
 Nec requiritur, quod maior pars attēdatur
 secundum maiorem prudentiam, Zelum, vel
 meritum ipsorum electorum: sed iuxta decla-
 rationem Clem. V. in dict. cap. Exiui. atten-
 di debet secundum maiorem numerum vo-
 cum; nulla prudentia, zeli, aut meriti colla-
 tione, vel consideratione habita.

13 *Constat insuper Prouinciales ministros, Electores Gene-
 & Custodes in Generalis Ministri electione, ralis quā
 vel absolutione, vim habere generalis Capi- vim ha-
 tuli: dum ipsa Reg. vult, utrumque ab eis in beant.*
 Penthecostes Capitulo, plenē fieri posse. Sed
 quod ad alia pro Ordinis utilitate tractanda,
 vim generalis Capituli minimē habent, abs-
 que presentia Generalis; aut absque assensu,
 & auctoritate ipsius alibi existentis: cum ip- Petr. Ioā.
 se sit Ordinis caput cui omnes alij subiiciun-
 tur. Ut annotauit hic Petr. Ioann. Et satis
 ex eo probatur, quod ex seipsis Capitulum ge-
 nerale congregare non possunt; sed ubi per
 Generalem Ministrum ubicūque ei libuerit,
 semel, vel pluries in tribus annis, vel in alio
 ma-

de com-
missario
genera-

maiori, vel minori termino fuerit determi-
natum, conuenire tenentur. Vt ex textu Re-
gula patet. Quod etiam de Commissario ge-
nerali intelligitur; qui loco Generalis succe-
dit, ubi ipse Generalis decesserit. Qui in no-
stra congregatione, ut ex nostris constitutio-
nibus patet, est primus diffinitor Capituli ge-
neralis, ultimo loco celebrati. Quare non ni-
si in absolute, & electione Generalis, ple-
ne habent vim Capituli Generalis. Et hoc
tantum in Capitulo Penthecostes; extra ve-
ro non possunt. Quia ut ex Regula patet, ab-
solutio, & electio Generalis, à vocalibus fa-
cienda, non nisi in generali Capitulo fieri
potest: & illud in dicto Penthecostes tempa-
re, est celebrandum. Quod hic S. Franc. spe-
cialiter non meminit; quia hoc dixerat supra,
dum de electione Generalis facienda ob mor-
tem predecessoris, locutus est.

Genera-
s voca-
ur Cu-
03.

14 Constat adhuc, quòd dum in Reg. dici-
tur, quòd teneantur prefati alii sibi in Custodem eligere, ubi alter sit absoluendus; quòd per Custodem (ut omnes Regula expostores aiunt) Minister Generalis intelligitur. Olim enim nomen Custodis, pro Ministro Generali, & Prouinciali, & Guardiano, usurpabatur. Et similiter Custodia nomen, pro Prouincia accipiebatur: ut in fine huius capituli (secundum, communiter expostores,) sumitur. Quod ideo

cre.

videnda
us Ord
rum se
um dig
tollerem
gnificat
eig. nec
ideo no
actionis
stat. V b
feruas
10. om
pellatur
nre, gr
& non
te confo
15 Cor
manda
nino ab
tio, &
tar; du
nobis in
rid abso
fit pers
trum:
terius in
fit perso
remod
quando
Exp.

credendum est, S. Franciscum omnes praelatos Ordinis, Custodum nomine, & Ministrorum sapè appellasse; ut non secundum nomen dignitatis praelati gloriarentur, & extollerentur; sed potius secundum nominis significationem, præsint suo gregi providendo; eiq. necessaria ad salutem, ministrando. Et ideo nomen dignitatis subiecit; nomen actionis officij imponens, ut in hoc cap. constet. Vbi Generalis, appellatur minister, & servus totius fraternitatis, et Custos. Et cap. 10. omnes praelati, nomine ministrorum appellatur. Ipsorum enim est ministrare, & servire, gregemq. summa vigilantia custodire; & non in solo praelati nomine, sed in veritate consona nomini, præesse.

15. Constat demum, quod dum Reg. expressè mandat, debere Generalem Ministrum omnino absolui, & deponi, ubi insufficiens servitio, & communi fratrum utilitati, probatur; duæ secundum Pisanum, hic, & alios, nobis insinuantur causæ, quibus sit necessariò absolvendus. Prima est, ubi non adesset personæ sufficientia ad servitium fratrum: utpotè ratione infirmitatis, seu aliterius impotentie, propter quam non posset personaliter debite visitare fratres, nec commodè suum Officium, exercere. Altera, quando alijs necessarijs conditionibus, quas

Causæ
absoluen-
tes Gene-
ralem in-
sufficien-
tem à Ge-
neralatu.

Exp. Reg. S. Franc. Ss Ge-

Munus
glaci.

suffi-
cia mi
ri vn-
agno.
ut.

*Generalis Minister habere debet, ad suum of-
ficium debite exercendū, careret notabiliter.
Debet enim in se, & in alijs fouere virtutes,
vitia execrari, & punire, afflictoſ consolari,
cum sit vltimum tribulatis remedium, Non
personarū acceptor, discretus in administram-
da iustitia, vt ex nimio rigore nullius ani-
ma occidatur, & ex nimia indulgentia Ordi-
nis disciplina non dissoluatur. Quando enim
ijs necessarijs conditionibus, & alijs quæ à S.
Bonau. in tract. de sex alis Seraphim, & in
lib. cōfor. cōfor. 12. cap. 32. annotantur, nota-
biliter caruerit; insufficiens ad regimen, &
communitati nocius erit iudicandus. Vbi
enim Regula dicit de insufficiencia quo ad ser-
uitium. primam innuit causam; & ubi de in-
sufficiencia ad communem utilitatem, secun-
dam ostendit causam, ob quam meritò sit de-
ponendus Minister. Includitur enim hic suf-
ficientia discretionis, sanctitatis puritatis ius-
titia, misericordia, & aliarum necessaria-
rum conditionū, ad tale officium vtiliter exer-
cendum. Et insufficiens praelatus censendus
est, vt habetur in apologia defensoria fol. 176.
qui est notorius sua Regula transgressor,
vel iuris diuini, vel constitutionum: vel qui
tandem est notoriè criminofus et scādalofus.
Quod etiam verum est de quocunque praela-
to; quia in adificationem dantur.*

16 Be

16 Et nota quod licet prefata dua tantum causa sint, quibus Generalis Minister à suo officio absolui possit; id tamen intelligitur si absoluitur inuitus. Nam ubi ipse instanter gratiam peteret absolutionis; vel ubi ad aliquid aliud sibi, vel Ordini, vel ecclesie utilius promoueretur: tunc utique à suo officio absolui valet. Quod potius sua est voluntaria cessione consentire; quam ipsum absolueri, seu deponere.

Num Generalis Minister possit super statuta Capituli Generalis?

17 **D**ubium ex predictis non aspernandum inter doctores controuertitur: Num scilicet Generalis Minister possit super statuta Capituli generalis? Quidam dicunt, quod sic: quoniam Generalis Minister, preficitur & eligitur tanquam supremam Ordinis caput; cui omnes alij, ut membra subiecti esse debent, & eidem ex Reg. firmiter obediunt. Constat autem quod Capitulum, & fratres non possunt Regulam immutare; ergo Generalis Ministri auctoritas statuta generalis Capituli praeualet. Alij vero contrariam tuentur partem, ut sunt 4. magistri. Hugo. Pifa. Petr. Ioan. hic & Sersu. cons. q. 90. Dicunt enim isti, quod cum Regu

Dubium.
Generalis an sit super statuta capituli generalis?

la statuat generale Capitulum certis temporibus pro cōmuni regimine Ordinis celebrandum; constat, quòd ad generale Capitulum pertinet ordinare ea, per quæ Religionis puritas, & perfectio potest custodiri: ità ut à nemine superiorum, vel inferiorum possit aliquatenus violari. Ergo si Capitulum generale propter vitādum Religionis periculum, coarctat Generalis potestatem, vel prouincialium Ministrorum, declarando non expedire aliqua precipere pro fratrum salute, & religionis utilitate: Vel aliqua alia salubria ordinat, à fratribus omnibus obseruanda, pro ipsius Regula pura obseruantia: Quia id facit auctoritate, & facultate sibi à Regula tradita; non poterit Generalis Minister facere, & mandare contra dicta statuta, quin contra ipsam Regulam faciat, & sic extat determinatum in constitutib. Mart. V. cap. 8. Vnde licet Regula hic dicat, quòd teneantur omnes Generali, firmiter obedire. In illa tamen exceptione infra cap. 10. posita [si non sunt cōtra animam, et reg. nostram] id totum videtur comprehendendi, quòd precipitur contra statuta Capituli generalis. Quoniam facere contra prædicta statuta, ex consequenti est facere contra ipsam Regulam, dantem auctoritatē Capitulo generali. Frustrā enim B. Pater, celebrari uellet Capitulum generale.

nerale, nisi apud eum esse velit precipuam
auctoritatem ordinandi ea, per qua Religio-
nis puritas & perfectio valeat custodiri.

18 Vnde dic, quod auctoritas Ministri Ge-
neralis non est ad infirmandum, quod fuerit
generaliter ordinatum, per Capitulum gene-
rale: maxime si fuerit per Papam approba-
tum. Quod quidem verum est, ubi constat,
quod talium statutorum mutatio, non est re-
lictæ arbitrio ipsius Generalis Ministri. Itē
ubi statutum, est, pro pura Regula obseruan-
tia, & bono Ordinis regimine. Nam si secus
esset, & contra animam, vel Regulam esset:
nec ipsum Generalem, nec Ordinem obligare
posse asserimus. Et idem dicendum est, de sta-
tutis Capituli Prouincialis, quod ad Prouin-
cialem. Et in firmamento trium Ordinum,
4 par. fol 93. habetur, quod edita per Capi-
tulum Prouinciale presidente Ministro Ge-
nerali, non possunt infirmari per Capitulum
Prouinciale, sine auctoritate Ministri Gene-
ralis. Ratio est, quia contra superiorem; in-
ferior praeualere non debet.

Auctori-
tas Gene-
ralis quā-
tum se ex-
tendat.

Post Capitulum verò Pentecostes, Mini-
stri, & Custodes possint, singuli (si vo-
luerint, & eis expedire videbitur) eodem
anno in suis custodijs semel fratres suos
ad Capitulum conuocare.

Tex.

Sf 3

19 Ni-

Capitula
Prouin-
cialia
quando
sint cele-
branda.

Nihil ex regula habetur hic sub pra-
cepto, sed tantum datur instructio
Ministris prouinciariū, & Custodibus; quod
si eis expedire videbitur, semel eodem anno
post penthecostes Capitulum, conuocare pos-
sint suos fratres ad Capitulam in suis Custo-
dijs, seu Prouincijs. Per Custodia nomen,
intelligitur, quod sub custodia, & cura pra-
dictis committitur. Et hoc fortè est, ut ordi-
nationes, & statuta facta in generali capitu-
lo, celeriter in ipsis Prouincialibus Capitu-
lis publicentur, & fratribus omnibus inno-
tescant. Ex quo colligitur, ut Hugo anno-
tauit hic, & Pisa. Custodes potuisse ex Re-
gul. semel post generate Capitulum in suis
Custodijs Capitalum celebrare: Sicut, &
Prouinciales Ministri in suis Prouincijs.
Et fortè hoc factum est, quia quando Re-
gula data est, Prouincia erant latiores, quam
nunc sunt; & per consequens Custodia dif-
fusiores. Et quia facilius erat conuocare Cu-
stodiam, quam Prouinciism, ad manifestan-
da statuta generalis Capituli: ideo Custodi-
bus concessit tale posse Capitulum, in suis Cu-
stodijs, celebrare. At quia hodie prouincia
non sunt ita lata, ideo apud solos Prouincia-
les est facultas, prouincialia congregandi ca-
pitula, (ubi eis videbitur necessarium.) non
autem penes Custodes. Et hoc ex constitutio-
nibus

nibus Capituli generalis; cui ex Regula, data est facultas pro bono communitatis, salubria disponere, per fratres generaliter observanda. Et Generalis, & Prouincialium, & praelatorum omnium Ordinis, auctoritatem coarctare, prout Ordini iudicauerit expedire. Vt dictum est, in hoc cap. nu. 17.

20 Hinc est, quod de Capitulis prouincialibus quotannis celebradis, non meminit Regula, nec de modo electionis, an scilicet fieri debeat per scrutinium, vel compromissum, vel per acclamationem? Ista enim & similia, potestati generalis Capituli secundum commune ius, reliquit statuenda. Et quia praedicta statuta variantur secundum quod tempora exposcunt, unde nihil certum de ijs tradi potest; Ideo pro praedictorum, & similium determinatione, ad dicta recurratur statuta. & ipsis stetur.

21 Notandum verò censui ex dictis, quod vocales Prouincialis Capituli, possunt, & tenentur deponere Ministrum Prouincialem insufficientem, sicut Capitulum generale, ipsum Ministrum Generalem. Quoniam ut ait S. Bonau. cap. 2. & habetur etiam in tractatu defensorio: mos Regula est, de similibus similia dare ad intelligendum; & minora in maioribus implicare. Idq. iure canonico discernitur, & Leo X. id expresse dicit in bulla

Modus
capitulo-
rum Prouincialium

Minister
insufficiens
deponi
debet à
vocalibus.

Cap. cui
licet de
reg. iur.
in 6.

unionis, his verbis : [Poterut tamen prefati Ministri Prouinciales intra suum triennium à suis Capitulis Prouincialibus , quæ secundum Regulam, & consuetudinem celebrabūtur, si minus utiles inuenti fuerint ab officijs prouincialium absolui . Et idem iudicium de Custodibus habeatur , hæc ibi .] Et tandem ius naturale idipsum dicat; membrū enim inutile amputandum est. Notandum item, quòd quamuis Capitulū Prouinciale sit maioris auctoritatis quam Minister Prouincialis, sicut de Capitulo generali, et Ministro generali dictum est; tamen alij fratres, & tota insimul Prouincia non sunt maioris potestatis, quam Minister Prouincialis; nisi ut dictum est, sint in Capitulo Prouinciali.

Cōmunitas fratrum non est maior Prouinciali.

Guardianus est maior toto conuētu.

22 Guardianus verd est maior toto conuentu, etiam capitulariter congregato; quia non habet potestatem à conuentu, sed à Capitulo Prouinciali. Et conuentus predictus non habet talem auctoritatem à Capitulo, super eum: sed si inutilis probatur, per Prouincialem statim poterit absolui. Et idè qui voluerit sustinere, & pertinaciter offerere communitatem conuentus congregatam, esse maiorem suo Guardiano: tanquam subuersor sanctæ obedientie, & errans; secundum antiqua Ordinis statuta incarcerari debet.

Quæ

Quæ electio legitima censerî potest.

23 **T**antum postremò annotasse volui; ut in qualibet pralatorum Ordinis electione, studeant electores in tam egregia Religione, habere pastorem, qui scientia moribus, vita, & exemplo, meritò valeat magis prodesse, quàm ambiciosè obesse gregi. Et omni postposito amore, odio, rancore, vel prece, in electionibus illum semper eligere studeant: quem digniorem, & idoneiorem ad opus iudicauerint. Nam secus facientes, mortaliter peccabunt peccato acceptionis personarum, ut docet. D. Tb. 22. q. 63. art. 2. ad 3. & communiter DD. Nam, licet secundum Galetani, & sequacium sententiam sufficiat aliquando electoribus, ad evitandum peccatum, idoneum ad opus eligere; non tamen id erit usquequaque. Ait enim ipse, quòd si electores in eligendo perspexerint ad id tantummodo, quod per se conuenit pralatura; hoc est, ad spirituale regimen, & gregis utilitatem, non autem ad eligenda persona honorem, &c. sufficere videtur ad evitandum peccatum, si digniori postposito, minus dignus ad oneris officium eligatur: & si melius facerent, eligendo digniorem. Si enim in hoc peccarent, aut hoc esset respectu persona dignioris, quæ minus

Electio
quomo-
do faci-
da sit.

C A P V T

minus digna postponitur, ac per hoc iniuriā ab electoribus ei irrogari videtur, & peccatum acceptionis personarum incurri: vel respectu gregis, cui sit praiudicium, dum non magis idoneus, sed tantum idoneus ei praeficitur. At nulla videtur iniuria irrogari digniori, si eo postposito, minus dignus eligatur, ad onus praelaturae; cessat enim ratio acceptionis personarum, ubi non bonum persona, sed onus distribuitur: quale est pastoris officium, per se consideratum. Per se enim consideratum pastorale officium, licet in se habeat annexa bona temporalia, ut sunt superioritas, honor, potestas &c. quae tanquam bona communia Ecclesiae eius sunt membris secundum ipsorum merita distribuenda: tamen in genere onerum & non honorū, seu temporalium bonorum reperitur. Quoniam huiusmodi superioritas, honor, & potestas; nō concurrunt ut bonum persona, quae ad pastorale officium assumitur. Non enim ei donantur, ut bene sint sibi, sed ad utilitatem, & profectum gregis: quoniam totum pastorale officium, ordinatur per se ad bonum, non pastoris, sed ouium Christi. Et ideo non in genere bonorum, sed onerum, per se locatur. Idq. satis ex actu sibi proprio agnoscitur, qui est pascere oves, & agnos Christi: iuxta Domini verbum Io. 21. *Pasce oves meas, pasce agnos meos.* Et Apostolus

Officium
pastorale
nō in bonum
pastoris, sed
ouium.

Stolus loquens de Episcopatu, inquit 1. Tim. 3. quoniam qui Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat; non opes, non potestatem. Quia etiam hæc, ad opus, hoc est, ad gregis utilitatem, servire debent potius, quàm pastoris: Et ideo onus magis, quàm honor cēseri debet. Sicq. in hoc nullum acceptionis personarum potest esse peccatum: cum in onerosis officijs acceptio personarum esse non possit, nisi forte plus iusto grauando illum, cui dantur.

24 *Nec item ex parte gregis peccatur, dum ei sufficienter, prouidetur. Constat autem quòd sufficienter fiat prouisio, ubi idoneus pastor præsicitur: quod inde conuincitur, quia grex non habet ius nisi ad sufficientem habendum pastorem; Et ubi de sufficienti ei prouidetur, reclamare non potest. Et confirmatur hoc ex cæteris prouisionibus officialium, quæ in orbe fiunt; nam satis rationi satisficit, Et regnis, prouincijs, ciuitatibus, &c. si de idoneo prouideatur rectore. Satisq. hoc ex testimonio Apostoli comprobatur, qui prima ad Tim. 3. Et ad Tit. primo, scribens de conditionibus eligendorum ad Episcopatum; non meminit conditionis comparatiuæ, ut scilicet eligendus sit cæteris dignior: sed tantum conditionum positiuarum, ut .s. sit sobrius, castus, &c. Nec enim docturus Ecclesiam tantam subleuisset conditionem, si de necessitate,*

Idoneitas requiritur in electo.

tate, idoneiores essent eligendi, & non sufficeret idoneas, & sufficientes ad pastorale opus assumere; cum ipse dicat Act. 20. *Mundus sum à sanguine omnium, nō enim subterfugi quominus annuntiarem, omne consilium Dei vobis.* Vnde cum nulla digniori in onerosis irrogetur iniuria, si postponatur; & gregi sufficienter provideatur, ubi ei verè dignus pastor præsicitur: & nulla videatur esse lex, quæ digniorem gregi præficiendum esse præcipiat; nullum videtur hic posse adesse peccatum, ubi electores tantummodò id spectent, quod per se officia conuenit pastorali.

Electio
vitiosa
qualis.

25 Si tamen electores ad bona temporalia, dignitatis. s. honoris, &c. directè eligendq, respiciant: exaltationem. s. & dignitatem personæ eligendæ tantummodo, seu principaliter attendentes; vitium per se incurrunt acceptionis personarum; dū digniori absque rationabili causa postposito, eligunt minus dignū, & mortale ex suo genere peccatum incurrunt. Quia dum directè ad temporalium bonorum, honoris s. potestatis, &c. distributionē attendentes (quæ sunt cōmunia Ecclesiæ bona, inter eiusdem Ecclesiæ membra secundū ipsorū merita distribuenda) minus dignum digniori præponunt, iniuriā digniori irrogāt. Et idē mortaliter peccant vitio acceptionis personarū; dum personā causæ, meritiq, præponunt.

26 Si

26 Si verò non directè ad exaltationem persona respexerint, sed principaliter ad spirituale pastoris officium, utilitatem gregis spectantes, consequenter intenderint eligenda persona exaltationem: dum hac temporalia, honorem, s. potestatem, &c. quæ spirituali pastoris officio sunt annexa, præter rectam rationem, minus digno suffragando, dispensant, postposito digniori, absque veniali culpa non erunt. Nam à mortali excusantur peccato, dum eligendo idoneum, non directè ad hac temporalia distribuenda respiciunt; sed ad spirituale regimen, & utilitatem gregis, cui, & prædicta temporalia servire debent; cum hac non concurrant tanquam bona persona eligenda, sed propter necessitatem, & utilitatem gregis. Et actus humanus iudicandus ex suo genere est, secundum id, quod est per se. Tamen quia præter rectam rationem faciunt, temporalia hac Episcopatu annecta, advertenter minus idoneo dispensando, magis idoneo prætermisso; veniale saltem peccatum incurrent, quod reductivè, ad vitium acceptionis personarum spectat. Reductivè, (dixi) quia in hoc actu, non directè, & per se intenditur dispensatio honoris, & potestatis, sed spiritualis regiminis; & illa sunt per viam concomitantia; & ideo à culpa mortali, excusantur. Quia (ut diximus)

Electio
cum culpa veniali
qualis.

mus) abusus humanus iudicandus ex suo genere est, secundum id, quod est per se. Hæc est Caietani sententia, in ientaculo 12. q. 4. & in summa verbo electio. Quem sequitur Nauar. in cap. sacerdos. §. quod autem, de poenit. d. 6. nu. 4. Et sequuntur Magistri illustrissima Religionis Dominicana, et inquit Bañes de iust. & iure, q. 63. de acceptione personarum art. 2. fol. 187. At qui, talis (meo iudicio) intentionum distinctio, in praxi vix aliquandò erit. Ideò curent electores, ut ab omni culpa in eligendo immunes sint; digniorem semper inter concurrentes eligere. Nam ad hoc sub culpa mortali tenentur, ut habetur in Tridentino Conc. sess. 24. de reformat. c. 1. Et docent Alex. Alens. par. 2. q. 136. ar. 1. D. Thom. ubi supra. Henr. Ganda quolib. 14. q. 11. Gabr. Biel. in 4. d. 15. q. 7. art. 1. Palud. in ead. dist. 15. q. 2. art. 2. Ang. Sylvest. & ceteri Summistæ tit. Accept. person. Quoniam secus faciendo, peccato acceptionis personarum peccabunt, ut prædicti DD. docent; quod quidem mortale est. Fit enim iniuria in re gravi digniori; dum ipso postposito, minus dignus absque ulla rationabili causa ei præfertur.

Provisio 27 Et idem prorsus est iudicium de provisore, hoc est de illo, qui per viam provisionis absque electione præficit pastorem. Cuiusmodi in

in nostro Ordine sunt Provinciales, & Diffinitores, providendo de Guardianis. Quia h^{ic} propriè non per electionem, sed per provisionem præficiuntur; non enim ab inferioribus, ut sint ipsorum prælati, eliguntur; sed à superioribus, in Guardianos conveniunt, providentur. Et sic de similibus dicendum.

De Predicatoribus. Cap. IX.

Fratres non prædicent in Episcopatu alicuius Episcopi, cum ab eo illis fuerit contradicturn.

In hoc nono capitulo de Generali Ordinis regimine, respectu exteriorũ agitur: præscribitur enim hic modus, qui circa predicationis officium, quæ populi sunt instruendi, servari debet. Et tria, ut annotavit hic Hugo, prædicaturis dicuntur. Primo, quod Ecclesiæ pacem servant. Secundo, quod non nisi missi, prædicent. Tertio, ut prædicando, adificent. Pacem ergo primo cum Ecclesiæ prælati, quibus in adiutorium dantur, adeò servari mandat; ut prædicare non possint, ubi ab Episcopis, eis fuerit contradicturn. Quod ex illis Evangelij verbis sumptum est. Matt. 10. &

Tria indicuntur prædicatoribus.

Luc. 9.

Lac. 9. Et quicumque non receperint vos, neque audierint sermones vestros, exeuntes foras de ciuitate, excutite puluerem de pedibus vestris.

Prædicare quâdo nō liceat. 2 *Etq. hoc cunctis prædicatoribus præceptum, ut ex declaratione Clem. 5. haberi potest. Nec. deest. Minores fratres, importunè, & presumptuosè cōtradicientibus Episcopis prædicationi se ingerere: sed satis est, ut se promptos ad populi salubrem instructionem exhibeant. Itaque ubi eis fuerit prohibitum, tum ad seruandam pacem cum Episcopis, tum ad uitandū apud populum præsumptionis scandalum, ex Regula eis prædicare inibitur.*

3 *Ex quo sequi videtur, quòd fratres ubique prædicare possint de licentia probabiliter præsumpta Episcoporum, aut curatorum; etiam si ipsa licentia, sit petita, & non adhuc obtenta. Quoniā (ut ait S. Bonauentura) solum prohibet Regula, ne prædicetur in Episcopatu; contradicente Episcopo. Vndè colligitur, quòd quando non contradicit, licitum est, ex vi Regula prædicare ubique de licentia præsumpta. Attamen quia per sacrum Trid. Conc. sess. 5. cap. ultimo, determinatum est, ut in ecclesijs ipsorum Episcoporum in tota sua diocesi non possint Regulares prædicare, nisi habita ipsorum Episcoporum licentia. Et in ecclesijs suorum Ordinum*

Trident.
Concil.

num predicare non possint, nisi post acceptam benedictionem ab Episcopis; quibus personaliter se presentare tenentur cum licentia suorum praelatorum. Sic & non aliter nunc seruandum est; & qui aliter fecerit, Ecclesiastici mandati transgressor, probatur.

4 Et si queras, num annuente Episcopo, & approbante, ut frater per totam suam diocesim liberè valeat predicare; & contradicente parrocho, praelato. s. inferiori, nolente permittere predicationem in sua parochia, licitum sit eo inuito, verbum Dei proponere populo? Respondео, quòd sicut Episcopus ex sua ordinaria potestate, & auctoritate, in tota sua diocesi predicare valet: ita quod per seipsum solum, non potest, per alios quibus hoc commiserit, poterit adimplere. Et mortaliter peccaret, parrochus; si fratrem canonicè missum, nolit ad predicationem admittere. Iuxta illud Apostoli, Rom. 13. Qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit. Itaque nullo iure prohibetur frater ab Episcopo admissus; etiam contradicente parrocho, in eius ecclesia predicare, ut S. Bonauentura hic annotauit.

Attamen si resistat parrochus, & humiliter requisitus à fratre humilibus precibus, nolit annuere; melius erit ad euitandum scandalum, à predicatione desistere. Exemplo Sancti Francisci dicentis in suo testamento:

Exp. Reg. S. Franc.

T t

[Si

Parrocho
contradi-
cēte qua-
re non sit
prædican-
dum.

[Si haberem tantam sapientiam, quantam habuit Salomon, & inuenirem pauperes & sacerdotes huius saculi; in parochijs, in quibus morantur, nolo predicare ultra voluntatem eorum.] Cedendum enim est ad tempus malitia, ne scandalum suscitetur; & denuntiandum est Episcopo animarum periculum.

Prædicator debet mitti 5 Secundum, quod obligatorie imponitur, (ut patet ex eodē Clem V.) illud est. Quod nullus fratrum audeat populo prædicare, nisi à Generali Ministro ad prædicationis munus, fuerit admissus. Quod ex Mat. & Luc 4. desumptum est. Vbi baptizatus Iesus post prædictum ieiunium cepit prædicare missus à Patre. Et ex illo Apostoli Rom. 10. Quomodo prædicabunt, nisi mittantur? Vnde inquit Regula

Tex.

ET nullus fratrum, populo penitus audeat prædicare, nisi à Generali Ministro huius fraternitatis fuerit examinatus, & approbatus; & ab eo prædicationis officium sibi fuerit concessum.

Soli Generali Ministro ex Regula datur facultas approbandi fratres ad prædicationis munus; et sic totum generale regimen Ordinis, tam intra, quàm extra, ipsi Generali Ministro euidenter appareat, immediate esse subiectum.

6 *Et licet ex declaratione Greg. 9. prædicatorum examinatio, non nisi per eundem Generalem Ministrum fieri possit, nec per eum alteri prædicta examinatio valeat committi. Quia tamen, ut quatuor Magistri & reliqui expositores dixerūt, hoc est, Regulā arctare; Ideo dicendum est, ut Inn. 4. in Regula expositione, dixit, quod potest idē Generalis vices suas Ministris provincialibus, & eorū vicarijs, seu commissarijs, committere in hac parte; nondum examinandi, sed etiam approbandi, & ad prædicationis officium, admittendi in Capitulis provincialibus, cum consensu diffinitorum. Quod iuxta mentem Regulæ esse, probatur. Nam sicut Episcopi nonnulla sepe, qua ad ipsos tantummodo pertinent, alijs licet, providēq. cōmittunt; & ipsi per alios prædicta facere probantur: Itā Generalis Minister tanquam Ordinarius, ordinariā habens ex Reg. potestatem examinandi fratres, approbandi, & ad prædicationis officium admittēdi; id ipsum per alios facere poterit. Et quod per alios eius auctoritate fit: ipse facere cōvincitur: ut benè Hugo hic annotavit, & quatuor Magistri ante eum. [Nam si Episcopi (inquiunt ipsi) per alios examināt ordinandos, et Cancellarius Parisiensis examinat per alios in magisterio licentiandos; quare similiter Generalis Minister non poterit per alios*

Examen
prædicatorū
potest alijs
cōmitti à
Generali

T 2 exami-

examinare? standum est ergò declarationi Innocentij prædicti, & Martini V. idipsum in suis constitutionibus asserentis c.9. & rationi prædictæ. Idq. satis expediens videtur ad euitandos discursus, & multiplicanda itinerum pericula examinandorum; quòd eorum examinatio Prouincialibus, seu alijs fratribus Ordinis literatis committatur.

Prouinciales possunt instituere prædicatores

7 Immo Nic.3. in Regula expositione, & Clem.4. concesserunt, ut singuli Prouinciales in suis prouincijs, cum diffinitoribus, in Capitulis Prouincialibus congregatis plenam habeant auctoritatem, & facultatem examinandi, & approbandi fratres in sacra pagina eruditos, & quòd eis officium prædicationis, (Deum habendo præ oculis) committere valeant, sicut ex forma Regula poterat Minister Generalis: ut in compen. priuileg. tit prædicator. §.6. videri potest. Quam quidem licentiam præfati Ministri, (ut idem Nic. determinauit cap. Exijt. §. verum quia) reuocare, ac suspendere poterunt sicut & quando id eis videbitur expedire.

Priuilegia dampnantur.

8 Et licet per prædictas concessiones, seu priuilegia, nihil carnale, aut temporale Religioni accrescat, sed solum, & purè, & simpliciter spirituale est; attamen quia per impetrata priuilegia tota posset in posterum perfectio Ordinis relaxari; meritò usus congregationis nostræ habet,

babet, ut solus Generalis Minister predicationis officium, (sicut Regula mandat) concedere possit. Prouinciales verò, seu alij, quibus à Generali fuerit commissum, examinare promouendos, & literas approbatorias, de ipsorum laudabili vita, et doctrina sufficiētia, Generali prefato facere poterunt; quod à quatuor Magistris, & Sere. cons. q. 9 s. satis videtur commendari.

9 Et ex dictis habes, quòd ex praecepto Reg. nullus frater Minor potest populo predicare; nisi à Generali Ministro debite sit institutus predicator. Quod cum in Reg. prohibeatur, non simpliciter, sed cū illo aduerbio (penitus,) [Nullus frater penitus audeat populo predicare,] constat, quòd neque in foro, neque in ecclesia, neque in altari poterit populo predicare. Vox enim illa (penitus) omnem modum excludit. Populi autem nomen hic, omnes extra Ordinem nostrum constitutos, complectitur. Possunt tamen fratres, licet predicator non sint, verba exhortationis, & salutis, tempore, & loco opportuno, alijs dicere. Et tanquam euangelici homines, & mundi contemptores; in domo, in via, in mensa, & ubique bonis adificare sermonibus, & ad pœnitentiam exhortari: quoniam hoc eis non interdicitur, sed tantum predicationis ministerium.

Generalis est, predicator approbare.

Examen
prædica-
toribus
faciendū.

10 Habes item, quòd instituendus prædicator, necessario examinari, & approbari debet. Quod quidem intelligendum est de eo, de cuius sufficientia non constat. ut S. Bonau. & Bart. Pis. hic annotarunt: & habetur expressum ex Greg. IX. & Inno. 4. super Reg. Si qui verò examinari non indigent, quia in Theologica facultate, & prædicationis officio sunt instructi; & probabiliter constat de ipsorum sufficientia, si ætatis maturitas, & alia, quæ requiruntur in talibus conueniant; poterunt absque alia examinatione, de Generalis licentia, seu mandato, populo prædicare. Pro quo facit, quòd annotauit Glos. in c. nullus. dist. 24. quòd ignoti tantum sunt examinandi ad sacerdotium, licet ius dicat, absolute quòd examinentur.

Modus
examinandi
prædicatores.

11 Qui autem modus in examinando, & approbando, tenendus sit; de hoc Regula nihil dicit: ideo relinquitur dispositioni prælatorum, num. scilicet in Capitulis prouincialibus, aut extra Capitula fieri, debeant. Facienda est autem examinatio, non solum quòd ad sufficientiam scientiæ; sed quòd ad alias etiam circumstantias, scilicet ætatis, morum, prudentiæ, & aliarum conditionum expedientium ad assumendum prædicationis munus, in adificatione Ecclesiæ. Et ideo Regula non tantum dicit, quòd sit examinatus, sed addit, et approbatus: illud

illud dicitur quò ad doctrinam, hoc verò quò ad alias circumstantias. Ideò Mart. V. cap. 9. dicit, quòd nullus debeat institui predicator nisi habeat etatem aptam sacerdotio, scilicet quòd 25. annum attigerit; & quòd sit competentis literatura & vita, & moribus, comprobatus, cuius doctrina, & exemplo, populus meritò valeat edificari.

12 Et aduertant predicatorum, quòd non possunt predicare cruciatà, aut aliud, discurrendo per terras, virtute bullarum, sine licentia suorum prelatorum. Quia non intendit Pontifex eximere fratres ab obedientia suorum prelatorum; nisi hoc expressè constaret esse de mente Papa. Et idem dicendum est de illis, qui non sunt predicatorum. Quandoquidem Papa non intendit per tales bullas instituere predicatorum, eos qui aliàs non sunt à suis prelatibus instituti.

Quid nò
predican-
dum.

13 Tertium est, vt edificatio ex predicatione sequatur, quòd solum admonitio, & exhortatio ex Regula est. Ideò B. Pater à Spiritu sancto edoctus, tanquam scientissimus predicator, optimè predicatorum instruit, & informat, dicens.

MOneo quoque, & exhortor eosdem Text. fratres, vt in predicatione, quam faciunt, sint examinata, & casta eorum

eloquia : ad vtilitatem , & ædifica-
tionem populi, annunciando eis vitia, &
virtutes; pœnam, & gloriam, cum bre-
uitate sermonis , quia verbum abbrevi-
atum fecit Dominus super terram.

Quatuor
à predica-
toribus
obseruan-
da.

14

Quatuor maximè à predicatoribus
obseruanda ad populi ædifica-
tionem , instruit Pater San-
ctus. Vt scilicet sit predicator in verbis irre-
prebensibilis; in fine, ordinatus; circa neces-
saria, & præsertim qua audientium animum
mouere solent, intentus; & ne grauet prolix-
itate, breuiloquus. Quò ad primum ergò, vt
scilicet in verbis irreprebensibilis sit; predica-
toris inquit eloquia examinata, & casta esse
debent. [Examinata] idest non temerè, nec
inaduertenter prolata; sed prouida, discreta,
diligenter circumspècta, & circumlibrata.
Quia nullus (vt S. Bonauentura hic anno-
tauit) prædicare debet, nisi sciat ipse sermo-
nem facere, & sufficienter disponere: & nul-
lus ex improviso prædicare debet, nisi prius
se disposuerit opportunè, & sufficienter flu-
duerit. [Casta] hoc est, non impudica,
nec lasciua, nec saporem impudicitia habèn-
tia: non scurrilitatem sonantia, non habèn-
tia aliquid impuritatis, aut erroris, aut ba-
resis, non malè sonantia, non suspecta,
nec

nec noua, aut extranea à Doctrina Catholico-
 rum. Iuxta illud Pauli. 2. Tim. 2. formam
 habe sanctorum verborum Item, deuitans pro-
 phanas vocum nouitates. 1. Tim. 6. Castitas
 enim hac excludit corruptionem falsitatis; et
 immixtionem non solum enormitatis, immo
 etiã omnis vanitatis, seu verbi risum prouo-
 cãtis, seu faustum, aut impetum prædicantiũ.
 15 Quo ad secundum, ut in fine sit ordina-
 tus: ipsam finalem prædicationis causam de-
 scribens, inquit [Ad utilitatem, & edificati-
 onem populi;] hoc est, non gloria humana,
 aut quid terrenum ex prædicatione intenda-
 tur; sed tantum populi utilitas, & edifica-
 tio: utilis enim fructuosa, & non inanis præ-
 dicatio esse debet. Et idè in cap. Religiosi,
 de excess. prælati. Clem. 1. sub intermina-
 tione maledictionis aterna, religiosis inhi-
 betur, ne in sermonibus suis, prælatis Ec-
 clesiarum detrahant, nequè retrahant laicos
 ab accessu, & frequentia suarum Ecclesia-
 rum. Item Mart. V. cap. 9. inbibuit; ne fra-
 tres prædicare audeant contra libertatem san-
 ctæ Ecclesiæ, vel scandalum contra clerum,
 vel religionem aliquam excitare: aut perso-
 nam aliquam criminaliter nominare. Finis
 enim prædicationis, utilitas, & populi edifi-
 catio esse debet.

Causa fi-
 nalis præ-
 dicatio-
 nis.

16 Quo ad tertium, pro causa materiali ad
 quam

Causa
materia-
lis prædi-
cationis.

quam predicator intentus esse debet, inquit: [Annunciando vitia, & virtutes, pœnam, & gloriam.] His enim verbis, sicut Petr. Ioan. hic ait, sufficienter comprehenditur, quid sit homini vitandum, quid agendum, quid timendum, quid sperandum, quid desiderandum. Non enim seipsos, predicatorum prædicare debent, suam philosophiam ostendentes, & fimbrias magnificantes: sed vitia prædicent fugienda, & detestanda; virtutes enixè prosequendas, & consouendas; pœnam æternam timendam: gloriam firmiter sperandam, & efficaciter bonis operibus procurandam. Hac enim præcipuè torpentium corda mouent, & communiter populo Christiano sunt magis necessaria: idè de his potius, quam de subtilitatibus scholasticis est instruendus.

Causa
formalis
prædica-
tionis.

17 Pro causa verò formali quod quartum & vltimum est, breuitatem specificat, [cum breuitate, inquit sermonis.] Et exëplo Christi probat; quia scilicet [verbum abbreviatũ fecit Dominus super terram.] Estq. hoc sumptum ab Apostolo. Rom. 9. licet ibi breuitas, dicatur, restrictio omnium legalium ad unum Christum. Et breuitas, est charitas, quæ cõtinet in se totam legem. Ad literam tamen studendum est breuitati: quia prolixitas, tardij mater est, & optima quaquam efficit onerosam;

rosa; & generando fastidium, auditores multoties retrahit ab auditu. Vbi si diligenter aduertas, optimè hic totam prædicandi formã, humilibus, & simplicibus verbis S. Franciscus docuit, & expressit. Vt scilicet (sicut diximus) sit prædicator in verbis irreprehensibilis: in fine, ordinatus; circa necessaria, & maximè motiua, intentus; & ne prolixitate grauet, breuiloquus.

18 Perspicias item hic, quòd prædicatoribus ex intentione S. Francisci incumbit studere; quoniam sine studio non possunt prædicationis verba debito modo examinari: nisi desuper miraculosè donetur. Item quòd hæc Minoritana Religio ad prædicandum instituta est; cum in eius Regula inter omnes specialis mentio de prædicationis officio, continetur. Vnde S. Bonau. in fine huius cap. inquit. Patet quòd fratres ex sua professione habent prædicare; in quorum Regula inter omnes specialis tractatus de prædicationis officio, continetur. Vnde certissimè constet, quòd nullis alijs Religiosis plus competit prædicare ex ratione sui status, quàm his, qui hanc Regulam profitentur. hæc ille,] & hæc de 9. cap.

Studeant
prædicatores.

De

De admonitione , & correctione fratrum. Cap. X.

Fratres, qui sunt Ministri , & serui aliorum fratrum, visitent, & moneant fratres suos , & humiliter , & charitatiuè corrigant eos .

Regula
est ciui-
tas Spiri-
tualis.

Posita in sex primis huiusce Reg. capitulis, debita Ordinis fundatione: descriptoq. in tribus alijs sequentibus septimo, scilicet octauo, & nono, debito eiusdem Ordinis regimine; Nempè, de releuatione lapsorū à culpis, in septimo; de electione , & destitutione vniuersalis capituli in Ordine , in octauo ; Et de erectione aliorum à casu , & de iuuamine ad salutem, per actum prædicationis, in nono . In his tribus ultimis sequentibus capitulis, tanquā in tribus portis , quarti lateris, quo hæc Regul. quasi spiritalis ciuitas clauditur; de regimine speciali intrinseco, agitur in hoc cap. X. de eodem speciali extrinseco in xi. & de finali in xij. & ultimo . De speciali ergò intrinseco regimine agens hic Pater sanctus , primo de spiritali , & debita cura prelatorum in suos subditos : secundò de obedientia , & re-
cursu

cursu eorundem subditorum ad ipsos: postremo de quadam Generali admonitione, & studio literarum prosequitur.

2 *Quò ad primum autem dicit; quòd fratres, qui sunt Ministri, & serui aliorum fratrum; eos visitare, admonere, et humiliter, & obaritatiuè corrigere, debent. Vbi aduertant Pralati Ordinis, ministros, & seruos suorum esse fratrum. Nò enim in Pralatorum nomine, se exaltare, & gloriari debent; sed se Christi vicarios, qui non ministrari, sed ministrare venit, & imitatores tenentur agnoscere. Se ministerium, non dominium super fratres habere, sciant. Iuxta illud Domini verbum:*

(Principes gentium dominantur eorum, & qui maiores sunt, potestatem exercent in eos, non sic erit inter vos.) Seruos eorundem fratrum appellat: ut sic non tanquam domini potestatem in eos exercent, sed ministerium. Et sicut seruis labor, & humilitas competit, sic Pralati se agnoscendo seruos; in labore utiles esse debent, & in honore humiles: humilia sectantes exercitia, exemplo Christi, qui discipulis, pedes lauit, Ut sic eorum exemplo fratres discant, quod eis suggeritur faciendum.

3 *At quia spirituale seruitium, corporali est preferendum, et tunc Ministri suis subditis utiliter seruiunt, quando ea, quae ad salutem pertinent animarum, & curam respiciunt pastorem,*

Ministri dicuntur serui fratrum.

Matt. 20.
Marc. 10.
Luc. 12.

Serue Spirituale quod sit

valem, eis ministrant: ut est doctrina lumen
 suppeditare indoctis, medicinam infirmis,
 verbera pertinacibus; meritò de visitatione,
 monitione, & correctione, per eos exercen-
 dis, agitur. visitent, moneant, & charitati-
 uè corrigant.

Actus
 tres prae-
 latorum vi-
 sitationum.

¶ Vbi tres praelatorum actus annotantur.
 Primus est, suos subditos socialiter visitare
 nedum ad agnoscendum si quid ipsorum cor-
 poreis expediat necessitatibus, ut eis valeant
 subuenire: sed multo magis ad videndum fre-
 quenter ipsorum mores, ac illorum conditio-
 nes, diligenter circumspectendum: ut quid
 pro ipsorum spiritali seruitio sit agendum,
 agnoscant. Et si agnouerint subditum non
 agere decenter, & debite, prout ex professio-
 ne tenetur: secundus eis praescribitur actus,
 qui est cum monere. Vbi enim crimen est se-
 cretum, vel tale, quòd absque scandalo alio-
 rum dissimulari potest; non debet praelatus
 defectuosum subditum statim detegere, vel
 poenitentia percutere: sed paterno affectu,
 benigne admonere; ut omissis quae egerat, ad
 virtutes sectandas velociter assurgat. Qui
 quidem monitionis actus, etiam pro regula-
 riter viuentibus, datur; ut sic admoniti non
 tepescant, sed in melius semper proficiant.

Corre- 5 At ubi monitionis non esset locus, quia
 ptio fa- nullus ex ea sperari posset profectus, vel for-

Et absque simplicium scandalo delictum dissimulari non potest; tertius proponitur actus qui est, defectus & excessus corrigere. Regularem enim Ordinis observantiam, disciplina conseruat. Et pereat necesse est Religio; ubi correctio defuit. Quare praelatus dum non corrigit vitia, Ordinem dissolui patitur, & destruit.

6 *Hac tamen correctio ut profit, humiliter, & charitatiue, ut B. Pater inquit, est facienda. Et si enim pastor aliquando rigide agere debeat: modum tamen humilitatis, & compassionis affectum, nec in ipso rigore deferere debet; si corrigendis cupit prodesse. Et usque adeo humilis debet esse correctio; ut saltem contumelia careat. Infirmas enim animas, saepe ad irreuerentiam, & desperationem, contumelia mouet. Adeo charitatiue; ut odio, vel indignatione nil agat. Quoniam mendax in odientis, & indignatis ore, videtur esse correctio. Quare si zelus est adhibendus iustitie; humilitas, & charitas contumeliam penitus, & indignationem excludant.*

7 *Predicta autem licet ex Regula preceptorie Ministris non imponentur, ut ex Clementis V. declaratione patet; non enim inter precepta, nec inter habentia vim precepti, nec item inter equipollentia preceptis, connumerata reperiuntur: ut in primo cap. vide;*

Modus corrigendi.

Visitatio, & correctio quo iure fiant.

videri potest: Ex iure tamen naturali, et diuino benè tenentur pastores, suos subditos visitare, & corrigere. Nisi enim ad visitationem, custodiam, ac vigilantiam tenerentur, non essent ipsi pastores. Pastorum siquidem est, custodire gregem, vigilare super eo, singulas visitare oues, & unicuique tribuere, quod conuenit. Consolidare infirmum. sana-

Ezec. 34. re agrotum, alligare confractum, reducere abiectum, requirere perditum, custodire pingue, ac fortè. Et de hoc latè per S. Thom. & Caiet. 22. quæst. 185. art. 2. Et Adrian. in

DD. 4. de correctione fraterna, & Gabrielem in canon. Missa. lict. 74. & 75. & communiter Doctores. Et sic debent intelligi, & limitari expostores Regula: dicentes quòd sit obligatorium Ministris, subditos visitare, & corrigere, scilicet ex iure diuino, vel naturali, non autem ex vi Regula.

8 Quis autem modus in visitationibus, & correctionibus seruandus sit à prelatiis, ampliore tractatum requirit; Interim videantur in locis præallegatis S. Thom. 22. quæst. 67. artic. 4. Syluest. tit. Inquisitio, per totum. Sot. de ratione tegendi, memb. 2. per totum; & præcipuè quæst. 6. & Nauar. de Iudicijs.

Quando teneantur subditi reuelare praelatis crimina sibi nota.

9 **S**ubditi verò suis tenentur denuntiare praelatis, excessus cōfratrum suorum; publicos, semipublicos, & etiam occultos, si illi sibi mandauerint reuelari; modò contra ius naturale, vel diuinum, aut Ecclesiasticum, non faciant. Et ratio est, quia tenentur obedire suis praelatis, in pertinentibus ad suum officium, quando iuridicè præcipiunt. Immo etiam, illis non præcipiētibus, ubi probabiliter agnouerint, praelatorū remedio peccantes fratres indigere: tunc aliorum culpas praelatis detegere tenentur. Naturali enim & diuino iure animabus proximorum, ubi alij, qui id faciant, non adsunt, tenentur ex charitate, providere. Vt de hoc latè videri potest S. Tho. et Caiet. 22. q. 68. art. 1. & Sot. de ratione tegendi, mem. 2. q. 2. & 7. ferè per totum. Sed quomodo sit hoc agendum, ut legi naturali, vel diuina non contrarietur? & an forma Evangelica de correctione fraterna semper sit obseruanda ante denunciatio- nem? ampliorem exigit tractatum. Ideò videantur S. Tho. ubi supra, Adria. et Gabr. & Syluest. locis præallegatis; & summiste, tit. eorrectio, denunciatio, testis, &c.

Crimina
que, &
quomo-
do publi-
canda.

DD.

Exp. Reg. S. Franc. V n 10 Ad.

Discre-
tio p. x. a
torū qua-
lis sit.

10 Admonuisse praelatos hic, tantum volui :
ut circa lapsorum correptionem, maxima in
eis discretio vigeat. Sicut enim tria sunt ge-
nera delinquentium; sic triplex est eis conti-
nentiā necessaria. Quidam cum deliquerint,
mox aut intus moti a Spiritu sancto, aut fo-
ris correpti ab homine, ad pœnitentiā reme-
dium confugiant. His, ita clementer spiritalia
medicus, temperata satisfactionis remedia
adhibere debet; quibus, & satisfaciunt Deo
de offensis, & proximis de scandalo; ut cate-
ri pescare pertimescant. Et tamen propter le-
uitatem remedij, ipsos non pœnitat se pœni-
tentia submisisse. Iuxta illud Apostoli Gal. 6.
si praoccupatus fuerit homo in aliquo deli-
cto; vos, qui spirituales estis, huiusmodi in-
struite in spiritu lenitatis; considerans te ip-
sum) hoc est sic alteri facias, sicut tibi si delin-
queres, cuperes clementer fieri.

Alij cum delinquant, tegunt, palliant, de-
fendunt, & virus intus latet. Et licet rector
ex certis inditijs deprehendat ibi sanie mpu-
tridam esse collectam; si tamen non ita erum-
pit exterius, vel per euidentis testimonium,
vel per voluntariam confessionem, quod pos-
sit opportunè ferro aperta correctionis secari,
ibi fistulat. Si enim corripere voluerit, vide-
bitur magis vitiorū diffamator, quam vitio-
sorum corrector. Cum ergo aliud congruū fa-

este

verè non possit, oportet ut dissimulet; et quod arguendo non valet, orando labore et obtinens: ut demum aut Deus citius corrigat, aut latentem eius malitiam detegat, ut aliquod remedium apponatur. Quod de Christo legitur fecisse cum Iuda; quem diu tacite toleravit, nec illum aperte corripuit; donec adsò eius iniquitas creverit, quòd per se patenter erupit.

Alij tertio, offendunt grauter aperte, nec debitam correctionem recipiunt; vel fictè recipiunt, quia verè non emendantur. Et infirmi ex eis fiunt deteriores, vel scandalizantur de ipsis, vel imitari eos incipiunt, dum vident eos impune peccare: volentes etiam sibi parci, sicut & illis parcitur. Vbi enim quatuor ista conueniunt, scilicet aperte peccare; & grauter; & non esse spem correctionis propter obstinationem, seu inueteratam mali consuetudinem; & alios inficere eorum exemplo, vel scandalizari, quia talia tolerantur: quid restat, nisi ouem morbidam abijcere, & membrum putridum praecidere, ne sana indè inficiantur, & corrumpantur? Iuxta illud Apostoli Galat. 5. Vtina am abscindantur, qui vos conturbant. Et iterum, Auferte malum ex vobismetipsis, quòd si infidelis discedit, discedat. 1. Corint. 7. Expedit enim, ut cuius vita in habitu religionis magis scandalizat simplices quam

V u 2 adis.

adificet; ut foris missus solus damnetur: quam quod per eum sacra religio contaminetur: vel saltem perpetuis mancipetur carceribus.

Accusatio sēper suspecta in principio. *II* Illud item aduertant, ut omnes accusationes in principio habeant suspectas; donec veritas ex diligenti examinatione incipiat apparere. Aures etiam non prabeant multiloquijs quorundam: sed multiloquos specialiter in accusationibus suspectos habeant, nec facile credatur eis.

Perfecta limitatio auctoritatis praelatorum.

Vbi de Visitatione, monitione, & correctione praelatorum, breuissime dictum est; statim quæ præcipiendo fratribus, Ministri cauere necessario debeant, subneclit discens.

Tex. **N**on præcipientes eis, aliquid, quod sit contra animam suam, & Regulam nostram.

Quid sit contra animam, & Regulam. *12* **S**anè contra animam, et Regulam praelati præcipere non possunt; nec subditi obedire tenentur. Contra animam autem dico, non solum peccatum mortale; sed etiam quod

quod homini est occasio vehemens, siue incen-
tium proximum ad peccatum. Contra Re-
gulam, non solum, quod est contra precepta
Regule: verum etiam, quod est contra sta-
tuta Ordinis, ad observandam Regula puri-
tatē ut 4 Magistri. Hugo. Pisa. Petr. Ioan.
bis, & Seren. consc. q. 4. dixerunt Quoniam
(ut supra diximus cap. 8. n. 17.) secundum
communioſententiā; habet generale Ca-
pitulum facultatem ex Reg. faciendi statuta
pro bono Ordinis regimine; contra quæ, nul-
lus Ordinis prælatus, nec ipse Generalis, ubi
ei facultas fuerit interdicta, præcipere pote-
rit. Vbi enim superior, quicumque ille sit, con-
tra animam præciperet; nunquam ei esset obe-
diendum. ut docemur ex utroque Tbo. 2, 2.
quest. 104. art. 5. Quoniam huiusmodi præ-
ceptum excederet limites potestatis super sub-
ditos; tāquam discordans à iure diuino, ubi-
que iubente, purè mala, esse ubique detestan-
da. Declina à malo, & fac bonum. Quasi à
facie colubri, fuge peccatum.

Psal. 36.
Eccl. 21.

13 Idemq. dicendum est, ubi aliquid, qui-
cunque Ordinis Prælatus cōtra Regula præ-
cepta, ex sola voluntate, absque vlla necessi-
tate, aut utilitate, seu rationabili causa præ-
ciperet.

14 Patet hoc, nedum de votis essentialibus,
obedientia scilicet, paupertate, & castitate:

V u 3 sed

sed etiam de alijs, quæ præceptorie habentur in Regula. iure n. naturali & Diuino, in pluribus sacra Scriptura locis expresse habetur, quòd vota reddantur; ut in Psal. 75. *Vouete, & reddite Domino Deo vestro.* Et in Ecclesiast. 5. *si quid vouisti Deo, ne moreris reddere.* At qui Religiosi voto se astringerunt ad ea, quæ in Regula sub præcepto ponuntur: ergò de iure naturali & Diuino tenentur ista seruare. Si igitur Ordinis Prælati, ex solo placito, absque ulla necessitate seu utilitate Ecclesie, aut rationabili causa, aliquod prædictorum præciperet non seruari: non esset ei obediendum, ubi hoc manifestè constaret. Quia tunc eius præceptum esset contra præceptum Dei, de reddendo voto: à quo omnis potestas est. Et scriptum est, obedire oportet magis Deo, quàm hominibus. Act. 5.

15 Immo idem dicendum est, de ijs quæ in Regula ponuntur, ad opera supererogationis spectantia; utputà orare semper ad Deum puro corde, ieiunare in Epiphania, &c. Hæc enim ut talia, hoc est, quatenus opera supererogationis sunt, pro solito placito, absque necessitate, seu utilitate, aut rationabili causa præcipere ne fiant, non posset Ordinis Prælati. Et ratio est, quia non potest inferior pro solo placito absque ulla rationabili

bili causa : exhortationem prohibere superioris . Vt exactè videri potest per Durand. in 2. sentent. distinet. ultim. quest. ultim. a num. 6. Et habetur ex utroque Thom. in 2. 2. quest. 104. artic. 5. Panbormit. de rescript. cap. si quando . & Nauarr. in rubric. de iudic. num. 19. 81. & 89. Atqui emulari charismata meliora ; & ad ea quæ ante nos sunt , ad perfectionem vitæ spectantia currere ; & magis de die in diem iustificari , & crescere in iustitia ; Deus in Scripturis sacris pluries exhortatur : non potest ergò Religionis prælatus qui Deo inferior est , absque necessitate vel utilitate , seu rationabili causa , contra eius exhortationem præcipere .

DD.

1 Cor. 12.
Phil. 3.
Apoc. 22.

Et idipsum dicendum est etiam , quatenus Regula hæc nobis consulit , & ad illa adhortatur . Quoniam Prælati in religionibus instituantur propter observantiam Regula , & ipsorum imperium , & auctoritas ad Regulæ observantiam tanquam ad finem sui principalem , ordinatur . Impossibile ergo est , quòd ipsorum præceptum arcere subditos possit , ad id , quod Regulæ puritatem diminuat , vel dirimat . Et si Regulares Prælati præcipiendi potestatem non habent , nisi ab ipsa Regula ; quomodò ipsamet Regula erit sibi ipsi contraria ; sui ipsius destructionem , aut diminu-

tionem intentans, contra seipsam praelatis auctoritatem praebeundo?

16 Vbi ergò manifestè, absque vllò dubio constaret, quòd absque vlla necessitate, vel utilitate, seu rationabili causa, sed ex solo placito praelatus Ordinis præciperet, ne talia vel similia supererogationis opera fierent: non teneretur ei frater obedire. Notanter dixi, vbi manifestè, & absque dubio constaret. Nam si non esset manifestum sed dubium: teneretur utique subditus obedire, in ijs, in quibus praelatus posset dispensare. Vt dicitur infra num. 26. 32. & 58.

Obedire Deo magis, quàm hominibus debeamus.

2. Cor. 13

17 Cum ergò, nullus in Ordine praelatus, ius habeat præcipiendi aliquid contra Deum, nec insuper contra Regulam, ut dictum est, quoniàm non in destructionem iuris diuini, aut Regulae, aut animarum, sed in edificationem dati sunt: meritò nec ipsi contra animam, & Regulam, quin in Deum peccent, imperare, et præcipere poterunt: nec eis subditi obedire tenentur. Sed respondendum est eis (obedire oportet Deo, magis quam hominibus.) Quod etiam ex ipsis verbis Regula patet, Vbi S. Franc. præcipiendo fratribus cunctis, ut suis obediāt Ministris, in omnibus, quae promiserūt Deo obsequare: liberos eos statim reddidit, à praelatorum mandatis, vbi eis aliquid contra animam, & Regulam mandaretur. Inquiens.

Fra.

Fratres verò, qui sunt subditi, recorderentur, quòd propter Deum abnegauerunt proprias voluntates: Vnde firmiter præcipio eis, vt obediant suis Ministris in omnibus, quæ promiserunt Domino obseruare; & non sunt contraria animæ, & Regulæ nostræ. Tex.

Quænam sit fratrum Minorum obedientia?

18 **P**ostquam ordinauit prelatos ad subditos, statim subditos ad prelatos regulat; firmissimè eis præcipiens, vt in omnibus, quæ promiserunt Domino, & quæ contra animam, & Regulam non sunt, obediant. Ex his verbis, in dubium vertitur inter Doctores, nam fratrum Minorum obedientia generalissima ad suos prelatos esse debeat? ita vt teneantur obedire in omnibus, ad quæ se astrinxerunt expressè, & insuper in cæteris omnibus prelatorum mandatis, modo contra animam, & Regulam non sint: an tantum in eis, quæ Domino in Regula promiserunt? Et Ministrorũ nomine hic, vt inquit S. Bonau. Hugo, Pisan. & cæteri; omnes prelati Ordinis intelliguntur. Ideò enim dicit suis Ministris, & non addidit Prouincialibus: sed sum Mini.

Obedientia fratrum minorum quantum se extendat.

*Ministris nulla determinatione adiecta :
 ut de Prouincialibus, Custodibus, & Guar-
 dianis, hoc est de immediatis praelatis omni-
 bus, quotquot sunt in Ordine, se hic loqui offe-
 dat; qui de debita ad Generalem Ministrum
 obedientia in primo capitulo fuerat locutus.
 De praelatis ergò generaliter intelligēdo, qui-
 dam sunt, qui adhaerentes obedientia, quæ cō-
 munis est ceteris Religiosis omnibus, quæque
 distinguitur in obedientiam necessitatis, &
 charitatis, seu supererogationis : dixerunt
 S. Franciscum non arctasse fratres suos ad il-
 lam obedientiā quæ est supererogationis, quæ
 legem nescit, & non arctatur terminis, sed
 fertur in latitudinem charitatis. Sed volunt
 B. Patrem arctasse fratres suos, tantum ad
 obedientiam necessitatis; ut scilicet obediant
 suis praelatis in omnibus, ad quæ se explicitè
 in Regula asirinxerunt; et quæ ad ipsorū ob-
 seruantiā spectant, vel euitationem transgres-
 sionis eorum, quæ implicitè in ea includuntur.
 Quod ideo dico implicitè, & explicitè : quia
 Religiosus non solum subditus est suo praelato,
 quò ad operationem, & exercitium eorum,
 quæ in Regula explicitè continentur; sed etiā
 quò ad omnia illa, quæ ad regularem vitam
 rationabiliter ordinari, aut reduci possunt.
 Ut sunt omnia pertinentia ad mutua obse-
 quia fraterna societatis, & communitalis,
 sine*

Obedien-
 tia du-
 plex, ne-
 cessitatis,
 & chari-
 tatis.

Obedien-
 tia Regu-
 laris.

sine quibus conseruari non posset, Ordinis regularis obseruantia: vt puta seruire infirmis, facere coquinam, colere hortos, facere sacrificiam, & alia huiusmodi officia, & negotia Ordinis. Vel quæ ad culparum cognitionem pertinent. Ad quæ duo ferè omnia huiusmodi indifferentia, reducuntur. Alioquin oporteret inter prælatum, et subditum continua esse discrimina; an posset hoc præcipere? anve teneatur in hoc subditus obedire? cum non sit tale expressum in Regula. Vt de hoc videri potest S. Thom. 22. q. 104. art. 5. ad tertium, DD. & Caietanus 22. q. 88 ar. 8. Et hoc vult dicere Reg. in illis verbis [obediant suis Ministris in omnibus. quæ promiserunt] scilicet explicitè, vel implicitè, vt ait S. Bonauen. & colligitur ex Pisano, hic.

19 Nec ad aliud prædicti autumant, arctari fratres ex vi professionis. Vnde ad ea, quæ supererogationis sunt, excedentia professionem; vt est ieiunare semper quarta feria, flagellari, & huiusmodi, non subsunt subditi suis prælatis regulariter; licet in casu, puta correctionis, subsint. Volentes quod verba illa, [obediant Ministris, in omnibus, quæ promiserunt Domino obseruare] ad necessitatis obedientiam eo modo, quo supra dictum est, referantur.

Professio
ad quam
obedien-
tiam obli-
get fra-
tres.

Quod autem sequitur, [& non sunt con-
traria

traria anima, & Regula nostra] ad obedientiam referunt supererogationis, & caritatis: voluntq. copulatiuam hoc loco, non continuare praeceptum. Vel fortè prædicta verba, restringere præcedentia: ut sit sensus, quòd in omnibus obediant Ministris, qua promiserunt Deo obseruare; modo nec anima, nec Regula sint contraria. Et huius opinionis est Pisan. hic, & Serena conscientia quest. 4. & Specul. fol. 14. Et pro se adducunt Sanctum Bonauenturam 2. dist. ultima, q. ultima, dicentem: [Obtemperare omnibus, qua dicuntur, non tantum non est facile, immo impossibile: ideo fines ponuntur obedientiae. Vnde in Regula S. Francisci, non simpliciter præcipitur, praelatis suis in omnibus obedire: sed in omnibus, qua promiserunt Domino, obseruare, & non sunt contraria anima, & Regula nostra. Quare concedendum est, quòd Religiosi, non tenentur in omnibus simpliciter obedire suis praelatis; nisi in ijs, qua promiserunt, & non sunt contraria anima, & Regula sua.] hac ille. Pro quibus facere videtur quod inquit Sanctus Thomas 2. 2. q. 104. ar. 5. quem sequitur Durand. 2. dist. ult. & Io. Maio. in 4. d. 38. [Ad obedientiam (inquit ipse) perfectam, secundum quam subditus obedit in omnibus simpliciter, qua non sunt contraria legi diui-

na, vel Regula quam professus est, nullus tenetur debito necessitatis, sed solum ex bonestate quadam: sicut semper tenemur emulari charismata meliora.] hac ille. Quibus etiam suffragari videtur, quod S. Bern. de dispensatione, & praecepto, inquit. [Votum meum non augeat praelatus sine mea voluntate.] Ergo non in omnibus; sed tantum in ijs quae promissit, tenetur subditus obedire.

S. Bern.

20 Alij vero volunt, non illam tantum hic contineri obedientiam, quae solum obedit in ijs, quae Regula seu statuta continent, secundum quae viuendum est; ad quam de necessitate omnis Religio astringitur: sed illam etiam perfectissimam, quae legem nescit, terminis non coarctatur, nec contenta professionis angustijs, fertur in latitudinem charitatis. Et ad omne, quod iniungitur, modo contra animam, & Regulam non fit, spontaneè in infinitam libertatem extenditur. De qua signanter Petrus Apostolus ait 1. Petri 1. [Castificantes corda vestra in obedientia charitatis] charitatis inquit; per quam sequatur tam ab obedientia seraili, non charitati prompta, sed obnoxia necessitati. Et huius sententia est S. Bonau. hic, & in primo cap. super Regulam. Inquit enim ipse [Sublimior est obedientia Monachorum, quam secularium clericorum. Sed Monachorum obedientia

Alia opinio.

Obedientia fractum minorum legem nescit.

S. Bonau.

tia duobus constringitur. Primo, quia obedi-
 entiam vouent, salua stabilitate ad locum:
 secundo, quia ad nihil obedire tenentur, quod
 Regulam suam transcendere demonstraretur.
 Illi ergo soli, gradus perfectæ abnegationis
 attingunt qui in omnibus etiam indifferenti-
 bus subsunt beneplacitis alienis; qui nullum
 habent patrocinium loci stabilis, vel regionis,
 ad quem eorum obedientia contrabatur. Qui
 nihil sibi obedientialiter impositum, possunt
 repellere quasi transcendens suam Regulam;
 nisi sit ipsi Regule contrarium, vel saluti, di-
 recte, vel aliquo aliter. Vnde patet, quod er-
 rant, qui dicunt, quod in omnibus Religioni-
 bus obedientia sit aqualis.] hac ille. Idemq.
 tenet Hugo hic inquitens, [Perfectam hanc
 (ut creditur) obedientie legem, qua nec con-
 tenta professionis angustijs, fertur in latitu-
 dine charitatis, maximus perfectionis ama-
 tor S. Franciscus spiritus feruore instituit:
 ut scilicet fratres non solum in his, qua pro-
 miserunt Domino obseruare sed etiam in om-
 nibus qua non sunt contraria anime, & Re-
 gula, obediant; hos duos obedientie limites
 tantum ponens.] Id ipsum Patres Ordinis
 in expositione Regule, hoc capite, asserunt.
 [Habent (inquit,) subditi praeceptum,
 quod obediat exteriori opere, in his, qua Re-
 gula imponit: & in omnibus alijs, qua expli-
 cite

Hugo.

Patres
Ordinis.

cite non tangit. Cū tamen sint talia, qua non
sint contraria animæ suæ, & Regula nostræ.]

Hoc ipsum Petrus Io. hic asserit, his verbis.

Petrus
Ioan.

[Si autem vis scire, quomodo in ijs verbis,
scilicet, quod obediant in omnibus, qua non

homini, sed potius Deo promiserunt, & in
omnibus, qua non sunt contra animam, &

Regulam, altissima & perfectissima obedi-
entia, sum triplici rationabilissimo limite conti-

netur; in questione de obedientia euangelica
pro posse monstravi.] Idemq. Ioan. de Pec-

Ioan. de
Peccano.
S. Bern.

cano hic asserit, & S. Bernardinus latissime
tuetur, in tractatu de obedientia fratrum.

Minorum, per modū dialogi, argumento 12.

& D. Orbelli. 4. d. 38. q. 1. §. 24. Et quod

Orbell.

maius est, idem habetur ex Pontificibus sta-
tutis. Martini V. in suis constitutionibus,

Mart. V.

cap. ult. dicentis. Volumus, & mandamus
uniuersis fratribus Ordinis, ut in omnibus

ijs, suis prelati obediant, & alijs licitis, qua
non sunt contra animam suam, & Regulam

Leo X.

dicti Ordinis. Et Leo X. illis verbis. [Volu-
mus, & mandamus, prout in dicta Regula

S. Francisci continetur: ut omnes, & singuli
fratres, in omnibus qua non sunt contra

Deum, animam suam, & Regulam fratrum
Minorum, teneantur obedire.

21 Ex quibus patet, non esse veram illam
glossam, quod illa verba [obediant Ministris,

Reijciun-
tur glos-
sa falsæ.

in

in omnibus, qua promiserunt Domino obseruare] referantur ab obedientiam necessitatis. Et quod sequitur, [Et non sunt contraria anima, & Regula nostra] non sit ex necessitate seruandum: sed tantum ex perfectione. Quoniam copula illa (et) utraque copulando sub eodem precepto, concludit. Nec valet illa glossa, quod verba sequentia predicta, restringunt precedentia illa verba, (Præcipio, ut obediant in omnibus, qua promiserunt Domino obseruare.) Vt sit sensus, quod obediant in omnibus promissis: modo non sint contraria anima, & Regula. Hoc enim idem est, ac si diceretur, promissa Regula non obligat, si fuerit anima, vel sibi ipsi, contraria: quod absolum, & satis absurdum esse constat.

Soluatur
obiectū.

22 Nec obstat, dictum S. Bonau. in 2 se. Ibi enim solum probat, quod nullus absolute tenetur in omnibus sine ulla limitatione obedire: Nam, ut ipse dicit, in aliquibus tenemur obedire Deo, in quibus non tenemur obedire hominibus. Ergo non tenemur obedire prelato in omnibus. Hac ille. Quod nos fatemur; quia non in illicitis, nec supra Regulam suam Religiosi tenentur obedire, ut infra patebit. Sed cum hoc, Minores fratres in omnibus indifferentibus licitis, dummodò, s. non sint contraria anima, & Regula, obedire tenentur, ut patebit. Quod non solum ipse non negat
ad

ad id teneri, quicumque ad hoc se obligauit: sed hoc astruit illis verbis: [Si loquimur de obedientia secundum necessariam obligationem, terminum habet, & mensuram: iuxta magnitudinem voti emissi. Nota verba illa, secundum magnitudinem voti emissi. Si enim obedientia ita magna promittitur, ut nihil excipiat, nisi quod contrarium est animæ, & Regule: ad omnia utique licita, quæ animæ, & Regula non sunt contraria, iuxta voti magnitudinem tenebitur. Constat, quod talis vniuersalis obedientia, cum his tantum duobus limitibus dari potest, ut docet Ricar. de Sancto Victore 1. par. [Potes, (inquit,) si volueris, nullam obedientiam indebitam tibi facere; si promittis coram Deo, & profite- ris coram prelato tuo, obedientiam ad omnia: iam tibi de reliquo nulla obedientia erit indebita.] hac ille. Atqui magnitudo voti obedientia fratrum Minorum, est cum illis tantummodo duobus limitibus, (modo non sit contraria animæ, & Regula.) Ergo vniuersalis ad omnia licita est, aded ut supra eam addi non possit. Quod idem S. Bonau. in fine dictæ quest. astruit. In Regula (inquit ipse) D. Francisci simpliciter præcipitur, quod illius Regule professores nihil omnino habeant proprium super terram: simpliciter etiam præcipitur perpetuo continere, non solum ab

Exp. Reg. S. Franc. Xæ actu,

Ricar. de
Sācto Vi-
ctore.

actu, sed etiam à suspecto consortio, & consilio mulierum: sed non simpliciter precipitur suis prelati in omnibus obedire, sed in omnibus qua promiserunt Domino obseruare, & nō sunt contraria anima. & Regula sua. Nescio si ad aliquod istorum votorum, quisquam sciat plus addere: in hoc ergo perfectionis culmine, congruum est, prædicta quaestio- nis terminare sermonem. Hac ille. Si ergo ad dictam fratrum Minorum obedientiam, nihil addi pateat, sed in culmine perfectionis est, ut Doctor Sanctus dicit: Est igitur uni- uersalissima ad omnia indifferentia, cum his tantummodò limitibus, modò non sint contra animam, & Regulam. Alioquin nedum ipse Sanctus Bonauentura, (si aliud sentiret) sibiipsi esset contrarius, unum asserens in pri- mo cap. Reg. & contrarium in hac ultima questione lib. 2 sent. sed in hac eadem qua- sitione falsum, & mendacium diceret. Nam si Minorum fratrum obedientia, non esset ea, quam dicimus, universalissima: posset maior obedientia dari, ut à Ricardo à Sancto Vi- ctore, & ex se euidenter constat. Quā tamen ipse S. Bonau. dari posse negat. Ergo uniuer- salissimam Minorum fratrum obedientiam ex S. Bonauen. esse constat; dum ad eam plus addi posse negat. Et sic S. Bon. in hac ultima questione, pro nobis est, non contra nos.

23. Et

23 *Et ex dictis patet responsum ad S. T. bo-
ma, & sequaciū, ac S. Bernardi auctoritates.
Hi enim omnes intēdunt dicere, quòd nullus
obligatur obedire supra id, quod vouit; nec
nos negamus. Atqui nos fratres Minores,
specialiter pra ceteris Religiosis vouimus obe-
dire in omnibus, qua non sunt contra animā,
& Regulam nostram: meritò ad hoc necessa-
riò tenemur; quandoquidem non est supra id,
quod vouimus. Quod quidem non aduertentes
praefati Barth. Pisa. Spec. & Sere. consc.
à communi tot illustrium virorum senten-
tia, & vero sensu Regula recesserunt. Ideò
non est de eis curandum. Sed asserendum est
iuxta praedicta, generalissimam esse obedi-
entiam fratrum Minorum, & in omnibus de-
bere parere; modo contra animam, & Regu-
lam, quod praecipitur, non sit. Nulla enim
ratio convincere potest, ut ubi iubet homo, &
Deus prohibet; hominem magis audias, sur-
dus Deo. Valdeq. peruersum est, se obedi-
entem hominem profiteri; ubi agnoscitur supe-
rioris propter inferiorem soluere obedi-
entiam, diuinam scilicet, propter humanam.
Meritò S. Franciscus obedientiam suorum
fratrum sub praefatis duobus limitibus con-
clusit; dum praelatis dicit, [non praecipientes
aliquid, quod sit contra animam suam, &
Regulam nostram.] Et subditis imperat,*

X x 2 quòd

Solutio
ad aucto-
ritates.

Obedien-
tia Mino-
rū est ge-
neralissi-
ma ad om-
nia.

S. Ber.

quoddam in omnibus obediunt; modò non sint contra animam, & Regulam.

Quod mandatum censendum sit contra animam.

accipe-
contra
animam
uid sit.

24. **C**ontra animam censendum est, fieri preceptum, nedum cum mortale, seu veniale aliquod precipitur peccatum: verum etiam cū iubetur, quod de propinquo inducit in periculum mortalis peccati; seu proximum incentiuum est ad illud. Omne enim peccatū contra Dei voluntatem saltem simplicem esse, & contra spiritualem animæ utilitatem. & gratia, & virtutum profectum; nō est qui negat. Impossibile autem est, Deum ordinasse aliquod consilium, aut votum contra ista. Immo omne votum vergens in detrimentum spiritualis boni; est illicitum, & inane. Iuxta illud Eccles. Displicet Deo infidelis, & stulta promissio. Et habetur à DD. in 4. sent. d. 38. Patet ergo, quod nullum peccatum mortale, vel veniale ad imperium, & preceptum prelati, agendum est: cum nullum votum obliget ad obediendum in malum. Falsum est enim, quod quidam simplices dixerūt: omne scilicet veniale peccatum, esse à subditis perpetrandū, quando eis imperatur, propter bonum obedientia. Nemo quidem sana mentis dicet, quod

Veniale
non com-
mittendū
ob bonū
obedien-
tia.

quod subditus teneatur aspicere mulieres aliquantulum impudicè; cogitare turpia; scurrilia dicere verba; primos carnis motus in se sustinere, vel ad modicum excitare; & consimilia facere propter obedientia bonum, ubi à suo superiori præcipiuntur; & tamen constet, quod hæc non semper mortalia sunt. Immo rectè iutuenti, in hoc dicto apparet cōtradiçtio manifesta. Faciens enim veniale peccatum, peccabit utique venialiter; quia nullum peccatum est ordinabile in Deum. Et obediens suo superiori secundum q̄ debet; non peccat, sed potius rectè agit. Et sic sequitur, quod rectè agere, erit peccare; quod est manifesta contradiçtio. Et idèd nunquam obediendum est superiori aliquod præcipienti peccatum, licet illud tantum veniale sit; sed potius, ut S. Thom. inquit, mors est corporis eligenda, quàm venialiter peccare.

Quol. 11.
art. 3.

25 Vndè, ex S. Bernardo in Epistola ad Adam Monachum, scias quod quadam sunt pura bona, quadam sunt pura mala, quadam sunt media inter hæc. Pura bona, sunt, ut fides, spes, charitas, humilitas, patientia, & id genus alia. Pura mala, ut furtum, sacrilegium, adulterium, superbia, odium, & cætera talia. Media inter hæc quæ quidem per se nec bona esse noscuntur, nec mala, sed indifferenter pro modo, loco, tempore,

S. Bern.
distinçtio
bonorū,
& malorum.

vel persona se habere possunt; sunt ieiunium, vigilia, lectio, & similia. In primis duobus, purè s. bonis, & malis; nulla à subditis superiori debetur obedientia. Quoniam nec pura bona omittenda sunt, etiam cum prohibetur: nec pura mala patranda, quando iubentur. In medijs verò inter hæc, utiliter à subditis superiorum imperijs obeditur; modò hæc media, in purorum bonorum, vel malorum, non transferint rationem. Vtputà, coniugio iungi, indifferens est, quia licitum est coniungi, & non coniungi: at si fiat coniugium, vel profiteatur castitas, in purorum bonorum transit rationem, ut non liceat factum dissolvere. Transfit item in purorum malorum rationem, in Religioso, proprium possidere. Medium enim est hoc indifferens, homini seculari; quoniam licitum est ei possidere, & non possidere: Religioso autem professo, purum malum est. In medijs autem, quæ mediocriorum, & indifferentium rationem retinent; obediendum est praelatis, limitationibus suprapositis, num. 16.

In dubijs obediendum est superiori.

Obedien- 26 **S**ciendum tamen est, quòd ubi subditus rationabiliter dubitat, an quod precipitur, sit peccatum, nec ne? tunc profecto

*Ad obediēdū tenetur . Nam in dubijs tenetur
 subditus superiorum imperijs obedire . Siue
 dubitet , an quod precipitur sit contra ani-
 mam , vel Regulam ? Vel , an Prælatus pos-
 sit dispensare , vel non ? Vel , an ex ratio-
 nabili causa moueatur , vel absque ea , ex so-
 lo placito ? Et generaliter , ubi est dubius
 an debeat obedire , nec ne ? tenetur obedire .
 Vt dixit Syluest. tit Relig. 6 quæst. 6 Angel.
 tit. Religios. num 29. & ijdem , & ceteri
 Summist. tit obedient. Et habetur ex San-
 cto Augustino cap. Quod culpatur. 23. q. 1.
 [Vir iustus . (inquit ipse ,) si fortè etiam sub
 Rege homine sacrilego militet , rectè potest illo
 iubente , bellare : si ciuica pacis ordinem ser-
 uans , quod sibi iubetur , vel non esse contra
 Dei præceptum certum est : vel utrum sit cer-
 tum , non est . Ità ut fortassè reum faciat
 Regem , iniquitas imperandi ; innocentem
 autem militem ostendat ordo seruiendi .]
 Rationabiliter autem dubitatur , vel ratio-
 ne materia perplexa , vel ratione bonitatis
 prælati , aut ratione simplicitatis subditi .
 Rationabilius quidem dubitare in his potest
 simplex subditus quam discretus , & peritus .
 Et rationabilius dubitatur de imperio præ-
 lati stulti & discoli ; quam de mandato discre-
 ti . & sancti ; cuius enim mandato tutè acquie-
 scendum est . Et rationabilius dubitatur ,*

Dubitan-
d. ratio.

ubi materia est perplexa, quàm in manifestâ. Quare irrationabile esset dubium; ubi dubitaretur de eo, quod apud omnes est notum. Nec huiusmodi dubietas, quæ ex ignorantia iuris prouenit; excusaret saltem à toto, ut latius de hoc diximus supra in praludio secundo.

Obedientia inducens ad peccatū, nō facienda.

27 *Vbi autem aliquid præciperetur, quod de propinquo induceret in mortalis peccati periculum, seu proximum incentiuum esset ad mortale: non utique tali esset parendum mandato, ut communiter hic expositores asserunt. Nullus enim Dei honorem, suæque animæ salutem zelans, se scienter exponet alicui graui, mortalis peccati periculo; ob bonum obedientiæ. cum scriptum sit Eccles. 3. Qui amat periculum, peribit in illo. Et blasphemum est dicere, quod Christi consilia, (ut est hoc, de viuendo in obedientia) extent contra Dei honorem, & nostra sint saluti periculosa; nos aliquo modo in mortalia impellendo peccata. Quare ubi fratri mandaretur mulierū confessiones audire: & per hoc valde acriter temptationibus impugnaretur carnis; adeo ut probabiliter dubitaret, se casuum in consensum, & voluntatem peccandi; non tenebitur in hoc, suo obedire superiori: sed potius tenetur non obedire; ne contra Dei legem faciat, se manifesto exponendo peri-*

periculo. Vt 4. magistri, & ceteri expositores hic, asserunt. Idemq. dicendum est, vbi sacerdoti ignoꝛanti, præciperetur passim secularium confessiones audire. Manifestum enim hic agnoscitur periculum; quia cæcus nescit de coloribus iudicare; neque dubitare, vel discernere potest, quæ in coloribus differētia sit. Et vt Christus ait, Matth. 15. Si cæcus cæco ducatum præstat, ambo in foueam cadunt. Et hoc ipsum dicendum est, si fortè præciperetur alicui nescienti natæ, ingredi mare, seu ingens pertransire flumen, cum manifesto mortis periculo, aut alia huiusmodi facere; non enim in similibus obediendum est. Nisi in casibus priuilegiatis; vbi scilicet Spiritus sanctus, id inspiraret, & constaret de tali nutu, & inspiratione diuina; aliàs non. Quia esset peccatum temeritatis, & tentandi Deum: & sicut stultè id imperaretur, sic item stultè, & temerè executioni mādaretur. Effet enim contra sui ipsius charitatē; nisi Spiritus sanctus ad id impelleret. Et sic de ceteris dicendum est: imperijs quæ ad manifestum letalis culpa periculum inducunt.

Quod nam mandatū sit contra Regulam.

29 **C**ontra Regulam autem esse dicitur, Qui est
quod contra præcepta, seu consilia Regula,
facere

contra Re-
gulam.

gula, est; vel contra constitutiones Ordinis, ut supra dictum est: secundum 4. magistros, & omnes. Et quidquid demum induceret ad imperfectionem, seu impuritatem Regule, aut ad extinguendum orationis spiritum: contra Regulam censetur. In ijs ergo, quae contra Regulam, ut expositum est, praeciperentur, obediendum non est: sicut nec ubi contra animam, aliquid imperaretur. Nisi talia essent, quod praelatus in illis dispensare posset: quia ubi praelatus legitime, & rationabiliter dispensando praecipit quilibet Religiosus subditus tenetur obedire.

Dispensa
re dupli-
citer po-
test prae-
latus.

29 Pro quo notandum est, quod dupliciter contingere potest, praelatum dispensare. Aut quia id, quod mandat, consonum est Religioni, licet contrarietur precepto Regule; aut quia Religioni nullatenus est consonum, & obuiat Regule. In primo modo, ut puta, si praelatus imperet subdito in sexta feria, in qua ex Regula ieiunandum est; quod praedicet, aut legat, aut aliud negotium sua consonum Religioni, faciat. Si subditus mandatum exequi non poterit, & simul implere ieiunii preceptum regulare, quia debilis est; poterit in hoc & similibus dispensare praelatus. Et procul dubio tenetur subditus obedire praelato mandanti, & dispensanti in ieiunio, aut in equitatu, & similibus. Quia in his casibus,
pote-

potestate non abutitur dispensandi, sed optime utitur ea; dum consonum negotium Religioni precipit: & dispensando remouet impedimenta, quae maius bonum impedirent. Si autem praelatus alio se habet modo in precipiendo, & dispensando; scilicet quod solum actum precipiat, in quo absque necessitate dispenset: puta quod nihil boni faciendi subdito imperet, sed qui solum precipiat subdito ut frangat regulare ieiunium, vel quod equitet; non tenetur, nec licite potest ei subditus obedire. Quoniam huiusmodi actus non sunt Religionis utilitati consoni; nec aliqua adest necessitas dispensandi.

Et hoc certissimum est, quod ubi concurrunt haec duo, nempe quod certum absque hesitatione vlla sit subdito, praelatum precipere contra Regulae praecepta, & minime dispensare eum posse, in ijs quae precipit; Vel quod licet possit, dispensat tamen absque vlla rationabili causa: quod subditus non tenetur ei obedire, nec potest. Quoniam nec praelatus huiusmodi habet facultatem precipiendi contra Regulam, nec subditus contra eam facere potest. Vt videri potest per Caiet. in 2.2. q. 185. art. 2. Angel. tit. Religiosus. num. 29. Syluest. tit. Religi. 6. q. 6. & per summist. omnes tit. Dispensat. Et expresse habetur in hoc Regula cap. 10. in quo inhibentur praelati,

DD.

*ti, contra Regulam precipere, & subditi absol-
uuntur à talibus praeceptis.*

Dispensa-
tionipre-
lati non
seper est
obedien-
dum.

30 Vnde generaliter dic, quòd ubi prala-
tus absolutè sine causa discussione aliquid cõ-
tra regularem vitam precipit dispensando;
non debet, nec licitè potest ei subditus, obedi-
re, ubi hoc ei cum certitudine cõstat; sed sequi
debet suæ Religionis statuta. Quoniam dispen-
satio sine causa legitima sufficienti, ad relaxa-
tionem vergit: et non est propriè dispensatio,
sed relaxatio, & dissipatio. Vbi verò aliquid
ex causa legitima dispensando precipit, tene-
tur subditus obedire. Quia ex quo legitima
accescit dispensatio, opus illud pro tunc, non
est contra Regularem vitam: & sic non ex-
cusabitur subditus huiusmodi nolens obedi-
re. Vt videri potest per Caiet. 22. q. 104. art.
5. & q. 185. ar. 2. ad secundum. Et habetur
ex S. Bernardo de dispensatione, & praecepto.
Votũ, inquit ipse, meũ non minuat praelatus,
sine necessitate. ubi satis insinuat, quòd quan-
do adest necessitas, praelatus potest dispensan-
do precipere. Rationabilis autem causa est,
aut necessitas cogēs, aut suadens pietas, ut ex
eodem Caietano 22. q. 88. art. 8. colligitur.

D. Bern.

Præcep-
tum præ-
lati in
e venia-
i, facien-

31 Idemq. dicendum est, ubi aliquod præci-
pitur, quod ex suo genere, peccatũ est venia-
le. Si enim talis sit actio, à quâ superueniens
praelati imperium, tollat rationem peccati;
utpu;

*utputa si aliquod verbum de se otiosum im-
peretur ad recreandum egrotum seu tristem
aliquem consolandum, parendum est superio-
ri precipienti: ut annotavit sanctus Ber-
nardinus in tractatu de obedientia fratrum
Minorum. cap. 12 §. primus limas. De mor-
talibus verò, & absolute necessarijs ad salu-
tem; certum est, quod praelatus dispensare
non potest.*

dum est
aliquan-
do.

32 *Vbi ergò dispensatio non habet locum,
utputa quia id quod precipitur indispen-
sabile est, vel si dispensabile est, non adest le-
gitima dispensandi ratio; nunquam prala-
torum imperijs parendum est, contra ani-
mam, & Regulam, ut expresse habetur in
Reg. hac minoritana. Nullius enim probi-
bitio, valet obuiare praeceptis, nullius iussio,
praiudicare prohibitis. Vnde S. Bernardus
dicebat Epist. 7. ad Adam monachũ scribẽs.
[Si abbas meus, aut etiam Angelus de cœlo
contraria iusserit; liberè recusabo huiusmo-
di obedientiam, qua me transgressorem voti
proprii, & peierare faciat nomen Dei mei]
Sed si subditus dubitat, an praelatus possit su-
per tali praecepto Regula, vel tali actu dispen-
sare? vel si adsit causa rationabilis, & suffi-
ciens? & an benè discussit illam, an non?
tunc tenetur obedire. Quia in dubijs genero-
liter tenetur subditus, praelato obedire; ut su-
pra*

Indispen-
sabilia
non sunt
præcipiẽ-
da nec e-
xequẽda.

Ob: dien
dum non
est, etiam
cōtra cō-
sciētiā
erroneā.

Adrian.

Gerson.

*pra dictum est. nu. 26. ex cap. Quod culpa-
tur. Et S. Tho. Gotsfre. & Raym. & commu-
niter doctores dicunt, quod ubicunque non
valet subditus sua diligenti inquisitione
certificari de aliquo; tenetur obedire suis prae-
latis. De quo videri poterunt, Angel. tit. Re-
ligiosus. §. 29. Syluest. Relig. tit. 6. q. 6. Caiet.
22. q. 88. ar. 8. licet Adrianus in secundo quo-
lib. aliquantulum dissonet. Et si subditus habet
conscientiam, quod obediendo in tali re du-
bia, peccet mortaliter; tenetur, ut inquit A-
drianus deponere illam, & firmare sibi con-
trariam, scilicet quod non peccat; & illa depo-
sita, tenetur ad obediendū. Stante autem con-
scientia quod peccat, peccaret utique si obe-
diret; quia faceret contra conscientiam. Et
ut dicit Gerson de consideratione peccatorū,
consideratione 16. quacunque persona, qua
formatam habet conscientiam de aliquo, quod
fit peccatum mortale; & in illa conscientia il-
lud facit, peccat mortaliter: licet res illa non
sit mala. Iuxta illud glossa qui facit contra
conscientiam, edificat ad gehennam, super il-
lis Apost. verbis. Omne quod non est ex fide,
peccatum est. Rom. 14. Quod de firma con-
scientia (ut Gerson dicit) debet intelligi. Nam
propter quasdam faciles dubitationes, qua
habentur, & non est facile expellere; quan-
doque non peccatur; quando habetur fortior*

conscientia ad contrarium. Et non obediendo praelatis, etiam peccaret; quia eis, in dubijs tenetur obedire, & deponere conscientiam culpabilem.

33 Idemq. dicit S. Bernardinus art. 7 quòd in omnibus dubijs, quæ non possent indubitanter declarari; subditi tenentur stare iudicio suorum praelatorum: & contrarium agentes sunt transgressores obedientie. Et Leo X. fol. 59. concessit Generali, Provincialibus, et Custodibus quòd possint auctoritate suæ Sanctitatis, cum consilio aliorum fratrum, si res fuerint magni momenti, determinare in scrupulis, & rebus dubijs; & eorum determinationi subditi secunda conscientia poterant, & stare debent. Si tamen manifestè constaret subdito, quòd praelatus non posset in talibus dispensare; aut quòd non esset causa rationalis sufficiens ad dispensandum; & quòd mouetur praelatus leuiter sine causa discussione: tunc non teneretur subditus obedire, quandoquidem eius præceptum, non esset rationabile.

In dubio standum est iudicio praelatorum. Leo X.

In vanis, & fatuis non tenetur subditus obedire.

34 **H** Is duobus ergò exceptis limitibus, Precepta contra animam scilicet, et Regulā, fatua, & in

vana non
sunt exe-
quenda.

Not.

D.Tho.

in ceteris omnibus indifferentibus, nisi fatua; & vana sint, sed licita, & honesta, tenentur. Minores fratres suorum praelatorum imperijs obedire. Vbi enim manifestè constaret, vana fictitia seu fatua esse quae iubetur; ut sunt omnia, quae prae Regulam sunt, quae nec in ea continentur, nec ad contenta in illa, seu ad vitae spiritualis, profectum, expedit; subditus nullus tenetur obedire. Et huius ratio est, quia nemo censendus est, profitendo Regulam, habuisse animū se obligandi villo modo ad talia irrisoria, nugatoria, & fatua, quae prae Regularem vitam sunt: sed ad ea tantum, quae ad Regularem, & Religiosam pertinent vitam, & ad animae profectum, condantur. Atqui ius praelationis non se extendit ultra super subditum, nisi in ijs, ad quae se subditus obligauit; non ergo super huiusmodi fatuis, & vanis ius imperandi se extendet. Et cum hic concordat, S.Tho. quolib. 10. art. 10. & 22. q. 186. art. 3. ad 4. dicens quòd licet votum obedientiae ad Religionem pertinens habeat quandam vniuersalitatem, & se extendat ad dispositionem totius humanae vitae: non tamen se extendit ad omnes particulares actus, quorum quidam non sunt de rebus pertinentibus ad dilectionem Dei, & proximi; nec ad regularem vitam, seu conuersationem, sicut est confrictio barbae, spue.

re in parietem, leuare festucam, respicere
 aues volantes, &c. Quae fusius habentur in
 summa Ang. tit. Religiosus. §. 29. & Sylu.
 Religio. 6. q. 6. qui dicunt hanc esse comuni-
 nem opinionem doctorum.

Dixi si quae iubentur non conducunt ad. Obedien
 vitam spiritualem. Nam si praedicta quae fa- dū est in
 tua & irrisoria videntur, non ioci, & risus. indifferē-
 gratia, sed ad mortificandum voluntatem, et. tibus sem-
 ad subigendum & captiuandum intellectum. per.
 subditorum ad superiorum obediētiam, man-
 darentur: tenentur, tunc Minores fratres o-
 bedire. Quia tunc non iocosa haec sunt, sed
 res seria, maxime ad spiritualem vitam profe-
 ctum spectantes. Vnde plerique Sanctorum
 Patrum, similia huius gratia praecipisse legū-
 tur; ut in eorum vitis constat. Et quia Mi-
 nores fratres, in omnibus obedire tenentur,
 quae contra animam et Regulam non sunt; in
 iis etiam parere tenentur: & ita tenet Fran-
 cisc. de Maron. quolib. quaest. 12. confid. 15.
 35 Itaque in indifferentibus omnibus, quae
 ad regulare vitam, & spiritualem profectum
 reduci possunt: tenemur nos Minores fratres,
 praelatorum obedire mandatis. Idq. ex senten-
 tia & dictis conuincitur S. Tho. 2.2. q. 104.
 art. 3. ad 3. et q. 186 art. 5. ad 4. Inquit enim
 ipse, quod obediētia votum ad Religionē per-
 tinens, se extendit ad dispositionem totius huius
 Exp. Reg. S. Franc. Ty ma.

mana vita, quantum ad regularem conuersationem: & secundum hoc, obedientia votis habet quandam vniuersalitatem. Hac ille in d. q. 186. Et in q. 104. dicit, quod Religiosi obedientiam profitentur, quantum ad regularem conuersationem: & ideo iuxta obedientiam qua suis praelatis subduntur, in illis solis obedire tenentur, qua possunt ad regularem conuersationem pertinere. Hac ille. Atqui nos Minores fratres, vniuersalem modo quo dictum est obedientiam, professi sumus: & ferè omnia indifferentia ex suo genere, ordinari rationabiliter possunt ad regularem vitam, ex intentione, seu alia circumstantia; ergo cadere possunt sub praecepto, sicut sub voto, & Minores fratres obedire tenentur, ut expresse testatur S. Bonau. in cap. 1. super Regulam.

Et hinc est, quod omnis Religiosus subditus, suis tenetur obedire praelatis, si qd, quod infra Regulam sit; ei praeceperint: ut puta ut reficiat corpus, ut recreationi aliquanti spere vacet & cetera eiusmodi. Hac cum nec Regula prohibeat, nec alio prohibeantur iure, nisi consuetudinaliter ei constet, quod vergat, in notabile detrimentum corporis, vel animae, exequi necessario tenetur; nam possunt ad Regularem vitam ordinari. Immo, & bonum, quod non est necessarium ad salutem, sed supererogatoriè sit; propter bonum obedientiae, omittit.

Bonū, nō
necessa-
riū ad sa-
lutem.

omitti debet. ut habetur in c. quid ergo ex D. Greg. lib. 35. in Iob. cap. 12. Quandoquidem talis ieiuniorum, vigiliarum, et abstinentiarum omissio, ad regularem vitam poterit ordinari: puta quia praelatus vult subditum occupare in aliquo labore, & exercitio corporali. Tamen si peccaret praelatus, qui ex sola voluntate, absque ulla rationabili causa; ab huiusmodi bonis suum subditum retraheret. Ut superius. 26. dictum est. & annotavit Caiet. 22. q. 88. art. 8. Enimvero opera supererogationis excedentia professionem alicuius Religiosi, non subsunt praelatis, quod ad executionem, & impletionem eorum; quia non tenetur subditus supra professionem suam, suis necessario obedire praelatis talia precipientibus. Quoniam supra professionem, ut dictum est, ius imperandi praelati non habent: unde S. Bern. dicebat, votum meum praelatus non augeat sine mea voluntate. Attamen quod ad omissionem bonorum supererogationis, subsunt, & obedire tenentur subditi praelatorum imperijs, excepto transitu, ad altiorem religionem, seu statum. Quoniam horum omissiones, (ut diximus) ad regularem vitam, poterunt ordinari; in qua directe Religiosus est subditus suo praelato.

Hinc est, ut ex utroque Thoma, ubi supra colligitur, quod nullum Religiosum votum alicuius supererogationis boni, est firmum: quia

S. Bern.
de dilect.
lat. & p.
cep.

Votum in
supererogationis
quare non
est firmum.

est subditus pralato in omnibus suis operationibus, & omissionibus, quæ sunt, aut possunt esse opportuna ad Regulam, & ad ea, quæ ad regularem vitam spectare agnoscuntur. Et ideo firmum esse non potest; quia de re est, quæ sub pralati potestate directè, vel reduciue collocatur.

Quid fit supra Regulam præcipere.

36. **E**X dictis constat, parendum semper esse à Religiosis, suorum superiorum imperijs; ubi quod præcipitur secundum Regulam est; Sine id quod præcipitur implicite, siue explicitè in ea contineatur: cuiusmodi sunt omnia licita, & honesta infra latitudinē Regulæ, aut ei æqualia; sine quibus Ordo regularis, & plenior eius obseruatiō conseruari non potest. Idq. omnibus ferè doctōribus probatissimum est, et habet S. Tho. quolib. 10. art. 10. Videndum est tantum, nunquid in ijs, quæ supra Regulam sunt, & extra eius limites; superiorum fit parendum mādatis. Et capio hic Regulam, non pro ijs tantummodò, quæ in Regulā continentur expresse; ut sunt præcepta, exhortationes, & consilia, in ea expresse posita: sed etiam, pro ijs omnibus, quæ implicite in causa continentur in ea, & pralatorum imperijs relinquuntur: ut sunt, quæ

Præcipere supra regulam quid fit.

qua communitalis & fraternae ſocietatis obſequia, & culparum punitiones reſpiciunt. Et reſpondent ad hoc communiter doctores, quòd quando tantum ad maius meritum, aliquid ſupra Regulam promiſſam imperatur; non cogitur ex neceſſitate ſubditus, huiusmodi ſuperioris imperio, obedire; ſed ſi id faciat, perfectionis, non neceſſitatis eſt. Et huius ratio eſt, quia praelatus nil iuris amplius habet ſuper ſubditum; niſi reſpectu eorum, ad quae ſe voto obligavit: Vt inquit S. Thom. 2.2. quaest. 104. artic. 5. ad 3. & quaest. 186. art. 5. & communiter Theolog. in 4. ſentent. diſtinct. 38. Vndè Durand. 2. diſtinct. ultima quaest. ultima inquit: obedientia maior, vel minor cuiſlibet Religionis conſurgit, & attenditur à forma voti illius Regulae, cui ſe quis obligavit. Atqui ſubditus non ſe obligavit, nec ſe voto aſtrinxit ad arctiorem vitam promiſſae Regulae limites excedentem; ſed ad ſuam Regulam tantummodò: meritò in ijs, quae promiſſa Regulae tranſgrediuntur limites, non cogitur parere mandatis. Hinc S. Bernard. 8. Bern. de diſpens. & praecept. inquit. [Nihil praecipiat mihi praelatus, eorum, quae non promiſi, nihil prohibeat eorum, quae promiſi; nec augeat, nec minuat votum meum.] Et Ricar. de ſancto Vict. [Debitum (inquit) eſt,

¶ 3 quod

quod præcipitur secundum ordinem; indebitum, quod supra professionē.] Et hoc etiam latè probat Gerson, in tractatu de vita spiritali Alphab. 60. lect. 5. & 6.

Obedien-
dū est ali-
quando
præcipiē-
ti super
Reg.

37 Dixi si tantum ad maius meritam imponatur; obediendum non esse. Quia si non absolute ob id sed ex causa rationabili aliquando alicui, uel aliquibus aliquid strictius super Regulam præciperetur hoc est, quod in Regula non habetur expresse. Vt puta si pro peccato commissio præciperetur in pœnam ieiunare in pane, & aqua tot dies, vel se disciplinare, seu à carnibus abstinere tot menses: vel si pro impetranda pluuia, seu belli, aut alterius plagæ remotione præcipiatur simul cum alijs fratribus ieiunare, vel se disciplinare, tot dies; obediendum est prælato; ut habetur cap. dilectus secundo de simonia, et supra dictū est. Quoniā hæc, verè non sunt supra Regulā; sed in Regula implicitè continentur. Vt omnis culparum punitio, & quod ad regularem vitam, conformatur. Vnde si prælatus cum maiori parte capituli faceret statuta arctiora, et præcepta daret strictiora, quæ conferrent ad reformandam Regulam promissam, & ad puriorem, & pleniorē eius obseruantiam; talia præcepta, & statuta non possent dici super, sed secundum Regulam, & intelliguntur in voto obedientiæ. Et ad hoc, facit cap. Vni-

Statuta
secundum
Reg. quæ.

6um

sum, de statu Regularium. lib. 6. ubi Monialibus indicitur clausura. Et hoc, quia telis clausura expedit ad obseruationem castitatis, & indicitur secundum naturam rei; cum non deceat mulieres euagari.

38 *Sed forte dices, ergo frater Minor, nec ad ieiunium, vel vigilias, vel alias, quasuis carnis macerationes, quae in Regula non habentur expressae, poterit imperio praelatorum arctari, nisi in casu, & ex causa; non autem ob bonum obedientiae, & absolute, quia sic praelatus imperat. Nam hoc supra promissam Regulam, & supererogationis esset, non necessitatis in melius semper proficere; ut dicitur in cap. Gestis. distincti, 74. (Iustum est, ut nemo crescere compellatur, inuitus.) Respondeo quod recte doctores asserunt, & ipsa ratio id conuincit, quod extra limites promissae Regulae, seu supra Regulam praelatus super subditum ius imperandi non habet; & per consequens non arctatur subditus ad obediendum in ijs. Attamen ad praedicta ieiunia, vigilias, carnisque macerationes quae in Regula non habentur expressae, dicimus, Minorem fratrem ex solo imperio praelatorum arctari, & necessario compelli. Quoniam, & si praedicta in ceteris religionibus sint supra Regulam promissam; in nostra tamen Religione non supra Re-*

Dubium.

Solutio.
Obedientia Minorum quam sit arcta.

Ly 4 gulam

gulam promissam (ut falsò supponitur) sunt, sed infra limites Regulae.

Obedientia minorum quibus limitibus concludatur. 39 Obedientia enim Minorum fratrum, ut S. Bernardin. & Petr. Ioan, ubi supra, annotariis, tribus tantum limitibus concluditur: manifesto scilicet peccato, manifesto peccati mortalis periculo, & manifesto Reg. promissa contagio seu transgressione. Qui quidē ad duos (secundum omnes) reducuntur limites; nil scilicet contra animam, & Regulam precipi posse. His tantummodò exceptis, Minorum obedientia, ad omnia licita, & honesta praelatorum imperia, ex voto professionis asiringitur, ut S. Bonauen. Hugo; & ceteri, quos supra n. 20. recensui, testantur. Unde & si in ceteris religionibus supererogationis sit tantum, non necessitatis Obedientiae, superiorum mandatis in praedictis carnis macerationibus obedire: quia in Regula nec explicitè, nec implicitè continentur: in nostra tamen Relig. necessitatis obedientia est, obedire praedictis. Quia licet haec sint supra statuta, seu specialia praecepta Regulae, & in ea, non reperiantur expressa: non tamen sunt supra facultatem ab ipsa Reg. superioribus traditam; quae est, in omnibus posse imperare, modo contra animam, & Reg. non sint. Nec supra statutum sunt, de obedientia subditis datum de obediendo in omnibus. qua

con-

contra animam, & Regulam, non existunt :
Vt adnotauit S. Bernardinus in tract. de obe-
dientia per modum dialogi, art. 13. arg. 12.

40 Quare licet verissimum vniuersaliter in
omnibus Religionibus sit, quod obedientia
non se extendit ultra ius praelationis, & sub-
ditus ultra promissum, non cogitur obedire,
vt S. Bernardus, S. Bonau. Dur. & ceteri
DD. in locis citatis, manifestissima ratione
dixerunt: non tamen idem omnium prae-
latorum Religionum ius est, nec eadem est om-
nium subditorum debita obedientia. Sed vt
idem S. Bern. & praedicti; & communiter
omnes Theologi docent in 4. sentent. dist. 38.
ius imperandi praelatorum secundum promif-
sam Regulam limitatur. Quod idem est, ac si
dicatur, quod obedientia debita cuiusque Re-
ligiosi mensura, est, votum quod vouit. Cum
ergo debitum obedientiae, ex voto promissa
Regula consurgat, & Minorum fratrum
obedientia votum sit ad omnia, quae contra
animam, & Regulam non sunt; ubi ergo nil
fratribus contra animam, aut Regulam pra-
cipitur, praelatorum imperijs licitis, & bene-
ficiis coguntur obedire. Quia nihil supra ius,
& facultatem imperandi mandatur, sed in-
fra limites facultatis praedictae.

41 Hinc est, quod perfectissima huius Reli-
gionis obedientia, aliarum omnium Religio-
num,

Obedien-
tia Mino-
rum se ex-
tendit ad
omnia li-
cita, &
honestas.

Obedien-
tia Mino-
rum per-
fectissima
est,

num, probatur; quia in nulla alia Religione talis obediendi forma expresse creditur præfixa, sicut in ista reperitur. Et cū huic obedientie nihil aliud addi possit, quoniam si posset, non esset Regula in obedientie voto perfectissima sicut in alijs paupertatis, & castitatis votis, esse probatur, ut in primo præludio dictum est. Et habetur ex S. Bonau. in 2. sent. dist. fin. q. fin. Merito Pater Sanctus, altissima, & perfectissimam suis fratribus obediendi formam præcipiens; recordationē maximē utilem ad obseruantiam talis, ac tanta obedientie, præmittit. Inquiens, [Fratres, qui sunt subditi, recordentur, quod propter Deū abnegauerunt proprias voluntates.] Voluntatis abnegationem, ad obediendū, præmittit: quia propria voluntatis abdicatio, est, obedientie fundamentum. Nam cum propria voluntas ea sit, quæ omninō Diuino imperio non ligatur, vel superiorū Regula non adhaeret; qui voluntatē propriam calcare non nouerit, obedientie virtutem adipisci non poterit.

In quo hæc Regula cum cæteris Religionibus in obedientie voto conueniat.

42 **E**X dictis, constare facile potest, commune omnibus esse Religiosis, minimē suis

suis teneri superioribus obedire; in his, quæ sunt contra Deum vel contra Regulam, quorum eis dispensatio non committitur. Quod enim nec bonum est, nec bene fieri potest; purum proculdubio malum est: & ad nullius superioris imperium, est patrandum. Immo ab his non prohibere prælatus suos subditos cum possit; in crimen ei reputatur homicidij, ut S. Bern. ait ad Adam Monachum, epist. 7. Commune item eis est omnibus prælatorum imperijs teneri obedire; quò ad ea omnia, quæ sunt, aut esse possunt ad Regulam, seu Regularem promissam vitam opportuna; seu reducibilia ad illam. Quæ in duplici genere sunt; ut annotavit Dur. 2. sent. dist. ult. q. 4. Quedam reducibilia per modum præsuppositionis, sicut præcepta iuris naturalis, & Divini, & ecclesiastici: quæ enim à Religiosis vouentur, præsupponunt hæc. Et ideo Religiosi nõ solum puniri à suis superioribus possunt, de eorum, quæ vouerunt transgressionibus, sed etiam de transgressionibus dictorum præceptorum; puta si sint fures, adulteri, periuri, ieiunia ecclesiastica absque necessitate soluentes; & sic de alijs. Alia autem reducibilia sunt, per modum cuiusdam consequentiæ: sicut ea, quæ pertinent ad obsequium communivitatis, seu fraternæ societatis: & quedam similia, sine quibus bonus status Religionis servari

Obedientia Minorum in quo convenit cum alijs religionis

Durand.

Reducibilia ad regularem observantiam.

seruari non posset. In ijs ergò omnibus, quæ in Regula habentur expresse, vel ad eam reducibilia sunt, secundum proprij vniuscuiusque voti rationem; commune est omnibus Religiosis, teneri obedire. Non in fatuis, & vanis, ut talia sunt.

43 Commune etiam est omnibus; in his, quæ supra Regulam sunt nõ teneri obedire. Quia supra limites potestatis, talia prælatorum imperia sunt, ultra quos se extendere haud possunt. Quare non ex necessitate obedientiæ est eis in his obediendum, sed de perfectione, & supererogatione. Vnde S. Thom. 2.2. q. 104.

Obedien-
tia tri-
plex, suffi-
ciens, per-
fecta, in-
discreta.

art. 5. ad 3. triplicem dixit obedientiam esse: Vnam sufficientem ad salutem, quæ scilicet obedit in ijs, ad quæ obligatur: Aliam perfectam, quæ obedit in omnibus licitis: Aliam indiscretam, quæ etiam obedit in illicitis.

Proprium verò Minoritanæ obedientiæ, est; simpliciter, & absolute, in omnibus licitis, & honestis, superiorum imperijs teneri obedire, modò contra animam, & Regulam non sint.

Ad id quòd si prælatus, vel constitutiones Capituli, præcipiant omnibus, vel alicui, quòd ter in hebdomada disciplinemur; seu quòd aliud opus satis strictum, & macerantium sarnis faciamus, quod in Regula non continetur: licet alij Religiosi non teneantur in ijs obedire, nisi ex causa, ut dictum est; nos tamen

Minores

Minores fratres simpliciter obedire tenemur. Sicut hodie in omnibus provinciis nostra Congregationis, huiusmodi habetur statutum; quod ter in hebdomada fratres se flagellis cedant. Licet enim ad id sub culpa non obligemur; obligaremur tamen ex praecepto praelati, si praeceperet. Nam hanc praelatis Regula dedit potestatem; adeo ut eis obedire teneamur in omnibus, quae non sunt animae, & Regula contraria. Quicquid circa hoc dixerint Pisa. Sere. consc. & Specul. Qui verè (bona ipsorum venia) fuerunt decepti re verbis S. Thom. Durandi, Maio. loquentium cõmuniter de obedientia Religiosorum. In qua non includitur obedientia particularis, quam aliquis singulariter faceret alicui praelato; seu quam aliqua Religio specialiter profiteretur, ut nostra.

44 *Illud tamen puto verissimum, & si praelatus etiã cum maiori parte generalis Capituli, aliam vellet fratribus Religionẽ imponere, non tenerentur fratres obedire. Quoniam Minoritanã Regulam voverunt fratres, non aliam. Nec ad aliam, hac dimissa, compelli poterunt, quin contra Regulam, & eius institutoris mentẽ, fieret. Si enim, ut supra diximus, praelati praeicipiendi potestatem ab ipsa Regula habent, quis sana mentis diceret, quod ad sui ipsius destructionem, aut diminutionem*

Statutum de disciplina facienda.

Fratres non possunt obligari ad aliã Religionem.

pote.

potestatem contulerit? Quod Ang. de Clausio annotauit tit. Religiosus, §. 29. ex Host. in c. cum dilecti, quod metus causa, & sequitur Sylu. Relig. 6. q. 6. & Cordub. hic, q. 2.

An libertates Regulæ cadant sub præcepto prælatorum?

Dubium.

Libertates Regulæ, & quot sint.

45 **S**ed dubitari posset, an libertates, seu concessionem Regulæ prælatorum imperijs valeant impediri? adeo ut subditus necessario obedire teneatur. V. g. An prælati valeant imperare suis subditis, quod ieiunent quadragesimam Epiphaniæ? licet Regula dicat cap. 3. [Qui voluntariè eam ieiunant, sint benedicti à Domino, & qui nolunt, non sint ascripti?] Quod ieiunent die Luna, Mercurij, vel alijs diebus, præter eos, qui specificantur in Regula? cum in ea dicatur, ibidem. [Alijs autem temporibus, non teneantur, nisi sexta feria ieiunare?] Quod non repetiant de saccis sua vestimenta? cum Regula dicat c. 2. [Fratres vilibus vestibus induantur, & possint ea repetiari de saccis.] Quod non comedant carnes, vel oua? cum in Regula dicatur cap. 3. [Et de omnibus cibis, qui apponuntur eis, liceat manducare.] Quod Ministri non congregent fratres suos ad Capitulum, in eodem anno, in quo generale Capitulum fuerit celebratum?

*celebratum? licet Regula dicat, cap. 8. [Post Capitulum verò Penthecostes, possint Mini-
stri, si voluerint, in eodem anno, semel suos
fratres, ad Capitulum in suis Custodijs. con-
vocare. Quòd ieiunent corporale ieiunium,
etiam tempore manifesta necessitatis? licet le-
gatur in Regula cap. 3. [Tempore verò ma-
nifesta necessitatis, non teneantur fratres ie-
iunio corporali.] Quòd pro spirituali Regu-
la observantia, nō recurratur ad Ministros?
cum Regula ipsa dicat, cap. 10. [Quòd ubi-
cunque fratres agnouerint se non posse Re-
gulam spiritualiter observare, possint recur-
rere ad Ministros. Quòd fratres vadant
inter saracenos ad predicandam euangeli-
cam veritatem? cum Regula dicat, cap. 12.
[Quòd illi vadant, qui Divina inspiratione
inspirati, eò ire voluerint.] Num prædicta,
quæ ex Regula fratribus conceduntur; pos-
sint à prælatis prohiberi, et impediri, ne fiant
vel imperari, quòd necessario fiant? cum li-
bertates Regula, sint ad utrumlibet?*

46 *Ad hac respondeo, quòd concessionem, seu
libertatem Regula sunt in duplici differentia.
Quædam sic fratribus conceduntur, quòd nō
apparet interdicta prælatis auctoritas probi-
bendi, imperandi. contra eas: vel in parte,
vel in toto, ubi id rationabilis suadeat causa.
Quædam verò sic conceduntur, quòd etiam*
præ-

Solutio.

*Liberta-
tes Reg.
sūt in du-
plici dif-
ferentia.*

prælati videtur interdicta potestas, contra
 eas imperandi. Primas quidem poterūt præ-
 lati, in parte, vel in toto ex causa rationabili
 prohibere ne fiant; aut mandare quod fiant.
 Quia licet liberum sit fratribus, ex Regula
 talibus uti libertatibus, vel non uti, exceptis
 ultimo loco positis, ut dicemus; modificatio
 tamen, quando, & quomodo talibus expediat
 concessionibus uti, vel non uti, regulariter
 pertinet ad prælatos. Et de hoc videri potest.
 Hugo super cap. 3. Reg. & S. Bernardinus
 in tract. de obedientia per modum dialogi,
 art. 3. arg. 12. & Cordub. hic, q. 2. Et ideo
 ubi imperium accesserit prælati, tenetur sub-
 ditus obedire. Et huiusmodi sunt omnes quin-
 que libertates per ordinem supraposita. Ut
 puta si præcipiatur ieiunium Epiphania, vel
 aliud præter ieiunia Regularia; vel repetita-
 re vestimenta de saccis; vel quod comedantur
 carnes diebus licitis; vel congregare Capitu-
 lum provinciale post generale celebratū; aut
 hac præcipiatur ommittere; in his enim præla-
 torum imperiis obediendum est: quanquam
 ex Regula, liberum sit fratribus, prædicta
 facere, vel ommittere. Quia licet (ut ait Hugo
 super cap. 2.) prælatus absque iusta, & ratio-
 nabili causa, concessionem Regula non debeat
 impedire: fratres tamen subditi eius manda-
 tum rationabiliter factum, concessionibus præ-
 dictis

S. Bern.

Quæ Re-
 gulæ li-
 bertates
 possunt à
 prælati
 imperari.

dictis praeponere debent. Et hoc, propter bonum obedientiae, ob pacem, & uniformitatē; quibus Regulae concessionēs praeiudicare non debent; cum sine ijs, Religio non consistat.

47 Et si iñstet, quòd cū hae libertates Reg. sint; praelatorum imperijs, nec praecipì, nec prohiberi poterunt. Quia tunc talia imperia supra Regulam essent; quibus (ut dictum est) nullus arctari potest. Dico, praedicta in hoc sensu, Regulae libertates esse; scilicet quia nullo particulari Regulae statuto praecipitur, vel prohibentur: sed liberum relinquitur fratribus facere, vel omittere ea. Non tamen hoc modo libertates sunt, ut liberos reddant fratres ab illo particulari Regulae statuto, quo summa fit auctoritas praehabita in omnibus imperandi: modo contra animam, & Regulam non sint. Dubium.

48 Et si dicas, quòd in Regula expresse dicitur, quòd fratres non sint astricti ad ieiunandum ieiunium Epiphaniae. Et insuper, quòd non teneantur ad alia ieiunia corporalia, praeter illa, de quibus fit mentio in Regula: ergò quicumque haec praeeperit, super Regulam imperabit, & per consequens non necessarium eius est parendum imperio. Respondeo, quòd Regula non vult aliud dicere, nisi quòd ex particulari Regulae statuto, ad haec fratres non arctantur; at per hoc non vetat. Libertates cur possunt praecipì.

Exp. Reg. S. Franc.

Zz

quòd

Obiectio.
Solutio.
Ieiunium
Epiphaniae an
possit praecipì

quòd praelatus, cui summam in hoc capitulo
 imperandi potestatem tribuit, possit ad hæc,
 (cum sibi videbitur opportunum,) obligare
 eos. Nec ista duo contraria sunt, aliquem, sc.
 non obligari nominetenus ex speciali statuto
 Regula ad ieiunandum in Epiphania, vel die
 Luna, & Mercurij; & quòd praelatus in ca-
 su, & ex causa (cum ei videbitur) ad hæc de
 facto obliget. Sicut contraria non sunt, quòd
 Regula non obliget delinquentem tali culpa
 ex speciali eius precepto, ad talem, vel talem
 pœnam: & quòd praelatus possit hoc facere,
 & faciat. Ad regularem enim hæc vitam,
 reducuntur: & nullo modo supra Regulam
 sunt, ubi ex causa rationabili, præcipiuntur.
 Aduertant tamen praelati, ne Epiphania iei-
 nium, absque magna, & urgente causa fra-
 tribus præcipiant. Cum Pater Sanctus libe-
 rum esse fratribus voluerit, illud ieiunare, vel
 omittere. Et contra mentem prædicti Sancti
 Patris esse videtur, & fortè non absque pec-
 cato, illud præcipere absque urgente causa
 prædicta.

Libertates Reg. 49 Verum tamen est, ut ex S. Bernardin.
 quâdo nō habetur, ubi supra nu. 46. & si praelatus etiam
 possunt cum maiori parte Capituli generalis, prædi-
 cta libertates vellet arctare; ita ut huiusmo-
 di arctationes ponerentur in Regula nomi-
 nitenus, tanquam communia præcepta ab
 omnibus

omnibus in Ordine regulariter observanda; non utique posset, nec ei tenerentur fratres obedire. Quoniam hoc expresse esset supra Regulam, & contra Regulam ipsam. Nam absoluta esset regularium libertatum annullatio, & peremptio; ad quod praelatorum auctoritas non se extendit. Unde dictus Pater S. Franciscus, (ut in Chronicis Ordinis legitur,) prohibuit praeceptum fratris Heliae, tunc Vicarij Generalis; de non comedendo carnes in toto Ordine. At ubi praelatus ex causa rationabili in aliquo casu, aliquid contra praedictas praeceperit libertates; obediendum est eius imperio: quia hoc ad regularem vitam reduci potest.

50 In alijs verò tribus Regulae libertatibus; non potest praelatorum mandatum, subditos ad obediendum arctare. Ut est illa, quod fratres ieiunare non teneantur tempore manifesta necessitatis. In hoc enim interdicta videtur superioribus auctoritas contrarium praecipendi; & obligandi fratres ad ieiunium. Quoniam ubi manifesta necessitas excusat; iniustum, & irrationabile omne praelatorum mandatum, contrarium praecipiens, conuinceretur. Illa item, quod pro spirituali Regulae observantia, possint subditi ad suos Ministros recurrere: non eo modo libertas est, ut liberum sit fratri ea uti, vel non uti; sed sub

Ieiunium
nō potest
praecipere
in necessitate.

ZZ 2

pra-

praecepto ad id cogitur. Et in hoc sensu libertas est; ut à nullo superiori valeat impediri, ut infra patebit. Et ideo contra hanc libertatē, nullum erit praelatorum imperium, ad subditos arctandos. Idemq. dicendum est, (licet S. Bernardinus in dicto art. 3. arg. 12. videatur sentire contrarium,) de transitu ad infideles, pro prædicando Euangelio. Cum enim Pater Sanctus ad tam arduum opus, Spiritum sanctum velit esse motorem; constat, quod in praelatis ad hoc non residet, coercitua potestas: ut in cap. 12. patebit. Et de ijs tribus libertatibus Regula, debet intelligi illa Sanctorum Patrum auctoritas, in hoc cap. [Si inhibetur, quod Regula concedit, & prohibetur id, quod præcipit, non debet subditus obedire.]

Not.

An omne praelatorum imperium,
obliget ad mortale?

31 *S*ed fortè quæres, num omne praelatorum praeceptum, obediendi subditis, necessitatem inducat, adeo ut eorum transgressio sit mortalis? Ad id respondeo, quod praeceptum propriè sumi potest, quatenus condistinguitur à consilio, quod in beneplaciti libertate relinquitur. Et sic sumptum, (teste S. Ambr. lib. 10. cap. 82.) inuitat voluntas;

luntarios, astringit inuitos, & imponit necessitatem obediendi: adeò ut peccatum incurratur, si non impletur. Iuxta illud, Quod precipitur, imperatur; quod imperatur, necesse est fieri. 14. q. 1. c. Quod. Et in duplici est differentia: Nam quaedam sunt praecepta antonomaticè, ita scilicet stricte praecepta; ut si homo ea transgrediatur, mortaliter peccet, & animam occidat. Ut habetur in Clementina, Exiui de paradiso, de verb. sign. in 6. cuiusmodi sunt, Non moechaberis, non furtum facies, & id genus alia. Hae enim, tanquam necessaria ad aeternam vitam indicuntur; adeò quòd si contra praedicta peccatur, lethalis incurritur culpa; & anima vita gratiae priuatur, & spiritualiter moritur: sicut corpus corporaliter moreretur, si venenum sumeret. Alia ita praecipuntur, quae si non seruentur, non per hoc peccatur mortaliter, sed tantum venialiter: adeò ut anima vita gratiae non priuatur, licet agra reddatur. Ut sunt illa, Non dices verbum otiosum; iurationi non assuescat os tuum, &c. quae dicuntur praecepta largo modo: sed proprius, mandata, seu monitiones, sunt appellanda. Quandoquidem non praecipuntur tanquam necessaria ad vitam aeternam, sed tantum ut spectantia ad integritatem vitae; & ideo eorum transgressio mortalis non est.

Præceptum duplex est.

Transgressio venialis præceptorum.

Verum est tamen, quòd licet prædictis contraveniendo, non moriatur anima, nec vita gratia priuetur; aliquantulum tamen leditur integritas vite, ob venialem culpam, quæ incurritur. Sicut aliquis corporalis cibus nocens, licet penitus non interimat; obesse tamen potest integritati corporalis salutis, stomacho putà, vel capiti nocumentum inferendo. Ut latè de hoc prosequitur Gerson alph. 63. & in 5. & 6. lectione de vita spirituali, & etiam Caiet. 22. q. 104. art. 2. Et videri potest per S. Thomam 1.2. q. 99. art. 5. & q. 100. art. 9. & 22. q. 44. art. 1.

DD.

Præcepta
non sem-
per indu-
cunt mor-
tale.

52. *Nec item illa, quæ verè præcepta sunt, sic omnia strictè præcipiuntur; ut quomodo-
cunque fiat contra ea, mortaliter peccetur,
& Dei gratia amittatur. Licet enim strictè
præcipiantur, non tamen in quocunque gra-
du, & casu, sub mortali culpa imperantur:
sed tantum ubi tota præcepti latitudo trans-
greditur. Sunt enim quædam præcepta ha-
bentia quandam latitudinem, adeò quòd si
transgressio totam eius latitudinem non exit,
mortalis utique non fit, sed tantum venialis.
Ut est furtum de re parua, parua lesio famæ
proximi, desiderium parua rei aliena. Licet
enim furari, ladere proximi famam, rem
alienam concupiscere, sit contra Dei præcepta
proprie sumpta: quia tamen transgressiones
pra-*

prædicta, respectu parue rei non totam præceptorum latitudinem exeunt; non nisi veniales erunt. Et idem est dicendum, ubi non præteritur præceptum ex deliberatione, & certa scientia, & consensu expresso; sed per ignorantiam inuincibilem, vel ex primo motu, absque pleno consensu. In hoc casu, (ut inquit Gerson Alphab. 32. de cognitione peccati,) non est aliquod ita strictum mandatum, quin aliquando transgredi possit, non peccando mortaliter; pro eò, quod consensus est id, quod principaliter facit peccatum.

Ignorantia facies culpam venialem.

Quare non in quocunque gradu, nec in omni casu mortaliter peccatur, transgrediendo præcepta; sed in eo casu in quo strictè præcipiuntur, & tota præcepti latitudo transgreditur, & fit ex certa scientia, & pleno consensu; & absque vlla causa, vel necessitate rationabiliter excusante. Nam ubi necessitas, & rationabilis excusat causa; non est vlla lex obligans. Ut dixit Gabriel 4. d. 16. q. 3. not. 6. Et hæc vera sunt, in quocunque præcepto, siue Diuinum sit, siue humanum, Ecclesie. s. vel Regule, vel constitutionum, aut prælatorum. Quoniam, & leges humane iustæ, vim habent obligandi in foro conscientie à lege aeterna, à qua deriuantur: iuxta illud Prou. 8. Per me Reges regnant, & legum conditores iustæ decernunt. Ut in S. Thom. 1. 2. q. 96.

Quæ excusant à culpa mortali.

DD.

art. 4. videri potest, & S. Bonau. 2. d. 35. circa literam, dicente. quod qui non obedit prelati, peccat, sicut qui non obedit Deo: & latissime per Gabr. in 4. d. 16. q. 3. not. 6. & per Gerso. fufius in alphab. 63. de vita fpirituali, vbi fupra, & Cordub. q. 3.

Præceptum quando obligat ad mortale.

53 Modus autem cognoscendi, quando aliquid ftrictè præcipitur; regulariter agnofci potest aliquo horum quatuor modorum. Ex materia, quæ præcipitur: ex pœna, fub qua præcipitur: ex verbis, quibus aliquid præcipitur; & ex intèntione præcipientis. Vbi enim materia, quæ præcipitur, neceffaria eft ad falutem; conftat, quod huiusmodi transgreffio, eft mortalis. Vt eft illa, Non occides, non mœchaberis, & cætera præcepta Diuina, & naturalia ad falutem anima fpectantia. Verùm in præceptis humanis, impoffibile eft, ex fola materia agnofcere, quam præcepta obligent ad mortale. Nam quadam minima fub mortali peccato præcipi videntur; vt patet de concidentibus cadauera, vt transferant ad alia loca; quod quidem ex fe nullum eft peccatum. vt in extrauag. Deteflanda, de fepultur. Idè in his recurrendum eft ad pœnam, vel ad verba fub quibus præcipiuntur.

Excommunicatio maior, eft pro mortali.

54 Et fi fortè pœna eft maior excommunicatio, vel aliquid fimile, quod cum vita anima non confiftit; vtputa maledictionis æternæ,

na, vel indignationis omnipotentis Dei, mortalis utiq; huiusmodi erit transgressio. Vt patet de statu, regu. cap. Vnico. §. Et quoniam. lib. 6. & tenet Gabr. 4. d. 16. q. 3. nu. 6. & Sylu. tit. praeceptum, circa finem. Et hoc verum est in omni excommunicatione maiori, siue illa sit lata sententia, siue comminatoria. Cum hoc tamen discrimine, quod transgressor praecepti facti à praelato, sub poena excommunicationis lata sententia; mortaliter eò ipso peccat, quòd praeceptum transgreditur. Nam si secus esset, excommunicationem non incurreret; quia excommunicationis praedictae poena, tanta indignationis est, ut non nisi propter mortalem incurratur culpam; ut sacris canonibus probatur. 11. q. 3. cap. Nullus, & cap. Nemo Episcoporum. Transgressor autem praecepti sub cõminata poena, mortaliter non peccat, quousque ad hoc peruenierit, quòd verè dignus sit, ut actu excõmunicetur, & non prius; quia cū praecehere debeat monitio, antequam huiusmodi excõmunicetur; non peccabit mortaliter quousque monitorio resistat; quoniam non est adhuc dignus excõmunicari. At si monitus perseuerat in transgressione, verè mortaliter peccat; quia dignum se facit, ut excõmunicetur: ut dixit Caset. in st̃m, verbo, praeceptum, & 22. q. 186. ar. 9.

Si verò poena apposita simul cū vita anima

Pœna E-
ne culpa

608.

mortalis,
quādo im-
ponitur.

confistit ut suspensio, interdictum; irregularitas, vel aliqua poena, aut corporalis ad tempus, non oportet in transgressione horum mortale incurri peccatum, ut idem Caiet. dicit, ubi supra, quem Cordub. sequitur hic, contra Syluest. tit. praeceptum contrarium asserentem. Vult enim Syluest. quod mortale incurratur peccatum, ubi suspensionis, depositionis, vel interdicti fuerit apposita poena: quod sine ratione videtur dictum, cum irregularitatis, & interdicti poena, absque culpa; & suspensio, cum veniali tantum culpa incurri possit. ut per sumiss. in eisdem titulis, irregul. interd. & suspens. videri potest. At ubi poena corporalis apposita sit magna, ut puta mortis, mutilationis mēbri, carceris perpetui, publicae flagellationis, & huiusmodi; mortaliter tunc peccaret transgressor, tali se exponendo periculo contra propriam sui ipsius charitatem: et quia huiusmodi poena poni non solent, nisi pro eo, quod multum esset lesiuum iustitiae.

Verba in
praeceptis
quā vim
habeant.

55 *Si verò verbis spectandum sit, num quod praecipitur obliget ad mortale? quia forte nec materia, quae praecipitur est talis, quae ad mortale obliget, nec poena ulla apponitur, quae mortalem culpam inducat. Dico, quod cum hoc nomen praecepti, incertum, sit pro quo nam accipiat; an scilicet pro praecepto strictè sumpto, an pro praecepto largè sumpto, (quod*

(quod propriè ut dictum est, mandatum est appellandum) cum utrisque praeceptis sit commune: Ideò non est facile determinare, quae nam voces praeceptivae in iure communi, ad mortalem obligent culpam, quæve ad venialem. Illud attamen certum est, quòd cum præcipitur aliquid in virtute sanctæ obedientiæ, obligatio est ad mortale ex vi verborum: quia horum verborum connexio ex communi Ecclesiæ usu, solita semper est, præcepti strictè sumpti vim importare. Et idem est, si dicatur sub pœna maledictionis aeternæ, vel indignationis omnipotentis Dei: ut patet in cap. unico. §. fin. de statu Regular. lib. 6. Certum item est, quòd illa verba, vim præcepti, ubicunque antonomasticè obtinent; quæ apud eos pro præceptis strictè sumptis, consueverunt intelligi. Vt in Regula nostra est illa vox, (Teneantur) ut habetur in Clem. de verborum significatione, cap. Exiui de paradiso: Et omnia inhibitoria verba, quæ in primo capitulo numeravimus. Vt patet ex cap. Exiit, qui seminat, de verbo. sign. in 6. Et quæ non consueverunt sic intelligi, huiusmodi præcepti vim non habent. Quia nominibus utimur, iuxta usum. Rationabile item videtur, nedum in Regula nostra, in qua necessarium est, ut patet ex dicto cap. Exiui; sed etiam ubicunque illa innuitur vox (præcipio)

cipio) quòd ibi sit obligatio ad mortale: quia ex dicta Clem. Exiui, huiusmodi supponitur vocem, talis stricti præcepti ubique habere vim, ut omnibus patere potest, & annotauit Caiet. 22. q. 186. art. 9. Et nostra Religio habet, ut nunquam prælatorum præcepta obligent ad mortale; nisi quando dicitur, præcipio, vel per sanctam obedientiam iniungo, ut annotauit Hago hic.

Not.

Præcepta simplicia obligant ad veniale.

56 Cætera autem simplicia prælatorum mandata scilicet, fac hoc, vel illud; solum præcepta sunt, largo modo sumpta, ad veniale tantum peccatum obligantia. Nisi aliundè certè, & indubitanter constet de intentione præcipientis; quòd scilicet intendat obligare ad mortale. Si enim scitur, quòd præcipientis intentio, fuit obligandi ad mortale; mortalis erit transgressio: licet verba talia non sint, quæ præceptum videantur inducere. Nisi paruitas materiae, vel insufficiens causa excuset, ut inferius dicimus. Idemq. dicendum est si verba strictè præceptoria sint; & constet, de intentione præcipientis, quòd non sit obligandi ad mortale; quia tunc transgressio non erit mortalis. Intentio enim præpenderat verbis; & verba intentioni deferuire debent, non intentio verbis, ut l. non dubium C. de legibus. Quare ubi de intentione constat præcipientis, sufficit ad ligandum ad mortale, si ex causa fit;

Intentio præcipientis quam necessaria.

fit; quia ex intentione precipientis pendet
præcepti vis. ut per Gabriel, & Caiet. vide-
ri potest, in locis citatis supra nu. 54. & per
Syluest. & ceteros summiss. tit. præcept. &
tit. lex.

57 Dixi (si ex causa fit,) quoniã ut Adri.
quolib. 6. ar. 2. inquit, sola prælati intentio nõ
sufficit ad obligandũ ad mortale, quomodocun-
que, et sine causa fiat; sed requiritur iusta cau-
sa. Nã ut S. Aug. ait in lib. de lib. arbitrio. lex
esse non videtur, quæ iusta non fuerit. Iusta
autem lex, seu prælati imperiũ comprobatur
ex fine; scilicet si ad aliquod commune, vel
particulare bonum ordinetur. Et ex auctore,
quando scilicet præceptum non excedit pote-
statem mandantis. Et ex forma præcepti, vi-
delicet si secundum æqualitatem proportio-
nis, imponuntur subditis onera, in Ordine ad
bonum commune. Vbi autem in præcipiendo
nullum bonum intenditur; vel cõtra commis-
sam potestatem fit præceptum; vel inequali-
ter, & supra vires onera dispēsentur: etiam si
ad bonum communitalis ordinentur, iniustũ
præceptum conuincitur, & magis violentia,
quam lex obligans, est appellanda. Vnde
tales leges, seu prælatorum imperia, non obli-
gant in foro conscientie; nisi forte propter
vitandum scandalum, vel turbationem; pro-
pter quod homo etiam iuri suo debet cede-
re,

re, secundum illud Matth. 5. Qui te angariauerit mille passus, vade cum eo, alia duo. Et qui abstulerit tibi tunicam, dimitte ei, & pallium. Et hac sententialiter habes. ex S. Tho.

Causa
præcepti
debet esse
iusta.

12. quæst. 96. art. 4. Dixi notanter (sine causa,) quia si aliqua adesset causa, licet non omninò sufficiens ad tam stricte præcipiendum; tunc licet ipse prælatus peccet abutens sua auctoritate, videtur tamen eius præceptum valere, & ligare saltem ad peccatum veniale: nam non obligare ad mortale, communiter tenent Doctores. Quia ad obligandum ad pœnam eternam nõ habet causam; quamuis habeat ad obligandum ad pœnam temporalem, & ad peccatum veniale, Vt tenet Adria. ubi sup. & Gabr. in 4. dist. 16. quæst. 3. not. 6.

DD.

Subditi
obediant
simpliciter.

18. Aduertat tamen subditus, quòd periculosum est ei, ad iudicandum se intromittere, an præcepti causa iusta sit, vel iniusta? Et nisi manifestè ei constaret, quòd esset iniusta, debet presumi iusta; & tenetur sub mortali obedire secundum prædictos Doctores, & Gerso. Alphab. 63. litera. q.

An liceat subdito præter verba legis, aut mandati, facere aliquando?

Lex bona
semper

59 **E**T quoniam (ut ex dictis patet) præcipientis intentio magis spectanda est, quam

quam verba: & verba ipsa ad intentionem precipientis, sunt interpretanda. Hinc quari potest, cuius sit prædicta verba interpretari? Ad quod dico, iuxta sanctum Tho. 12. q. 96. art. 6. quod omnis lex, siue superioris mandatum, ad aliquod commune, seu particulare bonum, ordinatur: si verò, ab hoc deficit, virtutem obligandi, non habet. Contin- git autem multoties, quod aliquid observari, utile sit communi saluti, ut in pluribus, quod tamen in aliquibus occurrentibus casibus, esset maxime nocivum. Vtputa, tenere clausas obfesse civitatis portas, utile qui- dem communi saluti est, ne liber hostibus da- retur aditus. At si aliquando hostes, aliquos ciues insequerentur, per quos ciues civitas conseruatur; damnosissimum, tunc esset civi- tati, si eis, porta non aperirentur. Et quia condens legem, seu statutum, aut præceptum aliquod mandans, non potest ad omnes singu- lares casus intueri, proponit legem, secundum ea, quæ ut in pluribus accidunt, suam ferens intentionem, ad communem utilitatem. Un- de si occurrat casus, in quo talis legis obser- vatio, sit damnoſa cõmuni saluti, non est obser- vanda, sed sequenda est legislatoris intentio. Illud tamen aduertendum est, quod si casus occurrens sit ambiguus, aded ut in sua ambi- guitate remaneat, num in tali casu, verba sint

per ordi-
natur ad
bonum.

S. Thom.

Ambigui-
tas præ-
cepti quo
modo tol-
latur.

sint obseruanda legis, an intentio? Tunc si est ambiguus sustinens moram, ut non subitum habeat periculum, cui statim occurrere oportet; non pertinet ad quemlibet legem interpretari, sed consulendus est superior, qui propter huiusmodi casus, habet auctoritatem interpretandi legem. Si verò ambiguus est, non patiens moram, ut possit ad superiorem recurrere, & tamen in predicta remanet ambiguitate; verba legis sunt obseruanda.

Intentio
legis, nō
verba
quādo ser-
uantur.

60 Si autem occurrens casus sit ita ambiguus, quod rationabile videtur, quod si legislator adesset, hanc partem in hoc casu determinaret esse seruandam, scilicet verba legis esse omittenda, & seruandam intentionem; tunc si casus subitum habet periculum, ut moram non praestet recurrendi ad superiorem, verba sunt dimittenda, & seruanda legis intentio: quia ipsa necessitas interpretatur legem. Vbi autem occurrens casus, non esset dubius, sed manifestus, siue patiens, siue impatiens mora sit; sine superioris consultatione, intentio est seruanda legis, praetermissis verbis: quia in manifestis non est opus interpretatione, sed executione, & necessitas non subditur legi. Et haec ex utroque Thoma. 12ª quasi. 96. art. 6. & Gabr. in 4. distinct. 16. quasi. 3. not. 6. & Adrian. 6. quolib. art. 2. lit. 1. desumpta sunt.

DD.

61 Hinc

61 Hinc vniversalis fit regula; quòd in ijs si qua sunt positiui iuris, si absque contemptu ad refutationem finis, quis ex ignorãtia excusante, de qua in secũdo præludio tetigimus, aut ex apparenti sibi excusante necessitate, aliquod præceptum transgreditur; non peccabit mortaliter. Quia dum animum habet quòd nunquam contra tale præceptum committeret, si sciret se mortaliter peccare: sed potius credit ob existentem illam necessitatem se excusari à mortali, quamuis in veritate causa absque dispensatione minimè sufficiens sit, à mortali tamen excusatur. Quoniã bono animo id facit, putans quòd adsit aliqua causa rationabilis, ad tollendum præceptum.

Nec est intentio pie matris Ecclesie, vel Regule conditoris, aut cuiusque superioris præcipientis, hæc bonas animas tam hostili vinculo illaqueare: sicut illorum, qui sine vlla causa, & sine prædictis conditionibus eorum transgrediuntur imperia. Et propterea talis non incurret excommunicationem (apud Deum,) si excommunicatio tali esset præcepto adiuncta, licet in foro Ecclesie esset absolvendus, vt annotauit Caiet. in summa. Verbo præceptum. & habetur ex Palu. 4. dist. 15 q. 4. nu. 6. Adria. 6. quolib. ar. 2 Gabr. 4. d. 16. q. 3. not. 6. Vnde exempli gratia, si quis præceptorium ieiunium solueret, ex aliqua causa

Transgressio iuris positiui quam inducat culpam.

Intentio pie Ecclesie, & prælatorum.

Exp. Reg. S. Franc. Aaa quam

DD.

quam ipse rationabilem et sufficientem, ad frangendum ieiunium aestimaret, licet verè non esset ex toto sufficiens; & si ex simili causa, quis frater Minor portaret calceamenta, aut plures tunicas quam Regula concedat, aut equitaret, &c. nō nisi venialis esset transgressio cum putet sufficientem esse causam ad tollendum preceptum.

Trans-
gressio p-
ceptorū,
quando
mortalis.

62 Et ex his habes, haud esse verum, quod Angelus tit. inobedientia asserit; transgressionem precepti positiui non esse mortalem, nisi fiat ex contemptu. Ex quacunque enim causa ceu ira, vel libidine, siue negligentia, aut passione aliqua scienter fiat extra latitudinem preceptorum strictè sumptorum; mortalis erit transgressio, licet non fiat ex contemptu. Vt ex utroque Thoma. 22. q. 104. art. 2. patet. & Gabr. ubi supra. Sola enim voluntaria, transgressio precepti obligantis ad mortale, inducit peccatū mortale, nisi fieret ex surreptione, inaduertentia, aut ignorantia excusante, ut aliàs dictum est. Et solus contemptus, siue precepti strictè sumpti sit, siue simplicis mandati; obligat ad mortale. Et idè in constitutionibus fratrum Predicatorum sub disiunctione dicitur (nisi propter preceptum, vel contemptum;) tanquam precepti strictè sumpti transgressio, distinguatur contra transgressionem ex contemptu.

ptu.

ptu. Alioquin sequeretur, quòd qui ex cupiditate, aut voluptate absque contemptu contraheret in gradu prohibito ab Ecclesia; non peccaret mortaliter, & huius generis alia; quod nullus rationabiliter diceret. Et luculenter hæc videri poterunt per Sylvest. tit. Inobedient. & per Doctores ab eo adductos. Nam si esset vera opinio Angel. seu verius cardin. nulla esset differentia inter præcepta Ecclesiæ, & eius consilia in obligando. Nam etiam consilia obligant ad non contemnendum, ut docent S. Bonau. in 2. dist. ult. Scot. in 4. dist. 3. quest. 4. Gabr. ubi supra. Et dicitur num. 63. Nec obstat illud S. Bernardi dictum, quod pro se Angel. adducit lib. 11. de dispensatione, & præcepto. [Non qualiscunque mandati præteritio, criminalem inobedientiam facit, sed repugnare, & nolle obedire. Et lib. 8. Si iubente seniore mihi silentium, verbum elabitar, reum me esse fateor, sed venialiter: Si verò ex contemptu sciens, et deliberans spontè in verba prorumpo, prauaricatorem me constituo, & criminaliter, hæc ille.] S. enim Bernardus de solis præceptis largè sumptis, loquitur; ut ex eius exēplis patet, & ideo ea vocat mandata; quorum transgressio nisi ex contemptu fiat, solum venialis est, ut dictum est.

63 Et sic ubi ex contemptu aliquid fit, seu

Aaa 2 fieri

Contem-
ptus mor-
talis qua-
lis sit.

fieri omittitur, loquendo de contemptu pro-
priè dicto; mortalis erit transgressio. Cuius-
modi est, quando subditus superioris man-
datum, transgreditur, non ex ira, aut vo-
luptate; sed quia ex intentione non vult obe-
dire praecepto, & subijci superiori. Qui enim
non obtemperat superioris praecepto, ea inten-
tione, ut non obediat: verè contemnit supe-
rioris mandatum, seu mandantem ipsum. Et
idè ad transgressionem procedit, quia con-
tra superioris mandatum, seu voluntatem,
qualitercunque insinuatam, vel creditam fa-
cere vult; & renuit ei subijci. Itaque idem
est contemptus praecepti: & nolle ex inten-
tione subijci & obedire praecepto. ut adnota-
vit Caiet. in summ. tit. Inobedient. & Sylus.
& ceteri summist. tit. contemp. Et dixit Ger-
so. in moral. Alph. 24. l. Et hic verè proprius
est inobedientiae actus: sicut proprius obedi-
entiae actus est, facere, vel omittere aliquid ad
adimplendam sibi agnitam superioris volun-
tatem. Ut ex utroque Thoma 22. q. 104.
art. 2. & quaest. 186. art. 9. ad tertium ha-
betur, & Adrian. Sexto quolib. art. secun-
do, & Summist. tit. contemptus.

Qui sic transgreditur, siue id, quod prae-
cipitur sit praeceptum strictè sumptum, siue prae-
ceptum largè sumptum, seu mandatum, siue
consilium tantum sit, aut Christi aut prae-
latorum;

torum; mortaliter transgreditur, secundum
 predictos, & communiter Doctores. Quia
 licet subditus non teneatur ad seruanda pra-
 dicta omnia sub mortali, sed tantum ea, quae
 stricte precipiuntur: Praecepta autem largè
 sumpta, sub veniali tantum, & consilia sub
 nulla culpa: Quandoquidem consilia non ut
 necessaria ad vitam aeternam proponuntur,
 sicut praecepta stricte sumpta; nec ut ad in-
 tegritatem vitae spectantia, ut praecepta lar-
 gè sumpta; sed tantum ut conferentia ad vi-
 tam aeternam. Vnde S. Hieronym. lib. 1.
 contra Iovinian. ad Eustochium de Custo-
 dia virginitatis, inquit. [Consilium qui li-
 benter audierit, & fecerit, maiorem habet
 gloriam: At praeceptum, qui non impleue-
 rit, nisi poenitentia subuenerit, poenam eua-
 dere non poterit.] Attamen, mortalem
 incurrit culpam; qui hac ex cōtemptu trans-
 grederetur. Quia contra dilectionem Dei
 est, eius nolle praeceptis, vel mandatis, vel
 consilijs, subijci; ut consilia sunt. Et contra
 dilectionem proximi est, si oportet illi subij-
 ci, nolle ei hoc debitum exhibere; quod est su-
 bijci illi. Vt ex dictis Doctoribus latius vi-
 deri potest. Et Gerson. 2. part. Alph. 24.
 Gabr. ubi supra, & Caiet. in summa, verbo
 contemptus.

Vnde verbum otiosum dicere, aut iocosum

A a a 3 men-

Nota.

mendaciū, & huiusmodi ex contemptu, mortale est peccatum.

Contem-
ptus Con-
siliorum
est mor-
talis.

64 Mortalis item est culpa, nolle Religio-
nem ingredi ex contemptu consilij Christi;
quia & si ad tale adimplendum consilium,
sub nulla culpa quis astringitur; tenetur ta-
men de necessitate salutis, Christi velle subij-
ci consilijs, ut consilijs, quare horum contem-
ptus mortalis est. Inquit enim Gerson de vita
Spirituali 3. p. alph. 60. lectio, V. legem consi-
liorum diuinorum nihilipendere velut inuti-
lem; & tanquam obseruatores eorum, non
inde perfectiores fiant, improbare: damna-
tionem non euadit. Quod item in Moral. as-
serit. 2. par. alphab. 24. C.

Nota.

65 Ex quo habes, quod præter communia
Christianorum vincula, & tria insuper Re-
ligionis essentialia vota, & cætera præcepta,
quæ in Regula expressa sunt, & à prelati-
s oretenus strictè fiunt, ad quæ sub culpa ar-
ctari mortali nisi aliqua supradictarum ex-
cuset causa; mortaliter etiam peccabis, si ex
contemptu transgredieris quodcunque Re-
gula mandatum, monita vel consilia. Quia
dum hæc regularia contemnis, Deum in ipsa
Regula contemnis, qui eam per suos Mini-
stros tradidit; et ordinis superiorem, cui pro-
missio facta est de subiectione ad illam. Quare
si ex contemptu renueris illud Regula adim-
plere

*plere consilium, seu exhortationem [fratres Cap. 3.
quando vadunt per mundum, non litigent,
neque contendāt verbis, neque iudicent alios;
sed sint mites, pacifici, modesti, mansueti,
& humiles.] Vel illud. [fratres, quibus gra Cap. 5.
tiam dedit Dominus laborandi, laborent fi-
deliter, & deuotè.] Vel illud. [Hac est illa Cap. 6.
celsitudo altissima paupertatis, cui totaliter
inherentes, nihil pro nomine Domini nostri,
sub celo habere velitis.] Vel illud. [Vbiun- Cap. 6.
que sunt, & se inuenerint fratres, ostendant
se domesticos, inter se; & securè manifestet
vnus alteri necessitatem suam.] vel illud. Cap. 9.
[In predicatione, sint examinata, & casta
eorum eloquia, ad adificationem populi.]
Vel illud. [Attendunt fratres, quòd super Cap. 9.
omnia, desiderare debent habere Spiritum
Domini, & sanctam eius operationem; ora-
re semper ad Deum puro corde.] Vel ali-
quid aliud, consiliorum, seu monitorum quæ
in Regula ponuntur, mortaliter utique pec-
cabis. Quia renuere subijci Regula consilijs,
seu monitis, ut talibus; directè est contraria-
ri professioni suæ, quam quis de obseruanda
hac Regulari vita, prout in ipsa Regula præ-
scribitur, Deo vouit.*

66 Et licet multa prædictorum ad opera Contem-
supererogationis spectent, & Religiosus non ptus per-
teneatur esse perfectus; & ideo ex necessita- fectionis
est mor-
talis.

te non obligetur ad illa: Attamen (ut supra in primo cap. dictum est) ex necessitate salutis, tenetur tendere ad perfectionem, secundum illa media; quae in sua Regula ponuntur, & eo modo quo ibi exprimuntur; Ideò praedicta contemnens, professione sua tendendi scilicet ad perfectionem, aduersatur. Contrarius enim est debito tendendi ad perfectionem, perfectionis contemptus: ac per hoc mortalis huiusmodi contemptus conuincitur: Sive sit quia renuit regularibus consilijs; seu monitis, ut talibus subijci; siue quia perfectionem contemnat, ut ex utroque Thoma habetur 2. 2. quaest. 186. dicto artic. 9. Idemq. dicendum est, de consilijs praelatorum; modo ipsa consilia rationabilia sint. Qui enim notabiliter vilipendit illa, seu praelatorum auctoritatem consulentium illa; mortaliter, (secundum omnes) peccabit: quia in hoc notabiliter damnificatur proximus in aestimatione, vel auctoritate, vel subiectione ei debita.

Quotuplex sit contemptus.

Contem- 67. **N**Ota hic secundum Caiet. in summu-
ptus dū-
plex sim-
di contemptus dupliciter considerari potest;
sim-

simpliciter. s. & secundum quid. Simpliciter quidem, quando subditus renuit superiorum imperijs, vel monitis velle subijci, ut dictum est; secundum quid verò, quando solum contemnit in aliquo minimo, cum hac consideratione & intuitu, quia minimum est. Qui hoc modo contemnit, quia nō absolute contemnit, sed cum hac additione, quia minimum est, quod mandatur, aut consulitur; non nisi venialiter peccabit. Quia, hic non transgreditur prelati imperium, ut faciat contra mandatum absolute, sed cum additione distrabente; putà, quia minimum est, quod iubetur. Et illa minimi consideratio, minuit rationem mandati, seu consilij; ac per hoc minuit rationem contemptus, ut non nisi venialis sit. Qui enim simpliciter, & absolute contemnit, baud quidem superiorum imperium modificat, hac consideratione, quia minimum est, quod mandatur: sed simpliciter renuit, seu aspernatur mandatum, seu velle superioris subijci voluntati; & ideo mortaliter peccat. Quoniam eiusmodi actus, est prelato iniuriosus; ledens quantum in se est, notabiliter proximum. Qui verò paratus est superioris voluntati obedire, & contemnit facere hoc, quod prelati mandavit, ea ratione, quia minimum est; putans in minimo nolle eum superiorem
strictè

pliciter,
& secundū quid.

Minima
contēne-
re, quod
peccatū.

strictè arctare: non ruit in perfectum contemptum; quia non facit contra mandatum, ut faciat contra mandatum absolute, sed cum hac additione in minimo; ideo venialiter tantum peccabit. Quoniam affectus eius detinetur illo minimo, tanquam non verè contemnat. Sicut in furto alicuius rei minima; sustentatur affectus illo minimi intuitu ac non furetur. Et ex hoc patet, quòd peccatum aliquod veniale, puta verbum otiosum, mendacium officiosum & id genus alia, committere ex contemptu, infra limites tamen venialis permanendo; hoc est, quòd non simpliciter renuat velle subijci Dei imperio sub veniali culpa prohibentis, sed cum hac consideratione quia veniale est, & venia dignum; non nisi venialis erit contemptus.

Contemptus subrepticius an sit culpabilis.

68 Idemq. dicendum est, (ut ex Gers. habetur alphab. 34. lit m.) *Vbi contemptus non ex deliberatione, sed ex subreptione fuerit; hic enim non nisi venialis erit. Vnde si subdito perturbato, & occupato in diuersis, precipiat praelatus aliquid agendum; & subditus ex subreptione respondeat, nolle illud facere, vel nolle ei obedire: & tamen postmodum ad se rediens, compungitur dolens, & sic adimplet mandatum quod antea renuerat: non nisi venialiter peccabit, modo ex vera subreptione id faciat. Nam si deliberatione, & ex animo*

animo cōtempserit; mortalis erit transgressio. Sed hoc verum est, secundum Gerſo. 2. par. alphab. 34. lit. m. si huiusmodi responsio ex subreptitia contemptu, vna, duabus, vel tribus vicibus fiat: nam si ex consuetudine habet, sic respondere, mortaliter peccabit. Licet enim nullum veniale peccatum, etiam centies, & millies repetitum, mortale aliquandò fiat: hoc tamen verum est, dum intra limites venialis existit. Sed si circumstantiam aliquam induat, ob quam mortale reddatur; non amplius veniale, sed mortale erit: ut est in proposito. Licet enim subreptitia ex contemptu responsio, etiam si millies fuerit interpolatis temporibus repetita, non nisi venialis sit, quia semper est ex subreptione: si tamen in consuetudinem ducatur, conditionem videtur induere, quæ ad mortale ducit. Quæ est, vel deliberatus consensus renuendi superioris mandatum: vel saltem voluntatem se exponendi manifesto periculo, superioris contemnendi mandatum ex professo, dum in consuetudine sic respondendi, perseverat. Et sicut qui scienter se inebriandi periculo exponit, mortaliter peccabit; sic, qui se periculo constituit superioris mandatum pleno consensu contemnendi, mortaliter peccabit. Et hoc est, dum male consuetudini, quam aduertit, non resistit.

Veniale
quomodo
fit
mortale.

Frequen-
tia peccā
di nō est
contem-
ptus.

69 *Hic tamen aduerte, ne pro contemptu accipias ipsam peccandi, frequentiam; sicut Ioan. Andreas. & Hostiensis, & alij plerique iurisperiti opinati sunt. Dixerunt enim hi: quod qui passim, & frequenter transgreditur, contemnere videtur. Vnde inquit, quod communio cum excommunicato frequens; erit mortalis. Quarè (secundum eos) frequentia peccandi, contemptus est; vel saltem contemptui comparatur. Idq. comprobant illa S. Aug. sententia, 25. dist. c. V num. S. multi. Ebrietas, si assidua fuerit, inter mortalia deputatur. Et illa, nullum peccatum adeò veniale est; quod non fiat criminale, dum placet. Hom. 23. Et habetur in d. cap. V num. S. Quod autem. Hac autem opinio, quod sola frequentia contemptus, sit mortalis; vel quod mortale facit, quod de se veniale est; longè à veritate distat, nec ceteris placet. Minuta enim peccata sine quibus hac vita non ducitur; plurimū ex consuetudine fiunt. Vt est iocose, aut officiose mentiri; verba dicere otiosa; plus sumere in potu, & cibo, quàm necesse sit; pauperes importunè petentes exasperare, & id genus alia. Et tamen constat, solum venialia manere; quantumlibet in consuetudinem deducta fuerint. Vnde cum Sancto Thoma 2. 2. q. 186. in dicto art. 9. ad tertium. & Adrian. 6. quolib. art. 2. lit. D.*

S. Aug.

lit. D. & ceteris ferè omnibus Theologis, tenendum est; non peccari ex contemptu, etiam si frequenter peccatum ex alia causa, puta ira, vel concupiscentia iteretur. Nec ex frequentia peccandi, veniale peccatum fieri mortale, etiam si millies iteretur; modo infra limites venialis consistat: sed ad mortale disponit.

70 Quod autem dicit S. Augustinus, quòd ebrietas si assidua fuerit, inter mortalia deputatur: non utique intendit, quòd assiduitas ob solam frequentiam actus, inducat mortale; sed quia esse non potest, quin is, qui assidue inebriatur, aliquandò sciens, & volens ebrietatem incurrat. Frequenter enim vim meri; & suam ad se inebriandum facilitatem, expertus est. Et qui sciens, & volens, inebriatur; vel qui notabiliter negligit advertere tale periculum, in quod ex ebrietate incidit, quod toties expertus est; & tamen deliberat bibere vinum, & non curat inebriari, mortaliter peccabit. Ut ex eodem S. Tho. 2. 2. quæst. 150. art. 2. ad 1. habetur, & Adria. ubi supra, & Gersoni alphab. 34. Est enim ebrietas inordinatus usus; & concupiscentia vini. Contingit autem tripliciter fieri. Vno modo quòd quis non astimet, potum esse immoderatum, & inebriare potentem; & tamen bibendo inebriatur:

Ebrietas
quādo fit
mortalis.

Ebrietas
triplex
est, secun-
dū S. Th.

& sic

& sic ebrietas nullum erit peccatum; cū præ-
 ter intentionem illa ebrietas accadat. Alio mo-
 do sic; quòd quis percipiat immoderatum esse
 potum, non tamen aestimet inebriare posse; &
 sic peccatum veniale esse poterit. Tertio modo
 esse potest, quòd aliquis benè aduertat immo-
 deratum esse potum, & inebriare potentem:
 & tamen magis vult in ebrietatem incurre-
 re, quàm à potu abstinere; & sic verè ebrius
 dicitur. Quia mortalia crimina specifican-
 tur nō ab eis, quæ per accidens eueniunt præ-
 ter intentionem; sed ab eo, quòd est per se in-
 tentum. Et isto tertio modo sumpta ebrietas
 mortale erit peccatum; quia sic, homo volens,
 & sciens priuat se usu rationis; quæ secun-
 dum virtutem operatur, & peccata declinat.
 Et sic peccat mortaliter, periculo peccandi se
 committens: etenim ebrius vitia cauere non
 potest; & quæ sobrii cauemus, per ebrietatem
 ignorantes committimus.] hæc S. Thomas.
 Ex quò patet, quòd assiduitas mortalem facit
 ebrietatem, non propter solam iterationem
 actus: sed quia esse non potest, quòd homo as-
 siduè inebrietur, & non incurrat ebrietatem,
 sciens, & volens; dum pluries vini expertus
 est fortitudinem, & suam ad ebrietatem, fa-
 cilitatem. Idq. nihil ad intentionem Iuri-
 starum; qui ex sola frequentia venialem
 actum, volunt fieri mortalem. Hoc enim
 non

Assidui-
 tas ebrie-
 tatis quā
 est mor-
 talis cul-
 pa.

non est verum, nisi de illis venialibus, qua conditionem mortalis culpæ induunt. Ut dictum est, de eo qui sciens, et volens se inebriat, vel notabiliter negligit evitare periculum se inebriandi.

71 *Quod item dicit S. Aug. nullum peccatum adeò veniale esse, quod si placeat, nō fiat mortale: non est intelligendum, quòd qualibet complacentia venialis culpæ, constituat mortale: sed de illa intelligitur complacentia, qua in pleno contemptu fundatur; si de veniali generaliter loquimur. Vel loquitur de veniali tantum ex circumstantia imperfecti consensus, quod ex se, mortale est: ideò dum placet, mortale fit. Ut doctè Gerson exponit libro 2. alphab. 34. lit. t.*

Veniale, ex complacentia, quando mortale fiat.

Quotuplex fit peccatum veniale.

72 **V***N*dè scias, veniale peccatum duplex esse, unum ex suo tantum genere tale; ut verbum otiosum, mendacium, iocosum, &c. Alterum, veniale ex hoc tantum, quòd non fit cum deliberatione perfectà, sed in primo motu, vel quadam subreptione; licet ex suo genere sit mortale. Quandoquidem, nullum est mortale peccatum; quin ob defectum perfecti consensus intra metas solius venialis manere possit. Quò ad hæc præ-

Veniale peccatū duplex.

sata

cata venialia ex imperfecto consensu, verissima est Regula, seu S. August. sententia; quod nullum peccatum est adeo veniale, quin mortale fiat, dum placet. Quia dum placet, exuit circumstantiam alleniantem, ex qua erat tantum veniale, qua erat subreptio, seu imperfectus consensus, & si mortale; quia tale ex suo genere est, & modo fit ex complacentia, & pleno consensu. Si autem de venialibus ex genere, hac est intelligenda sententia; tunc vera erit, si ex vero contemptu fiat; & hac ratione peccatum admittitur, quia prohibetur, & displicet Deo. Dixi [vero contemptu] quia si contemnit secundum quid, quia s. renuit subijci voluntati Dei venialia prohibentis; & illa vult committere, quia ab eo tantum venialiter prohibentur, & displicent; non nisi venialiter peccabit. Ut videtur sentire Gerson ubi supra, & patet ex Caietano supra, in summa, verbo, contemptus. Quia ille intuitus venialis, minuit de ratione veri contemptus, & ideo non nisi venialis erit transgressio: ut diximus supra num. 67.

73 Et ex his habes, quod statutoria legis, seu superiorum praeceptorum transgressio, mortalis semper est; si ex pleno fiat contemptu. Sine contemptu vero, interdum venialis est; ut si ex ignorantia excusante, vel ex primo motu absque pleno consensu, fiat. Interdum est

Contem
ptus ve-
nialium,
quando
est venia-
lis.

est mortalis, quando ex deliberatione, & certa scientia, & pleno consensu absque nulla legitima excusante causa, admittitur: licet absque contemptu fiat. Aliquando verò pro occurrentium circumstantiarum varietate; nulla culpa erit.

An pœnalia constitutionum transgressio sit mortalis?

74 **E**X ijs patet. quòd transgressio constitutionum purè pœnalia, quæ tamen nec pœnam talem habent annexam, ex qua transgressor ad culpam mortalem obligetur, ut est excommunicationis pœna, & alia, quas supra recensui nu. 54. sed aliquam aliam, puta privationis vocis, suspensionis ab officio, & cetera id genus, seu sunt nostra fere omnes Ordinis constitutiones; verè non erit mortalis, nisi adsit contemptus: vel aliunde id, quod statuitur, culpam inducat mortalem; puta à lege Divina, vel Ecclesiæ, ut ex utroque Thoma habes, 22. quest. 186. art. 9. ad primum.

Transgressio constitutionum an sit culpabilis.

Sed si queras, an huiusmodi transgressor, obligetur in conscientia ad has pœnas, si actus scilicet ei imponantur à prelato, & etiam si non imponantur? Respondet Gaetanus 22. q. 186, ar. 9. quòd pœna quandoque in talibus

Pœnæ an statim incurratur.

Exp. Reg. S. Franc.

Bbb

fla.

statutis non est taxata, sed taxanda est à pralato. quandoque est taxata, sed non imposita, sed imponenda transgressoribus à praelatis. Et ijs duobus casibus non tenentur transgressores ad dictas pœnas; nisi eis imponantur à praelatis. Quia dum lex, seu statutum non ordinat, ut transgressores faciant talem pœnitentiam, sed ut eis imponatur: non tenentur ad amplius, quàm lex ordinat. Quandoque verò est taxata, & imposita in ipsis statutis, utpotè, qui fecerit hoc, faciat hoc; ad huiusmodi pœnitētias tenentur transgressores etiam si nullus praelatus imponat. Hac illi. Ex diametro contrarium sentit Sotus de iustitia, & iure, lib. 1. q. 6. art. 6. concl. prima. Lex enim pœnalis, secundum eum, ob id, quòd dicit ipso facto, vel ipso iure, aut quid simile; non obligat ad pœnam ante sententiam à iudice latam, sic ut reus teneatur in conscientia pœnam adimplere. Nam cum pœna, (ut nomen denotat,) passio sit; natura abhorret, ut idem sit agēs, & patiens. Proinde lex, quæ reum, propria pœna ministrum, seu executorem faceret; non esset naturæ conformis. Atque ideo cum humane leges à naturali deriuentur; nulla sic est obligatoria. Et illa verba [ipso facto] nil aliud dicere volunt; quàm tali facto, talem pœnam deberi. Cui non obstat, quominus de quantitate,

Soc.

ritate, & modo facti sit considerandum; si tanta debeat poena; cum alleviantes possint adesse conditiones, & causa. Et illa verba, [ipso iure] idem significant: à iure scilicet talem taxari poenam tali facto: sed expendenda sunt causae facti. Et hanc sententiam ante Sotum, videtur tenuisse Syluester tit. Affassinus, contra Panbor. Addit tamen, quod si lex, seu statutum priuans aliquem bonis ipso facto, addat, quod nulla requiritur declaratio super facto; tunc nulla requiritur declaratiua sententia, sed in conscientia teneretur reus ex ipso facto, ad poenam taxatam. Solemnis est questio, & inter solemnes controuertitur Doctores, quos Syluest. & Sot. recensent. ipsi videantur.

75 Et si dubites, an in isto ultimo casu incurratur aliqua culpa, si ipsa poena taxata, & imposita, non sustinetur? Iam patet responsio, quod licet quidam afferant, quod incurratur peccatum, si poenitentia taxata, non fit; verius tamen videtur, nullam culpam incurri, secundum Syluestrum, Sotum, & alios plerosque. Sed quidquid sit, de hoc, constat, quod nulla incurritur culpa; si poena in nostris constitutionibus taxata, & imposita, non adimpletur. Et ratio est, quia vniuersaliter, nostrae constitutiones dicunt; Nolumus, quod statuta, & constitutiones nostra

Dubium.

Culpa quando non fit, si poena non adimpleatur.

obligent ad culpam, sed tantum ad pœnam. At si transgressor in operando, aut omittendo quid contra statutum, excusatur à culpa; & omittendo pœnam, non excusaretur à culpa; particularis utique esset illa lex, scilicet quod constitutiones nostra non obligent ad culpam respectu agendorum, sed bene respectu patiendorum. Atqui lex est uniuersalis, ergò nullo modo obligat ad culpam; nisi ex contemptu, vel cupiditate, vel negligentia. Alioquin sequeretur, quod cum nos fratres Minores non aliter ad predictas pœnitentias teneamur, nisi ex vigore nostrorum statutorum: quod statuta predicta obligarent ad culpam, absque contemptu; cuius oppositum in eis habetur. Illa verò obligatio, quod teneamur implere statuta, vel pœnam impositam pati, contrasaciendo: valet ad hoc, ut prælatus possit iuste nos cogere ad illam patiendā. Siquidē prælatus statuti executor est; & idē hanc, vel illam mandando, seu precipiendo pœnam; eam pati, & acceptare tenemur: alioquin mortaliter, aut venialiter peccaremus; prout strictē, vel largē superior praeceperit.

Transgres-
sor statu-
torum
quando
peccet.

76 Hic tamen nota, quod licet verum sit transgressionem nostrorum statutorum non esse peccata; hoc tamen intelligendum est ex suo genere. Hoc est, quod huiusmodi actus, siue

siue commissionis, siue omissionis sint; ex statutis Ordinis sub nulla culpa mandantur: immo extra omne genus culpa, statuuntur ex genere actus. Attamen ex parte operantis, potest talis actus, qui nulla lege, seu statuto est peccatum, ingredi genus culpa, & fieri peccatum. Quod tripliciter contingere potest. Primo si operans, vel omittens contra statutum; id faciat ex contemptu. Qui enim ex contemptu statutum silentium frangit; peccat mortaliter, vel venialiter, secundum qualitatem contemptus, ut supra dictum est. Secundo, si id faciat ex cupiditate, seu libidine, aut nimia affectione. Quoniam actus quilibet, tametsi ex se culpabilis non sit, immo necessarius sit, & praeceptus Diuino, & naturali iure, ut est comedere; si tamen ex cupiditate, aut nimia affectione fiat, peccatum est, secundum communiter Doctores, agentes de ieiunio, & temperantia. Multo magis ergo ille actus qui non est praeceptus, sed excusatus secundum se à culpa, ut est querere oua, caseum, &c. si ex nimia concupiscentia fiat, erit peccatum secundum qualitatem concupiscentia. Tertio, si id ex negligentia admittat, ita quod ipsa negligentia sit causa illius. Vbi enim interuenit negligentia, ut causa; non euaditur culpa grauis, seu leuis, secundum qualitatem negligentia.

Negligentia quando sit culpabilis.

Peccatum enim illud est, quod contra debitum fit, vel fieri negligitur. Nec solum in operando indebitè, sed etiam in volendo indebitè opus aliquod, peccatum est; cum culpa præcipuè in voluntate sit. In operationibus enim hoc inuenitur; quòd licet quis sine culpa possit voluntariè opus aliquod, puta orationem, lectionem, prædicationem, omittere, quia obligatoria in casu non sunt; si tamen orat, vel legit, vel prædicat, negligenter, utique peccabit. Quia modus faciendi sub obligatione cadit; ut scilicet rectè, & benè fiat, quod fit. Id ipsum in volitionibus dicendum est, ut scilicet qui vult, rectè, & debitè velit. Nam licet quis sine ulla culpa valeat aliquid nolle, si tamen vult, peccat, nisi rectè velit. Vndè in Religionibus, si quis absolutè non vult ire ad lectionem, vel orationem, quæ non sunt de præcepto, nulla incurritur culpa. Non ex parte omittentis, quia nec ex contemptu, nec ex concupiscentia, nec ex negligentia id facit; sed quia absolutè non vult. Nec ex parte actus omissionis, quia statutum ad nullam culpam constringit, & ex suo genere, ut supponitur, actus non est culpabilis. Si autem ire vult, sed negligentia, & pigritia detinetur ne eat; verè culpa inuenitur ex parte ipsius segniter, & indebitè volentis.

Tenetur

Tenetur enim ex quo vult, sine ulla mala conditione velle. Iuxta illud Deutero. 16. Iuste quod iustum est, persequeris. Et ideo Religiosi dupliciter possunt in Regularibus observantijs, ex negligentia culpabiliter deficere. Ex negligentia inquam extrinseca; puta cum quis ex incuria, & mentis torpore, & pigritia omittit ire ad orationem, hora debita. Et ex negligentia intrinseca; puta cum ex affectus tepiditate, omittit ire ad orationem, ad quam vellet ire. Quia ubique negligentia inuenitur ut causa; culpabilis ex parte ipsius operantis, redditur actus. Stat enim, voluntariam transgressionem statutorum, non esse culpam ex genere suo: & tamen negligentiam eorundem esse culpam, ex parte operantis. Quandoquidem eiusmodi culpam, statuta humana nec intendunt, nec omnino tollere possunt: quia aliunde contra ius Diuinum, vel naturale contrahitur. Et hac exactè, & luculenter videri poterunt ex Caietano 2. 2. quest. 186. artic. 9. Quodque S. Thomas ad primum, breuiter docuit illis verbis: [Transgressio statutorum vel omissio, ex suo genere, non obligat ad culpam neque venialem, sed solum ad pœnam taxatam sustinendam; quia per hunc modum ad talia observanda, obligantur: qui tamen possent

Religiosi
quando
peccat ex
negligen-
tia.

Not.

DD.

Bbb

4

venia-

venialiter, vel mortaliter peccare, ex negligentia, vel libidine, vel contemptu.] Hac ille. Cum quo concordat Hugo. cap. 2. de negligentia loquens; ubi dicit, quòd ubique neglectus, qui languor inertia est, culpabilis est.

Statuta,
sunt per-
petua, nò
præcepta

77 Statuta autem, seu constitutiones, perpetuas esse scias; & seruari debent quousque reuocentur. Præceptum autem, seu ordinationes prælati, expirant expirante ipso à suo officio: ut communiter tenetur, & habet consuetudo, qua optima est legum interpret. De quo videri poterunt Summista tit. statuta, & constitutiones.

Transgres-
sio consti-
tutionū
an sit cul-
pabilis?

Et ex dictis colligere facile poteris, transgressiones declarationum Nicolai tertij, & Clementis quinti, non esse nobis culpabiles ex vi ipsarum declarationum, seu statutorum; nisi talis transgressio aliàs esset contra præcepta Dei, Ecclesie, Regule, vel prælatorum Ordinis, & nulla ratione esset excusabilis. Vel nisi ex parte ipsius operantis redderetur culpabilis; scilicet ex contemptu, vel cupiditate, vel negligentia, ut dictum est. & latè supra diximus in cap. 4. num. 55.

An Re-

An Regula nostra sit à Prælatiſ diſpenſabilis ?

78 **N**um autem ſuper noſtram Regulam aliquando licitè fieri poſſit diſpenſatio? Dico, quòd diſpenſatio propriè eſt alicuius iuris alias obligantis iuſta, & rationabilis relaxatio ab auctoritate ad id habente. Vt enim liſita ipſa ſit diſpenſatio, iuſtam, & rationabilem ad diſpenſandum requirit cauſam; qua ſi non aſſit, diſſipatio potius erit quam diſpenſatio. Exigit item auctoritatem diſpenſantis, ſaltem cum haberi poteſt, & non eſt periculum in mora; quia nullus eſt iudex in ſua cauſa; ſed ſuperioribus demandat eſt cura, legis interpretanda. Vt de hoc late videri poteſt Caiet. iuxta S. Thomã 22. q. 88. art. 12. & per ſummifſas titulo diſpenſatio, & tit. Votum. Cauſa autem ad diſpenſandum iuſta (ſecundũ prædictos ſummifſas, & Ioan. Pirinum in tract. ſuper diſpenſatione fratrum Minorum, Corol. 3.) duplex eſt ſcilicet utilitas, vel neceſſitas. Vbi enim aliqua utilitas corporalis, vel ſpirituſualis ipſius perſonæ diſpenſanda, ſeu aliorum probabiliter ex tali diſpenſatione ſperatur: Vel aliqua neceſſitas corporalis, ſeu ſpirituſualis diſpenſanda perſonæ, ſeu aliorum communis immineat;

Diſpenſatio quid ſit.

Cauſa diſpenſandi duplex.

neat; licita tunc, & iusta videtur dispensandi ratio. Nec quacunque parua utilitas, aut necessitas rationabilis causa ad dispensandum omnino, vel circa omnia censenda est; quia in aliquibus requiritur maior, in aliquibus minor sufficit. Et ideo vigil debet esse praelatus ad iudicandum; sufficiens ne sit ad dispensandum utilitas, vel necessitas, quae verè proponitur: ut habetur 1. q. 7. cap. Et si illa.

Dispensa
re vota
essentia-
lia nō pos-
sunt pre-
latis.

79 Nunc sic ijs breuiter praelibatis, redeundo ad quaesitum, dico, quod praelati Ordinis nostri, (ut de summo Pontifice taceam, qui ex iusta, & rationabili causa in tota potest Reg. dispensare) non possunt in tribus essentialibus votis dispensare; sicut nec aliarum Religionum praelati. Nec item dispensare possunt in alijs Regulae praeceptis eminentibus: nec etiam in illis equipollentibus, vel habentibus vim praecepti; in quibus constat sic vel le Regulam arctare, & obligare fratres, sicut in eminentibus praedictis. Vnde, in illis octo principalibus praeceptis inhibitorijs, supra in primo cap. positis; nullus Religionis praelatus, nec totus Ordo absque privilegio, seu sibi facta auctoritate à Papa, dispensare valet. Nec item in illis equipollentibus, vel vim habentibus praecepti; in quibus, vel ex tenore literae, vel ex fine intento, conuinci potest Regula intentionem esse, ut nullatenus in.

in eis diffusetur. Vt videtur esse illud, [Quod
 vniuersi fratres teneantur habere unum Ge- Cap. 8.
 neralem Ministrum.] Et illud, [Quod Mi- Ibidem,
 nistri, & Custodes ubi viderint Ministrum
 Generalem non esse sufficientem; teneantur
 eligere alium,] Et illud. [si quis fratrum in
 infirmitatem ceciderit; alij fratres ei seruire. Cap. 6.
 teneantur,] Et illud. [Quod non prædicent,
 in Episcopatu alicuius Episcopi; cum ab eo Cap. 9.
 illis fuerit contradicendum.] In istis enim, ma-
 nifesta, & notabilis apparet deordinatio, si
 non seruentur. Et ideo indispensabilia sunt
 à prælatis; sicut & illa eminentia præcepta,
 & alia huiusmodi; de quibus constare potest
 hanc institutoris Regulæ fuisse intentionem,
 ut nullatenus in eis dispensetur.

80 Quando verò non sic, de Regulæ inten- Dispensa
 tione constat, quod indispensabiliter ardeat; tio quan
 tunc poterunt prælati, ex iusta semper (ut di- do liceat
 ctum est,) et rationabili causa, in occurrenti- & p qui-
 bus particularibus casibus, dispensare: non au- bus.
 tem generaliter quicquam, pro omnibus; &
 ad semper immutare. Nam hoc esset contra
 et supra Regulam, vel nouam facere Regulam;
 quod nec totus Ordo potest. Et secundum præ-
 dicta, limitandum est dictum Aluari in Seren,
 conscien. quest. 14. dicentis; quod ad nullum
 Ordinis prælatum spectat, Regulam declara-
 re, & dispensare. Quæ vero ista sint, quæ in
 casu,

casu, ex iusta causa, dispensabilia sint censenda; saluo omni meliori iudicio, videntur esse infrascripta.

Dispensa
bilia in
Reg. quz
fiat.

Primum, ex cap. 2. de nouitijs à solis Ministris recipiendis ad Ordinem, & habitum nouitiorum, & professionem. Secundum, ex eod. de non habendo plures tunicas. Tertium, ex eod. quòd fratres induantur, vilibus vestimentis. Quartum, ex eod. quòd fratres non portent calceamēta. Quintum ex cap. 3. quòd clerici faciant diuinum Officiū, secundum vsum S. R. Ecclesia. Sextū, ex eod. quòd fratres ieiunēt à festo omnium Sanctorū vsque ad Natiuitatē Domini. Septimū, ex eod. quòd nō possint equitare. Octauum, ex cap. 4. quòd Ministri tantū & Custodes sollicitam curā gerant pro infirmis, & fratribus induendis. Nonum, ex cap 6. quòd recurratur ad Ministros pro casibus reſeruatis. Decimū, ex c. 8. quòd Prouinciales teneātur ire ad Capitulū generale. Vndecimum ex cap. 9. quòd nullus predicet, nisi à Generali ministro fuerit examinatus, et approbatus. Duodecimū ex c. 10. quòd recurratur ad ministros pro spiritali Regule obseruantia. In ijs quidem poterunt prelati Ordinis in casu ex iusta causa, dispensare; in ceteris verò non. Quidquid dicat Angelus de Clauasio tit. dispensatio. §. 8. Et tractatus defensorius contra deuiantes, notab. 3.

¶ nunc

*B. nunc ad suum. Scilicet quod nostri Ordinis
praelati, in tota Regula ex iusta causa dispen-
sare possunt, exceptis tribus essentialibus vo-
tis; sicut & ceteri aliarum Religionum pra-
lati. Isti enim ideo generaliter possunt in to-
ta Regula dispensare, praeter tria essentialia
vota, et delationem & formam habitus: quia
in suis Regulis, nullum ferè obligatoriu sub-
stricti praecepti vinculo continetur. quod in no-
stra non est. Multa enim ad observantiã re-
gularem, et actus exteriores spectantia in ea
strictè praecipuntur; ut in primo cap. videri
potest. Quare nõ in tota Regula, sed tantum
in praedictis poterunt Ordinis praelati, ex cau-
sa dispensare. Generales enim Ministri, pote-
runt in praedictis omnibus dispẽsare. Et qua
per ipsos tantum ex Regula proponuntur a-
genda; per ceteros poterunt expedire, illis
suas vices committendo. Provinciales item
in omnibus praedictis poterunt dispensare: eis
tantummodo exceptis, quae solum Ministris
Generalibus reservantur. Poteruntque per
alios ea expedire negotia, quae sibi speciali-
ter ex Regula explenda committuntur. Cu-
stodes verò, & Guardiani poterunt etiam,
ubi iusta persuaferit causa dispensare in pra-
dictis; his dumtaxat exceptis, quae solis Ge-
neralibus, et Provincialibus ex Regula vel ex
consuetudine reservantur: ut in 2. cap. n. 100.*

Praelati
dispensan-
tes qua-
les sint.

Et in proprijs locis, ubi de predictis agitur, late videri potest. Et de his videatur S. Bonau. cap. 2. Et 9. Hugo cap. 3. Et expositiones sanctorum Patrum cap. 4.

Tex.

ET ubicunque sunt fratres, qui scirēt, & cognoscerent se non posse Regulam spiritualiter obseruare; ad suos Ministros debeant, & possint recurrere.

Prælati
Ordinis,
oēs dicū-
tur Mini-
stri.

Et Posita subditorum debita ad suos prælatos obedientia; remedium hic fratribus pro debita Regula obseruātia præbatur; ut scilicet ad suos Ministros debeant, & possint recurrere, ubi certitudinaliterauerint, se Regulam spiritualiter obseruare non posse. Hic autem nomine Ministrorū, omnes prælati Ordinis intelliguntur. In toto enim isto Capitulo, ut supra diximus; secundum communiter Regula expositores, per Ministros, S. Franciscus intelligit, omnes prælatos Ordinis. Quod ex eo patet, quia omnibus competit, & necessarium est; visitare, monere, & corrigere subditos suos. Omnibus itē prohibetur, nihil quod contra animam, & Reg. sit, posse præcipere. Nunquid item non tenentur subditi Generali, Custodibus, & Guardianis in omnibus licitis obedire, sicut et provincialibus Ministris? An non, tenentur fra-

fratres in Ministrorum absentia, in praefato debita Regulae obseruantiae casu, ad suos Custodes recurrere, & in Custodum absentia, ad suos Guardianos? An tantum Ministri, & non omnes Ordinis praelati tenentur subditos suos humaniter recipere, & eorum animabus piissime prouidere? Cum ergo praedicta omnia, cunctis praelatis Ordinis sint communia: constat, quod non de solis Ministris Prouincialibus, sed de omnibus praelatis est sermo. Idque item ex eo constat, quod in ceteris Regulae capitulis, ubi de Ministris Generali, & Prouincialibus agitur; in aliqua saltem capituli parte, Generalis, vel Prouincialium nomen exprimitur; sed in toto hoc capitulo, nullibi alicuius horum nomen recensetur. Ex quo apparet, quod nomen Ministrorum hic; communiter ad omnia quorumcumque in Ordine praelatorum officia, se extendit; omnesque complectitur praelatos: quorum proprium munus est, suis subditis ministrare, & seruire, & ideo Ministri appellantur.

82 Dum ergo Pater sanctus, ad Ministros pro Regulae obseruantia praecipit esse recur-

Rekursus ad quoscunque praelatos faciendus.

rendum; constat, quod nedum ad Ministros Generalem scilicet, & Prouinciales poterunt subditi recurrere: sed ad Custodes etiam & Guardianos, cum sub Ministrorum nomine,

am-

omnes prelati Ordinis comprehendantur . Immo (ut videtur Hugo sentire) non statim ad Prouinciales deberent fratres recurrere ; sed tunc , quando inferiorum prelatorum subsidio adiuuari non possent . Vbi enim à Guardianis , vel Custodibus opportunum ad Regula obseruantiam adhiberi potest remedium ; superflue ad Prouinciales recurritur . Verum quia Prouincialis Minister totam sub imperio suo prouinciam habet subiectam , ex quo liberiùs , & utiliùs ad se recurrentibus poterit prouidere : ideo liber cunctis fratribus pro Regula obseruantia , ad eum indulgetur recursus .

recursus
fiat hone
stomodo.

83 Huiusmodi autem ad Prouincialem recursus ; non solum per corporalem accessum , sed etiam per insinuationem fieri potest . Et si corporali quis velit accessu recurrere honesto modo id faciendum est : cum alio fratre socio , à suo superiori sibi assignando , ut Religio nostra habet de more . Et ex Reg. satis probatur , hanc S. Francisci fuisse intentionem , ut fratres regulariter incederent ; ut in 3. cap. patet : ne libera infirmis , & tentatis tribuatur facultas sceleribus intendendi , cum scandalo aliorum , et Ordinis ruina . Nec passim omni petenti assignandus est socius ; sed postquàm vera recurrenti necessitas superiori fuerit patefacta : ne cui libet necessitatem fingenti ,

genti, libera extra obediētiam vagandi præbeatur commoditas. Circa quod, statutum Ordinis est seruandum, quod habetur in cap. 10 constitutionum. Vbi declaratur, tunc prædictum recursum licitum esse censendum; cum frater Guardiano, & discretis conuentus, necessitatem suam declarauerit: & ipsi rationabilem esse petitionem iudicauerint. Quoniam (ut pluries dictū est) iudicio prælatorum est, in his, & similibus, standum.

Recur-
sus, quan-
do licit⁹.

An fratres necessario teneantur recurrere ad Ministros pro Regulę pura obseruantia?

34 **E**T quoniam causa, pro qua ad Ministros est recurrendū; ipsa spiritalis Regula obseruātia hic assignatur, et præscribitur: Ideo notandū est, duobus modis intelligi, Regulam spiritaliter obseruari. Vno, eam scilicet debitè, purè, religiosè sine transgressionis peccato, aut manifesto peccandi periculo, ut par est, seruare. Vt patet ex 4. magistris, Hugo. & Barth. Pisano, & Petro Ioan. cap. 10. & S. Bernardino, in tract. 2. de obediētia. 9. Hos itaq. limites. Alio modo est, illam obseruare secundū suam perfectam puritatem, suumque rigorem; sine vlla dispensatione, aliquāliter etiam licitè relaxante; ut patet

Reg. quo
modo spi-
rituali-
ter obser-
uetur.

Exp. Reg. S. Franc.

Ccc

in

in expositione sanctorum Patrum, & S. Bonaventura cap. 10. Vbiunque ergo fratres valde probabiliter cognoscerent, quod ratione loci, ubi commorantur, notabiliter impediuntur à debita, seu Religiosa Regula obseruantia; ita quod sine peccato, vel sine periculo valde propinquo ad peccatum, ibi commorari non possunt: tunc ex vi Regula, tenentur ad suos recurrere Ministros, pro sufficienti remedio ad debitam Regula obseruantiam.

Cōditiones recur-
rendi pro
obseruan-
tia.
Prima cō-
ditio.

85 Vbi nota, tres simul conditiones requiri, ut hoc sit obligatorium ex Regula. Prima, quod frater notabiliter impediatur à debita, & religiosa Regula obseruantia; adeo ut sine peccato, vel occasione, valde propinqua ad peccatum, ibi permanere non possit. Dixi, impediatur à debita Regula obseruantia. Nam si à prædicta debita Regula obseruantia minimè impediretur; adeo quod sine ullo peccato, & peccandi manifesto periculo esse possit; tamen si, à puriori & perfectiori Regula obseruantia retrabatur, non per hoc, tenetur ex Regula ad Ministros recurrere. Nam satis est, quod debita Regula obseruantia non impediatur. Et idem dicendum est, si aliquando à præfata debita Regula obseruantia, impeditur; non tamen notabiliter, sed parū leuiter: adeo quod si frater fortiter agere velit, & cautè viuere sataget, potest ibi

ibi sine notabili transgressione morari. Et ideo dixi, non simpliciter si impediatur; sed si notabiliter impediatur à pura Regula obseruantia. Et sic intelligit, & interpretatur hunc Regulæ passum, Hugo, & communiter expositores in hoc cap. Secunda est. Quòd fratres valde probabilem habeant certitudinem de impedimento prædicto: nam si leuem haberent suspicionem, non sufficit ad obligandum, nec prælati tenerentur eis, de remedio prouidere. Ideo dicit Regula. [Quòd ubique sunt fratres, qui scirent, & cognoscerent.] scirent] scilicet certitudinaliter per experientiam [& cognoscerent] per rectum iudicium, se non posse Regulam obseruare spiritualiter, tenentur, &c. Tertia, (secundu- Tertia
conditio. dum Barth. Pifa. quem sequitur Cordub. hic q. 4.) conditio est; quòd impedimentum prædictum ratione loci proueniat, ubi fratres morantur. Vtputa (sicuti constat ex constitutionibus Martin. V.) cum tali loco est annexa proprietas, vel cura animarum, pueros baptizandi, & alia parochialia faciendi; vel quia domino reclamante, ibi fratres morantur; vel quia propter necessariorum penuriam, oportet eos in quæstibus, & congregationibus inhonestis, contra Regulæ puritatem, & usum Ordinis generalis, excedere; vel propter inhonestam

seu importabilem fratribus societatem, praesertim infirmis: vel propter quid simile; Quod cum sit indeterminatum, relinquitur iudicio praelatorum.

86 Quorum dictum licet sit verum, & omnibus sit consentaneum quod ubi talia alicui loco adfuerint impedimenta, tenentur fratres ex Regula ad suos Ministros pro spiritali Regulae obseruantia, recurrere. Attamen ut

Petr. Ioā. ex Petro Ioann. & communiter doctoribus habetur; nedum tenetur fratres ad suos Ministros recurrere, cum ratione loci eis impedimentum praestatur, ne purè possint Regulam obseruare; verum etiam si aliunde quam ex loco, id eis impedimentum, adueniat. Unde dicebat Hugo hic: [ubi ergò castitatem, ebaritatem, paupertatem, quietem mentis ad Deum, vel alia, quae ad Regulam spectant periclitari, seu notabiliter impediri, contingerit; vel certè intolerabilis alicui pro sua debilitate, vel alia necessitate opprimat rigor; fratres non solum ad Prouinciales, sed ad suos quoslibet indistinctè praelatos, secundum Regulam; habent recurrere. haec ille.]

Petr. Ioā. Idemq. asserit Petr. Ioan. hic [Dantur, inquit ipse, de hoc casu alia exempla: utputa periculum fornicationis, datum ab aliqua femina, quod commodè euitari non potest, nisi recedendo: vel periculum mortifera distra-

ctio.

*Elionis, & negotiationis, propter officium
 procurationis temporalium sibi commissum :
 Vel periculum alicuius pestifera societatis a-
 liquorum fratrum : vel periculum ex conti-
 nua mora cum aliquo seculari principe,
 vel pralato, ex qua sibi videtur plurima pe-
 ricula imminere. hac ille.] Et Vbertinus
 dicit. [Quòd non potest Regula spiritaliter
 obseruari, utputa, si non permittuntur fra-
 tres vestimentis vilibus uti, et austere vive-
 re, sicut Regula precipit : Aut, quia habent
 fratres curam animarum, ad quam ratione
 loci tenentur : Aut, quia locus habet annuos
 redditus, & prouentus : Vel propter quasus
 pecunie, aut aliarum rerum inordinatos, &
 prohibitos ; Vel propter periculum pestifera
 societatis aliquorum fratrum Regula obser-
 uantiam impredientium ; Vel propter peri-
 culum lapsus carnis, datum ab aliqua scemi-
 na : & similibus.] Et addit. [Et quidam ex
 nobis audierunt ab antiquis fratribus, qui à
 S. Francisco, & ab eius socijs, qui secū in da-
 tione Regule fuerant, proprijs auribus per-
 ceperunt ; quòd una de principalibus causis
 quarè hunc recursum S. Franciscus manda-
 uerit, transgressoria fuit relaxatio cōtra pau-
 pertatis articulum. Quam cum prauideret
 Pater sanctus, aliquos Ordinis praelatos se-
 claturos, & fratribus quò ad eam tyrannice*

Vberti-
 nus.

illicita imperaturos, ne id fieret, post Obedientiam à subditis, superioribus præstandam immediate hoc apposuit præceptum, quod teneantur pro spiritali Reg. obseruantia, ad Ministros recurreri. Quia non potest promissa Reg. transgressio per prælatus subdito imponi, quin potius prælatus in hoc suo debet subdito ministrare, & seruire pro pura Regula obseruantia, hæc sententialiter ille. In Seren. conscien. per ordinem alphabeticum lit. l.] Quod & 4 Magistri, & B. Bonauentura, videntur breuiter sensisse. Quare non solum ex Regula præcepto ad Ministros est recurrendum, ubi periculum transgressionis Regula immineat ratione loci: sed ob quamcunque aliam causam iustam ad transgrediendum Regulam impellentem, ut patet ex dictis. Nec Mart. V. & S. Bernardinus in sua Epistola cap. 4. voluerunt aliquando dicere, quod sola transgressio, quæ ratione loci prouenit, sufficiens est causa, ob quam ad Ministros sit recurrendū: sed hæc inter alias iustas causas computatur, & est.

87. *Pro prædicta ergo pura, debita, ac religiosa, absque vlla mortali transgressionem, aut transgrediendi probabili periculo ipsius Regula obseruantia, quæ ex prædictis, aut similibus causis impeditur: Non solū possunt fratres, adeo ut à nemine valeant impediri; sed etiam*

etiam sub precepto tenentur, ad suos Ministros recurrere, ut ex textu Regula patet. Præfati autem prælati, sub mortali tenentur culpa, de opportuno eis remedio providere in prædictis. Ideo Pater sanctus dicit.

Ministri verò benignè, & charitatiuè eos recipiant, & tantam familiaritatem habeant circa ipsos, ut dicere possint eis, & facere, sicut Domini, servis suis. Nam ita debet esse, quòd Ministri sint serui omnium fratrum. Text.

De charitate, & Ministerio prælatorum.

88 **C**haritatiuè in corde, & benignè in vultu, & sermonibus; debent Ministri ad se recurrentes recipere. Et ita familiares illis se debent ostendere, ut recurrentes fratres, dicere, & facere eis possint, sicut, domini servis suis. Non enim decet superiores, signo, aliquo, verbo, vel facto fastum præbèdere; qui subditos repellat fratres, à fiducia recurrendi ad Ministros, pro suis necessitatibus. Sed tanquàm veri spirituales Patres: ad se recurrentes filios, familiariter in omni debent charitate suscipere; ut suas eis necessitates ostendere, suasque fiducialiter consensientias aperire audeant. Charitas, & benignitas ministrorum.

deant. Qui verò secus facerent, contra Regulam, ut dicunt communiter doctores, committerent. Quia si subditi ex Regula tenentur ad Ministros pro Regula obseruantia recurrere; ex eadem Regula, tenentur Ministri, eis sufficienter providere, & non austeritate repellere. Alioquin frustra esset tale pro Regula obseruantia ad recurrendum mandatum; si non tenerentur Ministri paternaliter recurrentes recipere, & de opportuno remedio eis providere. Immo ad id etiam diuino iure tenentur; ratione sui officij. Inde est, quòd S. Pater dicit: [Ita quòd possint dicere, et facere, sicut domini seruis suis.] Quia sicut seruus domino; ita praelatus subdito, pro Regula obseruantia, utiliter seruire, & iuuare tenetur. Remanet enim subditus in hoc liber, & dominus salutis suae; cui non solum imponi non valet aliquid, quod sit contra Regulam nostram; sed ipse potest, & debet cū omni tamen humilitate, dicere praelato, Tu mihi seruire debes ad spiritualem promissae Regulae obseruantiam. Nec tantum ipsi praelati, sed alij, qui quomodolibet à tali debito recursum, & necessario remedio fratres impedirent; mortaliter peccarent.

89 Et ex dictis colligere potes, quòd ubi fratribus certitudinaliter constaret, non posse Regulam spiritualiter, in sua sinceritate,

Not.

te, & puritate, seruare: non statim per seip-
 sos superiorum suorum debent ordinationes
 infringere, sicut quidam fantastici, atque le-
 ues faciunt. Sed possunt, immo ex precepto
 Regulae hic specialiter dato, tenentur ad Mi-
 nistros recurrere, ut eis periculum suum de-
 nuntient. Non enim decet fratres cum suis
 superioribus contendere; sed pro spirituali
 Regula obseruātia, recurrent ad Ministros,
 90 Pro puriori verò obseruantia secundum
 suam perfectam puritatem, & rigorem, sine
 ulla dispensatione etiam licitè in aliquo rela-
 xante: an teneantur fratres eodem Regulae
 precepto ad Ministros recurrere? Dico se-
 cūdum Cordub. hic, q. 4. puncto 4. quòd ubi-
 cunque fratres à prædicta obseruantia se no-
 tabiuter nouerint impediri, non tenerentur
 ex dicto Regulae precepto, ad suos Ministros
 recurrere: liberè tamen possent eos adire, pro
 opportuno remedio ad obseruantiam prædi-
 ctam. Et ipsi Ministri in hoc eis debent suf-
 ficienter prouidere. Et grauitèr utique pec-
 carent, quicumque à tanto bono, eos impedi-
 rent. Quòd autem in prædicto casu, nullo
 astringantur precepto recurrenti ad supe-
 riores: ex eo patet. Quia licitè viuere, & ser-
 uare Regulam possunt sine ullo (ut supponi-
 tur) peccato, seu manifesto peccandi periculo,
 quāuis aliquāliter relaxatè. Et licet melius
 esset,

Recur-
 sus licit-
 us p puri-
 ori ob-
 seruātia,
 nō tamen
 debitus.

esset, *Strictius, & perfectius viuere, & Regulam seruare: ad hoc tamen nō tenentur ex precepto. Sufficit enim cuilibet, quod sufficienter absque peccato uiuat; & suam, ad quā tenetur, professionem seruet. Non enim quis preceptorie astringitur ad viuendum eò purius, & perfectius, quò potest; licet id facere bonum sit, & ad id satagendum. Inde est, quòd licet fratres ex necessitate precepti, non obligentur ad hoc; liberè tamen pro dicta puriori promissa Regula obseruantia, ad suos possunt superiores recurrere. Quia nemo debet à meliori bono impediri; & licitū cuique est, maxime Religioso ad perfectionem contendenti, pro obseruantia consiliorum, & puritate maiori, licitis medijs conari. Et satis hoc ex Regula videtur concedi, secundum S. Bon, & expositiones Sanctorum Patrum, in hoc passu Regula, ex illis verbis. [Debeāt, & possint ad suos Ministros recurrere.] debeant, scilicet obligatorie, pro necessaria Regula puritate obseruanda. Possint autem, pro perfecta, & supererogatoria obseruantia eiusdem.*

Prælati
tenentur
fauere
perfectio
ni Reg.

91 Quòd autem prælati teneantur eis sufficienter prouidere de tali remedio, & illos non impedire; ex iam dictis verbis Regula ad Ministros, charitatiuè, & benignè ad se confugientes recipiendi; iam patet. Et insu-

per

per ex iure Diuino tenentur pralati, ad fa-
 uendum perfectioni Regula, & legis Christi.
 Quoniam non est eis data potestas in destru-
 ctionem, sed in adificationem, ut ait Paulus
 2. Cor. 10. Idq. de Regul. cap. licet, habetur
 clarissime. Ibi enim dicitur, quod pralatus
 sine difficultate, & prauitate qualibet, debet
 subdito ad frugem melioris vite transcundi;
 indulgentiam concedere; ne videatur propo-
 situm impedire diuinitus inspiratū. Ibi enim
 dicitur, quod talis mouetur ex lege priuata
 Spiritus sancti, consulentis sequi charismata
 meliora: & per consequens ubi spiritus Dei,
 ibi libertas. Quare peccant pralati contra
 Regulam, & contra ius Diuinum, & huma-
 num, si ad se confugientibus, de prefato re-
 medio non prouident. Quinimmo, & qui eis
 essent impedimento ad dictum maius bonum
 assequendum: resistent enim hi gratia Dei,
 & Spiritus sancti motui, ad maius bonum
 mouentis, & excitantis. Idq. patere potest
 ex simili. Nam si peccat, & resarcire tene-
 tur, qui alium impedit à lucro temporali pro-
 babiliter acquirendo; quanto magis peccabit,
 qui aliquem retrahit, & impedit à lucro spi-
 rituali? Et tamen verum est, quod perfectior,
 puriorq. Regula obseruantia; est aptior, &
 melior via ad charismata meliora acquiren-
 da, & spiritualia bona augenda, quā Regula
 obser-

Not.

Impediē-
 tes. perfe-
 ctionem,
 peccant.

obseruantia, non ita pura, & perfecta. Prædicta tamen vera sunt, quando manifestè, & satis probabiliter constat, quòd satis quis impeditur à præfata perfecta Regula obseruantia: nam ubi hoc esset dubium, prælatorum iudicio standum est. Sciendum tamen est, quòd viuere secundum declarationes Nicol. III. & Clem. V. & alias approbatas, & receptas expositorum declarationes; est viuere secundum præfatam Regula puritatem, & secundum intentionem B. Patris nostri Francisci, sine ulla relaxatione: ut latè in tertio præludio, differuimus.

Asperitates non
sæper, concedæ à
prælatis.

92 Aduertendum autem, quòd non possim prælati, petentibus subditis Regulam rigorosius quò ad exteriores, seu corporales obseruationes obseruare; concedere tenentur. Vtputa, nudis pedibus ambulare, vnum tantum habitum sine alia tunica portare, vestibus rudissimis indui, ieiunia Regule in pane, & aqua implere. Hæc enim passim concedere non tenentur: nisi ubi nullum corporale, seu spirituale, particulare, vel commune ex talibus corporalibus rigoribus timeretur detrimentum. Ex talibus enim rigoribus notabiliter excedentibus, propter humanam corporis, & animæ infirmitatem, quotidie declinantium; experientia nos docuit, multa pericula corporalia, & spiritualia prouenire. Quare non debet præla-

prælatus passim hac cōcedere; nisi de quorum solida virtute, atque diu probata, & sincera animi intentione, firmaq. constantia, & sancto proposito; & pariter corporis sana, robustaq. virtute, constiterit. Potius enim est, ut in obedientia, humilitate, patientia, plenoq. terrenorum omnium contemptu, & propria voluntatis abdicatione, oratione, & animi puritate, subditi exerceantur; quàm ut in his exterioribus singulares videri velint: ut latè differit Gerson in tract. de tentationibus diaboli, alpb. 70.

93 At si sufficienter subditus à suo superiori minime prouideatur, ut possit ad obseruantiam puriorem transire: tunc per se poterit humiliter prius petita, licet non obtenta licentia, eò transire, ubi purius Regula obseruatur. Nam si qui vouit vnā Religionem minus strictam, licitè potest secundum Deum, & Ecclesiam, ad strictiorem transire: licitè ergo frater poterit à statu inferiori, quamuis licito, ad altiorem, & puriorem Regule promissæ obseruantiam euolare, petita prius (ut diximus) humiliter, licet non obtenta licentia.

Immo si viderit subditus, se esse in loco ubi sine peccato viuere non potest, & tamen ei prælatus de opportuno remedio prouidere nō vult: nedum potest, sed etiam tenetur, inde recedere, petita prius (ut dictum est) licentia;

quia

Libertas
subditi p
obseruan
da Reg.

quia quilibet pro debita promissa Regula obseruantia laborare tenetur, & debet. Et si praelatus oppositum præcipiat, etiam sub excommunicationis pœna; non solum non tenetur subditus obedire, sed omninò non obedire constringitur, pro debita sua Regula obseruantia. Nec sine licentia obtenta, erit apostatare: nam talis non est censendus sine licentia recedere, sed cum licentia Regula, ad hoc specialiter obligãtis; & cum licentia expressa Ecclesia, ut habetur in cap. licet, de Regul. Tunc enim posset censeri apostata, & verè excommunicationem incurreret; quando nõ transiret secundum formam taxatam in dicto cap. licet; & in statutis Ordinis rationabilibus.

Not.

Subditi
quid facient in
persecutione.

94 Hinc colligitur, quòd si subditus probabiliter videat, & agnoscat se iniuste affligi, & acriter ab iniusto praelato malitiose puniri; adeò quòd certè iudicet, se amplius persecutiones prædictas pro sua fragilitate sustinere non posse, quin de propinquo ruat in mortale peccatum impatientia, seu desperationis, &c. nisi inde recedat. Potest idem, & debet de licentia humiliter petita, licet non obtenta, inde licitè recedere: ad suum superiorem pro opportuno remedio, recurrendo. Nec tenetur ibi manere cum huiusmodi occasione propinqua ad mortale: etiam si sub

excom-

excommunicationis poena, ei inbibeatur recessus. Quia dum ex illa mala sui iniqui praelati societate, praestatur ei impedimentum ad salutem, & occasio propinqua ad mortale, dum vires ad patienter ferendum non habet; potest, & debet ad suum superiorem predicto modo recurrere, suam procurando salutem, quae à nemine licet itè prohiberi sibi potest. Notanter tamen dictum est, si manifestè viderit malitiosè à suo praelato notabiliter, acriterq. se affligi: ac per hoc manifestè se videt in occasione propinqua ad mortale. Quoniam non sufficit fratri absque obtenta licentia, ad superiorem recurrere: si tantum leuiter ex propria affectione suspicetur, & iudicet de malo animo praelati, aut de suo periculo ad mortale. Nec videtur sufficere, occasio remota ad peccatum, nec si leuiter puniatur: sed requiritur, quòd sit certitudo probabilis de predictis, & acriter affligatur. Et haec dixi, ne quis ex sua affectione corruptus, sibi somnia fingat, ut vult. Ideò in propria causa semper sunt consulendi alij Deum timentes; & non est proprium sequendum iudicium, num licitus sit huiusmodi recursus, nec ne?

Suspicio
non suffi-
cit ad re-
cursum.

Not.

Monco

Tex.

MOneo verò, & exhortor in Domino Iesu Christo, vt caueant fratres ab omni superbia, vanagloria, inuidia, auaritia, cura, & sollicitudine huius sæculi, detractiōe, & murmuratione.

Monitiones
vtilissimæ.

95 **P**ostquam S. Franciscus superiorum in subditos, & subditorum in suos pralatos in ijs, quæ ad regimen, obedientiam, & puram Regulæ obseruantiam spectant, præceptis ordinauit, & direxit expressis: generalem nunc omnibus superioribus, & subditis monitionem proponit; vt à præfatis malis se corceant. Ab omni, inquit, superbia, hoc est omni specie superbiæ; hypocrisis scilicet, elatione, ambitione, conuicio, contemptu, arrogantia, irreuerentia, insolentia, ingratitude; & ab omni (inquit) superbia, vt intelligent, quamcunque eos superbiæ cauere debere, nempe cordis, conuersationis, sermonis, & operis, ne humilitas promissa depereat. A vanagloria, ne per eam, bonum quod faciunt, perdant. Ab inuidia, ne mutui boni desit dilectio. Ab auaritia, quæ in rerum terrenarum non habitarum cupiditate consistit, & in tenacitate rerum obtentorum; ne tanta promissa derogent paupertati. A cura, & sollicitudine huius sæculi, hoc est secularium rerum;

rerum; ne à propria, & ceterorum procuranda salute, & profectu virtutū impediuntur. A detractiōe, & murmuratione, ne charitas erga proximum periclitetur, & pax.

Ad quam culpam obligent
hæ monitiones.

96 **S**ed fortè dubitabis, cum hac omnia. Dubium.

tanquā mortalia ex Dei lege videantur prohibita; cur hic Pater Sanctus monitione fugienda exhortatur? Ad quod dico, quòd in omni genere capitalium peccatorum aliquid est mortale, & aliquid est veniale. Superbia, mortale est peccatum, cum quis superbiendo putat gratiam, quam habet, ex seipso habere, nec Deum vult donatorem, agnoscere. Vel quia existimat se illam bene meruisse à Deo; quia Deus ita ei tenebatur facere, & secus faciendo iniuste fecisset.

Solutio.

Superbia
quādo sic
mortalis.

97 *Vanagloria, mortalis est culpa, quando quis vanāgloriam, & laudem querit ad hoc; ut maiorem sibi vendicet licentiam, & viam ad facienda mortalia mala. Quia ubi finis est mortalis; mortalis ipsa vanagloria erit, quæ est ad talem finem. Vel quia vanè quis gloriatur de opere mortali; putā occidisse hominem probum, ignem iniecisse in magnum alterius iniustum damnum, fœminas bonas rapuisse,*

Vanagloria mor-
talis.

Exp. Reg. S. Franc. D d d vin.

vindicasse se iniuste de altero, & cetera id genus. Aut velle facere peccata ad vanā captandam gloriam, apud homines. Vel si faciendo aliquod ex suo genere opus bonum, putā elemosynam, ieiunium, &c. ad hunc principalem finem facit, ut vanam capiet apud homines gloriam. Vel si vanē gloriatur in aliquo indifferenti bono, putā in veste pretiosa, in pulchritudine, in diuitijs, ad finem malum mortalem, trabendi scilicet alios ad peccatum.

Inuidia
quādo est
mortalis.

98 Inuidia, mortale de se peccatum est; quia de bono dolet alieno, & gaudet de malo. Vbi enim ex voluntate deliberata, & certa scientia, sine causa bona, quis de bono alterius dolet, vel gaudet de malo, mortaliter ex inuidia peccat; quia hoc est contra proximi charitatem.

Auaritia
quādo est
mortalis.

99 Auaritia, qua inordinatus est appetitus habendi aliquid, mortalis de se est; ut ait D. Tho. 2. 2. q. 118. art. 1. siue sit in desiderando bonum alterius, itā ut auferretur, si fieri posset, siue in appetendo ad temporalem utilitatem, aliquid sibi illicitum, putā praelaturā, aliudve regimen, &c. ad qua munera se indignum agnoscit, aut agnoscere debet; siue sit in acquirendo per iniustitias, & fraudes, & vias illicitas mortales; siue sit in retinendo alienum scienter, & contra placitum eius, cuius res illa est, absque voluntate restituendi.

di

di eam tempore, & loco debito. Vel retinendo propria superflua, qua nihil profunt ad necessitatem, & ad statum persona; adeò ardenti desiderio, ut potius eligatur, quòd res putrescant, & vastentur, quàm in usum, & fructum aliorum tradantur.

100 Cura, & sollicitudo huius seculi, mortalis etiam culpa tunc est, cum res non necessaria, & superfluitates nimis ardenti desiderantur affectu: adeò ut mens impediatur totaliter ad cogitandum de propria salute. Quarè qui sic de seculo, seu secularibus rebus est sollicitus; ut contra Regula honestatem notabiliter faciat; vel ut illa dimittat, ad qua ex lege aliqua obligante, vel voto Regula tenetur; mortaliter peccat.

Cura seculi quoniam est mortalis culpa.

101 Detraçtio, item mortalis est, cum ex invidia, aut odio, quis malè de altero loquitur. Vel si id solum faciat ex lubricitate lingue, & facilitate loquendi: si tamen malum quod dicitur, in magnum alterius damnum cedere possit: quia cauenda est dicendi leuitas, quando ad grande alterius damnum, cedit.

Detraçtio quando fit mortalis.

102 Murmuratio, etiam mortalis est, cum quis scienter impugnât Dei iudicia, aut superiorum auctoritatem; vel cum ad suscitandum scandalum, ordinatur. Vbi enim prædicta ex deliberatione, certa q. scientia, & pleno fiunt consensu; mortalia sunt peccata absque dubio.

Murmuratio quoniam fit mortalis.

D d d 2 As

Superbia
aliquādo
est venia-
lis.

At si per ignorantiam, aut ex primo motu absque pleno consensu admittantur sapè sunt venialia. Superbia verò venialis erit, quando quis aliquam putat se habere gratiam, quam non habet: putà viriliter resistendi temptationibus, & mirabilia faciendi pro Deo: quia scilicet ad hoc satis bonas habet coniecturas, quanquam fortè non ità sit. Si enim hoc per ignorantiam ità esse putat, aut ipsum putare non est penitus affirmatiuum; tantum venialis erit culpa. Securius tamen est, neminem simpliciter talibus sic confidere, & inherere; quin semper Diuinorum iudiciorum, & humana fragilitatis rationalis timor habeatur.

Vanagloria
venialis, quan-
do.

Vanagloria, quæ levis est placentia in laude alicuius, non nisi venialis est culpa. Et generaliter ubi in aliquo bono subrepat opere; non quasi finis ad faciendum opus illud principaliter intentum. Quod clarius dicitur. Quicumque vanam laudem, seu gloriam inordinate appetit, ità tamen, quòd Deum sibi cæteris omnibus præponit; nec aliquid contra Deum faceret, pro gloria assequenda; non criminaliter, sed venialiter tantum peccat.

Inuidia
venialis
quando.

Inuidia, quæ per deliberationem quandam; non tamen plenam, seu completam surrepat; venialis erit. Quia licet non repellatur in primo motu quamcūque fieri potest; quia

tamen

Tamen depellitur antequam plenus habeatur consensus, & incipit displicere; non mortalis, sed venialis erit culpa.

Avaritia item, qua in appetitu alienorum bonorum consistit, vel rei non sibi licita, venialis tantummodò culpa erit: si ex voluntate non absoluta sed sub conditione expressa, vel saltem subintellecta appetatur: utputà, vellem hoc, vel hoc si absque Dei offensione, aut damno proximi habere possem. Vel generaliter ubi amor rei, desiderium est rei exigua; vel ipsum desiderium exiguum, & parvum est, adeò ut nullo modo vellet pro illa re Deum offendere. Exiguitas enim rei, vel desiderij; à mortali (secundum omnes) excusat.

Avaritia venialis, quando.

Idemq. dicendum est, de cura, & sollicitudine saeculi. Si enim talis est, quòd licet magno amore curis saeculi quis se occupet, non tamen tanto, quòd Deum velit offendere, & necessaria salutis omittere; veniale peccatum est tantum.

Cura saeculi venialis, quando.

Detractio item, qua non ex odio, aut invidia nascitur, sed ex facilitate loquendi; si non in magnum, sed exiguum damnum cedit alterius; venialis est.

Murmur etiam, contra Diuinam providentiam, aut superiorum auctoritatem, si non ex superbia intellectus fiat, nolentis se in obsequium Fidei, & superiorum captivare; nec ex

Murmuratio venialis, quando.

D d d 3 nimis

nimis deprauata voluntate, sed ex quadam leuitate; nec pleno affectu, & consensu; crimen erit ex huiusmodi circumstantijs, veniale.

**Causæ excusan-
tes à mor-
tali.**

Et generaliter tam in prædictis, quàm in cæteris criminalibus culpis; ubi per ignorantiæ inuincibilem, vel ex primo voluntatis motu, absque pleno consensu delinquitur; non nisi veniale erit peccatum, & aliquandò nullum: pro eò quòd consensus est ille, qui principaliter facit peccatum. Vt de prædictis omnibus latè potest videri Gerson tom. 2. alphab. 32. de cognitione peccati.

**Perfectio
excludit
venialia.**

Propter hanc ergò distinctionem mortalibus, & venialis culpa; hæc in Regula exhortatoriè ponuntur. Quia cum ad perfectionem secundum nostram professionem tendere debeamus: à venialibus abstinere, prout possibile est, conari debemus. Ne ijs neglectis, facilius in mortalia incurramus; vel per illa multis meritis priuemur.

**Quem effectum producat culpa
venialis.**

**Venialis
culpa qd
inducat.**

103 **V**eniale enim peccatum, licet lethiferum vulnus non sit, quod vita gratia animam interimat, sicut mortale facit peccatum: est tamen vulnus circa mortem, quia ad mortale disponit. Et satis indignum est,

est, ut humilitatis, & perfectionis altissima
professores, rursus superbiendo proximis in-
videndo, cupiditatibus, & curis, & negotijs
saeculi, detractionibus, & murmurationibus,
se iterum, (licet infra terminos venialis cul-
pe) immiscendo; ad animam enecandam, seu
vita gratia interimendam, accedant.

Nec item venialis culpa, simul cum actu
meritorio in eadem anima & tempore: se com-
patiuntur. Vt scilicet eadem oratio, elemo-
syna, ieiunium, & huius generis alia; quae
ex vanagloria, venialia redduntur, merito-
ria gloria, seu augmenti maioris gratia, sint.
Non enim idem actus meritorius esse potest,
& culpabilis, licet venialiter: quia impossibi-
le est eandem animam simul agere meritorie,
& venialiter demereri; quoniam nullus pec-
cando meretur vitam aeternam. Nam tan-
ta vis, & malitia est veniale peccatum, ut
tollat ab actu quem inficit meritum aeterna
vita: quamvis praedictum meritum non tol-
lat à persona. Etenim multi sunt sancti viri,
qui absque eo quod aeterna vita meritum
perdant, peccant venialiter: Verum per illos
actus qui peccata sunt venialia, non meren-
tur vitam aeternam. Vt exactè hoc videri
possunt per Caietanum tom. 1. opusc. tracta-
tu 31. respons. 14. & 2. 2. q. 33. art. 2. ad 3.
Et hoc, secundum Gerſo. tom. 3. alphab. 63.

Veniale
non stat
cum me-
rito.

D d d 4 lect. 5.

lect. 5. de vita spiritali anima, dicere volunt Theologi; affirmantes veniale peccatum non esse contra charitatem, sed contra charitatis feruorem. Vocant enim feruorem, actionem ipsam ex charitate procedentem; quæ quidem actio pro tunc impeditur, dum peccatum veniale committitur. Et ex ijs patet, quàm fugienda sit culpa venialis; & quàm rationabiliter in Regula, vt fugibilis à S. Francisco exhortatoriè proponatur. Etenim meritoriam impedit actionem; ac in magnum gloriæ augmenti cedit detrimētum. Tandem à cura literarum Beatus Pater bisce verbis indoctos fratres suos coercet, dicens.

Tex.

ET non curent nescientes literas, literas discere; sed attendant, quòd super omnia habere debent spiritum Domini, & sanctam eius operationem.

De studio literarum.

Studium
literarū
quàm ue-
cessariū.

104 **M**Iraberis fortasse, cur Pater Sanctus hic literarum studium minime commendat, sed potius dissuadere videatur? cum in suo Ordine predicatorum esse velit, eosdemq. de debito predicandi modo specialiter instruat: vt ex 9. Regula cap. patet.

Ex

Ex quo præcipuè nobis studium literarum conuenire conuincitur: qui per prædicationis officium, salutis proximorum insitimus. Hoc enim prædicationis munus, sacra Scriptura notitiam requirit, quæ in plerisque locis subtili indiget expositione. Quare ne ex imperitia, errores pro veritate doceamus; necesse nobis est, sacra Scriptura habere studium, & Magistros. Vnde Nicol. in cap. Exijt. satis nobis studium literarum asserit conuenire. Quod & Martin. V. in suis constitut. cap. 10. confirmans, ait: [Exhortâtes strictissimè in visceribus Iesu Christi fratres omnes; ut ubicunque viderint idoneos ad studia promouendos; totis viribus auxilium eisdem, consilium, & fauorem impendant: cum scientia, donum Dei sit, armatura ad defensandum sanctam fidem catholicam, corona Ordinis, lumen veritatis, & vita in tenebris ambulantium.] hæc ille.

105 *Sed fortè studium literarum expressè suadere nõ curauit; quia iam videbat nos satis ex naturali appetitu ad capeffendas scientias, inclinari. Et insuper, ex statu nostro à mundi curis, & sollicitudinibus abstracto, et utili exercitio prædicandi, in Regula demandato; satis ad sacras literas nos ordinatos supposuit. Ne autem putaremus, principale in echartis, & literis studium esse ponendum, sed*

Studium
literarũ
cur non
suadetur.

sed magis spiritalis sapientia prius, postmodum literarum studium esse sectandum; iuxta illud Dauidicum Psal. 118. Bonitatem, & disciplinam, & scientiam doce me: Ideò prius ab immoderato, irreligiosoq. literarum studio nos retrahendo; cui potissimè studio sit nauandū statim tradidit; inquit. [Et attendant, quòd super omnia desiderare debent habere spiritum Domini, & sanctam eius operationem.] Ac si dicat, non literarum studium super omnia sectandum est; sed studendum super omnia est; ad habendum Spiritum Domini, & deuotionis; cui & ipsum studium literarum, & cetera omnia inservire debent.

Studium
literarū
nō repre-
hēditur
hic.

106 Non ergò simpliciter hic. studium dissuadetur literarum, si pro omnibus fratribus hac paterna exhortatio est intelligenda; sed superfluum illud studium, quod à studio orationis, et deuotionis, et charitatis retrahit fratres, secundum communiter Doctores. Unde Hugo dixit. [Neque enim S. Franc. reprehendit, aut dissuasit unquam studium literarum, nisi propter hoc, à necessarys declinet vita studentium: immo & deuotè studentem, sacra promouent litera ad virtutes. hac ille.] Sed si simpliciter & absolutè est intelligenda exhortatio; ad laicos tantum, & illiteratos est sermo; ut omnes Regulae exposi-
res

Laici pro-
hibentur
studere.

res fatentur. Vult enim Regula hic, ut quisque in sua vocatione permaneat; et non procurent laici ad clericatum, de laicatu ascendere; nec literas discere presument, ultra suam vocationem. Et licet hoc ex Reg. non nisi tantum exhortatio eis sit; ex iure tamen Diuino prohibitum est laicis, studio literarum incumbere: ut quisque iuxta Apost. verbum Ephef. 4. dignè in sua vocatione ambulet, in qua vocatus est. Et ex statutis Papalibus prohibetur iis, de laicatu ad clericatum ascendere: ut in compend. priuileg. titulo. Laici fratres, videri potest.

107 Clericis verò minimè id dissuasit, sed magis voluit, quòd debitè, & religiosè studerent: cum ad confessiones audiendas, vel ad predicationis munus, sint vocati. Qua quidem absque literarum studio, minimè sine errore fieri poterunt. Vnde ipse B. Pater, cum paucas literas sciret, postmodum non solum orando, (ut dicit Hugo) sed etiam studendo profecit: & alios fratres in diuinis studere literis voluit: & ut sacra Scriptura Doctores, in maxima haberentur reuerentia mandauit. Cunque Euangelium dicat, Matt. 5. Qui fecerit, & docuerit, hic magnus vocabitur in regno calorum: quis sana mentis dicet, quòd literatis sacrarum literarum studium, vetuerit Pater sanctus? Hac enim scien-

Clerici
hortantur
ad studiũ.

ita nō solum ad aliorum eruditionem esse vtilis; sed etiam ad propriam instructionem, ut seruus Dei sciat seipsum benè regere; virtutes à vitijs discernere; & notitiam Dei, & futurorum premiorum clarius intelligere; & in omnibus cautius, & fructuosius conuersari.

Quòd gratia deuotionis, & orationis
à fratribus sit expetenda
super omnia.

108 **N**on ergò studium vetuit literarū; sed magis necessarijs, magis insistendum esse suavit: inquit. [Attendāt fratres, quòd super omnia desiderare debent habere spiritū Domini, & sanctam eius operationem.] Virtutes scientijs præponi debent; quoniam nulla potius sciētia, quam practica virtutum: meritò ergò super omnia spiritū Domini, et sanctam eius operationem desideranda, insinuandū fratribus erat à Seraphico Patre in Regula. Quoniam si huius Regule vitam, feruētē fratres debeant insecurari: potius edocēdi à Deo sunt, per influxus gratuitos, et per affectus cordiales in solum Deū eleuatos & fixos, quàm per litera studiū. Immo credo, quòd absque Diuina illuminationis radio & igniculo, nemo possit medullam sanctorum

Etarum Scripturarum penetrare perfectè.
 Et fortassis, nec aliquo modo penetrare pote-
 rit, absque aliqua vanitate, & sine magna
 insipiditate. Et saepe experientia docuit,
 quosdam simplices fratres, soli mentali stu-
 dio & deuotioni vacantes, perspicaciores &
 longè peritiores in Diuinis sacrarum Scrip-
 turarum sensibus extitisse: quàm quosdam
 fratres literas profitentes, qui tamen sola
 albugine, seu cortice literæ suæ habent ocu-
 los velatos. Iurè ergò à Seraphico Patre,
 literatis & illiteratis fratribus, duo hæc su-
 per omnia attendenda, & exoptanda pro-
 ponuntur: Domini scilicet, habere spiritum;
 & sanctam insuper eius operationem. Spi-
 ritum Domini habendum, signantem dicit;
 quia potius est habere Spiritum Domini,
 quàm habitus gratiarum, seu diuinarum ha-
 bere virtutum. Tum quia ipse Dominus est
 fons, terminus, et obiectum earum. Tum quia
 habitus prædicti, minimè haberi possunt, sine
 continentia, et immediata in habitatione spi-
 ritus Christi. Tum quia ipsis gratijs, nihil ap-
 pretiandum, vel querendum; nisi ipsemet Do-
 mini spiritus, qui est supersubstantialiter om-
 ne bonum. Tum quia à suis fratribus quandā
 participationem Spiritus Christi desiderari
 vult; ut, quò fieri potest, conformes eius vi-
 tæ reddantur. Ideò dicit. [Et sanctam eius
 opo-

Spiritus
 Domini
 quis sit.

operationem.] *Vt ex Christi exemplo, nobis probaret quatuor actus esse summos, summoque ad eos conatu fore contendendum: quos prosequendo, subnectit dicens.*

O Rare semper ad Deū puro corde, & habere humilitatem, & patientiam in persecutione, & infirmitate, & diligere eos, qui nos persequuntur, reprehendunt, & arguunt: Quia dicit Dominus, diligite inimicos vestros, & orate pro persequentibus, & calumniantibus vos.

Operatio
sācta Do
mini quæ
sit.

Rom. 8.

109 **S**anctam Domini operationem specificat per orare semper, et puro corde ad Deum. Et per humiliari infra seipsum. Et per patientiam in omnibus aduersis. Et per perfectam, omnium non solum amicorum, sed etiam inimicorum, dilectionem. Orationem, tanquam precipuam spiritus operationem, proponit. Quoniam (ut Apostolus inquit) spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus, ideo ad orandū semper monitorie hortatur. Iuxta illud Luc. 18. Oportet semper orare; et nunquam deficere. Quod simpliciter secundum S. Bonau. intelligitur, ut semper orare, sit horas canonicas quotidie debito more dicere. Vel semper benefacere,

re, quia semper orat, qui semper benè operatur: Vel spiritum deuotionis, semper inuolabiliter obseruare. Hac enim deuotio, inter quascunque operationes, & occupationes gemitibus solet, & suspirijs inenarrabilibus, Christi clementiam implorare. Puro etiam corde oratum dicit; ut in oratione puri cordis, non solum communem abstinentiam, & sobrietatem à delitijs carnis includat: sed etiam omnem absterfionem, & depurationem à quibusq. illecebris, & fantasmatum nebulis. Vt sic sereno mentis oculo, & puro orient corde; ac si in calis essent, videntes faciem Dei sui.

110 Et nota, quòd ter in Regula de oratione agitur; primo, in tertio capit. ut Diuini cultus primatum in oratione esse scias. Secundo in 5. cap. ut virtualis obsequij & laboris primatus, in oratione esse ostendatur. Tertio in hoc cap. 10. ut in oratione omnis studij sapiētialis sacrarū Scripturarum primatus, esse probetur. Iuxta illud Apostoli Iaco. 1. Si quis indiget sapientia; posculet à Deo. Per ipsam enim orationem, & in ipsa, intimè & sapientissimè tenetur, gustatur, & cernitur summum bonum. De qua, pulchra videre poteris apud Gerso. alpbab. 49. de oratione; & in Opusculis S. Bonauen. in Regulis nouitiorum capite 2.

Oratio
ter nomi-
natur in
Regula.

111 Post

Humili-
tas quam
necessa-
ria.

Isai. 57.

Patientia
quam ne-
cessaria.

III Post iugem autem, & puram orationem; ad humilitatem, patientiam, & charitatem hortatur. Humilitas post orationem immediatè subnectitur; quia ipsa Deo, & hominibus maximè grata esse assolet. Vnde Scriptura Divina testatur, Spiritum Domini super humiles requiescere. Et quia Minoribus fratribus iuxta sui humilissimi exigentiam status, propriissima virtus esse debet; eam patientia praponit. Et quia ipsa humilitas fundamentum est patientia; sicut superbia impatientia fundamentum probatur. Iuxta illud Prou. 13. Inter superbos semper sunt iurgia. Immo sicut superbia radix cuiuslibet improba affectionis est; sic ex aduerso omnem piam affectionem ipsa humilitas parit. Patientia deinde in persecutione, quae est aduersitas ad extra; & in infirmitate, quae est aduersitas ad intra, habenda est. In persecutione, quia scriptum est 1. Tim. 3. Omnes, qui pie volunt vivere in Christo, persecutionem patientur. Tunc enim fratres verè Minores esse probantur; cum patientiam ad eos, qui nobis benefacientibus, damna, proba, & calumnias inferunt; placido corde seruaauerint indefessam. Nihilq. mali pro malis, facto, verbo, rancore, vel signo responderint: sed magis orationis, & beneficiorum rependerint actiones. Et insuper si in infirmitatibus

bus eandem seruauerint. Quae tunc verè seruatur, quando frater infirmus paucis obsequijs, paucisque remedijs contentatur; iuxta exigentiam paupertatis. In quo magis reperiuntur vitiosi, qui à seculo ad Religionem pauperrimi venerunt. De quibus S. Hieronymi. ad Eustochium, inquit. [Sunt nonnulli viles, & abiecti in saculo, qui quotidianis laboribus se ultra vires affligentes pro victu captando vilissimè, & vix satis fabis, & rapis cum pane bordeaceo saturantur: cum Christi verò ad mensam accedunt, & Christi militiam suscipiunt sua egestatis obliti, lautiora quarunt, quam milites, qui sunt assueti magnificis, hac autem omnia in Christi, & Apostolica vita, locum non habeant. hac ille.]

Infirmi
quomodo se habere debent.

112. Charitas demum in eos, qui nos persequuntur, & irrationabiliter reprehendunt, & arguunt; rationabiliter exercenda monetur, ut veri Christi discipuli inueniamur: Qui inimicos diligendos mandauit, & orandum pro ijs, qui nos persequuntur, & falsi criminis impositione calumniàtur. Quoniam beati sunt, qui ob iustitiam, persecutionem patiuntur: & horum, regnum coelorum esse, Scriptura testatur. Verùm quia incassum bonum agitur, si ante vita terminum deseratur: idè sequitur hic.

Charitas
in persecutores.

Exp. Reg. S. Franc. E e Qui

Tex.

Qui autem perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit.

113 **Q**uoniam tam in fugiendis malis, quam in sectandis bonis; ipsa perseuerantia, & recta finis consummatio coronabitur. & hac de decimo capitulo.

De suspectis consortijs mulierum, & ingressu Monasteriorum Monialium, & compaternitatibus vitandis. Cap. XI.

Tex.

Precipio firmiter fratribus vniuersis, ne habeant suspecta consortia, vel consilia mulierum, & quod non, &c.

Castitas
strictè præ-
cipitur
hic.

In Decimo superiori capitulo, de speciali interiori regimine; quemadmodum prælati circa subditos precipiendo, & subditi ad suos superiores obediendo, pro Regula pura obseruantia se habere inuicem debeant. In hoc undecimo capitulo docemur, quoniam modo ad exteriora regi debeamus; ad purissimam tuendam castitatem, & famam sinceritatem ab omni turpitudinis labe. Et sicut sub præcepto firmissimo, Pater sanctus, receptionem pecunie

in 4. Regula capitulo prohibuit fratribus, quod ad paupertatis puritatem spectat, dicens, [Praecipio firmiter fratribus uniuersis, ut nullo modo denarios, vel pecuniam recipiant.] Et sub firmissimo item precepto in 10. cap. in omnibus, quae contra animam & Regulam non sunt, obediendum esse superioribus praecipit; quod ad humilitatem obediendae attinet, inquit. [Firmiter praecipio fratribus, ut obediant suis Ministris in omnibus, &c. Ita nunc sub firmissimo etiam precepto, pro sancta castitatis pura obferuantia, & fama sinceritate, tria nobis intercedit: suspecta, scilicet mulierum consortia, ingressum ad moniales, & compaternitates. Vult enim Pater sanctus, nostram esse cōuer- sationem purissimam, tutissimam, & clarissimam: & ideo hac tria inibet, per quae solet infici puritas, periclitari securitas, & obscurari claritas.

2 Sciebat sanctus Pater hominis fragilitatem, & pronitatem ad malum; hostis infernalis astutiam, & sagacitatem; & mulierum contagiosam affabilitatem; ideo suspecta hic earum consortia in gestu, & consilia in affatu, suis fratribus interdicit. Nec tantum suspecta nobis mulierum, sed etiam cuiusvis persona consortia, prohibet; ut inquit S. Bonau. & ceteri expositores hic. Quia sicut De-

Consortia suspecta prohibentur.

minus noster prohibendo mechiam, nō solum minorem prohibet lapsum, qui est fornicatio, sed & omnem maiorem turpitudinem, qua corpus seminaliter inquinatur: Sic in proposito, prohibendo hic B. Pater suspecta mulierum consortia; prohibet & suspecta consortia virorum quorumcunque.

Consortia suspecta prohibentur.

3 Et per suspectum consortium, quod nobis ex vi Reg. prohibetur. Bonau. intelligit, tum consortium cuiuscunque personae, quod nobis enormis tentationis excitat stimulum, et crimini praestat fomentum; tum quod probabiliter potest apud aliud, vel alios, scandalum de impudicitia generare. Antonio autem Cordub. magis placet, quod hic nobis tantum interdicatur consortium secundo modo dictum; scilicet, quod potest apud alios scandalum de impudicitia generare. Et ratio est, quia directe per castitatis votum, tenemur omnem vitare impudicitiam, corde, ore, & opere quomodocunque contrahendam; utputa impudicitiam aspectus, tactus, affatus, & cogitatus carnalis. Et indirecte eodem tenemur voto, quascunque proximas vitare occasiones ad impudicitiam impellentes. Et sic suspecta quarumcunque personarum consortia, vel consilia, ex quibus probabiliter nobis ad immunditiam, seu contra castitatem, corde, ore, vel opere praeberetur peccandi

occa-

occafio, videntur interdicta, ex ipfo voto ca-
 stitatis. quod Petr. Ioan. annotauit in fine
 huius capituli. Quarè non est, cur iterum
 sub præcepto, sint prohibenda. Atqui ex vi
 voti castitatis, suspecta non tenemur vitare
 consortia, qua alijs ad immunditiam, scan-
 dalum, seu offendiculum esse possent; licet ad
 hoc diuino, & naturali iure teneamur iux-
 ta illud Matth. 18. Va homini illi per quem
 scandalum venerit. Ideò B. Pater id nobis
 in hoc cap. specialiter interdicat. Sed quo-
 niam Sanctus Bonauentura, & communis
 expofitorum sententia habet, suspecta his
 consortia non solum ad euitanda scandala,
 sed etiam ad puram mentis, & corporis ca-
 stitatem seruandam, esse interdicta: ideò à
 tanto viro, & communi omnium sententia,
 non est tutum recedere.

4 Et si queras, quanam suspecta dicenda
 sint consortia ex quibus alijs scandalum hau-
 riri poterunt? Dico ex pluribus id esse con-
 ditionibus spectandum; utpotè ex genere ip-
 sius actus, & ex circumstantijs personarum,
 loci, temporis, frequentia, &c. huiusmodi: ut
 dicunt quatuor Magistri, & cõmuniter Re-
 gula expofitores in hoc passu. Vnde S. Bo-
 nau. dicit, quod suspectum consortium, non
 solũ est cum muliere. seu persona suspecta, sed
 etiam cum omni alia; ubi locus, tempus, ge-

Suspectũ
 cõfortiũ
 quid sit.

Ecc 3 stus,

seus, aspectus, & alia indicia suspicionē probabilem immunditia generare solent. Scilicet si pro colloquijs habendis locus queratur solitarius, aut obscurus; tempus nocturnū, aut aliàs importunum, putà quando fratres omnes sunt in Choro, vel in refectorio; si gestus sit dissolutus, putà nimia appropinquatio ad mulierem, vel nimia affixio oculorum ad faciem eius, vel manuum contactus. Item si talia consortia, vel colloquia fiant excluso aliorū auditu, licet non visu; & sunt cum eadem persona prolongata, aut frequentata, absque ulla manifesta, pia, seu rationabili causa. His enim concurrentibus vel in toto, vel in parte; suspecta ipsa consortia, vel colloquia communiter redduntur. Et in his maxime etas, & conditio personarum attendenda est. Et Petr. Ioan. ait, quòd suspecta consortia, non solum per mutuam presentiam, sed etiam in absentia multipliciter per literas, per dona, per nuntios, & cetera huiusmodi, saepe contrahi solent. Et Hugo, Barib. Pisa. & Ioan. de Valentia dicunt, in hoc cap. 11. quòd si alicui fratri dissuadetur, & eò magis si prohibetur per praelatos colloquium alicuius mulieris, vel familiaritas alterius persone, cum qua suspicio possit oriri; & ex hoc quòd timetur de impudicitia aliqua; si reiterat, iam de facto, se suspectum reddit. Et habetur

in

*in constitutionibus B. Ioan. de Capistrano.
cap. 11.*

§ Et ex ijs patere potest, quoties à multis mortaliter peccatur in familiaritatibus, et visitationibus frequentibus mulierum, seu iuuenum, licet malo animo non fiant; propter scandalum, & suspicionem sinistram, quam alij, & maxime seculares concipere possunt. Vbi enim frequentia, aliquam ex suprapositis circumstantijs absque ulla excusante causa adiunctam habuerit; ex quo rationabiliter suspicio oriri potest: mortaliter peccabitur, ex scandalo dato. Qui enim aduertit, aut aduertere debens, alios ex suo (nulla excusante causa) agendi modo scandalizari, & prouiores fieri ad peccandum; et nihilominus ab incepto non desistit; ex scandalo actiuo dato, mortaliter, seu venialiter peccabit, secundum scandali rationem. Quoniam quisque ab omni actu cui non aliunde est ascriptus, desistere tenetur; quando timetur, aut secundum vehementem coniecturam timere debet scandalum passiuum pusillorum; quousque illud euacuatum fuerit. Ut habetur in Gerson. to. 2. Alpb. 24. lit. H.

6 Ingressus item ad Monialium monasteria specialiter prohibetur. Tum quia sub specie spiritualis amoris, occultius, facilius, & periculosius carnalis incentiuum amoris, &

Familiaritas inducens peccatū.

Not.

E e e 4 fami-

familiaritatis, insurgit. Tum quia horribilior hinc infamia, & scandalum oriri posset: Tum etiam quia ad sacratas Christi sponsas, purior, timorator, et reuerentior quam ad alias, accessus esse debet, ideo dicit.

ET ne ingrediantur monasteria Monachorum: præter illos, quibus à Sede Apostolica cōcessa est licentia, specialis:

Accessus ad monasteria nō prohibetur.

7 **I**ngressus, non accessus ad Monasteria Monachorum, prohibetur: qui tunc est, quando quis ad claustra, domos, & officinas interiores ingreditur. Quoniam nomine monasterij, prædicta tantum Nicolaus iij. intelligenda decreuit: pro eo, quòd, ad alia loca, ubi homines seculares conueniunt, ut puta cratem, loquutorium, Ecclesiam, &c. possunt fratres illuc causa predicationis, vel elemosynæ petenda, accedere: quibus id à superioribus suis, pro sua fuerit maturitate, vel idoneitate concessum. Vt per dictum Nicolaum iij. in cap. Exijt. S. Denique, extat declaratum; & per omnes Regulae expostores.

Ingressus qualis prohibetur.

8 Et licet, usque ad tempora Grego. I X. aliqui fratres intellexerint, & voluerint, hic tantummodo prohiberi ingressum, ad monasteria pauperum Monialium S. Clarae inclusarum, cum de eis Sedes Apostolica curam habeat

habeat specialem. Cuius gratia putabant dictum esse, in Regula (præter illos, quibus à Sede Apostolica concessa est licentia specialis:). Per dictum tamen Greg. 9. & Nic. 3. declaratum est; generaliter id esse prohibitum de quarumlibet canobijs Monialium. Quare, licet specialiter pro monasterijs Monialium S. Clara, secundum S. Bona. & Petrum Ioan. hic, ista intelligi possit prohibitio; quia præfata pericula fortius, & facilius insurgere cum huiusmodi Monialibus possent, quæ sub Ordinis regimine specialiter subsunt. Attamen pro cunctis quarumcunque Monacharum, seu sororum canobijs; & Tertiariarum religiosarum collegiatarum, regularem vitam canonicè profitentium, siue inclusa sint, siue non; ex Regula cunctis fratribus prohibetur ingressus. Vt ex dictis Pontificibus, & Eugenio 4. constat. Et ita S. Bon. Hugo, & ceteri post dictum Greg. 9. expositores; & Collector compend tit. ingred. monast. in secundo Notab. intellexerunt. Generalis enim prohibitio cum sit; nullum Monacharum quarumlibet excipit canobium. Et nos non ad intentionem Sancti Francisci, quam nescimus; sed ad litteram, quam vouimus, & communem, ac rationabilem astringimur intellectum. Omnes autem mulieres communiter viuentes, & regularem obseruantiam canonicè
pre-

proficientes *Monacha*; & earum domus, *monasteria* dici possunt. Quod annotauit *Hugobius*. Ideò ab horum *monasteriorum* ingressus; generalis *Regulae* prohibitio arcet: licet *Inno. 4.* & *Alex. 4.* aliter senserint. Quorum declarationes per *Nicol. 3* fuerunt abolitæ; prout videri potest in compendio ubi supra §. 8.

Monachi
qui appel
ladi sunt.

9 Immo secundum *S. Bon.* sicut *Monachi* appellantur, nō solum qui in collegio viuunt, sed etiam qui solitarij vitam degunt: sic & *Monacha*, & *Moniales*, non solum collegiatæ dicenda sunt; verum etiam inclusa, & quæ solitariam vitam agunt. Ideòq. bæ, sicut collegiatæ vitanda sunt; & eò magis propter maius periculum solitudinis. Cuius dictum impugnari ex eò posse videtur, quòd solitariae licet *Monacha* sint, non tamen earum habitationes sunt propriæ *Monasteria*, seu cœnobis *Monacharum*. *Monasterium* nanque, collegium seu communem Religiosarum mulierum ad simul habitandum, & conuiuentium congregatarum, denotat habitationem. Et ex *Regula* ipsa, non nisi ingressus ad *monasteria* *Monialium*, fratribus interdicitur. Nec ex declarationibus, & prohibitionibus *Papalibus* ad præfatas solitarias accessus videtur esse prohibitus; ut in compendio, tit. ingress. monast. videri potest. Adbuc tamen videtur saltem ex intentione huius præcepti,
minime

minimè fratribus licere, talia Religiosarum solitariarum ingredi loca; propter eandem, periculi scilicet, & scandalum, rationem; quæ aque in istis, & fortè magis solitarijs, & in illis collegiatis militat Monialibus. Quamuis stando in rigore literæ, oppositum probabiliter teneri possit.

10 Ad loca autem interiora domorum, ubi mulieres honestæ, (quamuis bizocba. seu tertiaria sint,) collegialiter absque vlla tamen canonica professione conuiuunt: non videtur ex hoc Regula præcepto, nec ex Pontificum declarationibus, seu prohibitionibus interdictus ingressus. Quia huiusmodi mulieres, verè Monachæ non sunt; cum sub nulla Regulari canonica professione viuunt. Sicuti veræ Moniales, & etiam tertij Ordinis sorores, viuunt: quæ sub similitudine monasterij Regularis in congregatione conuiuunt, sub canonica tertij Ordinis professione: ut ex Beato Ioanne Capistrano, in fine 11. cap. colligitur. & ex Cordub. hic, quæst. 2. habetur expressè. Ratione tamen periculi, vel scandalum, tenemur ab earum ingressu, & familiaritatibus frequentibus, seu suspectis cauere: sicut à suspectis consortijs aliarum quarumcunque personarum, ut supra dictum est.

11 Ex licentia tamen Sedis Apostolicæ; licitum erit fratribus monasteriorum quarum-

Ingressus
ad tertiarias an liceat?

Licentia
ingrediendi monasteria.

rumcunq; Monacharum, seu sororū ingredi septa; modo talis licentia specialiter fratribus sit indulta. Quoniam ut ex verbis Reg. patet, de licentia speciali Papæ, cōceditur fratribus præfata ingredi posse monasteria: unde ex generali facultate, & indulto, minimè possent introire. Generalis autem facultas est, quando generaliter omnibus Christianis clericis, aut religiosiis, in aliquo, seu aliquibus casibus præfata monasteria introire posse conceditur; nulla specialiter de fratribus Minoribus facta mentione. Virtute quidem talis generalis facultatis, quæ in bullis, & confessionalibus quandoque fieri solet: nos fratres Minores minimè præfata monasteria, licitè introire possemus. Quia cum ipsa Regula præcipiat, ne fratres ingrediantur monasteria Monacharum, (nisi quibus à Sede Apostolica cōcessa est licentia specialis) necesse est ut specialis pro Minoribus fratribus facultas fiat; vel quòd in speciali fiat mentio de illis; vel quòd aliquo modo constet de intentione Papæ, ad id præfatis fratribus facultatem indulgentis, alioquin contra Regulam peccarent.

Quando licitè ad Monasteria
fiat ingressus.

12 **C**asus autem, in quibus ex Apostolicis priuilegijs, specialis facultas
Mino-

Minoribus fratribus fit ingrediendi præfata monasteria; sunt septem. Primus, ex Pio 2. & Nic. 5. q. ingredi possunt claustra quarũcunq; Monialium (exceptis sororibus S. Clara,) & alia loca, ad quæ seculares ingrediuntur; quando à suis superioribus, quicũque illi sint, & Guardianis mittuntur ad prædicandum in præfatis locis, & non aliter. Excepi sorores S. Clara: quia licet à præfatis Pontificibus generalis sit fratribus facta facultas pro quarumcunque Monialium monasterijs: per Leonem tamen 10. reuocata est, quò ad prædictas Sancta Clara sorores.

Ingressus ad monasteria, quando liceat.

Secundus ex Innocen. 8. quòd confessores Monialium, tempore pestis ingredi poterunt earum monasteria ad celebrandum Missam; & ad audiendum confessiones illarum, quæ seruiunt pestilentiatis, & stant separata, nec cum alijs Monialibus conuersantur. Nã si huiusmodi Moniales pestilentiatis seruientes cũ cæteris conuersarentur; non videtur pro eis intelligenda prædicta concessio, cũ de illis loquatur, quæ ab alijs segregata sunt.

2. casus.

Cōfessores ingrediuntur monasteria.

Tertius, ex Bonifacio 8. quòd fratres inuitati à prælatis Ecclesiasticis in suis diocesis, simul cum ipsis poterunt monasteria, & loca Monialium cuiuslibet Ordinis liberè ingredi, ad defunctorum exequias celebrandas: ad confessiones infirmarum audiendas;

3. casus.

ad

ad processiones generales, & predicationes faciendas; ex quibus sorores excipimus Sancta Clara: quia per Leo. x. quò ad has, huiusmodi facultas fuit reuocata.

4. casus.

Quartus, ex Leone X. quòd fratres vocati, rogati, aut incitati à praelatis Ecclesiarum, aut praelatis Religiosis, vel Visitatoribus, curā monasteriorum quarumcunque Monialium habentibus; ad hoc, quòd visitent praedicta monasteria, vel exerceant ea omnia, quae in monasterijs sibi subiectis exercere valent. Aut ad hoc, ut cum ipsis praelatis, vel Visitatoribus ingrediantur ad videndum officinae, & totum interius monasterium; liberè praefata monasteria ingredi poterunt ad praedicta. Ita tamen, quòd si praefati fratres rogati, fuerint subditi; ad hoc suorum habeant licentiam praelatorum; & non aliter.

5. casus.

Ingressus
pro Missa,
& confessione.

Quintus, ex eodem Leo. X. quòd egrotantibus Monialibus Sancta Clara, adeò grauius, quòd ad cratem ad audiendam Missam venire nequeant: potest pro illo tempore earum confessor, vel praelatus superior, ingredi monasterium ad celebrandā Missam; ne tales Moniales sine Missa remaneant. Tenetur tamen confessor celebraturus ingrediens; ad nulla alia diuertere loca, nisi ad altare. Nec immerari intra septa poterit monasterij; nisi pro eo tempore, quò indiget ad celebrandum.

Nec

Nec cum sororibus alloqui potest; nisi pro rebus, quæ ad Missam celebrandam, exiguntur.

Sextus, videtur esse casus, in articulo extremæ necessitatis; puta si aliqua Monialis moriatur, & nullus inueniretur confessor pro audienda eius confessione, Vel ratione incendi, vel ruina; vel pro tuendis à quorumlibet violentia, monasterio, vel personis ibi degentibus. Quia extrema necessitas caret lege: & Urbani 4. constitutionibus satis est conforme. Dixi in extrema necessitate, ut puta quando non est sufficiens copia aliarum personarum, quæ in tali necessitate possint, & velint succurrere. Quia ubi adessent qui sufficienter succurrerent, nõ possunt fratres, nisi illius obsequijs monasterij sint deputati, septa ingredi monasterij. Quoniam illis tantum à Gregorio ix. fit ad hac specialis facultas. Et Minores fratres, absque speciali Sedis Apostolicæ concessione, Monialium monasteria ingredi nõ possunt: ut ex Regula constat. Et annotavit Collect. compend. tit. ingred. monast. cas. 6.

6. casus.

Ingressus pro periculo mortis.

Septimus erit. In omnibus alijs casibus in ipsarum Regula Monialium, & earum constitutionibus contentis. In quibus casibus, & quomodo, & quibus in ipsa Regula, & constitutionibus à Summis Pontificibus approbatis, conceditur: sic & non aliter licitus erit

7. casus

erit ingressus. Vt ex Eugenio 4. & Leo. id. patet. De quibus omnibus videri potest Cordub. hic, q. 5. & Collector compendij, titulo ingred. monast. per totum.

Ingressus
ad mona-
stera est
mortalis
culpa.

13 Quicumque verò frater Minor aliter, quàm dictum est, monasteria quarumcunque Monialium ingressus fuerit, mortaliter contra Regulam, & prohibitiones Papales peccabit; & censuras in eis taxatas incurret. Et tandem resolutio huius materiae sit, quòd nullus frater Minor, qui curam, & regimen Monasterij Monialium non habet, nec earum obsequijs est deputatus; ingredi potest monasteria quarumcunque Monialium, (excepto articulo extremae necessitatis, ut supra in sexto casu dictum est,) absque transgressione suae Regulae, et ordinationum Summorum Pontificum; & incursione censurarum, & poenarum à Sacro Trident. Concil. sess. 25. cap. 5. de regul. & monial. Et à Gregorio xiiij. const. 36. Vbi gratia. Et ab alijs Summ. Pontif. eius praedecessoribus inflictarum. Nisi à Sede Apostolica, vel à superiori- bus ad hoc facultatem habentibus, licentiam in scriptis habueris. Iuxta formam dicti sac. Conc. Trid. Quae quidem inhibitiō sicut uni- versalis est pro omnibus tam secularibus, quàm ecclesiasticis personis, & Religiosis; adeo ut nemini liceat cuiuscunque generis,

aut

aut conditionis, sexus, vel ætatis fuerit, absq;
 superiorũ licentia in scriptis obtenta, ingredi
 septa monasterij quarumcũque Monialium.
 Sic nec à superioribus dari potest, nisi pro cau-
 sis necessarijs, etiam vigore cuiuscunque fa-
 cultatis, vel indulti. Vt in dicto Conc. Trid.
 habetur, & in dicta const. 36. Greg. xij. Vbi
 gratia, &c. Immo nec ipsi prelati tam secu-
 lares, quàm Regulares, quibus cura, & regi-
 men monasteriorum Monialium quouis mo-
 do incumbit; facultate sibi ex officio attributa
 ingrediendi monasteria predicta, vlllo modo
 ad libitum uti poterunt, sed tantum in casu-
 bus necessarijs, à paucis, ysq. senioribus, ac
 Religiosis comitati. Vt videri potest per con-
 stit. 75. Dubijs quæ emergunt, &c. editam à
 Greg. predicto anno Domini 1581. Ad eò ut
 qui cõtrafecerint, ultra necessarios casus in-
 gradientes; si Pontificalis dignitatis fuerint,
 pro prima vice ab ingressu Ecclesie sunt in-
 terdicti; pro secunda, à munere Pontificali,
 & à Diuinis suspensi, ac deinceps ipso facto,
 absque alia declaratione excommunicati.
 Regulares verd omni officio, & ministerio
 priuati, excommunicationis sententiam si-
 militer ipso facto incurrunt.

Et secundum dicti sacri Conc. Trident. &
 Gregorij predicti determinationes, debent
 intelligi, & Regulari concessionibus supra enar-
 Exp. Reg. S. Franc. Fff rate,

rata, & alia si qua sunt: ut s. tantum in casibus necessarijs per eas intelligatur facta facultas, quibus fit, ingrediendi monasteria Monialium. Nam, ultra casus necessarios, nullius roboris, & vigoris essent concessiones, & indulta si quæ essent, facientia facultatem prædictam ingrediendi Monialium monasteria: quoniam à dicta sacra Synodo Tridentina. & à Gregorio prædicto abrogata, & annullata fuere. .

Illud tamen aduertendum est, quod quæ præfatam Monialium clausuram sufficienti facultate, & in licitis casibus ingreditur; debet exire statim, expleto negotio, cuius gratia ingressus est: ut ex ipsis Monialium Regulis. & ex ipsis Summorum Pontif. concessionibus constat. Veruntamen si aliquantulum amplius ibi demoretur, ex quadam curiositate videndi, putà officinas, infermariam, totam domum, aut colloquendi cum aliquibus Monialibus, non propterea mortaliter peccabit, aut censuram aliquam incurret. Dixi ex quadam curiositate; nam si corrupta intentione faceret supradicta; tunc à mortali. & à censurarum incurfione, non excusaretur. Ut annotauit Collect. comp. tit. ingred. monast. in fine primi principalis Notab.

De accessu ad loca exteriora monasteriorum Monialium.

14 **D**E accessu autem ad loca exteriora, Accessus
 seu omnibus generaliter patentia, ad exte-
 ut sunt Ecclesia, crates, loquutorium; an no- riora mo-
 bis ex ipsa Regula sit prohibitus, nec ne? non nasterij,
 est omnium eadem sententia. Quidam enim an liceat
 volunt, minimè esse prohibitum, quia Regu-
 la solum de ingressu loquitur; ideo non debet
 ad accessum extendi: cum ingressus, septa, &
 interiora monasteriorum respiciat, accessus
 autem, exteriora. Et huius sententia sunt
 Auct. tractatus decem plagarum, plaga 8.
 & 9. & Speculum fratrum Minorum,
 cum alijs quamplurimis. Idemque videtur
 innuere Leo. X. in privilegio, Accipimus.
 Alij verò contrariam asserunt sententiam;
 scilicet huiusmodi accessum ad exteriora, ex
 Regula esse prohibitum. Idq. ideo. quoniam
 S. Francisci intentio in hac prohibitione in-
 grediendi monasteria Monialium, ea fuit;
 ut omne amoueret periculum, & scandalum,
 quod facile ex conuersatione, familiaritate,
 & frequentia cum Monialibus insurgere
 posset. Et ideo ad talia adeundi monaste-
 ria licentiam Sedi Apostolica reservauit.
 Huiusmodi autem periculum, & scandalum
 Fff 2 etiam

etiam sequi potest ex ipso accessu, & familiaritate cum Monialibus, in locis exterioribus pradiſtis; sicut ex ingressu ad loca interiora, licet in hoc maius periculum esse possit. Ergo nedum ingressus, sed etiam accessus ad alloquendas Moniales ex Regula nobis videtur interdici.

Ingressus, & accessus sunt idē in Reg.

15 Nec vis in nomine facienda est, quia scilicet in Regula de ingressu, non autem de accessu, vlla fiat mentio. Nomen enim, ingressus, non solum ad interiora, sed etiam ad exteriora monasterij accessum complectitur: ut hic ex Hugone patet. Ingressum enim vocat, accessum ad Ecclesiam Monialium. Et Eugen. IIII. Nic. V. Pius II. & Leo X. ut in compendio videri potest, tit. accedere. Accessum ad Ecclesiam, & ad loca communia, quod seculares conueniunt, ingressum appellant. Quare minimē, in nomine est facienda vis; cum utrumque nomen, inuicem vnum pro altero, usurpetur; sed ad intentionem precepti ratio adhibenda est.

Hugonis sententia.

16 Idemquē ex eiusdem Hugonis, qui antiquissimus fuit in Ordine ante Nicol. III. post Gregor. IX. comprobatur sententia. Ait enim ipse, [Ex Apostolica indulgentia, monasterio Monacharum ad interiores officinas restricto, Ecclesiam licet potissimam monasterij officinam, sicut & alia loca, ubi

ubi seculares conueniunt, in certis ingredi casibus possumus.] Si ergo ex indulgentia Apostolica, scilicet ipsius Gregor. IX. monasterium ad interiores officinas, est restrictum: ex ipsa ergo Regula, omnia monasterij loca, prohibebantur. Et hoc satis patet ex verbis Gregor. IX. & etiam Nicol. III. in Regula expositione. Quae sunt ista.

[Nos utique generaliter id esse prohibitum de quarumlibet canobijs Monialium, respondemus. Et nomine monasterij, volumus claustrum, domos, & officinas interiores intelligi. Pro eo quod ad alia loca, ubi etiam homines seculares conueniunt, possunt fratres illi, causa predicationis, vel elemosyna petenda accedere; quibus id à superioribus suis, pro sua fuerit maturitate, vel idoneitate concessum. Exceptis semper praedictarum monasteriorum inclusarum locis; ad quae nulli datur accedendi facultas, sine licentia Sedis Apostolica speciali.] Hac ille. Quod si ipsi pro monasterio solas volunt officinas interiores debere intelligi; ergo ex Regula non sola interiores, sed etiam exteriores intelligebantur. Et si ipsi exceptuant loca exteriora monasteriorum Monialium Sanctae Clarae, ut scilicet absque Sedis Apostolica speciali licentia, ad ea accedi non possit: patet, quod ex Regula, ad omnia

Ingressus
quae stricte
prohibeatur
ex Reg.

generaliter aliorum monasteriorum Monialium loca, accessus erat prohibitus. Quandoquidem nihil nobis ex declaratione Papali ultra Regulam inbibetur; quod, (ut in tertio præludio diximus) aliàs ex Regula, vel alio non sit iure prohibitum. Quòd si ex ipsa Regula ad has Monialium Sanctæ Claræ exteriores monasteriorum officinas, est prohibitus accessus; ad omnes pariter aliorum monasteriorum Monialium videtur interdictus. Cum generaliter Regula (ut ipsimet Pontifices astruunt) de omnibus loquatur. Et prædicta cõfirmari videntur ex eo, quòd Benedict XII. in suis constit. cap. 30. dixit. [Ministris quoque (inquit ipse) Custodibus, & Guardianis, districtius tenore præsentium duximus iniungendum, ut fratres dicti Ordinis sibi subditos arcere studeant, ab accessu ad monasteria Monialium quarumcunque, iuxta Sancti Francisci Regulam, & Apostolica, ac ipsius Ordinis instituta.] Dum enim accessum ad monasteria quarumcunque Monialium ex Regula asserit esse prohibitum, satis habetur intentum: nisi pro accessu ibi, ingressum debere intelligi, dicatur. Constat ergò, quòd accedendi facultas ad præfata monasteriorum Monialium exteriora loca, non ex Regula, sed ex indulgentia Apostolica concessa est.

Quæ

Qua absque laxatione Regula esse constat: quia nunquam Regula dispensatione soluitur, ubi secundum quod ipsa ordinat, agitur.

Praelati Ordinis dispensant in accessu ad exteriora monasteriorum Monialium loca.

27 **P** *Praelati autem Ordinis ad praefata quarumcunque Monialium, etiam Sanctae Clarae exteriora loca, ex Papalibus concessionibus licentiarum poterunt fratres; ad loquendum cum Monialibus, ubi eis opportunum visum fuerit, & ad alia opportuna exequenda. Quia licet Gregor. IX. & Nicol. III. huiusmodi accessum concesserint fratribus, quibus à suis superioribus id pro sua fuerit maturitate, vel idoneitate concessum; pro omnibus Monialium monasterijs, (exceptis Sanctae Clarae) idquè tantummodo pro eleemosyna petenda, & praedicationis gratia. Eugenius tamen quartus generalem indulxit facultatem; ut scilicet fratres Minores ingredi possint loca quarumcunque Monialium, ubi seculares communiter intrant, de licentia suorum praetorum. Et Nicolaus V. expresse id concessit pro monasterijs Sanctae Clarae causa praedicationis.*

Praelati cōcedūt accessum ad monasteria.

Eugen. 4.

Nic. 5.

Fff 4 Et

Six. 4.

Et Pius secundus ob eandem prædicationis causam generaliter pro omnibus Monialium monasterijs. Et Sixtus IIII. concessit, quòd fratres de licentia suorum prælatorum accedere possint ad loca præfata exteriora, ad quæ seculares accedunt, Monialium Sanctæ Clarae, & Sancti Dominici pro eleemosyna petenda, & causa celebrandi, & pro alijs licitis, & honestis negotijs. Et Alexand. VI.

Alex. 6.

idipsum concessit pro omnibus Monialium monasterijs (exceptis S. Clarae) non solum causa eleemosynæ petende, vel prædicationis faciendæ: sed etiam pro spiritali visitatione consanguineorum, vel alia necessitate, & hoc de licentia Prouincialium. Et eum

Eug. 4.

Eugenij præfata concessio, generalis sit pro omnibus prælatis Ordinis, & pro omnibus Monialium monasterijs, & licitis causis; constat, quòd non solum Prouinciales ad id licentiare poterunt ex Apostolica concessione, sed etiam Custodes, & Guardiani, & quicunque in Ordine sunt prælati.

Prælati
inferiores
quid
cōcedūt
in acces-
su.

18 *Nec præfata Eugenij concessio, restricta, & limitata tacite videtur, ex præfatis concessionibus Nicol. V. Pij II. Six. IIII. & Alexand. VI. ut habet Collector tit. accedere ad monast. Adcò ut prælati inferiores Prouincialibus, licentiare non possint, ad exteriora quarumcunque Monialium loca, pro*

pro quibuscunque honestis causis. Sed quòd tantummodò licentiare possint ad monasteria, quæ sanctæ Clara non sunt, pro prædicatione tantum agenda, et eleemosyna petenda, ex Greg. IX. & Nicol. III. Et ad ea, quæ sanctæ Clara sunt, prædicandi gratia, ex Nicol. V. & Pio II. Et generaliter pro licitis, & honestis causis, nonnisi ad Monasteria sanctæ Clara, & sancti Dominici, ve ex Sixto prædicto, patet. Quare ad monasteria sancti Benedicti, vel S. Bernardi, vel sancti Spiritus, & aliorum, quæ sanctæ Clara, aut sancti Dominici non sunt; minimè licentiare possunt, pro visitatione Spirituali cõsanguineorum, vel pro alijs licitis, & honestis causis, excepta prædicationis causa, & eleemosyna petenda: sed necessaria sit ad hoc, Prouincialium facultas, ut ipse compendij collector, dicit. Nam præfati Pontifices, noluerunt facultates ab eorum prædecessoribus indultas limitare, et restringere: sed magis ad requisitionem fratrum nouas, quæ petebãtur, concesserunt. Et licet aliqua posteriores facultates arctiores, & magis limitatæ sint, quam facultates, quæ à prædecessoribus Pontificibus extiterũt concessæ: Id euenit, quia Procuratores Ordinis, qui pro tempore fuere in curia Romana; nesciẽtes indulta, quæ antea fuerunt concessa, procurauerunt eadem, vel consimilia,

vel

Procurator Ordinis sit vigilans.

vel circa idem arctiora, vel strictiora, quam antea fuerat concessum: ut ex prædictis concessionibus, intuitu patere potest. Alioquin, oporteret dicere, quod ad sancta Clara monasteriorum exteriora loca; ex nullius nostri Ordinis prælati, etiam Prouincialis licentia, haberi posset accessus. Quandoquidem ex Alexandri VI. ultima concessione, Prouincialibus tantum fit facultas licentiam di pro omnibus licitis causis ad exteriora loca quarumcunque Monialium, exceptis sancta Clara. Quare, si posteriores Pontificum facultates, priora arctant (& si nulla de arctatione fiat mentio) Pontificum indulta; pro nulla causa ad exteriora quarumcunque Monialium loca, poterunt prælati inferiores Prouincialibus, mittere: cum ex hac ultima Alex. concessione, solis Prouincialibus ad id fiat facultas. Nec ipsi Prouinciales ad ea, quæ sancta Clara, sunt monasteria, facultatem impartiri possent; cum ista, in hac Alexandri facultate excipiantur. Quod quidem ipse collector non admittit. Ideo ea, quæ Eugenij est facultas, reuocata non est; sed in suo permanet robore. Ex qua nedum Prouinciales, sed omnes Ordinis prælati, ad præfata quarumcunque Monialium exteriora loca, ad quæ seculares communiter conueniunt: possunt pro licitis, & honestis causis
acce-

accedendi suis fratribus ex Pontificio indulto facere facultatem . ut notat Cordub. in hoc cap.

19 Attamen, huiusmodi facultas potest in generalibus, seu Prouincialibus capitulis; et etiam ab ipsis Ministris seorsum arctari, limitari, & prohiberi: ut coll. estor ubi supra annotauit. Et hodie, cunctis praelatis inferioribus Ministris; est prohibita. Ideo sciāt ij, quod absque, Ministrorum speciali eis indulta licentia, ad praefata licentia loca non poterunt, absque culpa. Et qui eorum licentia, quam non habent, scienter ad ea accedere praesumunt; contra Regulam committunt. Quare fratres, facultate a suis eis indulgentia Ministris, vel ab eorum ad id tenentibus vicem, necessario indigent; pro accessu ad praefata Monialium loca, ne contra promissam Regulam faciant.

20 Et insuper hodie, generaliter ex noua constitutione sacrae Congregationis Illustrissimorum, & Reuerendissimorum Cardinalium super Regulares; omnes Religiosi (superiori, cui monasterij cura incumbit, Visitatoribus, confessorio ordinario, & extraordinario cum ad tempus deputabitur dumtaxat exceptis) etiam qui ex mandato suorum superiorum ad praedicandum verbum Dei, vel ad celebrandas Missas in ipsa. um Monialium, seu

Prouinciales cōcedūt accessū ad monasteria.

Constitutio de nō accedendo ad monasteria.

seu sororum Ecclesiis, siue oratorijs exterioribus extrà claustra existentibus, missi fuerint; absque speciali à dicta sacra Congregatione indulta eis facultate colloqui, seu tractare cum dictis Monialibus, seu sororibus, aut quauis alia persona intra clausuram degentibus, minimè poterunt. Sub pœnis priuationis officiorum ac vocis actiua, & passiuæ ipso facto incurrendis; vt ex dicta constitutione patet; data Roma, nonis May 1590.

Tex.

NEc fiant compatres virorum, vel mulierum, ne hac occasione inter fratres vel de fratribus, scandalum oriatur.

Compa-
ternitas,
cur pro-
hibea-
tur?

21 **C**ompaternitatem demum, sub eodem praecepti vinculo; virorum, mulierumque interdicis. Et hoc idem, ne hac compaternitatis occasione, aliquod zelotipia scandalum inter fratres, vel de eorum pudicitia, aliqua infamia seu sinistra suspitio, oriatur. Cum ex compaternitatibus; mutua sepe familiaritates, insurgant. Vbi nota, quòd licet in aliquo casu nullum constet ex compaternitate oriri scandalum; & deficient causa, ob quam facta est prohibitio, censeri possit ipsam prohibitionem pro tunc cessare,

re, & posse fratres in eo casu compatres fieri: veritas tamen est in contrarium. Quoniam cum prohibitio sit generaliter facta, licet causa, propter quam facta est, in aliquo particulari deficiat casu; simpliciter tamen, & generaliter omnes ligat. Vt notat Caiet. in 2. 2. quæst. 147. artic. 3 ad primum dubium. Pro quo facit, quod notat Ricard. 4. distinct. 4. quæst. 3. quod iustificati in utero matris, in ventur ad susceptionem baptismi. Quia licet iustificatus eo non indigeat, cum detur ad iustificandum, & ipse iam est iustificatus; tenetur tamen ad seruandam legem vniuersaliter datam, qua ligat omnes.

Nol

22 Compaternitas autem in duobus contrahitur sacramentis; in baptismo scilicet, & confirmatione. Et quoniam tam in tradendo Sacramentum, quam in tenendo suscipientem illud, ipsa contrahitur compaternitas; idè tam à baptizando, quam à tenendo suscipientem Sacramentum baptismi, vel confirmationis, ex Regula præcepto, fratres arcentur, ut Hugo, Barth. Pisan. & Petrus Ioann. hic asserunt. Cordub. verò hic quæst. 4. contendit, tantummodo ex Regula eam prohiberi compaternitatem, quæ à tenendo suscipientem Sacramentum, contrahitur; non eam, quæ à tradendo consurgit.

Es

Compa
ternitas
quibus
contraha
tur Sacra
mentis.

Et hoc ideo, quia ut ipse dicit, propriè, & generaliter mos habet, hos præcipuè vocare compatres; qui de sacro baptismi fonte vel Episcopi confirmatione recipiunt: & vocabula sumi debent secundum propriam significationem, & consuetam acceptionem. Attamen, quia tam in actione tradendi baptismum, quam in actione tenendi suscipientem illum, vera compaternitas contrahitur; & Regula generaliter, non distinguens loquitur; ideo generaliter intelligenda est. Præcipuè cum eadem sit utrobique prohibendi ratio: scilicet scandalum, quod ex compaternitate oriri potest.

23 *Et sicut Monachis interdicitur, ne filium de baptismo accipere, neque baptizare, neque demum commatres sibi facere possint; ut patet in cap. placuit, 2. & in cap. peruenit; ita S. Franciscus suis idem fratribus voluit interdicerè.*

24 *Illud tamen aduertendum est, quòd licet generaliter fratribus baptizare ex Regula sit prohibitum; hoc tamen intelligendum est, nisi aliter necessitas cogat. Periclitantem enim puerum, possent quidem fratres baptizare; ubi alia desset persona, qua posset & vellet hoc facere. Charitatis enim præceptum, quo proximum diligere tenemur, maxime in re spirituali, & necessaria; nec in-*
telle-

16.q.1.&

18.q.2.

Baptiza-
re licet
fratribus
in neces-
sitate.

vollexit Pater sanctus, nec potuit irritare. Neceffitas item nulla astringitur lege; sed quæ maior neceffitas hac, quam animam proximi à damnationis æternæ periculo liberare? Extrà verò neceffitatis casum, baptizare fratres non poterunt; quia non ad baptizandum, sed ad euangelizandum sunt vocati. Quare, & à suspectis mulierum consortijs; & à quarumvis Monialium monasteriorum ingressu; & à paternitate quocunque modo contrahenda, fratres se abstinere tenentur. Vt sic tanto perfectius vitia declinentur; quanto arctius eorum occasiones deuitantur. Et hac de XI. Capitulo.

De euntibus inter saracenos, & alios infideles, & de Cardinali protectore. Cap. XII.

Q Vicunque fratrum, diuina inspiratione voluerint ire inter Saracenos, & alios infideles; petant inde licentiam à suis Ministris Prouincialibus. Ministri verò nullis eundi licentiam tribuant; nisi eis, quos viderint esse idoneos ad mittendum. Ad hæc per obedientiã iniungo Ministris; vt petant à domino Papa, vnum de sanctę Romanę Ecclesię Cardinalibus; qui sit

Tex.

fit gubernator, protector, & corrector
istius fraternitatis. Vt semper subditi,
& subiecti pedibus eiusdem S Ecclesię;
stabiles in fide Catholicā; paupertatem
& humilitatem, & sanctum Euan-
geliū Domini nostri Iesu Christi, quod
firmiter promissimus, obseruemus.

regimen
finale Or-
dinis Mi-
noritani.

V Bi de speciali intrinseco regimine, in
decimo capitulo, et de eodem quò ad
extrinseca in undecimo dictum est; de finali
nunc Pater sanctus regimine, quod ad nostra
Religionis supererogatoriam, consumatamq.
perfectionē, & eius stabilem firmitatem ordi-
natur, in hoc 12. et ultimo agit. Est autē illud
quo superabundās, et supererogatiuus fructus
intenditur: quo abundantius, & superero-
gatoriē noster Ordo præ ceteris Ecclesię Dei
ordinibus, ordinatur. Vt scilicet non solum
fideles, sed etiam infideles; verbo, & exem-
plo trahat ad fidem, & obsequium Christi.
Ac, per hoc peregrinationi, & martirio; li-
benter pro Christi gloria, & animarum sa-
lute se exponat.

Motio
spiritus S.
requiri-
tur ad su-
beūdam
martiriū.

2 Verum quia ad hoc singularis exigitur
motor, ad feruens desiderium accendens; ap-
probata personę euntis, idoneitas; & condi-
gna mittentis auctoritas; idē tria hæc per
ordinem tangit, & primo de motore dicit.

[Qui-

[Quicumque fratrum diuina inspiratione. Diuinus spiritus oportet, ut sit motor: Non enim ex animi leuitate, aut impetuositate, aut astutia fugienda disciplina, vel noua desiderio videndi regna, ad infidelium regiones est transeundum: sed sancto acquirendarum animarum zelo, ardentique desiderio pro Christi gloria sanguinem effundendi. Quae quidem cum nonnisi à Dei Spiritu ministrari utiliter possint; Ideò à diuina inspiratione inspirati, & non aliter ad praedica-
ta aspirare debemus.

Et quoniam non omni spiritui credendum est, sed probandi sunt spiritus, si ex Deo sunt: ut, quae Diuina creditur inspiratio, diabolica forsitan sit suggestio. Ideò tam magni negotij desiderium feruens, per petitionis instantiam superioribus est propalandum; ut de volentium ire habilitate, dyjudicent. Propterea subneçbit Pater sanctus. [Petant inde licentiam à suis Ministris prouincialibus.] Non enim pro cuiusque sententia, & arbitratu, ad infidelium regiones est transeundum; sed maiorum consilio, & consensu, tantum est negotium assumendum. Et nota, quòd Pater S. non dixit, qui voluerint ire ad praedicandum Sarracenis: quia praeter praedicationis causam, sunt et aliae causae eundi ad infideles. Nempe, desiderium marty-

Non omni spiri-
tui credendum.

Exp. Reg. S. Franc. G g g rj.

ry, aut obsequiosa associatio predicantium, aut alius quicvis honestus eundi modus, conuersioni infidelium utilis. Idòque Pater S. absque aticuius particularis causa expressione dixit; quicumque fratrum Diuina inspiratione inspirati, voluerint ire inter Sarracenos.

An fratres possint cogi, vt eant inter Sarracenos?

Minister
nō potest
cogere vt
fratres
eant inter
Sarrace-
nos ad
prædican-
dum.

3 **E**X dictis constare potest, minimè apud Ministros coerciuam residere facultatem, suis imperandi fratribus ad infidelium regiones migrandi. Idque tum ex illis comprobatur verbis. [Quicumque fratrum diuina inspiratione inspirati] tum etiam ex illis, [voluerint ire.] Dum enim tam magnum opus diuina vult Pater sanctus inspiratione esse subeundum; sanè constet non pro libera Ministrorum imponi posse voluntate, sed à Deo hoc debere esse motore.

Dumque volentes ire recenscat, satis ad hoc minimè cogi posse conuincitur. Non enim tutum esset, (vt Beatus Ioannes Capistranus dixit:) sub tanto periculo ponere renitentem; & inuoluntarium ad martyrium, sub obedientia vinculo obligare.

Nec

Net cum manifesto propria salutis periculo, superioribus, obediendum est; ut in decimo cap. diximus. Quare secundum ferè omnes Regule expositores; volentibus tantum ire, hoc ex Regula videtur consultum.

4 *Et fortè (ut aliqui censent) non solum consultiuè, seu incitatiuè; sed etiam propheticè, hæc dicta sunt. Præuidit enim Pater sanctus, quod sicut Apostoli primo ad Iudæos missi sunt ad prædicandum; postmodum verò ad gentium infidelium nationes: sic suus Ordo, post ad fideles habitam prædicationem; ad infidelium nationes Euangelicæ veritatis prædicandæ gratia, erat transfuturus. Quod satis facti evidentia adimpletum esse conuincitur. Cum ipsemet Pater sanctus Mahumetica legis obseruatores ad lumen fidei deducere cupiens: anno à suâ conuersione undecimo, iter aggressus, Soldani præsentiam adiuit, & quinque, ex sui Ordinis fratribus, ad Miramolini regnum destinauit. Ut ipse Orientis, illi Occidentis Mahumeticis populis salubre Christi prædicantes Euangelium; quasi totum ad Christum conuerterent mundum. Et plerique, post eius ad cælum felicem transitum feruens tanti Patris sequuti desiderium; præfatum opus subierunt, martyrii coronam adepti. Et usque ad præsentem diem, ad infidelium re-*

Prophe-
tia s. Frã
cisci de
eundo in-
ter Sarra-
cenos.

G g g 2 - giones

giones eorum Christo animas lucrandi gratia, Minores fratres transire non desinunt. Vnde non tantum incitatiuè, & consultiue, sed etiam prophetice hac Minoribus fratribus fuisse dicta probantur.

5 Notandum tamen est, quod licet nihil hic prefatis fratribus ad infideles ire volentibus ex Regula preceptorie imponatur: ex iure tamen communi, ne sine suorum prelatorum licentia humiliter petita, transire presumant, obligatorie prefigitur cap. Quam sit, de Iuda. & Sarrac. & cap. cum ex iniuncto. de heret. Nam licet idonei ad opus sint, & Diuinitus inspirati: apostata tamen sine superiorum licentia minimè ire debent. Quoniam Spiritus sanctus communiter non inspirat scilicet lege, agere contra legem, aut contra aliqua precepta Diuina, vel humana; dum utraque, diuina scilicet inspiratio, & preceptum, a què benè impleri possunt. Ideo si quis Diuinitus inspiratur ad infidelium regiones transire desiderio martyrij, aut conuersionis eorum gratia; siuè Pagani, siuè heretici, siuè scismatici sint; tenetur petere, & expectare à suo Ministro, vel alio prelato; qui illam dare possit, facultatem. Quæ si sine rationabili causa ei denegetur, nunc si manifestè constiterit de irrationabilitate denegationis predictæ, ipsumque esse omninò idoneum,

& Di-

Ire ad
Sarrace-
nos pro-
hibetur
ex iure
cōmuni
sine licen-
tia.

Licentia
eundi ad
predican-
dū Sarrace-
nis, suf-
ficit peci-
cā.

& Diuinitus ad tantum opus, sancto, & bo-
 no Zelo moueri: poterit. petita humiliter pra-
 dicta licentia, licet non obtenta. opus consilij
 Diuini, & Regula, adimplere; eundo ad in-
 fideles ob praedictas causas. Argumento. cap.
 licet, de Regular. & non aliter. Nam qui
 sum sola humiliter petita, & non obtenta
 licentia ad infideles transfret; nisi manifestè
 de praedictis omnibus conditionibus ei con-
 staret, temerè, & contra praeceptum Eccle-
 siasticum, faceret. Et quia vix contingit, ut
 omnes simul praedictae conditiones manifestè
 concurrant; ideò cauere debent subditi, abs-
 que suorum obedientia praelatorum, ad infi-
 deles meare. Quod sanctus Pater speciali-
 ter admonuit, dum inquit: quòd etiam qui
 Diuina inspiratione voluerint ire inter Sar-
 racenos, petant à Ministris licentiam.

Ministri verò nullis eundi licentiam - Tex.
 tribuant; nisi eis, quos viderint ef-
 se idoneos ad mittendum.

Idonei mittendi sunt ad Sarracenos,
 vt praedicent.

6 Ministros hic instituit; vt tantum-
 modò idoneis ad tam arduum ob- Idonei tantū ad
 eundum opus, faciant facultatem. Quoniam

G g g 3 non

Sarrace-
nos mit-
tendi fun-

*non omnes passim ad conuersionem infide-
lium, vel martyrium anhelantes; mittendi
sunt. Nisi tanti executores officij, & ad do-
cendum, industrij, & ad sustinendum agna-
scentur constantes: nè unde spirituale com-
modum quaritur, inde salutis dispendium
subsequatur. Nisi ergò sint idonei quò ad
perfectiorem vitam: quò ad veritatem doctri-
nae; quò ad maturitatem conuersationis ho-
nestae; quò ad rectitudinem, & zelum iusti-
tiae; quò ad industriam experientiae; quò ad
soliditatem patientiae, & perseverantiae, non
mittantur. Oportet enim ut interius sint spi-
ritu feruentes; in fide stabiles; in spe, ma-
gnanimi, & fortes; charitate ardentes; pru-
dentia, circumspecti; iustitia, recti; constan-
tia, firmi; temperantia, modesti: humiles,
in reputatione; patientes, in tribulatione; be-
nigni, in conuersatione; alieni ab omni hu-
mana, & mundana ambitione; & totaliter
inflammati in Dei, ac proximi dilectione:
ut principaliter ad diuinae potestatis, verita-
tis, & bonitatis gloriam propalandam, &
infidelium salutem procurandam, ad susti-
nendum martyrium, disponantur. Vt anno-
tauit B. Ioan. Capistran. in cap. 12. consti-
tut. Sint ergò diligenti examine praecedente,
probat in Regulari disciplina; qui licentian-
tur. Si suae Regula diligentes observatores:*

Conditio-
nes eun-
tium ad
Sarrace-
nos.

exli-

castiterint, sub voto obedientia, paupertatis, & castitatis; in diuinis laudibus, orationibus, vigilijs, ieiunijs, laudibus, & spiritualibus exercitijs, feruientes: quasi mortui mundo, & Deo viuentes, laudabiliter longa perseverantia floruerint. Qui tales reperti fuerint, & exterius sani sint corpore, ad labores subeundos: idonei censerentur. Viue poterant, ut ad tantū a suis Ministris opus, licentiam obtineant. Qui verò tales non fuerint; minimè mitti debent. Melius enim est, in paruis proficere, quam in magnis deficere. Nec desiderio martyrij, precipitanter agendū est, sed prudenter. Mortem enim pro Christo appetere debemus, et fugere, ordinatè: ubi & quando expediens fuerit, ad Dei gloriam, & animarum salutem.

7. Sciant tamen Ministri, quòd licet nihil, Ministri
preceptorie quò ad prædicta: ex Regula eis tenentur
imponatur sed instruantur tantummodò quid iure diui-
eis sit agendum: obligatorium tamen est eis no mitte-
à iure Diuino, ne ineptos, & inhabiles mit- os ad Sar-
tant, ne habiles, & idoneos absque ratio- racenos,
nabili causa, retrabant, vel impedian. ut prædi-
cent.
nentur enim ex officio suo, subditorum suo-
rum salutem providere; eorumdemque salutis
occurrere periculo: Et insuper irrisign, &
contemptui nostra fidei, & honoris obuiare
Diuini. Ideò inhabiles ad tam arduum opus

in quo eorum probabiliter periclitatur salus, & fides nostra, Divinusq. honor infidelium irrisioni, & ludibrio exponitur; licentiae prohibentur. Idoneis autem, & habilibus; sine rationabili causa, licentiam denegare non possunt. Quoniam à consilijs Christi implendis, & à profectu fidei, & conuersione infidelium ad fidem; nemo quemquam idoneum, licite retrahere potest absque rationabili causa. Non enim habent praelati potestatem in destructione, sed in adificationem, ut docet Apostolus; & nos annotauimus in 10. cap. nu. 15. Et est communis Doëtorum omnium sententia. Et sic intelligendum est dictum sanctorum Patrum, et eorum, qui dicunt; preceptum esse subditis, absque suorum Ministrorum licentia, ad infideles non ire: & Ministris suo iudicio inhabilibus licentiam eundi, non tribuere, eamq. habilibus non denegare. Limitandum enim horum est dictum, ut velint dicere: quod hæc sunt eis precepta iure Ecclesiastico, vel Diuino; sed tradita in Regula, ut informatio, seu monitio. Nam, cum nullum in his precepti verbum, aut vim precepti habens ponatur: nec item inter aequipollentia obligatoria à Clem. V. connumerentur: constat quod nullo modo ex Regula sint obligatoria.

AD hæc per obedientiam iniungo Ministris, vt petant à Domino Papa, vnum de S. Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus; qui sit gubernator, protector, & corrector istius fraternitatis. Vt semper subditi, & subiecti pedibus eiusdem Sanctæ Ecclesiæ, stabiles in Fide Catholica, paupertatem, & humilitatem, & sanctum Euangelium Domini nostri Iesu Christi, quod firmiter promissimus, obseruemus.

Tex.

Pro Stabili autem sui Ordinis firmitate, vult Pater Sanctus, quòd teneatur Ministri sub districti præcepti vinculo, vnum à Domino Papa Sanctæ Romanæ Ecclesiæ petere Cardinalem, vel in generali, vel in particulari, aliquem petendo. In quorum defectu, alij Ordinis fratres, id facere tenentur: sicut in obligationibus generalibus, alij aliorum defectus supplere tenentur: vt est communis Doctorem sententia super illud Genes. primo, Crescite, & multiplicamini, &c. Aded vt in Ordine, vnus sit Cardinalis; qui istius fraternitatis, gubernator, protector, & corrector sit. Intrinsecum enim Ordinis regimen, non aded sibi sufficiens est, quin in pluribus consilio, & auctoritate Papali, tam quò ad spiritualia, quàm etiam quò

Præceptū de petendo Cardinali Protectore.

Auðtoris
Pro-
rectoris
Cardina-
lis.

quò ad temporalia pro suis vsibus debite mini-
stranda, plurimum indigeat. Egeat etiam
scuto protectionis sue, contra aduersariorum
incurfus. Et insuper correctione; ubi Mi-
nister Generalis, & Ordo, in aliquo notabili
deficeret. Cumquè Papa in vniuersali to-
tius Ecclesiæ regimine, sit quasi semper ni-
mium occupatus: ideo vnum ex Cardinali-
bus Sanctæ Romanæ Ecclesiæ habere vult;
qui tanquam vnus de assistentibus Papæ,
vice, & auctoritate ipsius, facile prædicta
tria circa nos exequi, & implere valeat.
Et ob prædicta tria, sibi tria nomina adscri-
bit. Scilicet vt sit gubernator, quò ad spiri-
tualia, & temporalia; nostris debite vsibus
auctoritate Papæ ministranda. Protector,
quò ad aduersariorum incurfus. Et corre-
ctor, in aliquo notabili Ordinis defectu.

9 Quorum verò gratia, hoc Pater Sanctus
principaliter intendat; ostendit inquiring:
[Vt semper subditi, & subiecti pedibus eius-
dem Sanctæ Ecclesiæ: stables in Fide Ca-
tholica: paupertatem, & humilitatem, &
sanctum Euangelium Domini nostri Iesu
Christi obseruemus, quod firmiter promissi-
mus.] Tria sunt, quæ dicit. Primum est,
plena totius Ordinis subiectio ad Romanam
Ecclesiam: quod est, contra scissuras scisma-
tum: semper subditi, & subiecti pedibus San-
ctæ

Et a

Est Ecclesia. Secundum est, stabilitas Ordinis in Fide Catholica: [stabiles in Fide Catholica] quod est contra errores haeresum. Tertium est, pura, & plena nostrae Regularis, & Euangelica professionis obseruantia: [paupertatem, & humilitatem, & sanctum Euangelium obseruemus.] Paupertatem, & humilitatem quas maximè dilexit, singulariter specificat, tanquam fundamentum, & basis totius Regularis obseruantiae: reliqua verò omnia ad perfectionem vitae spectantia, sub nomine comprehendit Euangelij: Sicut & in principio Regula fecit, inquit, Regula, & vita fratrum. Minorum haec est, sanctum Domini nostri Iesu Christi Euangelium obseruare.

10 *Et bis, sit finis expositioni huius Regulae nostrae Minoritanae: qua tanquam verè sphaerica, (ut benè Petrus Ioannes annotauit) circulariter se reflectit circa Christum, & Euangelium eius, tanquam circa suum intimum centrum. Et in puncto tantummodò tangens terrenarum planitiem rerum, in puncto scilicet, simplicis usus facti; ad obedientiam Apostolicam, & sacrum Euangelium finaliter redit, ex quibus suum sumpsit exordium. Ad laudem, & gloriam sempiternam, vera, aeternaquè Trinitatis; Patris, & Filij, & Spiritus sancti:*

Regula
S. Franc.
est sphae-
rica.

sancti: Beata semper Virginis Mariae Ma-
tris eiusdem Dei, & Domini nostri
Iesu Christi; Ac eius imi-
tatoris Seraphici Pa-
triarchae Sancti
Francisci.
Amen.

FINIS.

P V N C T A S I V E D V B I A

*Quæ in expositione cuiuslibet Capituli
continentur.*

P Præludium primum. De perfe- ctione Regulæ Minoritanæ. fol. 1	
Præludium secundum, An igno- rantia Regulæ, & declaratio- num Pontificum excuset trans- gressores à culpa?	f. 19
Præludium tertium. Quid sit viuere secundum Regulæ puritatem.	f. 29
Papalis confirmatio Regulæ.	f. 40

In caput primum. fol. 43.

A N fratres teneantur ad obseruantiam to- tius Euangelij? fol. 45.	nu. 6
Quam magna sit obedientia promissa Papæ, & Ecclesiæ Romanæ. f. 49.	n. 9
De subiectione fratrum ad Generalem, qui est caput Ordinis. f. 53.	n. 13
Quænam sint præcepta obligantia ad mortale. fol. 55.	nu. 15
	An

An huius Regulae professores teneantur esse perfecti? f. 61. nu. 19

In caput secundum. fol. 66.

Qui mitti debeant ad Ministros, & ad Religionem admitti. f. 66. n. 2

Non omnes habiles censendi sunt, ut ad Religionem admittantur. f. 69. n. 4

Quinam sint dispositi, & habiles, qui in habiles, ut recipiantur ad Ordinem? f. 71. n. 5

An liceat alios inducere ad Religionis ingressum? f. 73. n. 7

Ad quam Religionem quis possit induci, f. 75. n. 8

Qui Minister potest recipere ad Ordinem, fol. 78. nu. 10

An Prouinciales Ministri ex Regula habeant facultatem recipiendi ad Ordinem? f. 79. n. 11

Examen faciendum ingressuris ad Ordinem, fol. 83. nu. 14

Conditiones venientium ad Ordinem. 88. n. 18

An liceat secundum Deum, & conscientiam, grauato debitis ingredi Religionem? 95. n. 22

An possit filius dimissis parentibus suis in necessitate, ingredi Religionem? f. 122. n. 44

An recipiendi ad Ordinem teneantur bona sua pauperibus erogare? & an hoc eis a Ministris dici debeat? f. 138. n. 58

Quae sollicitudo prohibeatur fratribus de bonis

I N D E X.

- nis intrantium, fol. 147 nu. 63
- Quibus prohibeatur sollicitudo bonorum, volentum ingredi Religionem, f. 150. n. 65
- Recipere an possint fratres, & quid de bonis intrantium? f. 152 n. 66.
- Habitus nouitiorum qualis esse debeat, f. 154. num. 68
- Qui debeant recipere nouitios ad professionem, f. 155 n. 77
- Quznam sit forma verborum professionis? fol. 166 n. 78
- Promissio Regulæ quomodo intelligatur, f. 167 num. 79
- Vouens aliquam Regulam, quomodo obligetur ad illam, f. 170 n. 80
- Num per professionem remittantur pœnæ debitz peccatis? f. 175. n. 83
- An quis possit egredi ex hac Religione? f. 178 num. 85
- Num Carthusia, sit arctior Regula Minorum? fol. 183 n. 87
- An incorrigibiles possint expelli? f. 190 n. 91
- De habitu professorum, f. 199 n. 97
- Qui dispensare possint in pluralitate vestium, fol. 204 nu. 100
- De non portandis calceamentis, f. 205. n. 101
- Vestes fratrum quales debeant esse, f. 211. n. 104
- Quomodo sint repetiendæ vestes fratrum, fol. 213 num. 115
- In*

I N D E X.

In caput tertium. fol. 219.

- Q**uod Officium Diuinum, & psalterium, quid sint, secundum Regulam? f. 220 n. 2
- Causæ excusantes ab officio diuino recitando, fol. 224 nu. 3
- Prælati dispensant in rebus dubijs, f. 229. n. 5
- Vbi sit persoluendum officium Diuinum, f. 231 num. 7
- Qua hora sit psallendum, f. 235 n. 8
- Officium Diuinum, an licitè possit interrumpi aliquando? f. 244 nu. 14
- An officium Diuinum possit dici alternatis vicibus? f. 247 n. 16
- Officium B. Mariæ an sit recitandum sub peccato peccati? f. 249 n. 17
- Nouitij, an teneantur recitare officium Diuinum? f. 251 n. 18
- Qua attentione sit recitandum officium Diuinum, f. 252 n. 19
- An inter orandum attentio interrumpi possit absque culpa? f. 259 n. 26
- Quotuplex sit attentio, f. 269 n. 34
- Oratio quamuis voluntaria attentionem requirit, f. 273 n. 37
- De diligentia habenda in officio diuino, f. 277 num. 39
- Qua honestate sit psallendum, f. 278 n. 40
- An

I N D E X.

- An quadragesima Resurrectionis Dominicæ
 sit fratribus præcepta ex Regula? f. 188. n. 49
- Quibus cibis debemus vti in ieiunio . fol. 293
 num. 53
- Qua hora sit comedendū in ieiunio. f. 294. n. 54
- An toties peccetur , quoties præter primam
 comestionem in die ieiunij comeditur? fol.
 297 nu. 56
- Num absoluti à ieiunio , vetitis cibis vti pos-
 sint? f. 302 n. 59

In caput quartum. fol. 314.

- I**N necessitatis casu, vsus pecuniæ non vide-
 tur illicitus . f. 322 n. 9
- Amici spirituales, qui sint. f. 325 n. 11
- Qui prælati possint mediante pecunia fratrum
 necessitatibus prouidere , f. 327 n. 12
- Quæ requiruntur, vt licitus pecuniarum sit re-
 cursus, f. 331 n. 15
- Fratres quomodo se gerant in procuratione
 pecuniar, f. 342 n. 29
- Qualiter se debeant habere fratres circa elee-
 mosynas pecuniarias , & tenentes eas , fol.
 359 n. 39
- Qui sint questus pecuniarij illiciti. f. 367. n. 45
- De syndico fratrum. f. 373 n. 47
- An declarationes Pontificum obligent ad mor-
 tale? f. 384 n. 55

H h h

In

In caput tertium. fol. 219.

- Q**uod Officium Diuinum, & psalterium, quid sint, secundum Regulam? f. 220 n. 2
- Causæ excusantes ab officio diuino recitando, fol. 224 nu. 3
- Prælati dispensant in rebus dubijs, f. 229. n. 5
- Vbi sit persoluendum officium Diuinum, f. 231 num. 7
- Qua hora sit psallendum, f. 235 n. 8
- Officium Diuinum, an licitè possit interrumpi aliquando? f. 244 nu. 14
- An officium Diuinum possit dici alternatis vicibus? f. 247 n. 16
- Officium B. Mariæ an sit recitandum sub pœna peccati? f. 249 n. 17
- Nouitij, an teneantur recitare officium Diuinum? f. 251 n. 18
- Qua attentione sit recitandum officium Diuinum, f. 252 n. 19
- An inter orandum attentio interrumpi possit absque culpa? f. 259 n. 26
- Quotuplex sit attentio; f. 269 n. 34
- Oratio quamuis voluntaria attentionem requirit, f. 273 n. 37
- De diligentia habenda in officio diuino, f. 277 num. 39
- Qua honestate sit psallendum, f. 278 n. 40
- An

I N D E X.

An quadragesima Resurrectionis Dominicæ
sit fratribus præcepta ex Regula? f. 88. n. 49

Quibus cibis debemus vti in ieiunio . fol. 293
num. 53

Qua hora sit comedendū in ieiunio. f. 294. n. 54

An toties peccetur , quoties præter primam
comestionem in die ieiunij comeditur ? fol.
297 nu. 56

Num absoluti à ieiunio , vetitis cibis vti pos-
sint ? f. 302 n. 59

In caput quartum . fol. 314.

IN necessitatis casu, vsus pecuniæ non vide-
tur illicitus . f. 322 n. 9

Amici spirituales, qui sint. f. 325 n. 11

Qui prælati possint mediante pecunia fratrum
necessitatibus prouidere , f. 327 n. 12

Quæ requiruntur, vt licitus pecuniarum sit re-
cursus, f. 331 n. 15

Fratres quomodo se gerant in procuratione
pecuniæ, f. 342 n. 29

Qualiter se debeant habere fratres circa elee-
mosynas pecuniarias , & tenentes eas , fol.
359 n. 39

Qui sint quæstus pecuniarij illiciti. f. 367. n. 45

De syndico fratrum. f. 373 n. 47

An declarationes Pontificum obligent ad mor-
tale ? f. 384 n. 55

H h h

In

In caput quintum . fol. 388.

- Q** Vi teneantur corporaliter laborare ,
 fol. 390 uu. 3
 Conditiones, quæ laborando, seruari debent,
 fol. 407 n. 10
 Quid possit recipi pro mercede laboris , f. 410
 num. 12

In caput sextum. fol. 413.

- Q** Vid sit euangelica paupertas, quam Mi-
 nores fratres profitentur, f. 414 n. 2
 Num vsus aliquis haberi possit sine iure , aut
 dominio in re ? f. 418 n. 4
 Quæ sit paupertas , ad quam Minores fratres
 tenentur, f. 430 n. 10
 Dominium, seu ius rerû, quibus fratres Mino-
 res vtuntur, ad quæ spectet ex iure. 434. n. 13
 Quæ in se Ecclesia non recipiat. f. 438 n. 16
 Num fratres possint emere ? f. 441 n. 19
 Num fratres valeant vendere ? f. 443 n. 20
 An liceat fratribus commutare ? f. 446 n. 21
 An liceat fratribus impignorare ? f. 450 n. 22
 An fratres possint mutuare, vel mutuari ? fol.
 451 nu. 23
 Num fratres possint commodare, seu commo-
 dari ? f. 453 n. 24
 An

- An liceat fratribus aliquid extra Ordinem donare, vel donata recipere?** f. 456 n. 26
- Num fratres valeant recipere?** f. 462. n. 28
- Quæ conditiones requirantur, ut usus rerum concessarum sit licitus?** f. 464 n. 29
- Quomodo peccatur in dando, & recipiendo.** f. 466 n. 31
- Num fratres possint habere priuilegia?** f. 468 nu. 35
- Fratres nec usum rei sibi appropriare possunt.** f. 470 n. 36
- Qui verè actus proprietatis censeri poterunt.** f. 472 n. 38
- Quis usus rerum fratribus sit licitus?** fol. 476 num. 39
- Num fratres redditus, seu possessiones licitè habere possint?** f. 479 n. 41
- Num fratres possint institui hæredes?** f. 485 nu. 47
- Num possint fratres institui hæredes cum causa apposita, quòd pro eorum necessitatibus vendatur?** f. 489 n. 50
- Num Ecclesia fratrum possit institui hæres?** f. 495 n. 54
- Num fratres possint acceptare legata?** f. 498 nu. 56
- De immobilibus relictis.** f. 503 n. 62
- Quid si aliquid annuum fratribus relinquatur?** f. 511 n. 66

Quis expediet legata fratribus relicta? f. 518
num. 73

Num fratres possint esse executores vltimarum voluntatum? f. 521 n. 75

An congregationes in futurum fratribus sint prohibita? f. 525 n. 79

Num fratres ad vsum arctum, seu tenuem teneantur? f. 529 n. 83

Quis censendus sit vsus moderatus? f. 545. n. 93

An sit licitum fratribus de mendicatis viuere? f. 549 n. 97

Quam altissima sit paupertas fratrum Minorum, f. 554 n. 101

Virtutes, quæ ex tali paupertate gignuntur. f. 557 n. 104

Quæ paupertas vera virtus censenda sit. f. 560 num. 105

De mutua inter fratres habenda charitate. f. 561 n. 106

In caput septimum. fol. 567.

AN pro occultis reservatis sit statim pro absoluteione recurrendum? f. 572 n. 4

An recursus ad Ministros pro reservatis, sit necessarius? f. 578 n. 12

Qui sibi casus soleant reservare. f. 580 n. 13

Quis pro reservatorum absoluteione sit tenendus modus? f. 582 n. 14

Modus,

I N D E X.

- Modus**, quo vtitur Religio pro absoluendis
reſeruatis . f. 594 n. 27
- Quis** proprius ſacerdos , ſeu confeſſarius ſit
cenſendus . f. 606 n. 39
- Num** concedatur fratribus extra Ordinem,
confiteri ? f. 609 n. 41
- An** fratres virtute bullarum, Iubileorum, &c.
poſſint abſolui à reſeruatis , abſque debito
ſe præſentandi Miniſtris ? f. 618 n. 49
- Quot**, & qui ſunt caſus , qui in toto Ordine
communitè Prouincialibus Miniſtris re-
ſeruantur . f. 621 n. 51

In caput octauum. fol. 627.

- Q**uot Cuſtodes ad electionem Generalis
accedere debent . & an ſub Regulæ
præcepto arctentur, ad id ? f. 632 n. 8
- De** abſolutione Miniſtri Generalis, & alterius
ſubſtitutione . f. 637 n. 11
- Num** Generalis Miniſter poſſit ſuper ſtatuta
Capituli generalis ? f. 643 n. 17
- Quæ** electio legitima cenſeri poteſt . f. 649. n. 2?

In caput nonum. fol. 655.

Hic non mouentur dubia , ſed ſolummodo
declaratur textus .

In caput decimum. fol.668.

- Q** Vando teneantur subditi reuelare prælatis crimina sibi nota. 673 n.9
- Perfecta limitatio potestatis prælatorum. f.676 n.11
- Quænam sit fratrum Minorum obedientia? f.681 n.18
- Quod mandatum censendum sit contra animam. f.692 n.24
- In dubijs obediendum est superiori. f.694. n.26
- Quodnam mandatum sit contra Regulam? fol.697 n.28
- In vanis, & fatuis non tenetur subditus obedire. f.703 n.34
- Quid sit supra Regulam præcipere. f.708. n.36
- In quo hæc Regula cum cæteris Religionibus in obedientiæ voto conueniat. f.714 n.42
- An libertates Regulæ cadant sub præcepto prælatorum? f.718 n.45
- An omne prælatorum imperium obliget ad mortale? f.724 n.51
- An liceat subdito præter verba legis, aut mandati facere aliquandò? f.734 n.59
- Quotuplex sit contemptus. f.744 n.67
- Quotuplex sit peccatum veniale. f.751 n.72
- An pœnalia constitutionum transgressio sit mortalis? f.753 n.74
- An

I N D E X.

An Regula nostra sit per prælatos dispensabilis? f.761 n.78

An fratres necessario teneantur recurrere ad Ministros pro Regulæ puræ obseruantia? f.769 n.84

De charitate, & ministerio prælatorum. f.775 nu.88

Ad quam culpam obligent monitiones 10 cap. f.785 n.96

Quem effectum producat culpa venialis. f.790 nu.103

De studio literarum. f.792 n.104

Quod gratia deuotionis, & orationis à fratribus sit expetenda super omnia. f.796. n.108

In caput undecimum. fol. 802.

Specta consortia mulierum prohibentur. f.804 n.3

Quando licite ad monasteria fiat ingressus. f.812 n.12

De accessu ad loca exteriora monasteriorum Monialium. f.819 n.14

Prælati Ordinis dispensant in accessu ad exteriora loca monasteriorum Monialium. f.823 n.17

Compares fieri, an liceat fratribus, & quando. f.828 n.21

I N D E X.

In caput duodecimum, fol. 831.

AN fratres possint cogi, vt eant inter Sar-
racenos? f. 834 n. 3
Idonei mittendi sunt ad Sarracenos, vt prædi-
cent. fol. 837 nu. 6

F I N I S.

I N.

I N D E X

R E R V M M E M O R A -

B I L I V M,

Q V Æ I N H O C O P E R E

continentur.

A

B R E N V N C I A T I O *in ingressu Religionis, quanam requiratur.*

Cap. 2.

num. 5

Abcondere aliquid furtivè non possunt fratres. Cap. 6. nu. 32

Absolutio generalis à pœnis an sequatur in professione, quæ fit in Religione. Cap. 2. n. 83

Absolutio de reservatis publicis debet esse sacramentalis. c. 7. n. 2

Absolutio à peccatis, requirit iurisdictionem. cap. 7. n. 12

Absolutio sacramentalis, aliquando potest dimidiari. cap. 7. num. 21. 24. eius effectus, qualis. nu. 24

Absolutio à casibus absente Ministro Capuccinorum. c. 7. n. 28

Absolutio non debet esse conditionata. c. 7. n. 36
Ab.

I N D E X.

- Absolutio ab excommunicatione quando sufficiat tacita, c. 7. n. 38*
- Absolutio ab excommunicatione in articulo mortis, c. 7. n. 44*
- Absolutio à censuris potest fieri extra Ordinem, & quando, c. 7. n. 48*
- Absolutionis, virtute bullæ cruciata, an sint capaces fratres, c. 7. n. 49*
- Abusus in abundantia rerum, c. 6. n. 92*
- Accelerantes iter, ut fessi equitent, peccant in Regula S. Franc. c. 3. n. 66*
- Accessus ad Monasteria non prohibetur ex Regula, c. 11. n. 7. ad exteriora Monasterij quando licet. n. 14*
- Accessus, & ingressus sunt idem in Regula, c. 11. n. 15. accessus autem cõceditur à prælatis, n. 17*
- Accomodatio importat obligationem, c. 6. n. 24*
- Accusatio debet semper esse suspecta in principio, cap. 10. n. 11*
- Actus meritorius, quid requirat, c. 3. n. 33*
- Actus humanus, quando sit vitiosus, c. 3. n. 37*
- Actus civiles, & polytisi, qui sint, c. 6. n. 2*
- Actus proprietatis quando incurritur in dando, cap. 6. n. 26*
- Actus Religiosi, omitti à Religioso, quando sunt peccatum mortale, c. 6. n. 99 100*
- Actus tres Prælatorum visitantium, c. 10. n. 4*
- Ad literam, & sine glosa observare Regulam S. Franc. quid sit, præl. 3. n. 6*
- Admi.*

I N D E X.

- Administratio quaecunque pecunia, illicita est fra-*
tribus. c. 6. n. 75
- Aduena an teneantur consuetudinibus locorum,*
ubi commorantur. c. 3. n. 59
- Aduena, & peregrini vocantur fratres Mino-*
res. c. 6. n. 41
- Aegroti quando excusantur à recitando Diuino*
Officio. c. 3. n. 3
- Aetas uxoris, ingressuri Religionem Minorum,*
qualis debeat esse. c. 2. n. 19
- Aetas ingredientium Religionem. c. 2. n. 21*
- Aetas ieiunantium. c. 3. n. 52*
- Ala caputij nouitiorum, in Ordine Minorum,*
quid significant. c. 2. n. 68
- Altaria Ecclesiarum, fratrum Minorum, an pos-*
sint institui heredes. c. 6. n. 54. 55
- Alternatiue recitare Officium, quo iure licet.*
cap. 3. n. 16
- Altissima est paupertas Minorum. c. 6. n. 102*
- Ambiguitas praecepti quomodo tollatur. cap. 10*
num. 58.
- Amicus spiritalis fratrum, quis sit. c. 4. n. 4. 11*
quando deseruit. n. 51
- Amici spirituales fratrum debet esse multi. c. 6. n. 25*
- Amor paupertatis, non paupertas est virtus.*
cap. 6. n. 105
- Amor fratrum ad inuicem in quo consistat.*
cap. 6. num. 106. fortior est amore carnali.
num. 107.

Ani-

I N D E X.

- Animalia bruta vtuntur iure naturali diuino.*
cap. 6. n. 5
- Annus probationis in Religione necessarius.* c. 2.
nu. 75. & infra.
- Apostatarum pecunia ad quid deseruiet.* cap. 41.
num. 40.
- Apostoli sandalijs vsi sunt.* c. 2. n. 103
- Apostoli habuerunt aliquando bursarium.* cap. 4.
num. 45
- Apostoli, vt praelati habuerunt ius in communi,
tanquam dispensatores.* c. 6. n. 8. & 9
- Appropriatio locorum, Custodiarum, & Prouin-
ciarum, quam pestifera.* c. 6. n. 36
- Arbitrudo in vsu rerum debet esse concomitans ip-
sis fratribus.* c. 6. n. 89
- Argumenta probantia vsu non separari à Do-
minio.* c. 6. n. 4
- Arma, & bellica instrumenta, illicita fratribus.*
cap. 6. n. 16
- Artificium manuale, quibus fit in precepto.* c. 5.
nu. 3. & infra.
- Articulus mortis requirit subitam confessionem.*
cap. 7. n. 6
- Articulus mortis quid sit.* c. 7. nu. 45. necessitatis
quid sit. n. 47
- Affiduitas ebrietatis quando sit mortalis.* cap. 10.
num. 69
- Aspiritates non semper concedenda à Praelatis.*
cap. 10. n. 92
- Assu-

I N D E X.

- Assumi ad Episcopatum an liceat fratribus Minoribus?* c. 2. n. 90
- Attentio quæ in recitando Officio Diuino?* cap. 3. n. 20. 34. 37
- Attentio triplex.* cap. 3. num. 21. est necessaria in omni oratione. num. 24. 25. duo requirit in recitando Officio Diuino. nu. 26. debet esse præsens. num. 32. non tamen in tota oratione. num. 33.
- Attentio necessaria in oratione, duplex est.* Virtualis, & actualis. c. 3. n. 34. 37
- Auaritia quando sit mortalis.* c. 10. n. 98. 101
- Audiens Missam, quando teneatur iterum audire.* c. 3. n. 29
- Auctoritas Papæ quanta sit in approbandis Regulis, & Religionibus.* præludio. 3. nu. 1
- Auctoritas recipiendi ad Ordinem S. Franc. pœnes quem fiet.* c. 2. n. 1
- Auctoritas praueniendi horam psallendi in quibus resideat.* c. 3. n. 10
- Auctoritas syndici.* c. 4. n. 47. usque ad 50
- Auctoritas delegandi curam animarum est pœnes Ministros.* c. 7. n. 2
- Auctoritas recipiendi ad Ordinem cur Ministris sit demandata.* c. 2. n. 17

B

- B** *Aptizare licet fratribus in necessitate.* c. 11. num. 24

Beni-

I N D E X.

*Benignitas, & charitas Ministrorum. cap. 10.
num. 87.*

*Bona hominis habent Ordinem inter sese. cap. 2:
num. 36.*

*Bona dispensare pauperibus an sit praeceptum in-
gressuris Ordinem Minorum? cap. 2. n. 58*

Bonum hominis triplex est. praeludio primo. n. 3

*Breuiarium quid significet in Regula S. Franc.
cap. 3. nu. 2. ad quid teneantur non habentes
breuiarium. ibid,*

Bruta vtuntur iure naturali diuino. c. 6. n. 5

*Bulla cruciata an valeat pro fratribus nostris?
cap. 7. n. 49*

*Bursarij quando sint necessarij fratribus in itine-
re. c. 4. n. 45. 46*

C

C *Alceamenta portare, non licet fratribus Mi-
noribus. c. 2. 101. nisi in casu necessitatis.
ibid. & 102. quid sit calceamentum, n. 103*

*Canonicus Regularis prohibetur esse monachus.
cap. 2. nu. 86. & ratione clericatus est perse-
cutor Monacho. ibi.*

*Caparro, qui est habitus nouitiorum, quid signi-
ficet in ordine Minorum. cap. 2. nu. 68. ali-
quando quare non datur nouitijs. ibid.*

*Capitulum Generale non potest commutare pecu-
niam datam pro vna re, in aliam. c. 4. n. 40*

Capi-

I N D E X.

- Capitula Prouincialia quando sint celebranda.*
cap. 8. n. 19
- Caputium consutum, aut nō consutum quid significet in Ordine Minorum. cap. 2. n. 68*
- Capuccini non admittunt eleemosynas pro anniuersarijs defunctorum. c. 6. n. 69*
- Capuccini quomodo absoluant à casibus reseruat. c. 7. n. 27*
- Carthusia an sit perfectior Ordine Minorum. cap. 2. n. 87*
- Carthusianus potest transire ad religionem prædicatorum. c. 2. n. 86*
- Carnes interdiciuntur in omni ieiunio. c. 3. n. 53*
- Castitas materialiter, & formaliter in quo consistat. c. 6. n. 85*
- Castitas, quam stricte præcipiatur. pralu. 1. nu. 13. cap. 11. nu. 1*
- Casus recurrendi ad pecuniam per amicos spirituales. c. 4. n. 14*
- Casus, in quibus ingratiitudo est mortalis. cap. 5. num. 7*
- Casus, in quibus fratres incurrunt proprietatem. cap. 6. n. 38*
- Casus, in quibus peccator statim debet confiteri. cap. 7. n. 6*
- Casus reseruatus, quis sit. c. 7. n. 14. quomodo absoluetur absente Ministro. n. 28*
- Casus reseruati à Capuccinis. c. 7. n. 31*
- Cause rationabiles dispensandi alijs, quam pauperibus*

ribus bona ab ingredientibus ad Ordinem.

cap. 2. n. 58

Causa portandi calceamenta. c. 2. n. 101

Causa excusantes à recitatione Diuini Officij.

cap. 3. n. 3

Causa excusantes à relinquendo, aut mutando

Officium Diuinum. c. 3. n. 4

Causa praeueniendi horas canonicas. c. 3. n. 10

interrumpendi, & interpollandi idem Officium.

num. 14

Causa, quibus non satisficit Officio Diuino. c. 3. n. 31

Causa potest dari, ut precipiatur ieiunium Epi-

phanie fratribus. c. 3. n. 52

Causa liberantes à ieiunio. c. 3. n. 61

Causa dispensantes ad equitandum licite c. 3. n. 65

Causa, propter quas potest haberi bursarius in

itinere. c. 4. n. 46

Causa pia apposita in aliquo testamento, gerit vi-

cem heredis. c. 6. nu. 50

Causa, quibus absoluitur quis à Generalatu.

cap. 8. n. 15

Causa finalis, materialis, & formalis prædicatio-

nis. c. 9. n. 15. 16. 17

Causa præcepti debet esse iusta. c. 10. n. 56

Causa dispensandi duplex. c. 10. n. 77

Causa recurrendi pro Regule obseruantia.

cap. 10. n. 84

Cautela utenda circa depositarios pecunie fra-

trum. c. 4. n. 43

Cedens

I N D E X.

- Cedens bonis, an sit tutus in conscientia? cap. 2.
num. 33. an aliquando teneantur soluere debi-
ta. ibi. n. 36*
- Cessio bonorum, quando sit valida, ut quis fiat
Religiosus. c. 2. n. 32. 35*
- Charitas, vinculum Religiosorum saepesapius ex-
cusat à culpis. c. 3. n. 7*
- Charitas mutua inter fratres, qua. c. 6. nu. 106.
fit in corde. n. 107*
- Charitas, & benignitas Ministrorum. cap. 10.
num. 87*
- Charitas in persecutores. c. 10. n. 111*
- Christus, quid dixerit, de Regula data. S. Franc.
præhud. 3. n. 6*
- Christus, & Apostoli aliquando habuerunt bur-
sarium. c. 4. n. 45*
- Christus habuit oculos pro alijs. c. 6. n. 9*
- Christus, ut prælatus aliquid habuit in commu-
ni, ut persona singularis nihil. cap. 6. nu. 8. ha-
buit dominium omnium rerum ab instanti con-
ceptionis, executionem noluit. n. 9. aliquando
dispensavit oculos. ibi.*
- Christus aliquando mendicus. c. 6. n. 97*
- Christianus an debeat proficere in via virtutum.
cap. 1. n. 21*
- Christianus quomodo obligetur ad Evangelium.
cap. 2. n. 79*
- Christiani quomodo mereantur in tota vita.
cap. 3. n. 35. 36*

I N D E X.

- Cibus fratrum Minorum qualis.* c. 2. n. 106
- Cibi vetiti an quoties comedentur, toties peccetur?*
cap. 3. n. 58. vetiti autem ab Ecclesia, quibus con-
cedantur in ieiunij tempore. n. 59
- Cibi omnes conceduntur fratribus Minoribus.*
cap. 3. n. 68
- Cippi prohibiti ad recipiendas pecunias.* cap. 4.
num. 45
- Cistercienses obligant se, ad reconfitendum.*
cap. 7. n. 39
- Civitas habet actionem in heredem nolentem sol-
vere legata fratribus.* c. 6. n. 73
- Clausis, aut capsula pecunia, non conceditur fra-
tribus.* cap. 4. n. 44
- Clerici fratrum Minorum, tenentur recitare*
horas. c. 3. nu. 1
- Clerici, quando peccant orando.* c. 3. n. 25
- Clerici, an teneantur laborare manibus?* cap. 5.
num. 5
- Clerici hortantur ad studium.* c. 10. n. 106
- Collegium Cardinalium, Sede vacante, est Eccle-
sia Romana.* c. 1. n. 9
- Color vestium, fratrum Minorum debet esse na-
turalis.* c. 2. n. 104
- Comedere, quando liceat in ieiunio.* c. 3. nu. 54.
quoties. n. 56
- Comedere carnes, aut ova, an liceat pueris in-*
X L. c. 3. n. 59
- Commestio secunda, non tertia, aut quarta, ieiunium*

I N D E X.

- nium frangit. c. 3. n. 58*
- Commissarij Ministrorum, Prouincialiū non possunt recipere ad Ordinem Minorum. c. 2. n. 10*
- Commissarius Generalis, qui. c. 8. n. 13*
- Commodare quid sit, & an liceat fratribus. c. 6. num. 24*
- Communitas fratrum Prouinciae, non est maior Prouinciali. c. 8. n. 21*
- Commutare, illicitum est fratribus. c. 6 n. 21*
- Compaternitas cur prohibeatur in Regula Sancti Franc. cap. 11. nu. 21. quibus sacramentis contrahatur. n. 22*
- Computus pecuniae, quomodo sit faciendus à fratribus. c. 4. n. 44*
- Completorium laicorum, quot habeat mysteria. in 7. pater noster. c. 7. n. 45*
- Concedere nouitijs Minorū, ut eant sine caparone, quibus pertineat. c. 2. n. 68*
- Concupiscentia cum consensu, est peccatum. cap. 6. n. 105*
- Conditiones requisiti in recipientes ad Ordinem S. Franc. c. 2. à n. 1. vsque ad 6.*
- Conditiones recipiendorum ad Ordinem Minorum. c. 2. n. 18. 19*
- Conditiones professionis verae in Religione. cap. 2. num. 71*
- Conditiones, quibus Religio Minorum, est ceteris perfectior. c. 2. n. 87*
- Conditiones quinque procurandi pecuniam per*

- amicos spirituales. c. 4. n. 16. 19*
Conditiones requisitæ ex parte fratrum ad procu-
randam pecuniam. c. 4. n. 29
Conditiones requisitæ ex parte fratrum in expen-
denda eleemfyna pecuniaria. c. 4. n. 39
Conditiones requisitæ ad habendum burfarium.
cap. 4. n. 46
Conditiones requisitæ ad laborandum in Ordine.
cap. 5. n. 10
Conditiones requisitæ, ut fratres possint dare.
cap. 6. n. 26. & ut vsus rerum concessarum sit
eis licitus. n. 28
Conditiones requisitæ, in rebus utendis à fratri-
bus. c. 6. n. 39
Conditiones recurrendi pro obseruantia. cap. 10.
num. 84
Conditiones euntium ad Sarracenos. cap. 12.
num. 6
Confessio sacramentalis, quoties est de necessitate.
c. 7. n. 6. necessario debet fieri habenti iurisdic-
tionem. n. 12. eius integritas quam necessa-
ria. n. 19. aliquando erit sancta, etiam si non
fit integra. n. 25. facta extra ordinem, an va-
leat? n. 41. in articulo mortis, sit cuicumque
sacerdoti Catholico. n. 43
Confessor quid faciet, cum habente casus reserva-
tos. cap. 7. num. 18. quis sit confessorius pro-
prius. n. 39
Confessores ingradientur monasteria. c. 11. n. 12
 Con-

I N D E X.

- Confiteri extra Ordinem, est confessio. c. 7. n. 44.
an hoc prohibeatur in Regula. n. 46*
- Congregare in futurum, an liceat fratribus?
cap. 6. n. 79. 80*
- Conscientia dictans, statim esse confitendum, obli-
gat peccatorem ad confessionem. c. 7. n. 8*
- Consilia Evangelica, non omnia sunt in praecep-
to fratribus Minoribus. cap. 1. n. 6. c. 2. n. 79.
sunt opera baroica. ibi.*
- Consilia, qua non sunt in Regula, an obligent fra-
tres? c. 1. n. 18*
- Consilium de laborando manualiter. c. 5. n. 2*
- Consilium est, nihil habere, prater breuiarium.
cap. 6. n. 30*
- Consilia possunt dare fratres in executione vlti-
marum voluntatum. c. 6. n. 77*
- Consolatio est principalis effectus orationis. cap. 3.
num. 33*
- Consortia suspecta prohibentur. cap. 11. num. 2.
quid sint. n. 3. 4*
- Constitutio de non accedendo ad Monasteria Mo-
nialium. c. 11. n. 20*
- Constitutiones Capuccinorum equitare conceden-
tes discretis, & Custodibus quomodo intelligen-
tur. cap. 3. num. 67. earum transgressio an sit
culpabilis? c. 10. n. 73*
- Consuetudo mutandi Officium Diuinum quātum
valeat. c. 3. n. 4*
- Consuetudo iusta seruari debet. c. 3. n. 8*

- Consuetudo est seruanda in ieiunio cum laeticijs.*
cap. 3. n. 59
- Consulere ingressum Religionis, an liceat.* cap. 2.
num. 7.
- Contemplatiui non tenentur laborare manibus.*
cap. 5. n. 6
- Contemptus rerum temporalium omnium, est de
essentia paupertatis Euangelicae.* c. 6. n. 3
- Contemptus mortalis, qualis sit.* cap. 10. num.
62. *consiliorum est mortalis.* num. 63. *perfe-
ctionis est mortalis.* num. 65. *subreptitiui an
sit culpabilis?* num. 67. *venialium, quando sit
venialis.* n. 71
- Contemptus duplex, simpliciter, & secundum
quid.* c. 10. n. 66
- Contemnere minima, quod peccatum sit.* cap. 10.
num. 66.
- Contentio vitanda cum superioribus.* cap. 10.
num. 88
- Contumacia est causa electionis à Religione.*
cap. 2. n. 91
- Conturbatio, & ira prohibita à S. Franc. qua sit.*
cap. 7. n. 59
- Conuentio de pretio rei emenda, & vendenda li-
cet fratribus.* c. 6. n. 19. 20
- Correptio facienda à Prelato.* c. 10. n. 5
- Crimina, qua, & quomodo publicanda.* cap. 10.
num. 9
- Creditor, cui soluenda est pecunia, bene potest no-
mina-*

I N D E X:

- minari danti illam. c. 4. n. 35*
- Culpa, quando minuatur ob ignorantiam. pra-
lud. 2. n. 3*
- Culpa, quae nam sit, variandi Officium Diuinum.
cap. 3. n. 4*
- Culpa mortalis est, non recitare Officium secun-
dum modum suae Regulae. c. 3. n. 4*
- Culpa, quando non sit, si poena non adimpletur.
cap. 10. n. 74*
- Causa Dei sollemnis, quomodo persolvatur. c. 3.
num. 1*
- Cura animarum datur Ministris, quam delegare
possunt. c. 7. n. 2*
- Cura, & sollicitudo saeculi, quando mortalis. cap.
10. n. 99. quando venialis. n. 101*
- Curiositas tangendi pecuniam, an sit peccatum.
cap. 4. n. 5*
- Curiosum, quid sit. c. 4. n. 19*
- Custodes eligendi pro capitulis, quando possunt
equitare c. 3. n. 66*
- Custodes, qui sint in Religione Minorum. cap. 4.
num. 12*
- Custodes indirectè eunt ad Capitulum Generale.
cap. 8. n. 10*
- Custodia pecuniarum, an sit licita fratribus?
cap. 4. n. 7*
- Custodum numerus pro Capitulo Generali. c. 8.
n. 8. potest limitari. n. 9*

D

- D** Amasus instituit psalmos recitari alternati-
ue. cap. 3. nu. 16
- Dare, an liceat fratribus? c. 6. nu. 26. quando sit
peccatum. n. 31
- Dare, an sit beatius, quam accipere? ibi. n. 101
- Debitorum an possint ingredi Religionē. c. 2. n. 22.
usque ad 43. quando potest presumere de con-
sensu creditoris n. 24. quid faciet obligatus Rei-
pub. ibi. fraudes, quas committunt. n. 25. pau-
peres ex infortunio, tamen industrii. n. 26. in-
terrogantur, si sint debitorum. num. 27. quando
subtacet se esse debitorem. num. 28. etiam pro-
fessus tenetur soluere, & quomodo. num. 29.
petat licentiam egrediendi à Religione. ibidem.
Quando teneatur cedere bonis. n. 30
- Debitor voti promissi, aut iuramenti, an pos-
sit ingredi Religionem? cap. 2. num. 31. ce-
dens bonis, iurat soluere, si venerit ad pin-
guiorem fortunam. num. 32. an ita faciendo
sit tutus in conscientia. num. 33. vel ingredien-
do Religionem, vel non soluendo ex instinctu
Spiritus sancti. num. 34. & an teneatur labo-
rare in Religione, ut soluat. num. 41. & si est
industrialis, an licite ingreditur Religionem.
num. 42. & an egeat revelatione, aut mira-
culo? nu. 43
- Debi-

I N D E X.

- Debitum se presentandi, non oportet ut sit expres-
sum. c. 7 nu. 38*
- Declaratio Pontificia super Regulam S. Frane.
quanta sit auctoritatis. pralud. 3. nu. 3. an obli-
get sub mortali. c. 4. nu. 55. & infra.*
- Deferre pecuniam itinerantium, an liceat fratri-
bus, ne pereat? c. 4 n. 6*
- Defraudatio proximi, quando est mortalis. c. 6.
num. 100*
- Deliberatio qualis requiratur pro ingressu Reli-
gionis. c. 2 n. 6*
- Denarius quid sit. c. 4. nu. 2. non potest dari à fra-
tribus. c. 6 n. 26*
- Depositarij fratrum, quales debeant esse. c. 4. nu. 35
quot possunt esse. n. 36*
- Depositum pecunie apud quoscunque, nunquam
fit nomine fratrum. c. 4 n. 38*
- Desiderium S. Francisci pro perfectione suorum
fratrum. pralud. 2 n. 1*
- Detentio proprietaria, quanam sit. c. 7 n. 51*
- Detrahitio quando fit mortalis. cap. 10. num. 100.
quando venialis. n. 101*
- Devotio qua, in recitando officio Divino. c. 3. n. 20
quid sit. c. 5 n. 10*
- Devoti ad quid deseruiunt Religioni nostre. c. 4
nu. 38. 43. 45. Sunt instruendi, nos non posse
facere obligationem. c. 6 n. 25*
- Dies, qua hora incipiat. c. 3 n. 11. 12*
- Dies primus quadragesime, quis. c. 3 n. 60*
- Diffi-*

I N D E X.

- Differt ut inter oration. 1.1 voluntariam, & preceptoriam. c. 3* n. 37
- Differentia inter usum arctum, & moderatum. cap. 6* n. 83
- Diligentia requisita inter orandum. c. 3* n. 27. 39
- Dimidiare absolutionem sacramentalem, an liceat aliquandò? c. 7* n. 21. 24
- Discreti eligendi pro Capitulis, quando possint equitare. c. 3* n. 66
- Discretio praelatorum qualis sit. c. 10* n. 66
- Dispensare bona pauperibus an sit preceptum ingredientibus Religionem S. Francisci? c. 2. n. 58*
- Dispensare de capparone, quibus pertineat in Ordine Minorum, & quomodo. c. 2* n. 69
- Dispensare de pluribus tunicis, cuius sit. c. 2. n. 100*
- Dispensare in dubijs, praelatorum est. c. 3* n. 5. 61
- Dispensare pecuniam an liceat fratribus? c. 4. n. 8*
- Dispensare dupliciter potest praelatus. c. 10* n. 29
- Dispensare absolute de non recitando officio Dimino ad quem pertineat. c. 3* n. 5
- Dispensabilia in Regula, quae sint. c. 10* n. 79
- Dispensatio facta fratribus circa syndictum c. 4. n. 43*
- Dispensatio, quia fit. c. 10. n. 77. eius causa duplex, quando liceat, & pro quibus.* n. 79
- Dispensationi praelati non semper obediendum. cap. 10* n. 30
- Dispensati à ieiunio ut comedant carnem, non tenentur ieiunare: non sic cui ova, & lacticia conceduntur. c. 3* n. 59
- Dispo-*

I N D E X.

- Dispositio requisita in Choro. c. 3* n. 41
Dissolutio in Choro est reprehensibilis, & in quo consistat. c. 3 n. 40
Distinctio bonorum, & malorum, ut fiant, nec ne. cap. 10. n. 25
Diversitas multorum statuum. c. 6 n. 102
Divine an minuant perfectionem? prelud. 1. n. 13.
Docti multiplices in Religione. prelud. 2 n. 6
Doctores, an possint interpretari Regulam Sancti Francisci? preludio 3. nu. 2. aliquandò potest eis contradici. nu. 4. aliquando non est de eis curandum. n. 7. 8
Dominium pecunie semper est apud dantem illam fratribus. c. 4 n. 37. 38
Dominium quid est, c. 6. nu. 2. rerum pretiosarum, quibus fratres utuntur an recipiat Ecclesia? n. 17.
Dubia, a prelato dispensantur, & solvantur. c. 3 nu. 5. 61
Duodecim Pater noster pro vespera laicorum quid significant. c. 3 n. 45
Duplex professio, tacita, & expressa. c. 2 n. 71
Duplex tunica conceditur fratribus. c. 2. n. 98. 99
Duplex modus tenendus in absolutione casuum. cap. 7 n. 14

E

- E** *Erictas quando sit mortalis. cap. 10. nu. 69.*
triplex est. ibi. eius assiduitas. 101.
Ecclesia Romana quid sit. c. 1 n. 9
Ecclesia,

I N D E X.

- Ecclesia, quomodo iudicat de actibus internis . c. 3
num. 25*
- Ecclesia habet dominium pecunia legata fratribus. c. 4. nu. 37. & omnium, quibus licitè utuntur. c. 6. n. 15. & an recipiat usum rerum pretiosarum, quibus fratres utuntur. ibi. n. 17*
- Ecclesia aliqua particularis, quando succedit in hereditatem relictam ad piam causam. cap. 6
num. 50*
- Ecclesia fratrum Minorum an possit institui bares? ibi. n. 54. 55*
- Ecclesia potest fieri, & reduci ad usum prophanum, & quomodo. c. 6 n. 64*
- Edificia fratrum qualia. c. 6 n. 91*
- Effectus orationis. c. 3 n. 33*
- Effectus altissima paupertatis Minoritana. cap. 6
num. 104*
- Effectus absolutionis sacramentalis. c. 7 n. 24*
- Egredi à Religione, quando liceat Religioso pro subuentione parentum. c. 2 n. 48*
- Egredi à Religione post professionem quando liceat, & quando non. c. 2 n. 80. 81. 82*
- Egredi à Religione S. Francisci an liceat aliquando? c. 2 nu. 85. propter Episcopatum. n. 90*
- Eiectio à Religione, est sicuti excommunicatio in Ecclesia. c. 2 n. 91*
- Eiecti à Religione, an debeant recipi? c. 2. nu. 92. 94. quomodo se disponere debeant, ut recipiantur denuò. n. 95*
- Ele-**

I N D E X.

Eleemosyna non currente, quid faciant fratres?
cap. 4 nu. 10

Eleemosyna indeterminata, impediunt procurationem pecunia. c. 4. nu. 21. indifferentes quando sunt. n. 22

Eleemosyna cessante potest recurri ad pecuniam. c. 4. nu. 25. quari debet pro propria necessitate fratrum. nu. 26. & pro aliena rogent, cum licentia prelatorum. nu. 27. & non sit maior quam requirit necessitas. nu. 32. & si de ea superfuerit, quid fiet. nu. 32. quasita pro uno fratre, non potest expendi pro alio, aut pro communitate. nu. 40. quando possit conuersti de uno in alium usum, nu. 41. indifferens, & pecuniaria, quando prohibita. n. 45

Eleemosyna quare dantur Religiosis? c. 5 n. 7

Eleemosyna quarumcunque rerum relicta, ut quotannis recipiantur à fratribus, non possunt ab ipsis acceptari. c. 6 nu. 45. bene licet acceptare annuales eleemosynas à viuis. n. 46

Eleemosyna de male acquisitis potest recipi à fratribus, & quando. c. 6 n. 98

Electio pauperum, quibus sit eleemosyna distribuenda, non licet fratribus. c. 6 n. 77

Electio Generalis pertinet ad Ministros, procuratio ad omnes fratres. c. 8. n. 4. cuius electio est in precepto, nu. 5. opportunitas electionis. nu. 6 quomodo facienda in conscientia, nu. 23. qualis est vitiosa. n. 25. qualis cum culpa veniali, n. 26

Electores

I N D E X.

- Electores Generalis, quam vim habeant, c. 8** n. 13
- Emere nullo modo licet fratribus. c. 6** nu 19
- Episcopatus an conueniat fratri Minori? c. 2. n. 90**
- Episcopi status qualis perfectionis sit, praelu. 1. n. 2**
- Episcopi quando dispensant eleemosynas datas fratribus, c. 4** n. 4
- Episcopi quando habent ius in legata relicta fratribus, ut pro eis expendantur. c. 6** n. 73
- Episcopus quando succedit in hereditatem relictam, ad piam causam. c. 6** n. 50
- Equitare illicitum est fratribus Minoribus. cap. 3 num. 64 66**
- Erroneum est dicere, Papam, & Ecclesiam posse errare in declaratione Regula. praelud. 3** n. 5
- Error circa mendicitatem damnatus. c. 6** n. 97
- Essentia paupertatis Euangelica, in quo consistat. cap. 6.** nu. 2. 83 84 90
- Estimatio pretij rei vendenda licet fratribus. c. 6. num. 20**
- Estimatio hereditatis an possit recipi a fratribus? cap. 6** n. 49
- Estimatio legati illiciti fratribus, non potest acceptari ab illis. c. 6.** n. 62
- Esus carniuum est interdictus in omni ieiunio; non ouorum, & lacticiniorum. c. 3** n. 53
- Euagatio mentis in oratione, an sit peccatum. c. 3. nu. 24 26 27**
- Euangelium non totum est in praecepto fratribus Minoribus. c. 1. n. 6. c. 2** n. 79
- Euan.**

I N D E X

- Euangelium cur prohibet duas tunicas ? c. 2. n. 98*
- Eunuchi propter Deum, qui sint. c. 2 n. 4*
- Examen praeicatorum potest alijs committi à Generali. c. 9. n. 6. 10. quomodo sit faciendum. n. 17*
- Examen ante receptionem ad Ordinem Minorum quodnam est. c. 2. à nu. 14. usque ad 17.*
- Excusari quomodo possint ingredientis Religionem deformatam. c. 2 n. 9*
- Executores ultimarum voluntatum, an possint esse fratres ? c. 6 n. 75. 76*
- Exercitia impediunt recitationem officij Divini. cap. 3 n. 31*
- Exercitia spiritualia, ad quae utilia. cap. 5. nu. 5. quando excusant à labore manusum. n. 8*
- Exercitia Religiosorum debet esse honesta. c. 5. n. 9*
- Exercentes opera spiritualia an teneantur ad manualia ? c. 5 n. 3. 4. 5*
- Excommunicatio maior, non incurritur absque culpa mortali. c. 10 n. 53*
- Expellere incorrigibiles à Religione, an liceat ? c. 2 à nu. 91. usque ad 95*
- Expense de pecunia non sunt requirendae à fratribus. c. 4 n. 44*
- Expositio Pontificia super Regulam S. Francisci quamvis vultat. praelud. 3. nu. 3. an obliget sub mortali ? c. 4 n. 55*
- Expositio quacunque, an sit admittenda in Regula Sancti Francisci ? praelud. 3. n. 6*
- Expositores scripturae susciuntur de publico. c. 5. n. 5 Fami-*

I N D E X.

F

- F**amiliaritas fratrum adinuicem. c. 6 n. 106
- F**amiliaritas inducens peccatum. c. 11 n. 5
- F**amulus creditoris, cui facienda est solutio pecunia, potest presentari à fratribus datori pecunia. c. 4 n. 35
- F**ilius an possit ingredi Religionem, dimissis parentibus in necessitate? c. 2. nu. 44. 45. usque ad 55
- F**ilius an possit vendi à patre pro fame? c. 2 n. 51
- F**inis propter se queritur prælud. 1 n. 6
- F**inis Regula Minorum est vita mixta actiua, & contemplatiua. prælud. 1 n. 9
- F**inis orationis. c. 3 n. 21. 22
- F**orma professionis recipiendorum ad Ordinem. cap. 2 n. 78
- F**ortuna pinguior, quanam potest esse in eo, qui cedit bonis. c. 2 n. 36
- F**ratres non tenentur ad obseruantiam totius Evangelij in Ordine Minorum. c. 1. nu. 6. c. 2. nu. 79
- Q**uomodo teneantur obedire Papæ, & Ecclesiæ. c. 1. nu. 10. an teneantur testamento S. Franc. num. 17
- F**ratres docti, qua teneantur scire in Religione. prælud. 2 n. 4
- F**ratres non inducant alios ad ingressum Religionis deformata. c. 2. nu. 8. non sint solliciti de rebus ingredientium ad Ordinem. nu. 63. an possint

I N D E X.

sint recipere de rebus nouitiorum? num. 66. an possint egredi à sua Religione? nu. 85. habeant duas tunicas, num. 98. an possint habere plures? num. 100. & calceari possint? num. 101 excommunicantur portantes habitus difformes. n. 104

Fratres Minores se conformare debent Ecclesie Romana in festiuitatibus, cap. 3. num. 1. tenentur recitare Officium Romanum, num. 4. satisfaciunt recitantes cum alijs Religiosis, num. 6 tenentur recitare publicè in Ecclesia, num. 7 quando peccant non conuenientes choro, aut recedentes ante completam horam, ibi. quando teneantur recitare, nu. 8. etiam priuatum officium nu. 9. quando possint licitè interrompere, nu. 14. 15. alternatiuè recitare, nu. 16. quando peccant orando, nu. 25. 30. 31. quando tenentur ieiunare, n. 48

Fratres tenentur ex precepto Regula ieiunare: & quando etiam in natiuitate Domini, cap. 3 nu. 48. & Quadragesimam Resurrectionis Domini, nu. 49. possunt cogi ad ieiunium Epiphania, nu. 52. Quomodo se habeant in itinere, nu. 62. 63. non possunt equitare, nu. 64. necessitas equitandi, n. 65. licitè possunt uti omnibus cibis, nu. 68. satisfaciunt necessitati, non gula, n. 70
Fratres, an possint habere vsum pecunie? c. 4. nu. 1 tangere, n. 5. deferre in itinere, ne pereat viatoribus, n. 6. an possint esse custodes pecunie? n. 7

K k k

an

I N D E X.

*an possint dispensare? nu. 8. tempore necessitatis
 possunt recipere pecuniam. nu. 9. quando possunt
 procurare per amicos spirituales. num. 14. qui
 possunt procurare illam. nu. 12. oblatam pecu-
 niam quando recipere possunt. nu. 17. & quan-
 do possint querere pecuniarias eleemosynas. n. 28
 mutuum prohibetur eis. nu. 29. eorum famuli
 non possunt esse pecunia depositarij. nu. 35. an
 teneantur specificare, & nominare necessitatem
 pro qua pecuniam querunt. nu. 30. 31. nec plus
 procurent, quàm sit necessarium. num. 32. & si
 supersit de eleemosyna, quid facient. n. 32 quan-
 do possunt presentare recipientem pecuniam.
 nu. 34. 35. bene possunt nominare creditorem,
 cui facienda est solutio. nu. 35. aut eius famu-
 lum. ibi. Quot possunt habere substitutos. nu. 36.
 etiam interueniente ignorantia, negligentia, aut
 dolo. ibi. an debeant se protestari voce, non ha-
 bere dominium in pecunia depositata? num. 38.
 quomodo se gerant in expendenda pecunia n. 39
 possunt recurrere ad heredes, mortuo dante.
 nu. 42. quomodo se habeant circa depositarium.
 nu. 43. non teneant clauem cassulae, ubi est pecu-
 nia. nu. 44. nec faciant computum expensarum.
 ibi. prohibentur à quæstibus illicitis. nu. 45. an
 possint habere bursarium in itinere? nu. 45. 46
 abstineant à pecunia quasita nomine fratrum.
 ibi. an possint habere syndicum? nu. 47. 49 quo-
 modo se gerant circa legata. nu. 50. 51. quando
 viuuntur*

I N D E X.

utuntur syndico, tanquam amico spirituali .
nu. 54. an peccent non observando declarationes
Pontificum super Regulam ? n. 55
Fratres laborent manualiter. c. 5. n. 2. & ad quid,
nu. 3. qui teneantur laborare. nu. 4. 5. 6 quando
sunt indigni eleemosynis, & peccant ingrati-
tudine nu. 7. quando excusentur à labore. nu. 5. 8
quid, & quomodo recipient pro labore merce-
dem. n. 11. 12
Fratres habent simplicem facti usum rerum ex iu-
re naturali, & Divino. c. 6. nu. 5. 6. 7. & profi-
tentur perfectionem Evangelicæ paupertatis
tam in particulari, quàm in communi, & sunt
peregrini. nu. 10. 32. non renuntiant usui sim-
plici facti. nu. 11. loculos non habent, quia non
succedunt Apostolis. nu. 12. non debent uti rebus
pretiosis. n. 17. ab omni iure alienandi, & acqui-
rendi arcentur. nu. 18. non possunt emere. n. 19
neque vendere. nu. 20. neque commutare. nu. 21
neque impignorare. nu. 22. neque mutuare, aut
mutuari. nu. 23. possunt aliquando commodare,
nu. 24. quomodo possunt dare, & petere, ut de-
bent. n. 26. non possunt dimittere partem legati
heredi legatarij. n. 27. quomodo possint recipere,
nu. 28. multa requiruntur ut eis sit licitus usus
rerum concessarum. nu. 29. consilium est, ut nil
habeant prater breuiarium. nu. 30 quando pec-
cant, dando, aut recipiendo. n. 31. nil abscondant
furtivè. nu. 32. quando possint habere, & qua
priui-

privilegia, n. 35. nullam habere possunt proprietatem in usu, n. 36. quando verè dici possint proprietarij in multis casibus. n. 38. solum possunt habere usum rerum necessariarum, nu. 39. 40 possunt nutrire gallinas pro infirmis, ut habeantur oua recentia, n. 44. Quare dicantur aduena, & peregrini, nu. 41. non possunt habere redditus neque formales, neque virtuales, nu. 43. neque eleemosynas quotannis recipiendas, nu. 45. bene possunt accipere eleemosynas annuales à viuis, quia possunt mutari, n. 46. nullo modo possunt institui heredes, n. 47. est dubiū, an possint recipere estimationem hereditatis. n. 49. sed an sint capaces saltem pretij hereditatis, si ita relinquitur ut vendatur? n. 50. an possint esse heredes, ut vendatur hereditas? n. 51. quod non, n. 52. si autem alter erit heres, & dat pretium hereditatis fratribus, potest fieri, n. 53. Eorum ecclesia, vel altaria, an possint institui heredes? n. 54. 55. possunt accipere legata pecuniaria, nu. 56. 57. dummodo sint in quantitate moderata, nu. 58. quid fiet de superfluo talis quantitatis, n. 59. 60. an possint recipere immobilia? n. 61. et possunt accipere libros legatos laicis, n. 63. Quid facient de legatis incongruis, & impossibilibus, n. 64. quando possunt mutare legatū de vna in aliam rem, ibi. qua licentia possunt edificare loca, ibi in fine. accipere nouas prouincias, ibi. an possint recipere annuos redditus? n. 66. legata ad tempus, n. 67. legata perpetua,

I N D E X.

tua, n. 68. anniuersaria defunctorum, n. 69. annualia pertinentia ad Diuinum cultum, nu. 70
& valorem hereditatum, n. 72. nullā actionem habent in iudicio pro quocūq; casu, n. 74 possunt denuntiare. legata non esse soluta, ibi. nō possunt esse executores ultimarum voluntatū, n. 75. non possunt eligere pauperes, quibus distribuatur pecunia, n. 77. possunt benè dare consilia, ibi. quomodo possunt facere cōgregationes in futurum, n. 79. 80. stent securi iudicio praelatorum in prouisionibus, n. 82. & in usu moderato, n. 94. 95
Fratres an teneantur ad usum arctum, vel moderatum? c. 6. n. 73. & ad quos arctos vsus teneantur ex Regula? n. 86. possunt habere usum moderatū, n. 88. quando maculantur ex immoderantia, n. 96. merentur mendicādo, n. 97. licitè quando uiuant de eleemosynis, etiam inter excōmunicatos, n. 98. quando peccant nō uiuentes ut Religiosi, et sunt ingrati, n. 90. 100. dicūtur beatissimi ob mendicitatem, n. 101. eorum paupertas est altissima, n. 102. 103. quas virtutes acquirant ob paupertatem, n. 104. habent mutuam charitatem, n. 106. quibus signis amoris se diligant, n. 107. quomodo se gerant circa infirmos, n. 108
Fratres quare tenentur recurrere ad Ministros pro casuum absolutione, c. 7. nu. 2. quomodo recurrant, n. 4. viatores, quibus confitentur, n. 40 non possunt absolui virtute bullarum cruciatæ, nu. 49. benè virtute Iubileorum. n. 50

I N D E X.

- Fratres vniuersaliter tenentur habere Generalem
Ministrum, c. 8. n. 3. sunt examinandi ut pra-
dicent, c. 9. n. 6. ad quam obedientiam obligentur
ob professionem, c. 10. n. 19. eorum obedientia est
generalissima, n. 23. Non obediant ubi precipi-
tur aliquid, quod sit peccatū veniale, n. 24. in du-
bijs obediant, n. 26. 33. & in indifferētibus, n. 35
& supra Regulam, n. 37. nō possunt obligari ad
aliā Religionem, n. 43. vitent contentiones, n. 88
baptizent in necessitate, c. 11. n. 24. nō possunt co-
gi ut eāt inter infideles ad pradicandū, c. 12. n. 3
Fraus in re notabili est peccatum mortale, c. 5. n. 7
aliquandō veniale. n. 8
Fraus quando committitur à fratribus in reci-
piendis quibuscunque legatis, c. 6 n. 72
Fraus in proximum, quando est mortalis, cap. 6
num. 100
Fraudes debitorum ingredientium Religionem,
cap. 2 n. 25
Frequentia peccandi nō est contemptus, c. 10. n. 68
Fugitiui à Religione an debeant recipi, & puniri?
cap. 2 n. 92
Fundamenta Regulæ S. Francisci, c. 1 n. 2. 13*

G

Gallinae possunt nutriri à fratribus, ut ha-
beant oua recentia pro infirmis, quando
aliter haberi non possunt, c. 6 n. 44

Gent.

I N D E X.

- Generalis Minister principaliter potest recipere ad Ordinem Minorum, c. 2. nu. 10. potest recipere loca, & acceptata relinquere, c. 6. nu. 64 non excluditur ab absolutione casuum reservatorum, c. 7. nu. 3. est obediendus super omnes, c. 8. nu. 2. est perpetuus ex Regula, nu. 7. aliquando eligit Provinciales, n. 11. quando est insufficiens, absoluitur à Generalatu, n. 12. aliquando vocatur Custos, nu. 14. an possit super statuta Capituli generalis? nu. 17. eius auctoritas, quantum se extendat, n. 18. eius est approbare predicatores, c. 9. nu. 9. quod potest alijs committere, n. 6*
- Geniti ex illegitimo thoro an possint recipi in Religione? c. 2 n. 21*
- Glossæ an sint admittenda in Regula Sancti Francisci? pralud. 3 n. 6*
- Gradus summus in Religionibus quinam sit, pralud. 1 n. 7. 8. & 9*
- Gratia laborandi quid sit, c. 5 n. 1*
- Gratitudo in Religiosis qualis est, c. 6 99*
- Grauari à alieno an possint ingredi Religionem? cap. 2 n. 22*
- Guardiani habent curam de fratribus induendis, c. 2. nu. 100. an dicantur Custodes, c. 4. nu. 12 non possunt pecuniam datam pro vno loco, expendere pro alio, nu. 40. non possunt nominare syndicum, nu. 47. an possint dare licentiam ut fratres dent aliquid? c. 6. n. 26. vel ut recipiant? nu. 28. non possunt iudicare de quantitate mō-*
- Kkk & derats

I N D E X.

- derata in recipiendis legatis, nu. 59. possunt eligere confessarios, quos voluerint, num. 39. non comprehenduntur hodie sub nomine Custodum, cap. 4 n. 12*
- Guardiani quomodo, & à quibus eligi debeant, cap. 8 n. 10*
- Dispensant in pluribus portandis tunicis, cap. 2 num. 100*
- Guglielmus de Sancto amore contra mendicitatem loquens, condemnatur. cap. 6 97*

H

- H** *Abere aliquid in communi in Religione, an minuat status perfectionē? pralu. 1. 13*
- Habilitas, quam requiratur, ut quis recipiatur in Ordine, c. 2 n. 45*
- Habitus nouitiorum in Ordine Minorum, quanam erit, c. 2 n. 68*
- Habitus professorum quando inducat professionem tacitam, c. 2. n. 70. & infra.*
- Habitus an possit aliquandò dimitti à Religioso, cap. 2 n. 99*
- Hæreditas omninò est illicita fratribus Minoribus, c. 6. n. 47. an sint capaces estimationis hæreditatis? n. 49. an possit relinqui, ut vendatur, & de pretio subueniantur fratres? n. 50*
- Hæredes debent expendere legata in necessitates fratrum, c. 6 n. 73*
- Hæresis*

I N D E X.

<i>Hæresis de non mendicando. c.6.</i>	n.97
<i>Hæreticum est dicere, Christum, & Apostolos, nihil nec in communi, nec in particulari habuisse aliquando. c.6.</i>	n.8
<i>Homo habet triplex bonum. pralud. 1.</i>	n.3
<i>Honestas requiritur in recitando Officio Diuino. cap. 3.</i>	n.40.41
<i>Hora comedendi in ieiunio. c.3. n. 54. quando potest praueniri.</i>	n.55
<i>Hora canonica sunt tantum una oratio. c.3. n.3. quare dicantur canonica.</i>	n.8
<i>Hora statuta spallendi in Choro. cap.3. d. num.8. usque ad 13.</i>	
<i>Horti conceduntur fratribus. c.6.</i>	n.43
<i>Humilitas fratrum Minorum quam magna debeat esse. c.6.</i>	n.35
<i>Humilitas quam necessaria. c.10.</i>	n.100

I

I <i>Diota, & simplices attentius orant quandoque. c.3.</i>	n.21
<i>Idoneitas requiritur in electo. c.6. num.24. & in mittendo ad infideles. c.12.</i>	n.6
<i>Ieiunium ex precepto indictum fratribus Minoribus. cap.3. num.48. & quando etiam in die Natiuitatis Domini. ibi. & an illud Epiphania possint precipere prelati? num.52. & cap.10.</i>	nu.47
	<i>Iesu</i>

I N D E X.

- Ieiunium cum carne nunquam fit* c. 3. n. 53. *hæc*
cum lacticijs, præter *Quadragesimam*. 59.
an toties frangatur, quoties comeditur? 56.
tres habet prohibitiones. n. 58
- Ieiunium non potest iniungi in necessitate* cap. 10.
 num. 49
- Ieiunare, qui non teneantur*. c. 3. 61
- Ignorans Regulam aliquam, si proficitur illam*,
ad quid teneatur. c. 2. n. 80. & 81
- Ignorantia excusans à culpa, que nam sit*, præ-
lud. 2. num. 3. *inuitabilis, crassa, & supina*,
qualia. ibi.
- Ignorantia faciens culpam venialem*. c. 10. n. 51
- Illegitimi, quocunque thoro, an possint recipi ad*
Religionem? cap. 2. n. 21
- Illicita, quibus utuntur fratres, non recipit in ius*
Ecclesia. c. 6. n. 16
- Immobilia legata fratribus an possint recipi?*
 cap. 6. n. 61
- Immoderantia in usu, quando est peccatum*. c. 6.
 n. 94. *quando maculat*. n. 96
- Impedimenta ingrediendi Religionem minorum*.
 cap. 2. n. 21
- Impedimenta satisfaciendi Officio Divino*. cap. 3.
 num. 31.
- Impedientes perfectionem peccant*. c. 10. n. 90
- Impedire venientes ad Religionem est peccatum*.
 cap. 2. n. 2
- Impignoratio, fratribus est illicita*. c. 6. n. 22
- Impos-*

I N D E X.

- Impossibilitas in legatis, ipsis fratribus unde oritur.* c. 6. n. 64
- Impudicitas in quo consistat.* c. 7. n. 54
- In dubijs, standum est iudicio praelatorum.* cap. 10. n. 26. 33
- In articulo mortis, confessio fit cuicunque sacerdoti.* c. 7. n. 43. 44
- Inclinatio ad mala, an impediatur ingressum Religionis?* c. 2. n. 5
- Incongruitas legatorum fratribus factorum, diversimode intelligitur.* c. 6. n. 64
- Inconvenientia, quae sequuntur si ad literam intelligatur Regula S. Franc. prael.* 3. n. 6
- Incorrigibiles an liceat expellere à Religione?* c. 2. à n. 91. usque ad 95. an debeant iterum recipi? n. 94. ingrediantur alium Ordinem. 95
- Indispensabilia non sunt facienda, nec exequenda.* c. 10. n. 32
- Indispositi, ut recipiantur ad Religionem, qui nam sint.* c. 2. n. 3. 4. 5
- Inducere alios ad Religionem, an liceat?* c. 2. n. 7
- Infirmi, quo affectu serviri debent.* cap. 6. n. 108. & ipsi quomodo se habere debeant. 110. & cap. 10. n. 110
- Infirmas quando impedit à recitando divino Officio.* c. 3. nu. 3
- Ingratitudo quando est peccatum mortale.* c. 5. nu. 7. quando veniale. n. 8
- Ingratitudo Religiosorum, qualis est.* c. 6. n. 99
- Ingre-

I N D E X.

- Ingressi Religionem latiore, ex arctiori, quando liceat. c. 2. n. 89*
- Ingredientes Ordinem Minorum, an teneantur sua dare pauperibus? c. 2. n. 58. 59. 60.*
- Ingressuri Religionem, quam dispositionem requirunt. c. 2. n. 5. 6*
- Ingressuri Ordinem Minorum, quare, & de quibus examinantur. c. 2. n. 14. 15. quas conditiones habere debent. n. 18. 19*
- Ingressus ad Moniales, cur prohibeatur. cap. 11. n. 6. non prohibetur accessus. 7. qualis ingressus prohibeatur. 8. ad tertiarias, an liceat? 10. ad monasteria, quando liceat. 11. licitus est pro Missa, & confessione, & periculo mortis. 12. quando sit mortalis culpa iste ingressus. 13.*
- Ingressus, & accessus ad Monasteria sunt idem in Regula. c. 11. n. 15. sed strictè prohibetur ingressus. n. 16*
- Initium Quadragesimæ. c. 3. n. 60*
- Institutum vivendi fratrum Minorum, quare dicatur Regula, & vita. c. 1. n. 14*
- Institutio Syndici pertinet ad Papam. c. 4. 47*
- Instinctus internus Spiritus sancti an egeat miraculo, aut revelatione? cap. 2. nu. 34. 38. 43. vocatur lex priuata. ibi. 37*
- Integritas confessionis quam necessaria. c. 7. n. 19*
- Intentio profitendi in quacunque Regula, qualis debeat esse. c. 2. n. 80*

Inten-

I N D E X.

Intentio reiterandi Officium interruptum obligat ad iterum recitandum. c. 3. n. 15

Intentio requiritur in recitando Diuino Officio, vel orando. c. 3. nu. 34. 35. 36.

Intentio praeipientis, quam necessaria. cap. 10. num. 55

Intentio legis, non verba quando seruitur. cap. 10. num. 59

Intentio pia Ecclesia, & Prælatorum. cap. 10. num. 60

Interpretantes scripturam sustententur de publico. cap. 5. n. 5

Interrumpere Officium Diuinum, quando liceat. cap. 3. n. 14. 15

Insufficientia Ministri, unde agnoscatur. cap. 8. num. 16

Inuidia quando mortalis. c. 10. n. 97. quando venialis. 101

Ioannes Hus damnatus loquens contra mendicitatem. c. 6. n. 97

Ioan. Bapt. habuit usum rerum pauperiorem ipso Christo. c. 6. n. 83.

Ira, & conturbatio quid sint. c. 7. n. 59

Ire ad infideles sine licetia prohibetur à iure communi. c. 12. n. 5

Iubilei sunt capaces fratres. c. 7. n. 50

Itinera fratrum Minorum qualia debent esse. cap. 3. n. 62. 63. cum bursario. c. 4. n. 46

Iudex ex officio procurare debet, ut legata expedian-

I N D E X.

- diantur pro fratribus. c. 6. n. 73*
Iudex potest soluere debitorem pauperem à debi- n. 30
to, ut ingrediatur Religionem. c. 2. n. 30
Iudices Ecclesiastici debent sustentari de publico. nu. 5
cap. 5. nu. 5
Iudicium de actibus internis, an pertineat ad Ec- n. 25
clesiam? c. 3. n. 25
Iudicium pralatorum sufficit in prouisionibus fa- n. 33
ciendis. c. 6. n. 82. in dubijs. cap. 10. n. 33
Iumenta utuntur rebus iure naturali Diuino. nu. 3
cap. 6. nu. 3
Iurans ducere aliquam in sponsam, an possit in- n. 39. 40
gredi Religionem? c. 2. n. 39. 40
Iurans ingredi Religionem Minorum, an possit n. 88
profiteri in alia? c. 2. n. 88
Iurisdictio requiritur ad absoluendum à pecca- n. 12
tis. c. 7. n. 12
Ius duplex, naturale Diuinum, polyticum, & ci- n. 3
uile. c. 6. n. 3
Ius in usu, an possit haberi absque iure in re? n. 6
cap. 6. n. 6
Ius naturale Diuinum, fas, & aequitas dicitur. n. 7
cap. 6. n. 7

L

- L** *Abor manualis ad quatuor utilis. c. 5. n. 3*
Laborare quando debet Religiosus; ut debi- n. 29
ta soluat. c. 2. n. 29
Labo-

I N D E X.

- Laborare secundam Regulam S. Francisci quid sit.** c. 5. n. 1. quibus imponatur nu. 3. 4. super-erogatorie laborare non est in præcepto. nu. 8. fideliter, & devotè quid. n. 10
- Labores spirituales, excellunt corporales.** cap. 2. nam. 38
- Læticinia possunt comedi in ieiunio.** cap. 3. n. 53. quamvis non in Quadragesima. ibi.
- Læici fratrum Minorum an teneantur ex præcepto dicere Pater noster?** c. 3. nu. 42. an teneantur dicere tot Ave Maria, quot Pater noster? num. 43. orant pro defunctis. num. 46. habent Officium brevis. n. 47
- Læici non excluduntur à vidu elemosynarum.** cap. 5. n. 8. an sint capaces librorum illis relictorum in testamento? cap. 6. nu. 63. prohibentur studere. c. 10. n. 105
- Laudes, possunt utinum Officium, quid significant.** cap. 3. n. 44
- Legata facta pro una causa, an possint commutari pro alia?** c. 4. in 41. qua recipiuntur per Syndicum. n. 50
- Legata pecuniaria sunt licita fratribus.** c. 6. n. 16. incongrua, & impossibilia ad quid deferunt fratribus? num. 64. annualia, an possint recipi à fratribus? num. 66. perpetua. 67. 68. ad Divinum cultum, et vinum pro Missa, & c. 70. à quibus possunt expediri. n. 73
- Legatum quid sit.** c. 6. nu. 56. quando intelligitur reli-

*relictum modo licito fratribus. 61: 92. relictum
pro una re, quando potest transferri in aliam
rem. n. 64. & per quos. 65.*

*Legere, aut scribere inter recitandum Diuinum
Officium, an liceat? c. 3. n. 30*

Legumina quando possunt prouideri. c. 6. n. 81

Lex priuata est dignior lege publica. cap. 2. 37

*Lex iusta superiorum seruanda est. c. 3. nu. 8. &
qua nam sit iusta. c. 10. n. 56. bona, semper or-
dinatur ad bonum. n. 58*

Libera, quomodo fiant obligatoria. c. 7. n. 34

*Libertas subditi, pro obseruanda Regula. cap.
10. n. 92*

*Libertates Regula, quae, & quot sint. c. 10. n. 44
sunt in duplici differentia. n. 45. quae possunt im-
perari à Prælati. ibi. cur possint præcipi. n. 46.
quando non possunt præcipi. n. 48*

*Libri legati fratri laico, an possint recipi? cap. 6.
num. 63*

*Licentia Prælatorum requiritur ad portanda cal-
ceamenta. c. 2. n. 103*

*Licentia dandi ad quos spectet inter fratres. cap.
6. num. 26*

*Licentia edificandi loca fratrum, apud quem re-
sideat. c. 6. n. 64*

Licentia ingrediendi ad monasteria. c. 11. n. 11

*Licentia eundi ad prædicandum infidelibus, quan-
do sufficit petita. c. 12. n. 5*

Literati multiplices in Religione. prælat. 2. 6

Liti-

I N D E X.

- Litigia iudicialia debent evitari à fratribus.*
Et si liceant Syndico eorum. cap. 4. n. 52
Loca appropriare quam pestiferum fratribus.
cap. 6. n. 36
Locare operas suas manuales non possunt fratres.
cap. 5. n. 11. in fine.
Loci fratrum qua licentia edificantur. cap. 6.
num. 64

M

- M** *Agistri artium liberalium non tenentur la-*
borare manualiter. c. 5. n. 3
Manualis labor ad quatuor utilis. c. 5. n. 3
Manus est organum organorum. c. 5. n. 1
Materia, qua nam recipi potest pro mercede la-
boris manualis fratrum. c. 5. n. 12
Materia adificiorum quando ex uno loco potest
transferri in alium. c. 6. n. 64
Matrimonium an impediat ingressum Religionis?
cap. 2. n. 19
Matrimonium quando inuallidatur per professio-
nem tacitam. c. 2. n. 74
Matutinum quando dici debet. c. 3. n. 8. 9
Media praesentia in orando. c. 3. n. 22
Mendicitas extrema fratrum Minorum, an eos
impediat à perfectione acquirenda. prel. 1. 12
Mendicitas licita, & meritoria. c. 6. 97
Mendicantes Religiosi non possunt transire ad a-
liam Religionem. c. 6. n. 86

- Mendicantium Ordinum, nullus pauperior Ordine Minorum.* c. 6. n. 102
- Mendicare debemus, antequam recurramus ad pecuniam.* c. 4. n. 25
- Mendicare licet pro necessitate, non pro superfluitate.* c. 6. n. 81
- Merces pro labore manuali fratrum, quae nomen erit.* c. 3. n. 11. 12
- Meritum maximum acquiritur ex vi professionis alicuius Regulae.* c. 2. n. 83
- Meritum non est, ubi adest peccatum veniale respectu illius operis, quod est peccatum.* c. 4. 38
- Meritum in mendicitate Religiosa,* c. 6. 97
- Meum, & tuum sunt causa discordiarum.* cap. 6. num. 1.
- Minima possunt ad invicem dari a fratribus.* cap. 6. n. 26
- Minister generalis non excluditur a potestate absolvendi a casibus,* c. 7. n. 3
- Minister insufficiens debet deponi.* c. 8. n. 21
- Minister Generalis, & Provinciales Minorum, an possint recipere ad Ordinem?* c. 2. n. 10. 11. 12. 13. quare examinare debeant recipiendos. n. 14. 15. 16. 17. & recipiendo uxoratos, semper Regulam servant. n. 20. an teneantur dicere recipiendis, ut vadant & vendant bona sua, & dent pauperibus? n. 61
- Ministri possunt nominare Syndicum.* c. 4. n. 47. quomodo consulere debeant venientibus ad Ordinem

I N D E X.

- Finem circa bona disponenda. cap. 2. num. 64.*
ad quos mittere debent nouitias, ut consulant
eos. nu. 65. erga peccantes quomodo segerant.
cap. 7. n. 58
Ministri Ecclesie, et altaris de publico debent su-
scitari. c. 5. nu. 5.
Ministri Prouinciales dant licentiam commutan-
di. cap. 6. nu. 21. legatum pro vna re in aliam.
nu. 65. habent curam animarum, fratrum sub-
ditorum. c. 7. n. 2. quomodo possunt sibi refer-
uare casus n. 12. 13. an possint concedere vt fra-
tres confiteantur extra Ordinem. n. 42. dicun-
tur serui fratrum. c. 10. n. 2. 80. eorum chari-
tas, & benignitas. n. 87. non possunt cogere vt
fratres eant inter Sarracenos ad predicandam.
c. 12. n. 3. tenentur de iure Diuino non mittere
nisi idoneos. n. 7. tenentur petere Protectorem
Cardinalem. nu. 8
Ministri iudicant de prouisionibus. cap. 6. nu. 82.
de vsu moderato, n. 94
Minores fratres non sint solliciti de rebus ingre-
dientium eorum Ordinem. c. 2. n. 63. an possint
egredi à sua Religione. n. 85
Misericordia requiritur in impositione peniten-
tie sacramentalis. c. 7. n. 59
Mobilia, quibus utuntur fratres possunt comuta-
ri de licentia Ministrorum. c. 6. n. 21. dari. 26
Moderantia in vsu, qualis est. c. 6. n. 94
Modi, quibus inducitur professio tacita. c. 2. 74
Modi

I N D E X.

<i>Modi illiciti querendi pecuniam. c. 4.</i>	n. 45
<i>Modificationes ex parte fratrum in querenda pecunia. c. 4.</i>	n. 29
<i>Modus transgrediendi praeceptum, non est culpa mortalis. c. 3.</i>	n. 11
<i>Modus antiquus viuendi fratrum Minorū, cum eleemosyna. c. 4.</i>	n. 11
<i>Modus recipiendi mercedem pro labore manuali. cap. 5.</i>	¶
<i>Modus, quo se habere debeant fratres adinuicem. cap. 6.</i>	n. 106
<i>Modus recurrendi ad Ministros pro absolutione casuum. c. 7.</i>	n. 4
<i>Modus tenendus in absolutione casuum multiplex. c. 7.</i>	n. 14
<i>Modus tenendus à confessorio cum habente casus reseruatos. c. 7.</i>	n. 18
<i>Modus quo vtuntur Capuccini in absolutione casuum. c. 7. n. 27. quam sit conueniens.</i>	n. 33
<i>Modus Capitulorum Prouincialium. c. 8.</i>	n. 20
<i>Modus examinandi Predicatores. c. 9.</i>	n. 11
<i>Modus corrigendi. c. 10.</i>	n. 6
<i>Monachi qui appellandi sint. c. 11.</i>	n. 9
<i>Monasterium quando teneatur soluere debita debitoris professi. c. 2. n. 23. 27. 29.</i>	
<i>Monasteria fratrum, qua licentia possunt adificari. cap. 6.</i>	n. 64
<i>Monitiones utilissime. c. 10.</i>	n. 94
<i>Mora recurrendi ad Ministrum pro absolutione casuum</i>	

I N D E X.

- casuum, est culpabilis. c. 7. n. 17*
Mortuo fratre, cui data est eleemosyna pecunia-
ria, quid fiet de illa. c. 4. n. 40
Motio Spiritus S. requiritur ad subeundum mar-
tyrium. c. 12. n. 2
Multitudo amicorum spiritualium ad quid de-
seruiat fratribus. c. 6. n. 25
Murmuratio quando est mortalis. c. 10. nu. 101.
quando venialis. ibid.
Mutua charitas inter fratres, quæ. c. 6. n. 106
Mutuum quare non liceat fratribus. cap. 4. n. 29
& cap. 6. n. 23
Mysterium in numero Pater noster dicendorum
à laicis. c. 3. n. 44

N

- N** *ecessitas faciendi omnia pertinentia ad cu-*
iusque statum. prælud. 2. n. 2
Necessitas parentum an cogat filios egredi à Re-
ligione? c. 2. à n. 44. usque ad 55.
Necessitas portandi calceamenta. cap. 2. nu. 101.
cogens, quæ. ibid.
Necessitas manifesta liberans à ieiunio quæ. c. 3.
n. 61. dispensans ad equitandum quæ. n. 65
Necessitas vera procurandi pecuniam. c. 4. n. 18
præsens, & imminens. ibi. & 20
Necessitas pro victu, & vestitu est præferenda
omnibus alijs. c. 4. nu. 24. & illa, pro qua pro-
curatur solutio non debet esse mendicabilis. nu.

- a 5. et debet esse necessitas fratrum, non aliorum;
 idest propria. n. 26. pro aliena possunt rogare
 eum licentia Prælatorum. n. 27. & illa, pro qua
 petitur pecunia debet specificari. 30 31
 Necessitas recipiendi legata pecuniaria debet dy-
 dicari a Prælati. c. 6. n. 38
 Necessitas confessionis quando currit. c. 7. 6
 Necessitatis an sit, ante ingressum Religionis se
 expoliare bonis? c. 2. n. 58
 Necessitates fratrum, quibus incumbunt. c. 4. 12
 Necessaria recipiantur pro labore manuali, &
 quomodo. c. 5. n. 11
 Negligentia in attentione orationis, quando in-
 ducat mortale, aut veniale. c. 3. n. 37. quando
 sit culpabilis. c. 10. n. 75
 Nominare recipientem pecuniam quando liceat
 fratribus. c. 4. n. 34
 Nominare Syndicum, quibus liceat. c. 4. 47
 Norma vivendi fratrum Minorum quare dic-
 tur Regula. & vita. c. 1. n. 14
 Novitius Minorum fratrum, quando non est pro-
 fessus tacitus. c. 2. nu. 62 tacens impedimentis
 ingressionis ad Ordinem, an sit verè professus,
 & Ordo teneatur eum retinere? n. 96
 Novitij quid facient de rebus suis. c. 2. à nu. 60.
 usque ad 67. & quando sunt clerici, an tenean-
 tur sub præcepto recitare horas? c. 3. n. 18
 Novitius recipiens pecuniam, quando erit præsen-
 tans a fratribus. c. 4. n. 34

Nu-

I N D E X.

Numerus præceptorum in Reg. S. Franc. c. 1. n. 16

Numerus Pater noster dicendorum à laicis, quid significet. c. 3. n. 44

Numerus duodenarius, & septenarius laudatur. cap. 3. n. 45

Numerus Custodum pro Capitulo Generali. c. 8. nu. 8. qui numerus si limitetur; non derogat puritati Regula: n. 9

O

Obedientia fratrum Minorum, an sit super ceteros Religiosos? prælud. 1. n. 14

Obedientia promissa S. Franc. promittitur etiam omnibus Pralati Ordinis. c. 1. num. 10. illa autem, quam promisit Papa, in quo differat ab alijs Religiosis. n. 11

Obedientia in omnibus operibus est meritoria in Religioso ex prima intentione. c. 3. n. 35

Obedientia reddenda Ministro Generali super omnes Pralatos. c. 8. nu. 2. sed Deo magis quam hominibus. cap. 10. n. 17

Obedientia fratrum Minorum, quantum, se extendat. c. 10. n. 18. legē nescit. n. 20. duplex est necessitatis, et charitatis. ibi. est generalissima ad omnia. n. 23. inducens ad peccatum, non est facienda. nu. 27. est facienda in dubijs. n. 26. non autem contra conscientiam malam. n. 32. bene in indifferentibus. n. 35. & n. 37. Quam sit brevis

LII 4

nu.

I N D E X.

- nu. 38. quibus limitibus concludatur. nu. 39. se
 extendit ad omnia licita, & honesta. nu. 40. est
 perfectissima. nu. 41. in quo convenit cum obe-
 dientia aliorum Religiosorum. ibi. est triplex,
 sufficiens, perfecta, indiscreta. n. 42*
*Obligatio varia præceptorum in Regula S. Fran-
 cisci. c. 1. n. 8*
*Obligatio tendendi ad perfectionem, quæ nam sit
 in Religiosis. c. 1. n. 20*
*Obligatio ex voto, aut iuramento, aut promisso,
 in quo differat ab obligatione ex furto. cap. 2.
 num. 31*
*Obligatio secunda non præiudicat priori. cap. 2.
 num. 41. 45*
*Obligatio pro labore manuali, debet esse natura-
 lis, non polytica, & civilis ipsis fratribus. c. 5.
 num. 11*
*Obligatus ex voto, & professione ad aliquam Re-
 lig. ad quid teneatur. c. 2. n. 80*
*Obligatus ad aliquid, tollat impedimenta obliga-
 tionis. cap. 3. n. 65*
*Obligare, & obligari quomodo se possint fratres.
 cap. 6. n. 25*
*Obligare se potest quisque ad reconfitendum. .
 cap. 7. n. 29*
*Oblitus peccatum, non tenetur reconfiteri confes-
 sa. cap. 7. n. 15*
*Oblivio alicuius partis in recitando Divino Offi-
 cio, quando obliget ad iterum dicendum illam.
 cap.*

I N D E X.

- cap. 3. num. 28. & infra. n. 21
- Obiectum bonae orationis, c. 3** n. 21
- Observantia Regulae S. Francisci quomodo conducit ad virtutes, & charitatem acquirendam.** n. 1. & 5
- praelud. 1. n. 1. & 5
- Observare Regulam secundum suam puritatem, quidnam sit, praelud. 3. num. 5. sine glossa, n. 6**
- Observare Evangelium est fundamentum Regulae S. Francisci, c. 1** n. 3
- Occupatio subita, & necessaria impedit, & excusat à recitatione Divini officij, c. 3.** n. 3
- Officium Divinum in Regula S. Francisci quid significet, c. 3. n. 2. qui excusantur ab eius recitatione, n. 3. eius partes relictæ quædo sint supplendæ, ibi. à quibus est publicè dicendum, n. 7. hora dicendi illud, n. 8. 9. 10. quando potest licitè interrumpi, n. 14. 15. cur dicatur vicibus alternatis, n. 16. debet dici cum reuerentia, num. 19. cum attentione, n. 21. cum diligentia, n. 27. quando debet reiterari, à n. 25. usque ad 28. nocturnum, & diurnum, quid significet, n. 44. laicorum officium cur est ita breue.** n. 47
- Officium pastorale, est in bonum, non pastoris, sed ouium, c. 8.** n. 23
- Officium Beatae Mariae an debeat recitari sub precepto? c. 3.** n. 17
- Omnia consilia, quæ sunt in Regula S. Francisci sunt in precepto, sed non aqualiter, c. 1. num. 7.** n. 79
- cap. 2. n. 79
- Omnia,

I N D E X.

- Omnia, quibus vivuntur fratres, subsunt dominis*
Ecclesia, & Papa, c. 6 n. 15
- Omittere aliquid de Divino officio in choro, an sit*
peccatum? & an debeat reiterari? c. 3 n. 7
- Opera impediencia recitationem officij Divini, c. 3*
num. 31
- Opera Religiosi sunt meritoria ex prima intentio-*
ne, c. 3. nu. 35. facta autem cum peccato veniali
non sunt meritoria respectu illius actus qui est
peccatum. n. 38
- Opera spiritualia, ad qua utilia, c. 5. n. 5. quando*
excusant à labore manuali, nu. 5. 8. manualia
debent esse honesta in Religiosis, n. 9
- Opera supererogationis an possint impediri? c. 10*
num. 15
- Operatio sancta Domini, quæ sit, c. 16* n. 108
- Opifices in saculo, an teneantur laborare in Reli-*
gione? c. 5 n. 6
- Opportunitas electionis Ministri Generalis, c. 8*
num. 6
- Opus manuale quid, c. 5* n. 1
- Oratio est opus virtutis, c. 3. n. 24. 37. requirit at-*
tentionem. n. 32 37
- Oratio voluntaria, in quo differat à preceptoris,*
cap. 3 n. 37
- Oratio Dominicalis à Christo instituta, c. 3. n. 41*
- Oratio ter nominatur in Regula, c. 10* n. 109
- Orationis attentio triplex, c. 3. nu. 20 scopus, n. 21*
diligentia, nu. 27. attentio, n. 34
- Orantes*

I N D E X.

- Orantes de publico debent sustentari, c. 5* n. 5
Orare pro defunctis, an sit præceptum laicis? c. 3
nu. 46. quare brevis eorum oratio, n. 47
Ordo S. Francisci ex coordinatione ad caput, habet
suam perfectionem, c. 1. nu. 13. Quare vocetur
Regula, & vita, ibi, nu. 14. quas habeat purita-
tes, c. 2 n. 57
Ordo S. Francisci an sit omnibus Ordinibus perfe-
ctior, prælu. 1. à num. 6. usque in finem, & c. 2.
n. 85 86 87
Ordo nullam habet actionem, ut commutet pecu-
niam datam pro una re, in aliam, c. 4 n. 40
Ordo fratrum Minorum ab omni iure acquiren-
di, & alienandi ex voto arcetur, c. 6 n. 18
Ordinum Mendicantium, nullus pauperior Ordi-
ne Minorum, c. 6 n. 102. 103
Otiosi cogantur ad operandum in Religione, c. 5
num. 8
Otium, quàm damnosum fratribus, cap. 6. nu. 98
reprehenditur, c. 5 n. 1. 3. 8. 10
Oua possunt comedi cum ieiunio, c. 3. n. 53. non ta-
men in Quadragesima.

P

- P** *Acquirere non possunt fratres pro opere manua-*
li, c. 5 n. 11
Papa habet potestatem approbandi Regulas, &
Religiones, prælu. 1. 3 n. 1. 7. 8
Papa

I N D E X.

- Papa quomodo demonstrat Regulam Minorum esse alijs perfectionem, c. 2. n. 87 in fine.*
- Papa dispensat à recitatione Diuini officij, c. 3. n. 3. ipse instituit Syndicum, c. 4. n. 47. est super omne ius positium, c. 3. n. 3. 5. habet dominium pecunie legata fratribus, c. 4. n. 37. an obligauerit fratres sub mortali obseruare declarationes super Regulam? c. 4. n. 55. precipienti contra Regulam quando est obediendum, c. 10 n. 13*
- Parocho contradicente, non est predicandum, cap. 9 n. 4*
- Pastorale officium est in bonum, non pastoris, sed ouium, c. 8. n. 23*
- Pater pro necessitate famis, an possit vendere filium? cap. 2. n. 51*
- Pater noster, est oratio fratrum Minorum laicorum, c. 3. n. 43*
- Paupertas extrema fratrum Minorum, an illos distrabat à perfectione? pralud. 1. n. 12*
- Paupertas ex infortunio, an legitimet debitorem industrium, ut ingrediatur Religionem tuta conscientia? c. 2. n. 26*
- Paupertas parentum an cogat aut non ingredi, aut exire à Religione? c. 2. n. 44 45*
- Paupertas Minorum, in quo consistat, c. 6. nu. 1. Evangelica quid n. 2 non admittit dominium, n. 3. 9 dicitur altissima, n. 10. & 102. formaliter. & essentialiter in quo consistat, n. 83. 84. 90 quare dicatur altissima, num. 101. 102. 103. quas*

I N D E X.

- quas virtutes generet, n. 104. quæ paupertas sit vera virtus, n. 105*
- Peccat inducens, aut recipiens ad Religionem deformatam, c. 2. n. 8***
- Peccata publica requirunt recursum ad Ministros, c. 7. n. 2. oblita quando necessitant confessionem, nu. 11. ritè confessa nemo tenetur reconfiteri, nu. 15. aut omnia dimittuntur, aut nullum. n. 24***
- Peccator, in quibus casibus debet statim confiteri, cap. 7. n. 6***
- Peccatum veniale quare non sit paruifaciendum, cap. 3. n. 38***
- Peccatum ingratitudinis in Religiosis, c. 5. n. 7***
- Peccatum aliquandò bis esse confitendum, c. 7. n. 26***
- Peccatum reservatum quando desinat esse tale, cap. 7. n. 37***
- Pecunia, & eius usus interdicitur fratribus, c. 4. n. 1. quid sit, n. 2. & c. 6. n. 20. illam per se recipere quid sit, c. 4. nu. 3. tangere num licet? nu. 5. oblata, an possit recipi? nu. 17. indeterminata quæ, n. 21. est contra Regulam ubi mendicando res haberi potest, nu. 25. & si procuretur, debet esse pro necessitate propria fratrum, non aliena, n. 26. & si pro aliena, rogare num sit illicitum? num. 27. tanta debet quari, quanta est necessitas, num. 32. quando dicetur licitè acceptata à fratribus, num. 36. in fine. semper est dantis, antequam expendatur, numero 37. nunquam***

I N D E X.

- nunquam deponitur nomine fratrum*, nu. 38.
depositata pro vna re, aut persona, aut loco, non potest expendi pro alia re persona, aut loco, n. 39.
aut pro vno fratre quasita, non potest expendi pro alio, nu. 40. & ea, quae est apostatarum, ad quid deseruiet, n. 40. eius questus illiciti fratribus, n. 45. data syndico, definit esse dantis, & sit Papae, n. 53. nullo modo potest dari à fratribus, c. 6. n. 26. legata fratribus, quando potest accipi, cap. 6. n. 57.
Peregrini vocantur fratres, & quare? c. 6. n. 41.
Perfectio vera, & realis in quo consistat, praelu. 1. n. 4. Religionum unde dignoscitur, n. 6. quanam requiratur in Religiosis, s. 1. n. 19. quomodo acquiratur, n. 20. Regulae S. Francisci an sit super omnes alias? praelu. 1. nu. 6. c. 2. nu. 87. eius nomen duplex est. praelu. 1. n. 2.
Perpetuitas Generalatus ex Regula, c. 8. n. 7.
Per se recipere pecuniam quid sit, c. 4. n. 3.
Perseuerantia quàm necessaria, c. 10. n. 112.
Persona libera, in lege gratia non potest obligari pro pecunia, c. 2. n. 23. 32. 35. 36.
Petere ad dandum, quomodo liceat fratribus, c. 6. num. 26.
Pia causa apposta in aliquo testamento, gerit vicem haredis, c. 6. n. 50.
Plures possunt esse syndici fratrum, c. 4. n. 47.
Pluries comedere in die ieiunij, quot sint peccata, cap. 3. n. 56.
Pœna

I N D E X.

- Pœna recipientium ad professionem ante annum probationis completum, c. 2* n. 75
- Pœna imposita non recitantibus Diuinum officium pro mortali est, c. 3* n. 4
- Pœna sine culpa mortali quando imponitur, c. 10 num. 53*
- Pœne an tollantur in professione Religionis, cap. 2 num. 83*
- Pœne legales an statim incurrantur? c. 10* n. 73
- Pœnitentia publica correspondet peccato publico, cap. 7* n. 2
- Pœnitentia sacramentalis imponenda cum misericordia, c. 7* n. 59
- Polytici, & ciuiles actus in iure, qui, c. 6* n. 2
- Pontifices an obligarint fratres sub mortali ad eorum expositiones, c. 4. nu. 55. eorum declaratio quanta sit auctoritatis, pralud. 3* n. 3. 6. 7
- Possessio quid est, c. 6* n. 2. & 44
- Possessiones habere illicitum est fratribus, & etiam redditus, c. 6* n. 41
- Potestas recipiendi ad Ordinem Minorum, penes quem sit, c. 2* n. 4. 10. 11. 12. 13
- Potestas praueniendi horam psallendi, in quibus resideat, c. 3* n. 10
- Potestas reseruandi casus, penes quem resideat, cap. 7* n. 13
- Præcepta multiplicia sunt in Regula S. Francisci, cap. 1* n. 16
- Præcepta tria sunt in ieiunio, c. 3* n. 58
- Præcepta*

I N D E X.

- Præcepta fatua, & vana, non exequenda, c. 10.*
nu 34. debent habere iustam causam, num. 56.
non sunt perpetua, sicut statuta. n. 76
- Præceptum generaliter factum, ligat: licet cesset in*
aliquo casu causa præcepti, c. 11 n. 21
- Præceptum transgrediendi, est mortale, non eius*
modus, c. 3. n. 11
- Præceptum orandi pro defunctis, imponitur laicis,*
c. 3. n. 46. ieiunandi indicitur omnibus fratribus,
num. 48. & infra.
- Præceptum de laborando, omnibus est datum, c. 5.*
nu. 3. est inter præcepta Decalogi, n. 4
- Præceptum de seruiendis infirmis quale sit, cap 6.*
num. 109
- Præceptum de recurſu ad Ministros quare sit da-*
tum, c. 7. n. 12
- Præceptum eligendi Generalem, c. 8. n. 5*
- Præceptum contra animam, & Regulam quid sit,*
c. 10. n. 12. 24. supra Regulam quid sit, n. 36
- Præceptum est Guardianis providere fratrum ne-*
cessitatibus, c. 4. n. 12
- Præceptum prælati in re veniali quando est fa-*
ciendum, c. 10. n. 31
- Præceptum propriè sumptum duplex, c. 10. n. 50.*
non semper inducit mortale, n. 51. strictè sum-
ptum, quodnam est, num. 52. simplex obligat ad
veniale. n. 55
- Præceptum de petendo Cardinali Protectore qui-*
bus sit datum, c. 12. n. 8
- Prædi-*

I N D E X.

Predicatio requirit sustentationem de publico ,
cap. 5. n. 5

Predicator debet mitti, c. 9. nu. 3. debet examinari,
nu. 6. 10. quid non predicet, nu. 12. quatuor ob-
seruet predicando, nu. 14. studeat, nu. 18. con-
tradiciente Parocho non predicet , n. 4

Predicatoribus precipiuntur tria , c. 9. n. 1

Predicare quando non liceat , c. 9. n. 2

Praelatus an possit, & debeat licentiarare subditum
à Religione pro subuentione parentum? cap. 2. à
nu. 46. vsque ad 55

Praelatus potest dispensare , ut aliquandò mutetur
officium Diuinum , c. 3. nu. 4. quando possit di-
spensare in dubijs , nu. 5. quando peccat propter
Diuinum officium, nu. 7. 11. quando teneatur
licentiarare subditum ob debita , c. 2. n. 29

Praelatus quicumque sit, non potest commutare pe-
cuniam datam pro vna re, in aliam rem, cap. 4.
num. 40

Praelatus potest dispensare dupliciter, c. 10. nu. 19.
sed dispensando, non semper est ei obediendum ,
nu. 30. an sit super libertates Regula? n. 45

Praelati, quatenentur scire in Religione, praelu. 2
nu. 4. an possint eijcere incorrigibiles à Religio-
ne? c. 2. à num. 91. vsque ad 95 ipsi iudicent de
qualitate vestium suorum fratrum , n. 104. an
possint prohibere, ne repetientur vestes? n. 105.
an possint precipere fratribus ieiunium Epi-
phania? c. 3. num. 52. ipsorum est dispensare in

M m m dubijs ,

I N D E X.

- dubijs, & malè faciunt remittentes se ad conscientias fratrum, c. 3. n. 5. & 61. possunt licitè procurare eleemosynas pecuniarias pro necessitatibus proprijs, non alienis. c. 4. nu. 28. quomodo debeant concedere fratribus usum rerum, c. 6. nu. 29. ipsi iudicent de quantitate prouisionum faciendarũ n. 82. de usu moderato n. 94. dispensant ad portandum calceamenta, c. 2. n. 101. 102.*
- Pralati maiores iudicant de necessitate, ut recipiantur legata pecuniaria, c. 6. n. 58.*
- Pralati ut plurimum debent esse sacerdotes, cap. 7. n. 63. non dispensant in votis essentialibus, c. 10. n. 78. dispensantes quales sunt. n. 79. omnes dicuntur Ministri, nu. 80. tenentur fauere perf. Etioni, nu. 90. non semper concedant asperitates, nu. 91. ipsi concedunt accessum ad monasteria, c. 11. n. 17. inferiores autem pralati, quid concedunt in accessu isto, nu. 18.*
- Pralatorum visitantium tres actus, c. 10. n. 4. eorum correctio, nu. 5. discretio nu. 10. an possint precipere contra profectum Regula? n. 16.*
- Premium pro labore manuali fratrum, cap. 5. num. 11. 12.*
- Presentare recipientem pecuniam, quando liceat fratribus cap. 4. n. 34. 35.*
- Presentatio est obligatio voluntaria, c. 7. n. 30. neque est grauamen subditorum n. 31. quàm sit conueniens. n. 33. qui non vult se presentare peccat iterum, ibi. quando non sit facienda, n. 62.*
- Pre.**

I N D E X.

- Praeuire horam officij Diuini quando liceat, c. 3.
num. 10*
- Praeuire horam comedendi in ieiunio, quod peccatum fit, c. 3. n. 55.*
- Pretiosum quid sit, c. 4. n. 19*
- Pretium non omne licet recipere pro mercede operis manualis, c. 5. n. 12*
- Pretium hereditatis vendita an possit recipi à fratribus? c. 6. n. 50*
- Priuilegia quando liceant fratribus, c. 6. nu. 35. damnantur, c. 9. nu. 8. non relaxantia qualia sunt, cap. 2. nu. 13*
- Probatio per annum fit in Religione, c. 2. n. 75*
- Procurator Ordinis sit vigilans, c. 11. n. 18*
- Procuratio pecunia tria requirit. cap. 4. nu. 16. & quinque conditiones, ibi.*
- Professi cuiuscunque Regula, qua scire teneantur, pralud. 2. n. 4*
- Professi tenentur ad ieiunia Regula, etiam si non sint etatis vnius & viginti annorum, c. 3. n. 52*
- Professor Euangelica perfectionis utitur iure naturali, & Diuino, c. 6 n. 5*
- Professio tacita quando incurratur in Religione, c. 2. nu. 70. & infra. duplex autem est tacita, & expressa, n. 71. quando est inualida, & nulla, n. 73. quando inualidat matrimonium n. 74. in quorum manibus debeat fieri, nu. 77. quae est eius forma, nu. 78. ad quid obliget profitentes, num. 79. an absoluat ab omnibus peccatis, culpis*
M m m a . debi.

- debitis? num. 83. facta in peccato mortali quid
profit, nu. 84. ad quam obedientiam obliget fra-
tres, c. 10. n. 19*
- Professus an possit egredi à Religione pro subuen-
tione parentum? c. 2. nu. 46 usque ad 55. tacitus
quando non est in Ordine Minorum, num. 62.
an possit transire ad aliam Religionem? nu. 85.
quanti faciat necessitatem parentum, num. 48.
quid faciet in magna necessitate. n. 50*
- Professus Religionem S. Francisci, cui teneatur
relinquere bona sua, c. 2. n. 58*
- Proficiens Regulam aliquam, quomodo obligetur
ad illam, c. 2. n. 80*
- Prohibitio mutui, c. 4. nu. 29. de rebus intrantium
Ordinem, c. 2. n. 64*
- Promissio stulta, & infidelis, qua, c. 2. n. 4*
- Promissio simplex permittitur fratribus pro ope-
re, aut mercede operis manualis, c. 5. n. 11*
- Promittens Regulam aliquam observare, quomo-
do obligetur ad illam, c. 2. n. 80*
- Prophetia S. Francisci de eundo inter infideles,
cap. 12. n. 4*
- Propositum in ingressu Religionis, quodnam re-
quiratur, c. 2. n. 9*
- Propositum actuale, & virtuale quodnam sit, c. 3.
nu. 26. 27. quando obligat ad iterum dicendum
Officium, ibi.*
- Propositum nudum ingrediendi Religionem, an
inducat professionem tacitam? c. 2. n. 71*
- Proprie-*

I N D E X.

- Proprietas verborum non semper est attendenda in litera, prelud. 3. n. 6*
- Proprietas, & usus pecunie interdictur fratribus, c. 4. nu. 1. & 22. quid sit, c. 6. nu. 2. consumitur licite ab his, qui in re simplicem tantum usum facti habent, nu. 6. & in communi, & in particulari reijcitur à Regula fratrum Minorum, nu. 10. quando incurratur à fratribus in dando, nu. 26. aut in usu rerum. n. 36. 38*
- Proprium nullum est in Regula S. Francisci, c. 4. num. 22*
- Proprius confessorius quis sit, c. 7. n. 39*
- Protestatio de professione tacita quando debeat fieri, c. 2. nu. 70. de non habendo dominio in pecunia data fratribus, quando, & quomodo fieri debeat, c. 4. n. 38*
- Providere fratrum necessitatibus, ad quos pertineat, c. 4. n. 12*
- Prouinciales Ministri quomodo recipiant ad Ordinem Minorum, c. 2. à num. 10. usque ad 13. directe vocantur ad Capitulum Generale, n. 9. quomodo eligi debeant, nu. 10. possunt institui re predicatorum, c. 9. nu. 7. concedunt accessum ad monasteria, c. 11. n. 19*
- Prouincialia Capitula quando celebranda, cap. 8. nu. 19. modus horum Capitulorum. n. 20*
- Prouincialis non potest pro alio Prouinciali dispensare in pecunia data pro una re, ut sit pro alia, c. 4. n. 40*

I N D E X.

- Prouincia noua possunt accipi à Generali Ministro, c. 6.* n. 64
- Prouisio pralatorum quomodo facienda, cap. 8.*
num. 27
- Prouisiones in futurum, an licitè fieri possint? c. 6.*
nu. 79. à quibus sint faciendæ. n. 82
- Psalterium quid significat in Regula S. Francisci, cap. 3.* n. 2
- Psallere alternatim, quo iure satisfaciatur precepto dicendi integrè, c. 3.* n. 16
- Psalmi pœnitentiales, & graduales, an sint sub precepto? c. 3.* n. 17
- Pueris an liceat comedere carnes, & oua in quadragesima? c. 3.* n. 59
- Puritas Ordinis S. Francisci, triplex est, c. 2.* n. 37

Q

- Q**uadragesima quando incipiat, c. 3. n. 60
- Q**uadragesima tres, in Regula quid significant, c. 3. n. 50
- Quadragesimale ieiunium an sit indictum fratribus ex Regula? c. 3.* n. 49
- Qualitas ciborum fratrum Minorum, cap. 2.*
num. 106
- Qualitates vestium fratrum Minorum, cap. 2.*
num 104
- Quantitas moderata in legata pecunia recipienda à fratribus, c. 6.* n. 58

Quare

I N D E X.

- Quare Regula Minorum videtur alijs Regulis perfectior, pralud. 1. n. 6. vsque in finem, & c. 2. num. 85. 86 87*
- Quatuor temporum ieiunia, an sint obligatoria fratribus ex precepto Regulae c. 3. n. 52*
- Quatuor obseruanda à predicatoribus, c. 9. n. 14*
- Quae libera sunt, quomodo fiant obligatoria, cap. 7. num. 34*
- Quastus pecuniarij illiciti fratribus, c. 4. n. 45*
- Qui mitti debent ad Ministros, ut recipiantur ad Ordinem S. Francisci, c. 2. n. 2*
- Qui excusentur à recitatione Diuini officij, c. 3. n. 3*
- Qui teneantur manibus laborare, c. 5. n. 3. 4 5 6*
- Quibus pertineat eijcere à Religione, & quomodo, cap. 2. n. 93*
- Quid contemplandum in oratione, c. 3. n. 22. 23*
- Quid sit recipiendum a fratribus pro mercede laboris manualis, c. 5. n. 12*
- Quid non predicandum, c. 9. n. 12*
- Quid sit contra animam, & Regulam precipere, cap. 10. n. 12. 24. 28*
- Quilibet tenetur scire. aut laborare, ut sciat necessaria ad statum suum, pralud. 2. n. 3*
- Quinque conditiones in procuranda pecunia, c. 4. nu. 16.*

R

- R** *Atibabitio in delictis quomodo consideratur, cap. 4. n. 45*

M m m 4

T. 3.

I N D E X.

- Recedentes à choro ante completam horam, quando peccent, c. 3. n. 7*
- Recipere ad Ordinem S. Francisci ad quem spectet, c. 10. n. 1. & c. 2. n. 10. 11. 12. 13*
- Recipere aliquid de rebus nouitiorum, an liceat fratribus? c. 2. n. 66*
- Recipere ad obedientiam, quid sit, apud fratres Minores, c. 2. nu. 76. quibus competat. n. 77*
- Recipere eiectiones à Religione quando liceat, cap. 2. num. 94*
- Recipere pecuniam per se. quid significet, c. 4. n. 3 & quando possint fratres. n. 9*
- Recipere quomodo liceat fratribus, cap. 6. nu. 28. quando sit peccatum, n. 31. an sit beatius, quam dare? n. 101*
- Recipiendus ad Ordinem Minorem quare & de quibus examinetur, c. 2. n. 14. 15*
- Recipientes ad Ordinem an teneantur dicere receptis, ut vadant, & vendant sua, pauperibus erogando? c. 2. n. 61*
- Recitantes officium Diuinum cum alijs Religiosis, satisfaciunt, ex priuilegio. c. 3. n. 6. summo mane omnes horas an satisfaciant? nu. 9. 11. sine attentione presenti, sed sola imaginatione, non satisfaciunt precepto. n. 32*
- Recitare officium Diuinum, qui, & quando non teneantur, c. 3. n. 3. publicè in Ecclesia tenentur fratres, nu. 7. hora recitandi, nu. 8. alternatim quomodo liceat. n. 16*
- Recon.*

I N D E X.

- Reconfiteri nemo tenetur peccata ritè confeſſa.*
cap. 7. nu. 15. etiam ſi teneatur confiteri oblita,
potèſt tamen quiſque ſe obligare ad reconfiten-
dum. n. 29
- Recurſus ad amicos ſpirituales pro pecunia, quan-*
do. cap. 4. num. 14. 15. tria requirit. nu. 16.
ad ſubſtitutos quoties fieri poſeſt, etiam in-
tueruente negligentia, obliuione, aut dolo,
num. 36
- Recurſus ad Miniſtros, eſt pro peccatis publicis.*
cap. 7. nu. 2. 5. quare fuit ordinatus, & quo-
modo ſit faciendus. n. 4. 12. pro ſecretis pecca-
catis reſeruat, non eſt ex Regula. n. 5
- Recurſus pro obſervatione Regula ad omnes præ-*
latos potèſt fieri. c. 10. n. 81. ſed beneſto mo-
do. num. 82. quando ſit licitus. nu. 89. non
pro ſuſpicionem. n. 93
- Recurrendi mora ad Miniſtrum pro abſolutione*
eſt culpabilis. c. 7. n. 17
- Rector Eccleſie, an poſſit ingredi Religionem con-*
tradicente Epifcopo ? c. 2. n. 37
- Redditus interdiciuntur fratnibus, cap. 6. nu. 41.*
quid ſint redditus formales, & virtuales. nu.
43. inter immobilia computantur. c. 6. nu. 66
- Reformatio facienda in aliqua Religione impedit*
egreſſum ab illa. c. 2. n. 89
- Regimen debet eſſe monarchicum. cap. 8.* n. 1
- Regimen finale Ordinis Minoritatis. cap. 12.*
num. 1

M m m

1

Regu-

I N D E X. -

**Regula fratrum Minorum an sit perfectior alijs
Regulis.** *pralud.* 1. num. 6. quomodo eius
media sint alijs conuenientiora ad perfectionem
assequendam. nu. 10. 15. quando obseruetur
secundum puritatem. *pralud.* 3. num. 5. An
tota sit à Deo? num. 6. quam sit obseruabilis in
confirm. *Regula.* nu. 1. assimilatur ciuitati ca-
lesti cum 12. portis. *cap.* 1. nu. 1. est singu-
laris in obedientia promissa *Papa*, & *Eccle-*
sia. num. 12. quare dicatur *vita*. num. 14.
tota, non pars promittenda est. *cap.* 2. nu. 79.
omnibus fortè perfectior. nu. 87

Regula viuendi mutatur in necessitate. c. 4. n. 9

Regula S. Franc. aliquos vsus recipit, aliquos
reijcit. c. 6. n. 90. an prohibeat confiteri extra
Ordinem? c. 7. n. 46. quae habeat dispensabilia.
cap. 10. n. 79. quomodo spiritualiter obseruetur.
cap. 10. n. 83. est sphaerica. c. 12. n. 9

Reiterare Officium Diuinum, qui teneantur. c. 3.
à nu. 21. vsque ad 31

Religio deformata, quae nam sit. *cap.* 2. n. 8. non
potest recipere ad Ordinem. ibi. n. 9

**Religio quando teneatur soluere debita suorum
fratrum debitorum.** c. 2. nu. 23. 27. tenetur
soluere debita propria. n. 29. 41

**Religio fratrum Minorum, quomodo possit esse
perfectior ceteris Religionibus.** c. 2. nu. 85. 86.
87. *Carthusia* an praecellat illam? num. 87. an
possit eijcere incorrigibiles? à nu. 91. vsque ad
95. an

I N D E X.

95. an teneatur retinere professum, qui tacuit
impedimentum? n. 96. quomodo se gerat circa
legata. c. 4. n. 50. 51
- Religionis status, qualis. pralud. 1. n. 3
- Religiones omnes habentes in communi imitan-
tur primos Christianos, quibus omnia erant
communia, c. 6. n. 12
- Religionum, quomodo alteram, altera excedat in
perfectiōe. pralud. 1. n. 13
- Religiosi idiota, & ignari securè. quando viuunt,
facientes, ut docti. pralud. 2. n. 6. an teneantur
esse perfecti? c. 1. nu. 19. an possint eici à Reli-
gione, cum sine incorrigibiles? c. 2. à nu. 91. vs-
que ad 95. quando peccent orando. c. 3. nu. 25.
26. 27. 39. 40. 41. merentur semper dum
sunt in gratia, ex prima intentione. cap. 3. nu.
35. 36. qui erant artifices, an teneantur labo-
rare? cap. 5. nu. 6. quando fiunt indigni elee-
mosynis. nu. 7. quando possunt uti eleemosynis
tuta conscientia. nu. 8. eorum opera manualia
sint honesta. nu. 9. viuentes de eleemosynis, ad
quid teneantur. cap. 6. num. 98. 99. quando
peccant ex negligentia. c. 10. n. 75
- Religiosus tenetur scire ea, quæ sunt sui status,
pralud. 2. n. 2. Doctus quæ. n. 5. quando tenea-
tur egredi à Religione pro subuentione paren-
tum. c. 2. à nu. 47. vsque ad 55. quanti facere
debeat necessitatem parentum. ibi. n. 48
- Remissio omnium pœnarum an fiat in professione
- M m m 6
- Re-

I N D E X.

- Regularis? cap. 2.* nu. 83
- Remissio, aut est omnium peccatorum, aut nullius.*
cap. 7. n. 24
- Renuntiatio privilegiorum. c. 7.* n. 44
- Repetiari, quomodo intelligatur in Regula.*
cap. 2. n. 105
- Reprehensio S. Augustini contra Religiosos otio-*
fos. cap. 5. nu. 6
- Res procuranda à fratribus debet esse necessaria.*
cap. 4. n. 16
- Res, quibus fratres utuntur, sunt in dominio, aut*
Dominorum, aut Papæ. cap. 6. num. 13. 14.
ideo de licentia Domini, aut Papæ vendi pos-
sunt. ut. 20
- Res viles quomodo possint dari à fratribus.*
cap. 6. nu. 26
- Respublica aliquando succedit in hereditatem re-*
lictam ad pias causas. c. 6. n. 56
- Reservatum peccatum, quando desinat esse tale.*
cap. 7. n. 37
- Retrabere venientes ad Religionem, quod pecca-*
tum sit c. 2. nu. 2
- Reuerentia requiritur in recitando Officio Diui-*
no, & qua. c. 3. n. 19

S

- S** *Accus quid sit pro repetitione vestium.*
cap. 2. n. 105
- Sacer-

I N D E X.

*Sacerdotium debet comitari pralaturam. cap. 7.
num. 63.*

Sandalia conceduntur fratribus. c. 2. n. 103

Satisfactio maxima pro pœnis acquiritur in professione. c. 2. n. 83

*Scandalum evitetur in recipiendis legatis. cap. 4.
num. 50.*

Scopus orationis quis sit. c. 3. n. 21. 23

*Scribere, aut legere inter recitandum Officium an
licet? c. 3. n. 30*

*Sedere super Cathedram Moysi quid sit. pralud. 2.
num. 6.*

Semel comeditur in die iunij. c. 3. n. 56

*Sensus verborum semper est attendendus in lite-
ra, non proprietas. pralud. 3. n. 6*

Servitium spirituale quid sit. cap. 10. n. 3

*Signa amoris inter fratres, qualia esse debent.
cap. 6. n. 106. 107*

*Simplices, & idiotæ quandoque attentius orant.
cap. 3. n. 21*

*Syndicus an sit licitus fratribus? c. 4. nu. 47. eius
Auctoritas. nu. 48. 49. ipse recipit legata. nu.
50. non tamen utimur illo pro mercede recupe-
randa laboris manualis. c. 5. n. 11*

*Syndicus fratrum potest acquirere, petere, et alie-
nare res fratrum nomine Papæ. cap. 6. nu. 14.
vendere. nu. 20. impignorare. nu. 21. remit-
tere partem legati heredi. nu. 27*

Solæ concessæ sunt fratribus. cap. 2. n. 103
Sollt-

I N D E X.

- Sollicitudo secularis est circa tria. prælud. 1. n. 3.*
quantum noceat ne uniamur Deo. n. 4
- Sollicitudo circa bona intrantium Ordinem Minorum, quæ nam prohibeatur. cap. 2. n. 63*
- Specificare necessitatem, pro qua fratres quarunt pecuniam an teneantur? c. 4. n. 30. 31*
- Spiritus Dei, lex est. c. 2. n. 37*
- Spiritus orationis, & deuotionis extingui quid sit. cap. 5. n. 10*
- Spiritus Domini, quis sit. c. 10. n. 107*
- Spiritualis amicus fratrum quis sit. c. 4. 4*
- Status perfectionis duplex. prælud. 1. num. Religionis qualis. nu. 3. Minorum, qualis, & quam pauper. c. 4. nu. 19*
- Status hominum diuersi ponuntur. c. 6. n. 102*
- Statuta secundum Regulam, quæ. cap. 10. nu. 37. sunt perpetua, non præcepta. c. 10. n. 76*
- Statutum Cisterciensium se reconfitendi. c. 7. n. 30*
- Statutum de disciplina facienda. cap. 10. nu. 42. studium literarum, quam necessarium. cap. 10. num. 103. cur non suadetur. num. 104. non reprehenditur in Regula. nu. 105. prohibetur laicis. ibi, ad illud hortantur clerici. n. 106*
- Subditi sine licentia non prouidēt: media pecunia. cap. 4. nu. 13*
- Subditi quando possint querere eleemosynas pecuniarias. cap. 4. nume. 28. sient iudicio prælatorum in prouisionum quantitate. cap. 6. num. 82. in usu moderato. num. 94. notificant*

I N D E X.

- tifcent immoderantiam in usu ipsis prelatiſ.*
 num. 95. ita in preceptis. cap. 10. num. 33.
 obediant ſimpliciter. num. 57. quid facient in
 perſecutione. n. 93
- Subiectio ad Sanctam Eccleſiam, eſt fundamen-*
tum Regule S. Franciſci. c. 1. n. 4 9
- Suſtentatio de communi, quibus debeat. cap. 5.*
 num. 5
- Subſtitutus eleemoſyna, quando poſſit nominari*
a fratribus. cap. 4. num. 34. 35. quot poſſint
eſſe ſubſtituti. n. 36
- Superbia quando ſit mortalis. c. 10. nu. 95. quan-*
do venialis. nu. 101
- Supererogatoriè laborare, non tenentur Religio-*
ſi. cap. 5. nu. 8
- Superfluitas interdicitur fratribus, et in quo con-*
ſiſtit. c. 6. n. 39. 91. 92
- Superfluum quid ſit. c. 4. nu. 19 & ſi remaneat*
ex eleemoſyna quid fieri debeat. nu. 32
- Superfluum de eleemoſyna pecuniaria expenſa*
pro vno fratre, ad quid deſeruiat. c. 4. 40
- Superfluum de quantitate moderata accepta in*
eleemoſynis ad quid deſeruiet. cap. 6. num. 59.
ſed quid ſi legata pecunia ſit relicta ad cer-
tam cauſam, ut pro veſtibibus, quid fiet de ſu-
perfluo. n. 60
- Suſceptio Eucharistiæ neceſſitat hominem ad con-*
feſſionem. c. 7. nu. 9
- Suſpicio euitanda pro præſentatione caſu. c. 7. 60*

T

- T** Acens impedimenta ingrediendo Religionem
an debeat retineri ? c. 2. nu. 96
- Tacita professio qua. c. 2. nu. 70. & infra.
- Tangere pecuniam, an liceat fratribus. cap. 4.
num. 5
- Tempus ieiunij, quod nam sit. c. 3. nu. 52
- Tempus confitendi statutum ab Ecclesia. c. 7. nu. 10
- Tendere ad perfectionem quid nam sit. c. 1. nu. 20
- Termini praefixi recitandi horas. cap. 3. à nu. 8.
vsque ad 13.
- Terminus restrictivus cuius nature sit, cap. 1.
num. 6.
- Testamentum sancti Francisci an obliget fratres
suos ? c. 1. nu. 17
- Testamentum est validum, quando debet vendi
hereditas, & conueriti in necessitates fratrum
c. 6. n. 50. 51. sed probatur inualidum. nu. 52
- Theologorum status duplex. pralud. 1. nu. 2
- Thesaurizare quando fit à fratribus Minoribus,
cap. 4. nu. 23. c. 6. nu. 29
- Timor providendi in futurum, qualis debet esse.
cap. 6. nu. 81
- Timor non habendi confessorem suo tempore re-
quirit subitam confessionem. c. 7. nu. 7
- Transgressio Evangelij, & Regula non est semper
eadem. c. 2. nu. 79
- Transf.

I N D E X.

- Transgressio precepti quando sit culpa mortalis,
& modus transgressionis non sit mortalis,*
cap. 3 n. 11
- Transgressio declarationis Regula non est mortalis. c. 4. nu. 55. c. 10.* n. 76
- Transgressio venialis preceptorum. cap. 10.*
num. 50
- Transgressio iuris positiui, quam inducat culpam,*
cap. 10 n. 60
- Transgressio preceptorum quando est mortalis,*
cap. 10. num. 61. constitutionum, an sit culpabilis. num. 72. statutorum quando peccatum sit. u. 75
- Transgressiones Regula pro pecunia, c. 4* 19
- Transire de una Religione ad aliam quando liceat,*
cap. 2. à nu. 80, usque ad 90
- Transitus ex omni Religione ad Religionem Minorum, an sit semper licitus? c. 2* n. 89
- Tres Quadregesima in Regula S. Francisci, quid significant. c. 3* n. 50
- Tria indicuntur predicatoribus, c. 9* nu. 1
- Tria requiruntur ad receptionem ad Ordinem S. Francisci, c. 2* nu. 1
- Trunci prohibiti fratribus ad recipiendas pecunias, c. 4* n. 45
- Tumultus in Choro reprehensibilis est, c. 3* 40
- Tumultus vniuersalis est, ob meum, & tuum. cap. 6* nu. 1
- Tunica quare duplex concedatur fratribus c. 2*
num.

num. 98. quid significet, num. 99. an possint
esse plures? n. 100

V

V Acantes Diuinis, an teneantur laborare? nu. 5
c. 5 n. 3. ad quid utiles,

Vagatio mentis in oratione, an sit peccatum? n. 14
cap. 3

Valor hereditatis, an possit recipi à fratribus, n. 72
cap. 6

Vanagloria mortalis, c. 10. n. 69. venialis, 101

Vendere nullo modo licet fratribus, c. 6 n. 20

Ventale peccatum in dando, vel recipiendo, c. 6.
num. 33

Veniale non committendum ob bonum obedientia, n. 34
cap. 10

Veniale quomodo fiat mortale, c. 10. num. 67. 70.
quid inducat. 102. & quomodo fiat, vel non
stat cum merito. ibi.

Veniale duplex. c. 10. n. 71

Venialia quare non sint parui facienda. c. 3. 38

Venialiter quando peccant variâtes recitationem
Officij Diuini. cap 3. nu. 4

Ventalis transgressio præceptorum. c 10. n. 50

Veniens ad Religionem, quid facere debeant.
cap. 2. nu. 4

Veniens ad Ordinem Minorum an teneantur bo-
na sua dare pauperibus? c. 2. n. 58

Verba

I N D E X.

Verba in praeceptis quam vim habeant. cap. 10.
num. 54

Vestimenta fratrum sint vilia. c. 2. n. 104

Vicary, vel Commissary Prouincialium non possunt recipere ad Ordinem Minorum. cap. 2.
num. 10

Victus ex precepto requirit laborem manuum.
cap. 5. nu. 3

Vigilantia Procuratoris Ordinis. c. 11. 16

Vigiliarum ieiunium, an sit in precepto fratribus ex Regula? c. 3. n. 52

Vilia quomodo possint dari à fratribus. c. 6. n. 26

Vilitas vestium fratrum Minorum. c. 2. n. 14

Vir uxoris adulteræ, an possit recipi in Ordine Minorum? c. 2. n. 20

Virtualis attentio quæ c. 3. n. 34 35. 36

Virtus Evangelica paupertatis in quo consistat. cap. 6. n. 83. *vera paupertas quæ.* n. 103

Virtutes, quæ oriuntur ex altissima paupertate Minorum. c. 6. n. 104

Visitatio, & correctio quò iure fiunt. c. 10. n. 7

Vita Religiosa in quo consistat. c. 1. n. 14

Vita mortalium non potest se priuare usu simplicis facti pro sustentatione c. 6. n. 6 11

Viuere secundum Regula puritatem quid sit. pralud. 3. nu. 5

Viuere de mendicatis, an liceat fratribus? cap. 6. num. 97

Vniuersitas quid sit. cap. 8. nu. 12

Vnum

I N D E X.

- Vnum peccatum mortale non dimittitur sine alio,*
cap. 7. n. 24
- Volatilia utuntur iure naturali Diuino in rebus.*
cap. 6. n. 5. 6
- Voluntas habendi auferitur à fratribus Minoribus.* cap. 6. n. 105
- Vota essentialia Religiosorum, non sunt ipsa perfectio.* preclud. 1. nu. 4
- Votum obediendi Papæ, & Ecclesie, est speciale fratribus Minoribus.* c. 1. nu. 12
- Votum ingrediendi Religionem, an liceat suadere?* c. 2. nu. 7. *an validum dimissis parentibus pauperibus?* n. 45
- Votum quando non sit validum.* c. 2. nu. 55. *debet esse voluntarium.* nu. 80. *non auferit, quæ sunt de lege nature.* n. 47. *in supererogatorijs, quare non est firmum in Religiosis.* c. 10. n. 35
- Voti transgressio, quando sit peccatum.* cap. 2. num. 79.
- Vouens Regulam Minorum, quod promittat.* c. 2. nu. 79. *an possit aliam profiteri?* n. 88
- Vouens Regulam aliquam, quomodo obligetur ad illam.* c. 2. n. 80
- Vouens unam virtutem, tenetur ad actus virtutum illi annexarum.* c. 6. n. 84
- Vouens ea intentione ut sit frater Minor, tenetur ad omnia obligatoria Regula.* c. 2. n. 80
- Vsus ciborum qualis, fratribus Minoribus.* c. 3. num. 69.

Vsus

I N D E X.

- Vsus pecunia, & non solum proprietas interdicitur fratribus Minoribus. c. 4. nu. 1*
- Vsus rerum, debet esse necessariarum cap. 4. n. 16. ideo aliquando arctus, aliquando moderatus. num. 19. cap. 6. n. 39. 83*
- Vsus Religionis nostra circa legata. c. 4. n. 50 51*
- Vsus fructus, & usus iuris quid. c. 6. nu. 2*
- Vsus simplex facti pro sustentatione naturæ à nulla professione separari potest. c. 6. n. 6. 11*
- Vsus rerum quibus fratres utuntur, vel spectat ad rerum dominos, vel ad Papam. c. 6. n. 13*
- Vsus rerum concessarum fratribus, ut sit licitus aliquas conditiones requirit. c. 6. nu. 29*
- Vsus non omnium. sed necessariorum conceditur fratribus. cap. 4. num. 16. & cap. 6. nu. 39 40. an debeat esse arctus, vel moderatus. c. 4. n. 19. cap. 6. nu. 83*
- Vsus aliqui accepti, aliqui reiecti. c. 6. n. 90*
- Vsus superfluous, curiosus, & pretiosus interdicitur. cap. 6. n. 87. moderatus conceditur. n. 88. sed qualis sit moderatus. n. 93. quando est cum peccato. nu. 94. carniū, qualis. n. 88*
- Vsus absoluedi à casibus inter Capuccinos. cap. 7. nu. 27*
- Utilitas spiritalis præferenda corporali. cap. 5. num. 5*

F I N I S.

327.136

REGESTVM

† A B C D E F G H I K L M N O P Q
R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm
Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Vv Xx Yy Zz.

Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh
Iii Kkk Lll Mmm.

Folia omnia sunt integra, præter †, & M m m,
quæ sunt vnius, & dimidij.

NEAPOLI,
Apud Io. Iacobum Carlinum.

MDCVI.

327.156

